

HERBJØRG WASSMO

DINOS KNYGA

XX AMŽIAUS AUKSO FONDAS

HERBJØRG WASSMO

DINOS KNYGA

ROMANAS

Iš norvegų kalbos vertė
Eglė Išganaitytė

alma littera
VILNIUS 1998

UDK 839.6-3
Va-347

Herbjørg Wassmo.
Dinas bok. — Gyldendal
Norsk Forlag. Oslo, 1990

Romano vertimą į lietuvių kalbą remia NORLA (Norvegų literatūra užsienyje)

Trečias leidimas

Antras leidimas 1996 m.
Pirmas leidimas 1995 m.

ISBN 9986-02-093-X

Skiriu Bjornui

PROLOGAS

DAUG ŽMONIŲ VADINASI GAILESTINGAIS, BET KUR TU RASI IŠTIKIMĄ ŽMOGŲ? TEISUSIS, KURIS VAIKŠČIOJA NEKALTAS, PALIEKA PO SAVĘS LAIMINGUS VAIKUS.

KAS GALI PASAKYTI: MANO ŠIRDIS NESUTEPTA, ESU LAISVAS NUO NUODĖMĖS?

(Pat 20, 6-7 ir 9)

Aš esu Dina, kuri mato, kaip rogės su žmogumi ritasi kūliais nuo stataus skardžio.

Iš pradžių pamanau, jog aš pati priveržta tose rogėse. Nes jaučiu dar niekada nepatirtą skausmą.

Pro stiklo skaidrumo tikrovę, bet anapus laiko ir erdvės, seku žmogaus rogėse veidą. Dar sekundė kita, ir jis atsitrenkia į apledėjusį akmenį.

Arklys iš tikrųjų išsivadavo iš ienų, ir jo nenutraukė žemyn! Kaip nesunkiai pavyko!

Turėtų būti vėlyvas ruduo. Vėlyvas kam?

Man reikia arklio.

Moteris stovėjo ant skardžio šaltoje ryto šviesoje. Saulės nebuvo. Aplink ją stūksojo kalnai, budrūs ir tamsūs. Skardis buvo toks status, kad slėpė nuo jos akių gamtovaizdį apačioje.

Anapus plataus sąsiaurio kilo dar statesnė kalnų siena, nebylus liudytojas.

Ji sekė kiekvieną rogių judesį. Kol galų gale jos sustojo ant pragarmės krašto palei storą beržo kamieną.

Jos pakrypo didžiojo krioklio pusėn. Apačioje buvo kaip siena stati atkalnė. Kažkur žemai šniokštė krioklys.

Moteris pažvelgė žemyn į gilią rogių šliūžę. Akmenys, sniego kauburiai, viržių kuokštai, nulaužti medeliai. Tarsi kas būtų didžiuliu obliumi perbraukęs ir nunešęs viską, kas kyšojo viršum žemės.

Ji mūvėjo odinėmis kelnėmis ir vilkėjo ilgu į liemenį švarku. Jei ne plaukai, iš tolo ją būtum palaikęs vyru. Kaip moteris, ji buvo labai aukšta.

Dešinioji švarko rankovė suplyšusi. Skutai permirkę krauju. Iš žaizdos.

Kairėje rankoje ji tebelaikė sugniaužusi trumpą peiliuką, kokį samės moterys nešiojasi prie diržo.

Moteris pasuko galvą ton pusėn, iš kur sklido garsas. Arklio žvengimas. Tik tuomet ji atsikvošėjo. Paslėpė peilį švarko kišenėje.

Kiek padvejojusi ryžtingai žengė akmenuotu kelkraščiu. Rogių link. Dabar jos mažiau besviro. Tarsi būtų nusprendusios pasigailėti žmogaus sudarkytu veidu.

Ji skubiai lipo skardžiu žemyn. Eidama kliudė palaidus akmenis. Tie sukėlė nedidelę griūtį, riedėjo pro roges ir garmėjo bedugnėn. Ji įbedė žvilgsnį į tolį. Tarsi žiūrėjo jiems pavymui, sekė akimis net ir tuomet, kai jų nebesimatė. Lyg būtų regėjusi juos visą tą laiką, kol tie prasmegdavo ūžiančio krioklio duburyje.

Akimirką ji stabtelėjo, o pro roges su negyvu kūnu lėkė ir lėkė akmenys. Bet tik akimirką. Ir vėl ėjo, kol ranka pagaliau pasiekė avikailį, po kuriuo gulėjo vyriškis, ir atvertė.

Pamatė tai, ko anksčiau būta gražaus vyro veido. Viena akis išmušta. Šviežias kraujas gausiai ir be paliovos liejosi per visą galvą. Per tas kelias sekundes, kol ji stovėjo šalia, vyro galva nusidažė raudonai. Baltas avikailis sugėrė kraują.

Ji pakėlė siaurą, ilgą plaštaką dailios formos rausvais nagais. Kilstelėjo vyriškio akies voką. Vieną, paskui kitą. Pridėjo ranką jam prie krūtinės. Ar dar plaka širdis? Čiupinėjo, bet nieko nesuprato.

Moters veidas buvo lyg apsnigtas laukas. Jokio judesio. Tik akys neramiai laksto po primerktais vokais. Ji krauju susitepė rankas ir čia pat nusišluostė į vyro krūtinę. Tuomet uždengė jo veidą avikailio krašteliu.

Rogių briauna ji nušliaužė prie brankto. Ten greitai ištraukiojo virvagalius iš skylių. Juos kruopščiai sudėliojo ir kartu su peiliu susigrūdo švarko kišenėn. Išsitraukė porą nudilusių odos diržų ir pritaisė ten, kur anksčiau buvo įvertos virvės.

Vienu metu ji atsitiesė. Įsiklausė. Ant kelio žvengė arklys. Ji padelsė tarsi svarstydama, ar darbas baigtas. Tada tuo pačiu keliu, rogių viršumi, grįžo atgal. Nuo bedugnės krašto ją teskyrė sudarkytas žmogaus kūnas.

Storas beržas poškėjo nuo šalčio ir naštos, kai ėmė slėgti dar ir jos kūnas. Ji susirado kojoms atramą tarp apledėjusių akmenų ir visu svoriu užgulė roges. Apskaičiuotas spaudimas, tarsi tą patį judesį būtų dariusi prieš tai daug kartų.

Kai rogės jau nebelietė žemės, nuo vyro veido nuslydo kailis. Tada jis atmerkė likusią sveiką akį ir pažiūrėjo tiesiai į moterį. Nebyliai. Bejėgiškas, įtarus žvilgsnis.

Ji krūptelėjo. Moters veidu perbėgo kaži koks neaiškus jaudulys.

Po to viskas virto judėjimu ir oru. Tai įvyko greitai. Kalnuose dar ilgai skardėjo viskam pasibaigus.

Moters veidas buvo tuščias. Gamtovaizdis vėl tapo savimi. Viskas kuo puikiausiai.

Aš esu Dina, kuri jaučiasi traukiama žemyn, kai vyriškis pasiekia putojančią gelmę. Tuomet jis atsisveikina su šiuo pasauliu. Aš nespėju sugauti paskutinės akimirkos, kuri man parodytų bent kraštelį to, ko visi bijo. Kai išnyksta laikas.

Kas aš esu? Kur yra laikas, vieta ir erdvė? Nejaugi amžinai esu tam pasmerkta?

Ji atsitiesė ir ėmė tvirtai kopti šlaitu. Lipti aukštyn atrodė kur kas sunkiau nei žemyn. Du šimtus metrų apledėjusia žeme.

Kai žvilgsniu galėjo pasiekti veržlią rudeninę upę, ji atsisuko ir įsižiūrėjo. Prieš dundėdama žemyn upė darė vingį. Putojantys vandenys. Ir nieko daugiau.

Ji kopė toliau. Greitai. Dusdama. Buvo aišku, kad jai gelia sužeistą ranką. Porą kartų ji vos neprarado pusiausvyros ir nenuslydo paskui roges.

Ji rankomis stvarstėsi už krūmokšnių, šakų, akmenų. Kiekvieną-kart stengėsi tvirtai įsikibti viena ranka, kol kitą pakeldavo aukštyn. Stipriais, vikriais mostais.

Įsikabindama į kelkraščio akmenį, ji pažvelgė aukštyn. Sutiko didelių žvilgančių arklio akių žvilgsnį. Arklys nebežvengė. Tik stovėjo ir žiūrėjo į ją.

Jie sustingo vienas prieš kitą ilsėdamiesi. Staiga arklys išsišiepė ir nervingai peštelėjo porą žolės kuokštų pakelėje. Jos veidą iškreipė grimasa, kai abiem rankomis pabandė užsiropšti ant kelio.

Arklys nuleido virš jos savo didelę galvą. Ienos styrojo į šalis. Beprasmiškas ornamentas.

Galiausiai ji sugriebė kamanas. Šiurkščiai, beveik brutaliai pasikėlė prie besimuistančio arklio galvos.

Toji moteris buvo aštuoniolikos metų. Akmens senumo akimis.

Ienų brūžavimas į žvyrą buvo kažkoks tolimas garsas.

Arklys trempė sušalusią žolę į žemę.

Ji nusivilko švarką, praskleidė megztinį ir atsismaukė marškinių rankovę. Žaizda atrodė durtinė. Gal ji susižeidė grumdamasi su vyru rogėse?

Ji ūmai pasilenkė ir plikom rankom ėmė gremžti sušalusį žvyrkelį. Pavyko atplėšti smėlio, ledo, sudžiūvusios žolės. Visa tai su nepaprasta jėga ji ėmė trinti į žaizdą. Veidas pavirto skausmo grimasa. Burna prasivėrė ir išsiveržė duslus gargesys.

Ji pakartojo judesius. Pakartojo gargimą lygiais laiko tarpsniais. Kaip ritualą. Ranka gremžė. Kasė žvyrą ir smėlį. Sėmė. Trynė į žaizdą. Vėl ir vėl. Po to ji nusiplėšė vilnonį megztinį bei palaidinę ir ėmė maigyti ant kelio. Tąsė ir plėšė rankoves. Maigė ir maigė.

Rankos kraujavo. Ji nesišluostė jų. Stovėjo plonu nėrinių apatiniu rudeninio dangaus fone. Bet neatrodė, kad jaustų šaltį. Ji neskubėdama apsirengė. Apžiūrėjo žaizdą pro skylę drabužiuose. Išlygino rankovės skutus. Išsiviepė iš skausmo, kai pabandė ištiesti ranką ir pažiūrėti, ar gali ją valdyti.

Jos skrybėlė liko pakelės griovy. Ruda, siaurais kraštais, su žaliomis plunksnomis. Ji metė skubų žvilgsnį į skrybėlę ir patraukė šiaurės kryptimi prastu rogių keliu. Per blyškią sidabrišką šviesą.

Arklys kinknojo iš paskos, vilkdamas ienas. Greitai ją pasivijo. Palenkė snukį jai per petį ir peštelėjo plaukus.

Tada ji sustojo ir atsigręžė. Rankos mostu parklupdė jį ant priekinių kojų nelyginant kupranugarį. Ir apžergė plačią juodą nugarą.

Arklio kanopų kaukšėjimas. Ienų skundas žvyrui. Ramus arklio alsavimas. Vėjas. Kuris nežinojo. Nematė.

Buvo pats vidurdienis. Nusileidę stačiu keliu iš kalnų, arklys ir moteris pasiekė didelį dvarą su plačia linguojančių šermukšnių alėja, kuri vedė nuo baltai dažytos didžiosios trobos lig raudonų sandėlių prie jūros. Po du iš abiejų pusių iki pat akmenimis grįstos krantinės.

Medžiai buvo pliki, nusagstyti raudonom it kraujas uogom. Laukai pageltę, su ledo ir sniego lopais. Dangus buvo jau prašvitęs. Bet saulės vis dar nesimatė.

Žmogus, vardu Tomas, išėjo iš arklidės, kai arklys ir moteris įžengė į kiemą. Sustojo kaip įbestas, išvydęs palaidas ienas ir moterį sutaršytais plaukais, kruvinais rūbais.

Nežiūrėdama į jį, palengva nuslydo nuo arklio. Tada žingsnis po žingsnio nusvirduliavo plačiais laiptais į didžiąją trobą. Atvėrė vieną laukujų durų pusę. Atsišliejo, ir ją nutvieskė saulė. Ji greit nusigręžė. Lyg išsigandusi savo pačios šešėlio.

Tomas atbėgo jai iš paskos. Ją gaubė šviesa, nuo namo pusės — šiltai geltona. Nuo lauko — šalta, su melsvais kalnų šešėliais. Ji nebeturėjo veido.

Kilo didelis sąmyšis. Subėgo moterys ir vyrai. Samdiniai.

Iš kambario su lazdele atšlubčiojo motušė Karena. Monoklis nuo akies nupuolė ant siuvinėtos kaklajuostės. Blyksintis akinių stiklelis, kuris iš paskutiniųjų stengėsi viską paversti juokais.

Senutė sunkiai girgždeno prabangiu koridorium. Jos žvilgsnis buvo romus, visažinis. Ar ji ką nors numano?

Visi susispietė aplink moterį prie lauko durų. Viena tarnaitė palietė sužeistą ranką ir norėjo padėti nusivilkt suplėšytą švarką. Bet ji buvo nustumta į šalį.

Tuomet pratrūko balsai. Kalbėjo vieni per kitus. Klausimų kruša apipylė moterį be veido.

Bet ji nepravėrė burnos. Nieko nematė. Neturėjo akių. Tik suspaudė arklininkui ranką taip stipriai, kad šis net aiktelėjo. Tuomet nusverdėjo prie to, kuris buvo vardu Andersas. Šviesiaplaukis stambaus smakro vyras. Vienas iš dvaro augintinių. Jį taip pat ji sugriebė už rankos ir nusivedė abu su savim. Netarusi nė žodžio.

Buvo pabalnoti du arkliai, stovėję arklidėje. Trečiasis neturėjo balno. Stovėjo suplukęs ir išvargęs po nusileidimo iš kalnų. Jis buvo iškinkytas iš ienų, nušluostytas ir pagirdytas.

Didelė arklio galva ilgam paniro į vandens kibirą. Žmonės turėjo palaukti. Arklys gėrė dideliais gurkšniais. Tarpais papurtydavo karčius ir akimis vedžiojo nuo vieno veido prie kito.

Moteris nenorėjo persirengti arba duoti aprišti žaizdą. Tik užšoko ant arklio. Tomas padavė jai milinį paltą. Ji užsivilko. Dar nebuvo pratarusi nė pusės žodžio.

Ji lydėjo juos iki tos vietos, kur nučiuožė rogės. Šliūžė negalėjo suklaidinti. Nusiaubtas šlaitas, nulaužti berželiai, išrauti krūmokšniai. Visi žinojo, kas buvo ten, kur baigėsi skardis. Tarpeklis. Krioklys. Bedugnė. Gelmė. Rogės.

Jie pasikvietė daugiau žmonių ir putojančio vandens sraute ieškojo skenduolio, bet nieko daugiau nerado, kaip tik rogių nuolaužas ir nudilusius ienų diržus.

Moteris tylėjo.

VIEŠPATIES AKYS SERGSTI ŽINOJIMĄ, O NETEISIOJO ŽODŽIAI ŽŪNA.

(Pat 22, 12)

Dina turėjo nuvežti savo vyrą Jakobą, kuriam į pėdą įsimetė gangrena, per kalnus pas daktarą. Buvo lapkritis. Tik jai vienai paklusdavo pašėlęs jaunas arkliokas, kuris buvo visų eikliausias. O vežti reikėjo nedelsiant. Prastu apledėjusiu keliu.

Jakobo koja jau smirdėjo. Kvapas seniai tvyrojo visuose kambariuose. Virėja užuodė jį net kamaroje. Kiekvienoje kertėje tūnojo slogulys. Baimė.

Reinsnese niekas nė puse lūpų neprasitarė apie Jakobo kojos kvapą, kol šis buvo namie. Ir neminėjo po to, kai Juodis grįžo palaidomis ienomis.

Bet šiaip žmonės kalbėjo. Nepatikliai, baisėdamiesi. Stranstedo pirkiose ir sąsiaurio pakrantėse. Pastoriaus namuose. Tylomis, paslapčia.

Kalbėjo apie Diną, jaunąją Reinsneso šeimininkę, vienturtę lensmano Holmo dukterį. Ji buvusi kaip padauža berniūkštis. Nepasikeitė ir po vestuvių. Dabar ją ištikęs nepavydėtinas likimas.

Jie pasakojo tą patį per tą patį. Ji važiavusi taip, kad iš po pavažų net žiežirbos lėkusios. Tarsi kokia ragana. Vis tiek Jakobas Grenelvas nepasiekęs daktaro. Dabar ir gyvo nebėr. Mielasis, dosnusis Jakobas, kuris prašomas nė karto neatsisakė padėti. Motušės Karenos sūnus, kuris atėjo į Reinsnesą dar visai jaunas.

Mirtis! Niekam netilpo galvoje, kaip galėjo atsitikti tokia baisi nelaimė. Būna, kad žmonės apvirsta su laivais ar dingsta be žinios jūroje. Bet šičia buvo šėtono darbas. Iš pradžių į kaulo lūžį įsimesti gangrenai. Po to gauti galą rogėse, kurios nugarma į krioklį!

Dina prarado amą, o motušė Karena raudojo. Jakobo pirmosios santuokos sūnus betėvis klaidžiojo po Kopenhagą, o Juodis negalėjo žiūrėti į roges.

Į dvarą atvyko valdžia išsiklausinėti, kaip viskas vyko iki mirties. Mat viskas turėjo būti įvardyta, nieko nenuslėpta.

Dinos tėvas, lensmanas, atsivežė du liudininkus ir protokolą. Jis pabrėžė dalyvaująs kaip valdžios atstovas, o ne kaip tėvas.

Motušė Karena nematė jokio skirtumo. Bet šito ji nepasakė.

Niekam nepasisekė nuvilioti Dinos nuo aukšto. Kadangi ji buvo pakankamai didelė ir tvirta, visi bijojo, kad ji ims priešintis ir sukels nereikalingą triukšmą. Dėl to jie nebandė jos nulaipinti jėga. Pati valdžia nusprendė pakilti į didįjį kambarį.

Buvo pastatyta papildomų kėdžių. O lovos baldakimo užuolaida kruopščiai išdulkinta. Tai buvo auksaspalvis sunkus audeklas su storomis raudonų gėlių pynėmis. Pirktas Hamburge. Pasiūtas Dinos ir Jakobo vestuvėms.

Olinė ir motušė Karena pabandė bent kiek atgaivinti jaunąją šeimininkę, kad šioji neatrodytų visai apleista. Olinė išvirė savo žolelių arbatos su riebia grietinėle ir daug cukraus. Tai buvo jos vaistai nuo visko: pradedant skorbutu ir baigiant nevaisingumu. Motušė Karena prisidėjo pamaloninimais, plaukų šukavimu ir atsargiu rūpesčiu.

Tarnaitės darė ko prašomos, išgąstingai dirsčiodamos į šalis.

Žodžiai įstrigo gale gerklės. Dina išsižiodavo ir bandydavo juos ištarti. Bet garsas priklausė kitai būčiai. Valdžia išmėgino visus įmanomus būdus.

Lensmanas pradėjo žemu neutraliu balsu, žiūrėdamas į Dinos pilkšvas akis. Lygiai taip pat jis būtų galėjęs žiūrėti per stiklinę su vandeniu.

Liudininkai irgi išbandė jėgas. Ir sėdomis, ir stačiomis. Ir užuojautos kupinais, ir valdingais balsais.

Galiausiai Dina susiėmė už galvos su juodais neklusniais plaukais. Ji inkštė kaip primuštas šunelis.

Valdžia susigėdo ir pasišalino į kambarius apačioje. Pasitarti ir prieiti vieningos išvados. Dėl to, kaip viskas turėjo atrodyti įvykio vietoje. Ir dėl jaunosios moters elgesio.

Jie nutarė, jog tai didelė tragedija kaimui ir visai parapijai. Kad Dina Grenelv iš sielvarto pametė galvą. Kad ji ne visos nuovokos ir nuo šoko prarado amą.

Jie nusprendė, kad ji važiavo kiek tik diržai ir važiuoklė išnešė, gabendama vyrą pas daktarą. Kad ji per greitai užlėkė posūkyje ties tiltu arba tas laukinis arklys pasinešė nuo skardžio ir kad ienų dirželiai buvo nudilę.

Visa tai buvo kruopščiai užprotokoluota.

Kūną jie rado ne iš karto. Žmonės kalbėjo, kad jį nunešę į jūrą. Bet patys nesuprato kaip. Nes buvo beveik mylia kelio seklia ir nepraplaukiama upės vaga. Kiekvienas akmuo būtų sustabdęs negyvą kūną, kuris nedėjo jokių pastangų, kad pasiektų jūrą.

Motušė Karena labai nuliūdo, kai jie pamažu liovėsi ieškoję.

Po mėnesio į dvarą atėjo elgeta ir tvirtino matęs lavoną Veslekulpe. Mažame tvenkinėlyje ar duburyje kiek žemiau krioklio daubos. Susirietęs už akmens gulėjo Jakobas. Sustingęs į kaulą. Išpurtęs ir subjaurotas, pasak jo.

Pasirodė, kad senis buvo teisus.

Matyt, vanduo nuslūgo, kai pasibaigė rudeniniai lietūs. Ir vieną giedrą dieną gruodžio pradžioje Jakobo Grenelvo nelaimingas kūnas iškilo į paviršių. Tiesiog senojo elgetos, kuris buvo beeinąs per kalnus į kitą dvarą, akyse.

Nuo to laiko žmonės ėmė kalbėti, kad senis — aiškiaregys. Ir kad visuomet toks būdavęs. Tad senatvėje jis nepatyrė vargo. Nes niekas nenorėjo kivirčytis su aiškiaregiu. Tegu ir elgeta.

Dina sėdėjo salėje, didžiausiame antrojo aukšto kambaryje. Už nuleistų užuolaidų. Iš pradžių ji net neidavo į arklidę pas savo arklį.

Jie davė jai ramybę.

Motušė Karena liovėsi verkusi, nes paprasčiausiai nebeturėjo tam laiko. Jai reikėjo perimti visus darbus, kuriuos apleido jos jūrininkai. Abu buvo mirę, kiekvienas savaip.

Dina sėdėdavo prie riešutmedžio stalo, įbedusi akis į vieną tašką. Niekas nežinojo, ką ji dar veikdavo. Nes ji neturėjo patikėtinių.

Natas, kurios anksčiau krūvelėmis kūpsodavo aplink lovą, ji buvo sugrūdusi į drabužinę. Ilgos suknelės šiurendavo lapus, kai ji praverdavo duris ir patraukdavo skersvėjis.

Šešėliai salėje buvo tamsūs. Pačiam tolimiausiam kampe dulkėjo violončelė. Niekas jos nelietė nuo tos dienos, kai Jakobą išnešė iš namų ir paguldė į roges.

Masyvi lova su baldakimu ir prabangia užuolaida užėmė nemažą kambario dalį. Ji buvo tokia aukšta, kad, atsigulęs ant pagalvių, pro langus galėjai apžvelgti sąsiaurį. Arba žiūrėti į save dideliame juodais lakuotais rėmais veidrodyje, kurį galima pakreipti kaip nori.

Didelė apvalaina krosnis spragsėjo dieną naktį. Už trijų dalių siuvinėtos širmos, vaizduojančios gražuolės Ledos ir gulbės erotiš-

kas glamones. Sparnai, rankos. Ir Ledos ilgi šviesūs plaukai, nekaltai išdrikę viršum gėdos.

Tarnaitė Tėja atnešdavo malkų keturis kartus per dieną. Vis tiek vos užtekdavo iki ryto.

Niekas nežinojo, kada Dina miega ir ar išvis miega. Dieną naktį ji vaikščiodavo kelioniniais batais su geležimi pakaltais kulnimis. Nuo vienos sienos iki kitos. Ir visiems namams neduodavo užmigti.

Tėja pasakojo, kad didelė juoda šeimos Biblija, kurią Dinai paliko jos motina, visuomet guli atversta.

Retkarčiais jaunoji moteris tyliai nusijuokdavo. Nebuvo tai malonus juokas. Tėja dorai nežinojo, ar ji juokiasi iš Šventojo Rašto, ar šiaip ką prisiminusi...

Kartais ji įniršusi su trenksmu užvoždavo šilko plonumo lapus ir sviesdavo knygą šalin tarsi kokį skerdienos gabalą.

Jakobą žemė priglaudė tik praėjus septynioms paroms po to, kai jį surado. Gruodžio viduryje. Tiek visko reikėjo sutvarkyti. Tiek išsiuntinėti kvieslių. Į laidotuves turėjo būti pakviesti giminės, draugai ir įžymūs asmenys. Be to, gerokai šalo, tad subjaurotas ir vandens prisisiurbęs kūnas kol kas galėjo pabūti daržinėje. Užtat kasdami duobę vyrai turėjo darbuotis ir kūjais, ir kirtikliais.

Pro plyšius į vidų brovėsi mėnuo ir savo plyna akimi stebėjo Jakobo likimą. Neskyrė gyvo nuo mirusio. Pabarstė daržinės aslą baltu sidabru. O žemai, abiejose šalinės pusėse, gulėjo šienas, kuris buvo šiluma ir pašaras, kvepianti vasara ir gaivumas.

Anksti rytą jie išsirengė į laidotuves. Valtys buvo paruoštos. Namus dievobaiminga nejauta gaubė tyla. Tokiu metų laiku niekas nesitikėjo dienos šviesos. Bet švietė mėnuo.

Dina atsirėmė į palangę, lyg tai suteiktų jėgų, kai jos įėjo norėdamos jai padėti apsivilkti juodais rūbais, pasiūtais laidotuvėms. Ji nepanoro jų net matuotis.

Atrodė, kad šitaip stovėdama ji bando pasitikrinti kiekvieną raumenėlį, surikiuoti visas mintis. Nekrustelėdama ji stingsojo priešais rimtas apsiverkusias moteris.

Tačiau jos nepasidavė iš karto. Ji turėjo būti perrengta. Privalėjo dalyvauti laidotuvių procesijoje. Kitaip nė būti negalėjo. Bet joms teko pakeisti savo nuomonę. Kimiu gerkliniu žvėries balsu ji

visoms davė suprasti, kad nepasiruošusi atlikti našlės vaidmens laidotuvėse. Bent jau ne tądien.

Pakraupusios moterys išėjo iš kambario. Viena po kitos. Senoji paskutinė. Ji atsiprašė ir viską užglostė. Atsiprašė tetas, žmonas ir, žinoma, Dinos tėvą, lensmaną.

Jį buvo sunkiausia perkalbėti. Nepasibeldęs jis kriokdamas įsiveržė į salę pas Diną. Purtė ją ir įsakinėjo, su tėviška savikliova pliaukšėjo jai delnu per skruostus, o žodžiai zvimbė kaip užerzintos bitės.

Senoji turėjo įsikišti. O tie, kas stovėjo šalia, nudūrė akis.

Dina vėl užriaumojo žvėries balsu. Skeryčiodama rankomis ir raudamasi nuo galvos plaukus. Oras buvo pritvinkęs kažko jiems nesuvokiamo. Beprotybės ir jėgos aureolė gaubė jauną pusnuogę moterį išsidraikiusiais plaukais ir paklaikusiom akim.

Jos riksmas lensmanui priminė įvykį, kuris nedilo jam iš atminties. Kuris persekiojo jį diena po dienos. Įsiverždavo į sapnus ir kasdieninius reikalus. Įvykis, kuris dar ir dabar, po trylikos metų, versdavo jį nerimastingai bastytis po dvarą. Ieškoti ko nors, kam galėtų išlieti visas mintis ir jausmus.

Žmonės, stebėję iš šalies, manė, kad Dina turi griežtą tėvą. Bet, kita vertus, kurgi matyta, kad tokia jauna moteris priešgyniautų ir nesielgtų taip, kaip iš jos reikalaujama.

Ji juos pribaigė. Buvo nuspręsta, kad ji per daug ligota vykti į vyro laidotuves. Motušė Karena garsiai ir aiškiai kartojo kiekvienam sutiktajam: „Dina Grenelv taip serga ir tokia prislėgta, kad vos pastovi ant kojų. Ji tik verkia. O visų baisiausia tai, kad ji prarado amą“.

Iš pradžių pasklido žmonių, lipančių į valtis, prislopinti balsai. Po to pasigirdo medžio brūžavimas į geležį, kai karstas buvo dedamas į femberingą* tarp kadugio šakų ir raudančių juodai apsitaisiusių moterų. Tada visi garsai sustingo virš vandens lyg plonas ledukas palei krantą. Ir išnyko tarp jūros bei kalnų. Po to į dvarą atslinko tyla, tarsi ji ir būtų tikroji laidotuvių procesija. Namai sulaikė kvėpavimą. Tik tarpais tarp sijų pasigirsdavo tylus atodūsis. Gailus, liūdnas urzgėjimas, atiduodantis Jakobui paskutinę pagarbą.

Rausvi vaškinio popieriaus gvazdikai virpėjo blaškėsi tarp egli-

---

*Valtį su burėmis ir keliom porom irklų. (*Vert. pastaba.*)

šakių ir kadugių, silpno vėjelio plukdomi sąsiauriu. Su tokiu kroviniu niekur nepaskubėsi. Mirtis ir jos negyvas apipavidalinimas reikalavo laiko. Šiandien traukė ne Juodis. Ir ne Dina vadovavo kelionei. Karstas buvo sunkus. Tie, kurie nešė, pajautė svorį. Su tokia našta į bažnyčią tai buvo vienintelis kelias.

Dabar šešios poros irklų girgždėjo tarp irklatrinkių. Burės mieguistai plakėsi aplink stiebą ir nenorėjo išsiskleisti. Saulės nebuvo. Dangus apsitraukė pilkšvais debesimis. Pamažu viskas drėgname ore nuščiuvo.

Valtys plaukė viena paskui kitą. Triumfo procesija Jakobo Grenelvo garbei. Stiebai su irklais siekė dangaus ir jūros. Vainikų kaspinai neramiai plaikstėsi. Jie neturėjo laiko puikuotis.

Motušė Karena panėšėjo į pageltusią drobulę. Tiesa, su nėrinių apvadėliais.

Tarnaitės buvo lyg šlapios vilnos kamuolėliai vėjyje.

Vyrai irklavo sukaitę, net barzdos ir ūsai garavo. Dirbo ritmingai.

Reinsnese viskas buvo paruošta. Gatavai sutepti sumuštiniai gulėjo dideliuose dubenyse. Pyragai buvo sukrauti į kubilus ant rūsio grindų ir į lentynas didžiuliame priestate ir užkloti. Taurės ir puodeliai tvarkingai stovėjo po baltais lininiais rankšluosčiais su Ingeborgos Grenelv ir Dinos Grenelv monogramomis. Ant stalų ir kamaroje. Tą dieną buvo tiesiog būtina panaudoti abiejų Jakobo žmonų lininį kraitį. Taurės, Olinei griežtai prižiūrint, buvo taip išblizgintos, kad net švytėjo.

Po pakasynų paprastai būdavo laukiama daug žmonių.

Dina kūreno krosnį kaip pašėlusi, nors langai net nebuvo apšarmoję. Veidas, pilkas ryte, pamažu ėmė atgauti spalvą.

Kaip užsukta ji vaikščiojo po kambarį lengvai šypsodamasi. Kai sieninis laikrodis ėmė mušti valandas, ji kilstelėjo galvą lyg žvėris, išgirdęs priešą.

Kaip galėdamas tyliau Tomas sudėjo malkų glėbį į kaltinės geležies dėžę. Tuomet nusivožė nuo galvos kepurę ir sumišęs gniaužė tvirtuose delnuose. Susidrovėjęs be galo, nes buvo salėje, kambaryje, kur stovi lova su baldakimu bei violončelė ir kur miega Dina.

— Motušė Karena paliko mane prižiūrėti namų, kol tarnai ir visi kiti lydės Jakobą paskutinėn kelionėn, — išlemeno jis vargais

negalais. — Ir man liepė padėti Dinai. Jeigu tamstai ko prireiktų, — pridūrė jis.

Kad lensmanas ir motušė Karena tarėsi ir nusprendė, jog geriausia bus, jeigu Dina turės šalia stiprų vyrą, kuris galėtų jai sutrukdyti, jei ji bandytų sau ką nors pasidaryti, kai visi bus išvykę, jis nepasakė, nors ir buvo girdėjęs.

Ji net neatsisuko, stovėjo kaip stovėjusi prie lango nugara į jį.

Mėnuo buvo tarsi blyškus mažas vaiduoklis. Išsigimęs dienos gemalas veltui bandė skverbtis į šiaurę ir vakarus. Langų stiklai liko tokie pat tamsūs.

Vaikinas užsidėjo kepurę ir išėjo. Suprato, kad nepageidaujamas.

Bet kai laidotuvių procesija nutolo sąsiauriu, Tomas vėl užlipo į salę. Su ropine šviežio vandens. Gal ji pageidautų? Kadangi ji nepadėkojo ir jokiu ženklu neparodė jį matanti, jis pastatė ropinę ant stalo palei duris ir pasisuko eiti.

— Tamstai nereikia mano pagalbos laidotuvių dieną? — ištarė jis tyliai.

Tada ji tarsi pabudo. Skubiai priėjo prie jo. Sustojo visai arti. Aukštesnė puse galvos.

Ji pakėlė ranką ir pirštais perbraukė per jo veidą. Kaip neregys, kuris bando matyti pirštais.

Jam rodės, kad tuoj tuoj užtrokš. Nes pamiršo kvėpuoti. Šitaip arti! Jis ne iš karto suprato, ko ji nori. Stovėjo greta jo ir skleidė savo kvapus. Smiliumi vedžiodama jo veido linijas.

Pamažu jis išraudo. Ir nebeturėjo jėgų pažvelgti į ją. Jis žinojo, kad jos žvilgsnis laukia. Vienu ypu jis įsidrąsino ir pažvelgė jai į akis.

Ji linktelėjo ir klausiamai pažiūrėjo į jį.

Jis taip pat linktelėjo. Tik tam, kad linktelėtų. Ir jau norėjo sprukti pro duris.

Tuomet ji nusišypsojo ir priėjo dar arčiau. Kaire ranka atsagstė jo palaikę liemenę.

Jis atatupstas žengė du žingsnius krosnies link. Ir neišmanė, kaip jam pralindus pro ją, kad neužtrokštų, nesudegtų ar neišnyktų nuo žemės paviršiaus.

Ji stovėjo sustingusi ir uodė sklindantį nuo jo arklidės kvapą. Jos šnervės buvo visur. Jos virpėjo!

Tuomet jis dar kartą linktelėjo. Visai nusiminęs.

Tai buvo nepakenčiama. Laikas sustojo! Ūmiu judesiu jis pasilenkė, pravėrė krosnies dureles ir įmetė į liepsnas pliauską. Po to dar pridėjo tris šnypščiančius, pusiau šlapius beržinius pagalius.

Atsitiesti ir vėl sutikti jos akių žvilgsnį buvo didelis vyriškumo išbandymas.

Staiga jis pajuto jos lūpas. Jos rankos buvo it liaunos blindės šakos, pilnos pavasario syvų. Kvapas toks aštrus, kad jis turėjo užsimerkti.

Apie tai jis nebūtų galėjęs ir pagalvoti. Net savo lakiausiose fantazijose, gulėdamas po nušiurusia vatine antklode bernų kamaraitėje. O dabar tik stovėjo pasiduodamas jos valiai!

Jos siuvinėto chalato spalvos, gelsvos sienos su pinkliais raštais, lubos plačiomis sijomis, kraujo spalvos užuolaidos — viskas susiliejo akyse. Viena medžiaga pynėsi su kita. Galūnės su galūnėmis. Judesiai, baldai, oras, oda.

Jis matė save iš šalies. Ir vis dėlto pats buvo dalis. Sunkiai judančių kūnų kvapų bei garsų. Ir dvibalsio smarkaus alsavimo.

Ji uždėjo rankas jam ant krūtinės ir atsagstė sagas. Tada nutraukė rūbus. Vieną po kito. Tarsi tą patį būtų dariusi tūkstantį kartų.

Jis susigūžė ir nuleido rankas. Tarsi gėdydamasis, kad apatiniai nebe pirmo švarumo, o marškiniuose trūksta trijų sagų. Iš tiesų jis nebenutuokė, nei kur esąs, nei kur stovįs, nei ką darąs.

Ji pabučiavo nuogą vaikiną, praskleidė chalato skvernus ir prispaudė jį prie savo didelio, tvirto kūno.

Jis užsidegė, įgavo drąsos. Kiekvienas jos kūno prisilytėjimas tvilkė kaip žarija. Jis spaudėsi prie jos, stengės įsiminti visas formas. Stovėjo užmerktomis akimis, jausdamas kiekvieną jos balto kūno išlinkį, kiekvieną odos porą, iki visai pametė protą.

Kai abu išsirengę susėdo ant avikailio priešais aptakią juodą krosnį, jam pasirodė, kad ji tuoj prakalbės. Nuo drovumo ir geismo jam svaigo galva. Šešios degančios žvakės ant veidrodžio staliuko jį gąsdino kaip pragaro įspėjimas. Plazdančios liepsnelės veidrodyje matė viską.

Ji ėmė tyrinėti jo kūną. Iš pradžių gan atsargiai. Po to vis smarkiau ir smarkiau. Tarsi varoma didelio alkio.

Iš pradžių jis išsigando. Dar nebuvo matęs tokio didelio alkio. Galiausiai jis, pritrūkęs oro, atsigulė aukštielninkas ant kailio. Leido jai įpilti aliejaus į ugnį, kokios dar nebuvo sapnavęs.

Trumpais gūsiais jis vis atitokdavo ir su siaubu pajusdavo, jog spaudžia ją prie savęs ir daro tai, ko jo niekas nemokė.

Oras pritvinko moteriško kvapo.

Jo baimė buvo didelė kaip jūra. Bet aistra beribė kaip dangus.

Kapinėse karstas su vaškinėmis gėlėmis buvo nuleistas į duobę. Karstas su nakvynės namų ir jektų savininko Jakobo Grenelvo palaikais.

Probstas stengėsi kalbėti taip, kad vyriškis lengvai patektų į dangų ir nebūtų nutrenktas pragaran. Darė tai žinodamas, kad nors Jakobas ir buvo šaunus vyras, gyveno toli gražu ne kaip vaškinė gėlė. Kad ir koks apgailėtinas jo galas.

Vieni laidotuvininkai stovėjo pilkais ištįsusiais veidais, tikrai gedėdami. Kiti galvojo apie tai, koks bus oras grįžtant namo. Dar kiti stypsojo, ir tiek. Neėmė giliai į širdį. Daugelis stiro nuo šalčio.

Probstas ištarė savo ritualinius žodžius ir kastuvu užbėrė porą šykščių saujelių Dievo vardu. Netrukus viskas pasibaigė.

Vyrų surauktais, rimtais veidais mintys sukosi apie punšą. Moterys ašarų pilnomis akimis galvojo apie sumuštinius. Tarnaitės raudojo pasikūkčiodamos. Nes žmogus karste joms visoms buvo geras šeimininkas.

Senoji buvo dar labiau išblyškusi ir perregima nekaip valtyje. Sausomis akimis, apsigobusią juodu kutotu šaliu, ją iš abiejų šonų prilaikė Andersas ir lensmanas. Abu su skrybėle po pažasčia.

Giedama psalmė turėjo virtinę posmų ir buvo nelabai graži. Skambėjo skystai, kol savo nelavintu bosu užgiedojo zakristijonas. Jis visada karštai puldavo gelbėti bet kokios situacijos.

Salėje už nuleistų užuolaidų degė liepsnojo trobelninko sūnus Tomas. Dangaus karalystėje. Bet ne mažiau ir šiame pasaulyje.

Nuo žmonių šilumos aprasojo langai ir veidrodis. Kvapai palengva sėdo ant patiesto kailio, kėdžių sėdynių ir užuolaidų.

Kambarys įsileido arklininką Tomą. Taip, kaip priėmė Jakobą Grenelvą, kai šį pirmą kartą svetingai sutiko Reinsneso našlė.

Našlė buvo vardu Ingeborga. Ji mirė, kai vieną dieną pasilenkė paglostyti savo katino. Dabar ji ten nebevieniša.

Salėje tik švokščiantis alsavimas, oda ir karštis. Kraujas, plūstantis gyslomis. Tvinksintis smilkiniuose. Kūnai tarsi žirgai plačiuose laukuose. Joja ir joja. Moteris jau buvo patyrusi jojikė. Bet jis neatsilikdamas šuoliavo iš paskos. Grindų lentos dainavo, sijos raudojo.

Šeimos portretai ir paveikslėliai palengva siūbavo juoduose ovaliniuose rėmuose. Lininiai lovos baltiniai pasijuto išdžiūvę kaip pintis ir nereikalingi. Krosnis nustojo spragsėjusi. Tik stovėjo savo kampe ir atidžiai klausėsi užgesus.

Apačioje nesulaukdami laukė sumuštiniai ir taurės. Ko laukė? Kad Dina, Reinsneso šeimininkė, nusliuogtų laiptų turėklais že-

myn? Nuoga, juodais plaukais lyg išskleistu skėčiu virš savo didelio kvapnaus kūno? Taip!

O paskui ją, apmiręs iš baimės, pusiau sapnuodamas, bet pilnas jėgų vaikinas, įsisupęs į paklodę su prancūziškais nėriniais? Taip!

Jis strykčiojo laiptais žemyn plaukuotomis plikomis kojomis, atsispirdamas stipriais kojų pirštais su ryškiai juodom panagėm. Jis kvepėjo pavasario arimu, o dorovingasis kambario kvapas pasitraukė.

Ji užsinešė į viršų sumuštinių ir vyno. Didelę taurę ir didelę ropinę. Šen ten nuvogė po vieną sumuštinį, kad liktų nepastebėta. Jie žaidė, kad jiems draudžiama valgyti.

Dina gražiai užlygino visas spragas, iš kur jie paėmė maisto. Ilgais mikliais pirštais, kurie kvepėjo druskinga žeme ir išskrosta žuvimi. Paskui jie vėl viską uždangstė lininiais audeklais su monogramomis.

Kaip vagys jie nusėlino atgal į salę. Susėdo ant kailio priešais krosnį. Tomas paliko plyšį tarp dvigubų krosnies durelių.

Ledos ir gulbės aktas ant širmos, palyginti su jais, tebuvo blanki kopija. Vynas burbuliavo.

Dina godžiai kimšo rūkytą lašišą ir sūdytą mėsą. Duona trupėjo ant stangrių krūtų ir aptakaus pilvo.

Tomas atsiminė, kad yra savo šeimininkės namuose. Jis gražiai valgė sumuštinius. Bet akimis rijo Dinos kūną giliai dūsaudamas ir pilna burna seilių.

Jų akys žvilgėjo virš tos pačios taurės. Ši turėjo aukštą žalią kojelę ir kažkada buvo padovanota vestuvių proga Ingeborgai ir jos pirmajam vyrui. Ji nebuvo iš pačių geriausių. Gauta tais laikais, kai turtas didelių jektų, džiovintų žuvų ir įtakingų ryšių Tronjeme bei Bergene pavidalu dar nebuvo atkeliavęs į namus.

Dar gerokai prieš tai, kai turėjo sugrįžti laidotuvininkai, taurę ir vyno likučius jie paslėpė drabužinėje.

Du vaikai, vienas bailus, kitas išdykęs, apmovė suaugusiuosius.

Jakobo kiniškas žaidimas kauliukais buvo sudėtas atgal į šilku aptrauktą dėželę. Visi pėdsakai sunaikinti.

Galiausiai Tomas stovėjo gatavai apsirengęs su kepure rankoje palei duris. Ji iškeverzojo keletą žodžių ant juodos lentelės, kurią visuomet turėdavo po ranka, ir kai tik jis perskaitė, švariai nutrynė kietu delnu.

Jis linktelėjo ir nervingai pažvelgė į langą. Pasiklausė, ar neišgirs irklų pliuškenimo. Tarėsi girdįs. Staiga jis suvokė, ką padaręs.

Prisiėmė visą kaltę. Jau juto pakeltą Dievo rykštę. Daug kietų kirčių. Tomui suspaudė gerklę. Bet jam nebuvo ko gailėtis.

Atsidūręs tamsiame koridoriuje, jis suprato, kad niekieno nebėra globojamas. Kaip gladiatorius, einantis susiremti su stipresniu priešininku. Koks nepakartojamas išgyvenimas! Pernelyg stiprus, kad galima būtų jį įvardyti.

Jis buvo pasmerktas mėnesių mėnesius kasnakt gulėti ant šiaudinio čiužinio ir justi moters alsavimą prie veido. Gulėti atviromis akimis ir išgyventi dar kartą. Salę. Kvapus.

O plona antklodė ims kilnotis su jaunatvišku svajingu įkarščiu.

Taip pat jis bus pasmerktas matyti Jakobo karstą. Šis sūpuosis drauge. O didžiulė banga kažkur viduje ištirpdys visus išgyvenimus ir nusineš jį šiaurės pašvaistės link. Banga išsilies skurdžioje lovoje, o jis nieko negalės pakeisti.

Dina buvo nusipudravusi veidą ir rami, kai valtys įslydo tarp paplūdimio akmenų. Ji gulėjo lovoje ir išvengė įkalbinėjimų pasirodyti šermenų svečiams.

Nulipusi iš salės žemyn, motušė Karena išsamiai pranešė apie Dinos būseną. Jos balsas medum tepė lensmano širdį. Taip maloniai ir lengvai slydo kartu su šiltu punšu.

Rimties ir gedulo našta tapo lengvesnė, kai jie atliko paskutinę pareigą Jakobui. Ramybė ir mintys apie žemiškus dalykus bei monotonišką rytdieną nepastebimai įsėlino į jų tykius pokalbius ir nebesitraukė visą vakarą.

Visi anksti nuėjo ilsėtis, kaip ir dera tokią dieną. Dina atsikėlė ir ėmė dėlioti pasjansą ant riešutmedžio stalo. Po trečio bandymo pavyko. Tuomet ji atsiduso ir nusižiovavo.

PIRMOJI KNYGA

1 skyrius

TAI ŽIBURYS, PANIEKINTAS TURTINGŲJŲ AKYSE, BET PRIRENGTAS PASKIRTAM LAIKUI.

(Job 12, 5)

Aš esu Dina, kuri pabunda nuo šauksmų. Jie įsismelkę mano galvoje. Kartais jie ėda mano kūną.

Jertrūdos vaizdas sujauktas. Kaip perskrostas avies pilvas. Jos veidas virtęs šauksmu, kuris nesiliauja.

Viskas prasidėjo tada, kai lensmanas, grįždamas iš rudeninio tingo, parsivežė kalvį. Jis buvo tikras lobis! Iš Tronjemo. Savo amato meistras.

Bendikas mokėjo nukaldinti nuostabiausių dalykų. Tinkamų visokiems darbams.

Galąstuvams jis meistravo įtaisus, kurie sulig kiekvienu dešimtu rankenos apsukimu ant dalgio ašmenų užpildavo septynis šaukštus vandens. Gamino spynas, kurios užsikirsdavo, jeigu kas nors, nepažįstantis mechanizmo, bandydavo atrakinti iš lauko. Be to, jis kalė gražiausius plūgus ir pasagas.

Žmonės tą kalvį praminė Ilgažandžiu.

Niekam nereikėjo aiškinti, kodėl jis atsirado lensmano dvare. Jo veidas buvo ilgas ir siauras, nepaprastai tamsiomis akimis.

Dinai buvo ką tik suėję penkeri metukai, ir kai į kambarį įeidavo kalvis, ji pakeldavo savo pilkšvas akutes, tarsi norėdama nuspėti jo mintis. Ji neatrodydavo nors kiek išsigandusi. Tiesiog nenorėdavo kristi į akis.

Tamsiaplaukis vyras, kuris, kaip žmonės kalbėjo, buvo čigonas, varstė lensmano žmoną tokiais žvilgsniais, tarsi ji būtų ką tik nusipirktas brangus daiktas. O ji, atrodo, nebuvo tam priešinga.

Po kurio laiko lensmanas pabandė išprašyti kalvį, nes, jo manymu, visa tai per ilgai užtrukę.

Tačiau Bendikas pasiliko, ir jį toliau lydėjo meili Jertrūdos šypsena.

Jis nukaldino išradingus užraktus laukujėms durims ir spintoms bei drėkinimo įtaisą galąstuvui. Galiausiai padirbo naujas ąsas di-

džiajam skalbyklos katilui, kuriame moterys virdavo šarmą ir virindavo skalbinius.

Prie ąsų jis pritvirtino įtaisą, kuris leido iš lėto versti katilą, išpilant šarmą. Su pakabinamu svertu visa tai galima buvo atlikti lengvai ir saugiai.

Nebereikėjo su baime tąsyti siaubingojo katilo. Nepakartojamos kalvio išmonės dėka jį buvo galima pakreipti, apsukti ir apversti su pasakišku lengvumu.

Galėjai sau stovėti ir viską reguliuoti nebijodamas nusitvilkyti garais ar verdančiu šarmu.

Vieną prieškalėdžio dieną Dina nusekė paskui motiną į skalbyklą. Vyko didysis skalbimas. Darbavosi keturios moterys ir bernas, nešiojantis vandenį.

Atneštuose kibiruose plaukiojo ižas ir ledo gabalai. Juos su smagiu pliaukštelėjimu vertė į didžiules statines prie durų. Po to viskas ištirpdavo katile, o garai temdė patalpą kaip nakties rūkas.

Moterys dirbo vienmarškinės, atsilapojusios krūtines. Basomis įsispyrusios į klumpes ir atsiraitojusios rankoves. Raudonomis lyg nuplikyti paršeliai rankomis. Šios kilnojosi, pliaukšėjo, mostagavo.

Veidų po standžiai surištomis skepetomis beveik nesimatė. Prakaitas upeliais tekėjo per skruostus ir kaklą. Tarp krūtų jie susiliedavo į vientisą upės vagą ir pranykdavo sudrėkusių marškinių požemiuose.

Kol ponia Jertrūda vienai iš mergų davė nurodymus, Dina užsimanė iš arčiau patyrinėti visų taip liaupsinamą įtaisą.

Katilas jau kunkuliavo. Šarmo kvapas svaigino ir veikė raminamai, panašiai kaip naktipuodžių kvapas antrojo aukšto koridoriuje šiltą vasaros rytą.

Mažais delniukais Dina sugniaužė svertą. Vien norėdama patirti, koks tatai jausmas.

Vienu akimoju Jertrūda pajuto pavojų ir šoko prie jos.

Dina nebuvo tokia apdairi, kad apsivyniotų delnus skuduru kaip mergos. Smarkiai nudegusi, žaibiškai atitraukė rankas.

Bet svertas jau buvo pajudėjęs. Nusileidęs per dvi padalas.

Pasvirimo kampas ir katilo nuolydžio kryptis nulėmė Jertrūdos likimą.

Iš katilo išsiliejo tiek, kiek buvo nustatyta. Nei daugiau, nei mažiau. Po to liovėsi bėgti. Ir šarmas toliau kunkuliavo nelipdamas per kraštus.

Lyg nusitaikiusi, srovė pirmiausia pliūptelėjo į veidą ir krūtinę. Bet deginančios upės tuoj pat užliejo visą nelaimingą kūną.

Jie supuolė iš visų pusių. Plėšė nuo Jertrūdos rūbus.

Tuose mirgančiuose, garų pritvinkusiuose vaizduose buvo ir Dina. Ten kartu su šarmo suėstų drabužių skiautėmis plyšo oda ir nušutusios mėsos sluoksnis.

Tačiau pusė veido nenukentėjo. Tarsi būtų svarbu pas Viešpatį atvykti pakenčiamu veidu, kad šis galėtų atpažinti.

Dina šaukė mamą. Bet niekas neatsiliepė.

Jertrūdai pakako savojo šauksmo.

Raudonas židinys plito ir apėmė bemaž visą jos kūną. Ji buvo skaisčiai raudona. Vis labiau ir labiau, nes jie tebeplėšė nuo jos rūbus, kartu lupdami odą.

Kažkas kibirais vertė ant jos ledinį vandenį.

Galiausiai ji susmuko ant neobliuotų lentinių grindų, ir nė vienas nedrįso padėti atsikelti. Ji buvo nepasiekiama. Nes neturėjo paviršiaus.

Jertrūdos galva vis labiau ir labiau trūkinėjo. Klyksmai buvo lyg išgaląsti peiliai. Kurie neaplenkė nė vieno.

Kažkas išsitempė Diną į lauką. Tačiau riksmas aidėjo ir tarp kiemo sienų. Drebino langų stiklus. Virpino apledėjusio sniego kristalus. Kilo nuo riebalingų kaminų dūmų. Visas fiordas nuščiuvęs klausėsi. Rytuose pasirodė blyški rausva juosta. Žiemos dangus taip pat apsiplikė šarmu.

Dina buvo išvežta į kaimyninį dvarą, kur visi spoksojo į ją. Tiriančiomis akimis. Tarsi ieškodami plyšio, pro kurį ją atvėrus būtų galima kažką rasti.

Viena merga šnekino ją kaip mažvaikę ir šėrė iš puodynės medumi. Ji tiek privalgė, kad čia pat viską išvėmė ant virtuvės grindų. O valydama tarnaitė nė nebandė slėpti pasišlykštėjimo. Jos keiksmai buvo lyg išbaidyti šarkiukai, besiblaškantys pakraigėje.

Tris dienas lensmano dukra praleido su žmonėmis, kurių niekada anksčiau nebuvo regėjusi. Kurie be paliovos spoksojo į ją, tarsi ji būtų buvusi ne šio pasaulio padaras.

Tarpais ji užsnūsdavo nebegalėdama atlaikyti tų visų įkyrių žvilgsnių.

Pagaliau jos pasiimti atvažiavo lensmano bernas su rogėmis. Gerai įsupo ją į avies kailinius ir pargabeno namo.

Lensmano dvare viskas buvo ramu.

Vėliau, kai sykį visų pamiršta tupėjo po stalu samdinių gale, ji sužinojo, kad Jertrūda klykė ištisą parą, kol nustojo proto ir mirė. Be odos buvo pusė veido. Taip pat dešinioji ranka, kaklas ir pilvas.

Dina nelabai žinojo, ką reiškia nustoti proto. Bet ji žinojo, kas yra protas.

Dar ji žinojo, kad anksčiau Jertrūda vertino sveiką protą. Ypač kai tėvas plūsdavosi.

„Visa gudrybė mums duota Viešpaties". „Visos malonės kyla iš Viešpaties". „Šventasis raštas — Viešpaties žodis". „Biblija — tai didžiausia Viešpaties dovana". Šitaip Jertrūda kalbėdavo kiekvieną dieną.

Jos mirtis nebuvo visų baisiausia. Kur kas blogiau buvo klyksmas ir tai, kad ji neturėjo odos.

Nes gyvuliai taip pat mirdavo. Lensmano dvare tolydžio atsirasdavo naujų gyvulių. Kurie būdavo lygiai tokie pat kaip senieji, ir rodės, kad jie metų metus nesikeitė.

Tačiau Jertrūda negrįžo.

Dar ilgai Diną persekiojo Jertrūdos, primenančios perskrostą avies pilvą, vaizdas.

Pagal savo metus Dina buvo labai aukšta. Ir stipri. Pakankamai stipri, kad pražudytų motiną. Bet galbūt per silpna tai suprasti.

Kiti mokėjo tarti žodžius. Tarė lengvai. Kaip sviestu tepė. Žodžiuose tilpo visas pasaulis. Tik jie buvo skirti ne Dinai. Ji buvo niekas.

Buvo draudžiama aptarinėti „baisųjį dalyką". Tik niekas to nepaisė. Visi samdiniai turi teisę patyliukais kalbėti apie tai, kas draudžiama. Pakankamai tyliai. Kai vaikai tampa miegančiais angeliukais ir jų nebereikia saugoti.

Kalbėjo, kad nuo to karto Ilgažandis liovėsi kalęs nuostabiausius įtaisus skalbyklų katilams. Pirmuoju laivu jis išvyko į pietus Tronjemo link. Pasiėmęs dėžę su savo nelemtaisiais įnagiais. Jį aplenkė gandas. Apie kalvį, dirbdinantį daiktus, kurie negyvai pliko žmones. Kalbėjo, kad nuo to jis pamišęs. Net pavojingas tapęs.

Lensmanas liepė su žeme sulyginti kalvę ir skalbyklą su kaminu bei krosnimi.

Prireikė keturių vyrų su dideliais kūjais. Dar keturi viską vežė prie senojo akmeninio pirso, saugančio prieplauką. Šis pailgėjo ne viena uolektim.

Kai tik išėjo pašalas, jis liepė sklypą apsėti. Nuo to laiko ten nevaržomai kerojo aviečių brūzgynas.

Vasarą su Jakobo Grenelvo jekta jis išplaukė į Bergeną ir išbuvo ten, kol vėl reikėjo vykti į rudens tingą.

Nuo tos dienos, kai Dina negyvai nuplikė savo motiną, kol tėvas grįžo iš tingo po devynių mėnesių, jiedu neištarė vienas kitam nė pusės žodžio.

Tuomet tarnaitė ir pranešė, kad Dina nustojo kalbėjusi.

Iš tingo grįžęs lensmanas namuose rado laukinį paukštelį. Akimis, kurių žvilgsnio niekas neįstengė sugauti, plaukais, nemačiusiais šukų, ir basą, nors naktimis jau seniai pašaldavo.

Valgydavo ji ką nutverdama ir niekuomet nesėdo prie stalo. Ji stūmė dienas laidydama akmenis į žmones, einančius per kiemą.

Dėl to jai, žinoma, apskaldydavo ausis.

Vis dėlto kažkokiu būdu ji valdė žmones. Užtekdavo jai sviesti akmenį. Ir jie tekini atbėgdavo.

Dienos metu Dina kelias valandas numigdavo. Arklidės ėdžiose. Arkliai, kurie jau buvo prie jos pripratę, atsargiai grybšėdavo šalia miegančio kūno. Arba liesdavo didelėmis lūpomis, norėdami iš po jos išpešti šieno.

Ji net nekrustelėjo, kada lensmanas išlipo į krantą. Sėdėjo sau ant akmens ir mataravo ilgom liesom kojom.

Kojų pirštų nagai buvo nepaprastai ilgi, purvo priskretusiomis panagėmis.

Tarnaitės jos paprasčiausiai neįveikdavo. Vaikas jokiu būdu nenorėjo maudytis. Ji klykdavo ir verždavosi pro duris, nors ir dviese ją laikytum. Į virtuvę net nosies nekišdavo, jeigu ant didelės juodos krosnies kas nors būdavo verdama.

Abi nuolatinės tarnaitės teisinosi viena per kitą. Jos ir taip persidirbdavusios. Nebuvę iš kur imti žmonių. O tos laukinukės, augančios be motinos, taip lengvai nesuvaldysi.

Ji buvo taip apskretusi, kad lensmanas nežinojo, ko griebtis. Turėjo praeiti kelios dienos, kol jis įveikė pasišlykštėjimą. Ir pabandė prisiliesti prie to dvokiančio ir grėsmingai šnypščiančio padarėlio, norėdamas prisijaukinti ir vėl iš jos padaryti krikščionį žmogų. Tačiau jo pastangos buvo bergždžios.

Be to, prieš akis jis matė savo vargšę Jertrūdą. Matė jos nelaimingą nuplikytą kūną. Girdėjo beprotišką jos klyksmą.

Gražioji vokiška lėlė porcelianine galva taip ir liko gulėti ten, kur buvo išpakuota. Vidury stalo valgomajame. Gulėjo tol, kol tarnaitė atėjo dengti stalo pietums ir paklausė, kur jai dėti lėlę.

— Dievai žino! — atsakė kita, kaip ir vyriausioji. — Užnešk į Dinutės kambarį!

Praslinkus kuriam laikui, dvaro bernas lėlę užtiko mėšlo duobėje. Ji buvo neatpažįstamai sudarkyta. Vis tiek daug kam lyg akmuo nusirito nuo širdies. Jau kelios savaitės ta lėlė drumstė ramybę. Pirmiausia lensmanas dėl lėlės prispyrė Diną. Bet kadangi šioji nepuolė jos nešti, lėlė buvo paskelbta dingusi. Įtarimą galėjo sukelti kiekvienas.

Kai lėlė buvo rasta, lensmanas pasišaukė Diną. Griežtai paklausė, kaip lėlė galėjo atsidurti mėšlo duobėje.

Dina patraukė pečiais ir norėjo sprukti pro duris.

Tada ji gavo lupti. Pirmą kartą jai teko patirti tokį dalyką. Tėvas persimetė Diną per kelį ir gerai įkrėtė į pliką užpakalėlį. Atkakli, bjauri mergiotė kaip šuo krimstelėjo jam ranką!

Tačiau šis tas išėjo ir į gera. Nuo to įvykio ji visuomet žiūrėdavo žmonėms į akis. Tarsi norėdama nuspėti, ar muš.

Praėjo nemažai laiko, kol Dina vėl gavo dovanų iš lensmano. Tiksliau — tai buvo violončelė, padovanota Dinai pono Lorcho prašymu.

Dar Dina turėjo mažytę perlamutru žvilgančią kriauklelę, didumo sulig mažojo pirštelio nagu. Laikė ją tabakinėje, kuri gulėjo senoje skutimosi reikmenų dėželėje.

Kiekvieną vakarą ji išsitraukdavo kriauklelę ir rodydavo Jertrūdai. Ši sėdėdavo šonu, kad nesimatytų subjauroto veido.

Kai vieną dieną per atoslūgį Dina vaikštinėjo paplūdimiu, kriauklelė krito jai į akis savo žvilgesiu.

Ji turėjo mažytėlaites rausvas rieveles, kurios jungėsi smailagalyje, o vidus buvo nusėtas blyškiais šlakeliais. Ji keitė spalvą pagal metų laikus.

Lempos šviesoje ji tik blankiai mirguliuodavo. O dieną, prinešta prie lango, šviesdavo Dinos delniuke kaip žvaigždelė. Skaidri, balta.

Tai buvo sagelė iš dangiškojo Jertrūdos apdaro! Numesta į žemę Dinai!

Jai nederėjo ilgėtis Jertrūdos. Kaip gali ilgėtis tas, kas pražudė.

Niekas neminėjo, kad ji paleido įtaisą, apvertusį skalbyklos katilą. Bet visi žinojo. Tėvas taip pat. Jis sėdėdavo rūkomajame. Toks panašus į vyrus senuose portretuose, kurie kabojo ant sienų. Didelis, stambus ir rimtas. Jau įdubusiais skruostais. Jis nekalbėdavo su ja. Nematydavo jos.

Dina buvo atiduota vienam trobelninkui Helėje. Vaikų ten buvo pakankamai, užtat trūko viso kito. Tad išėjo į naudą, kai namai pasipildė dar vienu vaiku, nuo kurio jiems šis tas nubyrėdavo.

Lensmanas dosniai atsilygindvo. Ir pinigais, ir miltais ir nuo prievolių dvare atleisdavo.

Esą mergaitė vėl išmoksianti kalbėti. Jai būsią naudinga augti su kitais vaikais. Be to, lensmanui niekas kiekvieną mielą dieną nebeprimins vargšės Jertrūdos galo.

Helėje visi paeiliui bandė prisijaukinti Dinutę. Tačiau jos pasaulis buvo kitas.

Rodės, jog su žmonėmis ji bendrauja lygiai taip pat kaip su beržais palei namą ar avimis, besiganančiomis rudens atole. Jie buvo nekintančio gamtovaizdžio, kuris ją supo, dalis. Tik tiek.

Galiausiai jie paliko ją ramybėje ir užsiėmė savo darbais. Ji tapo jų kasdienybės dalimi kaip ir gyvuliai, kuriems tereikėjo minimalios priežiūros, o šiaip buvo gana savarankiški.

Ji nieko neprisileisdavo ir atstumdavo bet kokį bandymą suartėti. Kalbinama neatsiliepdavo.

Tais pačiais metais, kai jai suėjo dešimt, lensmaną pasikvietė pastorius. Ragino pasiimti dukrą į namus ir sudaryti padorias, luomui pritinkančias sąlygas. Pastoriaus manymu, jai reikėjo ir gero auklėjimo, ir žinių.

Lensmanas nusvarino galvą ir sumurmėjo, jog kažką panašaus ir jis galvojęs.

Dina vėl buvo parvežta rogėmis namo. Tokia pat nebyli kaip ir anksčiau, bet gerokai įmitusi. Išprausta ir tvarkinga.

Dina gavo namų mokytoją, kuris oriai buvo vadinamas ponu Lorchu ir nieko nežinojo apie Jertrūdos istoriją.

Jis pertraukė muzikos studijas Kristianijoje norėdamas aplankyti savo mirštantį tėvą. Tačiau tėvui mirus nebeužteko pinigų kelionei atgal.

Lorchas mokė Diną pažinti raides ir skaičius.

Čia pravertė Jertrūdos Biblija su milijonais įmantrių ženklų. Dinos smilius gaudė raides kaip pelėkautai.

Lorchas atsivežė seną violončelę. Susuptą į vilnonį pledą. Ją glėbyje išnešė į krantą kaip didžiulį kūdikį.

Nieko nelaukęs jis suderino instrumentą ir iš atminties sugrojo vieną paprastutę psalmę.

Namuose buvo vien samdiniai. Bet po to jie galėjo smulkiai papasakoti visiems, kas tik panorėdavo klausytis.

Vos tik Lorchas užgriežė, Dina ėmė vartyti savo pilkšvas akis, tarsi tuoj tuoj apalps. Ašaros pasruvo per skruostus, ji taip ėmė tampyti pirštus, kad violončelės garsų ritmu trakšėjo sąnariai.

Kai ponas Lorchas pamatė, kaip jo muzika veikia mergaitę, išsigandęs liovėsi griežti.

Ir tuomet įvyko stebuklas!

— Dar! Pagrok dar! Pagrok dar! — pratrūko ji. Žodžiai tapo realybe. Ji galėjo juos tarti. Jie buvo skirti jai. Ji egzistavo.

Jis Diną išmokė pozicijų. Iš pradžių nieko neišėjo, nes piršteliai buvo per maži. Bet ji greitai augo. Netrukus jau taip puikiai griežė violončele, kad Lorchas įsidrąsinęs prasitarė lensmanui, jog Dinai reikėtų nupirkti violončelę.

— O kuriam galui mergaitei violončelė? Jau geriau tegu mokosi siuvinėti!

Namų mokytojas, iš pažiūros gležnas ir baikštus, bet viduje užsispyręs ir kietas kaip riešutas, kukliai užsiminė, jog jis negali išmokyti jos siuvinėti. O griežti violončele — galėtų.

Taip namuos atsirado violončelė, kainavusi nemažus pinigus.

Lensmanas mieliau būtų norėjęs, kad violončelė stovėtų svetainėje ir kiekvienas svečias iš susižavėjimo pliaukšėtų delnais.

Tačiau Dina turėjo savo nuomonę. Violončelė stovės jos kambarėlyje antram aukšte. Iš pradžių ji kaskart vėl užsitempdavo violončelę aukštyn, kai ją tėvo nurodymu pastatydavo svetainėje.

Bet po poros dienų lensmanas pavargo. Tėvas ir dukra nebyliai susitarė. Kiekvieną kartą, kai atvykdavo kilmingų žmonių arba šiaip svarbių svečių, violončelė būdavo nunešama žemyn. Diną pašaukdavo iš arklidės, švariai nuprausdavo, apvilkdavo klostytu sijonu su liemene ir pasodindavo groti psalmių.

Ponas Lorchas sėdėdavo kaip ant adatų ir pešiodavosi barzdą. Jam neateidavo į galvą, kad, nežiūrint klausytojų skaičiaus, jis bu-

vo bemaž vienintelis kambaryje, sugebantis išgirsti nedideles Dinos klaideles.

Dina netruko suprasti, kad poną Lorchą ir ją sieja vienas dalykas. Būtent — jie atsakė už vienas kito trūkumus. Pamažu tai virto šiokia tokia paguoda.

Kai lensmanas imdavo svaidytis perkūnais virš Lorcho nulenktos galvos, nes Dina ir po dvejų nenuilstamo mokymo metų tik pakenčiamai skaitė Jertrūdos Bibliją, ji praverdavo savo kambarėlio duris, pasistatydavo tarp kojų violončelę, ir į kabinetą imdavo lietis mylimiausios tėvo psalmės. Tai pagelbėdavo.

Apie tai, jog ji skaičiavo taip greitai, kad net krautuvės padėjėją pastatydavo į nepatogią padėtį, kai mintyse atlikdavo veiksmus su daugianariais skaičiais, tam dar nespėjus jų užrašyti, neužsimindavo niekas. Išskyrus poną Lorchą.

Kiekvieną kartą, kai Dina tėvui garsiai skaitydavo katekizmą, jis su apsimestu nusižeminimu gindavosi nuo kaltinimų dėl savo netinkamumo tarnystei.

Mat Dina iš lubų išlauždavo žodžius, kurių nemokėdavo perskaityti, ir dažnai tekstas darydavosi neatpažįstamas, tačiau daug spalvingesnis už originalą.

Samdiniai stovėdavo perkreiptom burnom ir net nedrįsdavo pažvelgti vienas į kitą, kad neprapliuptų juoku.

Skaičiai, skaičiai! Bet ir užsispyrusi mergiotė! Jos jaunesnysis brolis turėjo mokytis skaičiuoti, sumurmėdavo lensmanas kimiu balsu. Ir nerdavo lauk iš kambario. Visi žinojo, kad lensmano žmona jau buvo kelis mėnesius nėščia, kai ją negyvai nuplikė.

Tiesą sakant, tai būdavo vienintelis ir netiesioginis lensmano priekaištas Dinai.

Fagernese stovėjo seni namų vargonai. Svetainės gale. Uždengti ir pristatyti vazų bei puodynių.

Tačiau jie taip prastai skambėjo, kad ponas Lorchas atsisakė mokyti Diną jais groti. Jis nedrąsiai užsiminė lensmanui, jog namams, kuriuose taip dažnai lankosi šalies ir užsienio įžymybės, derėtų įsigyti padorų pianiną. Be to, tai dar ir gražus baldas!

Kita vertus, pianino niekur daugiau nepastatysi, kaip tik svetainėje. Šitaip lensmanas galėtų atsirevanšuoti už Dinos užsispyrimą dėl violončelės vietos.

Namuose atsirado juodas angliškas pianinas. Tikra šventė, tik teko paprakaituoti, kol jis galų gale, išlaisvintas iš medžio drožlių ir skudurų, buvo išlukštentas iš didžiulės dėžės.

Ponas Lorchas jį suderino, patraukė kelnes, blizgančias per kelius, ir atsargiai prisėdo ant didžiulės sukamosios kėdės.

Vieną dalyką ponas Lorchas mokėjo geriausiai iš visų. Skambinti pianinu!

Pakėlęs akis kaip į laisvę paleistus balandžius, jis ėmė groti Bethoveno *Appassionata.*

Dina sėdėjo atsišliejusi į pliušinį šezlongo atlošą. Kojomis nesiekdama žemės. Pirmiesiems garsams pripildžius kambarį, burna prasivėrė giliam atodūsiui.

Dinos veidu pasruvo upės. Prasiveržę galingi garsai partrenkė ją ant grindų.

Lensmanas įsakė nutildyti muziką. Mergaitė buvo išsiųsta į savo kambarėlį. Būdama dvylikos metų, jau turėjo žinoti padoraus elgesio taisykles.

Iš pradžių ponas Lorchas nedrįso net prisiartinti prie pianino. Veltui Dina maldavo, plūdo ir įkalbinėjo.

Bet vieną dieną lensmanas savaitei išvyko į tingą. Tuomet ponas Lorchas uždarė svetainėje visas duris ir langus, nors kepino gegužės saulė.

Tada vėl patraukė nudryžusias kelnes ir atsargiai atsisėdo prie instrumento.

Valandėlę palaikė rankas virš klaviatūros ir su nepaprasta meile nuleido pirštus ant klavišų.

Jis jokiu būdu nesitikėjo, kad Dinos reakcija į *Appassionata* bus praėjusi. Tądien jis pasirinko Šopeno tarantelą ir valsą.

Šitaip jie dirbo ištisą savaitę. Lensmano grįžimo dieną mergaitės akys buvo taip užraudusios, kad jos nedrįso rodyti tėvui. Dina pasiskundė bloga savijauta ir nuėjo gulti. Žinojo, kad tėvas niekuomet neis į jos kambarėlį. Jis liguistai bijojo užkrečiamų ligų. Pasak jo, tą baimę buvo paveldėjęs iš savo motinos. To nė nebandė slėpti.

Tačiau ponas Lorchas šį tą sumąstė. Ir vieną popietę, kai abu vyrai sėdėjo salone, o lensmanas dalijosi įspūdžiais iš tingo, jis pradėjo su lensmanu kalbą.

Gaila instrumento. Toks brangus, o stovi nenaudojamas. Ar neatrodo lensmanui, kad Dina liausis verkusi, jei pamažu bus pratinama klausytis muzikos? Taip, jo vienas pažįstamas turėjęs šunį, kurį taip pat iš lėto, bet sėkmingai pratinęs prie muzikos. Pirmą mėnesį šuo tik kaukęs. Tai buvę siaubinga. Bet pamažu jis apsipratęs.

Galų gale ramiausiai atsiguldavęs miegoti. Teisybė, ten būdavo griežiama smuiku. Bet vis tiek...

Pagaliau lensmanas prisipažino Lorchui nepakeliąs verksmo. Jo buvę per akis, kai žmona taip tragiškai paliko šį pasaulį. Ji klykusi ištisą parą, kol užgeso. Nuo to laiko ir pasidaręs toks jautrus panašiems garsams.

Galų gale ponas Lorchas išgirdo Jertrūdos istoriją. Išgirdo apie tai, kaip Dina pajudino svertą ir apvertė skalbyklos katilą, pilną verdančio šarmo, ant savo vargšės motinos.

Ponas Lorchas, nepratęs klausyti išpažinčių, nesurado paguodos žodžių. Jis trejus metus išbuvo namuose nežinodamas, kodėl jam teko mokyti vilkiuką.

Pamažu jį suėmė blogumas nuo lensmano pasakojimo detalių. Tačiau jis klausėsi išlavinta muzikanto ausimi, nesunkiai skiriančia meną nuo sentimentalumo.

Savo lanksčiu protu Lorchas nemažai perprato. Jis taip pat suvokė, kad lensmanas iš dalies jau apsipratęs su tragedija. Nors atrodo, kad liūdi.

Rinkdamas žodžius, ponas Lorchas išdrįso pasakyti, jog vis vien būtų gaila, jei niekas negrotų brangiuoju instrumentu. Jis galėtų mokyti Diną, kai lensmano nebus namuose.

Tada, kai lensmanas baigė savo pasakojimą, įveikė graudulį ir surūkė dar vieną pypkę, jie taip ir sutarė.

Po to ponas Lorchas ilgai vaikštinėjo. Blankiomis pavasario pakrantėmis. Sausi stagarai kyšojo iš po sniego juostos, o šalia suko ratus benamiai jūros paukščiai.

Jam prieš akis visą laiką stovėjo suakmenėjęs Dinos veidas. Ausyse skambėjo jos atkaklus greitakalbe pilamas mintinis skaičiavimas ir nenumaldomas verksmas jam skambinant pianinu.

Iš tikrųjų jis tą vasarą planavo važiuoti į Kopenhagą ir tęsti savo muzikos studijas. Lensmano dvare jam pavyko susitaupyti nemažai pinigų. Tačiau pasiliko. Išdžiūvęs jaunas vyriškis. Praretėjusiais plaukais ir išvargusiu veidu, nors dar neturėjo nė trisdešimties.

Jo gyvenimas tarsi įgavo prasmę.

Dina kalbėjo ir toliau. Iš pradžių tik su Lorchu. Bet paskui ir su kitais žmonėm.

Ji mokėsi skambinti pianinu. Iš Lorcho natų. Pradžioj trumpas daineles ir pratimėlius pirštams lavinti. Vėliau — psalmes ir nesudėtingus klasikinius kūrinius.

Natoms ponas Lorchas skyrė didelį dėmesį. Jis rašė laiškus į Tronjemą, Kristianiją ir Kopenhagą, prašydamas atsiųsti natų, pritaikytų pradedantiesiems. Taip jis atnaujino ryšius su savo senais moksladraugiais.

Dina išmoko skambinti ir klausytis nebestaugdama kaip vilkas. O lensmano dvaras įgijo muzikalių namų šlovę. Pakeleiviai sėdėdavo salone ir klausydavosi violončelės ar pianino garsų. Gurkšnodavo punšą. Grojama buvo švariai ir talentingai. Lensmanas buvo labai patenkintas.

Ponas Lorchas su savo liguista ir nepatrauklia išore, suvaržytomis negrabiomis manieromis bei uždaru nuobodoku būdu pradėtas vadinti menininku.

Lorchas pripasakojo Dinai daug keistenybių iš plačiojo pasaulio. Taip pat trumpų istorijėlių apie magiją ir muziką.

Vieną dieną, kai jiedu pramogaudami irstėsi ramioje kaip veidrodis jūroje, jis papasakojo apie drakoną, kuris mokė smuikininką griežti. Tas norėjęs taip gražiai groti, kad princesė pravirktų ir sutiktų už jo tekėti!

Drakonas pažadėjo išmokyti. Bet už tai užsiprašė geros šviežienos.

Kaip tarė, taip padarė. Smuikininkas taip gerai išmoko amatą, kad galėjo groti nenusimovęs kumštinių. Tuomet jis atsiminė, kad neturi mėsos. Nieko daugiau nesugalvodamas, jūron įmetė apgraužtą kaulą.

— O kaip tada? — nekantraudama paklausė Dina.

— Jis be reikalo bandė apgauti drakoną. Drakonas jam dieną naktį giedojo: „Davei man kaulą be mėsos — nuo tavo smuiko niekas neraudos!“

— Kaip tai?

— Jis nepaprastai gerai griežė, bet princesės nesujaudino savo grojimu ir jos negavo.

— Bet kodėl gi? Jeigu jis taip gerai grojo?

— Gerai groti natas ir jaudinti žmones — ne tas pats. Muzika kaip ir žmonės turi sielą. Šioji taip pat turi būti girdima...

— Tu moki amatą, — tvirtai pasakė Dina.

— Ačiū, — tarė vyriškis ir nusilenkė jai. Lyg nuo koncertinės pakylos pirmoje eilėje sėdinčiai princesei.

Dinai Lorchas buvo žmogus, į kurį ji galėjo atsiremti. Jis buvo tas žmogus, kurio pagalbos ji ieškodavo ištikus bėdai. Niekas jos akivaizdoje nedrįsdavo iš jo šaipytis.

Jis išmoko atlaikyti jos veržlias glamones ir glėbesčiavimus. Stovėdavo sau tiesus kaip styga, nuleidęs rankas. Jo akys buvo tarsi voratinklis ant krūmo — su lietaus lašu.

To jai pakakdavo.

Ponas Lorchas nusivedė Diną prie Jertrūdos kapo. Ten augo tokios gražios gėlės. Apdėtos apvaliais samanotais akmenukais.

Lorchas tyliai kalbėjo Dinai ir neklausiamas aiškino jai įvairiausius dalykus.

Kad Jertrūda visai nepykstanti. Kad sėdinti danguje laiminga, ištrūkusi iš šio pasaulio amžino vargo ir rūpesčių.

Kad viskas daugiau ar mažiau buvę iš anksto nulemta. Kad žmonės tesą priemonės vieni kitų gyvenime. Kad dalykai, tokie baisūs tau ir kitiems, iš tikrųjų gali tapti palaima.

Dina įsmeigė į jį stiklines akis, tarsi staiga įtikėjusi, kad išgelbėjo Jertrūdą. Taip, išlaisvino ją! Kad iš tikrųjų ji padarė tai, ko padaryti niekas kitas neišdrįso ar nenorėjo. Nusiuntė Jertrūdą tiesiai pas Viešpatį į Dangaus karalystę. Kur nėra rūpesčių, samdinių ir vaikų. Atsidėkodama Jertrūda į žemę siuntė erškėtrožių ir neužmirštuolių aromatą.

Pamatęs Dinos veidą, Lorchas pakeitė pokalbio temą. Užsikirsdamas ėmė pasakoti apie gėlių sandarą.

Tą vasarą, kai Dinai suėjo trylika metų, lensmanas grįžo iš Bergeno su nepaprastai išpuoselėta barzda ir nauja žmona. Jis ją visiems rodė su tokiu pasididžiavimu, tarsi pats būtų nulipdęs.

Jau po savaitės „naujokė" įsikraustė į Jertrūdos kambarį. Visiems dvariškiams ir kaimynams atrodė, kad per greitai.

Dviems mergoms buvo liepta iškraustyti visus velionės Jertrūdos daiktus ir gerai išsveisti palėpę. Per visus tuos metus kambarėlis stovėjo užrakintas. Kaip skrynia, kurios rakto niekas neturėjo ir į kurią dėl to buvo numota ranka.

To kambario vargšei Jertrūdai nebereikėjo, taigi ir skriaudos nebuvo. Tai visi suprato. Bet vis tiek užkliūdavo, kaip viskas daroma.

Vienas kitas tylomis pasidalindavo įspūdžiais. Kalbėjo, kad lensmanas taip išalkęs moterų, kad dvare neužsibūdavusi jokia tarnaitė. Jeigu norėdavo apsisaugoti, žinoma. Kaip sakoma, nėra to blogo, kas neišeitų į gera, taip ir su Dagnės atėjimu į namus.

Ji buvo tikra bergenietė. Plona kaip smilga, įmantriai sušukuotais plaukais ir trimis pasijoniais. Iš tiesų ji visiems turėjo tapti paguoda, bet ne viskas buvo taip paprasta.

Vienas iš pirmųjų veidų, kurį išvydo naujoji lensmano žmona, buvo namų darbo gipsinė kaukė.

Dina pasistengė. Užsidėjo gipsinį veidą ir apsitaisė baltu apdaru, norėdama nustebinti tėvą.

Veidą buvo pasidariusi pati. Vadovaujama pono Lorcho. Tai buvo nelabai vykusi Lorcho veido atlieja. Ponia Dagnė gyvenime nebuvo mačiusi nieko, kas labiau panėšėtų į negyvėlį. Labiau groteskišką nei juokingą.

Lensmanas prapliupo kvatotis, kai pabaisa išniro svetainės tarpduryje, o Dagnė griebėsi už galvos.

Nuo pat pirmosios dienos tarp Dinos ir Dagnės prasidėjo nesutaikomas šaltasis karas. Tame kare lensmanui tekdavo imtis moterų taikytojo vaidmens, jei tarp jų išvis būdavo koks nors ryšys.

Aš esu Dina. Jertrūda man numetė mažytę sagelę iš savo apdaro. Anksčiau jai nepatikdavo, kad mano panagės juodos. Dabar ji niekad dėl to nesibara.

Lorchas sako, kad mano toks greitas mintinis skaičiavimas — tai dovana. Jis diktuoja, o aš sudedu. Kartais ir atimu daug skaičių. Ar padaliju. Ponas Lorchas skaičiuoja popieriuje. Tada pačiulpia dantis ir sako: „Nuostabu! Nuostabu!“ Po to mes grojame. Ir nebeskaitome namų postilės ar katekizmo.

Jertrūdos riksmas suskaldo žiemos naktis į mažytėlaites atplaišėles, kurios skrajoja už mano lango. Dažniausiai prieškalėdžiu. O šiaip ji vaikšto apsiavusi veltiniais, ir aš nežinau, kur ji yra. Ją išvarė iš jos kambarėlio.

Išgabeno visus paveikslus. Ištuštino komodą. Knygas perkėlė pas mane. Mėnesienoje jos išeina pasivaikščioti ir vėl grįžta į savo lentynas. Jertrūdos juodoji knyga turi minkštus kampus. Ir daug pasakų. Aš pasiskolinu jos didinamąjį stiklą ir traukiu prie savęs žodžius. Jie prateka per mano galvą lyg vanduo. Aš ištrokštu. Bet nežinau, ko jie iš manęs nori.

Jertrūda visai išsikėlė. Mes turime erelį, kuris suka ratus virš namų. Jie jo bijo. Bet juk tai tik Jertrūda. Šito jie nesupranta.

2 skyrius

NEKALTASIS BUS IŠGELBĖTAS, O IŠSIGELBĖS DĖL SAVO RANKŲ TYRUMO.

(Job 20, 30)

— Tomai! Ar žinai, kodėl arkliai miega stovėdami? — vieną dieną paklausė Dina.

Ji iš šalies stebėjo kresną bernioką. Jie buvo vieni arklidėje.

Jo tėvai buvo tie patys trobelninkai, kurie keletą metų augino Diną. Jis jau buvo pakankamai didelis, kad galėtų prisidurti šilingą kitą lensmano dvare, kai esti laisvas nuo prievolių.

Dabar jis įmetė į ėdžias pašaro ir nuleido rankas.

— Arkliai visada miega stovėdami, — atšovė jis.

— Taip, bet jie stovi ir tada, kai nemiega? — pareiškė Dina, remdamasi savo keistoka logika, ir liuoktelėjo ant šilto arklio mėšlo, kuris, švirkštelėjęs tarp kojų pirštų, susirangė ten it riebūs kirminai.

— Na taip, — nusileido Tomas.

— Negi tu nieko nežinai? — paklausė Dina.

— Tfu! — nusispjovė jis ir suraukė kaktą.

— Ar žinai, kad aš negyvai nudeginau savo mamą? — drąsiai paklausė ji ir įsmeigė į jį akis.

Tomas sustingo. Nepajėgė net rankų susigrūsti į kišenes. Galų gale linktelėjo. Tarsi reikšdamas pagarbą.

— Dabar ir tu miegosi stovėdamas! — pareiškė ji su savo keista šypsena, kokios neturėjo niekas.

— O kodėl? — sutrikęs paklausė jis.

— Tą patį aš sakiau arkliams. Ir jie miega stovėdami! Dabar tu irgi girdėjai. Todėl privalai miegoti stovėdamas! Jūs esate vieninteliai, kuriems tai esu sakiusi.

Ji pasisuko ant mėšlino kulno ir išlėkė iš arklidės.

Buvo vasara.

Tą pačią naktį Tomas pabudo kažkam pravėrus kamaraitės duris. Jis pamanė, jog tai tvarto bernas, kuris persigalvojo ir neišplaukė žvejoti menkių, kaip žadėjęs.

Ūmiai ji atsidūrė ties juo giliai alsuodama. Priešais save jis iš-

vydo porą plačiai atvertų kaltinančių akių. Jos buvo pilkos kaip poliruotas švinas naktį. Prasmegusios akiduobėse. Pasiruošusios šlumštelėti jo lovon.

— Apgavai! — sušvokštė Dina ir nutraukė nuo jo antklodę. — Privalėjai miegoti stovėdamas!

Staiga ji išvydo nuogą berniuko kūną, kurį jis instinktyviai bandė prisidengti rankomis.

— Tu keistai atrodai! — nusprendė ji. Visiškai nutempė nuo jo apklotą ir ėmė apžiūrinėti jo tarpukojį.

Jis gynėsi droviai krizendamas ir ilga ranka jau siekė kelnių, kabojusių ant lovos krašto. Net pats nepajuto, kaip atsidūrė ant grindų. Tada ji išnyko. Ar viskas jam tik pasivaideno? Ne. Liko jos kvapas. Kaip šlapių ėriukų.

To atsitikimo jis nepamiršo. Pabusdavo kartais vidurnaktį manydamas, jog Dinos būta kambaryje. Bet niekada nerasdavo įrodymų.

Jis būtų galėjęs iš vidaus užsisklęsti, bet teisinosi tuo, kad kitiems bernams tai būtų pasirodę keista. Neduokdie, dar ką nors paliktų už durų.

Jis įsikalbėjo, kad šeriami arkliai į jį keistai žiūri. Kartais, kai jis jiems pakišdavo duonos kriaukšlę, o tie praverdavo savo didžiules žiotis ir atidengdavo geltonų dantų eilę, jam pasirodydavo, kad šaiposi iš jo.

Ji pirma į jį pažiūrėjo. Taip pažiūrėjo. Nuo to karto viskas susijaukė.

Jis ėmė lankytis prie ežero miškelyje. Spėjo, kad ji ten eina maudytis. Nes staiga atsiminė vieną šiltą popietę matęs ją varvančiais plaukais.

Jam dingodavosi, jog girdi kažką čežant šieno prėsle šviesiais vasaros vakarais, kai jis tvarkydavosi arklidėje.

Jis būtų galėjęs prisiekti, jog kažkas judėdavo krūmuose, kai pats maudydavosi ežerėlyje po vakaro ruošos.

Vieną vakarą jis ryžosi! Virpėdamas iš susijaudinimo ir žvarbio, išlipo iš šalto vandens ir žengė prie akmens, kur buvo jo rūbai. Ramiai, neskubėdamas, kaip visada, laikydamas rankas priekyje. O rūbus jis palikęs tolėliau nuo kranto. Tarsi norėdamas, kad kas nors jį pamatytų.

Visas jo ryžtas subliuško, kai jis pamatė, jog krūmuose iš tiesų kažkas tūno. Ten sušmėžavo. Šešėlis! Šviesus audeklas? Aki-

mirką jis nedrįso net apsidairyti. Po to ėmė rengtis virpėdamas visu kūnu.

Ištisą vasarą ji nėjo jam iš galvos. Užgoždavo visas mintis. Kaip veržli upė.

Aš esu Dina. Nemėgstu aviečių. Jas skina brūzgyne už klėties, kur anksčiau stovėjo skalbykla. Tas brūzgynas piktesnis ir už dilgėles.

Jertrūda stovi vidury ežerėlio, kur plūduriuoja vandens lelijos. Aš einu pas ją. Tuomet ji išnyksta. Iš pradžių prisiryju vandens, bet paskui pastebiu, kad ji laiko mane ir aš neskęstu. Dabar man tereikia įlipti į vandenį, ir aš plaukiu, nes ji laiko mane. Tomas taip nemoka. Jo niekas nelaiko.

Dagnė, net mėnesio neišbuvusi lensmano žmona, ėmė pūstis per liemenį.

Virėja sakė, kad lensmanas nepagailėjęs parako. Patikėtiniams ji išreiškė viltį, kad šis taip pyškinęs, jog tarnaitės nuo šiol galėsiančios būti ramios. Tad ir jai nebereiksią kur buvus, kur nebuvus ieškotis naujų darbininkių.

Lensmanas atkuto. Eidavo pasivaikščiot į sodą, aukštai virš Dagnės galvos nešdamas jos skėtį. Taip aukštai, jog Dagnė skųsdavosi, kad ant jos krentanti saulė, o landžios beržų šakelės badančios jai šilkus.

Dina spendė žabangas. Ir su didele išmone.

Atsitikdavo, kad Dagnės kambaro durys būdavo užrakintos, o raktas dingdavo kaip į vandenį. Vėliau jį rasdavo viduje!

Ji galėdavo nepastebimai įsėlinti į kambarį, kada Dagnė būdavo kur nors apačioje, užrakinti duris ir palikti raktą iš vidaus kyšoti spynoje. O paskui lyg niekur nieko išlipti pro atvirą langą.

Kūną ji paversdavo švytuokle. Kaip senoviškame svetainės laikrodyje. Ir po šešių septynių smagių pasisiūbavimų ji nutūpdavo kieme ant didžiojo beržo svyruoklio.

Ne kam kitam, o Tomui kiekvieną kart tekdavo atsinešti kopėčias, praskleisti šviesias rauktas užuolaidėles, įlįsti vidun ir atrakinti duris. Įtarimas krisdavo ant Dinos.

Įžeistos Dagnės skambus balsas kaip vėtra siausdavo po visą dvarą.

Tačiau Dina tylėdavo. Žvelgdavo tiesiai į tėvo tūžmingas akis ir tylėdavo.

Jis tąsydavo ją už plaukų, daužydavo pečius.

Ji net apsiputojusi gindavo savo nekaltumą. Ir lensmanas atstodavo. Iki kito karto.

Atsitikdavo, kad Dagnės knyga ar siuvinys prapuola kaip į vandenį. O visi namai sukelti ant kojų. Veltui.

Bet po dienos kitos knyga ar siuvinys gulėdavo ten, kur gulėję.

Jeigu Dina pasakydavo buvusi kartu su Tomu arba jaunąja virėja, vadinasi, taip ir būdavo. Jie meluodavo patys nelabai žinodami dėl ko. Berniukas — todėl, kad Dina kartą nutraukė nuo jo antklodę ir matė jį nuogą. Todėl, kad nuo to karto jame įsiliepsnojo ugnis, kurios neįstengė užgesinti. Jis intuityviai suvokė, kad žūtų, jei neigtų matęs ją tvarte tuo metu, kai dingo daiktai.

Išstypusi, augalota Dina turėjo stiprius gniaužtus ir buvo ūmaus būdo. Ji niekada nekėlė savo grėblių prieš virėjukę. Bet šioji vis vien jos bijojo.

Dagnė pagimdė sūnų. Vestuvės buvo tyliai atšoktos Bergene, bet vaiko krikštynos virto karališkomis iškilmėmis.

Bufetas ir kamaros stalas kasdien lūžo nuo sidabrinių taurių ir žvakidžių, nertų staltiesių ir visokių niekučių.

Tarnaitės nebežinojo, kur krauti maistą ir indus, nebent ant grindų.

Vaikas, vardu Oskaras su raide „c“, daug rėkė. Tokio dalyko lensmanas nebuvo numatęs. Jis taip nepakęsdavo verksmo.

Dagnė pasitaisė, išgražėjo ir pralinksmėjo, vos vaikui buvo rasta auklė. Iš Tronjemo ir Bergeno ji užsisakinėjo madingų tualetų sau ir rūbelių vaikui.

Iš pradžių lensmanas nenorėjo pasirodyti smulkmeniškas jai ką nors atsakydamas. Bet kai paketų ir siuntinių nebuvo jokio galo, ėmė nerimauti. Priminė jai, kad finansinė padėtis šiuo metu nesanti tokia jau gera. Jam dar pirkėjai nėra atsiskaitę už visas žuvis, kurias jis siuntęs į Bergeną.

Dagnė puolė į ašaras. Verkė ir Oskaras. O kai iš Tronjemo atėjo nauja siunta, lensmanas tik atsiduso ir porai valandų užsidarė vienas.

Bet vakare jis pragiedrėjusiu veidu išėjo iš kontoros ir buvo toks pat smagus kaip įprastai. Tai galėjo paliudyti visi, gyvenantys po tuo pačiu stogu. Nes medinės grindys tarp velionės ponios Jertrūdos kambario ir pirmojo aukšto ritmingai girgždėjo.

— Galėjo bent palaukti, kol mes sugulsime, — niekinamai burbtelėjo vyriausioji merga.

Bet lensmanas apsistojo ties ta vienintele. Visi kiti sijonai galėjo būti ramūs. Teko su tuo susitaikyti. O kai kam netgi smagu būdavo klausytis tų nedviprasmiškų garsų ant aukšto.

Nieko panašaus neteko girdėti velionės Jertrūdos laikais. Ji buvo angelas. Šventoji. Niekas nebūtų patikėjęs, kad ji tai darė su atgrasiuoju lensmanu. Bet jiems juk gimė ta mergaitė... Nelaimingoji Dina su tokia sunkia nuodėme. Vargšelė, ji buvo pati nelaimė! Moterys nepraleisdavo progos pakalbėti apie velionę Jertrūdą. Šnabždomis. Bet pakankamai garsiai, kad tai pasiektų Dagnės ausis. Bet ne lensmano.

Ir jos pasakodavo apie ją. Jos orią aukštą figūrą. Giedrą šypseną ir nepaprastai ploną liemenį. Būdavo cituojami jos išmintingi žodžiai.

Tarpduryje pasirodžius Dagnei, viskas nuščiūdavo. Tarsi kažkas būtų užpūtęs žvakę. Bet tuomet jau bemaž viskas būdavo pasakyta ir išgirsta.

Dagnė bandė susigyventi su velionės Jertrūdos portretais. Daug mėnesių. Vienas jų vos vos šypsodamasis žvelgė į ją nuo tapetuoto panelio svetainėje. Kitas rimtai žiūrėjo nuo laiptinės. Dar vienas stovėjo ant lensmano rašomojo stalo.

Bet vieną dieną jos kantrybė trūko. Ji pati surankiojo juos nuo sienų, sukišo į seną pagalvės užvalkalą ir sukrovė į dėžę, kur buvo ir daugiau daiktų iš Jertrūdos kambario.

Dina užklupo ją nukabinant nuo sienos paskutinį paveikslą. Akimirka nudegino kaip rūgštis.

Mergaitė neatstojo nuo jos nė per žingsnį. Jai einant užvalkalo į spintą antrojo aukšto koridoriuje. Į tamsųjį kampą, kur stovėjo Jertrūdos dėžė. Dagnė elgėsi taip, lyg mergaitės nė nebūtų.

Abi tylėjo.

Visi pavalgė sočius pietus.

Lensmanas sėdėjo atsilošęs žaliu pliušu aptrauktoje kėdėje ir dar nebuvo pastebėjęs, jog dingo portretai.

Tuomet Dina pradėjo puolimą.

Ji buvo lyg karvedys, atakuojantis tvirtovės pylimą. Vėliava, kurią laikė iškėlusi, buvo senas užvalkalas, pilnas barškančių daiktų.

— O čia dabar kas? — paklausė lensmanas, neslėpdamas susierzinimo.

— Aš tik noriu pakabinti paveikslus į vietą, — garsiai atrėžė Dina ir metė iškalbingą žvilgsnį į Dagnę.

Tuomet ji atsistojo priešais lensmaną ir iš slėptuvės ėmė traukti vieną paveikslą po kito.

— Bet kodėl tu juos nuėmei? — atžariai paklausė lensmanas.

— Aš jų nenuėmiau. Aš juos sukabinsiu!

Pasidarė tylu tylu. Taip tylu, kad girdėjai pelės krebždenimą kamaros spintoje.

Pirmoji prašneko Dagnė. Bet lensmanas pastebėjo, kad Dina nenuleidžia nuo jos tūžmingų akių.

— Tai aš juos nuėmiau, — įžūliai pasakė ji.

— O kodėl taip padarei?

Jis nenorėjo būti griežtas. Bet kažkuo ta moteris erzino jį iki kaulų smegenų.

Lensmanas vadovavosi viena nerašyta taisykle. Ji sakė, kad su tarnais ir moterimis reikia kalbėtis kaip su protingais šunimis. Bet jeigu tai nepadeda, reikia pasirūpinti, kad šunelis būtų „pririštas". Tuomet padarą reikia „šnekinti" kaip protingą arklį. Vadinasi, nekeliant balso, tik nuleidus jį viena oktava. Taip, kad skambėtų iš krūtinės ir užpildytų visą kambarį.

Tačiau jam retai kada pavykdavo gyventi pagal šią savo taisyklę. Nepavyko jam ir tą kartą.

— Nė nemanau dėl to aiškintis! — pratrūko Dagnė.

Lensmanas suprato, kad šitaip loja suerzinti šunys, ir paliepė Dinai išsinešdinti iš kambario.

Ji neskubėdama išdėliojo visus keturis portretus aplink tėvo kojas, pasiėmė užvalkalą ir tik tuomet nėrė lauk.

Kitą rytą paveikslai kabojo savo vietose.

Dagnė gulėjo lovoje įveikta galvos skausmų, o mažasis Oskarėlis turėjo visą dieną išbūti apačioje.

Lensmanui įgriso nuolatinis žodžiavimasis tarp dukros ir žmonos. Jis panoro būti toli nuo namų. Ėmė ilgėtis tų ramių kelionių pasroviui upe mažyčiu dengtu laiveliu su poros vyrukų komanda, pypke ir degtine. Nejučia jis imdavo svajoti, kad mergaitė būtų toli nuo namų. Ištekinta. Bet jai juk dar tik ėjo penkiolikti.

Ir ateitis nieko džiaugsmingo nežadėjo. Ne todėl, kad Dina būtų bjauri pažiūrėti. Tokia ji nebuvo. Pagal savo amžių ji buvo pakankamai subrendusi. Tinkama į žmonas.

Bet ji turėjo pasiutimo, kuris vargiai galėjo pritraukti vyrus, ieškančius žmonos. Jis vis tiek neprarado vilties. Jam tai tapo savotiška misija. Vos tik sutikęs kokį nevedusį vyriškį iš geros šeimos, iškart pagalvodavo: „O gal tai būtų nebloga partija Dinai".

Pamažu Dagnei įgriso būti lensmano žmona, motina ir pamotė. Ji užsimanė į Bergeną, pasak jos, aplankyti „savųjų“. Tuomet lensmanas suprato, kad kažką reikia daryti, ir nedelsiant.

Diną jis norėjo išsiųsti į Tromsę mokytis. Tačiau nė vienas, pažinojęs šeimą, nesutiko jos priimt gyventi. Atsirado devynios galybės priežasčių. Pradedant tuberkulioze ir baigiant išsikraustymu iš namų. Gyventi atskirai ji buvo dar per jauna.

Jis niršdamas galvojo apie visus tuos žmones, kuriems kažkada buvo pagelbėjęs tai šiuo, tai anuo. Galima pamanyti, jie viską užmiršo. Taip jis niurzgėdavo visiems, kas tik netingėdavo klausytis.

Į tai Dagnė irzliai atrėžė, kad kas galįs „tokią“ laikyti namuose. Šit kaip! Lensmano dukra — „tokia“?! Jis net apsiputojo iš pykčio ir įžeisto orumo. Ar ji nesanti vienintelė moteriškė, griežianti violončele? Ar ji neavinti bateliais? Ar ji nesanti geriausia jojikė visoje parapijoje? Ar ji neskaičiuojanti geriau už bet kokį krautuvininką? Ką jai galima prikišti?

Ne, Dinai tikrai nėra ko prikišti, išskyrus tai, kad ji tikra patrakėlė, be to — žiauri ir sukta!

Dagnė tėškė nuosprendį lensmanui tiesiai į akis, prie savęs spausdama sūnelį, kuris verkšleno išgąsdintas viso to triukšmo.

— O kas jai turėtų atstoti motiną? — paklausė lensmanas. Jis visas net įraudo.

— Tik jau ne aš, — atkirto Dagnė, pasodino vaiką ant grindų prie jo kojų ir įsisprendė.

Tuomet lensmanas išėjo iš kambario. Nusileido plačiais puošniais laiptais ir per kiemą patraukė savo pamėgtų trobesių prie jūros link.

Jis pasigedo Jertrūdos švelnaus būdo ir jos vėsaus rankos prisilietimo prie kaktos. Tikriausiai jos gaivi angeliška ramybė dar labiau išaugo per tuos metus, kai ji mirusi.

Lensmanas stovėjo vakaro sutemose ir prašė velionę Jertrūdą pasiimti savo vaiką, nes jam pasidarę per sunku. Turbūt ir pati matanti. Jis žaibiškai pasitaisė, kad nenorįs mergaitės mirties, tik svarbu, kad išmoktų padoraus elgesio.

— Tu pakalbėk su ja! — maldavo jis.

Jis nusišnypštė į nosinę su monograma, užsikūrė pypkę ir sunkiai atsisėdo ant statinės.

Kai suskambo varpas, kviečiantis prie stalo, jis pajuto, kad alkanas. Vis tiek dar padelsė.

Niekas nepradėdavo valgyti, kol galustalėj neatsisėsdavo lensmanas... Visi laikėsi tos taisyklės, kai lensmanas būdavo namuose.

Dina išvis nepasirodė prie stalo. Ji sėdėjo senajame berže už klėties. Iš čia ji kaip sakalas matydavo viską. O pro ausis neprasprūsdavo nė vienas garsas kieme.

Pati galėjo likti nematoma.

Medžio viršūnėje kabojo Dagnės žydrasis mezginys. Ištampytas į visas puses, mirguliuojantis skylėmis, kur nubėgo akys.

Virbalai kyšojo iš šarkų lizdo po klėties kraigu. Žvilgėjo ir blykčiojo, kai į juos pažvelgdavo saulė.

3 skyrius

JI JAM TARĖ: AŠ, TIESA, EISIU SU TAVIM, BET ŠIUO ŽYGIU PERGALĖ NEBUS TAU ĮSKAITYTA, NES SISARA BUS PADUOTAS Į MOTERIŠKĖS RANKAS.

(Ts 4, 9)

Jakobas Grenelvas iš Reinsneso buvo artimas lensmano draugas. Žiemą jie kartu eidavo medžioti, o vasarą plaukdavo į Bergeną.

Beveik prieš dvidešimt metų Jakobas atvyko iš Tronjemo padėti Ingeborgai, Reinsneso našlei, tvarkytis su jektomis.

Jau tuo metu Reinsnesas buvo viena iš geriausių prekyviečių apskrityje, turėjo porą puikių jektų.

Neilgai trukus Jakobas persikraustė į salę antrajame aukšte. Ingeborga laimingai ištekėjo už savo jaunojo šturmano.

Pasirinkimo būta gero. Jakobas Grenelvas buvo apsukrus jaunuolis. Netrukus jis panoro atidaryti nakvynės namus. Daugelio pavydui tokį leidimą jis gavo.

Apie Ingeborgą Grenelv buvo pasakojama daug gero. Taip pat ir apie Jakobo motiną Kareną. Reinsneso moterys visada būdavo ypatingos. Nors laikui bėgant daug giminių čia pasikeitė, moterims buvo bendra tai, kad jos labiausiai įstrigdavo atmintin.

Žmonės kalbėjo, kad jeigu jau įėjai pro duris, neišeisi nepavaišintas, nesvarbu, kilmingas ar bedalis būtum. Jeigu Reinsneso moterims ir galėjai ką prikišti, nebent tai, kad jos negimdė vaikų pamečiui. Užtat išlaikydavo jaunystę ir švelnią odą.

Rodės, lyg pietvakaris vėjas ir didžiuliai vakarų vandenys nuplaudavo jų raukšles ir senatvę. Pati vieta turėjo būti kažkokia ypatinga. Nes tai nebuvo paveldima. Giminės nuolatos keitėsi Reinsnese.

Jakobas Grenelvas buvo didelis darbininkas, bet mokėjo ir džiaugtis gyvenimu. Jūros vėjų sutaršytais plaukais, jis atėjo iš didžiojo pasaulio. Vedė penkiolika metų už save vyresnę Ingeborgą su viskuo, kas jai priklausė. Bet nieko nepaleido vėjais.

Kadangi Ingeborgai jau buvo keturiasdešimt metų, kai pas ją apsigyveno Jakobas, niekas nesitikėjo, kad bus palikuonių.

Bet jie smarkiai apsiriko.

Ingeborga, buvusi nevaisinga su ankstesniuoju vyru, ėmė ir sužydėjo.

Kaip ir Senojo Testamento Sara, ji tapo vaisinga brandžiame amžiuje. Būdama keturiasdešimt trejų metų, Reinsneso Ingeborga pagimdė sūnų! Jį pavadino Johanu pagal Jakobo tėvą.

Aplankyti anūko iš Tronjemo atvyko Jakobo motina Karena. Bet neilgai trukus ji pasiuntė žmogų pargabenti knygų spintų bei supamosios kėdės ir apsistojo ilgam.

Malonesnės anytos už ją nebūtum radęs. Taip prasidėjo nauja Reinsneso moterų viešpatystės fazė. Švelni, visa aprėpianti viešpatystė. Sutelkianti visą šeimyną sandorai ir naudingam darbui. Kiekvienas būtų norėjęs gyventi Reinsnese.

Tai, kad Ingeborga jau turėjo du įsūnius, galėjo sudaryti keblumų. Bet tie jau buvo suaugę ir nerodė nepasitenkinimo. Vyriausiasis tamsiagymis Nylsas tvarkė krautuvės reikalus. Andersas buvo nenustygstantis vietoje šviesiaplaukis. Plaukiojo vienu iš laivų.

Ingeborga atlikdavo taikytojos vaidmenį ir maloningai dalindavo darbus.

Juridiškai Jakobas buvo pilnateisis šeimininkas ir valdovas, bet praktiškai viskam vadovavo ir viską sprendė Ingeborga. Jakobą ji klausdavo patarimų. Ir kartais iš tikrųjų pasielgdavo kaip patarta.

Niekas labai nekreipė dėmesio į tai, jog Jakobas iš tikrųjų buvo svetimas. Jis kaip ir anksčiau jekta kasmet plaukdavo į Bergeną ir šiaip daugiausia laiko praleisdavo keliaudamas.

Niekas negirdėjo, kad Jakobas ir Ingeborga vienas kitam būtų pasakę šiurkštų žodį. Kiekvienas buvo užsiėmęs savais rūpesčiais.

Jakobas gyveno jektomis. Andersas visais atžvilgiais tapo jo mokiniu.

Taip Jakobui ir Ingeborgai atiteko po vieną įsūnį. Galiojo nerašyti pareigų ir atsakomybės įstatymai. Juos nustatydavo pagal tai, kas buvo naudingiausia dideliam ūkiui. Kitaip ir negalėjo būti.

Prizminių šviestuvų pakabučiai galėjo nebijoti barnių ir triukšmo namuose. Balsai būdavo ramūs ir santūrūs.

Už tai reikėjo dėkoti Ingeborgai, kurios poveikį jutai net arklidėje ir pakrantės trobesiuose. Niekur nesigirdėjo keiksmų.

Išplaukęs į jūrą, Jakobas prisimindavo senus įpročius. Bet vos tik pajusdavo po kojomis Reinsneso žemę, jie vėl išgaruodavo.

Prieš eidamas pas Ingeborgą į lovą, jis visuomet apsišvarindavo. Ir iš vidaus, ir iš išorės. Ir nė karto nebuvo atstumtas.

Jei kartais ir numalšindavo alkį kituose nakvynės namuose palei ilgą laivakelį, jį vis vien traukdavo grįžti pas brandžiąją moterį. Jis

visuomet džiaugdavosi būdamas namie, aukštojoje lovoje su užuolaidomis ir baldakimu.

Žmonės aiškiai matydavo, kaip strazdanotus Ingeborgos skruostus nutvieskia raudonis, kai į sąsiaurį įslinkdavo laivas. Dažnai tas raudonis neišnykdavo savaitėmis. Kol Jakobas vėl išplaukdavo į jūrą.

Vakaras ateidavo anksti, o rytas — vėlai. Bet naujasis ritmas nieko nevargino. Ir vienas, ir kitas mėgavosi ilgomis naktimis.

Jakobas Grenelvas neniekino punšo. Juo labiau — lensmanas.

Ne kas kitas, o Jakobas guodė lensmaną, šiam tapus našliu. Tai jis supažindino jį su Tronjemo ir Bergeno aukštuomene. Ir suvedė su Dagne.

Jie gerai sutarė. Ir dėl biznio, ir dėl moterų. Kurį laiką jie paeiliui svečiuodavosi vienoje Helgelano klėtelėje nė kiek dėl to nesipykdami.

Po to numirė Ingeborga, kai vieną dieną po maumedžiu sode pasilenkusi glostė savo juodą katiną. Krito ant žemės kaip obuolys. Ir nebėr žmogaus.

Niekas neįsivaizdavo, kad kada nors Ingeborgos gali nelikti, nors mirtis neaplenkdavo nė vienos šeimos. Šiaip ar taip, niekas nepagalvojo, kad Viešpats neleis jai pamatyti į pastorius įšventinto sūnaus! Jai, kuri visada apgindavo kiekvieną gležnutį Dievo kūrinėlį pakrantėje ir niekada nepailsdavo rūpindamasi kitais.

Nuo Ingeborgos mirties dienos maumedis ir juodasis katinas tapo relikvijomis.

Jakobas buvo nepaguodžiamas. Jis jautėsi kaip dauguma tų, iš kurių mirtis netikėtai kažką atima. Suprato, kad meilės neišmatuosi jokiu matu. Ji ateina tada, kai jos mažiausiai lauki.

Jakobas to nesuprato iki pat budynių nakties. Manė, kad viskas baigiasi verslu ir lova. O pasirodė, kad būta neįsivaizduojamai daugiau.

Ištisus metus nemigęs ir sublogęs, jis kankinosi, kad nespėjo parodyti Ingeborgai savo tikrosios meilės.

Jis apleido nakvynės namus ir daugiau degtinės išgerdavo, negu parduodavo. Tai nedavė jokio pelno, be to, jis darėsi viskam abejingas, nepaslankus.

Apsukrieji įsūniai ne tik kad turėjo daug darbo, jiems taip pat atiteko visa valdžia ir garbė.

Jeigu ne Jakobo grožis, tikriausiai juo būtų ėmę bjaurėtis ir šeimynykščiai, ir svečiai.

Jį gaubė juslingumo aureolė. Jos poveikį jautė visi, kas gyvas, kaip ir ponia Ingeborga.

Tačiau Jakobas buvo klajoklis ir jūrininkas. O kad Ingeborga buvo sumani verslininkė, paaiškėjo tuoj pat po jos mirties.

Įsūniai kapstėsi kaip įmanydami. Bet greitai suprato, kad turės arba perimti visą vadovavimą, arba išsiųsti Jakobą į jūrą verstis pagal jam žinomas taisykles. Nes kitaip viskas žlugs.

Į Jakobą visi žiūrėjo kantriai ir atlaidžiai. Ir jį gindavo. Net ir tuomet, kai jis vieną naktį lovą su baldakimu išsigabeno į sodą.

Jau buvo išlenkęs ne vieną taurelę ir ilgėdamasis Ingeborgos viską išbandęs. Tikriausiai manė tokiu būdu labiau priartėsiąs prie jos. Šiaip ar taip, virš savęs jis matė jos dangų.

Tačiau dangus turbūt nelabai jo tepaisė. Kaip iš patrankos pliūptelėjo lietus. O žaibas su griaustiniu baudė nelaimėlį lovoje.

Jis neblogai paplušėjo, kol lovą išardė, išvilko laukan ir vėl ją surinko.

Neuždėtas liko šilkinis baldakimas. Ir gerai. Lietus neišėjo į gera medžiui. Šilkui jis būtų buvęs tikra pražūtis.

Bet Jakobas išsiblaivė. Lyg burtų lazdele mostelėjus.

4 skyrius

DU ANGELAI ATĖJO PAS LOTĄ, SĖDĖJUSĮ SODOMOS VARTUOSE. LOTAS JUODU GRAŽIAI PASVEIKINO IR PRIGLAUDĖ SAVO NAMUOSE. BET SODOMOS VYRAI NORĖJO JIEMS BLOGA IR APSUPO NAMUS. JIE PASIŠAUKĖ LOTĄ IR LIEPĖ IŠVESTI TUOS VYRUS, KAD GALĖTŲ JIEMS DARYTI KĄ TINKAMI. IŠĖJĘS PAS JUOS LOTAS IR UŽRAKINĘS PASKUI SAVE DURIS TARĖ: MANO BROLIAI, NEDARYKITE, MELDŽIAMIEJI, NEDARYKITE TOS GĖDOS. TURIU DVI DUKTERIS, KURIOS DAR NEPAŽINO VYRO; AŠ JAS IŠVESIU PAS JUS, IR DARYKITE SU JUODVIEM KAIP JUMS TINKA, KAD TIK NEDARYTUMĖTE NIEKO PIKTO ANIEMS VYRAMS, NES JUODU ĮĖJO PO MANO STOGO PAVĖSIU.

(Pr 19)

Kai lensmano ausis pasiekė istorija apie lovą, jis nusprendė pasikviesti draugą į Fagernesą kartu pamedžioti, užkąsti ir punšo išgerti.

Našlys atplaukė į dvarą baltai dažytu laiveliu mėlynais turėklais.

Ore jautėsi rudeniškas žvarbumas, bet įdienojus pasidarė gražu ir šilta. Taikiklyje buvo tetervinai. Raibi, kaip ir dera tokį ankstyvą rudenį. Kadangi sniego dar nebuvo, vyrai nesitikėjo geros medžioklės.

Bet, kaip sakoma, ne tai svarbiausia...

Susitikimas buvo triukšmingai nuoširdus.

Jakobas išgyrė Dagnės suknelę, plaukus, figūrą ir siuvinėtus rankdarbius. Jis rūkė cigarus ir niekam neįkyrėjo kalbomis apie save bei savo liūdną lemtį.

Po vaišių Dagnė prisidėjo prie vyrų ir ėmė gyvai pasakoti apie vieną švedą, savaitę nuomavusį pas juos kambarį. Jis tik bastęsis po mišką ir neaišku kuriam galui tyrinėjęs paukščius.

— O jūs ar neturėjot pernai namuose laukinio paukštelio? — paklausė Jakobas, neslėpdamas geros nuotaikos.

Šeimininkai sutriko.

— Tikriausiai ji arklidėje, — galų gale atsakė lensmanas.

— Taip, ji ten pat buvo ir praeitą kartą, — sukrizeno Jakobas.

— Ji niekaip negali suaugti, — pasakė Dagnė.

— Bet kai ją mačiau paskutinį kartą, buvo ganėtinai išstypusi.

— O taip, bet ne tai svarbu, — atsiduso lensmanas. — Bėda, kad ji dar pasiutesnė ir nesuvaldomesnė nei bet kada. Jai penkiolika metų ir jau turėtų eiti į mokyklą arba būti augintinė geroje šeimoje. Bet iškart susiduri su problemom...

Jakobas buvo beprasižiojąs, kad nėra lengva augti be motinos, bet susilaikė. Suprato, kad būtų netaktiška.

— Ji ką, nevalgo? — nusistebėjo jis ir metė žvilgsnį į valgomąjį, kur tarnaitės pradėjo kraustyti stalą.

— Ji valgo virtuvėje, — išlemeno lensmanas.

— Virtuvėje!

— Ji visuomet tiktai sukiršina, — pareiškė Dagnė ir krenkštelėjo.

— Taip, be to, jai patinka virtuvėje, — skubiai pridūrė lensmanas.

Jakobas žvilgčiojo tai į vieną, tai į kitą. Lensmanas pasijuto nejaukiai. Pokalbis pakrypo kita vaga. Bet nuotaika jau buvo ne ta.

Ponas Lorchas į pokalbį nesikišo. Mokėdavo išlikti nepastebimas ir tarsi išnykti. Tuo jis visiems sukeldavo ir susierzinimą, ir džiaugsmą.

Tą vakarą lensmaną išpylė šaltas prakaitas.

Brėkštant Jakobas ir lensmanas išvyko į medžioklę.

Dagnė prigrasino Diną žūtbūt apsirengti padoriai ir po pietų pagriežti violončele. Dėl vienos ar kitos priežasties, kuri tegalėjo būti meistriška Lorcho strategija, ji sutiko. Nors ir Dagnės liepiama.

Dinai teko drauge su suaugusiais sėsti prie stalo.

Vyrai buvo gerai nusiteikę ir nieko nelaukdami puolė doroti avienos kepsnio. Liejosi vynas. Netilo juokas ir kalbos.

Ponas Lorchas nesikišo į pokalbį vyriška tema. Medžioklė nebuvo jo stipriausioji vieta. Jis buvo gerai išauklėtas žmogus ir mokėjo klausytis.

Ponai ilgai vogravo apie beprotišką medžioklės įtampą.

Po to jie aptarė, kad, ko gero, pasibaigė blogi laikai šiaurėje. Kad pakilo džiovintų menkių kaina. Ir šviežių žuvų kaina šoktelėjusi dviem taleriais už šimtą vienetų.

Lensmano nuomone, menkių džiovinimas klesti. Jis puoselėjo planus nuskusti kalnus iki pat kranto. Augmenų sluoksnis toks plonas, kad, reikalui esant, galima būtų įdarbinti vaikus.

Jakobui kėlė abejonių džiovintų žuvų biznis.

— Reinsnese juk šitokie kalnai! Į visas puses.

— Gal ir taip, bet juk reikia ir su žmonėmis sutarti, — nerūpestingai pasakė Jakobas.

Buvo akivaizdu, jog jis nemano tuo užsiimti.

— Kur kas geriau prekyba laivais ir kelionės jūromis, — kaip kirviu nukirto jis.

— Bet pelnas didesnis, kai pats pasigamini prekę, o ne tik perparduodi.

Dina sekė pokalbį stebėdama veidų išraiškas ir įsidėmėdama balsus. Nebuvo labai svarbu, ką jie kalbėjo.

Ji sėdėjo priešais Jakobą ir atvirai spoksojo į „senąjį našlį". Be to, valgė stebėtinai tyliai ir gražiai, palyginti su tuo, kaip buvo įpratusi.

Stangrus jaunas kūnas buvo tvarkingai įvilktas į liemenę ir ilgą sijoną.

— Tu pražilai, pone Grenelvai, — netikėtai ištarė ji skardžiu balsu.

Jakobas akivaizdžiai sutriko, tačiau nusijuokė.

— Dina! — tyliai, bet griežtai iškošė Dagnė.

— O kas čia blogo turėti žilus plaukus? — užsispyrusi paklausė Dina.

Lensmanas, pajutęs kivirčo grėsmę, skubiai ir šiurkščiai tarė, nors jie dar nebuvo gavę deserto:

— Pasiimk violončelę!

Netikėtai Dina pakluso nesispyriodama.

Ponas Lorchas pašoko iš vietos ir atsisėdo prie klaviatūros. Palinkęs visu kūnu ir iškėlęs rankas virš klavišų, jis sėdėjo tas kelias minutes, kol Dina išsirinko patogią padėtį.

Žalias aksominis sijonas su apvadėliais prasiskyrė, kai ji tarp kelių pasistatė violončelę. Tai nebuvo moteriškas gestas. Nei grakštus, nei elegantiškas. Kambarį užtvindė sunkus juslingumas.

Jakobo akys apsitraukė migla.

Jo žvilgsnį prikaustė dvi standžios jaunos krūtys, kai ji pasilenkė prie instrumento ir pridėjo stryką.

Nuslūgo įtampa veide po juodais neklusniais karčiais. Ta proga kiek pašukuotais ir nepridulkėjusiais nuo šieno. Plati gosloka mergaitės burna buvo praverta. Akys žiūrėjo nematydamos nieko. Niauriai.

Jakobui tarytum kas būtų trenkęs į papilvę, kai ji palinko į priekį ir užgavo pirmuosius akordus. Jis žinojo, kas tai. Tą patį jausdavo ir anksčiau. Bet šįkart tai buvo kur kas smarkiau nei bet kada. Galbūt kad taip netikėtai?

Jakobo galva virto kregždžių lizdu, kur muzika sutraiškė visus kiaušinius. Tryniai su baltymais per skruostus ir kaklą varvėjo žemyn. Jis intuityviai palinko į priekį ir užgesino cigarą.

Dinos rūbai staiga virto tankiais lapais, dengiančiais jauną moters kūną. Kad ta pati moteris nesugebėjo perteikti Šuberto taip, kaip norėjo Lorchas, buvo toli už jo realybės ribų. Jis matė, kaip, virpinant stygą, ant šlaunų dreba sijono audeklas.

Jakobas buvo styga po jos pirštais. Strykas minkštoje, tvirtoje rankoje. Jis buvo jos alsavimas po liemene. Jis kilnojosi kartu su ja.

Visą naktį Jakobas Grenelvas nesudėjo bluosto. Buvo bešokąs nuogas į pirmąsias nakties šalnas gesinti deglo.

Už gretimų durų gulėjo Dina. Stumiamas begalinio geidulio, jis išrengė ją. Didelių jaunų krūtų vaizdas jį vedė iš proto. Ir jos keliai, prasiskyrę į šiaurę ir pietus, svetingai priėmė į savo tarpą laku tviskantį instrumentą.

Jakobui Grenelvui galva neišnešė, kur jam pasidėti per naktį.

Kitą rytą reikėjo išvykti.

Laivas jau buvo paruoštas išplaukti, kai jis pasivedėjo lensmaną į šalį ir tarė žiūrėdamas pastėrusiom akim:

— Turiu ją gauti! Aš... turiu gauti Diną... į žmonas!

Paskutinius žodžius jis ištarė, tarsi kaip tik tuo momentu suvokęs, jog tai jam — vienintelė išeitis.

Jis taip jaudinosi nežinodamas, kaip čia reiks sutvarkyti reikalą, jog jam nebepavyko deramai pasakyti. Voliojo burnoje žodžius, tarsi tardamas pirmą sykį. Viskas, ką buvo norėjęs pasakyti, išgaravo.

Tačiau lensmanas jį suprato.

Jakobui atsiiriant nuo kranto, ėmė snigti. Iš pradžių vos vos. Po to — smarkyn ir smarkyn.

Jau kitą dieną jis pakvietė Diną į kontorą ir pranešė, kad Jakobas Grenelvas ją ves, kai tik jai sueis šešiolika metų.

Dina stovėjo prasižergusi kontoros vidury, apsitempusi savo senom milinėm kelnėm. Aplink ją jau telkšojo ištirpusio sniego bala su mėšlo ir šiaudų priemaišom.

Kai ją pašaukė į kontorą, ji manė, kad dėl paskutinės išdaigos, kurią iškrėtė Dagnei, arba kad ir dėl to, jog ryte uždarė savo mažąjį broliuką kiaulių aptvare, kurį reikėjo mėžti.

Ji jau nebežiūrėdavo aukštyn kalbėdama su tėvu. Buvo tokio pat ūgio.

Ji žvelgė į jį tarsi svarstydama, kad jo plaukai gerokai praretėję arba kad jam ne pro šalį būtų nauja liemenė. Per pastaruosius metus lensmanas nemenkai pasitaisė. Jam gerai sekėsi.

— Tu priaugai svorio! Tu sustorėjai, tėve! — tepasakė ji ir jau buvo beeinanti.

— Negirdi, ką tau sakau?

— Ne!

— Jakobui priklauso geriausia prekyvietė visoje apylinkėje, jis turi dvi jektas!

— Tegu susikiša tas savo jektas!

— Dina! — sukriokė lensmanas.

Stiprus aidas atsimušė nuo vienos sijos į kitą, perėjo kambarius, suskambo visame name.

Iš pradžių lensmanas bandė kalbėti ramiai tarsi koks taikytojas. Bet Dinos žargonas visiškai išmušė lensmaną iš vėžių.

Supliauškėjo antausiai.

Tik niekas nematė, kad juos skaldė abi pusės. Jau po pirmo Dina puolė tėvą. Su padūkimu žmogaus, neturinčio ko prarasti. Kuris nejaučia ribų. Nežino, kas yra baimė ar pagarba.

Iš kabineto lensmanas išėjo suplėšyta liemene ir perdrėkstu skruostu. Jis išsvirduliavo laukan į mažąjį namuką su širdele duryse ir manė, kad baigs savo dienas plyšus širdžiai.

Jam trūko oro.

Garsus arklio žvengimas ir kaip griaustinis žeme nudundėjusios kanopos nepataisė ūpo.

Nelengva būti šėtono tėvu.

Kaip gyvas jis to niekam neprisipažino. Bet iš tikrųjų augalotoji dukrelė jį neblogai aptalžė.

Dina pasirodė esanti kaip ir lygiavertė priešininkė. Ten, kur Dinai nepakako šiurkščios jėgos, ji atsigriebdavo žaibiška reakcija ir nuožmumu, nagais ir dantimis.

Lensmanas niekaip nesuprato, už kokias nuodėmes jis nusipelnė tokio likimo. Lyg jam iki tol nebūtų užtekę nelaimių. Vaikas, šokdinantis savo tėvą! Dieve, Dieve!

Tiesą sakant, prieš lensmaną dar niekas nebuvo pakėlęs rankos. Jis turėjo griežtą, bet nepiktą tėvą, kurio dažnai nebūdavo namuose, ir buvo mamos vienturtėlis.

Jis nebuvo stiprus žmogus. Taigi sėdėjo nameliuke ir verkė.

Tuo metu Dina šuoliavo uolomis ir laukais aukštyn į kalnus.

Kažkoks pačiai nesuvokiamas instinktas jai rodė kelią.

Vėlyvą popietę ji stačiu šlaitu nusileido į Reinsnesą.

Kelias vingiavo tarp didelių akmenų, brūzgynų ir pavienių krūmokšnių. Per veržlią rudeninę upę ėjo tiltelis. Vietomis kelias buvo grįstas, kad jo nenuplautų pavasariniai potvyniai.

Buvo akivaizdu, kad geriausia Reinsnesą pasiekti jūra. Žiūrint nuo skardžio, neatrodė, kad gilumoje esama kažko daugiau, be jūros. Jis buvo toks status.

Anapus plataus sąsiaurio į dangų kilo pilka kalnų siena.

Bet vakarų pusėje jūra ir dangus nevaržė akių laisvės.

Kai ji nusileido žemiau, iš dešinės ir kairės atsivėrė platūs laukai. Tarp vešlaus beržyno ir šniokščiančios jūros.

Kažkur toli dangus ir jūra jungėsi, kaip ji dar nebuvo mačiusi.

Išjojusi iš paskutinio tarpeklio, ji sulaikė arklį.

Balti trobesiai. Mažiausiai penkiolika! Dvi prieplaukos ir dvi pašiūrės valtims. Šis dvaras gerokai didesnis už lensmano!

Dina pririšo žirgą prie baltai dažytos sodo statinių tvoros ir sustojusi ėmė apžiūrinėti nedidelį aštuonkampį namelį spalvotais langų stiklais.

Laukinės vynuogės virš durų atstojo portalą, o visi kampai buvo dailiai drožinėti.

Didžiosios trobos durys turėjo didžiulį portalą su išpjaustinėtų augalų raizginiu viršuje. Platūs skalūno laiptai su ketiniais turėklais ir suoleliais abipus durų.

Viskas atrodė taip prašmatniai, kad Dina pasirinko kelią per virtuvę.

Baikščią sumišusią tarnaitę ji paklausė, ar namie ponas Jakobas.

Jakobas Grenelvas snūduriavo rūkomajame sėdėdamas didžiulėje rokokinėje kėdėje palei ketinę krosnį. Liemenė buvo prasegta, po ja trūko antkrūtinio. Žilstelėję garbanoti plaukai nevalyvai krito ant veido. Ūsai karojo.

Bet jam apie tai nebuvo kada pagalvoti, kai tarpduryje išvydo Diną.

Ji nužengė tiesiai iš jo geidulingų sapnų. Nesvarbu, kad be violončelės ir be korsažo. Dina vis dar tvinksėjo kraujyje. Todėl jis neiškart susivokė, jog ji reali.

Pamažu Jakobo Grenelvo kaklas ir ausys išraudo. Ją matyti buvo per didelis išbandymas.

Pasidavęs pirmajam impulsui ir dar apdujęs nuo miego, jis būtų parsigriovęs ją ant grindų. Kur stovi.

Tačiau Jakobas žinojo, kaip nedera elgtis, ypač savo namuose. O ir motušė Karena bet kuriuo momentu galėjo įeiti į kambarį.

— Tėvas sakė, kad privalau už tavęs tekėti! — išrėžė ji net nepasisveikinusi. Tuomet berniokišku judesiu nusivožė pilkšvą avikailio kepurę. — Nieko iš to nebus! — pridūrė.

— Ar nenorėtumei prisėsti? — paklausė jis stodamasis.

Jis prakeikė lensmano metodus. Matyt, bus mirtinai išgąsdinęs mergaitę įsakmiu tonu ir griežtais žodžiais.

Jakobas kaltino save. Galėjo juk pasakyti, kad pirmiausia pats jos atsiklausiąs.

Bet viskas įvyko taip netikėtai. Nuo to karto jis apie nieką daugiau negalėjo galvoti.

— Turbūt tavo tėvas nesakė, kad tu privalai už manęs tekėti, tikriausiai jis sakė, kad aš norėčiau tave vesti?

Jos veide šmėkštelėjo dvejonė. Tarytum koksai seniokiškas smalsumas.

Jakobas nebuvo matęs nieko panašaus. Jis vėl pasijuto drovus ir jaunas. Mostelėjo ranka į kėdę, kurioje pats neseniai sėdėjo. Padėjo jai nusivilkti švarką. Ji kvepėjo šviežiu prakaitu ir viržiais. Dinai ant kaktos ir viršutinės lūpos blizgėjo mažytėlaičiai prakaito lašeliai.

Jakobas užgniaužė atodūsį.

Tada pasirūpino, kad jiems būtų patiekta kavos su pyragaičiais ir niekas jų netrukdytų.

Su apsimesta ramybe, tarsi spręsdamas verslo reikalus, jis paėmė kėdę ir atsisėdo priešais ją. Laukiamai. Visą laiką stengėsi žiūrėt jai į akis.

Jakobas tai darė nebe pirmą kartą. Tačiau nuo pat piršlybų Ingeborgai nebuvo tiek daug statęs ant kortos.

Geriant kavą, kurią Dina sriūbčiojo iš lėkštelės, jai tarp antakių tebebuvo įsirėžusios pykčio raukšlelės.

Ji prasisegė megztinį, o išaugta palaidinukė nebegalėjo sulaikyti nei jos krūtų, nei jo akių žvilgsnio.

Liepiamas pareigos, Jakobas pakvietė ponią Kareną ir pristatė jai Diną. Lensmano dukrą. Kuri drąsiai atjojo per kalnus su žinia nuo savo tėvo.

Motušė Karena pažvelgė į Diną pro monoklį ir geraširdiškumo šydą. Iš nuostabos suplojo delnais ir paliepė sutvarkyti pietinę palėpę. Atnešti šilto vandens ir švarią patalynę.

Pagaliau Jakobas galėjo aprodyti jai dvarą! Pabūti su ja vienas!

Jis žiūrėjo į ją. Kalbėjo tyliai ir įtaigiai. Apie viską, ką jis jai duosiąs.

— O juodbėrą žirgą?

— Taip, ir juodbėrą žirgą!

Jakobas parodė jai arklidę. Trobesius prie jūros. Krautuvę. Dina suskaičiavo medžius alėjoje.

Staiga ji nusijuokė.

Kitos dienos ankstyvą rytą su arkliu per kalnus buvo pasiųstas bernas. Jakobui dar nespėjus atrišti valties, kad parplukdytų ją namo, jiedu jau buvo sutarę. Ji sutiko už jo tekėti.

Visas lensmano dvaras buvo sukeltas ant kojų. Niekas nežinojo, kur iškeliavo Dina.

Jie išjojo jos ieškoti. Kai atvyko Reinsneso bernas su žinia ir arkliu, lensmanas net apsiputojo iš palengvėjimo ir įtūžio.

Bet kai prie kranto priplaukė Jakobo Grenelvo laivas ir Dina su kanapiniu lynu iššoko į paplūdimį, jis aprimo.

Aš esu Dina. Reinsnesas — vieta, kur susilieja dangus ir jūra. Nuo krautuvės ligi kiemo viena greta stovi dvylika šermukšnių. Sode auga didelė ieva, į kurią galima įlipti. Yra juodas katinas. Ir keturi arkliai. Reinsnese yra ir Jertrūda. Po be galo aukštu prieplaukos sandėlio stogu.

Ir vėjas. Čia be perstojo ūžauja vėjas.

Vestuvės turėjo įvykti gegužės mėnesį, prieš išplaukiant burlaiviams į pietus.

Lensmano dvare į lagaminus ir skrynias buvo kraunamas kraitis.

Dagnė puldinėjo į visas puses su karštligiškai degančiais žandais. Pakavo ir davinėjo nurodymus. Buvo siuvama, mezgama ir neriama.

Dina dažniausiai tūnodavo tvarte arba arklidėje, lyg visa tai būtų buvę ruošiama ne jai.

Jos plaukai prisigėrė sunkaus gyvulių tvaiko. Ją galėjai užuosti iš tolo. Arklidės kvapas gaubė ją kaip skydas.

Dagnės pastabos, jog būsimajai Reinsneso šeimininkei nedera vaikščioti su tokiu kvapu, būdavo kaip vanduo žąsiai.

Dagnė motiniškai pasivedėjo ją į šalį, norėdama atskleisti kai ku-

rias ištekėjusios moters gyvenimo puses. Atsargiai pradėjo nuo to, kad kiekvieną mėnesį ji kraujuojanti. Esą būti žmona ir motina — sykiu ir pareiga, ir laimė.

Tačiau Dina nebuvo smalsi, greičiau atsaini. Dagnės neapleido šlykštus jausmas, kad jai aiškinant mergaitė slapčiomis ją stebėjo ir kad apie gyvenimo nemalonybes žinojo daugiau negu pati Dagnė.

Kiekvieną kartą, kai matydavo Diną nusisegant sijonus ir lipant į didįjį beržą prie klėties, ji stebėdavosi, kaip penkiolikmetė mergaitė gali būti ir tokia stebėtinai vaikiška, ir tokia nuožmi.

Toji mergaitė nežinojo, kas yra koketavimas, ir jai nesvarbi buvo aplinkinių nuomonė. Su savo kūnu ji vis dar elgėsi taip, lyg būtų šešerių. Ji nekreipė dėmesio nei į apsirengimą, nei į pastabas.

Dagnė puikiai suprato, kad tokios būtybės ištekinimas nežada nieko gero. Bet iš tiesų ji nežinojo, kas nuo to labiau nukentės: mergaitė ar Jakobas.

Visa tai jai teikė piktdžiugišką pasitenkinimą. Ji laukė tos dienos, kai pagaliau visas dvaras bus jos. Be kivirčų ir nuolatinės grėsmės, kurie neišvengiami, kol ta pasiutusi mergiščia gyvena namuose.

Tačiau džiaugsmą, kad tuoj galės atsikratyti Dinos, ji slėpė po karštligišku susirūpinimu ir veiklumu. Tas džiaugsmas jai kainavo, nebūtų ji moteris, švelnius sąžinės priekaištus.

Lensmanas spindėte spindėjo nuo tos dienos, kai Jakobas savo laivu parplukdė Diną namo. Pasak jo, viskas pakrypę į gerąją pusę.

Kur buvęs, kur nebuvęs lensmanas vis užvesdavo kalbą apie tą gerąją pusę. Jam net į galvą neateidavo, kad paties savanaudiškumas buvo didesnis už rūpestį dėl vienturtės dukros. Ji juk pateksianti į geriausias rankas.

Vis dėlto kai kada jį apnikdavo abejonės, ar kartais nedaro savo geriausiam draugui meškos patarnavimo, išleisdamas už jo Diną. Net keista. Šiaip jau Jakobas geras iš prigimties... Bet jeigu jis pats to nori, gal susitvarkys.

Pats to nesuvokdamas, lensmanas džiaugėsi, kad Reinsnesą nuo Fagerneso skiria tiek kalnų, oro ir ilga pakrantė.

Ponas Lorchas buvo išsiųstas pietuosna. Į Kopenhagą. Už lensmano pinigus. Jis susilaukė nedviprasmiškų lensmano įspėjimų, kad esąs nebepageidaujamas. Tie įspėjimai prilygo raštiškam atleidimui iš darbo.

Nieko negelbėjo ir tai, kad Dina, apimta įtūžio, peiliu suraižė vertingąjį tėvo kortavimo stalelį, padarytą Liudviko XVI laikų stiliumi. Lensmanas plūdosi bjauriausiais žodžiais. Bet rankos nekėlė.

Per tuos metus, kai Lorchui buvo pavesta mokyti Diną, ji gerai išmoko muzikos pagrindus, skambinti pianinu ir griežti violončele. „Pianinu ji skambina kiek silpniau, turint galvoje jos galimybes. Tačiau, kaip neprofesionalė, violončele ji griežia labai neblogai", — rašė jis savo baigiamojoje ataskaitoje lensmanui.

Reikalui esant, ją būtų galima panaudoti kaip mokslo baigimo pažymėjimą. Be to, ji įgijusi pakankamai naujųjų ir senųjų laikų istorijos žinių. Pramokusi vokiečių, anglų bei lotynų kalbų. Tačiau nerodžiusi didesnio susidomėjimo šiais dalykais. Užtat turinti stulbinančių aritmetinių sugebėjimų. Galinti lengvai sudėti ir atimti penkis šešis skaičius paeiliui, dauginti ir dalinti daugiaženklius skaičius. Apie Dinos sugebėjimą skaityti nebuvo daug rašoma. Tik tiek, kad ji nejautusi didelio potraukio šiam užsiėmimui. Ir šiaip jai labiausiai patikę tai, ką galima atlikti tiesiai iš galvos.

— Senąjį Testamentą ji jau beveik moka atmintinai, — pridūrė Lorchas švelninančią aplinkybę.

Jis ne kartą buvo minėjęs lensmanui, kad greičiausiai Dinai reikia akinių. Nes kam gi ji tada kiekvienąsyk taip prisimerkia, kai atverčia knygą arba nori ką nors atidžiau apžiūrėti.

Bet kažkodėl lensmanas visa tai pamiršdavo. Kaip čia dabar atrodys jauna mergaitė su monokliu...

Kai ponas Lorchas išvyko išsiveždamas į vatines antklodes susuktą violončelę ir savo kuklią mantą kartoniniame lagaminėlyje, lensmano dvaras tarsi prarado savitumą.

Tas išdžiūvęs tylus žmogelis turėjo daugybę subtilybių, kurios niekam nekrito į akis, kol jis buvo šalia. Bet vos tik išvyko, jos tapo matomos.

Tris dienas Dina nesirodė namuose. Ilgą laiką ji miegojo ir gyveno arklidėje. Ji dar labiau išstypo. Per vieną mėnesį jos veidas susiaurėjo, bruožai paaštrėjo. Tarsi, atėmus iš jos Lorchą, ji būtų netekusi paskutinio žmogaus.

Ji netgi nenorėjo kalbėtis su Tomu. Žiūrėdavo į jį taip, tarsi senuose kailiniuose tebūtų mėšlas ir oras.

Bet kadangi visiems buvo ramiau, kai Dina negyveno namuose, niekas jai dėl to nepriekaištavo.

Virėja kartais sustodavo prieangio tarpdury ir kviesdavo Diną. Lyg šaukdama nutrūkusį šunį. Tik ją būdavo sunkiau prisišaukti.

Ji slankiodavo aplinkui kaip vilkas. Norėdama iššaukti Lorchą. Jis buvo. Ore, kuriuo ji kvėpavo. Trapiuose garsuose. Visur.

Aš esu Dina. Kai griežiu violončele, Kopenhagoje sėdėdamas Lorchas klausosi. Jis turi ausis, kurios girdi bet kokią muziką. Jis žino visus pasaulio muzikinius ženklus. Geriau už patį Dievą. Nuo stygų laikymo Lorcho nykštys pasidarė plokščias ir kreivas. Jo muzika tūno sienose. Ją tereikia išlaisvinti.

— Kaip elgtis su žmogumi, kuris nebijo bausmės? — paklausė lensmanas pastorių, konfirmavusį Diną.

— Viešpats turi savo priemonių, — reikšmingai atsakė pastorius. — Tačiau tos priemonės, ko gero, neprieinamos žemiškajam tėvui.

— Bet pastorius supranta, kaip tai sunku?

— Dina buvo nepaklusni vaikystėje, nepaklusni ji ir dabar. Kada nors jai gal teks žemai nulenkti sprandą.

— Bet ji nėra bloga? — maldavo lensmanas.

— Viešpats yra teisėjas, — nukirto pastorius. Jam buvo tekę su ja susitikti ruošiant konfirmacijai, ir jis nebenorėjo į tai gilintis.

1841 metais ji buvo konfirmuota, nors niekas jos neegzaminavo iš matematikos formulių ir neprašė apskaičiuoti lensmano pelno.

Ir pačiu laiku. Nes jau kitą pavasarį ji tapo nuotaka.

5 skyrius

BUKLUS MATO PIKTA IR SLEPIASI, NEIŠMANĖLIS EINA PRO ŠALĮ IR GAUNA KENTĖTI.

(Pat 22, 3)

Dinos ir Jakobo vestuvės įvyko gegužės pabaigoje tais pačiais metais, kurių liepą Dinai suėjo šešiolika.

Žalumynais puošta valtimi ji buvo nugabenta iš Fagerneso į bažnyčią. Virš ramios jūros spiginant saulei. Tačiau ji sėdėjo ant vilko kailio, kurį lensmanas mainais buvo gavęs iš rusų pirklių, ir stiro nuo šalčio.

Zakristijoje ją aprengė Jertrūdos balto muslino vestuvine suknele su siaurais nėrinių apvadėliais. Sijonas buvo su raukčiais ir įsiūtomis vielelėmis. Apačioje turėjo keturis plačius pridurkus. Suknelės priekis taip pat buvo su rauktinukais ir nėriniais, kurie širdies forma gulė ant krūtinės. Plonytės pūstos rankovės persišvietė kaip voratinkliai.

Suknelė atsidavė naftalinu ir pridvisusia skrynia, nors buvo kruopščiai išskalbta ir išvėdinta. Bet atrodė kaip jai siūta.

Nors ją išpuošė ir, supakavę į lagaminus bei dėžes, visus jos daiktus išsiuntė į Reinsnesą, ji elgėsi taip, tarsi visa tai būtų buvęs žaidimas.

Puošiama ji purtėsi, rąžėsi ir šaipėsi. Kaip tais kartais, kai Lorchas ir ji vaidindavo teatrą su gipsinėmis kaukėmis ir iš anksto sugalvotomis replikomis.

Jos kūnas buvo kaip grakštaus žvėries. Tačiau vestuvių išvakarėse ji įsilipo į didįjį beržą ir ilgai ten sėdėjo. Abu keliai buvo nubrozdinti, nes kažkurią dieną pargriuvo, kai šokinėdama paplūdimio akmenimis ieškojo žuvėdrų kiaušinių.

Jaunikis atvyko iškilmingai buriniu laiveliu su didele palyda.

Keturiasdešimt aštuonerių metų ir žilstelėjusia barzda jis atrodė jauniau už Dinos tėvą, nors iš tikrųjų buvo vyresnis. Nuo gero gyvenimo ir punšo lensmanas spėjo nutukti, o Jakobo kūnas tebebuvo lieknas.

Nutarta, kad vestuvės vyks Reinsnese. Mat kelias iš bažnyčios trumpesnis ir svečiams vietos daugiau. Be to, jie turėjo geriausią parapijoje virėją. Olinę.

Vestuvės buvo smagios.

Po pietų jaunikis panoro aprodyti jaunamartei namus. Antrąjį aukštą. Parodyti salę, kur stovėjo puikioji lova su baldakimu. Jis pasiūdino naujas lovos užuolaidas ir baldakimą. Panelis buvo klijuotas naujais aksominiais tapetais su vingriu apvadu. Galų gale ji pamatys kambarius ir knygų spintą įstiklintomis durimis. Kurių raktelis laikomas kiniškoje vazoje ant etažerės. Pamatys skalbinių spintą dideliame tamsiame antrojo aukšto koridoriuje. Iškimštą teterviną. Kurį nušovė pats Jakobas. Kuris buvo aukštai įvertintas Kopenhagoje ir kurį motušė Karena dėžėje nuo skrybėlės pargabeno į namus. Bet visų svarbiausia — salė ir lova su baldakimu. Drebančiom rankom jis pasuko raktą spynoje. Tuomet šypsodamasis žengė prie jos ir parsigriovė ant lovos.

Seniai jis to geidė. Surasti jos angą. Įsiskverbti į ją.

Jis ėmė plėšti vestuvinės suknelės kabliukus.

Šnopšdamas, nerišliai šnabždėdamas bandė jai aiškinti, jog ji nuostabiausia būtybė, sutikta Jakobo Grenelvo kelyje.

Iš pradžių atrodė, kad ją pagavo kaži koks smalsumas. Arba kad ji stengiasi apsaugoti Jertrūdos suknelę nuo godžių Jakobo rankų. Šiaip ar taip, suknelė pasidavė.

Tik staiga nuotaka pajuto, kad Jakobo žodžiai smarkiai prieštarauja jo veiksmams.

Ji suleido nagus ir įdrėskė jam. Jos atlasiniai bateliai buvo pakalti žalvariu. Tik per stebuklą jis netapo luošys visam likusiam gyvenimui.

— Tu bjauresnis ir už eržilą, — iškošė ji pro dantis. Ir ėmė braukti snarglius ir ašaras.

Buvo aišku, jog jai ne paslaptis, kuo užsiima eržilai.

Ji kaip paklaikusi puolė prie durų, ir Jakobas staiga suprato, ką ji sumanė. Aistra išgaravo, kai jis suvokė, kuo visa tai gali baigtis.

Valandėlę jie stovėjo uždusę, vertindami kits kito jėgas.

Ji atsisakė vilktis rūbais, kuriuos Jakobas buvo nuo jos nuplėšęs.

Kelnaites jis būtų turėjęs užmauti su tokia pat jėga, su kuria prieš tai bandė nuplėšti. Ties viena prakirpte raišteliai buvo nutraukti. Jis kaip reikiant prisivirė košės.

Vis tiek teko iškęsti tą siaubą. Tai, kad ji galiausiai ištrūko ir nuskuodė į kambarius apačioje. Pas lensmaną ir visus svečius. Vien su apatiniais, atlasiniais bateliais ir šilkinėm kojinėm.

Pirmą kartą jis savo kailiu pajuto, kad Dina nepripažįsta jokių ribų. Kad ji nebijo žmonių teismo. Kad ji žaibiškai sugalvoja — ir veikia! Kad ji turi įgimtą savybę dėl savo nesėkmių apkartinti gyvenimą kitiem.

Tą pirmąjį kartą jis beregint išsiblaivė. Jį tarsi pavertė nusikaltėliu jo paties vestuvių dieną.

Dina galvotrūkčiais su baisiu trenksmu nudardėjo žemyn. Vienais apatiniais ji puldinėjo po kambarius stebima trisdešimties porų pakraupusių akių.

Lensmanui iš rankos ji išmušė taurę, ir punšas bjauriomis dėmėmis aptaškė viską aplinkui. Tuomet ji užlipo lensmanui ant kelių ir garsiai bei aiškiai pareiškė, kad visi girdėtų:

— Dabar važiuojam namo į Fagernesą!

Lensmanui net širdis apmirė. Jis paprašė tarnaitę pasirūpinti, kad nuotaka atgautų „padorią išvaizdą".

Jis įširdo supratęs, kad Jakobas pasielgė netinkamai: nelaukė vestuvinės nakties, kada žmonės, kaip ir pridera, eina ilsėtis. Jis siuto ant Dagnės, kam neįspėjo mergaitės apie tai, ko iš jos tikimasi. Juk buvo žadėjusi. Tūžo ir ant savęs, kam nenumatė, jog mergaitė pasielgs taip, o ne kitaip. Dabar jau buvo per vėlu.

Lensmanas gana šiurkščiai nustūmė Diną nuo kelių ir pasitaisė marškinius bei kaklajuostę. Viskas buvo apgailėtinai aptaškyta punšu.

Dina stovėjo paklaikusiomis akimis kaip sugautas žvėrelis. Tuomet ji stryktelėjo į sodą. Su lūšies vikrumu įsliuogė į didžiąją ievą šalia pavėsinės.

Ir liko ten sėdėti.

Tuo metu Dagnė jau nesislėpdama kūkčiojo. Svečiai kas sėdėjo, kas stovėjo įsispraudę į kampus kaip tuomet, kai į kambarį įlėkė Dina. Visa laimė, kad pastorius jau plaukė sąsiauriu ir nieko nei matė, nei girdėjo.

Vienas tik lensmanas ėmėsi šiokių tokių žygių. Jis išėjo laukan ir ėmė laidyti keiksmus į medžio viršūnę, kur sėdėjo ji, visa balta ir pusnuogė.

Lensmano pasididžiavimas ir triumfas, kad jis išleidžia dukterį už savo geriausio draugo, virto košmaru.

Praėjus gerokai laiko, kai sode po ieva jau būriavosi ir tarnai su svečiais, iš antrojo aukšto nulipo jaunikis ir Reinsneso šeimininkas.

Jis užgaišo tvarkydamasis drabužius, barzdą ir plaukus. Bijojo paties blogiausio. Tėvo įtūžio ir visų garbingųjų svečių ledinio santūrumo.

Jis stebėjo to grėsmingo reginio epizodus pro salės langus. Pasislėpęs už užuolaidų.

Iš gėdos veidą nuplieskė raudonis. Varpa bejėgiškai karojo po drabužiais, kai jo akys sutiko susirūpinusį motušės Karenos žvilgsnį laiptuose.

Ji oriai laikėsi nuošalyje nuo sambūrio prie medžio ir dabar ėjo ieškoti sūnaus.

Jakobas pamatė būrelį po ieva. Dina buvo kaip didelis baltas paukštis juodomis plunksnomis, svyrančiomis nuo galvos.

Jis stovėjo ant plačių skalūninių laiptų su ketiniais turėklais ir stebėjo reginį, tokį nepanašų į jokį ligi šiol matytą. Tiesiog neįtikėtina! Šurmuliuojantys žmonės aplink medį. Lensmano riksmai ir mosikavimas. Vakaro saulės spindesys pro tankią žalią lapiją. Ramunės širdiškoje klomboje. Mergaitė medyje. Tarsi būtų sėdėjusi ten jau tūkstantį metų ir ketinanti pasėdėti dar keletą. Ji žvelgė žemyn į žmones, lyg stebėdama aplink ropinėjančių skruzdžių įgrisusį karavaną. Jakobas prapliupo kvatotis.

Jis tebesijuokė, kai nuo tvarto sienos atsinešė kopėčias ir paliepė visiems eiti vidun, kad galėtų darbuotis niekieno netrukdomas. Pamiršo ir gėdą, tik kvatojo ir laukė, kol paskutiniai žmonės išnyks už durų.

Tuomet jis atrėmė kopėčias į medį ir užlipo viršun.

— Dina, — pašaukė jis. Tyliai ir vis dar nesitverdamas juoku. — Ar nenuliptum žemyn pas tą bjaurųjį patiną vyrą? Aš tave labai atsargiai parnešiu namo, lyg būtum Biblija.

— Šunsnukis! — iš viršaus sušvokštė nuotaka.

— Taip, žinoma!

— Kodėl tu toks kaip eržilas?

— Aš nesusivaldžiau... Bet daugiau taip nebus.

— Iš kur galiu žinoti?

— Aš prisiekiu!

— Ką prisieki?

— Kad niekada nepulsiu tavęs kaip eržilas.

Ji prunkštelėjo. Akimirką stojo tyla.

— O kas paliudys?

— Dievas danguje! — paskubėjo jis atsakyti mirtinai išsigandęs, kad lensmano dukra nepareikalautų akivaizdžių liudininkų.

— Ar prisieki?

— Taip! Ir jeigu neištesėsiu, teištinka mane mirtis!

— Tu taip tik sakai, kad aš nulipčiau žemėn.

— Taip! Bet ne vien tik...

Ji palinko į priekį, o jos krūtys, rodės, tuoj tuoj išsprūs iš liemenėlio. Jos juodi plaukai buvo lyg dumblių miškas, savo grožiu užtemdęs jam dangų.

Jakobui šmėkštelėjo mintis, kad jis, matyt, per senas tokiai nuotakai, kurią reikia gaudyti po medžius. Tam galbūt reikia daugiau jėgų, nei jis turi. Tačiau jis tarsi nedrįso apie tai galvoti. Ne dabar.

— Pasitrauk, kad galėčiau nulipti, — paliepė ji.

Jis nusileido žemėn ir palaikė jai kopėčias. Užsimerkė ir giliai įtraukė jos kvapą, jai slystant pro šalį. Arti arti.

Jakobas buvo linksmas klounas. Dievui ir vestuvių svečiams. Visą likusį vakarą jis tenkinosi Dinos kvapu. Vis tiek jis jautėsi esąs vienas iš Viešpaties išrinktųjų. Jam juk dar teks priartėti prie jos taip, kad ji nepabėgs į medį!

Lensmanas nelabai suvokė, kas čia vyksta. Jam buvo tikrai netikėta, kad jo draugas menkiau išmano reikalus su moterimis nei biznį. Epizodą jis palaikė bjauriu asmeniniu lensmano iš Fagerneso įžeidimu.

O našlei Karenai Grenelv buvo apie ką pamąstyti. Ji su nerimu galvojo, kas bus, kai šiai mergiotei atiteks Reinsneso dvaro raktai ir ji ims tvarkyti Jakobo turtą.

Tačiau kažkas ją ir jaudino. Ją domino toji Dina, apie kurią nuolatos išgirsdavo stulbinančių istorijų. Mažų mažiausiai keista, kad jauna mergaitė iš geros šeimos šitaip nesivaržo. Ir neturi menkiausio supratimo apie padorumą!

Motušės Karenos nuomone, tomis neapgalvotomis vedybomis Jakobas užsinėrė kilpą ant kaklo. Bet nieko apie tai nesakė.

Johanui Grenelvui buvo dvidešimt metų. Jis neseniai parvyko iš mokyklos namo dalyvauti tėvo vestuvėse. Valandų valandas sėdėjo toje pačioje kertėje, nudūręs akis į vieną grindų plyšį.

Jakobas laikėsi žodžio. Ir be galo atsargiai artinosi. Miegoti jiems buvo paskirta didžioji lova su baldakimu salėje. Viskas buvo gatava. Išpuošta ir paklota. Užvalkalų nėriniai ir paklodės išbalo balandžio sniege. Juos virino šarme, skalavo ir džiaustė ant virvių gegužy. Vyniojo ir lankstė su rožių žiedlapių maišeliais tarpuose, ir krovė į didžiąją skalbinių spintą antrojo aukšto koridoriuje nuotakos laukti.

Nakties saulė ir lengvos nertinės užuolaidos. Žaliai tviskančios taurės aukštomis kojelėmis. Krištolo ropinės su vynu ir vandeniu. Gėlės vazose ir ąsočiuose. Šviežiai suskintos iš pievų ir sodo. Sprogstančių pumpurų kvapas už lango. Tolimas krioklio ūžimas tarpeklyje ir kalnų aidas.

Jakobas pasitelkė visą savo gudrumą. Jo rankos buvo švelnios kaip pūkas, kai jis lietė. Pirmiausia nuavė jai batelius, kurių aštrumą kiek anksčiau buvo tekę patirti.

Vis dar maudė neįvardijamas kūno dalis. Jis vis dar jautė šleikštų silpnumą, apėmusį jį tuo metu, kai Dinos batelis kliudė taikinį.

Ji sėdėjo aukštoje plačioje lovoje ir žiūrėjo į jį. Pasirėmusi ant atmestų rankų. Stebeilijo jį tol, kol jis susidrovėjo. Neatsiminė, kada moteris paskutinį kartą buvo jį sutrikdžiusi.

Klūpodamas priešais ją ir traukdamas jai batus, jis vėl buvo klounas ir tarnas. Nusižeminęs jautė, kaip suspurdėjo širdis, kai ji ištiesė koją, kad lengviau pasiduotų batelis.

Sudėtingiau buvo ją nurengti, nes reikėjo, kad ji atsistotų.

Užuolaidos nebuvo iki galo nuleistos. Per daug šviesos.

Ir jis matė tas šviesias stebinčias akis! Žiūrinčias kiek įkypai. Plačiai atmerktas, laukiančias. Per daug jau įdėmiai sekančias kiekvieną jo judesį.

Jis krenkštelėjo. Kadangi manė ją laukiant, kad jis ką nors sakytų. Jis nebuvo pratęs kalbėtis su moterimis tokiomis aplinkybėmis.

Kad nors žiemos sutemos lindėtų kertėse, o ne toji nelemta šviesa! Krištolo skaidrumo žvilgsnis privertė jį pasijusti nuogu ir bejėgiu.

Savo keturiasdešimt aštuonerių metų kūno, nedidelio, bet šiaip ar taip nenuslepiamo pilvuko jis drovėjosi kaip šešiolikmetis berniukas.

Gilios raukšlės. Pastarieji našlystės metai, pilni rūpesčių ir išgertuvių. Pražilę plaukai. Visa tai jam neteikė atsparos tokiais momentais.

Staiga jam dingtelėjo, jog tai neliko jos nepastebėta. Tąsyk lensmano dvare, kai jis pirmąkart ją pamatė su violončele tarp šlaunų.

Jakobas sugniužo. Įsikniaubė Dinos skraitan. Apimtas aistros ir kaži kokios gėdos.

— Kam tu taip darai? — paklausė ji ir pasimuistė.

Jakobas nė nekrustelėjo.

— Nes nebežinau, ką man daryti, — galų gale išlemeno jis.

— Tu buvai pradėjęs mane nurengti. Vieną batą jau nuavei...

Ji nusižiovavo ir sunkiu kūnu išsitiesė lovoj. Jis liko gulėti nelyginant pamestas šuo.

— Taigi, — tepasakė ir atsitiesė. Iš pradžių pasirodė viena akis, po to — žila gauruota galva.

Jo žvilgsnis aprėpė visas grožybes. Kalnų viršūnes. Jai šitaip gulint, sijonas susibruko tarpekliuose. Jis įsiaudrino. Bet tvardėsi kaip įmanydamas.

— Nevikrus esi, — tarė ji atsainiai ir ėmė segiotis.

Jis grabinėjo ją kaip drugio krečiamas. Padėjo jai nusivilkti vieną rūbą po kito.

Kuo arčiau jos kūno, tuo aštresnis darėsi arklidės, šieno ir prieskoninių žolių kvapas.

Jis prišliaužė artyn ir atsargiai delnais apglėbė jos krūtis. Mėgavosi audeklu ir šilta oda. Valandėlę sulaikė kvėpavimą. Prieš nutraukdamas suknelę, apatinius sijonus, korsetą ir kelnaites.

Jos akys smalsiai sekė kiekvieną jo judesį. Porą sykių giliai atsidūsėjusi, ji užsimerkė. Tuo metu, kai jis, sukaupęs visą savo švelnumą, atsargiai ėmė glostyti jai pečius ir strėnas.

Nuogutėlė ji išsilaisvino iš jo glėbio ir nuėjo prie lango. Ten sustojo. Tarsi būtų buvusi visai iš kito pasaulio.

Jis nežinojo, kad taip gali būti. Moteris, mergaitė! Kuri pakyla nuoga iš lovos šviesią vasaros naktį. Ir lyg niekur nieko nulinguoja prie lango!

Štai ji stovi nuauksintais pečiais ir strėnomis. Ragana ir angelas. Niekas jos dar neturėjo! Ji priklauso vien jam! Vaikštinėja jo kambary, jo namuos.

Nakties saulė pusę jos kūno pavertė medumi, kai ji staiga grįžtelėjo į jį.

— O pats ar nenusirengsi? — paklausė ji.

— Žinoma, — kimiai atsiliepė.

Pašėlusiu greičiu ėmė kristi vienas rūbas po kito. Jis tarsi bijojo, kad kažkas atsitiks, kol dar nebus spėjęs pasiekti tikslo.

Tiesą sakant, tikslą pasiekė negreitai. Net nemanė, kad šitaip atsitiks.

Vos tik jiedu atsidūrė lovoje ir jis jau norėjo užtraukti baltą apklotą, priglausti ją prie savęs, ji atsisėdo ir nutempė nuo jo antklodę.

Ėmė jį tyrinėti. Godžiai, su tokia išraiška, tarsi ką tik būtų užtikusi niekuomet nematytą neregėtą gyvį.

Tai jį taip suglumino, kad jis turėjo prisidengti rankomis.

— Jis mažesnis už jaučio ir arklio, — susidomėjusi pasakė ji, žiūrėdama jam į akis. — Bet jaučio irgi visai kitoks nei arklio. Toks ilgas ir laibas, šviesiai raudonas. O arklio — tai bent! — pridūrė ji su rimtu dalyko išmanymu.

Jis pajuto, kaip geismas tapo nevaldomas, o vyriškumas pratrūko. Jam dar nebuvo tekę sutikti moters, kuri taip visiškai nesivaržytų. Prieš akis iškilo vaizdai. Tie pora kartų, kai jis ėjo pas tas, kurioms yra mokama. Bet jų žaidimai buvo išmokti, o laikas ribotas. Viskas matuota pinigais. Jis atsiminė, kaip nuliūdo perpratęs jų išmoktą amoralumą ir tuščius mechaniškus judesius.

Baisiausia būdavo jų akys...

Staiga jis pamatė, kad Dina, Reinsneso šeimininkė, visai dar vaikas. Nuo to jis susigraudino ir susigėdo. Ir beprotiškai užsidegė!

Tai buvo be galo ilgas žaidimas. Kuriame turėjo būti jos viršus. Ir reikėjo suvaidinti visus vaidmenis. Ji supykdavo ir bausdavo jį nusisukdama, jei tik jis nepaklusdavo kuriai nors jos užgaidai.

Tarpais jo galvoje šmėstelėdavo mintis, jog taip elgtis gyvuliška ir nenatūralu. Gaudydamas orą jis raminosi tuo, kad jų niekas nemato.

O kai ji ėmė rodyti pasitenkinimą, jis dar daugiau delsė. Žaidė jos žaidimus. Įsivaizdavo, kad jie — pirmoji pora žemėje. Ir viskas buvo teisinga.

Žilstelėjęs vyriškis porą kartų vos sulaikė ašaras. Jakobui to buvo per daug. Virsti vaiku, besimylinčiu tarp medžių.

Kai galų gale jau turėjo įsiskverbt į ją, jis sulaikė kvėpavimą. Geismas staiga virto juodu katinu, snaudžiančiu šešėlyje.

Skęsdamas raudoname it kraujas rūke, suprato: ji sutrins jį į dulkes, jeigu bus nepriimtinas jo būdas. Tai jam suteikė jėgų.

Ji neišleido nė garso, nors paklodė buvo visiškai sugadinta.

Subliuško visos girdėtos nešvankios istorijos apie vestuvių naktį ir raudančią nuotaką.

Visko, ką Jakobas buvo patyręs ir išmokęs, reikėjo mokytis iš naujo. Čia netiko niekas, ką buvai matęs ir girdėjęs anksčiau.

Jakobo nuotaka buvo lyg jauna kumelaitė. Skaisčiai žalioje vasaros ganykloje. Čia ji priremia jį prie tvoros. Čia vėl netikėtai pertraukia žaidimą ir eina gerti iš duburio, baisiai ištroškusi. Ji jam apkandžiojo papilvę, kai jis nevykusiai rengėsi šuoliui. O paskui visai netikėtai leidosi sugaunama. Ir atsiklaupė ant visų keturių, apimta atsiduodančiai kumelaitei būdingos slogios ramybės. Jos virpantis jaunas kūnas atsivėrė ir priėmė atsargius jo baksnojimus.

Jakobą užplūdo bemaž religinis jausmas. Atėjo didžiausios laimės akimirka. Ne jam. Jakobas nebeįstengė slėptis. Jis pravirko.

Jie nesirodė apačioje iki kitos dienos popietės. Vestuvininkai buvo išvažiavę. Lensmano šeimyna — taip pat. Pati ponia Karena salėje palei duris pastatė padėklą su maistu. Ir palinkėjo labos dienos. Geraširdiškai, nudelbtom akim.

Tarnai šypsojo. Nebuvo tekę girdėti, kad vestuvių naktis truktų nuo antros valandos nakties iki kitos dienos penkių valandų vakaro.

Elnienos kepsnys jau buvo nuėjęs niekais ir sudžiūvęs, o bulvės suvirusios į košę, kai jaunieji pagaliau pasirodė.

Dina buvo nepriekaištingai apsivilkusi naująja suknele iš kraitinės skrynios. Bet kaip visuomet palaidais plaukais. Šypsantis šviežiai nusiskutęs Jakobas sunkiai valdė kojas ir nugarą.

Per pietus jie nekreipė nė mažiausio dėmesio į motušę Kareną, Andersą, Nylsą ir Johaną.

Erotas sklandė ore. Sunkus ir prisisotinęs, jis šliaužiojo tapetais, žaidė ant panelio, nustelbė sidabrinių įrankių blizgesį.

Abu jaunieji įkaušo dar nebaigę pagrindinio patiekalo. Prieš nulipdama iš salės, Dina pirmą kartą paragavo portveino. Tai buvo naujas žaidimas. Kurio saldumą galėjai pajusti liežuviu.

Ponios Karenos lakstantis žvilgsnis ir Johano akys, kupinos pasišlykštėjimo.

Nylsas smalsiai dėbčiojo į Diną ir apetitu nesiskundė.

Andersas atrodė taip, tarsi ne savu noru būtų patekęs į kambarį, kur dabar tenka sėdėti prie stalo su nepažįstamais žmonėmis. Jis geriausiai už visus prisitaikė prie situacijos.

Dina išmoko naują žaidimą. Ji buvo mačiusi jį arklių aptvare. Vištidėje ir žuvėdroms poruojantis pavasarį. Jakobas buvo jos žaislas. Ji stebėjo jį gludinto stiklo akimis.

6 *skyrius*

TU BŪSI PILNA GIRTUMO IR SKAUSMO IŠ SIELVARTO IR LIŪDESIO TAURĖS, IŠ SAVO SESERS SAMARIJOS TAURĖS.

(Ez 23, 33)

Dar 1838 metų kovo 5 dieną garlaivis „Princas Gustavas" leidosi į savo pirmąją kelionę iš Tronjemo šiaurės link. Daug kam tokios kelionės tuomet atrodė pramuštgalviškos išmonės. Tačiau kažkokiu stebuklu jos tapo nuolatinės.

Ačiū Dievui, kelias buvo neblogas. Bet jūroje pasitaikydavo ir kliūčių. Visokių nejaukių fiordų ruožų, povandeninių srovių ir verpetų. Pūsdavo visų krypčių vėjai ir iki tam tikro laiko keleiviams būdavo geriau nesirodyti denyje. Nemaloni aplinkybė buvo ir tai, jog nei Folhavo jūroje, nei Vestfiorde negalėjai pasikliauti niekuo kitu, kaip tik žemės sukimusi ir išcentrine jėga.

Dar ir dabar, po daugelio metų, ne visi pakrantės gyventojai mano, kad ugnimi ir dūmais spjaudantis „Princas Gustavas" — kaži koks gėris.

Laivai yra ne tam, kad plaukiotų prieš vėją ir srovę. Be to, garlaivis baidąs iš fiordų žuvis, kaip tvirtino užsispyrėliai. Tokiais atvejais labai sunku įpiršti kitokią nuomonę.

Bet pamažu žmonės praregėjo. Tie, kuriems tekdavo daug keliauti, liaupsino garlaivį. Tikras rojus, palyginti su atviru šiaurietišku laiveliu ar ankštu burlaiviu.

Aukštuomenė keliaudavo pirmąja klase dešimtvietėse vyrų arba penkiavietėse moterų kajutėse. Antrajai klasei buvo skirtos bendros dvylikavietės kajutės. Trečiajai klasei priklausė atviras priekinis denis, tad keleiviams tekdavo glaustytis tarp dėžių, statinių ir kitokių daiktų.

Bet ramiu oru ir prastuomenė keliaudavo nelyginant grafai. Bilietai buvo nepigūs: 20, 10 ir 5 šilingai už mylią. Bet užtat vasarą per vieną savaitę galėdavai nusigauti iš Tronjemo į Tromsę.

Ūkiai, kuriems nusišypsojo laimė turėti susisiekimą garlaiviu, per pastaruosius metus suklestėjo. Ir menkas nuostolis, kad pagal šiaurės norvegų svetingumo papročius išlipusi į krantą aukštuomenė būdavo apnakvindinama ir maitinama veltui.

Negalėdavai atsistebėti, kaip tie svečių namai sugeba taip puikiai uždirbti. Tačiau verslas šiaurės kraštuose buvo tolygus žaidimui šachmatais.

Tavo figūros atviros bet kuriuo metu. Gali valgyti, gerti ir kuo ramiausiai, niekieno netrikdomas galvoti. Bet pamažu suvoki, jog ir priešininkas turi figūras. Jos kerta. Nepasisaugosi — nepastebėsi, kaip šiaurietiškas svetingumas kirs ir šachą, ir matą.

Vienas pirmųjų dalykų, kurį Jakobas išmoko atėjęs gyventi į Reinsnesą, buvo toliaregiška prekyba. Kai „Princas Gustavas" atvyko su pasiūlymu, Jakobas parodė angelišką kantrybę ir palei kaulą raudoną avienos kepsnį. Gilių taurių vynui ir gero tabako pypkėms. Taip pat apsčiai geltonųjų gervuogių tiesiai iš rūsio, patiekiamų krištoliniuose indeliuose ant kojelių.

Jakobas žinojo, už ką privalo dėkoti garlaiviui.

Dina gyvenime nebuvo regėjusi tokio laivo, kokį išvydo savo pirmąją savaitę Reinsnese.

Ji stryktelėjo iš lovos, pirmąkart išgirdusi garlaivio sireną. Net ir pro nuleistas užuolaidas į kambarį liejosi gegužės saulė.

Nuo jūros ir nuo kalnų pusės sklido keistas duslus garsas.

Ji pripuolė prie lango.

Į sąsiaurį slinko juodas padaras, jo raudonas ratas plakė putas ir dundėjo. Laivas priminė beprotiškai didelę viryklę. Nikelio ir žalvario kalnas su dūmtraukiu ir katilu lyg niekur nieko yrėsi fiordu.

Atrodė, lyg kas būtų kūrenęs juodą plaukiojančią krosnį. Ji virė, garavo ir rodės, tuoj tuoj sprogs.

Dina plačiai atvėrė langą neužkabindama kabliuko. Persisvėrė pusnuogė. Tarsi būtų buvus viena pasaulyje.

Žinoma, kad vienas kitas pamatė pernelyg lengvai apsivilkusią jaunamartę lange. Net ir iš tolo nuogas kūnas vyrus apstulbino.

Vaizduotė veikė kaip didinamasis stiklas. Ji išryškino kiekvieną odos porą ir mažiausią boluojančios figūros spalvos niuansą. Ji artėjo ir artėjo. Galų gale aptemdė stebinčiojo protą. Tam jau neberūpėjo garlaivis.

Jakobas stovėjo sode. Jis taip pat ją matė. Užuodė jos kvapą. Pro saulę, vėją ir tylų jaunų lapelių šnaresį. Jaudinantis kirbėjimas, sumišęs su bejėgiška nuostaba, staiga užėmė vyriškiui kvapą.

Nylsas su krautuvės pagalbininku išsiyrė prie garlaivio prekių. Nylsas buvo uždraudęs aplinkinių ūkių laiviūkščiams, jo paties žodžiais tariant, „trikdyti eismą". Jam visiškai pakakdavo tos košės, kurią užvirdavo pats.

Dėl to, garlaiviui atpūškavus į Reinsnesą, nebūdavo tokios sumaišties ir iškilmių kaip kitose vietose.

Jakobas nė nebandė keisti Nylso įvestos tvarkos, skirtos jaunimui iš aplinkinių dvarų ir sodybų. Nes jis žinojo, kad po to, kai Nylsas uždraudė pašaliniams žmonėms plaukioti sąsiauryje, tie ėmė plūste plūsti į Reinsneso prieplaukas ir krautuvėlę, kad pamatytų ir išgirstų, kas atvyko ir kokių prekių gauta. O ten galėjai ir darbininkų rasti, ir pinigo pelnyti.

Šiandien beveik nebuvo ko krauti. Tik keletas cukraus maišų krautuvėlei ir pora dėžių su knygomis motušei Karenai. Galiausiai trapu nusileido apdujęs vyrukas ir lyg ant grindų atsistojo stačias valtyje. Kurį laiką laivelis grėsmingai siūbavo.

Paskui Nylsui pavyko prikalbinti vyruką atsisėsti, kad jie galėtų su cukrumi nenukentėję pasiekti krantą.

Žmogelis pasirodė esąs paukščių žinovas iš Londono, kuriam buvo patarta užsukti į Reinsnesą.

— Garlaivis tarsi išspjauna žmones į krantą Reinsnese, — nusistebėjo Dina.

Motušė Karena ką tik įėjo į salę, norėdama paraginti Diną greičiau rengtis, kad toji galėtų nulipti į apačią ir priimti svečią.

— Mes dažnai turime svečių, tikriausiai Jakobas bus pasakojęs? — kantriai aiškino motušė Karena.

— Mes su Jakobu nekalbam apie tokius dalykus.

Motušė Karena sunkiai atsiduso supratusi, kad daug kas dar nepadaryta.

— Po pietų galėsi pagroti anglų profesoriui paukštininkui.

— Jeigu jau taip reikia, — burbtelėjo Dina ir toliau grabaliojo suknelės kabliukus per liemenį.

Motušė Karena priėjo padėti. Bet Dina atšoko kaip nuo ugnies.

— Mums reikia pasitarti, kaip dalinsimės pareigas namuose, — pasakė motušė Karena, nekreipdama dėmesio į atžarumą.

— Kokias pareigas?

— Na, žiūrint, ką esi įpratusi daryti namie?

— Aš buvau arklidėje kartu su Tomu.

— O namuose?

— Ten Dagnė.

Stojo trumpa tyla.

— Tai tu nori pasakyt, kad nemoki tvarkyti namų? — paklausė motušė Karena, bandydama nuslėpti savo pasibaisėjimą.

— Ne, buvo kam ir be manęs.

Motušė Karena žengė durų link, ranka persibraukdama kaktą.

— Teks pradėti nuo mažų dalykų, miela Dina, — pasakė ji draugiškai.

— Nuo ko?

— Kad ir nuo muzikavimo svečiams. Didelė dovana mokėt groti kokiu nors instrumentu...

Dina vėl priėjo prie lango.

— Ar dažnai atplaukia garlaivis? — paklausė ji, žvelgdama į tolstantį juodų dūmų stulpą.

— Maždaug kas trečią savaitę. Vasarą atplaukia punktualiai.

— Aš noriu keliauti! — pasakė Dina.

— Prieš pradedant keliauti teks išmokti šiokių tokių darbų! — pasakė motušė Karena ne visai švelniu balsu.

— Kaip norėsiu, taip darysiu! — atšovė Dina ir uždarė langą.

Motušė Karena sustingo tarpdury.

Vyzdžiai susitraukė kaip utėlės nuo ugnies.

Niekas taip nėr kalbėjęs su motuše Karena. Bet ji turėjo jautrią uoslę. Todėl tylėjo.

Dina iš tikrųjų po pietų griežė violončele svečiui ir šeimynai, tarsi senoji ir jaunoji šeimininkės būtų pasiekusios kompromisą.

Motušė Karena pareiškė pirksianti anglišką pianiną. Dina turinti ugdyti savo talentą Reinsnese kaip ir lensmano namuose.

Nylsas pakėlė galvą ir pasakė, kad tokie instrumentai kainuoja baisius pinigus.

— Jektos ir femberingai — taip pat, — tarė ji ir pasisuko į anglą norėdama išversti pastarąją repliką.

Buvo aiškiai matyti, jog vyriškiui darė įspūdį ir laivų kainos, ir muzikavimas.

Johanas slankiojo po sodą su knyga rankoje arba šiltomis dienomis sėdėjo, skaitė ir svajojo pavėsinėje. Dinos vengė kaip maro.

Iš Ingeborgos jis buvo paveldėjęs siaurą veidą. Taip pat turėjo jos kampuotą smakrą ir akių spalvą, primenančią tai dangų, tai jūrą. Plaukai buvo tamsūs kaip Jakobo ir lygūs kaip Ingeborgos. Jis buvo išstypęs ir liesas, bet gražiai nuaugęs.

— Galva — tai svarbiausia, ką jis turi, — mėgdavo sakyti Jakobas su neslepiamu pasididžiavimu.

Neatrodė, kad vaikinukas būtų turėjęs kitų troškimų, kaip tiktai tapti pastoriumi. Jis buvo visiška tėvo priešingybė: nerūpėjo jam nei moterys, nei laivai. Ir negalėjo pakęsti, kad namai nuolatos

knibždėte knibždėdavo pakeleivingų žmonių, kurie čia atvykdavo, čia išvykdavo ir kurių vienintelis rūpestis tebuvo valgyti, rūkyti ir gerti.

Išsiauklėjimo jie turėjo ne daugiau, negu būtų galėję tilpti jų mažyčiuose lagaminėliuose ar odiniuose maišeliuose. Johanas be gailesčio ir išlygų niekino tuos žmones, dygėjosi jų prastomis manieromis ir apsirengimu.

Dina jam tapo kekšės simboliu. Apie jas nemažai buvo skaitęs, bet nė karto su jom negulėjęs. Dina buvo moteriškos lyties, be trupinėlio gėdos padaras, kuris pasijuokė iš tėvo gero vardo ir tyčiojosi iš motinos atminimo.

Pirmą kartą ją pamatė per skandalingąsias vestuves. Ir nuo to laiko į sutiktus žmones žiūrėdavo su mintimi: ar jie žino, ar atsimena...

Nors ir turėdamas aiškią nuomonę apie tėvo žmonos žmogiškąją vertę, kartkartėmis jis atsibusdavo naktį iš kažkokio keisto sunkaus svaigulio. Ir pamažu atmintyje atgaivindavo sapnus. Sapnus apie tai, jog jodinėja juodbėru žirgu. Sapnai šiek tiek skirdavosi, tačiau visi iki vieno baigdavosi tuo, jog žirgas užriesdavo savo didelę galvą ir toji tapdavo tamsiu įnoringu Dinos veidu. Karčiai išsiskleisdavo ir virsdavo jos juodais plaukais.

Išsiblaivęs iš miegų, jis visuomet jausdavo gėdą. Atsikeldavo ir nusiprausdavo šaltu vandeniu, kurio lėtai prisipildavo iš porcelianinio ąsočio į nekalto baltumo dubenį mėlynais pakraščiais. Paskui sausai nusišluostydavo iškočiotu vėsiu lininiu rankšluosčiu ir būdavo išganytas. Iki kito karto, kai jį vėl pažadindavo sapnas.

Jakobas kaip reikiant įsijautė į jaunavedžio vaidmenį. Nebesirodydavo nei prieplaukose, nei smuklėje. Su žmona gerdavo vyną, žaisdavo domino ir šachmatais!

Iš pradžių visi tik šypsodavo. Labindavo ir kinkuodavo galvas. Bet veikiai visą dvarą apėmė kaži kokia nerimastis ir neaiškumas.

Pirmoji sunerimo motušė Karena, ir jos nuotaika plito nelyginant ugnis per žolę.

Gal žmogui protelis aptemo? Taip ir nesiims rimto darbo? Negi ir toliau eikvos visą energiją ir laiką vedybinėms pareigoms lovoje su baldakimu?

Ponia Karena priekaištavo Jakobui. Nudelbusi akis, bet tvirtu balsu.

— Nejaugi nori, kad visas ūkis sugriūtų? Elgiesi blogiau kaip velionės Ingeborgos netekęs. Tiesa, tada dažniausiai sėdėdavai

smuklėje arba bastydavaisi pakrantėmis. Dabar dar blogiau. Greit visa parapija per dantį trauks. Iš tavęs juokiasi!

— Ir teisingai daro, — neprieštaravo Jakobas ir pats nusikvatojo.

Bet motušė Karena nesijuokė. Jos veidas suakmenėjo.

— Tau keturiasdešimt aštuoneri metai, — neatlyžo ji.

— Dievui daug tūkstančių metų, o jis dar gyvena! — sukikeno Jakobas ir švilpiniuodamas patraukė į antrąjį aukštą.

— Man dar niekad nebuvo taip linksma, mamyt! — sušuko lipdamas laiptais.

Netrukus iš viršaus pasigirdo violončelės garsai. Tik niekas nematė, kad Dina sėdėjo vienais apatiniais, nuogomis strėnomis, tarp stangrių raumeningų šlaunų įsispraudusi violončelę. Griežė susikaupusi tarsi pačiam probstui.

Jakobas sėdėjo sunėręs rankas prie lango ir žiūrėjo į ją. Prieš akis matė šventosios paveikslą.

Landūnė saulė prieš daugelį šviesmečių sumanė juodu atskirti. Dulkelės šviesos strypo viduje virto mieguista siena. Ir negalėjo nurimti.

Jakobas pareiškė dar tą pačią vasarą pasiimsiąs Diną į Bergeną. Pirmoji jekta jau buvo išplaukusi. Tačiau Jakobo pasididžiavimas, pati naujausia jekta, pakrikštyta motušės Karenos vardu, turėjo išplaukti liepos pabaigoje. Nuo pat vestuvių vyko pasiruošimai kelionei.

Motušė Karena vėl pasikvietė Jakobą ir prie keturių akių bandė įtikinti, jog tokia kelionė nepritinkanti jaunai moteriai. Be to, Dinai dar reikėjo išmokti būtiniausių namų ruošos darbų bei elementarių elgesio taisyklių. Reinsneso šeimininkei nepakanka gerai griežti violončele!

Jakobas tvirtino, jog nedega, bet motušė Karena nenusileido.

Jakobas pranešė Dinai tą liūdną žinią ir skėstelėjo rankomis. Lyg motušės Karenos žodis būtų įstatymas.

— Tada jau geriau grįžti į Fagernesą! — pareiškė Dina.

Per labai trumpą laiką Jakobas patyrė, jog Dina visuomet laikosi žodžio.

Jis dar kartą ėjo pas motušę Kareną. Įtikinėjo ir prašė. Kol ji atlyžo.

Labai greitai Jakobui, kaip ir motušei Karenai bei visiems šeimynykščiams, tapo aišku, kad Dina nė nesiruošia mokytis šeimininkauti. Ji tik jodinėjo, griežė violončele, valgė ir miegojo. Kai

kada pareidavo ant beržo šakelės persivėrusi menkę, nors niekas nematė jos išsiiriant.

Motušė Karena tik dūsavo. Vienintelis darbas, kurį Dina atlikdavo su džiaugsmu, buvo iškelti vėliavą laivams atplaukiant.

Visus guodė vienintelis dalykas, jog kol motušė Karena sveika, tvarka ūkyje ta pati.

Greitai pasklido kalbos, jog Reinsneso jaunamartė įsikarianti į aukščiausią sodo medį, kad geriau matytų garlaivį arba pro žiūronus paspoksotų į kalnus. Nė vienas ligi šiol nebuvo girdėjęs nieko panašaus.

Knietėjo sužinoti, kas buvo jos protėviai. Motina tapo šventąja tą pačią dieną, kai ją apleido skausmai, o jos siela paliko nuplikytą kūną. Taigi jie atmetė ją, kaip galimą blogio sėklos šaltinį.

Bet lensmano giminė buvo išnarstyta po kaulelį ir gerai ištyrinėta: į dienos šviesą ištraukta neįtikimiausių istorijų. Ėjo kalbos, kad lensmano protėviai buvę lapiai ir čigonai. O keli italai iš sudužusio laivo susidėję su viena jo pramočių tais neatmenamais laikais. Nereikią nė aiškinti, kaip tai galėjo atsiliepti palikuonims! Dabar, po daugelio kartų, už tai reikia kentėti.

Niekas nebūtų galėjęs tiksliai pasakyti, kuo buvo vardu ir kur gyveno asmenys, taip pragaištingai paveikę lensmano dukrą. Bet to nė nereikėjo.

Ištekėjusi moteriškė, kuri karstosi po medžius, kuri vienais apatiniais laksto per savo pačios vestuves, kuri iki dvylikos metų mokėsi skaityti vien biblinius tekstus, kuri jodinėja apžargomis ir be balno, turėjo būti nedorovingo protėvių elgesio atspindys.

Tai, jog ji beveik niekada su niekuo nekalbėdavo ir staiga išnirdavo ten, kur niekas jos nelaukdavo, buvo pakankamas įrodymas, jog ji mažų mažiausiai *valkata.*

Johanas girdėjo visas tas istorijas. Jis krimtosi dėl jų ir laukė to laiko, kai galės ištrūkti ir pradėti studijas.

Motušė Karena padėjo jam krautis mantą. Tai nebuvo taip paprasta. Ji pati pakavo ir į visas puses davinėjo nurodymus.

Per du mėnesius ji aprūpino vaikį ir mažais, ir dideliais dalykais. Galiausiai prieplaukoje stovėjo trys didžiulės dėžės ir laukė, kol jas nuo stoginės nuleis į valtį, kuri Johaną turėjo nugabenti į garlaivį.

Vieną vėlų vakarą Johanui sėdint pavėsinėje, tarp sodo medžių sušmėžavo šešėlis. Jis pajuto, kaip visą kūną išpylė šaltas prakaitas.

Iš pradžių pamanė, kad prisisapnavo, bet veikiai įsitikino, jog tai iš tikrųjų ji.

Buvo ką tik palįję. Varvėjo nuo šakų. Jos naktiniai marškiniai, apsunkę nuo vandens, buvo prilipę prie klubų.

Štai ir įkliuvo! Niekur nepabėgsi. O ji ėjo tiesiai į pavėsinę... Lyg būtų žinojusi, kad jis ten. Tūno pasislėpęs už apynių ūglių ir alyvų.

Ji be žodžių atsisėdo šalia ant suolelio.

Jos kvapas užvaldė jo protą. Kartu jis drebėjo iš pasibjaurėjimo.

Ji užsikėlė nuogas kojas ant sodo stalelio ir ėmė švilpiniuoti nepažįstamą melodiją. Visą tą laiką žiūrėjo į jį rimtu ir tiriančiu žvilgsniu. Šviesi birželio naktis pavėsinėje buvo tamsėlesnė. Vis dėlto jis jautė, kad niekur negali pasislėpti.

Jis pakilo eiti. Bet kelią užtvėrė ilgos kojos ant stalo. Jis nurijo seiles.

— Labanaktis, — pagaliau išlemeno vildamasis, kad ji atitrauks kojas.

— Aš ką tik atėjau, — pašaipiai pasakė ji ir, atrodo, net nesiruošė praleisti.

Jis buvo tarsi kažkieno pamirštas paketėlis.

Staiga ji ištiesė ranką ir paglostė jam riešą.

— Parašyk, kai išvažiuosi pietuosna! Papasakok apie viską, ką matysi!

Jis vos vos linktelėjo ir vėl susmuko ant suolelio šalia jos. Tarsi pastumtas.

— Kodėl tu nusprendei tapti pastoriumi? — paklausė ji.

— Motina taip norėjo.

— Betgi mirusi.

— Tai todėl...

— Tu pats to nori?

— Taip.

Ji sunkiai atsiduso ir atsišliejo į jį, per drėgną ploną drobelę jis jautė jos krūtį. Visas kūnas nuėjo pagaugais. Negalėjo pajudėti.

— Niekas nenori, kad aš būčiau pastoriumi, — patenkinta pasakė ji.

Jis atsikrenkštė ir turėjo smarkiai susiimti.

— Moterys nebūna pastoriais.

— Laimei, ne.

Vėl ėmė lyti. Maži lietaus lašeliai atsargiai krito šydo lengvumo bangelėmis į skaisčiai žalią žolę. Žemės ir drėgmės kvapas užgulė šnerves. Įsimaišė Dinos kvapai. Nusėdo amžiams. Ten, kur galėjai pajusti moterį.

— Aš tau nepatinku, — staiga tarė ji.

— Aš to niekada nesakiau.

— Ne, bet taip yra.

— Kad ne...

— Nejaugi?

— Tu nesi... Aš turiu galvoje... tėvui nereikėjo imti tokios jaunos moters.

Ji skambiai nusijuokė, tarsi prisiminusi kažką, ko nenorėjo pasakoti.

— Šš... — sušnypštė jis, — pažadinsi žmones.

— Nusimaudom įlankoj? — sušnabždėjo ji ir papurtė už rankos.

— Maudytis? Ne! Dabar gi naktis!

— Na, ir kas? Juk nešalta.

— Bet lyja?

— Pamanyk! Aš ir taip šlapia.

— Jie gali nubusti... ir...

— Ar tavęs kas nors pasiges?

Jos šnabždesys užgulė jam gerklę. Prilenkė prie žemės. Pakėlė į orą. Virš kalnų. Kumščio smūgiu vėl tėškė atgal ant suolelio.

O to, kas įvyko paskui, jis niekuomet negalėjo atskirti nuo sapno su žirgo galva.

— Tačiau tėvas...

— Jakobas miega!

— Bet lauke šviesu...

— Nebūk bailus kiškis.

Ji pakilo ir eidama pro šalį beveik prigludo visu kūnu. Atsigręžė ir taip pastovėjo.

Jos veidą gaubė kaži koks liūdesys, kuris visai nederėjo prie jos balso ir judesių. Ji žengė į lietaus uždangą, kuri sugėrė jos kūną, padarė nematomą. Buvo aišku, kurlink veda jos žingsniai.

Kol pasiekė įlanką už kalvos su vėliavos stiebu, jis kiaurai permirko. Ji stovėjo nuoga tarp akmenų. Įsibridus į vandenį. Pasilenkė ir kažką pakėlė nuo dugno. Atidžiai apžiūrėjo.

Ir tada! Tarsi pajutusi ant klubų jo žvilgsnį, ji atsisuko ir atsitiesė. Ta pačia veido išraiška kaip pavėsinėje.

Jam norėjos tikėti, kad kaip tik dėl to ir pakluso. Nusitraukė kelnes, nusivilko marškinius. Droviai ir nekantriai. Nubrido pas ją. Vanduo buvo šaltas. Bet jis nejautė.

— Ar moki plaukti?

— Ne, o kodėl? — atsiliepė jis ir pajuto, kaip kvailai pasakė.

Ji priėjo arčiau. Tvinksintis spaudimas smilkiniuose grasino jį nuskandinti, nors vandens tebuvo iki kelių.

Staiga jis suvokė, kaip idiotiškai turi atrodyti su savo baltais apatiniais. Visas drebantis.

Ji priėjo visai arti, apglėbė jį per liemenį ir ėmė traukti žemyn. Jis pasidavė. Leidosi nuplukdomas nuo kranto, kur vanduo pats kėlė. Leidosi traukiamas prie rifų, kyšančių iš vandens.

Ji judėjo už du. Ramiai, ritmingais klubų ir kojų judesiais. Pasyviai jis leido jai laikyti save vandens paviršiuje. Plaukė kartu su ja.

Šaltas kaip ledas vanduo, švelni dulksna ir jos rankos, apglėbiančios tai čia, tai ten.

Jo sapnų žirgas! Dina, kurią vedė tėvas. Ji miegojo salėje, tėvo lovoje. Ir tuo pat metu ji buvo ne ji.

Jį apėmė nenusakomas noras papasakoti jai apie juodąją duobę kapinėse. Tą, kuri prarijo Ingeborgą. Papasakoti apie tėvą, kuris ten pusgirtis svirdinėjo po laidotuvių.

Bet niekas jo neišmokė tinkamų žodžių. Jie buvo migloti. Kaip ir ši naktis.

Jis būtų įmanęs papasakoti jai viską, ko nepasakė Ingeborgai, kai ji dar gyveno. Būtų papasakojęs apie Kalėdų šventimą Reinsnese. Kai motina bėginėdavo visa užkaitusi, skubanti, su raudonom rožėm skruostuose. Apie visą širdgėlą, kuri suspausdavo širdį, kai motinos žvilgsnis pabėgdavo nuo jo, tėvui įėjus į kambarį.

Būtų galėjęs paaiškint jai tą liūdesį, kuris užvaldydavo jį kiekvieną kartą, kai palikdavo namus. Nors pats to trokšdavo. Išvažiuoti iš namų.

Dina virto valkirija iš motušės Karenos mitologijos knygos. Būtybe, laikančia jį ant vandens. Kuri paslapčia suprato viską, ko jis nesugebėjo apsakyti žodžiais.

Virš gelmės Johanas atsipalaidavo. Nuskendo pasibjaurėjimas Dina. Jį lyg žvynai dengė jos nuogumas.

Aš esu Dina, kuri sugavo žvilgančią žuvį. Pati išimu iš jos kabliuką. Meškerė sulinko. Žaizda nedidelė. Aš ją paleidžiu. Tegu gyvena. Šiandien giedra diena.

Jie neturėjo kuo nusišluostyti. Nedrąsiai jis pabandė džentelmeno vaidmenį. Norėjo duot jai savo marškinius.

Ji atsisakė.

Rimti ir drebantys jie rengėsi lietuj.

Staiga ji tarė, tarsi būtų stovėję ant kranto prieš jam išvykstant:

— Rašyk!

— Gerai, — atsakė jis ir baimingu žvilgsniu apmetė taką, vedantį į namus.

— Iki šiol aš su niekuo nesimaudžiau.

Tai buvo jos paskutiniai žodžiai, kuriuos ištarusi nubėgo taku sodybos link.

Jis norėjo ją pašaukti. Bet neišdrįso. Ji jau buvo pranykusi tarp medžių.

Varvėjo nuo visų šakų. Ant jų jis išliejo savo neviltį. Nuo šakų ant žemės nepaliaujamai krito vandens lašai.

— Tai kaipgi tu išmokai plaukti, jei su niekuo nesimaudei? — varvėjo žodžiai. Vėl ir vėl. Be galo.

Nes jis nedrįso jai sušukti. Kas nors galėjo išgirsti...

Jis pasislėpė tuose žodžiuose. Paslėpė geismą, kuris suposi paplūdimyje tarp dumblių. Paslėpė jį klausime:

— Kaip tu išmokai plaukti?

Bet galiausiai jis nebeišlaikė. Susirangė už didelio akmens, kur vaikystėje buvo jo slėptuvė. Tada ranka sugniaužė savo kietą kaip akmuo varpą ir atsidavė pagundai. Negalvodamas apie Dievą.

Nuo tos dienos Johanas ėmė neapkęsti tėvo. Giliai, visa esybe. Vis dar nesitardamas su savo Dievu.

Jakobas atsibudo, kai Dina įslinko į salę.

— Kur tu buvai, dėl Dievo meilės? — sušuko jis, išvydęs šlapią būtybę.

— Maudžiausi.

— Naktį? — nepatikėjo jis.

— Naktimis nesibasto tiek žmonių, — atsakė ji. Nutraukusi nuo savęs visus drabužius, paliko juos gulėti krūvoje ant grindų ir įlindo pas jį po patalais.

Jo šilumos pakako abiems.

— Ar matei skenduolį, raganiūkšte? — pajuokavo Jakobas jau snausdamas.

— Ne, bet aš mačiau skenduolio sūnų!

Jis tyliai nusijuokė ir pasiskundė, kad ji tokia šalta.

Jakobas nė kiek nesirūpino. Nežinojo, kad ji moka plaukti.

7 skyrius

ARGI GALI ŽMOGUS PASLĖPTI UGNĮ SAVO ANTYJE, KAD JO DRABUŽIAI NEDEGTŲ? ARBA VAIKŠČIOTI ANT ŽARIJŲ NENUSIDEGINDAMAS KOJŲ PADŲ?

(Pat 6, 27 ir 28)

Tą vasarą Dina išplaukė kartu į Bergeną.

Motušė Karena suprato, kad Dinos vis tiek neišauklėsi per vieną naktį. Ir kai jekta išplaukė, ji turėjo pripažinti, kad jau seniai troško tylos ir ramybės. Kad tuoj po to turėjo išvykti ir Johanas, senutei buvo sunkiau išgyventi.

Dina buvo neklaužada vaikas, kurį reikėjo tramdyti.

Ne kartą dėl jos išdaigų pakrikdavo visa laivo komanda.

Andersas į tai žiūrėjo su didžiausiu santūrumu ir humoru.

Visų pirma, Dina persinešė iš kajutės ant denio kailinį apklotą. Ten ji be atvangos lošė kortomis ir traukė pasaulietiškas dainas su nepažįstamu vaikinu, kuris įsidarbino paskutiniu momentu ir griežė kažkokiu styginiu instrumentu, primenančiu neregėtą baidyklę. Tokiais grodavo rusų jūreiviai.

Šis juodbruvas vaikinukas kalbėjo darkyta švedų kalba ir tvirtino jau keletą metų trankąsis po pasaulį.

Jis atplaukė iš šiaurės rusų laivu ir vieną gražią dieną išlipo į krantą Reinsnese. Ten ir apsistojo laukdamas, kol jį kas paims į pietus.

Jakobas šūktelėjo porą sykių ir paprašė vairininką pasirūpinti, kad ant denio būtų ramu. Tačiau tai nieko negelbėjo. Jis jautėsi esąs senas bambeklis. O toks vaidmuo jam nepatiko.

Galiausiai jis pats išlindo ant denio ir ėmė šėlti drauge.

Kitą dieną jis pasirūpino, kad vakarui atėjus būtų apsistota Grėto salos dvare. Ten jie buvo gražiai sutikti ir gerai pavaišinti.

Grėto sala neseniai buvo tapusi viena iš „Princo Gustavo" prieplaukų, ir šeimininkas turėjo nemažų planų statyti naują namą, krautuvę ir paštą.

Į namus neseniai atvyko dailininkas tapyti jūrininkų portretų. Ir Dina tuoj pat susidomėjo molbertu. Kaip žvėris ji suko ratus aplink, uodė aliejinių dažų bei terpentino kvapus. Ji akylai sekė kiekvieną dailininko judesį ir kone pati korėsi jam ant kaklo.

Žmones trikdė toks jos natūralumas. Tarnai pašnibždom aptarinėjo jaunąją Reinsneso šeimininkę. Ir užjautė Jakobą Grenelvą. Nelengvas jam teko kryželis...

Dinos nesivaržymas su dailininku pavertė Jakobą šnairuojančiu pririštu šuniu. Jis tiesiog kaisdavo iš gėdos, kai ji elgdavosi netinkamai.

Atsigriebti už viską jis pabandė lovoje. Užgriuvo ją su įžeisto pavyduliaujančio vyro teise ir jėga.

Tačiau už plonos sienos kažkas ėmė taip garsiai kosėti, kad jam teko nurimti.

Dina ranka užspaudė jam burną, sušnypštė, kad nutiltų. Tuomet pasikėlė naktinius marškinius ir apsižergė įtarųjį Jakobą. Ir bemaž tyliai nuvedė jį į palaimintųjų gretas.

Kai jie vėl išplaukė į jūrą, ji apsigyveno kajutėje. Ir pasaulis Jakobui nusidažė gražesnėmis spalvomis.

Taip jie ir plaukė į Bergeną be jo priekaištų.

Judri įlanka! Tvirtovė, namai ir bažnyčia. Karieta. Su elegantiškais ponais ir damomis po skėčiais.

Atrodė, kad Dinos galva pritaisyta ant rato ašies. Naujais kelioniniais batais ji kaukšėjo grindiniu. Ir atidžiai stebeilijo į kiekvieną vežiką, murksantį su botagu tarp kelių.

Karietos neretai priminė išpuoštus biskvitinius tortus, jos lūžo nuo šviesių vasarinių suknelių, kykų ir raukinukų. Ir nėriniuotų skėčių. Kurių savininkės atrodė be galvos ar veido.

Matėsi ir ponaičių. Elegantiškai apsitaisiusių tamsiais kostiumais arba jaunų ir įžūlokų šviesiais kostiumais, su ant akių užsmauktomis šiaudinėmis skrybėlėmis.

Ramstydamas vandens siurblį, stovėjo senas karininkas mėlynu švarku su raudonais atvartais. Savo ūsus jis buvo taip smarkiai sutepęs tepalu, kad tie atrodė kaip išpiešti. Dina nuėjo prie jo ir palietė jį. Jakobas patraukė ją už rankos ir susigėdęs atsikrenkštė.

Kitur iškaba kvietė pasivaišinti rinktine madera ir Havanos cigarais! Už kavinės užuolaidų stūksojo raudono pliušo sofos ir kutais nukabinėti lempų gaubtai.

Dina užsimanė įeiti į vidų ir surūkyti cigarą! Jakobas nusekė iš paskos. Kaip rūpestingas tėvas įtikinėjo ją, kad ji negalinti viešai rūkyti cigaro!

— Kada nors aš vis vien atplauksiu į Bergeną ir surūkysiu cigarą! — įsižeidusi pareiškė ji ir godžiai siurbtelėjo maderos.

Jakobas nusipirko elegantišką išeiginį kostiumą: mėlynos alpa-

kos dvieilį švarką aksominiais atvartais ir languotas kelnes. Skrybėlę jis nešiojo taip, tarsi nieko kito gyvenime ir nebūtų daręs.

Jis užsuko pas barzdaskutį ir kirpėją. Ir į viešbutį grįžo švariai nugremžtais skruostais. Tai jis padarė dėl dviejų priežasčių.

Visų pirma dėl to, kad viešbučio šeimininkas užklausė, ar jiems nereikia dviejų vienučių. Vienos ponui Grenelvui, kitos jo dukrai. Antra, jis atsiminė, kad Dina jau beveik prieš metus pastebėjo, jog jis ima žilti. Nebuvo jokio reikalo atrodyti senesniam nei neišvengiama.

Dina matavosi skrybėlaites ir sukneles su tokia pat kapų rimtimi kaip ir tuomet, kai prieš išsikraustydama iš namų matavosi Jertrūdos sukneles.

Bergeno išmonės darė stebuklus. Dina tapo vyresnė, o Jakobas — jaunesnis.

Kaip du pasipūtę dagiliai jie ieškojo savo atspindžio parduotuvių vitrinose ir balose, atsitiktinai pasitaikančiose jų kelyje.

Andersui visi tie begėdiški apdarai kėlė tik geraširdišką šypseną.

Dina įkainavo ir skaičiavo, dėjo ir dalijo. Sudarinėjant pirkimo ir pardavimo sandėrius, Jakobui ir Andersui ji buvo gyva skaičiavimo mašinėlė. Ji kėlė aplinkinių susidomėjimą.

Vieną vakarą Jakobas pasigėrė ir iškėlė sceną. Ji šnekučiavosi su vienu inteligentišku ponu, kuris elgėsi pagarbiai, nes ji skambino Bethoveną viešbučio fortepijonu.

Kai Jakobas ir ji pasiliko vieni du, jis tėškė, kad visuomet atrodysianti kaip kekšė, jei ir toliau nešiosianti palaidus plaukus.

Iš pradžių ji nieko nesakė. Bet jis vis neatstojo. Tuomet ji spyrė jam į blauzdą, kad jis net aiktelėjo, ir pareiškė:

— Tai tik rodo Jakobo Grenelvo šykštumą. Jis negali pakęsti, kad kas nors, be jo, matys mano plaukus. Viešpats nėras toks šykštus kaip Jakobas. Antraip jis neleistų ant galvos augti plaukams!

— Tu elgiesi begėdiškai, — tarė jis, trindamas koją.

— O jeigu aš būčiau žirgas? Arba laivas? Tada galima būtų mane rodyti? O Dina turi būti nematoma kaip šmėkla?

Jakobas pasidavė.

Paskutinę dieną Bergene jie praėjo pro lentinę tvorą, nukabinėtą įvairiausiais skelbimais.

Dina buvo lyg musė, užuodusi cukrinę.

Paieškomas kišenvagis. Vyriškis galįs būti pavojingas. Mažos

namų darbo afišėlės skelbė apie religinį vakarėlį arba siuvėjo paslaugas.

Vyresnio amžiaus pasiturinčiam vyriškiui reikalinga namų šeimininkė.

Pačiam vidury kabojo didelis juodai baltas skelbimas, kad už meilužės nužudymą bus kariamas žmogus.

Vyriškio atvaizdas buvo tiek aptaškytas purvais, kad jau neįžiūrimas.

— Taip bus geriau šeimai, — niūriai pareiškė Jakobas.

— Ten mes turim nuvažiuoti! — nusprendė Dina.

— Į egzekuciją? — pasibaisėjo Jakobas.

— Taip!

— Bet Dina! Bus kariamas žmogus!

— Taigi. Skelbime taip ir parašyta!

Jakobas išsprogino į ją akis.

— Siaubinga žiūrėti į tokius dalykus!

— Ten nebus kraujo.

— Bet jis mirs.

— Visi mirsim.

— Dina, man atrodo, tu ne visai supranti...

— Skerdimas yra kur kas blogiau.

— Bet skerdžiami gyvuliai.

— Aš vis tiek ten noriu!

— Tai ne moterims. Be to, pavojinga...

— O kodėl?

— Minia gali užsimanyt nulinčiuoti pasiturinčias moteris, kurios atėjo iš smalsumo. Tikrai, — pridūrė jis.

— Mes nusisamdysime karietą. Ir galėsim greitai iš ten paspruki.

— Nesurasim vežiko, kuris sutiktų mus ten vežti dėl pramogos.

— Tai ne pramoga, — piktai atrėžė Dina. — Mes žiūrėsime, kaip tai įvyksta.

— Aš baisiuosi tavim, Dina! Ką tu nori išvysti tokioje scenoje?

— Akis! Jo akis... Kai budelis užners jam kilpą ant kaklo...

— Mieloji, brangioji Dina, tu gi taip negalvoji.

Dinos žvilgsnis praslydo pro jį. Tarsi jo nė nebūtų buvę. Jis paėmė ją už rankos ir norėjo eiti toliau.

— Noriu pažiūrėti, kaip jis tai sutiks! — tvirtai pasakė ji.

— Ar yra į ką žiūrėti, kai nelaimingam žmogui toks baisumas...

— Anoks čia baisumas! — pertraukė ji suirzusi. — Tai svarbiausias momentas!

Ji spyrėsi. Jakobas suprato, kad ji važiuos viena, jeigu jis nenusileis.

Jie nusisamdė karietą ir kitą rytą vos brėkštant išvažiavo į egzekucijos vietą. Vežikas nė kiek nesimuistė, kaip buvo manęs Jakobas. Bet jis užsiprašė apvalios sumelės už tai, kad stovės, kol bus vykdoma mirties bausmė, ir važiuos atgal, Jakobui davus ženklą.

Aplink kartuves tirštai spietėsi žmonės. Kūnai lipte lipo vienas prie kito. Buvo ankšta. Laukimas tvyrojo ore kaip pykinantis žuvų taukų tvaikas.

Jakobą nupurtė šiurpas, jis pašnairavo į Diną. Savo šviesias akis buvo įsmeigusi į kadaruojančią kartuvių kilpą. Timpčiojo pirštus taip, kad sąnariai traškėjo. Burna buvo pražiota. Ji traukė orą pro sukąstus dantis.

— Liaukis, — pasakė Jakobas ir uždėjo delną ant jos pirštų.

Ji neatsiliepė. Bet dabar jau ramiai laikė rankas sterblėje. Prakaitas sunkėsi jai iš kaktos ir grioveliais ties šnervėmis varvėjo žemyn. Dviem galingom upėm.

Nebuvo įprastų pokalbių. Ore girdėjosi pratisas murmesys. Tvyrojo laukimas, kurį Jakobas keikė.

Jis stipriai nutvėrė Diną, kai vežimas atvežė prie kartuvių vyriškį.

Žmogus buvo vienplaukis. Nudriskęs, purvinas, apšepęs. Jo surakintos rankos čia gniaužėsi, čia vėl tiesėsi.

Jakobas neatsiminė matęs tokį sugniuždytą žmogų.

Jo akys kaip paklaikusios buvo įbestos į minią žmonių. Priėjo pastorius ir kažką pasakė nelaimingajam. Vienas kitas spjaudė vežimo link ir siuntė prakeiksmus. „Žudikas!“ — metė kažkas.

Iš pradžių vyriškis krūpčiojo nuo kiekvieno spjūvio.

Po to tarsi apmirė. Jis leidosi išlaisvinamas iš antrankių bei antkojų, ir jam ant kaklo buvo užnerta kilpa.

Dalis žmonių susigrūdo tarp karietos, kurioje sėdėjo Dina su Jakobu, ir pertvaros priešais kartuves.

Dina atsistojo karietoje. Nusitvėrė krašto ir pasilenkė virš apačioje stovinčių žmonių galvų.

Jakobas negalėjo matyti jos akių. Nebeturėjo ryšio su ja. Jis pakilo iš vietos, kad galėtų sugriebti, jeigu ji alptų.

Bet Dina nealpo.

Arkliui, pakinkytam į egzekucinį vežimą, sudavė per šoną. Žmogus pakibo ore. Jakobas apglėbė Diną. Žudiko agonija suvirpino jos kūną.

Ir viskas.

Visą kelią į uostą ji nepratarė nė žodžio. Ramiai sėdėjo. Tiesi kaip generolas.

Jakobo kaklajuostė sumirko prakaitu. Jis spaudė neklusnias rankas prie kelių ir nežinojo, kas baisiau. Mirties bausmė? Ar Dinos noras ją matyti?

— Šitas net necyptelėjo, — tarė vežikas.

— Ne, — šaltai atsakė Jakobas.

Dina žiūrėjo prieš save nematydama nieko, tarsi sulaikiusi kvėpavimą. Paskui ji giliai ir garsiai atsiduso. Lyg atlikusi didžiulį darbą, kuris jau seniai slėgė pečius.

Jakobas jautėsi nekaip. Likusią dienos dalį nenuleido nuo Dinos akių. Pabandė su ja pasikalbėti. Bet ji tik šyptelėjo stebėtinai draugiškai ir nusisuko.

Antrąjį rytą jūroje Dina pabudino Jakobą ir pasakė:

— Jo žalios akys žiūrėjo į mane!

Tuomet jis priglaudė ją prie savęs. Sūpavo ją kaip vaiką, kurio niekas neišmokė verkti.

Plaukdami šiaurės kryptimi, jie užsuko į senąjį Tjetos dvarą. Galėjai pamanyti atvykęs į karaliaus rūmus. Tokios ten buvo manieros ir sutikimas.

Jakobas baiminosi dėl Dinos nenuspėjamo būdo. Tuo pat metu jis su patino pasididžiavimu rodė visiems savo retą medžioklinį sakalą. Čia jau kiekvienam reikėjo apsiprasti, kad būsi apkapotas, jei prisiliesi be pirštinės. Dina nerodė ypatingo susižavėjimo tuo, kad svečiuojasi dvare, kuriame lankėsi apskrities teisėjas bei teisingumo taryba ir kuris savo klestėjimo dienomis buvo dviejų trijų parapijų dydžio. Ji nepuolė mandagiai žavėtis prašmatniomis menėmis. Nepastebėjo ir pagrindinio rūmo, kuris buvo dviejų aukštų ir trisdešimt keturių uolekčių ilgio.

Tačiau ji stabtelėdavo kiekvieną sykį, kai jiems tekdavo praeiti keistus antkapinius paminklus šalia vartų į didįjį kiemą. Seniesiems akmenims ji rodė beveik baimingą pagarbą ir norėjo išgirsti jų istoriją. Vakarais ji basa išbėgdavo į lauką pamatyti paslaptingo šviesos žaismo ant jų.

Pirmąjį vakarą prie stalo su punšu netilo kalbos. Salonas lūžte lūžo nuo jaunų ir senų. Kaip estafetė nuo vieno stalo galo prie kito keliavo istorijos.

Šeimininkas papasakojo, kaip atsitiko, kad visas Norlanas atsi-

dūrė danų didiko Jochumo Jurgenso, arba Irgenso, kaip jį dar žmonės vadino, rankose.

Šis karaliaus vietininkas Jutlandijoje tapo Kristiano IV kamerdineriu. Šiaip ar taip, jo būta sukčiaus. Pasirodo, jis karaliaus rūmams pardavęs nežinia kiek reinvynio ir perlų. O kai už visa tai reikėjo susimokėti, valstybė pristigo lėšų. Užtat lyg niekur nieko pagal 1666 metų sausio 12 dienos pirkimo sutartį jam atiteko visos karaliui priklausančios valdos Helgelane, Saltene, Lofotene, Vesterolene, Andenese, Senjoje ir Tromsėje! Ir visa tai už 1440 pūdų skolą.

Nei daug, nei mažai — tai sudarė pusę visų Norlano žemių. Be to, jam dar atiteko siuzereno dvaras Bodėje, vietininko dvaras Steigene bei karaliaus dešimtinė tame krašte.

Ši istorija taip sukrėtė Diną, jog ji tučtuojau panoro, kad Jakobas paruoštų laivą ir aprodytų jai žemes, kuriomis buvo užsimokėta už reinvynį ir perlus.

Ji ėmė sudarinėti rimtus uždavinius jaunoms dvaro mergaitėms. Kiek butelių arba ketvirtinių statinaičių parduota. Arba kiek didžiųjų statinių.

Bet kadangi niekas negalėjo jai nurodyti nei perlų, nei reinvynio tikslios kainos 1660 metais, ji pati nežinojo teisingų atsakymų.

Jau antrą dieną Jakobas panoro vykti namo.

Šeimininkai jo neišleido ir įkalbėjo pasilikti dar dviem naktim, kaip ir buvo priimta.

Dina ir Andersas buvo sąjungininkai, tad jam teko nusileisti. Nors škiperis Antonas ir buvo jo pusėje.

Visą kelionę Jakobas sekė Dinos žodžius ir judesius, kai jie būdavo draugijoje. Tai ėmė varginti. Naktinės pratybos taip pat atimdavo jėgų.

Buvo visai malonu, kad Dina su jaunosiomis dukromis Tjetoje budėjo dvi naktis paeiliui, laukdamos vaiduoklio.

Menėse naktimis vaidendavosi. Dina prisiklausė įvairiausių pasakų. Kai kas dvare buvo matęs vaiduoklį. Apie tai jie kalbėjo kaip apie draugišką kaimyno apsilankymą.

Tačiau Dinos akys apsitraukė migla, o kaktoje įsirėžė raukšlės, tarsi ji būtų gavusi pagroti iš natų sudėtingą kūrinį.

Antrąją naktį didžiąja mene perėjo mažytė vaiko figūrėlė ir pranyko už senojo laikrodžio. Dvaro panelės buvo tos pačios nuomonės. Visos ją matė. Dar kartą.

Dina visiškai prarado žadą. Taip prarado, kad tai jau peršoko mandagumo ribas.

Jakobas džiaugėsi, kad vizitas baigėsi taip natūraliai. Tjetoje jie praleido tris naktis.

Pakeliui į namus Jakobas stebėjosi, kad Tjetos gyventojai taip tiki vaiduokliais.

Dina nusisukusi žiūrėjo į jūrą ir nieko nesakė.

— Kaip jis elgėsi?

— Jis elgėsi taip, kaip paprastai elgiasi pasimetę vaikai.

— O kaip jie elgiasi? — paklausė jis piktokai.

— Pats turėtum žinoti.

— Kodėl turėčiau?

— Turi ne vieną namuose! — sušnypštė ji kaip įsiutus katė. Jį taip išgąsdino jos žodžiai, kad daugiau neklausinėjo.

Jakobas papasakojo motušei Karenai, kaip Dina reagavo į tariamąjį Tjetos vaiduoklį. Tačiau jis neužsiminė, kad kartu stebėjo mirties bausmę Bergene.

Motušė Karena mąstė savo mintis ir nieko jam nesakė. Jai ėmė rodytis, kad mergaitė kur kas protingesnė, nei galėjai spręsti iš elgesio.

„Turi ne vieną namuose!“ — į tą pasakymą Jakobui derėjo pasižiūrėti rimtai, niekam apie tai neprimenant.

Motušei Karenai Jakobas prisipažino labiau išvargęs po kelionės nei paprastai.

Ji nepasakė, jog taip yra dėl to, kad Dina vyko kartu. Išvis nepamokslaudavo po laiko.

Be to, motušė Karena nusprendė, kad ne taip jau blogai buvo išleisti tą vasarą Diną į Bergeną.

Išstypusios mergiotės laikysenoj atsirado kažkas nauja. Tarsi ji tik dabar pastebėjo, kad pasaulio esama kur kas didesnio, negu siekia jos akys iš lensmano dvaro ar Reinsneso.

Veidas taip pat pasikeitė. Motušė Karena negalėjo pasakyti, kuo būtent. Matyt, akys...

Šiaip jau motušė Karena suprato daugiau, negu parodydavo. Ir ji nebekartojo sūnui žodžių, pasakytų tuomet, kai jis visas švytėdamas paskelbė, kad Dina Holm tapsianti Reinsneso ponia.

Ji tik lengvai uždėjo ranką sūnui ant peties ir supratingai atsiduso. Ir ji matė, jog nauji rūbai bei šukuosena neįstengė paslėpti, kad Jakobo plaukai dar labiau pražilo, o pilvukas įdubo.

Liemenė kabojo tarsi skolinta. Kaktoje įsirėžusios gilios raukšlės, o paakiai pajuodę. Tačiau vis tiek buvo nepaprastai gražus.

Atrodė, nuovargis ir neviltis pritinka jam labiau nei tas pasipūtimas, kuris buvo apėmęs Dinai apsigyvenus namuose.

Lėti, sunkūs judesiai. Tai, kaip jis stojasi. Tvirta, aukšta figūra be jokio orumo, pritinkančio pasiturintiems jo amžiaus vyrams.

Motušė Karena visa tai matė. Savaip.

Olinė triūsė virtuvėje. Ji taip pat matė. Nebuvo iki galo įsitikinusi, ar jai labai patinka naujasis Jakobas, paženklintas sunkios atsakomybės naštos. Nesidžiaugė ji ir Dina. Labiausiai Olinė troško, kad viskas būtų kaip anksčiau. Ypač kad toks pat būtų Jakobas.

Dina norėjo apiplaukti Norlaną ir pamatyti viską, kuo Kristianas IV sumokėjo už keletą nusususių perliukų ir kelias statinaites reinvynio.

Ji niekaip negalėjo suprasti, kad kelionė neįmanoma tokiu metų laiku.

Jakobas švelniai, bet tvirtai pasakė „Ne!“.

Jos įtūžį jis atlaikė kaip santūrus tėvas. Ir susitaikė su jos bausmėmis. Kurias atlikdamas turėjo miegoti vienas salės kamputyje. Tiesą sakant, jis buvo taip išsekęs po kelionės, kur visais atžvilgiais nė minutę negalėdavo prarasti budrumo, kad jis tuoj pat užmigo kaip negyvas ant nepatogaus šezlongo. Tvirtai įsitikinęs, kad audra nurims ir viskas pakryps į gera. Svarbu tik atgauti formą ir sveikatą.

8 skyrius

NES KEKŠĖ — GILI DUOBĖ IR SVETIMOJI — AUKŠTAS ŠULINYS. JI TYKOJA KELYJE KAIP GALVAŽUDYS IR PAMAČIUSI NEATSARGIUS UŽMUŠA.

(Pat 23, 27-28)

Naujoji santuoka, kurią įkvėpė pora tvirtų šlaunų, suspaudusių violončelės korpusą, ir kurią pratęsė dramatiškas nuotakos viliojimas iš medžio, grįžus iš Bergeno, ėmė tekėti ramia vaga.

Jakobą kankino nuolatinis nuovargis. Jis tarsi visą laiką turėjo stengtis būti Dinos pasaulyje. Niekuomet neišleisti jos iš akių arba neleisti, kad ji per daug skirtų dėmesio atsitiktiniams žmonėms.

Jis nebuvo pakankamai blaivus, kad tai pavadintų pavyduliavimu. Jis tik žinojo, kad jei neprižiūrėtų Dinos, bematant įvyktų tragedija.

Visuomet atsirasdavo, kas ją iš jo pavagia! Vaiduokliai Tjetoje. Dailininkai arba muzikantai. Netgi vienas įgulos narys, iš gailesčio priimtas kelionėje atgal, nes nebeturėjo pinigų garlaiviui, tapo beviltiška ir žeminančia grėsme.

Dina lošdavo kortomis! Negana to, rūkydavo pypkę su tuo apšepusiu ir nevalyvu bernu.

Jakobas ėmė nujausti, kad jo paskutinė meilė jam kainuos kur kas brangiau, nei jis manė. Taip pat ir nakties miegą.

Jis netgi negalėjo pakeliauti pakrantėmis ir palėbauti su savo jaunystės kraujo broliais. Dinos nei paliksi vienos, nei pasiimsi. Ji sudrumsdavo visą ramybę vos tik pasirodžiusi ten, kur būdavo vyrų.

Ji galėjo būti nešvanki kaip didžiausia šv. Jono laikų šliundra ir ori kaip pranašas.

Apie jos moteriškumą negalėjo būti nė kalbos, nes tai neturėjo nieko bendra su visuotinai priimtomis elgesio normomis. Savo didelio tvirto kūno laikysena ji veikiau panėšėjo į jauną generolą. Nesvarbu, jotų ji ar sėdėtų.

Jos skleidžiami kvapai, arklidžių ir rožių aliejaus kvapų mišinys, iš jos spinduliuojantis abejingas šaltumas traukė vyrus kaip muses prie medaus.

Jakobas viso to prisisotino kelionėje į Bergeną. Nuo to jam užeidavo prakaitavimo priepuoliai ir nežmoniški galvos skausmai.

O dar ta muzika...

Dinos griežimas violončele Jakobui buvo tolygus erotiniam jaudinimui, ir vien mintis apie tai, kad kažkas kitas galėtų matyti ją su violončele tarp šlaunų, sukeldavo jam pasiutišką pavydą.

Jis net pareikalavo abi kojas laikyti vienoje violončelės pusėje! Bent jau taip nepiktintų žiūrovų.

Dinos juokas buvo didelė retenybė, tiksliau — ji visiškai nesijuokdavo. Bet juokas aidėjo visame name, kai Jakobas, išraudęs kaip sibirinė aguona rugpjūty, demonstravo, kaip jai reikia sėdėti. Ją girdėjo ir apačioje, krautuvėje ir prieplaukoje.

Vėliau ji suvedžiodavo jį vidury baltos dienos už neužrakintų durų. Kartais Jakobą imdavo graužti mintis, kad ji nebuvusi tokia jau nekalta pirmąjį kartą. Bet kokio drovumo nebuvimas, jos aistringas atsidavimas ir tikslingas jo apžėlusio kūno tyrinėjimas jam labiau priminė patirtį iš ten, kur reikia užsimokėti, o ne šešiolikmetės mergaitės elgesį.

Tos mintys persekiodavo jį ir sapnuose. Jis bandydavo ją iškvosti tarsi atsitiktiniais žodžiais...

Tačiau ji atsakydavo žvilgsniu, aštriu kaip stiklo šukės.

Motušė Karena ir įsūniai leido Jakobui pabūti jaunavedžiu, kol jis grįžo iš rudeninės mugės. Bet po to jie ir žodžiais, ir veiksmais davė suprasti, kad be jo neapsieina namai ir ūkis.

Iš pradžių jis nekreipė dėmesio.

Motušė Karena pasišaukė jį pas save į kambarį ir be užuolankų pasakė, kad jau nebeaišku, juoktis ar verkti žiūrint į jo, suaugusio žmogaus, gyvenimą.

Jau pakankamai blogai buvę, kai Ingeborgos gedėjęs, bet taip blogai kaip dabar dar niekuomet nebuvę. Iš lovos reikia atsikelti pusryčiams ir gultis taip, kaip krikščioniui pridera. Jei ne, ji išvažiuosianti. Nes viskas išėję iš vėžių, kai toji Dina atėjo į namus.

Jakobas išklausė visa tai kaip sūnus. Nuleidęs nuo kaltės apsunkusią galvą.

Jis apleido ir ūkio, ir verslo reikalus. Dina reikalavo visiško atsidavimo. Dienos nepastebimai bėgo sukdamosi šokio žingsniu, ir jis nebeskyrė Dinos užgaidų, Dinos sumanymų ir Dinos poreikių nuo savų.

Tik tiek, kad ji buvo vaikas, neturintis daugiau pareigų, kaip tik būti vaikiška Jakobo nuotaka.

Jakobas jau kurį laiką jautėsi nedarbingas ir pavargęs. Dinos išmonės tapo kančia. Jos gyvuliški žaidimai lovoje su baldakimu ar bet kur kitur atimdavo iš jo nakties miegą ir ramybę, o šito jam be galo trūko.

Tą patį vakarą, kai motušė Karena su juo kalbėjosi, jis atsisakė įprastinio ritualo: vyno taurės ir žaidimo kauliukais, sėdint pusnuogiems priešais krosnelę.

Dina gūžtelėjo pečiais, prisipylė dvi taures vyno, nusirengė iki vienų apatinių ir atsisėdo lošti kauliukais.

Ji lošė pati su savimi ir gėrė iš dviejų taurių. Trankė krosnies dureles ir pusbalsiu niūniavo iki vėlyvos nakties.

Jakobas bluosto nesudėjo. Tarpais jis tyliai ją pašaukdavo norėdamas prisivilioti į lovą.

Bet ji sėdėjo sučiauptom lūpom ir nesiteikė net atsakyti.

Prieš pat aušrą jis atsikėlė. Pasirąžė ir priėjo prie jos.

Su angelo kantrybe ir žalčio gudrumu. Jam prireikė nemaža laiko jos širdžiai suminkštinti. Tiksliau — trijų partijų kauliukais. Vyną ji jau seniai buvo suvertus į save. Nuo naktinio stalelio jis atsinešė drungno vandens krištolinėje ropinėje ir įsipylė į tuščią taurę, atseit jam skirtą. Tuomet jis nukreipė į ją klausiantį žvilgsnį.

Ji linktelėjo. Jis ir jai įpylė vandens. Jie susidaužė ir ėmė gurkšnoti drungną vandenį. Šiaip jam buvo ne naujiena, kad ji nekalbėdavo ir neatsakinėdavo į klausimus, kai akys apsunkdavo nuo vyno, bet jis vis vien pabandė:

— Dina, negerai šitaip. Matai, man būtinas nakties miegas. Tokiam vyrui kaip aš netrūksta ko veikti. Aš turiu galvoje dieną. Turėtum tai suprasti, mieloji...

Ji sėdėjo vos šypsodama. Bet nežiūrėjo į jį. Jis prisislinko arčiau. Apglėbė ir ėmė glostyti jai plaukus, nugarą. Atsargiai. Jis buvo taip pavargęs, kad nesiryžo imtis nieko, kas galėtų sukelti kivirčą ar priešiškumą. Be to, Jakobas nebuvo koks vaidinininkas.

— Šventė baigėsi, Dina, suprask, o mums, jūrininkams, reikia dirbti. Ir todėl naktimis turim miegoti kaip ir kiti žmonės.

Ji neatsakė. Tik sunkiai atsirėmė į jį ir ramiai leidosi glostoma.

Taip jis sėdėjo gerdamas drungną vandenį ir glostydamas ją, kol ji užmigo.

Iš pradžių jis jautė ją kaip suspaustą spyruoklę prie savo kūno, bet pamažu ji atsileido ir nurimo kaip vaikas, pravirkęs per miegus.

Jam pavyko nunešt ją į lovą. Didelę ir sunkią. Net ir tokiam vyrui kaip Jakobas. Atrodė, lyg žemė norėtų ją pagriebti, norėtų juos abu parklupdyti priešais lovą su baldakimu.

Ji suknerkė per miegus, kai jis ją paguldė ir apklojo.

Metas buvo keltis. Sliūkindamas į apačią prie užleistų darbų, jis jautėsi sustingęs, senas ir ne mažiau vienišas.

Jakobas paliepė sutvarkyti mažąjį kambarėlį salės pašonėje. Jis buvo naudojamas kaip persirengimo kambarys. Ten stovėjo konjako spalvos šezlongas nutraukytais kutais ir apšiurusiu gobelenu. Jis gavo atskirą naktipuodį ir patalynę. Ten jis nulįsdavo miegoti. Aiškinosi tuo, kad Dina dėl jo knarkimo negalinti užmigti.

Olinė nustebusi pažiūrėjo į Jakobą, kai buvo ištarta toji frazė. Ji nieko nesakė, tik sučiaupė lūpas taip, kad nuo jos stiprios burnos į visas puses pasklido iškalbingų raukšlelių spinduliai. Tai šit kokios tokelės Reinsnese: namų šeimininkas guli nepatogiame šezlonge, o mergiotė vartosi lovoj su baldakimu! Olinė sušnirpštė ir pasiuntė tarnaitę į viršų su paklode, apklotu ir pūkinėmis pagalvėmis.

Tą naktį, kai Jakobas ryžosi persikraustyti į persirengimo kambarėlį, vidurnakty, kai visi buvo giliai įmigę, Dina užgrojo violončele.

Jakobas pašoko iš miegų ir, dar ligi galo nepabudęs, pajuto kylant pavojingą įtūžį. Jis įlėkė salėn, įbedęs į ją akis, sušvokštė:

— Pakaks! Visus namus prikelsi!

Ji neatsakė, tik grojo toliau. Tuomet jis nusvirduliavo pas ją ir pagriebė už rankos norėdamas sutrukdyti.

Ji ištraukė ranką ir atsistojo, ūgiu susilygindama su juo. Atsargiai atrėmė violončelę į kėdę ir padėjo stryką. Įsisprendė ir šypsodama įsistebeilijo jam į akis.

Jam trūko kantrybė.

— Ką tu sumanei, Dina?

— Griežti violončele, — šaltai atsakė ji.

— Naktį?!

— Muzikai geriausia gyventi, kai visa kita numiršta.

Jakobas suprato, kad tuščiai aušina burną. Intuicija jam patarė pasielgti taip, kaip praeitą dieną brėkštant. Jis apkabino ją. Glostė. Jautė, kaip ji apsunksta jo rankose. Tiek, kad galėjo nunešt ją į lovą. Jis atsigulė šalia jos ir be perstojo glostė, kol ji užmigo.

Jam rodės keista, kad taip lengvai pavyko, bet dingtelėjo, kad ilgainiui bus vis sunkiau prižiūrėti namuose tokį didelį vaiką.

Geismas! Dieną naktį deginęs jį prieš kelionę į Bergeną, dingo. Viskas buvo kitaip ir kur kas sudėtingiau, nei jis įsivaizdavo. Jis pasijusdavo bejėgis, vos tik pagalvodavo apie tai.

Tačiau jis neišėjo į persirengimo kambarėlį.

Likusią nakties dalį išgulėjo mirtinai pavargęs ir sutrikęs su Dinos galva ant rankos. Spoksojo į lubas prisimindamas švelniąją Ingeborgą.

Jie gyveno taikiai, gražiai sutardami, teikdami vienas kitam daug džiaugsmo. Bet abu turėjo savo kambarį. Jis pagalvojo, gal jam vėl apsigyvenus savo senajam kambary. Bet jis nuvijo tą mintį.

Dina imtų žiauriai keršyti. Dabar jis pradėjo ją pažinti. Ji troško valdyti pati likdama nepriklausoma.

Tamsoje jis tematė jos kontūrus. Bet kvapai ir nuoga oda buvo pasiekiami.

Jakobas sunkiai atsiduso.

Po to šis tas įvyko.

Viskas prasidėjo nuo motušės Karenos vadinamojo pavasarinio priepuolio. Bet buvo spalis!

Priepuolis reikšdavosi tuo, kad ji negalėdavo užmigti. Paprastai užeidavo tada, kai į aukštus kambario langus pažvelgdavo pavasaris. Kovo mėnesį šviesa esanti siaubinga, tardavo ji ir nusipurtydavo.

Olinė nesakydavo nieko. Tik kandžiai šypteldavo patraukdama lūpų kampučius žemyn ir nusisukdavo. Anokia čia naujiena! Jau tie pietiečiai! Skundžiasi, net jei yra iš Tronjemo. Dejuoja dėl rudens ir žiemos tamsos. O kai Viešpats pasuka ratą į kitą pusę, jiems vėl negerai! Jaunystėje Olinė gyveno Tronjeme, ten pavasarį taip pat būdavo baltosios naktys.

Bet kažkuo visuomet juk reikia skųstis. Jau tos Tronjemo moterys, aikštijasi, lyg būtų iš pačios Italijos!

Taigi motušės Karenos priepuoliai, kurie patikimai lyg gandrai pranašaudavo pavasarį, išsiderino. Tais metais jie užėjo spalio mėnesį.

Tuomet prasidėjo laiptų į antrąjį aukštą girgždinimas naktimis. O rytais ant suolo virtuvės darbininkė surasdavo puodelį su pieno grienele.

Mat motušė Karena šildydavosi pieno su medumi. Sėdėdavo prie stalo tuščioje virtuvėje ir žiūrėdavo, kaip šviesa slankioja va-

riniais puodais ant sienos, peršliaužia mėlynai dažytu paneliu ir primygtinai parodo, kad laikas skalbti skudurinius takus.

Motušė Karena atsibusdavo tuoj pat po pusiaunakčio. Nutipendavo į virtuvę ir mėgaudavosi pieno šlakeliu bei ramybe dideliuos miegančiuos namuos.

Tačiau šįsyk metų laikas buvo ne tas, tad jai tekdavo atsinešti žvakę.

Slinkdama pro koridoriaus langą, ji išvydo pavėsinėje degant žibintą! Pirmučiausia pamanė, kad mėnuo su ja pokštauja nukreipdamas spindulius į spalvoto stiklo langus. Bet netrukus ji aiškiai pamatė.

Pirma mintis buvo pažadinti Jakobą. Bet ji susitvardė. Užsimetė ant chalato kailinį apklotą, nutarusi pati ištirti įvykį.

Vos tik spėjo išeiti ant laiptų, pavėsinės durys prasivėrė ir jose pasirodė aukšta avikailiu apsigobusi žmogysta. Dina!

Motušė Karena smuko į koridorių ir pasileido laiptais aukštyn, kiek senos kojos išneša.

Nei šis, nei tas klausytis rėksmingų Dinos pasiaiškinimų tokiu paros metu. Bet ji pažadėjo sau pakalbėti su Dina kitą dieną.

Kažkodėl to nepadarė.

Motušę Kareną nemiga kankino aršiau nei bet kada. Nes jai rūpėjo ir Dina. Kur tai matyta, kad jauna moteris per šalčius naktį sėdėtų pavėsinėje, kad ir su kailiu.

Kažkodėl ji neprisivertė apie tai pakalbėti su Jakobu.

Ji pastebėjo, kad Dinos pasivaikščiojimai vykdavo tam tikra tvarka. Dina sėdėdavo pavėsinėje, kai stodavo giedros, šaltos, žvaigždėtos naktys su šiaurės pašvaiste.

Pagaliau vieną dieną, joms vienoms sėdint kambaryje, ji tarsi atsitiktinai, bet nenuleisdama nuo Dinos akių, paklausė:

— Ir tau nesimiega tokiu metu?

Dina metė į ją žvilgsnį.

— Aš miegu kaip užmušta!

— Man rodos, girdėjau... tave vaikštant penktadienio naktį?

— Argi? Nepamenu, — pasakė Dina.

Tuo kalba buvo baigta. Motušė Karena nebesigilino. Ne jos būdui įrodinėti ir kelti triukšmą dėl to, kad žmogui nesimiega. Bet jai atrodė keista, kad Dina nori tai nuslėpti.

— Tu juk įpratusi prie tamsumos.

— Taip, — atsakė Dina ir ėmė švilpiniuoti.

Motušė Karena neištvėrusi išėjo iš kambario. Jai tat buvo begėdiškiausia provokacija. Moterys iš geros šeimos nešvilpauja.

Bet ji įsižeidė neilgam. Po valandėlės vėl sugrįžo. Dirstelėjo Dinai per petį, kur toji sėdėdama sklaidė natas, ir tarė:

— Geriau pagrok man ką nors. Tu gi žinai, kad negaliu pakęst švilpimo. Tai blogas įprotis, kuris nesiderina...

Balsas buvo pakankamai švelnus. Bet žodžiai nedviprasmiški.

Dina gūžtelėjo pečiais ir išėjo iš kambario. Ji neskubėdama užlipo į salę ir atidariusi duris sėdo griežti psalmių.

Motušė Karena reguliariai vis patikrindavo pirkinius namų ūkiui bei maisto atsargas.

Tik labai nenorom ji lipdavo į drėgną rūsį. Bet tai padaryti reikėdavo. Ji apžiūrėdavo lentynas su uogienės stiklainiais ir sūdyto maisto statinaitėmis. Liepdavo ką nors išvalyti, išmesti sugedusį ar seną maistą. Viskas buvo jos švelniose tvirtose rankose. Visuomet žinojo, kiek serbentų ar aviečių lieka kiekvienais metais. Užsirašydavo ir pagal tai apskaičiuodavo, kiek reiks kitais metais.

Vyno podėlis būdavo papildomas keturis kartus per metus. Pagal ligšiolinį suvartojimą namuose to dažniausiai pakakdavo. Išskyrus tik Jakobo gedėjimą prieš porą metų, kitu laiku užtekdavo palyginti nedidelės kvotos.

Vieną antradienį priešpiet, artėjant Kalėdoms, ji nusileido į rūsį atlikti savo skaičiavimų. Čia ji pamatė, kad brangiojo „Dry Madeira“, 78 šilingai už butelį, nebuvo likę nė vieno! Ir tik pora butelių „Rhinsk Hochheimer“ vyno, to kur 66 šilingai už butelį! Iš raudonųjų vynų buvo likę tik be galo mažai gerojo „St. Julien“ po 44 šilingus. Du buteliai!

Motušė Karena ryžtingai išėjo iš rūsio. Keletą kartų apsivyniojo šaliu ir pati patraukė į krautuvės kontorą aiškintis su Jakobu.

Jis vienas turėjo raktą durų, už kurių stovėjo lentynos su buteliais. Ji pati turėjo jo paprašyti ryte!

Motušės Karenos pasipiktinimui nebuvo ribų. Jakobas jokiu ženklu neišsidavė, kad jo sąžinė nešvari, kai sužinojo, kad ji leisis į rūsį skaičiuoti. Olinei buvo griežtai prisakyta kiekvieną praimtą butelaitį brūkšneliu pažymėti namų ūkio knygoje. Ir toji apskaita galiausiai būdavo tikrinama.

Jai įėjus Jakobas rūkė kasdieninę pypkę. Jis buvo įraudęs ir be apykaklės kaip paprastai, kai kartu su Nylsu peržiūrinėdavo protokolus. Jam tai buvo darbas ne iš maloniųjų.

Vos tik motušė Karena pasirodė tarpduryje, jis suprato, kad kažkas atsitiko. Smulkutė guvi moteriškė, apsisiautusi kutuotu šaliu, buvo kaip nesava.

— Man reikia su tavim pakalbėti, Jakobai! Prie keturių akių!

Nylsas klusniai pasišalino ir uždarė paskui save duris.

Motušė Karena kiek lukterėjusi atidarė jas staigiu judesiu, kad įsitikintų, jog jis per sandėlį nuėjo į krautuvę.

— Tai tu vėl įnikai į savo šlykščius įpročius? — išrėžė ji.

— Motuše, apie ką tu kalbi?

Jis pastūmė į šalį protokolus ir užgesino pypkę, kad dar labiau jos nesupykintų.

— Aš buvau rūsyje! „Dry Madeira" visas išgertas, ir „St. Julien" beveik nėra!

Jakobas sukluso ir ėmė timpčioti ūsus. Jis prisiminė senąją sąžinės graužatį ir vos nepatikėjo, kad jis ir išgėrė visą vyną.

— Motuše, bet tai neįmanoma!

— Štai kaip!

Motušės Karenos balsas sudrebėjo.

— Betgi aš ten nesu lankęsis be Olinės žinios dievai žino nuo kada. Paskutinis kartas gal bus prieš kelionę pietuosna...

Jis buvo nelaimingas mažas berniukas, neteisėtai apkaltintas šunybėmis, kurių nepadarė.

— Šiaip ar taip, buteliai dingę! — pareiškė ji ir klestelėjo į lankytojams skirtą kėdę priešais milžinišką rašomąjį stalą. Ji atsiduso ir tiriamu žvilgsniu pažvelgė į jį. Jakobas dievagojosi esąs nekaltas. Jie aptarė galimus variantus. Bet nė vienas jų neatrodė pakankamai geras.

Kai Dina grįžo pasijodinėjusi, virtuvėje rado sumaištį. Vyko griežtas patikrinimas.

Olinė raudojo. O įtariami buvo visi.

Dina pasuko įsiaudrinusių balsų link ir niekieno nepastebėta sustojo prie kamaros durų. Apsitempusi senomis odinėmis kelnėmis, kuriomis visuomet jodinėdavo, sulipusiais plaukais. Skruostai degė nužvarbę nuo vėjo ir sniego.

Valandėlę ji dirsčiojo tai į vieną, tai į kitą. Po to ramiausiai pasakė:

— Aš paėmiau tuos butelius. Bet jų ir nebuvo tiek, kiek dabar motušė Karena bando pavaizduoti.

Kamaroje pasidarė labai tylu.

Jakobo ūsai drebėjo kaip visuomet, kai jis nebežinodavo, kaip išlaikyti orumą.

Motušė Karena dar labiau išblyško.

Olinė sutramdė verksmą taip ryžtingai susičiaupdama, jog dantys kaukštelėjo.

— Tu? — apstulbo motušė Karena. — Kokia proga?

— Visokiom progom, dabar tiksliai nepasakysiu. Paskutinė buvo naktį su pilnatimi ir šiaurės pašvaiste, kai negalėjau rasti sau vietos ir paėmiau šiek tiek dėl miego...

— O raktas? — atsitokėjo Jakobas ir žengė prie Dinos.

— Taigi jis visuomet guli skutimosi įrankių dėželėje, kas to nežino. Kitaip ir tarnaitė negalėtų kartkartėmis pasmaguriauti. Ką, tardysit mane čia, kamaroje? Gal ir lensmaną pasikviesit?

Ji apsisuko ant kulno ir nėrė lauk. Tačiau žvilgsnis, kurį metė Jakobui, nežadėjo nieko gero.

— Dieve Dieve! — atsiduso Olinė.

— Apsaugok Viešpatie! — pritarė ir virtuvės darbininkė.

Tačiau motušė Karena akimoju susivokė ir puolė gelbėti namų garbės.

— Tai visai kas kita, — ramiai pasakė ji. — Aš labai atsiprašau! Olinę! Visus jus! Senstu ir darausi įtari. Nepagalvojau, kad ponia Dina turėjo visišką teisę ten eiti rūpindamasi svečiais ir namų gerove.

Ji atsistojo, susidėjo rankas ant krūtinės, lyg pasiruošusi gintis, ir oriais žingsniais pasuko paskui Diną.

Jakobas stovėjo prasižiojęs. Olinės veidą išmušė dėmės. Tarnaitės išsprogino akis.

Apie ką kalbėjo Dina ir ponia Karena Grenelv, nesužinojo niekas.

Tačiau užsakant naują vyno bei stipriųjų gėrimų partiją, buvo priskaičiuota ir jaunamartės dalis. Kurią ji turėjo savo žinioj.

Senoji vis tiek kontroliavo, kas kiek laiko vėl reikia užsakyti gėrimų ir kiek kokios rūšies butelių perkama.

Kiekvieną kartą, kai būdavo pilnatis arba šiaip kas nors, Dina nulipdavo iš salės jau įdienojus.

Motušė Karena niekam nesipasakodavo savo nuogąstavimų.

Kadangi pavėsinėje žiemą niekas, išskyrus Diną, nesilankydavo, niekas, išskyrus motušę Kareną, neskaičiuodavo ir pustuščių užšalusių atkimštų vyno butelių, išrikiuotų po suolu.

Tačiau tais kartais, kai Dina dar ir giedodavo psalmes, girdimas ir didžiajam name, ir tarnų gale, sunku būdavo išlaikyti orumą ir kitą dieną nuduoti, jog nieko nebuvo atsitikę.

Ji taip pat ilgiausiai galėdavo kalbėtis su savimi, pati klausdama ir pati atsakydama.

Teisybė, taip nebūdavo labai dažnai.

Be jokios abejonės, tai priklausė nuo mėnulio fazių.

Tačiau Jakobas ir motušė Karena sunerimę stebėjo įvykius. Ypač dėl to, kad kai užeidavo tokia nuotaika, jai nieko negalėdavai pasakyti arba nuvaryt miegoti.

Jei kas bandydavo prisiartinti, jai galėdavo sukilti nežabotas įniršis.

Motušė Karena atsargiai užsiminė, jog ji galinti susirgti sėdėdama lauke šaltomis naktimis.

Tačiau Dina be garso nusijuokė senutei į akis, įžūliai iššiepdama baltų dantų eilę.

Dina niekuomet nesirgdavo. Per visus tuos mėnesius, kai ji gyvena Reinsnese, nebuvo nė kartelio sunegalavusi.

Galų gale išvykos su vynu į pavėsinę tapo savotiška gerai saugoma šeimos paslaptimi. O kadangi kiekviena šeima turi savo keistybių, visi ėmė į tai žiūrėti kaip į Grenelvų šeimos keistybę.

9 skyrius

ŽIRGAS RENGIAMAS KARO DIENAI, BET VIEŠPATS SUTEIKIA LAIMĖJIMĄ.

(Pat 21, 31)

Dina pradėjo landžioti po du didžiuosius sandėlius prie jūros, tarsi ko ieškodama. Kur buvus, kur nebuvus, žiūrėk, ir vėl atsineša didžiulius geležinius raktus.

Žmonės girdėdavo ją vaikščiojant. Tai apačioje. Tai viršuj. Kartais išvysdavo ją krovininėje angoje. Sustingusią viena poza, įsmeigusią žvilgsnį ton pusėn, kur susilieja jūra ir dangus.

Aš esu Dina. Reinsnesas ėda žmones. Žmonės visai kaip medžiai. Aš juos skaičiuoju. Kuo jų daugiau, tuo geriau. Bet tik iš tolo. Ne per arti langų. Kitaip viskas užges.

Aš vaikštinėju po Reinsnesą ir skaičiuoju. Kalnagūbris anapus sąsiaurio turi septynias viršūnes. Kiekvienoje alėjos pusėje yra po dvylika medžių!

Jertrūda buvo kartu su manimi Tjetoje. Ji buvo maža mergaitė, kuri pasislėpė už laikrodžio. Ji pasivertė tokia maža, nes aš buvau ne viena. Jai reikia kur nors gyventi. Juk taip šalta žiemą klaidžioti Fagerneso paplūdimiu.

Tu visuomet esi tai, kas esi. Nesvarbu, kokiu pavidalu tau kartais tenka pereiti per kambarį.

Jertrūda alsuoja po prieplaukų lentomis. Ji švilpauja tarp sijų, kai aš atveriu sandėlio duris. Jertrūda visuomet sugrįžta. Aš turiu kaip perlas spindinčią kriauklelę.

Dina nukakdavo į milžiniškus stačių lentų trobesius aukštais skliautais bet kuriuo paros metu. Kartais, kai būdavo tamsu, su savimi ji turėdavo žibintą. Žmonės apsiprato su jos ritualais.

— A, čia jaunamartė vaikščioja... — sakydavo išgirdę bildant sandėlių prieplaukose ar pro langus pastebėję šmėstelint šviesą.

Aidas keisdavosi pagal tai, kur ji eidavo. Pagal tai, kas ten buvo laikoma, kuriame aukšte ji vaikščiodavo arba kokios krypties vėjas

pūsdavo. Viskas susimaišė su amžina, bet vis tiek kintančia trauka. Vėjas, atoslūgiai ir potvyniai.

Didžiausioje prieplaukoje dalis sandėlio buvo suręsta iš rąstų. Tarsi galinga paspirtis liaunoms lentelėms, kurios viską gaubė. Toje ręstinėje dalyje buvo galima laikyti viską, kam kenkia šaltis, drėgmė ir šiluma. O šiaip kiekvienas podėlis buvo kam nors skirtas. Statinėms su sūdytom silkėm, džiovintų žuvų atsargoms, druskai, dervai.

Ręstiniuose podėliuose buvo laikomi miltai ir šiek tiek grūdų. Kailiai, dėžės su įvairiausiais reikmenimis ir padargais. Pirmajame ir antrajame antlubiuose dervos kvapas nebebuvo toks aštrus.

Pirmajame aukšte ant sijų gulėjo burės su stiebais. Visos skirtingų spalvų, nelygu senumas ir būklė.

Papilkavusių kaip įkapės burių minkšti ritiniai gulėjo aukštai po stogu ant sausų karčių. Arba kabojo ir džiūvo užmestos ant storų vidurinių sijų, nuo jų magišku ritmu lašėdavo vanduo ant nelygaus klojinio. Jis buvo nusėtas dėmėmis, kurios sudarė margą piešinį. Iš dervos, žuvų taukų ir kraujo.

Sienos didžiajame sandėlyje Andreaso prieplaukoje, pramintoje senojo savininko, kuris ten pasikorė, vardu, buvo nukabinėtos tinklais tinkleliais ir kitokiais žvejybos įrankiais. Čia buvo laikomas ir dvaro pasididžiavimas. Naujasis tamsrudis tinklas silkėms gaudyti. Išskleistas jis aukštai kabojo priešais dideles dvivėres duris į jūros pusę.

Kvapai buvo gyvybingi ir aštrūs, bet juos nuolatos grynino jūra ir druskingas jūrinis vėjas. Jie kuteno šnerves teikdami palaimą.

Pro plyšius sienose skverbdavosi šviesa ir kryžiuodavosi spinduliai. Tai čia, tai ten.

Čia Jertrūda ir ateidavo pas Diną. Vėlyvą rudenį. Pirmaisiais metais Reinsnese.

Staiga ji atsirado trijų saulės spindulių susikirtimo taške. Tie ėjo iš trijų sienų.

Ji buvo nenuplikyta, sveika. Atvirom draugiškom akim. Laikė kaži kokį nematomą daiktą.

Dina prabilo skardžiu vaikišku balseliu:

— Tėvas seniai nugriovė skalbyklą. O Reinsneso skalbykla nepavojinga...

Tuomet Jertrūda ištirpo silkinių tinklų klostėse, tarsi negalėdama pakęsti tokių kalbų.

Bet ji ir vėl ateidavo. Andreaso prieplauka tapo jųdviejų susitikimų vieta. Ji labiausiai buvo perpučiama visų vėjų.

Dina kalbėjosi su Jertrūda apie mergytę už laikrodžio Tjetoje ir apie savo naująjį užsiėmimą: sėdėti pavėsinėje.

Tačiau ji nevargino Jertrūdos banalybėmis, kurias turėdavo įveikti savarankiškai.

Pavyzdžiui, kad Jakobas ir motušė Karena aiškiai buvo nepatenkinti jos neveiklumu namuose ir kad jie mielai norėtų ją matyti susegtais plaukais, kartu su Oline darančią maisto atsargų apskaitą.

Ji šnekėjosi su Jertrūda apie neįtikėtinus dalykus, kuriuos matė Bergene. Tačiau nė žodžio apie žmogų kartuvėse.

Kartkartėmis Jertrūda plačiai nusišypsodavo parodydama dantis.

— Jie vaikšto drabužių kokonuose ir beria žodžius kaip žirnius, nesvarbu, kad vieni kitų negirdi, svarbu, kad kuo greičiau parduotų savo prekę, ir pelningai. O poniutės nemoka sudėti paprasčiausių skaičių! Jos nežino, koks ilgas kelias iki mūsų. Ir jos nieko aplink save nemato, nes jų tokios didžiulės skrybėlės ir skėčiai. Jos bijo saulės!

Iš pradžių Jertrūda atsakinėdavo jai vienskiemeniais žodžiais. Bet pamažu išaiškėjo, jog ji turinti savų sunkumų. Dėl laiko ir erdvės. Kad jai nepatinka būti išvarytai iš kambarėlio lensmano dvare.

Daugiausia ji kalbėdavo apie spindinčias vaivorykštės spalvas, kurių žemėje matyti tik blyškus atspindys. Ir apie žvaigždynus, spirale nusidriekusius visomis kryptimis nuo mažytės Žemės. Jie tokie didžiuliai, kad protu neaprėpsi.

Dina klausydavo duslaus ir taip gerai pažįstamo balso. Stovėdavo primerktom akim, nusvirusiom rankom.

Jertrūdos kvepalai prasimušdavo pro sandėlių kvapus, aštrų druskos ir dervos kvapą. Kai atrodydavo, jog dar akimirka, ir kvapo stiprumas suskaldys orą į šipulius, Jertrūda pranykdavo tinklų klostėse.

Aš esu Dina. Kai Jertrūda išeina, iš pradžių būnu lapas, plaukiantis pasroviui upe. Paskui mano kūnas pasijunta vienišas ir styra nuo šalčio. Bet tai trunka tik akimirką. Tada aš suskaičiuoju sijas, langų stiklus ir plyšius tarp lentų grindyse. O kraujas vėl palengva suteka į visas kraujagysles. Aš sušylu.

Jertrūda yra!

Jakobas būgštavo, jog Dina nuobodžiauja. Vieną sykį jis atėjo norėdamas parsivesti ją iš prieplaukos.

Tuomet ji pridėjo prie lūpų pirštą ir pasakė: „Cit!“, tarsi jis būtų nutraukęs kokią svarbią mintį. Ji atrodė nepatenkinta jo atėjimu ir visai nesidžiaugė, kaip jis buvo manęs.

Nuo to karto jis liovėsi sekiojęs paskui ją. Tik laukdavo. Pamažu jis atprato ir klausinėti.

Pirmaisiais gyvenimo su Dina metais Jakobas vis dar jautėsi valdovas ir viešpats lovoje su baldakimu, nors kartais atsidurdavo tokiose situacijose, kurios viršydavo jo jėgas, kurios glumindavo ir gąsdindavo.

Tačiau ilgainiui jis su liūdesiu pastebėjo, jog vedybinis gyvenimas, kurį jis bandė pradėti smurtu ir našlio godumu, ima darytis prabanga, kurios jis nebepajėgia sau leisti kada tik panorėjęs.

Jakobas, visą suaugusio vyro gyvenimą mėgavęsis lovos malonumais, turėjo prisipažinti, jog tapo nebepajėgus.

O Dina buvo negailestinga. Jo netausodavo. Kartais jis pasijusdavo veisliniu eržilu, kurio savininkas ir jam priskirta kumelė yra viena ir ta pati būtybė.

Kaip galėdamas dažniau jis susilaikydavo nuo atomazgos. Tačiau ji buvo nepasotinama ir nežabota. Nesibodėdavo beprotiškiausiom pozom ir judesiais.

Jakobas susitaikė su tuo. Paseno, pavargo ir prarado savo išdidų medžiotojo instinktą.

Jis mielai būtų ramiai leidęs dienas su pareiginga, oria žmona. Vis dažniau prisimindavo velionę Ingeborgą. Būdavo, ima ir apsiverkia stovėdamas prie šturvalo, o jūroje būdavo tiek purslų, kad niekas ir nepastebėdavo, jog vėjo blaškomos už borto daugiausia tyška ašaros.

Ir motušė Karena, ir jis jau seniai puoselėjo mintį, jog viskas susitvarkysią, kai tik Dina pastosianti.

Tačiau taip neatsitiko.

Dvarui Jakobas nupirko juodbėrą jauną eržilą. Jis buvo laukinis, dar neprajodinėtas. Kadangi arklidėje jį visi nuolat keikdavo ir prakeikdavo, buvo pramintas Juodžiu.

Iškart po Kalėdų Dina pasiuntė lensmanui žinią, neatsiklaususi Jakobo. Ji norėjo, kad Tomas padėtų jai prajodinėti naująjį žirgą.

Jakobas ne juokais supyko ir norėjo išsiųsti bernioką namo.

Dina tvirtino, jog žodis lieka žodžiu. Negalima vieną dieną žmogų atsikviesti, o kitą dieną išvaryti. Ar jis norįs apsijuokti? Ne-

gi jam nepakaksią pinigų išlaikyti ir arklininkui, ir dvaro bernui? Jis juk ne mažiau turtingas, kaip sakėsi piršdamasis?

Žinoma, ne...

Ir Tomas pasiliko. Jis miegojo antklėtyje su kitais bernais. Tačiau jie jį ignoruodavo arba guidavo. Jam dar ir pavydėdavo. Nes jis buvo Dinos žaislas. Jodavo su ja į kalnus. Nesitraukdavo nė per žingsnį, kai ji ką nors veikdavo lauke. Nudelbęs akis stovėdavo šalia, kai ji lipdavo į valtį, apsivilkusi suknele suveržtu liemeniu ir apsigaubusi skraiste su kutais.

Reinsneso Dina nelaikė šuns. Neturėjo patikėtinių. Jai priklausė juodbėras žirgas ir rudaplaukis arklidės bernas.

10 skyrius

ŽMOGAUS GYVENIMAS ŽEMĖJE YRA KAREIVIAVIMAS IR JO DIENOS KAIP SAMDININKO DIENOS.

KAIP VERGAS IŠSIILGSTA PAVĖSIO IR KAIP SAMDININKAS LAUKIA SAVO DARBO GALO...

(Job 7, 1)

— Vedybos — tai tarsi marinuoti agurkai pernelyg saldžiam marinate! Prie jų reikia turėti gerai papipirintos mėsos gabalą, kad galėtum valgyti!

Olinė nė kiek neabejojo savo teisumu. Ji niekada nebuvo ištekėjusi. Bet viską matė iš arti. Galvojo pažįstanti vedybinį gyvenimą kaip savo penkis pirštus. Pažinojo jį iš pirmosios sužadėtuvių puotos. Skrynių su manta ir kraičiu. Netinkamų, bet jaukių garsų namuose, lovos girgždesio ir naktipuodžių skalambijimo.

Pirmiausia buvo jos tėvai, apie kuriuos ji niekuomet nekalbėdavo. Motina, ūkininko iš Denos duktė, ištekėjo už žemesnio luomo žmogaus ir buvo atstumta savo įtakingos giminės. Ji metai iš metų sėdėjo trobelninko ūkelyje apsikrovusi vaikais ir teturėdama mažą valtelę maistui atsigabenti.

Vyras pražuvo jūroje. Ir tiek. Tiesa, ant kranto jis paliko valtelę, kurią galima buvo pasitaisyti. Bet kam šeimai valtis, kai nėra vyro jai irkluoti?

Motina anksti atsisveikino su šiuo pasauliu, o vaikų būrys pasklido į visas puses. Olinė buvo jauniausia. Įvairios smulkmenos, likusios po tėvų, seniausiai buvo išgraibstytos, kai atėjo jos eilė gauti palikimą.

„Jei būsi sveikas ir turėsi gerus dantis, sukramtysi viską, kas paklius!“ — buvo jos priežodis. Tai jai nesukliudydavo iškepti nuostabaus, burnoje tirpstančio tetervino grietinėlės padaže. O iš trintų kadagių uogų ir šermukšnių drebučių, nepagailėjusi karčiosios, ji sukurdavo neprilygstamų skanėstų.

Tačiau Olinės patiekalai turėjo priešistorę.

Virimo meno ji išmoko „per stebuklą“, jaunystėje dirbdama Tronjeme virėjo padėjėja. Kaip ji ten nusigavo, buvo ne mažiau nuostabu.

Bet apie save Olinė kalbėti nemėgo. Užtat apie kitus ji žinojo viską.

Vieną gražią dieną, kai buvo ten, pietuose, Tronjeme, ją suėmė toks stiprus namų ilgesys, kad reikėjo ko nors imtis. Matyt, čia bus buvęs įpainiotas koks vyras, kuris vis dėlto pasirodė nesąs jos vertas...

Ji susiieškojo jektą, plaukiančią į šiaurę. Ir jai, nebūtų moteriškė, pavyko išsiderėti kelionę namo. Į laivą ji atsinešė didžiulę pintinę su paplotėliais. Gali būti, jog tai atstojo bilietą.

Tai buvo Reinsneso laivas, kuris ir nulėmė jos likimą.

Olinė pasiliko mėlynai dažytoje virtuvėje. Atlaikė visus išbandymus.

Ingeborga vertino ne tik jos kulinarinius sugebėjimus, bet ir tvirtą būdą.

Tačiau tik tuomet, kai į namus atsikraustė motušė Karena, ji susilaukė tikro pripažinimo.

Motušė Karena dalyvavo iškilminguose pietuose Hamburge ir Paryžiuje! Ir buvo tos nuomonės, jog maistas turi būti gaminamas su meile ir dosnia ranka.

Motušė Karena ir Olinė aptarinėdavo meniu taip pat susikaupusios, kaip kalbėdavo „Tėve mūsų“.

Savo spintose senoji turėjo virimo knygų su prancūziškais receptais. Nepaprastai tiksliai ji juos versdavo į Olinės kalbą bei jos naudojamus tūrio ir svorio vienetus. O kai sudėtinių produktų neįmanoma būdavo gauti nei Bergene, nei Tronjeme, juodvi surasdavo neką prastesnių pakaitalų.

Motušė Karena daug laiko ir dėmesio skyrė kelių lysvelių su prieskoninėmis žolelėmis priežiūrai. O Jakobas iš savo kelionių parveždavo rečiausių sėklų.

Olinės darbo rezultatai pasiekdavo tokias aukštumas, kad žmonės mielai įstrigdavo Reinsnese ir dėl audros, ir dėl štilio.

Olinės lojalumas jūrininkams buvo akivaizdus. Neduok Dieve, jei kas nors pabandydavo apšmeižti Reinsneso giminę parapijoje! Tam tekdavo savo kailiu atsakyti. Olinė turėjo ryšių. Ji išgirsdavo tai, ką jai reikėdavo išgirsti.

Tarnai Reinsnese negaudavo jokių įspėjimų. Jiems tik būdavo pasakoma susikrauti mantą ir nešdintis. Tai galėjo nutikti per pačias skerstuves ar ruošiantis kelionei į Bergeną.

Taip nutiko vienam vaikinui ir merginai, kai gedintis Jakobas į sodą išnešė lovą su baldakimu, norėdamas atsidurti arčiau mirusios Ingeborgos. Mat Olinė nugirdo tą istoriją atkartotą.

— Su mano ir Viešpaties padėjimu žmonės gauna tai, ko nusi-

pelnė! Kas nori gyventi Reinsnese, nevaikšto ausis pastatęs ir liežuvius paleidęs, — taip ji išlydėdavo kiekvieną.

Ji matė pirmąją velionės Ingeborgos santuoką. Bevaikę, ramią ir pilką. Kaip nesibaigiančią rudens dieną be lapų, sniego ir želmenų. Kai vyras pražuvo jūroje, Ingeborga gedėjo tik tiek, kiek reikalavo padorumas.

Tačiau Olinė saugojo našlę kaip brangenybę. Slaugė ją bemiegėmis naktimis, girdydama juodųjų serbentų užpiltine su cinamonu. Neprašyta dėdavo lovon įkaitintus akmenis, susuktus į vilnonius skudurus.

Tą akimirką, kai Olinei buvo pranešta, jog namuose apsigyvens penkiolika metų jaunesnis Jakobas, jos veidu nuslydo dvejonė.

Pirmą kartą apie tą žmogų ji išgirdo iš Ingeborgos, kuri grįžusi namo iš tingo pasakojo Tronjeme sutikusi šaunų šturmaną. Ji buvo išvykusi sekti, kaip pasibaigs ginčas dėl pirkimo sutarties, kurią užprotestavo viena pusė.

Bylą ji laimėjo. O namuose atsirado vyras! Namų darbo jūrininko batais ir ožkenų kelnėmis, kurios priklausė vienam sugėrovui iš Merės. Odinę skrybėlę su kanapėtu megztu įdėklu jis nešiodavosi po pažasčia kaip negyvą varną.

Šturmanas, vaikščiojantis taip pat apsirengęs kaip jo komanda ir nė kiek nesikeliantis į puikybę. Iš pradžių jis nakvodavo svečių kambaryje. Tačiau rudos garbanos ir tamsios ugningos akys traukė visų dėmesį. Seniai Reinsnese nebuvo gyvenęs tikrai patrauklus vyras.

Dailiai nuaugęs, lankstaus kūno, jis stojo visu grožiu, kai nusivilko odinius rūbus. Buvo apsimovęs plačiomis neregėto kirpimo galifė kelnėmis. Vilkėjo trumpa rausva brokatine liemene ir geros kokybės baltais drobiniais marškiniais. Jie buvo be apykaklės, atviru kaip karštą vidurvasarį kaklu.

Jakobas užėmė daug svarbių pozicijų. Vienas pirmųjų jo žygių buvo į didžiulę virtuvę pas Olinę su dviem nepriekaištingai išlaikytais zuikiais. Kuriems jis čia pat nudyrė kailį.

Be to, ant virtuvinio stalo prikrovė kitų dovanų. Iš plačiojo pasaulio. Nedidelių drobinių ir pakulinių maišelių su kava, arbatžolėmis, slyvomis, razinomis, riešutais ir citrinos rūgštimi. Pastaroji buvo skirta punšui ir pudingams.

Su natūraliu atsainumu, tarsi visą laiką būtų žinojęs, kas vadovauja Reinsnese, jis sukrovė visas gėrybes ant Olinės baltai nušiūruoto stalo.

Ir kol jis dyrė zuikiams kailiukus, Olinė dovanojo jam savo beatodairišką meilę. Per visus vėlesnius metus ji buvo tokia pat karšta ir gyvybinga kaip teterviniukai birželio gale. Apie tokią kaip jos meilę rašoma Biblijoje: ji atlaiko viską. Viską be išimties!

Ponia Ingeborga taip pat įsimylėjo. Tai pastebėjo ir probstas. Apie meilę jis kalbėjo vestuviniame pamoksle ir savo kalboje prie stalo per vestuvių pietus.

Ingeborga netgi neprieštaravo, kad į Reinsnesą atsikeltų gyventi Jakobo motina. Nors apie savo anytą ji težinojo tiek, kad šioji, pakviesta prieš tris savaites, nesugebėjo atvykti į vestuves. Ji buvusi užsienyje ir turėjo daug knygų spintų su gludinto stiklo durimis! Savo pirmajame laiške ji rašė jas pasiimsianti, kai kelsis į Norlaną.

Apie Kareną Grenelv visi susidarė nuomonę dar prieš jai atvykstant į Reinsnesą. Pagarbą kėlė jau vien tai, kad ji buvo škiperio ir pirklio iš Tronjemo našlė su knygų spintomis. Tačiau iš to, jog ji metų metais gyveno užsienyje, niekuo daugiau nesirūpindama, kaip tik savo vyru, žmonės sprendė, kad ji nebuvo kokia nors eilinė Tronjemo ponia.

Ingeborga tapo motina, praėjus vos septyniems mėnesiams po vestuvių. Ir norėdama užbėgti pastoriui už akių, nes netrukus po sutuoktuvių jau reikėjo krikštyti sūnų, ji pasisakė negalėjusi gaišti nė savaitės. Buvusi bevaikė nuo to laiko, kai aštuoniolikos metų pirmąkart ištekėjo, iki dabar, kada jai jau per keturiasdešimt. Dievas suprasiąs jos skubą ir didelį norą.

Klebonas linktelėjo. Jis nieko nesakė apie tai, jog Dievui galėję pasirodyti, kad tokio skubotumo priežastis veikiau buvęs jaunasis vyras, o ne troškimas tapti motina. Nederėjo apie tai kalbėti.

Ingeborgai iš Reinsneso negalėjai bet ko sakyti. Ji dosniai aukodavo vargšų kasai. O bažnyčioj šalia altoriaus puikavosi pora sidabrinių žvakidžių, kadaise buvusių Reinsneso giminės nuosavybe.

Jis tik palaimino jos motinystę ir liepė eiti su Dievo padėjimu ir mokyti savo sūnų visko, kas Jo prisakyta.

Buvo nuspręsta, kad jis bus pirmasis giminės pastorius.

Nylsui buvo keturiolika, o Andersui dvylika, kai jie po nelaimės jūroje liko našlaičiai. Kadangi jie buvo tolimi Ingeborgos giminaičiai, ji juos priglaudė iš „carité"*.

---

*Gailestingumo (*pranc.*).

Pamažu abiems ėmė rodytis, jog visąlaik ten gyveno. Jiems išėjo į naudą, kad Reinsnese nebuvo tikrųjų palikuonių.

Kai paaiškėjo, jog Jakobas padarė Ingeborgą vaisingą ir padovanojo dvarui paveldėtoją, Nylsas ir Andersas suprato, kad jų jaunatviškos svajonės paveldėti Reinsnesą su visais turtais nugarmėjo dugnan kaip apvirtęs laivas.

Olinė sergėjo visus, dar Ingeborgai gyvai esant. Skvarbiu ištikimu žvilgsniu ir nenuilstamu muštravimu.

Jai buvo nė motais, kad turi dvi šeimininkes, kol tos nesipyko ir nestojo jai skersai kelio.

Pamažu Jakobas jai tapo svarbiausias asmuo. Jeigu kas nors bent puse lūpų būtų prasitaręs apie tai, kaip mat būtų buvęs atleistas.

Išdidi ir žinodama savo padėtį, kuri buvo tokia pat nepajudinama kaip ir jos tikėjimas pomirtiniu gyvenimu, ji nuoširdžiai, paraudusiomis akimis gedėjo Ingeborgai mirus.

Bet niekas nebūtų galėjęs trokšti gražesnės mirties. Visi ženklai buvo geri. Jos laidotuvių dieną pražydo alyvos. O ruduo atnešė gausų geltonųjų gervuogių derlių.

Vedybos su Dina Olinei tapo blogio pranašyste. Ir ne vien dėl to, kad Dina niekada nesirodė virtuvėje ir nedyrė zuikiams kailiukų.

Nebuvo visų blogiausia ir tai, kad jos manieros prie stalo buvo vyriškos, kad ji laipiodavo po medžius ir pavėsinėje naktimis gerdavo vyną.

Neatleistina buvo tai, kad ji išvis „nematė“ Olinės.

Olinė niekaip negalėjo suprasti, ką toji pajodžarga, tegul ir paties lensmano Holmo duktė, veikia Reinsnese.

Kad Jakobas susirado sau žmoną nei į tvorą, nei į mietą, Olinei buvo katastrofa.

Bet ji apie tai nekalbėdavo, kaip dar daug apie ką. O kadangi miegodavo kambarėlyje šalia virtuvės tiesiai po lova su baldakimu salėje, nepraleisdavo nė garso ar virpesio, sklindančio iš viršaus.

Toks didelis ir begėdiškas aktyvumas jai buvo neįminta mįslė. Ją tai žeidė labiau nei Ingeborgos netektis.

Nepaisant pasibjaurėjimo, joje kažkas kirbėjo. Smalsumas. Noras suprasti, kas žmogų gali paskatinti tokioms beprotybėms, kokias darė Jakobas. Noras suprasti, kaip tokia mergiūkštė gali valdyti visą dvarą. Atrodo, nekrutindama nė piršto.

11 skyrius

GERK VANDENĮ IŠ SAVO VERSMĖS IR KAS TEKA IŠ TAVOJO ŠULINIO. TEGUL LIEJASI LAUKAN TAVO ŠALTINIAI, IR DALINK SAVO VANDENĮ GATVĖSE. TURĖK JUOS PATS VIENAS, IR TEGUL SVETIMIEJI NETURI DALIES KARTU SU TAVIMI. TEBŪNA TAVO ŠALTINIS PALAIMINTAS, IR DŽIAUKIS SAVO JAUNYSTĖS MOTERIMIS.

(Pat 5, 15-18)

Prasidėjo „neatidėliotinos" kelionės valtimi. Jis lankė senus draugus. Nuolat surasdavo reikalų Stranstede.

Iš pradžių Dina norėdavo trūks plyš vykti kartu. Tačiau jis atkalbinėdavo ją, atseit būsią nuobodu. Ir šalta. Be to, jis kaipmat sugrįšiąs...

Jis iš anksto apgalvodavo, ką jai sakyti. Keista, bet ji nepykdavo. Tik atsitraukdavo.

Rytais palei laiptus jis rasdavo numestus didžiuosius vilkenų kailinius. Kaip užburto žvėries, atvirtusio į žmogų, išnarą.

Ji niekada neklausdavo, kur jis buvęs. Net ir tuomet, kai negrįždavo nakčiai. Nė karto nepasitiko jo prie durų.

Naktimis ji dažnai sėdėdavo pavėsinėje. Šiaip ar taip, violončele negriežsaid.

Vieną vėlų vakarą parvykęs iš Stranstedo, Jakobas pamatė šviesą kontoros lange.

Ten sėdėjo Dina ir vartė apskaitos knygas. Iš lentynų ji buvo išlupusi visus protokolus ir paskleidusi juos per visą stalą ir grindis.

— Ką čia darai!? — šūktelėjo jis.

— Bandau šį tą išsiaiškinti, — atsakė ji, nepakeldama akių.

— Tu čia nieko nesupranti. Turime viską sutvarkyti, kitaip Nylsas ne juokais užsius.

— Man neatrodo, kad Nylsas visuomet sugeba teisingai suskaičiuoti, — sumurmėjo ji ir prikando smilių.

— Kaipgi? Jis metų metai daugiau nieko neveikia.

— Jam prapuola skaičiai. Lorchas pasakytų, uždavinio sąlyga buvo neteisinga.

— Dina, nekalbėk niekų. Eime namo. Jau vėlu. Aš turiu tau nupirkęs riestainį.

— Aš noriu viską perskaičiuoti. Žinai, aš mielai sutikčiau dirbti kontoroje!

Jos akys blizgėjo, šnervės išsiplėtė. Taip būdavo tais retais kartais, kai ji parodydavo, jog jai gera.

Tačiau Nylsas kaip kirviu nukirto. Arba jis, arba Dina. Jakobas dar bandė derėtis. Dina galėtų padėti tvarkant apskaitą. Ji juk genialiai skaičiuojanti, sumuojanti ir panašiai.

Bet Nylsas, kuris šiaip jau be reikalo neaušindavo burnos, pasakė ne!

Šypsodamasi Dina priėjo prie pat jo. Aukštesnė puse galvos, ji ėmė švytruoti žodžiais kaip gerai išgaląstais kardais.

— Žinoma, tu gi nenori, kad kas pamatytų, jog nesugebi gerai skaičiuoti! Skaičiai tavo knygose pradingsta — įkrenta kaip į vandenį! Ką? Bet skaičiai niekada nedingsta be žinios. Kitaip gali atrodyti tik tiems, kas nesupranta...

Kontoroje stojo tyla.

Tada Nylsas apsisuko ir išdrožė lauk per petį sušukdamas:

— To niekada nebūtų atsitikę Ingeborgos laikais! Kontoroje liksiu arba aš, arba šita!

Dina negavo darbo kontoroje. Užtat valgydama nenuleisdavo akių nuo Nylso.

Tas perėjo valgyt į virtuvę.

Jakobas stengėsi užglostyti tai, kad palaikė Nylso pusę. Iš kiekvienos kelionės parveždavo Dinai dovanėlių. Muilo gabalėlių ar kokią sagę.

Jis bandė įtraukti ją ir į bendrus pokalbius.

Vieną vakarą, kai pavalgę pietus visi sėdėjo salone, Jakobas tiesiai kreipėsi į Diną klausdamas, ką ji mananti apie naująjį karalių Oskarą Pirmąjį.

— Ko gero, teks prašyti naująjį karalių, kad jis apsilankytų Reinsneso krautuvės kontoroje ir pažiūrėtų, kur dingsta skaičiai! — išsišiepusi atsakė ji.

Nylsas atsistojo ir išėjo iš kambario. Motušė Karena atsiduso. Jakobas staigiai užsikūrė pypkę.

Stranstede Jakobas pažinojo vieną našlę. Ji buvo stambokų, bet nebjaurių veido bruožų, su žilstelėjusių vešlių plaukų kuodu pakaušyje. Aptempta suknelė pabrėžė dailias kūno formas. Mažame namelyje ji gyveno viena, nenusižengdama padorumui priiminėdavo nuomininkus ir vertėsi siuvėjos amatu.

Pas ją Jakobas surado savotišką prieglobstį. Jis galėdavo pas ją ateiti, išlieti širdį ir maloniai praleisti laiką.

Ingeborgos laikais jis valtimi lankydavo triukšmingas vietas su šokiais ir linksmybėmis, kartais įpuldamas ir į kieno nors glėbį, o dabar iš Reinsneso traukdavo ieškoti ramybės ir harmonijos.

Tokie tad vyrų poreikiai! Paslaptingi ir nenuspėjami.

Atėjo 1844-ųjų vasara. Ji buvo pilna skruzdžių ir šviesos, bet be jokios prasmės.

Motušė Karena parūpino Dinai liaudies dainų rinkinį, parengtą tokio Jorgeno Mu, bei Asbjornseno ir Mu pagoniškų pasakų knygą. Tik nieko ji neskaitė.

Jertrūdos knygoje siužetas buvo geresnis. Ir pabaigą ne visuomet galėdavai nuspėti iš anksto kaip pasakų.

— Pasakų kitokia moralė, mieloji Dina, — pamokė motušė Karena.

— Kaip suprast?

— Tai nėra paties Dievo žodžiai. Pasakos pagrįstos liaudiškumu ir liaudies morale.

— O koks skirtumas? — paklausė Dina.

— Dievo žodis yra šventas. Apie nuodėmę ir išganymo būtinybę. O pasakas seka žmonės. Blogieji ten nubaudžiami, o gėris visada laimi.

— Bet Jertrūdos knygą irgi parašė žmonės, — pasakė Dina.

— Dievas turi savo pasiuntinių. Tai pranašai, skelbiantys jo žodį, — paaiškino motušė Karena.

— Aišku. Šiaip ar taip, jo istorijos įdomesnės už Asbjornseno ir Mu! — pareiškė Dina.

Motušė Karena nusišypsojo.

— Gerai, mieloji Dina! Bet sakyti reikia Biblija, o ne Jertrūdos knyga! Ir nevalia Dievo žodžio lyginti su pagoniškomis pasakomis! — taikiai pamokė ji.

— Jertrūdos knyga, Biblija, tiktai laimi iš tokio palyginimo, — atrėžė Dina.

Motušė Karena suprato, kad Diną vargu bau pavyks išmokyti filosofinių diskusijų ar teologinio mąstymo. Tegul bus taip, kaip yra.

Dina griežsaid violončele ir jodinėdavo su Tomu. Andreaso prieplaukoje susitikinėdavo su Jertrūda.

Kiekvieną rytą ant pavėsinės stalo likdavo raudonų ratilų nuo taurės.

Iš ievos ji stebėdavo pakrantę. Garlaivis atplukdydavo nedaug keleivių. Ir tie, kurie išlipdavo į krantą, būdavo iš kitų pasaulių.

Dina ėmė darytis išvadas apie visus Jakobo reikalus Stranstede. Per klėties sienas su atsitiktiniais vėjo gūsiais jos ausis pasiekdavo apkalbos. Nugirsdavo po žodį tai čia, tai ten. Neretai šiušėjimas nutildavo, vos ji įeidavo į kambarį ar prisiartindavo. Tas pats šventoriuje.

Ji tik sukąsdavo dantis.

Stojo ruduo.

Jūra buvo juoda su baltom keterom, o sniegas nuo Bloflogo pusės šaudė ledinėmis strėlėmis. Mėnuo buvo baltas ir pilnas, o šiaurės pašvaistė po žvaigždėmis nusėtą dangų gainiojo piktąsias dvasias.

Sniegas keitė lietų, todėl kelias per kalnus buvo neįveikiamas nei žmogui, nei arkliui. Tas galėjo jaustis laimingas, kas turėjo valtį. Nors jūrą plakė keisti vėjai, kurių kilmės iki galo negalėjai paaiškinti.

Čia jie atūždavo sąsiaurin iš šiaurės. Čia jie ginė bangas ir iš vakarų benamius kormoranus mėlynai juodomis plunksnomis.

Dina nemiegojo visą naktį. Bet ir nesielgė, kaip jau buvo įprasta. Nesikėlė ir nėjo apsigobusi vilkenomis sėdėti pavėsinėje.

Naktis buvo kupina audros šėlsmo. Giedro dangaus lopinėlis ir šiaurės pašvaistė protestavo prieš siaučiančią vėtrą.

Ji gulėjo lovoje su baldakimu praskleidusi užuolaidas ir žvelgė pro aukštus langus, kol blyški dienos šviesa praskaidrino dangų ir atitolino jį kaži kur.

Staiga pro uždarytas duris įėjo Jakobas. Pasuko tiesiai prie lovos. Šlubuodamas.

Veidas buvo išsekęs, bejėgis, ir rankas jis laikė sudėjęs priešais save, lyg melsdamas atleidimo.

Jis nusitraukė tik vieną batą, sukeldamas didelį triukšmą, galintį prikelti visus namus.

Blyškiame veide buvo spauste įspausta išdavystė.

Ji pašaukė jį. Bet jis neišgirdo. Po to jau buvo vėlu. Pasirodė vargana jo šmėkla. Dina žvelgė į sąsiaurį, kur aušo rytas ir skubinosi pasiuntinys iš Stranstedo.

Aš esu Dina. Jakobas sako viena, o daro visai ką kita. Jis yra arklys, kuris nenori būti jodomas. Jis žino, kad priklauso man. Bet bijo, kad nepamatyčiau, jog jis tik ir taiko ištrūkti. Septynis kartus melavo, kad galėtų ištrūkti.

Vėlu. Žmonės — kaip metų laikai. Jakobas netrukus bus žiema. Iš pradžių aš pajaučiu kirtį. Rodos, suskausta. Tačiau tai išnyksta begalybėje, kuri visada su manimi.

Aš sklandau iš kambario į kambarį, tarp žmonių ir baldų.

Čia aš galiu priversti žmones stumdytis. Jie taip prastai žaidžia. Nežino, kas jie tokie. Vienu vieninteliu žodžiu galiu priversti jų akis lakstyti. Žmonių nėra. Aš nebenoriu jų skaičiuoti.

Dvarą vargais negalais pasiekė valtis su sušalusiu šlapiu bernioku. Jakobas sužeistas, ir jį reikią parsivežti iš našlės Stranstede.

Dina neatrodė nors kiek nustebusi. Ji bematant ėmė vilktis ir liepė į roges pakinkyti Juodį.

Andersas norėjo trūks plyš plaukti valtimi. Kur tai matyta, kad moterys važinėtų per kalnus.

Dina buvo tarsi šnypščianti lūšis, jau pasiruošusi šuoliui.

Andersas patraukė pečiais. Kai jūra tokia nerami, galgi visai neblogai sugalvota.

Atrodė, kad ji iš pat ryto apsirengė taip, kad tereikėtų apsivynioti šaliu, susisupti į kailinius ir sėdus į roges važiuoti parsivežti Jakobo.

Motušė Karena ir Olinė labiau nerimavo dėl Jakobo, negu bijojo rizikingo Dinos žygio.

Tokiu būdu Dina pati išvažiavo parsivežti Jakobo iš našlės būsto.

Tąkart jis buvo puikiai nusiteikęs ir norėjo, kaip visada, ramiai ir maloniai praleisti likusį laiką.

Deja, jis nesėkmingai paslydo ant slidžių grindų ir nudardėjo laiptais. Koja triokštelėjo kaip sausa šaka po pirmo vėjo gūsio. Lūžis buvo bjaurus, išlindo kaulų skeveldros.

Visa laimė, kad Stranstede tuo metu atsitiktinai būta daktaro. Prireikė romo butelio skausmui apslopinti, kol jis viską išvalė ir uždėjo įtvarus.

Dina, kaip paprastai, buvo vyriškai apsirengusi, su odinėmis kelnėmis ir veltiniais. Ji vos išsiteko mažame kambarėlyje.

Jai tarp antakių žiojėjo kalnų tarpeklis. Žodžiai buvo sušalę į ledą.

Su našle ji elgėsi kaip su tarnaite. Gero patarimo palikti Jakobą iki to laiko, kai jį bus galima parplukdyti fiordu, ji net neišgirdo.

Ji liepė padėti pririšti Jakobą prie rogių. Galiausiai jis gulėjo tarp kailių kaip gerai suveržtas avienos vyniotinis.

— Poniai reikia duoti pinigų už mokestį daktarui ir už nakvynę, — nedrąsiai tarstelėjo Jakobas ir išsiviepė iš skausmo.

Tačiau Dina Jakobo šeimininkei nepasakė nei ačiū, nei sudie. Tik paniukino arklį ir įšoko į roges.

Žirgas buvo tikras velnias. Dūmė per kalnus, pavažomis skeldamas kibirkštis.

Dina buvo sakalas virš vyro galvos.

Jis mirtinai išsigando, kai jie apledėjusiu keliu ėmė kilti stačiausiu šlaitu.

Vietomis kelias buvo išgraužtas rudens potvynių. Ir kiekvieną-kart, kai tekdavo įveikti gilią ledeliu užtrauktą duobę, sudiegdavo koją.

Pirmą sykį jis iki galo suvokė esąs po Dinos padu.

Jakobas beveik nebuvo pratęs keliauti arkliais. Geriausiai jausdavosi jūroje.

Jis pabandė priekaištauti, kad ji nepaėmusi komandos, kuri būtų galėjusi jo laivą parplukdyti namo. Tačiau ji net nepažvelgė į jį.

Maža, kad Jakobo koja buvo rimtai sužalota, bet jis dar pateko į nemalonę. Žinojo, kad laikas gali pagelbėti ir vienu, ir kitu atveju. Bet kaip tyčia trūko kantrybės.

Lūžis buvo rimtas, įtvaras prastas, žaizda nenorėjo gyti.

Galėjai pamanyti, kad visos piktosios jėgos susimetė į niekuo dėtą koją. Jis turėjo gulėti lovoje. Staugė, vaitojo ir šnabždomis šaukėsi pasigailėjimo.

Jį perkėlė į kambarį apačioje su lova ir visa manta, kad jis galėtų jaustis vis dar priklausąs gyviesiems.

Tarpeklis tarp Dinos antakių tiktai gilėjo. O jos užuojauta ligoniui buvo gerai paslėpta.

Kai Jakobas visai nekaltai paklausė, ar ji negalėtų pagroti jam užuot gėrusi tiek daug vyno, ji pakilo nuo oda apmušto krėslo. Taip staigiai, kad taurė parvirto ant nertinės servetėlės.

Vynas nutapė raudoną gėlę, kuri plėtėsi ir plėtėsi. Nuskilo taurės kojelė.

— Geriau paprašyk našlę iš Stranstedo, kad pradžiai pagrotų kitu tavo galu, kol koja atsistatys, — iškošė Dina ir nėrė lauk.

Bet Andersas parplukdė laivą namo į Reinsnesą. O motušė Karena su Oline netausodamos savęs slaugė ligonį.

Iš Dinos protrūkio Jakobas šį tą suprato. Bet jis nežinojo, jog tai nebeatitaisoma.

Santykiuose su moterimis nepripažino neatitaisomų dalykų. Net pastarieji dveji metai, praleisti su Dina, neatėmė iš jo to beatodairiško optimizmo.

Jakobas nesveiko. Į žaizdą įsimetė gangrena. Spalva išdavė viską. Smarvė sklido kaip blogas gandas. Nepermaldaujamas teismo dienos pranašas. Graibstė kiekvieną sekundę.

Laikas buvo brangus.

Motušė Karena suprato, kad Jakobui reikia gero gydymo. Nedelsiant!

Dina buvo vienintelė, kuri iš tikrųjų žinojo, kas yra geras gydymas.

Ji jau buvo mačiusi gangreną. Vienam lensmano žvejui į nušalusią pėdą įsimetė gangrena. Jis liko gyvas, bet pasidarė priklausomas nuo kitų malonės, su styrančiu strampu. Per porą metų visas taip persiėmė pagieža ir neapykanta viskam ir visiems, kad tarnai iš tolo purtėsi nešt jam valgyti.

Dina užeidavo pas jį tik šiaip sau.

Jakobo koja prasmardino visus koridorius. Motušė Karena sėdėdavo prie lovos. Olinė į sriubą berdavo ašaras.

Jūra kunkuliavo, bangos vertėsi didumo sulig daržinės durimis.

Andersas ir šįkart nusileido, kai Dina pareiškė, kad Tomas ir ji veš Jakobą per kalnus pas daktarą.

Jeigu ji viena su užsispyrėliu Juodžiu sugebėjo įveikti tą kelią aną kartą, su arklininku įveiks ir šįkart.

Tai buvo išties geriausia. Taip ir sutarė.

Tik Tomui neteko važiuoti kartu.

Jis įbedė į ją įtarų žvilgsnį, kai ji sėdo į roges ir buvo bevažiuojanti pati viena.

Išbalęs Jakobas linktelėjo jam. Lyg maldaudamas.

Tomas įsitempė. Pasiruošė šokti į roges.

— Ne! — suurzgė ji ir rimbu kirto jam per rankas. Tada pro dantis iškošė arkliui savo „Nuo!“ ir išlėkė iš kiemo, kad net kibirkštys žiro iš po pavažų.

Tomas pasijuto stovįs ant visų keturių apledijusiam kieme. Su kruvinu rėžiu dešinėj rankoj, sunkiai šnopuodamas.

Vėliau jis gins Diną sakydamas, kad trys būtų netilpę į roges. Ir kad ji negalėjusi gaišti nė minutės, jeigu norėjo laiku pasiekti daktarą.

Beveik viskas, ką Tomas kalbėjo, skambėjo įtikinamai tiems, kas klausėsi. Jis matė baimę Jakobo akyse. Tačiau prisimint tai buvo be galo sunku.

Tomas buvo tarsi išdresuotas šuo. Jis nestaugė — kol dar buvo laiko.

Jis nuskandino mintis vandens statinėje, stovinčioje kieme. Rankas ir galvą panardino į vandenį su plaukiojančiu ižu. Jautė, kaip rimbu perpliektą ranką gelia iki pat pažasties. Tada jis šlapiu delnu nusibraukė vandenį nuo veido ir nuėjo pas Olinę.

Degančiais nuo maudynės lediniame vandenyje veidais jis ėmė kalbėti, kad Jakobui, matyt, baisiai blogai.

Olinė nusišluostė akis ir slapčia pauostė orą. Buvo likęs tik Jakobo kojos kvapas.

Po trijų valandų Tomas stovėjo pasiruošęs sutikti Diną ir arklį tuščiomis ienomis.

ANTROJI KNYGA

1 skyrius

ŠIRDIS, KURI PAŽINO SAVO SIELOS KARTUMĄ, Į JOS DŽIAUGSMĄ NESIMAIŠYS SVETIMASIS.

(Pat 14, 10)

Tais metais, kai Jakobą nulydėta į kapus, Reinsnese Kalėdos nebuvo švenčiamos.

Niekam nekilo pagundos aplankyti Reinsneso našlių. Lijundra buvo gera dingstis tiems, kam reikėjo kaip nors pateisinti savo neatvykimą.

Olinė tvirtino, jog iš sienų einanti drėgmė įsimetusi jai į strėnas ir be galo vargina.

Apšalas truko iki sausio vidurio. Visas dvaras buvo apimtas bejėgiško vangumo.

Tomas vis surasdavo kokį reikalą praeiti pro salės langus. Pakeldavo akis — vieną mėlyną, o kitą rudą — aukštyn. Ir pats nejausdavo, kad meldžiasi.

Kai jį kada ne kada nusiųsdavo aukštyn su malkomis, jo rankos taip tirtėdavo, jog jis išmėtydavo pliauskas ant laiptų.

Dina visuomet sėdėdavo atsukusi nugarą, kai jis kraudavo malkas į pintinę, stovinčią už širmos su Leda ir gulbe.

Jis pasimelsdavo jos nugarai, pasakydavo „su Dievu“ ir išeidavo.

Niekas nežinojo, kada Dina miega. Dieną naktį ji žingsniuodavo po kambarį geležimi kaustytais kelioniniais batais.

Jertrūdos Biblijos plonus lapelius šiureno nuo lango traukiantis skersvėjis.

Motušė Karena buvo kaip gražus paukštelis keliauninkas, kuris kažkodėl pasiliko žiemoti.

Nuo sielvarto ji pasidarė perregima, panaši į trapų stiklą. Tamsymetis savo ruožtu nuklojo šešėliais jos švelnius veido bruožus.

Ji ilgėjosi Jakobo. Jo garbanų ir besijuokiančių akių. Ilgėjosi jo tokio, koks buvo tada, kai Reinsnese dar nebuvo viskas paślijų.

Senatvė jai palengvino peržengti ribą, už kurios — mirusieji.

Tarnams rodės, jog ji ėmė vaikėti. Klibinkščiuodavo aplinkui kalbėdama pati su savim.

O iš tikrųjų tai rodė begalinę vienatvę. Ir beviltišką ilgesį. To, kas buvo.

Toji vienatvė paženklino žmones ir gyvulius, tvartus, ūkinius trobesius ir krautuvę.

Visas dvaras sulaikęs kvėpavimą laukė, kad kas užpildytų po Jakobo likusią tuštumą.

Reinsnesas tapo didžiuliu dreifuojančiu jūroj laivu be kapitono ir įgulos.

Nieko nekeitė tai, kad Dina nelipo žemyn iš salės ir naktimis kaukšėdavo po kambarį kelioniniais batais.

Tai, kad ji neteko amo, buvo šiurpu.

Andersas ištrūko iš liūdesio namų ir išsirengė į Lofoteno žūklę.

Motušė Karena laiške Johanui rašė, jog jis netekęs tėvo, bet ne namų. Ji visą savaitę sugaišo ieškodama tinkamų žodžių. Ji nieko nepasakojo smulkiai.

Jie viską darę, kad išgelbėtų jo tėvą, rašė ji. Vis tiek Dievas pasiėmė jį. Galbūt Jis, būdamas gailestingas, pamatė, kad Jakobui per sunki dalia likti luošiu be kojos. Galbūt Dievas, būdamas išmintingas, suprato, kad jis netinka tokiam gyvenimui.

Išsiuntusi laišką su liūdna žinia, motušė Karena prisivertė nueiti ir pasibelsti pas Diną.

Kai motušė Karena įėjo, Dina stovėjo vidury kambario.

Tą pačią akimirką, kai ji buvo bežengianti lango link ir atsukanti nugarą, į kambarį ėmė lietis švelnus motušės Karenos balsas.

— Tu vis vaikštinėji ir vaikštinėji! Bet nuo to ne geriau.

Galbūt paveikė motušės Karenos išbalusios virpančios šnervės. O gal nenustygstančios rankos, tampančios šalio kutus.

Dina išlindo iš savo kiauto ir parodė šiokį tokį susidomėjimą, sumišusį su nuostaba.

— Gyvenimas neturi stovėti vietoj, mieloji Dina. Tau reikėtų nulipti žemyn ir siųsti šeimyną prie darbo. Ir...

Dina mostelėjo ranka pasiūlydama motušei Karenai atsisėsti prie apvalaus staliuko kambario vidury. Uždengto aukso spalvos pliušine staltiese su kutais, kurie vos pastebimai judėjo skersvėjyje nuo atvirų durų.

Senutė sunkiai klestelėjo savo nedideliu smulkiu kūnu į kėdę su ovaliniu atlošu.

Stalas su keturiomis kėdėmis buvo parsiųsdintas iš Bergeno jos pirmaisiais metais Reinsnese. Ji pati prižiūrėjo, kad brangūs baldai būtų atsargiai iškelti į krantą.

Vienu akimoju senutė užsimiršo. Tarsi ne ji užlipo į salę, kai vienatvė ir graužatis pasidarė nebepakenčiami ir jais būtinai reikėjo su kuo nors pasidalinti.

Ji sėdėjo įsmeigusi akis į išlenktas stalo kojas. Lyg matytų kažką neįprasta. Tada ji pamažėliais ir be jokių įžangų pradėjo pasakoti baldų istoriją.

Dina nuėjusi uždarė duris į koridorių. Tuomet atsinešė grifelį su lentele ir atsisėdo prie senutės. Iš pradžių su šypsenos skydu. Po to liko pati savimi. Klausėsi. Tarsi visą gyvenimą tebūtų laukusi būtent šitos istorijos.

Motušė Karena pasakojo apie šviesaus medžio baldus su prabangiais kėdžių apmušalais. Jakobas yra sakęs, kad jos primena jam moterų kūnus išskaptuotais liemenimis ir dailiais klubais.

Ji perbraukė pirštais nedidelę skylę kėdės atlošo viršuje. Tai buvo kruopščiai išpjauta širdis. Sena permatoma ranka ji ėmė vedžioti po pliušinę staltiesę, su grauduliu stabtelėdama ties kiekviena cigaro pradeginta žyme.

— Tai nuo tų liūdnų Jakobo našlystės dienų, — tarė ji giliai atsidusdama.

Ji padrikai pasakojo apie savo nuotykių kupiną gyvenimą su Jakobo tėvu. Apie metus, praleistus Paryžiuje ir Bremene. Apie nesuskaičiuojamas keliones jūromis kartu su mylimu vyru.

Galiausiai apie tai, kaip sėdėjo Tronjeme ir laukė jo grįžtant iš Kopenhagos. Veltui.

Jų laivas nuskendo kažkokioje prakeiktoje vietoje prie pietvakarinės pakrantės. Jakobui buvo dvylika, kai jis neteko tėvo. Ir norėjo vos tik užaugęs plaukti į jūrą.

Bet daugiausia motušė Karena pasakojo apie poliruotus stalus didžiulėse puotų salėse. Apie rokokinius veidrodžius ir fantastiškas knygų spintas. Apie skryneles su daugybe skyrelių ir slėptuvėmis. Nerišliai ir monotoniškai.

Ir vėl prašnekdavo apie baldus, kuriuos buvo atsigabenusi į Reinsnesą.

Ovalinio stalo ir kėdžių pliušas buvo pakeistas nauju Dinos ir Jakobo vestuvių proga.

Jakobas nusprendė perkelti juos iš salono apačioje į salę antrajame aukšte. Tam, kad Dina galėtų sėdėti salės viduryje ir esant

geram orui žvilgsniu aprėpti visą sąsiaurį. Kad ji kada panorėjusi galėtų užmest akį į puikią Reinsneso pakrantę!

Dina klausėsi be jokios išraiškos. Staiga iš kambario apačioje pasigirdo trys laikrodžio dūžiai. Jie pažadino senutę. Ji švelniai pažvelgė į Diną, aiškiai nebeprisimindama ką tik pasakotų istorijų. Vienu ypu ji vėl liko su savo vienatve ir rūpesčiu dėl ateities.

— Tu privalai imtis darbo! Gana vaikščioti ir dieną naktį gedėti. Visas dvaras apleistas. Žmonės nežino, kuo jiems užsiimti. O laikas bėga.

Dina pakėlė akis į lubas. Rodės, kažkas jos veide bando nupiešti šypseną, bet niekaip nepavyksta.

— Ir visu tuo aš turiu rūpintis? — užrašė ji juodoje lentelėje.

Motušė Karena pažvelgė į ją bejėgišku liūdnu žvilgsniu.

— Čia juk viskas tavo!

— Kur tai parašyta? — užrašė Dina.

Pirštai suspaudė grifelį taip, jog pabalo.

Vieną popietę Dina užsitraukė jojimo kelnes. Tada kaip maža mergaitė nusliuogė laiptų turėklais žemyn. Išėjo ir nepastebėta įsmuko arklidėn.

Juodis stovėjo nunarinęs galvą ir klausėsi jos žingsnių. Kai ji įėjo į gardą, jis papurtė karčius, sutrypė priešakinėm kojom, pabaksnojo jai petį ir geraširdiškai grybštelėjo dantimis.

Žirgas ir moteris. Netrukus jie tapo vienu kūnu.

Juos pastebėjo tik tada, kai jie nuskriejo keliu pakrantės link ir pradingo tarp trobesių prie jūros ir kalvų.

Žmonės, kurie juos matė, iš nuostabos suplojo delnais. Klausinėjo esančių šalia. Ar tie taip pat matę? Kad Dina vėl išėjusi laukan? Kad Dina jodinėjanti Juodžiu?

Iš pradžių klausinėjo viltingai. Po to jie sunerimo. Ilgainiui pasidarė kaip ir nenormalu matyti Diną kitur nei ant aukšto.

Tomas buvo pasiųstas jos saugoti. Dar niekada gyvenime jis nebuvo taip sparčiai pabalnojęs arklio. Laimei, ji nenujojo keliu per kalnus. Tik švytavo išilgai juodos pakrantės. Jis ją pavijo, bet elgėsi taip, tarytum būtų buvęs nematomas. Nesielgė kvailai ir nešaukė jai pavymui, kai ji pavarė arklį šuoliais. Tiktai stengėsi išlaikyti atstumą.

Taip kurį laiką jis buvo jos šešėliu.

Bet greitai ji pasisotino. Žirgui iš nasrų krito putos. Prie arklidės ji taip staigiai sustabdė arklį, jog jam iš po kanopų pasipylė ledo skeveldros ir skaudžiai kliudė Tomo kojas, tas net aiktelėjo.

Be žodžių jis įvedė abu arklius į vidų. Nušluostė, pagirdė ir padavė šieno.

Valandėlę Dina stebėjo, kaip Tomas dirba. Dėl to jo judesiai darėsi suvaržyti, nevikrūs.

Ji akimis vedžiojo po jo siauras strėnas. Raumeningas rankas. Ilgus rusvus plaukus. Didelę burną.

Tada sutiko jo žvilgsnį. Vienos rudos, kitos mėlynos akies. Įžūliai atsistojo priešais jį. Abiem rankom susiėmė virš galvos plaukus. Paleido, kad nuvilnytų per pečius. Apsisuko ir skubiai išėjo iš arklidės.

Nakvynės namų ir jektų savininkas Jakobas Grenelvas buvo surašęs šiokį tokį testamentą. Tačiau jis nesitikėjo, kad jo taip greitai prireiks, todėl jame nebuvo nei jį patvirtinančių antspaudų, nei liudininkų parašų. Valdžios atstovai neturėjo kopijos.

Tačiau apie šį dokumentą jis buvo pasakojęs lensmanui. Jakobas jam buvo ne tik žentas, bet taip pat medžioklių partneris bei draugas.

Mintis apie tai, jog kažkur esama testamento, neturinčio jokios galios, nedavė lensmanui ramybės. Nes Jakobas turėjo suaugusį sūnų ir du įsūnius.

Jis buvo ne tik Dinos tėvas, bet ir lensmanas. Jo pareiga žiūrėti, kad viskas būtų teisinga.

Kai oras pasitaisė, lensmanas išsirengė į Reinsnesą. Norėdamas pakalbėti su Dina dviese. Apie paskutinę Jakobo valią, kuri kažkur turėjo būti. Greičiausiai didžiojoje kontoroje šalia krautuvės.

Dina smalsiai išklausė, bet nebuvo nieko girdėjusi apie paskutinę Jakobo valią ir akyse nebuvo mačiusi jokio popieriaus. Su Jakobu nekalbėjusi apie tokius dalykus, užrašė ji juodojoje lentelėje.

Lensmanas linktelėjo ir pasakė, kad dabar svarbu veikti greitai. Surasti geriausią išeitį. Kol niekas nenusprendė kitaip. Nes tada kilsianti nesantaika. O jis tokių dalykų ligi soties prisižiūrėjęs per savo gyvenimą.

Kai lensmanas išvyko, Dina nuėjo į krautuvės kontorą.

Nylsą toks vizitas užklupo visiškai netikėtai. Jis taip ir sustingo už masyvaus ąžuolinio stalo. Lūpų kampučiai išdavė ir nuostabą, ir priešiškumą. Veidas su tamsiais barzdaplaukiais ir neklusniais ūsais buvo lyg atversta knyga.

Dina kurį laiką stovėjo priešais stalą ir žiūrėjo į jį. Kai jis taip

ir neužvedė kalbos, ji griebėsi savo juodosios lentelės. Paprašė rakto nuo didžiosios geležinės spintos.

Jis nenorom pakilo ir nuėjo prie raktų spintelės, kabančios tarp dviejų langų.

Atsigręžęs jis pamatė, kad ji užėmusi jo vietą senam supamajam krėsle. Sumojo, kad jis čia nėra pageidaujamas.

O kai padėjęs raktą ant stalo vis dar stovėjo žiūrėdamas į vieną tašką, ji nepiktai parodė jam duris.

Nenorom jis išėjo. Pražingsniavo pro lentynas krautuvėje ir nieko nematančiomis akimis dėbtelėjo į krautuvės padėjėją. Lyg žmogus būtų buvęs oras.

Po to jis pasileido vaikščioti po dvarą. Lindo visiems į akis, tikra bėda. Kalbėjo, jog net gyvos bobos imančios vaidentis! Ir dar jos tariasi išmanančios biznį ir susigaudančios protokoluose! Bet tegu sau sėdi ten ir keliasi į puikybę, ponia atsirado! Ne, jis jai netrukdysiąs! Tada visi pamatysią, kas iš to išeis. Galėjo juk paprašyti knygų, įspėti iš anksto, jog nori peržiūrėti popierius ir prekybos sutartis. Tada jis būtų viską atrinkęs ir gražiai sukrovęs jai ant stalo. Bet ne!

Nylsas buvo tiek pat tamsus ir uždaras, kiek brolis Andersas šviesus ir atviras. Jeigu Andersas dabar nebūtų išplaukęs į Lofoteną, tikriausiai būtų taręs žodį ir davęs jam gerų patarimų. Bet nesuvaikysi Anderso kelių.

Dina ieškojo nuosekliai ir atkakliai. Senojoje buhalterinėje spintoje, geležinėje spintoje, stalčiuose ir lentynose. Valanda po valandos.

Krautuvė pamažu nurimo ir ištuštėjo. Padėjėjas pasiteiravo, ar gesinti krautuvėje šviesą. Nežiūrėdama į jį Dina linktelėjo. Ir toliau rausėsi popieriuose bei segtuvuose. Tarpais atsitiesdavo ir kumščiu paremdavo nugarą.

Ji jau norėjo atidėti ieškojimą kitam kartui, kai jos žvilgsnis netyčia užkliudė seną beržinį šviesiai lakuotą sekreterą, kuris stovėjo vienoje iš prigrūstų lentynų. Pusiau paskendęs pavedimų blankų ir uostomojo tabako krūvoje.

Ji greitai pakilo ir ryžtingai žengė per kambarį, tarsi Jakobas būtų stovėjęs šalia ir sakęs, kur eiti. Sekreteras buvo užrakintas. Bet ji nesunkiai atkrapštė užraktą kontoriniu peiliuku.

Viršuje gulėjo jektos „Motušė Karena“ brėžiniai ir krūvelė senų Johano laiškų. Kai kilstelėjo laiškus, iš apačios išslydo gelsvas vokas ir akimirką atkakliai stovėjo stačias. Po to gražiai nusileido ant stalo.

Ji nė karto nebuvo mačiusi jo anksčiau, bet vis dėlto tikrai žinojo. Tai Jakobo paskutinė valia!

Ji viską sutvarkė. Vėl užtrenkė sekreterą ir tiksliai pastatė į vietą, kur ir buvo stovėjęs. Tada pasikišo voką po šaliu, užgesino lempą ir apgraibom per tamsią krautuvę išėjo lauk.

Danguje viešpatavo mėnuo ir žvaigždės. Šiaurės pašvaistė plaikstė mojavo žėrinčiu audeklu, tarsi kartu džiaugdamasi radiniu.

Ji lengvu žingsniu perėjo apledijusį kiemą. Įsmuko į koridorių ir nėrė aukštyn į salę. Nesutiko nieko.

Bet visi pašaliai namuose kunkuliavo ūžė. Dina nulipusi žemyn! Jaunamartė buvusi krautuvėje ir dariusi ten patikrinimą! Nylsas sakęs, kad ji tikrinusi apskaitą ir visa kita!

— Dievas gailestingas, — džiūgaudama pasakė motušė Karena Olinei. O toji maktelėjo galva klausydamasi prie durų, kai Dina ėjo pro šalį.

Dina įsirangė į didžiąją lovą su baldakimu. Iš visų pusių užsitraukė lovos užuolaidas ir sustingusiais pirštais išskleidė tarp šlaunų Jakobo paskutinę valią.

Jo balsas pamažėliais nužengė nuo sienų ir nusileido šalia. Ji buvo pamiršusi, kad jis turėjo gražų balsą. Švelnų tenorą, kuris niekada nedainuodavo labai švariai.

Ji šypsojosi, kol jis jai skaitė balsu.

Jokių tvirtinamųjų parašų. Jokio antspaudo. Tik žmogaus paskutinė valia. Užrašyta vienatvėje vėlų vakarą. Išganingai minčiai paskatinus. 1842 metų gruodžio 13 dieną.

Vis dėlto gerai, kad testamentas pateko į tinkamas rankas. Nes Jakobo paskutinė valia skambėjo maždaug šitaip:

Žmona Dina kartu su Johanu, sūnumi iš pirmosios santuokos, turėjo valdyti palikimą įstatymo nustatyta tvarka, kol neįvyksiančios turto dalybos.

Jakobo Grenelvo valia žmonai buvo paliekama pagal išgales tvarkyti visą jo turtą bei verslą, kol Johanas baigs studijas. Ji turinti pasitelkti reikiamus žmones, kurie padėtų valdyti ūkį. Sūnus Johanas turėjo būti išlaikomas iš palikimo, kol tęs teologijos mokslus. Reinsnesas liksiąs jo namais tol, kol jis bus nevedęs ir pats to norės. Jam paliekama teisė perimti dvarą į savo rankas, kai tik pats to panorėsiąs.

Jo žmonai Dinai kartu su motina Karena Grenelv paliekama rūpintis kasdieniniais darbais namų ūkyje ir prie gyvulių bei šeimyna.

Motušė Karena privalanti ne tik gauti išimtinę, bet taip pat išlaikyti visas teises ir privilegijas namuose iki gyvos galvos.

Įsūniui Nylsui buvo paliekama tvarkyti krautuvė ir apskaita, kol tai bus naudinga Reinsnesui ir pačiam Nylsui.

Įsūnis Andersas turįs prižiūrėti laivus, rūpintis jų įranga ir prekyba jais.

Abiems įsūniams buvo skiriama dešimtoji dalis viso pelno, uždirbto jų pastangomis.

Nė vienas pirklio Grenelvo skolininkas neturėjo būti paleistas iš varžytinių skolai grąžinti. Netrūko ir solidžios metinės sumos vargšams. Visą likusią vakaro dalį Dina paskyrė Jakobo paskutinei valiai pagerbti. Ji surašė naują „testamentą".

Tačiau ji nesistengė suklastoti tikrojo arba pateikti kaip kažką daugiau nei „atsiminimus" apie tai, ko „velionis ir mylimas vyras" buvo pageidavęs žodžiu.

Naujasis visiškai panėšėjo į Jakobo testamentą, išskyrus kai kuriuos punktus: nė žodžiu nebuvo užsiminta apie dešimtinę įsūniams. Užtat buvo parašyta, kad jie galį eiti savo pareigas tol, kol tai būsią naudinga Reinsnesui arba atrodysią tikslinga žmonai Dinai.

Neparašė ji ir to, kad Johanas kada panorėjęs galįs perimti dvarą.

O šiaip ji viską dailiai ir tvarkingai surašė papunkčiui. Atidžiai taikė, kad liktų vietos vargšų sumai įrašyti.

Tada ji gerai pakūreno krosnį. Ir sidabrinėje žvakidėje ant veidrodinio stalelio uždegė septynias vaškines žvakes.

Visą tą laiką, kol juodam geležiniam pilve liepsnojo Jakobo paskutinė valia, ji šypsojo.

Tada naujai prirašytą popieriaus lapą padėjo ant rašomojo pulto iš lakuoto riešutmedžio. Atviroje vietoje, kad visi, įėję į vidų, galėtų matyti.

Ji nuėjo prie didžiosios lovos su baldakimu ir su visais drabužiais atsigulė aukštielninka.

Ūmai ant savęs ji pajuto Jakobo sunkį. Jis skverbėsi į ją. Jo alsavimas buvo svetimas. Rankos šiurkščios. Ji piktai jį atstūmė. Ir Jakobas, susiglemžęs kelnes ir šilkinę liemenę, išėjo kiaurai sieną.

Aš esu Dina, kuri kažkur tarp šonkaulių jaučia spurdant žuvelę. Ji iškrėtė man pokštą. Ji vis dar priklauso jūrai ir žvaigždėms. Ji plaukioja manyje, priklausydama pati sau, tuo pat metu čiulpdama iš manęs syvus. Aš ją nešiosiu savyje tiek, kiek reikės. Vis dėlto ji nėra tokia jau sunki, bet ir ne tokia lengva kaip Jertrūda.

Nesvarbu, kaip viskas įvyko, svarbu, kaip žmonės galvos, kad įvyko.
Ji atsikėlė ir pažvelgė į krosnies vidų. Įdėjo dar kelias pliauskas. Stovėjo ir laukė, kol ugnis praris apanglėjusius paskutinės Jakobo valios likučius.
Tą naktį niekas negirdėjo Dinos vaikščiojant po kambarį geležimi kaustytais kelioniniais batais.

Kai lensmanas atvyko kitą sykį, su juo dar buvo raštvedys ir du liudytojai.
Senoji ir jaunoji našlės kartu su vyrais susėdo aplink ovalinį stalą salėje.
Dinos raštas su atsiminimais apie paskutinę Jakobo valią liudytojų akivaizdoje buvo paskelbtas tiems, kam ji buvo skirta.
Johanas buvo Kopenhagoje, bet motušė Karena buvo jo globėja. Šįkart Dina apsirengė kaip pridera. Vilkėjo juodais rūbais, siūtais laidotuvėms. Buvo pasiųstas žmogus visos šeimynos sukviesti.
Galiausiai nusvarinę galvas jie stovėjo ratu aplink stalą klausydamiesi Jakobo žodžio, skaitomo griausmingu lensmano bosu. Buvo pakankamai oru. Ir iškilminga.
Niekas nepasigedo kokio nors testamento. Juk įvyko nelaimė. Užklupo taip netikėtai. Laimink, Dieve, šeimininką! Geradarį.
Visi vienaip ar kitaip liko pamaloninti. Visi laimino Jakobo paskutinę valią už tai, kad nieko nepamiršo.

Lensmano nuomone, nebūtinai reikėjo rašyti, kad Johanas studijuodamas galįs gyventi iš palikimo, nes visų tėvų pareiga ir taip esanti rūpintis, kad vaikams pagal tėvų išgales nieko netrūktų, todėl šį punktą galima būtų praleisti.
Tačiau Dina nusišypsojo ir papurtė galvą.
— Mes neturime teisės pamiršti, kad jo tėvas miręs, — užrašė ji lentelėje.
Sutrikęs lensmanas pagarbiai pažvelgė į dukrą. Tada Dinos pageidavimą jis padiktavo raštvedžiui. O motušė Karena linktelėjo galva. Buvo uždėtas antspaudas.
Lensmanas išrėžė kalbą savo mirusio žento ir draugo Jakobo bei savo dukros garbei ir paragino visus parodyti gerą valią. Ūkiui esanti reikalinga tvirta ranka.
Motušė Karena su palengvėjimu atsiduso. Gyvenimas eina toliau. Dina nulipo nuo aukšto.

Saulė užkopdavo vis aukščiau ir aukščiau. Netrukus ji ir vidurnaktį spalvins šiaurinį dangų.

Jūriniai paukščiai poruosis, tetervinai dės kiaušinius, o ieva baltai žydės.

Motušė Karena gavo laišką iš Johano.

Jis pareiškė užuojautą, tonas buvo mandagiai liūdnas. Jis nenorėjęs vykti namo neišlaikęs svarbaus egzamino. Vis tiek nebūtų suskubęs į tėvo laidotuves.

Tarp eilučių motušė Karena įskaitė, ką jau ir taip žinojo. Kad jis nesigaudo ūkio ir verslo reikaluose. Kad nenori būti įgrūstas krautuvėn ir mažai nutuokia apie buhalteriją. Bet jis mielai sutiko būti išlaikomas iš palikimo, kol mokysis pastoriumi.

Jei jis ir gedėjo, jo gedulas nepasireiškė noru perimti tėvo verslą.

Motušė Karena balsu perskaitė laišką Dinai.

„Siunčiu Dinai giliausią užuojautą ir linkėjimus šiuo sunkiu metu!“ — baigė laišką Johanas.

2 skyrius

JIS GI PASTATĖ TOJE VIETOJE, KURIOJE JAM BUVO KALBĖJĘS DIEVAS, AKMENINĮ PAMINKLĄ IR ANT JO IŠLIEJO LIEJAMŲ AUKŲ, IR APIPYLĖ ALIEJUMI, IR PRAMINĖ TĄ VIETĄ VARDU BETELIS.

IŠ TEN IŠĖJĘS, JIS ATVYKO PAVASARIO METU ŽEMĖN, KURIA EINAMA EPHRATON; ČIA RAKELĖ GIMDĖ, BET GIMDYMAS BUVO SUNKUS, IR JI ATSIRADO PAVOJUJE.

PRIBUVĖJA JAI TARĖ: NEBIJOK, NES IR ŠĮ KARTĄ TURĖSI SŪNŲ.

KADANGI SKAUSMAI BUVO TAIP DIDELI, KAD SIELA JAU BUVO BEIŠEINANTI IR MIRTIS BUVO JAU ČIA PAT, JI PRAMINĖ SAVO SŪNŲ VARDU BENONI, TAI YRA MANO SKAUSMO SŪNUS; TĖVAS GI JĮ PAVADINO BENJAMINU, TAI YRA LAIMĖS SŪNUMI.

(Pr 35, 14-18)

Vieną dieną motušė Karena netikėtai įėjo nepasibeldusi. Dina stovėjo kambario vidury ir rengėsi.

Buvo aiškiai matyti, kad ji nėščia. Pro aukštus langus vidun krito saulė, viską išryškindama motušės Karenos išmintingoms akims. Dina našlavo penktą mėnesį.

Senoji buvo nedidelė ir daili moteris. Šalia augalotos Dinos ji labiau priminė retą porcelianinę lėlę, kuri visą laiką nejudinama stovi spintoje už stiklo, negu tikrą žmogų iš kūno ir kraujo.

Raukšlelės jos veide virto smulkiu voratinklio nėriniu, virpančiu saulės spinduliuose, kai ji priėjo prie lango, kad būtų arčiau Viešpaties, dėkodama jam.

Ji ištiesė abi rankas į anąją. Tačiau Dinos žvilgsnis perliejo tarsi ledinis vanduo.

— Būk palaiminta, Dina, tu juk turėsi mažylį! — susigraudinusi sušnabždėjo ji.

Dina paskubom užsitraukė sijoną ir sustojo prisidengusi palaidinuke, lyg pasiruošusi gintis.

Kadangi senutė net nesiruošė eiti, Dina ėmė grėsmingai artintis. Tvirtais nedideliais žingsniais.

Nespėjo motušė Karena ir atsitokėti, kai ji jau stovėjo tamsiame koridoriuje priešais uždarytas duris.

Dinos žvilgsnis persekiojo senutę. Ne tik dienomis, bet ir per miegus, sapnuose. Ji neišmanė, kaip jai priartėti prie tos užsisklendusios būtybės.

Tris dienas veltui bandžiusi suartėti su Dina, ji nuėjo į virtuvę pas Olinę. Ieškodama paguodos ir patarimo.

Olinė sutiko ją stovėdama stalo gale. Prisikišusi dvi prijuostes. Vieną ant kitos.

Apkūni žmogysta stangriomis krūtimis per gyvenimą nebuvo žindžiusi net katino. Tačiau Olinė postringavo lyg pramotė.

Jai nereikėjo nė galvos laužyti, ji ir taip žinojo, kad savo apvalaina esybe valdo daugumą dalykų. Patempusi žemyn lūpų kampučius ir mąsliai suraukusi rausvą kaktą.

Olinės įsitikinimu, jaunamartei reikią duoti ramybę. Gero maisto! Ir šiltus veltinius vietoj tų siaubingų batų, kuriais apsiavusi ji vaikšto skersvėjų šluojamomis grindimis.

Tai, kad ji niršta, jog turės vaiką likusi be vyro, Olinei atrodė natūralu.

— Nė tiek nereikia, kad moteriškę išvestum iš kantrybės, — pasakė ji ir užvertė akis. Suprask, būtų galėjusi pripasakoti devynias galybes tokių istorijų.

Negali norėti, kad tokia jauna moteris palaikytų palaima ar Dievo dovana galimybę pratęsti giminę po viso to, ką teko išgyventi.

Taigi Olinė manė, jog viską užgydysiąs laikas ir gera priežiūra.

Tie, kas galvojo, jog tą dieną, kai darė patikrinimą kontoroje, Dina nulipo iš salės visam laikui, labai klydo.

Ji eidavo į arklidę. Ir, dideliam motušės Karenos nusiminimui, jodinėdavo. Tokioje padėtyje! Bet šiaip ji laiką leisdavo salėje. Dina valgydavo salėje. Gyvendavo salėje.

Kai motušė Karena kartais pakviesdavo ją nulipti į valgomąjį, dažniausiai esant svečių, ji tik nusišypsodavo ir papurtydavo galvą. Arba nuleisdavo negirdomis.

Dinai sugrįžo vaikystės įpročiai. Tada ji taip pat valgydavo viena. Kadangi tėvas negalėdavo į ją žiūrėti. Tuo labiau valgydamas.

Tomas stengdavosi pagauti Dinos akių žvilgsnį, kai ji iš arklidės vesdavosi žirgą. Jis padėdavo jai užlipti ant arklio, pakišdamas jai po kojų sunertas rankas. Tai jis ėmė daryti, kai pasklido kalbos, jog ji laukiasi.

— Tamstai reikėtų balno, kol viskas praeis... — kartą pasakė jis ir droviai pasižiūrėjo į jos pilvą.

Jai nereikėjo atsakyti. Nes buvo nebylė.

Žmonės jau atvirai kalbėjo, kad ponia Dina ir nėščia, ir nebylė, ir žmonių baidosi.

Jiems gaila buvo motušės Karenos, kuri iš paskutiniųjų stengėsi tvarkyti didžiulį dvarą. Nors jai buvo per septyniasdešimt ir kojos nebelabai klausė.

Žmonės pasakojo, kad į atvežtą daktarą Dina metusi kėdę, kai tas be niekur nieko įžingsniavo į salę apsiėmęs išgydyti nuo melancholijos.

Dina esą buvo gąsdinama beprotnamiu, jei nepradėsianti padoriai elgtis, bet jai tai nepadarę nė mažiausio įspūdžio. Ji tik žiūrėjusi į daktarą tokiomis baisiomis akimis, kad tas nutaręs, jog saugiausia būsią pasišalinti jos negydant.

Senutė turėjusi kviesti daktarą punšo ir pietų su keptu tetervinu, vynu bei cigarais, kad tai bent kiek atpirktų jaunamartės elgesį.

Būdama viena Dina įniršusi trankė komodos stalčius. Nes ji nebeįlįsdavo į jokį savo rūbą.

Išaugę pilvas ir krūtys suteikė jaunam kūnui apimtį, kuri būtų sukėlusi nuostabą ir pavydą kiekvienai, kiek mažiau apdovanotai tomis grožybėmis. Jeigu ji būtų kam nors pasirodžiusi.

Tačiau ji tik žingsniavo iš vieno salės galo į kitą ir neegzistavo absoliučiai niekam šiame pasaulyje.

Galų gale motušei Karenai pavyko įsmukti pas ją trumpai valandėlei. Į Stranstedą nedelsiant buvo pasiųstas žmogus parvežti siuvėjos.

Dienos tekėjo viena į kitą. Tamsios naktys jas stūmė krūvon. Darė nepermatomas. Kaip aitrius dūmus iš gęstančio ugniakuro.

Aš esu Dina, kuri skaito Jertrūdos knygą. Pro Jertrūdos padidinamąjį stiklą. Nes Kristus yra nelaiminga būtybė, kuri reikalauja, kad aš jam padėčiau. Jis niekaip negali savęs išganyti. Turi dvylika išrinktųjų, kurie negrabiai jam bando padėti. Bet nieko iš to neišeina. Visi jie yra neryžtingi, bailūs ir bejėgiai. Judas dar nors skaičiuoti moka... Ir jis išdrįsta būti blogas iki galo. Bet, atrodo, jis leidžiasi, kad jam būtų primetamas šitas vaidmuo. Tarsi jis neturėtų drąsos pasakyti, jog nenori išduoti, kad kiti išvengtų išdaviko likimo...

Kadangi Dina nekalbėdavo, žmonės užsimiršę pamanydavo, kad ji dar ir kurčia.

Prieškambariuose ir jai už nugaros būdavo dalijamasi naujienomis, o kadangi ji jokiu ženklu neišsiduodavo, kad girdi, ką jie kalba, tai virto įpročiu. Šitaip Dina visą laiką žinojo, kas vyksta ir ką žmonės galvoja.

Ji užrašydavo savo trumpus pageidavimus bei nurodymus. Grifeliu juodojoje lentelėje. Į Tromsės knygyną ji siuntinėjo užsakymų lapelius.

Garlaivis jai atplukdydavo dėžių. Atplėšdavo jas pati žarstekliu, kuris visuomet gulėdavo šalia krosnies.

Tarnaitė, kuri semdavo pelenus ir atnešdavo malkų, sakydavo, jog matant tokį įrankį darydavęsi nejauku.

Tačiau kai vieną dieną to sunkaus ir grėsmingo įrankio ji nerado įprastinėje vietoje, pasidarė dar nejaukiau.

Tos knygos buvo apie buhalteriją bei ūkvedybą. Skaitymas Diną kartais taip išvesdavo iš kantrybės, kad Olinei imdavo rodytis, jog ponia daužo krosnį.

Į namus buvo pakviestas apskaitos žinovas. Kasdien po kelias valandas Dina praleisdavo krautuvės kontoroje, kur ji nuodugniai mokėsi buhalterijos.

Su Nylsu ėmė rimtai nesutarti. Apskaitininkas išbuvo visą mėnesį. Šmirinėjo kambariuose ir kontoroje nelyginant sarginis šuo.

— Matyt, greitai pati poniutė puls supirkinėti prekių krautuvei, — burbtelėjo Nylsas ir pašnairavo į apskaitininką Peterį Oleseną, kuris nė iš tolo nepasidavė jo sarkazmui.

Jam dar niekada nebuvo taip gera kaip čia, Reinsnese. Tiesą sakant, jis mielai būtų čia tarnavęs be galo.

Vakarais jis sėdėdavo rūkomajame dūmydamas geriausią Jakobo pypkę iš jūros putos, tarsi ji būtų jo nuosavybė.

Tik jam netekdavo pasidžiaugti Dinos draugija. Išskyrus tas valandas, kai mokydavo ją apskaitos. Ji užsidarydavo salėje. Kai nejodinėdavo ir nerašydavo paliepimų ar klausimų. Kurių neįmanoma buvo suprasti klaidingai.

Nė vienas šeimynykštis nebūtų galėjęs pavadinti jos draugiška. Kadangi ji nekalbėjo, blogo žodžio iš jos taip pat neišgirsdavai.

Motušė Karena atsidžiaugti negalėjo tokiu Dinos energingumu. Bet nepagalvojusi ėmė prikaišioti, kad Dina per mažai paisanti „savo padėties“.

Tada Dina pratrūko taip riaumoti, kad salėje be mažiausio vėjelio barškėjo veidrodis ir langai.

Nebuvo Reinsnesui didesnės baimės už tą, kai Dina, persisvėrusi per laiptų turėklus, pratrūkdavo riaumojimu, kuris visiems, kas tik būdavo priverstas klausytis, eidavo per širdį.

Olinės žodžiais tariant, Dinos kilmė buvo kaip ant delno.

Bet paprastai būdavo taika. Motušė Karena dažnai snausdavo po savo languotu apklotu kambaryje. Vėl ir vėl ji skaitydavo reguliarius, sausus Johano laiškus. Kartais — Dinai balsu. Ji atsidavė senatvei, nes matė, kad viskas vienaip ar kitaip sugrįžo į vėžes.

Tačiau svečių kambariai keletą mėnesių stovėjo tušti. Neatrodė, kad viliotų gedulas, nebylystė ir beprotybė Reinsnese. Didžiuliai prekybos ir nakvynės namai tarsi užmigo žiemos miegu.

Tačiau jekta „Motušė Karena" iš Lofoteno salų grįžo su neblogu uždarbiu. Anderso dėka. Paaiškėjo, kad labai dažnai Jakobas sau garbę pelnydavo Anderso geru darbu.

Kūdikis buvo visų viltis ir pokalbių tema.

Natūralu, kad pati Dina apie jį kalbėti negalėjo. Bet ant lentelės apie jį taip pat nerašė.

Suradusios laisvą valandėlę, tarnaitės, Tėja ir Anetė, siuvo drabužėlius, o Olinė vis padejuodavo, jog pribuvėja gyvenanti taip toli.

Vieną audros pritvinkusią dieną atsitiko tai, ko senoji labiausiai bijojo.

Dina nukrito nuo arklio.

Laimei, Tomas buvo laukuose ir viską matė. Jis pasileido ton vieton jusdamas skausmą plaučiuose ir švino skonį burnoje. Surado ją gulinčią šalia žydinčių bruknių kupsto. Į šonus atmestom rankom ir kojom. Nukryžiuotą ant žemės. Į dangų atsuktu veidu — ir be galo plačiai atmerktomis akimis.

Apžiūrėjęs nukentėjėlę, Tomas rado kirtį kaktoje ir rėžį kojoje, kur kažkaip sugebėjo įstrigti sausos pušies šakelė.

Jis pasuko vasaros tvarto link, nes buvo arčiausia. Be to, Viešpats, apimtas pykčio, pasiuntė griausmą ir smarkią, ūžiančią liūtį.

Pirmieji driokstelėjimai beprotiškai išgąsdino Juodį, ir tas nutėškė Diną, dar bandžiusią jį sutramdyti.

Tomas nešte ją įnešė į sukežusį tvartelį. Paguldė ant pernykščio šieno. Tam kartui. Nes, dar tebelaikant ją rankose, prasidėjo gimdymas.

Bet kažkada Tomas padėjo savo motinai nuošalioje trobelninko sodybėlėje, kai jai taip atsitiko. Jis žinojo, ką reikia daryti.

Juodis neprisileido artyn. Tada Tomas nubėgo į namus pagalbos.

Ten sukruto nešti vandens katilus, malkas ir drobules. Merginos šiūravosi rankas, klausydamos Olinės skubių nurodymų.

Tomas pasakė, kad apie Dinos pernešimą dabar negalį būti nė kalbos, o kepurė kaip vilkelis sukosi jo rankose.

Neįtikėtinu greičiu Olinė nušleivojo į vasaros tvartą. Iš paskos bėgo Tomas, įkalnėn stumdamas karutį, pilną reikmenų.

Lietus prapliupo tiesiog ant jų, grasindamas apsemti visą jų cerata uždengtą vežinį.

Pridususi Olinė ėmė plyšoti, kad dabar jau gana! Negirdėtas daiktas, ir tvanas, ir gimdymas tuo pat metu! Gaivalams ji norėjo įrodyti, kad vadovavimą perėmė ji.

Nepraėjus nė valandai, viskas buvo pasibaigę.

Dinos kūdikis buvo tvirtas, bet mažas berniukas. Gimęs vasaros tvarte, kai pylė lietus ir maitino visa, kas gyva.

Tarpduryje, vis dar negalėdamas nurimti, kinkavo didelę galvą Juodis ir šiepė dantis.

Jei visa tai nebūtų buvęs stebuklas ir Jakobas nebūtų miręs lapkričio mėnesį, Olinė būtų pasakiusi, kad šitas vaikas gimė per anksti!

Bet dabar ji visą kaltę suvertė motinai, kuri elgėsi nelyginant mažvaikė, būdama „padėty“.

Dina nerėkė, kai viskas vyko. Tik gulėjo plačiai atmerktom pastėrusiom akim ir stenėjo.

Bet kai vaikas išėjo ir teliko sulaukti nuovalos, pasigirdo baisiausias riksmas, kokio jiems dar nebuvo tekę girdėti.

Dina pasimuistė, išsižiojo ir rėkė, kiek gerklė išneša.

Aš esu Dina, kuri girdi, kaip riksmas mano galvoje sukasi lizdą. Jis vėl užgula ausis. Fagerneso skalbykloje garuose skęsta Jertrūda ir parkrenta ant grindų. Čia ji netenka jėgų. Veidas ima eižėti. Labiau ir labiau. Mes kartu lekiam tolyn. Toli nuo čia...

Dina jų rankose apsunko ir nutilo.

Motušė Karena, kuri taip pat buvo čia, beviltiškai sukūkčiojo.

Bet Olinė taip ėmė pliaukšėti Dinai per skruostus, kad nuo jos pirštų liko žymės nelyginant randai.

O riksmas vėl išsprūdo. Tarsi tūkstantį metų nebūtų galėjęs ištrūkti. Jis maišėsi su tyliu kūdikio verksmu.

Jį paguldė jai ant krūtinės. Jis buvo vardu Benjaminas. Plaukučiai juodi. Akys senos ir tamsios kaip du angliukai.

Pasaulis sulaikė kvėpavimą. Netikėtai stojo tyla. Išganymas.

Po kurio laiko nuo kruvinų drobulių suskambo nelauktas valdingas balsas:

— Uždarykit duris! Šalta!

Dina prakalbėjo. Olinė nusišluostė kaktą. Motušė Karena sunėrė rankas. Lietus prasigraužė kelią pro durpių stogą. Nedrąsus šlapias svetys.

Naujiena pasiekė Tomą, sėdintį ant dėžės po medžiu. Pats to nejausdamas, buvo permirkęs iki paskutinio siūlelio. Atsitraukęs per pagarbų atstumą nuo vasaros tvarto.

Visu jo kūnu perbėgo pasigėrėjimo šypsnys. Pasiekė rankas. Šios šypsulingai atsivėrė, ir delnai akimirksniu prisipildė šilto lietaus.

— Ką tu sakai? — laimingas sudejavo jis, kai Olinė atėjo pas jį su žinia.

— Uždarykit duris! Šalta! — kvatojo ji mostaguodama rausvom nuogom rankom.

Tuomet abiejų juokas susiliejo į vieną. Motušė Karena neiškentusi nusišypsojo.

— Uždarykit duris! Šalta! — sumurmėjo ji ir pakinkavo galvą.

Dina buvo gabenama namo didžiulėje burėje. Nylso, gyvulių šėriko, atsitiktinio krautuvės kliento ir Tomo rankomis. Andersas buvo Bergene.

Taku, besileidžiančiu sodybos link, pro dviveres duris vidun ir laiptais aukštyn į lovą su baldakimu salėje.

Tik tuomet atvyko pribuvėja patikrinti, ar viskas praėjo tvarkingai. Ji liko patenkinta, virtuvėje ir salėje ant sidabrinio padėklo buvo išpilstyta pribuvėjos karčioji.

Dina gėrė godžiai, kiti tik gurkšnojo. Tarnaitę ji paprašė iš komodos stalčiaus ištraukti muilo gabalėlius. Balsas buvo lyg užrūdijusių skrysčių dejonė.

Muilu ji apdėliojo berniuką, gulintį jai prie krūtinės. Trylika levandom ir žibutėmis kvepiančių muilo gabalėlių. Magiškas kvapų ratas.

Netrukus abu miegojo.

Pienas nenorėjo rastis.

Iš pradžių vaiką maitino saldintu vandeniu. Bet ilgainiui to ėmė nebepakakti.

Nuo amžino riksmo moterims nugaras išpildavo prakaitas. Po keturių parų buvo girdėti tik vientisas knerkimas su trumpom pauzėm, kai vaikas išsekęs užsnūsdavo.

Dina buvo išblyškusi, bet moterų aimanavimo nepaisė.

Galiausiai Tomas prasitarė pažįstąs vieną lapių merginą parapijos pietuose, kuriai mirė neseniai užgimęs kūdikis.

Ji buvo vardu Stinė. Liesa ir didžiaakė, gražiais auksiniais plaukais ir išsišovusiais skruostikauliais.

Olinė atvirai rodė nepasitikėjimą tokia liesa žindyve. Į jos samišką kilmę dar buvo galima nekreipti dėmesio.

Bet greitai paaiškėjo, kad tos mažutės krūtys esančios gyvybės eliksyro šaltinis. O liesame gyslotame kūne slypėjo ramybė, tarsi sukurta vaikui liūliuoti.

Prieš keletą dienų ji neteko savo berniuko. Bet apie tai nekalbėjo. Pirmosiomis dienomis buvo įtari, pritvinkusi pieno ir nelaiminga.

Visi žinojo, kad ji buvo netekėjusi, bet niekas dėl to jai akių nedraskė.

Alsioms, kvapioms liepos naktims Stinė suteikdavo harmonijos ir ramybės. Tada viskas nurimdavo.

Salsvas kūdikio ir pieno kvapas skverbėsi iš Stinės kambarėlio. Plūdo į prieškambarį pasiekdamas nuošaliausius kampelius. Net ir išimtininkų troboj jautėsi moters ir kūdikio dvelksmas, nors nežinia, kaip tai galėjo būti.

Dina pragulėjo lovoj septynias dienas. Po to pradėjo vaikščioti. Skubriais žingsneliais nelyginant ožka įkalnėn.

— Jei ne vaikas, tada ji pati, — niurzgėjo Olinė.

Vasara buvo karšta. Ir trobose, ir laukuose. Šeimynykščiai ėmė galvoti, kad vėl viskas bus kaip anksčiau. Kai buvo gyvas velionis

ponas Jakobas ir kai punšu buvo vaišinami giminaičiai, draugai ir kilmingi pakeleiviai iš toli bei arti.

Stinė žindydavo. Šmėsčiodavo kaip šešėlis tai šen, tai ten. Be garso, tarsi vasaros vėjas ir grunto vanduo būtų buvę jai broliai.

Olinė prigrasė šeimyną nepliurpti, kad vaikas gimė vasaros tvarte.

Motušė Karena pasakė, kad Viešpats irgi gimęs tvartelyje ir tai galėjęs būti ženklas.

Bet Olinė nenusileido. Šia tema nevalia buvo nė prasižioti. Tačiau prasižiota buvo. Esą Dina iš Reinsneso per savo vestuves vienais apatiniais išėjusi pas svečius, o dabar ir pagimdžiusi tvarte!

Tą vasarą Dina ėmė vaikščioti po kambarius.

Vieną kartą būdama virtuvėje ji pastebėjo, kad Olinei ant pečių pribyrėję pleiskanų.

Olinė mirtinai įsižeidė. Ar tvarte ne ant jos rankų gimdžiusi toji pajodžarga. Dinai išėjus ji dėbtelėjo į lubas kaip piktas šuo, pririštas prie namų.

Tarp Stinės ir Dinos užsimezgė savotiška tyli draugystė.

Kartais jos abi stovėdavo palinkusios prie lopšio — beveik nekalbėdamos. Stinė nebuvo kokia plepė.

Vieną dieną Dina paklausė:

— Kas buvo vaiko, to, kur numirė, tėvas?

— Jis nevietinis, — atsiliepė.

— Ar teisybę sako, kad jis turėjęs ir žmoną, ir vaikų?

— Kas sako?

— Bernai krautuvėj.

— Meluoja!

— Tai kodėl nesakai, kas jis toks?

— Nesvarbu, vaikas mirė...

Matyt, tokia negailestinga gyvenimo filosofija Diną patenkino. Ji pažvelgė Stinei į akis ir tarė:

— Taip, tu teisi, nesvarbu! Koks skirtumas, kas tėvas.

Stinė nurijo seilę ir su dėkingumu pakėlė akis į Diną.

— Mūsų vaikas bus vardu Benjaminas, ir tu neši jį krikštyti! — kalbėjo toliau Dina, sugriebdama mažą vaiko kojelę, spurdančią ore.

Vystyklai buvo numesti į šalį. Palėpėje tvyrojo troškus vasaros karštis. Kiaurą parą galėjai jausti saulės svilinamo namo kvapus.

— Ar gerai šitaip? — pasibaisėjusi paklausė Stinė.

— Gerai! Tu išgelbėjai šiam padarui gyvybę.

— Galėjote jam duoti atskiesto karvės pieno...

— Tylėk! Tau reikia naujo sijono, naujų baltinių ir naujos liemenės. Ir pastorius bus pakviestas į vaiko krikštynas.

Lensmanas vos nesprogo iš pykčio patyręs, jog jam neteks nešt krikštyti pirmo anūko ir vaikas negaus tėvo vardo.

— Jakobas! Toks turi būti jo vardas! — griaudėjo jis. — Benjaminas — tai tik įtartina biblinė bobų išmonė!

— Benjaminas yra Jakobo sūnus — toje pačioje Biblijoje, — užsispyrusi atkirto Dina.

— Taigi niekas giminėje nebuvo vardu Benjaminas! — sušuko lensmanas.

— Nuo ateinančio sekmadienio bus! Gal galėtum pereiti į rūkomąjį, tada bus taika.

Lensmanas sustingo. Tamsraudoniu veidu. Žmonės kambariuose bei virtuvėje buvo ginčo liudininkai. Lensmanas atvyko dvaran norėdamas viską deramai paruošti. Ir še tau kad nori!

Bažnyčioje ji stovėsianti šonas prie šono su ta Stine, lape tarnaite, pasigimdžiusia pavainikį.

Lensmanas galėdavo taip užsirūstinti, kad įniršis kažkur užstrigdavo neišsiveržęs lauk. Kai pyktis pagaliau pratrūkdavo, niekas nesugebėdavo nuspėti garsų prasmės.

Galiausiai jis apsisuko ir pareiškė važiuosiąs namo iš šito beprotnamio. Ir kad Benjamino vardas vyrui tinkąs ne daugiau nei mergelės Marijos.

— Italijoje yra vyrų, vardu Marija, — tarė Dina. — Jei važiuoji namo, nepamiršk pasiimti pypkės iš ano kambario. O vardas yra ir bus Benjaminas!

Antrojo aukšto koridoriuje stovėjo Stinė ir patyliukais verkė. Ji viską girdėjo.

Olinė kažką burbuliavo po nosim, bet jos niekas nepaisė. Lauko darbininkai, virtuvėje valgę vakarienės košę, dėjosi abejingi.

Bet vos tik pasiekę klėtį, jie pratrūko smagiai juoktis. Na, ir užsispyrėlė toji jaunamartė! Kuo jie dėti, kad ji jiems patinka. Niekas visoje parapijoje neturėjo tokios ponios, kuri tarnaitei suteiktų garbę nešti savo vaiką Dievui Tėvui visagaliui vien dėl to, kad jinai žindyvė!

Įnirtingais sunkiais žingsniais lensmanas Holmas įpykęs patraukė prie valties.

Tačiau žengdamas žvyruotu keliuku jis lyg ir ėmė pamažu vėsti. Žingsniai lėtėjo, kol atsidusęs sustojo priešais valčių pašiūrę.

Tuomet jis vėl apsisuko, jau antrą sykį tądien, ir tuo pačiu keliu nuėjo atgalios. Keldamas nereikalingą triukšmą, užlipo laiptais ir šūktelėjo pro atlapotas duris:

— Tegul tad sau gyvena nuodėmėje ir tesivadina Benjaminas! Dėl Dievo meilės!

Tačiau Dagnę tai sukrėtė. Ji iš viso nesiruošė vykt į bažnyčią. Šis tyčinis viešas įžeidimas dieną naktį jai nedavė ramybės.

O kai reikėjo važiuoti į bažnyčią, ji buvo peršalusi, sušniurusi, skaudama galva ir paraudusiom akim.

Berniukams irgi nebuvo leista važiuoti be jos priežiūros. Dabar jų jau buvo du.

Akimirką lensmanas lyg ir pasijuto kaltas, kai į jį įsmigo smerkiančios akys. Tačiau jis suėmė save į rankas, atsiduso ir paaiškino, jog, šiaip ar taip, tai jo pirmasis anūkas. Jo pareiga vykti į bažnyčią!

Jis keliavo pasijutęs didvyriu, su krikštynų dovana kišenėje. Nuo širdies kaip akmuo nusirito sunkumas, ištrūkus nuo Dagnės priekaištų ir nuolat smerkiančių akių, rėkte rėkiančių:

— Tu tik pažiūrėk, mielasis Larsai, kokia tavo dukra! Šitokia gėda.

Tarsi jis pats to nebūtų žinojęs!

Didžiausia kančia jam būdavo Dagnės iškalbingas žvilgsnis, palydimas žodžių apie tai, kokį nepriekaištingą auklėjimą vaikystėje ji gavusi „ten, pietuose“. Jis taip įniršdavo, kad keletą sykių vos susilaikė negriebęs savo didžiuliais gniaužtais jai už gerklės.

Tačiau nei lensmanas smaugė, nei mušė. Tik įsmeigdavo į žmones tamsiai mėlynas akis. Ir jausdavosi baisiai įžeistas bei nelaimingas, kai kas nors nutikdavo.

Geraširdiškai palaidęs gerklę, jis visada pasiekdavo savo, ir tinge, ir namie. Bent jau nuo tada, kai Dinos namais tapo Reinsnesas.

Ne kartą jis su dėkingumu prisimindavo mirusį draugą ir motušę Kareną. Bet jis niekuomet nesusimąstydavo apie tai, kaipgi iš tikrųjų yra Reinsnese.

Atsirasdavo vienas kitas, nebijantis paplepėti. Todėl tik tuomet, kai Dagnė dėl ko nors imdavo jį vainoti, jis sužinodavo, kas dedasi Reinsnese. Su tokia šeimininke, kuri net neužeina į savo kambarius ir jodinėja per naktis. Kuri draugauja su samdiniais ir tarnaitėm.

Kartais jis pagalvodavo, kaip Dina augo. Kaip ilgai nebuvo pratinama prie žmonių. Iki pat to laiko, kai į namus atvyko tas keistuolis Lorchas. Nei velnias, nei gegutė, kaip sakydavo Dagnė.

Lensmano galvoje tarpais šmėsteldavo miglotas kaltės jausmas. Bet jis jį suvokdavo tik kaip įžeidimą, pasiųstą tyčia jam įskaudinti. Dėl to jam atrodė, jog elgiasi visiškai teisėtai, jį atmesdamas.

3 skyrius

KAI TAVO ŽODŽIAI BUVO ĮVYKĘ, KO NORI, KAD VAIKAS DARYTŲ? ARBA KO JIS TURI SERGĖTIS?

(Ts 13, 12)

Visus keistai veikė saldrūgštis kūdikio ir motinos pieno kvapas. Greičiausiai dėl to, kad paskutinį sykį jį uodė prieš dvidešimt trejus metus.

Būdavo, Olinė neapsieina be palyginimų.

— Jis panašus į Johaną! — Arba: — Kaip iš akies trauktas Johanas! Prisidirbęs jis irgi taip žiūrėdavo!

Šeimos padidėjimą ji priėmė labai entuziastingai. Ir jai be galo rūpėjo mažojo Benjamino ausų forma. Ji nužiūrėjo, kad jos mažumėlę atlėpusios. O tai buvo svetimas elementas šeimos istorijoje. Ji žvilgčiojo į Diną, kurios ausys visuomet slėpėsi po plaukais.

Ji vos susilaikė nepatikrinusi, ar ne iš motinos berniukas bus paveldėjęs smailias kaip fauno ausis.

Bet kadangi kas tik panorėjęs negalėjo līsti prie Dinos, ji pasitenkino tuo, kad prisiminė dar neapžiūrėjusi lensmano ausų.

— Lensmanui dar mažam nupjovė ausis, nes jos buvo tokios bjaurios, — begėdiškai pareiškė Dina.

Olinė pasijuto užgauta. Bet ji suprato užuominą. Ir Dinos akivaizdoje nebeaptarinėdavo berniuko išvaizdos.

Užtat Stinei tekdavo išklausyti dar daugiau. Iš pradžių Olinę labiausiai jaudino tai, kad ant vaiko galvos nėr nė vieno plaukelio. Ir kad ant kairiojo petuko turi didelį apgamą.

Ji įkyrėjo Stinei šnekom, kad tikriausiai plaukai neaugantys dėl to, kad pienas nemaistingas.

Ir neką tegelbėjo motušės Karenos ir Stinės aiškinimai. Apie tai, kad keli jų pažinoti kūdikiai buvę beplaukiai iki tol, kol pradėję vaikščioti. Ir kad gamta neretai šitaip pasielgianti su žmonių vaikais.

Pirmoji Benjamino vasara buvo nepakeliamai karšta.

Stinės krūtų palutės bematant sušusdavo, ir nuolatos koks tuzinas jų džiūdavo ant virvės už skalbyklos.

Alyvos peržydėjo labai greitai, vos spėjus užuosti jų kvapą. Derlius kentėjo nuo sausros. Karščio iškamuoti žmonės darėsi išglebę bei irzlūs.

O Benjaminas valgė, verkė ir miegojo kaip geros veislės šunytis. Vaikas augo tiesiog akyse, išskyrus plaukus.

Jis čiulpte iščiulpė savo smulkutę liesą žindyvę. Jai ėmė skaudėti krūminiai dantys. Ji ėjo vis liesyn ir liesyn, nors Olinė šėrė ją grietinėle ir sviestu, kad būtų daugiau pieno.

Dinai pasiekus, kad Benjaminą krikštyti neštų Stinė, ši mergina įgijo nerašytą ir neįvardytą padėtį, kuri buvo žinoma toli už Reinsneso ribų.

Pati Dina, atrodo, viską pamiršo iškart po vaiko krikštynų.

O Stinė prisiėmė bemieges naktis, žindymą, vystymą ir visus tauškalus. Ji mėgavosi gautuoju pripažinimu. Žmonių liežuviams atsukdavo kaulėtą nugarą ir kasdien lepinosi pusryčiais, atnešamais į lovą, geltonųjų gervuogių uogiene ir riebia grietinėle. Taip pat šviežiai sumuštu sviestu ir pienu su medum apetitui sužadinti.

Mintį apie tai, kas bus tada, kai berniukas atjunks nuo krūties, ji išgąstingai stūmė tolyn. Keletą mėnesių ji dar turėjo, ir kol kas niekas apie tai nekalbėdavo.

Nes kiekvienąkart, kai Stinė dėdavo vaiką į Dinos glėbį, susidarydavo magiškas ratas. Galiausiai Dina išvis nebeėmė vaiko į rankas, jei šalia nebūdavo Stinės ir negalėdavo jo paduoti. Be Stinės nė iš vietos.

Vieną dieną, kai motušė Karena ir Olinė stovėjo palinkusios prie žindančios Stinės, Dina pasakė:

— Stinė galės likti dvare tiek, kiek norės. Mums ji reikalinga ne tik vaikui žindyti!

Motušė Karena greitai įveikė nepasitenkinimą tuo, kad jos neatsiklausta.

Tada buvo nuspręsta, kad ir pasibaigus pienui Stinė galėsianti ramiai gyventi Reinsnese.

Nuo tos dienos ji pradėjo šypsotis. Dantų skausmas atlėgo po to, kai ji išdrįso savo krūminį dantį parodyti kalviui.

Neblėso Tomo atsiminimai apie Jakobo laidotuvių dieną. Kaip apie beprotišką įvykį.

Prieš akis stovėjo Dina, apsižergusi laiptų turėklą. Nuoga ir didelė, po savim pasikišusi baltinius, kad geriau slystų.

Tarpais jis įtikėdavo, kad viską susapnavo. Kitais kartais vėl nebežinodavo, kaip buvo iš tikrųjų.

Po to kaip žaibas trenkdavo mintis, kad ne kas kitas, o jis, Tomas, gulėjo ant avikailio salėje.

Jis pasijusdavo slapčia pakeltas į riterius ir tuo pat metu — beviltiškai žlugęs. Savo luomui jis nebepriklausė. Ir visai nesvarbu, kad apie tai jis vienas žinojo.

Laikysena jo pasidarė tiesesnė, žvilgsnis svajingas ir išdidus, toks nebūdingas trobelninko vaikui ir arklidės bernui.

Daug kas tuos pasikeitimus matė, bet niekas nesuprato, kodėl jie įvyko. Reinsnese jis buvo svetimas. Dinos atsivežtinis.

Tačiau iš samdinių neatsirado nė vieno, kuris Tomą būtų patraukęs per dantį. Nes laukuose su juo suspėti būdavo beviltiška. Bernai vengdavo šienauti šalia.

Prašydavo jo neskubėti, bet jis neklausydavo. Visada palikdavo juos per kelis metrus.

Galiausiai jie surado būdą, kaip jį pažaboti. Palikdavo Tomą visą dieną su šakėmis vežiman šieno krauti. Vakarais dar atiduodavo vienam nupjauti sunkiausius barus. Per atokvėpius siuntinėdavo parnešti pustyklės ar rauginto pieno ąsočio.

Tomas niekuomet neprieštaraudavo. Nes nė akimirką jo neapleisdavo vaizdiniai ir išgyvenimai. Kvapai. Valandų valandas virš galvos kilnojant rankas su sunkiais šieno glėbiais. Arba lakstant tarp sodybos ir pievų. Ieškant naujos pustyklės, pustant dalgį ar pas Olinę ąsotin pilantis rauginto pieno.

Tą vasarą, kai Dina pagimdė, jo kūnas žvilgėjo prakaitu ir buvo parudęs nuo saulės.

Kiekvieną popietę jis iki pusės įlįsdavo į vandens kubilą arklių ganykloje ir purtydavosi kartu su arkliais.

Jis vis tiek degė. Geriausiai karštį gesinti sekdavosi su ja jodinėjant. Tuomet, kai ji atsispirdavo nuo jo rankų, būdavo arčiausiai.

Tomas būtų parsidavęs pačiam velniui, kad tik galėtų liesti jos koją be geležimi kaustytų batų.

Dina dažnai gulėdavo mažame giliame užutėkyje už kalvos su vėliava. Jis buvo gerai pasislėpęs tarp kalnagūbrių ir beržyno. Pakankamai toli nuo laukų ir laivakelio.

Ji gulėjo iki pat smakro panirusi šaltokame vandenyje, iš jo kyšojo krūtys nelyginant kokie gyvūnai, bandantys savarankiškai išmokti plaukt.

Būdavo, kad jai išlipus į krantą, Jertrūda stovi pamiškėje ir moja pusiau pakelta ranka.

Tuomet Dina sustodavo prisidengusi baltiniais ar rankšluosčiu. Stovėdavo. Kol Jertrūda kalbėdavo su ja arba išnykdavo.

Nuo to laiko, kai Dina pakilo iš lovos po gimdymo ir pradėjo vaikščioti, Tomas su visu savo apsukrumu stengėsi susekti, kada ji maudosi. Tai būdavo pačiu netikėčiausiu paros laiku.

Jis turėjo savo ženklų sistemą. Ir nieko nelaukęs leisdavosi iš paskos, jei tik tuo metu būdavo dvare.

Atsibusdavo vidury nakties jau pasiruošęs. Net lapė būt galėjusi pavydėti tokios klausos, kuria jis sugaudavo žolės šiugždėjimą palei klėtelę ir toliau, užutėkio link.

Vieną dieną jis netikėtai išdygo priešais Diną. Iki tol pagarbiai laukęs, kol ji apsirengs ir ims kilti taku.

Šešėlyje tarp medžių skraidė paukšteliai.

Jie abu aiškiai girdėjo varpą, šaukiantį valgyt viename iš dvarų kitoje sąsiaurio pusėje.

Skardis buvo ką tik apsigaubęs tamsiai mėlynu vakaro šešėliu, zirziliavo vabzdžiai. Kvapų mišinyje galėjai išskirti viržių ir saulės išdžiovintų dumblių kvapą.

Dina sustojo ir įsmeigė akis į žmogystą priešais save. Tarsi klausdama. Tarsi norėdama sužinoti, kas jis toks. Jai tarp antakių įsirėžė gili raukšlė. Tai jį sutrikdė. Vis tiek jis ryžosi.

— Tu sakei, kad duosi man žinią...

— Žinią? Kokią?

— Kad nori pamatyti mane.

— O kodėl aš turėčiau norėti?

Jis jautė, kaip jos balsas traiško kiekvieną kaulelį jo kūne. Vis tiek jis stovėjo tiesus.

— Todėl kad... tą dieną, kai Jakobas... Nes tą dieną salėje...

Tuos žodžius jis sušnabždėjo. Išdejavo. Padėjo jai po kojų kaip auką.

— Buvo kiti laikai!

Ji pasakė taip, tarsi būtų rašiusi galutinę sumą po dviejų brūkšnelių apskaitoje. Tiek ir tiek grynojo pelno. Tiek ir tiek liko skolos. Tiek ir tiek prarasta dėl nepavykusios žūklės.

— Taip... bet...

Ji nusišypsojo. Šypsena, kurią visi suprasdavo klaidingai. Išskyrus Tomą.

Nes jis buvo matęs kitokią Diną. Salėje. Nuo to karto jam ėmė nebepatikti jos šypsena.

— Laikai juk pasikeitė. Žmonės daro tai, kas jiems privalu daryti, — pasakė ji, žiūrėdama jam tiesiai į akis.

Jos vyzdžiai išsiplėtė. Kairiojoje rainelėje galėjai įžiūrėti gintaro spalvos dėmelę. Šaltis mėlynai pilkose akyse jį persmelkė kaip fizinis skausmas. Jam atėmė rankas ir kojas. Jis nesijudino iš vietos. Net ir tuomet, kai ji aiškiai parodė, kad nori praeiti. Jis nedrįso jos liesti, nors buvo taip arti, kad juos teskyrė oda ir rūbai.

Atrodė, lyg jai būtų šovusi kokia mintis. Ji pakėlė ranką ir delnu palietė jo pūkuotą skruostą. Jis buvo visas šlapias nuo karščio, įtampos ir gėdos.

— Tie laikai negrįš, — pasakė ji atsainiai. — Bet tu gi gali jodinėti.

Tą patį vakarą, Dinos plaukams dar nespėjus kaip reikiant išdžiūti, jie nujojo į kitą tarpeklio pusę.

Porą kartų ji, įtempusi vadeles, prilaikė Juodį batu įrėždama jam į šoną.

Ruduo jau buvo prasidėjęs. Lapuočių miškas geltonijo, kažkur toli šlaite liepsnojo epušės.

Jis bijojo jai įkyrėti ar pasirodyti įžūlus. Nenorėjo tą pačią dieną būti dar kartą atstumtas.

Tačiau kūne siaučianti liepsna negeso. Tomas miegojo neramiai, dažnai sapnuodamas trikdančius sapnus, kurių negalėjai pasipasakoti klėtelėje.

Dirbdamas neretai stabtelėdavo pajutęs jos kvapą. Pasirodydavo, jog ji stovi už jo, ir jis skubiai atsisukdavo. Tačiau jos ten niekuomet nebūdavo.

Pagriovius ir pievas ožkarožės nusėjo raudonai violetiniais žiedais.

Paukščių jaunikliai jau kadais buvo išmokę skraidyti. Kam nors parplaukus iš žūklės, kirų ir žuvėdrų klyksmas virsdavo tyliu kirksėjimu. O šulinys beveik išdžiūvo.

4 *s k y r i u s*

KAS PAVOGTŲ ŽMOGŲ IR JĮ PARDUOTŲ, PAAIŠKĖJUS JO KALTYBEI, MIRŠTE TENUMIRŠTA.

(Iš 21, 16)

Anksčiau motušė Karena nerimavo, kad Dina visiškai užsidariusi nuo žmonių, o dabar ji su vis augančiu nerimu matė ją grįžtant prie nepadorių įpročių ir išmonių.

Būdama tarp nepažįstamų žmonių, Dina keldavo susidomėjimą. Savo laikysena ji greičiau priminė pasiturintį įtakingą poną. Lyg niekur nieko ji po pietų sėsdavo rūkyti cigaro, jei tik pasitaikydavo proga. Tarsi norėdama piktinti ir erzinti.

Kai vyrai išeidavo į rūkomąjį, Dina nusekdavo iš paskos, tarsi tai būtų savaime suprantama.

Užmetusi koją ant kojos, ji išsitiesdavo šezlonge. Ranka, laikanti cigarą, tingiai drybsodavo ant pliušo.

Kartais ji netgi nusispirdavo batus.

Šnekėdavo nedaug. Retai dalyvaudavo pokalbiuose, nebent trumpai pataisydavo, jeigu kas nors jai pasirodydavo neteisinga.

Vyrai jautėsi sekami ir suvaržyti. Pasisėdėjimai su cigaru ir punšo taure pasidarė nebe tokie, kokie buvę.

Dinos dalyvavimas ir jos minų žaismas gadino ponams nervus. Kadangi ji buvo šeimininkė, niekas negalėjo jai net mandagia užuomina parodyti, kad ji čia nepageidaujama. O į jų šaltą elgesį ji nekreipė jokio dėmesio.

Būdavo taip pat, kaip esant pastoriui. Negalėdavai jaustis laisvai ar imti pasakoti tikrų atsitikimų.

Nes su savo šypsena sėdėdavo Dina ir klausydavos. Jų nė akimirką neapleisdavo bjaurus jausmas, kad iš jų šaipomasi.

Gėdingiausi būdavo tie kartai, kai ji pertraukdavo pokalbį norėdama patikslinti skaičius, metus, tai, kas iš tiesų galėjo būti pelninga arba kas buvo rašyta laikraščiuose.

Iš pradžių jie tikėdavosi, kad ji pakils ir išeis kur nors namuose išgirdusi verkiant Benjaminą. Tačiau ji net nepakeldavo antakių.

Ilgainiui Nylso kantrybė trūko. Punšo gėrimą jis perkėlė į kontorą. Pamažu viename jos kampe įsirengė salonėlį.

Bet Dina nesileido išvaroma. Ji akylai sekė apskaitą. Ir gerdavo punšą kontoroje.

Kai Benjaminui buvo gal metai, Dina rado Stinę palinkusią prie berniuko galvos ir apsiašarojusią.

Ašaros krito ir krito. Be jokio garso. Žįsdamas berniukas išpūstom akim žiūrėjo į žindyvę. Tarpais užmerkdavo tai vieną, tai kitą akį, kai nevalingai suvokdavo, kad ašara gali jon pataikyti.

Iš tikrųjų jis žindė tik dėl to, kad buvo malonu jausti žmogaus artumą, nes Stinė beveik nebeturėjo pieno. Jau ir laikas buvo, kaip sakė Karena. Po ilgų atsikalbinėjimų Dinai pavyko iškvosti, kas Stinei nutiko.

Ji leidusis suvedžiojama. Nemaniusi, kad galima pastoti žindant. Bet, matyt, senoji taisyklė negaliojanti tokioms kaip ji.

Iš pradžių ji nenorėjo sakyti, kas tėvas. Tačiau Dina neatlyžo.

— Jei nepasakysi man, kas vaiko tėvas, kuris privalės tave išlaikyti, nebegalėsi čia gyventi.

— Bet tai neįmanoma, — raudojo Stinė.

— Kodėl neįmanoma?

— Nes jis — kilmingas žmogus.

— Tai jis ne iš Reinsneso?

Stinė verkė.

— Iš Stranstedo?

Stinė nusisuko ir papurtė galvą.

— Iš Santorgo?

Šitaip Dina kamantinėjo tol, kol išgirdo tai, ką ji jau ir taip žinojo. Kad Nylsas vaiko tėvas.

Saloną krautuvėje, kuris naktimis ištuštėdavo, Nylsas naudojo ne vien punšui gerti.

— Mano ausis pasiekė žinia, kad Nylsas taps tėvu!

Dina uždarė kontoros duris ir įsisprendė. Nylsas sėdėjo už didžiulio ąžuolinio stalo.

Jis pakėlė akis. Ir vėl jas nudelbė. Iš pradžių jam sunkiai sekėsi atremti jos žvilgsnį.

Tada jis pasuko viską į kitą pusę ir dėjosi girdįs šią istoriją pirmą kartą.

Kimūs pasiaiškinimai pylėsi kaip cukrus iš prakiurusio maišo.

— Šitos kalbos — gryniausia nesąmonė! — pareiškė jis.

— Tu esi pakankamai suaugęs, kad atsakytum už savo veiksmus, todėl man nereikia tau šito aiškinti. Bet vaikai juk neatsiranda iš Šventosios Dvasios. Bent jau ne pas mus! Taip buvo žydų šalyje. Ir tai tik vieną kartą! Kaip suprantu, tu čia buvai parsigriovęs Stinę. Šitam kambary?

Nylsas ėmė įrodinėti savo tiesą dar jai nebaigus kalbėti. Kurį laiką jie šnekėjo vienas per kitą.

Tuomet Dinos akys sužaibavo. Įtūžis ir panieka susimaišė su kaži kokiu džiaugsmu.

Nepaleisdama jo žvilgsnio, ji iš lėto prisiartino prie rašomojo stalo krašto. Jos balsas stingdė kaip ledas.

— Nylsas pakankamai suaugęs, kad galėtų rinktis. Šiandien jis gali pasirinkti viena iš dviejų: arba jis ilgai nedelsdamas veda Stinę prie altoriaus, arba visiems laikams nešdinasi iš Reinsneso! Su pusės metų atlyginimu!

Nylsas išbalo kaip drobė. Galbūt jis nujautė, kad Dina tik ir telaukia dingsties juo atsikratyti. Suprato patį pirmąjį kartą, kai Dina rausėsi po protokolus kontoroje.

— Jūs norite mane išvaryti iš mamos Ingeborgos dvaro! — ištarė jis taip susijaudinęs, kad prabilo pabrėžtinai mandagiai.

— Jau kaži kada šis dvaras nebepriklauso Ingeborgai! — su pašaipa pareiškė Dina.

— Johanas tą pačią dieną sužinos apie tai!

— Nepamiršk jam papasakoti, kad po pusmečio tapsi tėvu ir kad nori Stinę palikti vieną su vaiku! Johanas, būsimasis pastorius, tikriausiai palaikys tai žygdarbiu!

Ji ramiai pasisuko eiti.

— Nylsas gali užeiti pas mane dar šįvakar ir papasakoti, kaip jis nusprendė pasielgti, — pasakė ji nusigręžusi. Atsargiai uždarė paskui save duris ir nepiktai linktelėjo krautuvės padėjėjui, kuris pastatęs ausis stovėjo kiek per arti durų.

Jis atėjo pas ją į salę temstant, kai ji sėdėjo ir lošė kortomis. Jie buvo gerai pasiruošę. Ir vienas, ir kitas.

Jis negalįs vesti samės! Ir dar tokios, kuri turėjusi vaiką su kitu, nesvarbu, kad vaikas miręs. Dina tai turinti suprasti.

Kalbant atvirai, jis turėjęs visai kitokių planų. Jis nusižiūrėjęs merginą iš geros šeimos. Pasakė, kuo ji vardu ir visa kita. Ir pabandė nusišypsoti Dinai.

— Tačiau buvo nusispjaut į subtilius jausmus ir tai, kad ji tėra samų merga, kai grioveis ją ant grindų kontoroje!

— Ji nesipriešino!

— Taip, žinoma, ji ir dabar nesipriešina. Jos pilvas pučiasi kaip nuo mielių. Priešinasi tiktai Nylsas.

— Tai būtų prieš Jakobo valią, jei aš turėčiau išvykti.

— Tu, Nylsai, nieko nežinai apie Jakobo valią, užtat aš žinau!

— Tu grasini išvaryti mane iš namų!

Jis susmuko ant kėdės.

Dina priėjo prie jo ir paglostė jam ranką. Pasilenkė prie jo savo augalotu kūnu.

— Mums reikia tavęs tiktai vestuvių dieną. Vėliau daryk kaip išmanai, išvažiuok ar pasilik, — pasakė ji tyliai. — Jei liksi, gali tikėtis dvigubo metinio atlyginimo, dėl Stinės.

Nylsas linktelėjo ir delnu persibraukė veidą. Mūšis buvo pralaimėtas.

Tą vakarą žvyruotais keliukais tarp trobesių slankiojo liūdna žmogysta. Ir vakarienės atsisakė. Tačiau Nylsas žinojo, kad būtina apsidrausti, kol dar ne viskas prarasta. Kiekvieno savi įstatymai.

Dinos įstatymai nebuvo panašūs į jokius kitus.

Jau daug metų Nylsas vertėsi su didžiuliu apsukrumu. Jis turėjo neprilygstamą prekiautojo talentą, kai reikėdavo apsirūpinti pragyvenimui. Tas uždarbis nebūdavo traukiamas į jokią apskaitą.

Kartais pas motušę Kareną ar Andersą ateidavo žvejų ir ūkininkų nusiskųsti griežtu Nylso elgesiu, kai negalėdavę išsimokėti skolų.

Atvirai pasakius, būdavo ir taip, kad motušė Karena pati sumokėdavo vargšų skolas krautuvėje, kad Nylsas duotų jiems ramybę.

Jis tvirtino negalįs leisti, kad pasklistų gandai, jog skolos yra nubraukiamos, nes tuomet subėgtų visi ir imtų maldauti to paties.

Tačiau motušė Karena ir toliau mokėdavo.

Dina nesikišdavo į tuos reikalus, jeigu skola būdavo įrašyta.

Bet būdavo ir taip, kad Nylsas įdėdavo kason pinigus, neįrašytus į jokią knygą. Kurie, Nylso žodžiais tariant, gauti žodiniu susitarimu.

Apie tuos susitarimus niekas ir nebūtų sužinojęs, jei žmonės nebūtų ėmę skųstis.

Dina kietai sučiaupė lūpas ir pasakė:

— Skaičius, neįrašytas į apskaitą, joks skaičius! Jo negalima dėti į kasą.

Ir Nylsas su tuo sutiko.

Jis tik ėmė stengtis, kad kitą kartą žmonės neturėtų kuo nusiskųsti.

O atsiskaitymai liko tokie pat nematomi kaip mokesčiai danguje.

Vos tik darbas buvo baigtas, visi iki vieno pamiršo, kad Nylsas apsiėmė pataisyti sutrešusį kontoros grindų kampą. Po sunkiuoju praustuvės stovu, kuris su stora marmuro plokšte ant viršaus kūpsojo kampe už durų.

Tarnaitės stovo nejudindavo. Jis buvo per sunkus. Jos tik gražiai išplaudavo aplinkui. Grindų skuduru perbraukdavo mėlynai dažytą apačią.

Metams bėgant toje vietoje, kur kyšojo medis, prasitrynė šviesus dryžis. Banknotai saugiai gulėjo po laisva perpjauta lenta. Geros skardos dėželėje. Turtas augo bežiūrint.

Nylsui niekuomet nerūpėjo, šventadienis ar šiokiadienis, jei tik pasitaikydavo proga ką nors pelningai nupirkti arba parduoti.

Stinė nepasirodė, kai Benjaminui atėjo metas miegoti. Jis visą dieną žaidė ryškių spalvų kamuolėliais klėties palėpėje, nes tarnaitės iš ten nešė audimui siūlus.

Iš pradžių jos papyko, kai pavargęs vaikas ėmė darytis kaprizingas ir niekas neatėjo jo pasiimti.

Tada jos pasišaukė Olinę. Visos ėmė ieškoti.

Pati Dina lakstė kaip akis išdegusi. Bet viskas veltui. Stinės nė padujų.

Trečią dieną Dina surado ją mažytėje žvejo trobelėje, iš kur ji ir buvo atėjusi.

Tomas ir Dina atplaukė keturirkle valtele parsivežti jos į namus. Kai ji įėjo vidun, Stinė sėdėjo prie krosnies ir virė vakarienei košę. Veidas buvo murzinas nuo suodžių ir ašarų.

Iš pradžių ji nesiteikė kalbėti. Tik baugščiomis akimis žvilgčiojo į aplinkui susėdusią šeimyną. Trobelėje tebuvo tas vienas galas. Nebuvo kur pakalbėti prie keturių akių.

Bet kai tėvas, podagros susuktas kaulėtas senis, atsikrenkštė ir švelniai pažiūrėjo į dukrą, ši vis dėlto prabilo.

— Aš nenoriu tekėti už Nylso!

Jau geriau jai esą prisiimti visą gėdą ir bausmę už nuodėmę. Nenorinti visą amželį būti kankinama to, kuris priverstas ves ją tik tam, kad pasiliktų Reinsnese.

— Jis ten gyveno nuo to laiko, kai būdamas keturiolikos liko našlaitis! — pridūrė ji. Tai skambėjo kaip kaltinimas.

Aš esu Dina. Man nereikia verkti, nes viskas bus taip, kaip yra. Stinė verkia. Aš nešiojuosi ją su savim. Sunkią ar lengvą. Taip pat, kaip nešioju Jertrūdą.

Tie, kas buvo troboje, girdėjo, kaip Dina iš Reinsneso prašo atleidimo. Nepaliaudama.

Stinės senas tėvas sėdėjo kertėje. Jos jaunesnioji sesuo perėmė valgio ruošimą. Paauglys berniukas išėjo ir grįžo su glėbiu malkų.

Niekas nebandė įsikišti. Galiausiai visi buvo pakviesti prie stalo. Valgyti silkės su kruopiene ir duona. Stalas buvo grubių lentų. Nušiūruotas iki banginio kaulo baltumo. Garuose virš stalo tvyrojo sunkūs jausmai.

Naujiena netruko pasklisti. Kaip žiežirbos aplink padegtą sausos pušies šaką. Nylsas galįs džiaugtis, jam nereiksią kraustytis tarnų galan. Nes ten jis niekam nereikalingas.

Stinė atstūmė Nylsą! Tai bent linksma istorija! Nylsas meilikavo visiems, bandydamas susigrąžinti prarastą šlovę. Tarnaitės lenkėsi jo iš tolo. Bernai vengė. Jis tapo raupsuotuoju. Engiamųjų teisingumas buvo triuškinantis.

Bet Stinė grįžo į dvarą. Ji pasitaisė. Kai praėjo pirmieji rytiniai blogumai, žydėjo kaip rožė.

Ji dainuodavo Benjaminui ir gerai valgydavo.

Motušė Karena užiminėjo svečius iš toli ir arti, pasakodama jiems apie savo keliones po Europą. Kad tai buvo vis tos pačios istorijos, neturėjo reikšmės.

Nes iš tikrųjų aukšti svečiai kaskart būdavo vis kiti, tad ir istorijas girdėdavo pirmą sykį.

O kiti apsiprato su gražiais pasakojimais, kaip kad apsiprantama su metų laikais.

Motušė Karena mokėdavo parinkti istorijas pagal kiekvieno svečio skonį bei nuotaiką. Ji visuomet žinodavo, kada sustoti.

Dažnai ji pasišalindavo su giliu atodūsiu, vos pradėjus gerti punšą, ir pasakydavo, jog norėtų būti jaunesnė bei žvalesnė.

Paskui į savo negailestingas rankas viską perimdavo Dina. Tuomet imdavo lietis muzika. Išsilaisvinimas. Įkarštis. Ji sklandydavo po visą dvarą, laukus. Pakrantę. Pasiekdavo Tomą kietame antklėčio gulte. Sukeldavo liūdesį ar džiaugsmą. Žiūrint ką užgaudavo garsas.

5 skyrius

MES VISI MIRŠTAME IR KRENTAME ŽEMĖN KAIP VANDUO, KURIS NEBEGRĮŽTA; IR DIEVAS NENORI, KAD ŽŪTŲ SIELA, BET JIS SVARSTO MĄSTYDAMAS, KAD ATMESTASIS NEŽŪTŲ VISIŠKAI.

(2 Sam 14, 14)

Vieną dieną Reinsneso virtuvėje išdygo Stinės brolis. Apsivilkęs kasdieniais lapių žvejų rūbais iš raugintos elnio odos ir užsimaukšlinęs kepuraitę su raišteliais. Elnio kailio batai buvo aptriušę ir kiaurai permirkę.

Namuose išsibaigę miltai. Eidamas per kalnus į Reinsnesą duoneliauti, jis pasiklydęs. O kyšulyje dar užšokęs ant lokio.

Jis taip persigandęs, kad pametęs vieną slidę ir toji nupuolusi nuo skardžio. Likusią kelio dalį jam tekę klampoti per pusnis.

Berniukas laikė rankas ant pilvo tarsi nesavas. Jis buvo smulkaus sudėjimo ir kresnas kaip jo sesuo. Prieš metus buvo konfirmuotas, barzda jam dar nežėlė. Tik vienas kitas pūkelis, o ant jo nuovokių akių krito tamsiai juodi karčiukai.

Olinė greitai sumojo, kad jis bus nušalęs rankas. Stinė be žodžių vaikštinėjo aplink ir kažką ruošė. Vilnos skiauteles, suvilgytas žuvų taukais.

Kai Dina įėjo į virtuvę, Stinė kaip tik tvarstė nukentėjusius pirštus. Trenkė žuvų taukais, prakaitu ir drėgnais rūbais. Berniukas sėdėjo ant suolelio virtuvės viduryje. Jis romiai leidosi gydomas.

— Kas atsitiko? — paklausė Dina. Kol jos aiškino, iš priestato kartu su pūvančios mėsos kvapu išėjo Jakobas. Tai nepriminė jokio kito kvapo.

Dina spėjo nusitverti durų staktos ir atsiremti į ją visu svoriu, kad galėtų stovėti. Po to ji priėjo prie berniuko ir pati apžiūrėjo nušalusius delnus. Tuomet Jakobas liovėsi dvokęs.

Ji stovėjo ir žiūrėjo, kaip Stinė tepa ir tvarsto. Berniukas tyliai verkšleno. Mėlynai dažytoj virtuvėje buvo tylu. Tik grindų lentos girgždėjo po Stinės kojomis.

Nuo Stinės vaistų berniukas spėriai taisėsi. Jį paliko dvare, kol iki galo pasveiks. Buvo apgyvendintas Tomo kamaraitėje.

Jis juk nieko negalėjo pasidaryti pats. Bet po poros dienų pradėjo kalbėti.

Į šią netikėtą draugystę Tomas iš pradžių žiūrėjo gana šaltai. Kol jam į galvą šovė mintis, kad jeigu jis ims rūpintis berniuku, priartės prie Dinos.

Dina klausdavo Tomą, kaip sekasi Stinės broliui. Per jį perduodavo linkėjimų greičiau pasveikti.

Tomas buvo išmokinęs Diną šaudyti samišku medžiokliniu šautuvu dar prieš jai atsikeliant į Reinsnesą. Tai buvo daroma slapta nuo visų, išėjus į kalnus, stūksančius virš Fagerneso, iš kilpų rankioti tetervinų. Dvare visi sau galvojo, kad Tomas bastosi vienas ir mokosi šaudyti.

Lensmanas labai pasitikėjo bernioku, ir jam net minties nekilo, kad jis gali švaistyti paraką.

Tuo metu Tomas dovanų iš lensmano gavo samišką medžioklinį šautuvą. Dėl to, kad pasižymėjo plėšraus lokio medžioklėje. Tas lokys buvo nudaigojęs kelias lensmano avis.

Dovaną Tomas priėmė kaip įšventinimą. Jis nenorėjo tapti niekuo kitu, kaip tik lokių medžiotoju.

Šautuvas buvo nukaldintas Salngene. Lapio, išmanančio savo amatą. Tai buvo brangiausias Tomo turtas.

Ir kiekvienąkart, užėjus kalbai apie lokį, Tomas išsiprašydavo priimamas į medžioklę. Tik jam dar nė vieno nebuvo pavykę nudobti pačiam.

Dina mokėjo šaudyti, bet jai neteko parodyti savo meno medžioklėje.

Lensmanas nematė nieko blogo, kad jo duktė mokės naudotis medžiokliniu šautuvu, svarbu, kad prie svečių apie tai per daug nesigirtų.

Jakobas, atvirkščiai, manė, kad moteriškėms nedera šaudyti paraku. Mat parakas turįs aukso kainą!

Tačiau kaip jis turėjo pripažinti, kad Dinai dera rūkyti cigarus, taip turėjo apsiprasti ir su tuo, kad Dina, atvykusi į Reinsnesą, mokėsi šaudyti samišku medžiokliniu šautuvu.

Šautuvas buvo trumpas, su dailia buože. Užraktas buvo paprastas ir netobulas, todėl reikėjo medžiotojo įgudimo.

Ginklo skiltuvas neturėjo dangtelio ir taip skeldavo paraką, kad į ausis pasipildavo žiežirbos.

Tačiau Dina perprato tas paslaptis. Jos rankos ir žvilgsnis susi-

liedavo su ginklu. Atrodė, kad jai vienodai greitai ir lengvai paklūsta parakas ir skaičiai.

Stinės brolio pasakojimas apie lokį skambėjo įtikinamai. Daug kas jį buvo matęs. Ir iš visko sprendžiant, jis bastėsi kažkur netoliese. Bent jau neatrodė, kad greitu metu ruoštųsi grįžti į savo irštvą. Tai buvo plėšrus lokys. Ne per didžiausias. Bet turėjęs pakankamai jėgos nudaigoti porai avių, nes rudenį jos negrįžo iš kalnų.

Vieną vakarą Dina atėjo pas Tomą į klėtelę. Ji nutaikė momentą, kai kamaraitėje jis buvo vienas.

— Ryt, Tomai, ruoškis į medžioklę. Mes privalom nudobti tą lokį, kuris čia slampinėja! — pasakė ji.

— Aš irgi apie tai galvojau. Bet Dina! Tu negali eiti kartu! — tarė jis. — Aš pasivadinsiu vaikinus iš...

— Tylėk! — pertraukė ji. — Niekas neturi žinoti, ką mes darysime. Mudu vieni nudobsime lokį! Girdi, Tomai? Pasakysim, jog einam statyti kilpų.

Stojo tyla.

Jis tuoj pat apsisprendė. Linktelėjo. Jis ir vienas būtų nudėjęs tą lokį, kad tik valandų valandas galėtų būti su ja dviese. Nuo aušros iki sutemų.

Ji susirado kilpas. Tomas savo maiše paslėpė šautuvą.

Kilpas ji išdėliojo netoli namų, nes tais metais tetervinų niekur netrūko. Tie laikėsi miško pakraštyje ir neatrodė, kad labai skubėtų į kalnus.

Sniegas iškrito anksti ir apklojo visą žemę. Bet jo buvo nepakankamai, kad jie galėtų šliuožti slidėmis. Paviršius buvo nelygus ir akmenuotas. Nelengva buvo kelias valandas klampoti per sniegą. Bet jie apie tai nekalbėjo.

Tetervinai dar nebuvo spėję pakeisti plunksnų ir todėl ryškiai raibuliavo baltam dugne.

Tada jie patraukė medžioti meškino.

Dina ėjo kiek palinkusi į priekį, akimis naršydama tarp medžių. Tomas su užtaisytu šautuvu žengė pirmas.

Kelias valandas jie šitaip slankiojo po tą vietą, kur lokį žmonės matė paskutinį kartą. Tačiau jie nematė pėdsakų. Nieko negirdėjo. Galiausiai reikėjo apsigręžti ir sukti namų link, nes ėmė temti. Buvo išvargę. Tomą graužė nusivylimas, kad taip ir nepavyko užeiti meškino pėdsakų.

Ėjo pro kilpas tetervinams, kad negrįžtų namo visai tuščiomis rankomis.

Tomas traukė juos iš kilpų ir kabinosi prie diržo. Besiverždamas ištrūkti vienas tetervinas buvo persiplėšęs sparną. Tamsiai raudoni lašai įsiėdė į sniego plutą. Vienas buvo dar gyvas, kai Tomas jį ištraukė. Du apvalūs žaižaruojantys angliukai spėjo porą sykių sumirksėti jų pusėn, kol Tomas pasuko mažą galvelę aplink kaklą ir viskas buvo baigta. Kemsynus klojo šerkšnas. Kai jie pūtė kvapą, į orą kilo vos įžiūrimas garas.

Jie nepamiršo lokio, nors jau buvo nusileidę nuo kalnų gerą gabalą kelio. Jie tebeėjo per mišką viena linija. Ne per daug arti vienas nuo kito.

Priėję spąstus lapėms, rado ten įkliuvusį zuikį. Jis buvo bjauriai susižalojęs užpakalinę kojelę. Vis tiek dar sugebėjo smagiai pasispardyti, kai Dina traukė jį iš spąstų. Jis nusvirdinėjo tarp beržų kamienų ir nėrė už kupsto. Jiedu šoko vytis. Dina jį surado.

Paėmė lazdą ir norėjo kirsti per galvą. Bet pataikė į pasturgalį.

Jis krūptelėjo ir ant trijų kojelių nušokavo per sniegą. Tačiau po akimirkos atsigrįžo. Sukūkčiojo nelyginant vienerių metukų vaikas. Tada ant priešakinių letenų ėmė irtis tiesiai į ją, vilkdamas suknežintą pasturgalį. Balzganas oras pagavo jo verksmą, o sniegas aplinkui pamažu dažėsi raudonai.

— Kirsk! — pasakė Tomas, kai kiškis susmuko prie Dinos kojų.

Ji stovėjo ir rodė į jį pirštu. Kiškio akyse jau buvo mirtis.

Aš esu Dina, kuri stovi Fagerneso skalbykloje, o garai neįstengia užgožti Jertrūdos riksmo. Jis nevaržomas sklendžia tolyn. Skambčioja languose. Dreba visų veiduose. Barkši kubilų su vandeniu iže. Nuo riksmo ir garų visas pasaulis tampa rausvai baltas. Jertrūda pamažėliais išsineria pati iš savęs. Stipriais trūktelėjimais.

— Kirsk! — pakartojo Tomas.

Tada ji pasuko galvą ir pažiūrėjo kaip į nepažįstamą. Tomas apstulbęs spoksojo. Lūpos vos sugebėjo išspausti šypseną.

Galiausiai buvo jo viršus. Pirmą kartą. Jis prisitaikė ir šovė. Šūvio būta tokio stipraus, jog zuikis pakilo nuo žemės. Jie matė, kaip ore išsiriečia galva ir visas kūnelis. Gležnu nevalingu judesiu.

Paskui stojo tyla. Juos gaubė parako dūmai. Dina nusisuko. Raudoname gumulėlyje kur ne kur matėsi balto kailiuko lopinėliai. Tomas užsikabino šautuvą ant peties. Kraujo kvapas buvo aštrus ir nenustelbiamas.

Kai ji atsisuko, išvydo vyrą, kuris stovėjo ir stebėjo ją iš šalies. Su sąmokslininko šypsena.

Tuomet ji virto lūšimi, griebiančia už gerklės dideliam grobiui. Slėnyje pasigirdo stiprus dunkstelėjimas, kai tvirtas vyras, apsikabinęs didelę moterį, griuvo ant žemės.

Kol jie raičiojosi, ji draskė jam drabužius ir kandžiojo kaklą. Tik vėliau, kiek atitokęs, jis pabandė gintis. Abu sunkiai gaudė kvapą.

Galiausiai jis nurimo po ja ir atsidavė jai. Ji išsilupo jo varpą ir murmėdama nerišlius žodžius, kurių prasmės jis nesuprato, ėmė trinti šaltom rankom. Iš pradžių jis vaipėsi iš skausmo ir bandė susiriesti. Po to užsimerkė ir viską užgniaužė savyje.

Pamažu varpa stojosi ir siekė jos tamsiai raudona nuolankia galvute. Jai nebuvo taip lengva pro tiek drabužių prasibraut iki savęs. Neiškentusi iš makštų ištraukė jo peilį ir persirėžė drabužius.

Išvydęs žvilgant ašmenis, Tomas krūptelėjo. Bet ji tik užgulė jį visu svoriu ir atsivėrė jo iečiai. Ji jojo ant jo. Negailestingai.

Kiek pakilusi ji vėl klaupėsi ant kelių ir suurzgusi visu svoriu smuko ant jo.

Jis jautė, kaip šilta makštis apglėbia jį visą. Kiekvienąkart jai pasikėlus, prasismelkdavo negailestingas šaltis. Jį kiaurai varstė ledinės adatos.

Kruvinomis rankomis jis apglėbė ją per klubus ir tvirtai laikė. Tvirtai.

Plaukai gulė jam ant veido kaip tamsus miškas. Vienintelį kartą, kai bandė į ją pažiūrėti, į akis tvoskė vakaro dangus. Liudininkas buvo sumaitotas kiškis. Raudonai baltas.

Kai viskas baigėsi, ji suglebo ir liko sunkiai tysoti ant jo.

Veidas pamažu ėmė drėkti. Jam per kaklą žliaugė. Jis nejudėjo. Kol ji nepravirko balsu. Tuomet jis apgraibom praskyrė jai plaukus ir išvydo jos akį. Žiojinčią eketę.

Jis pasirėmė alkūnėmis ir lūpomis suieškojo jos kaktą. Tada pratrūko ir jis. Sniegas po juo aptirpo ir permerkė kiaurai, iš visų šonų jį staiga surakino šaltis.

Perėjęs juo drebulys ilgom šaltom srovelėm prigijo jos kūne. Saulė jau kadais buvo nupuolusi į kalnus. Sniego pluta ledinėm adatom varstė delnus.

Jie pakilo ir ėjo namų link susikibę už rankų, kol priėjo taip arti dvaro, kad galėjo būti užklupti žmonių. Tuomet rankos išsiskyrė. Visąlaik jie tylėjo.

Jis nešė tetervinus. Ji nešė samišką šautuvą. Vamzdžio galas ramiai žiūrėjo į žemę ir lingavo į jos žingsnių taktą.

Kai jie įėjo į kiemą, Tomas atsikrenkštė ir pasakė, kad geriau tai būtų buvusi lapė. Prieš metus buvo sugavęs juodsidabrę lapę. Kurią brangiai iš jo nupirko rusų pirkliai. Dešimt talerių buvo tikrai neblogas uždarbis.

Ji neatsakė.

Patekėjo mėnuo. Buvo vėlu.

Jertrūdos ten nebuvo. Nė trumpiausią akimirką nesileido išviliojama iš kerčių.

Užtat Jakobas kaip girnos dūzgė tratėjo. Gal penktą ryto ji nuėjo atsinešti kiškio, kabančio klėties pakraigėje, išsigalando peilį ir ėmė dirti žvėreliui kailį, kiek dar buvo jo likę. Nebuvo daugiau ko daryti.

Jai smarkiai trūktelėjus, plėvės plyšo ir kailiukas nusismaukė. Nenoriai, bet vis tiek... Kai ji paleido, negyvas kūnelis pritraukė prie savęs pamėlusias nuluptas kojeles. Tarsi dar priešindamasis mirčiai.

Ji nupjaustė kojas ir pradėjo mėsinėti. Nebuvo pratusi prie tokio darbo, tad ėjosi lėtai. Sulig kiekviena dalele, atskirta nuo buvusios visumos, kuri vis labiau ir labiau panėšėjo į paprasčiausią bet kokio kito gyvulio mėsos gabalą, tilo kurtinantis riksmas.

Vėjas švilpė aplink namo kertes. Peilis treškino kaulelius ir kremzles. Riksmas ėjo vis silpnyn ir silpnyn. Kol šalia jos išdygo Jertrūda sveikut sveikutėle galva ir stojo palaiminga tyla.

Galiausiai ji pamerkė kiškį į šaltą vandenį. Jį dengė melsva plėvelė, kuri jai akyse raibuliavo vaivorykštės spalvomis. Pro vandenį.

Puodą su zuikiu ji uždengė ir pastatė priestate po suolu. Nuvalė stalą. Pridengė kraują ir kailį, kad neištampytų gyvuliai ar paukščiai. Rankos buvo kaip nesavos po darbo ir ledinio vandens. Rankšluosčiu trynė jas tol, kol sušilo, ir auštant rytui dar kurį laiką vaikštinėjo po kambarius. Po to ji neskubėdama nusirengė ir namams bundant atsigulė miegoti.

6 skyrius

TAIGI IR JŪS MYLĖKITE SVETIMTAUČIUS, NES IR PATYS BUVOTE ATEIVIAI EGIPTO ŽEMĖJE.

(Įst 10, 19)

Reinsnesas pakirdo iš žiemos miego. Negalėjai pirštu parodyti, kas būtent pasikeitė. Tačiau motušei Karenai dingojosi, kad viskas prasidėjo nuo tada, kai pagaliau Dina įkliuvo į tinklą, vardu atsakomybė. Ir ji nepraleisdavo progos ją pagirti.

— Esi sumani pirklio našlė, mieloji Dina! — sakydavo ji. Nutylėdavo tai, kad ne pro šalį jai būtų ir ištekėti.

Motušė Karena suseno. Ji persikraustė į kambarį šalia svetainės. Nebeįstengė laipioti laiptais.

Jie nusisamdė stalystę išmanantį berną, kuris tarp dviejų kambarėlių pramušė sieną. Dabar motušė Karena turėjo kur pasistatyti ir lovą, ir knygų spintą.

Ji negalėjo išsiversti be šių baldų, kaip ir be senosios barokinės kėdės aukštu atlošu.

Knygų spintos raktelis visuomet kyšojo spynoje, bet niekas, be motušės Karenos, nedrįso jo liesti.

Kambarys buvo ištapetuotas ir dažytas šviesiomis spalvomis. Čia motušei Karenai nemažai pagelbėjo Dina. Kurį laiką tarp jų buvo užsimezgusi šiokia tokia draugystė.

Motušė Karena džiaugėsi Dinos praktiškumu ir sugebėjimu paskubinti visus darbus. Ir kaip ne vieną sykį anksčiau ji pagalvodavo: „Kad taip Dina visuose Reinsneso reikaluose būtų tokia pat praktiška ir tvirta!“ Arba murmuliuodavo pati sau: „Kad taip Dina susirastų kokį gerą vyrą!“

Benjaminas ūgtelėjo ir ėmėsi tyrinėti Reinsnesą. Jo keliai nusitęsė iki trobesių prie kranto, krautuvės ir kilo aukštyn į ganyklas, kur buvo vasaros tvartas. Atkaklus nelyginant blindės šakelė, jis trepinėjo savo keliais kartu su Stinės Hana. Tirdamas pasaulį anapus balto didžiojo kiemo. Visuomet su gilia raukšle tarpuakyje.

Jis taip ir neišmoko pasakyti „mamyte“ ar „mama“. Ir neturėjo nieko, ką būtų galėjęs vadinti tėvu. Užtat bet kada galėjo kam nors užsiropšti ant kelių.

Visi turėjo vardą. Ir tik jiems būdingą kvapą.

Net ir sėdėdamas užmerktomis akimis, jis žinojo, kieno kvapą užuodžia. Visi žmonės gyveno tik dėl jo. Kad jie kartais turėdavo kitų reikalų, jo bemaž nejaudino. Jam prireikus vis tiek kas nors būdavo šalia, jei ne vienas, tai kitas.

Stinė buvo visų geriausia. Ji kvepėjo jūros išplautais dumbliais ir prisirpusiomis mėlynėmis. Tokį kvapą skleidė drabužiai, kaboję per naktį lauke. Rankos buvo lyg švelnūs, ramūs žvėreliai. Rudos, trumpai nukirptais nagais.

Tamsūs tiesūs plaukai gludo prie smilkinių. Ir suprakaitavus nesiraitydavo ant kaktos kaip Dinai. Stinės prakaitas kvepėjo gardžiausiai. Tarytum atviri stalinėliai su prieskoniais. Gardžiau kaip žemuogės anapus ganyklos aptvaro.

Motušė Karena turėjo galybę istorijų ir romias akis. Žodžiai dvelksėdavo iš jos lūpų kaip švelnus vėjelis. Ji panėšėjo į savo gėles. Jos augo ant palangių vazonuose ir atėjus žiemai apnykdavo.

Dina buvo kaip griausmas kažkur toli jūros platybėse. Benjaminas retai jos pasigesdavo. Tačiau jos akys neleido pamiršti, kam jis priklauso.

Ji nepasakodavo nieko. Užtat retkarčiais suimdavo už sprando. Stipriai. Vis tiek būdavo gera.

Užsodindavo ant arklio, jei tik pati turėdavo laiko eiti šalia ir laikyti už apynasrio. Ramiai šnekindavo Juodį. Tačiau nenuleisdavo akių nuo Benjamino.

Visi sakė, kad Hana yra Stinės vaikas, bet iš tikrųjų ji buvo niekieno kito, tik Benjamino. Jos piršteliai buvo buki, akys — migdolinės. Kai ji mirksėdavo, ilgos tiesios blakstienos virpėdamos braukdavo per skruostus.

Kartais Benjaminui žiūrint į Haną, suspausdavo širdį. Tarytum būtų kas draskęs iš vidaus. Jis nė pats nežinojo, ar tai malonu, ar skausminga. Tačiau taip buvo.

Vieną dieną į krantą išlipo dailininkas su molbertu, pintine dėže ir odiniu krepšiu, pilnu tūbelių bei teptukų.

Jis tenorėjo nuvežti labų dienų Reinsneso šeimininkei, su kuria prieš keletą metų buvo susipažinęs Helgelane. Kapitoną paprašė palaukti, kol suplaukiosiąs. Tai neužtruksią...

Kapitonas į krantą pasiuntė žmogų, kai išplaukti vėlavo daugiau kaip valandą ir visi buvo bepraradą kantrybę.

Tačiau kapitonui teko iškrauti vyriškio mantą į krantą. „Princas Oskaras“ tęsė kelionę į šiaurę be šio keleivio. Nes pastarasis sėdėjo lyg prirakintas rūkomajame ir klausėsi Dinos griežimo.

Pastaruoju metu Dina atvykus svečiams vis dažniau nusikeldavo violončelę svetainėn.

Skaidraus vasaros vakaro šviesoje sąsiaurio salos tarsi pakibo ore. Dailininkui tai buvo kerintis stebuklas! Optinė apgaulė! Reikėsią jam čia likti iki kito garlaivio, nes Reinsneso šviesa primenanti šilką ir alebastrą!

Tačiau dar daug turėjo praplaukti garlaivių, kol jis padėjo teptuką į šalį.

Šis keistas žmogus tapo antruoju Lorchu. Nors visu kuo buvo ano priešingybė.

Jis įsiveržė vieną birželio dieną netikėtai kaip prabudęs vulkanas. Pusėtinai kalbėjo švediškai su svetimšališku akcentu ir turėjo su savim romo molinėje statinaitėje su čiaupeliu.

Rudai įdegusį, nesuskaitomų raukšlelių išvagotą veidą vainikavo balti kaip kreida plaukai ir barzda. Nosis stūksojo lyg didingas kalnagūbris.

Susodintos arti viena kitos, iš gilių akiduobių žvelgė tamsios akys. Atrodė, lyg jis tyčia slėptų jas nuo šio pasaulio kvailybės ir blogio, norėdamas išsaugoti geresnei būčiai.

Burna su didelėm jusliom lūpom buvo skaisti, raudona kaip jaunos mergaitės. Jos kampučiai nepaliaujamai norėjo riestis aukštyn.

Rankos atrodė lyg iš dervos ištrauktos. Tamsiai rudos. Tiek pat tvirtos, kiek jautrios.

Saulės kaitroje vyriškis nepadėjo juodos kaip degutas veltinės skrybėlės ir odinės liemenės. Vietoj kišenės liemenė krūtinės dešinėje pusėje turėjo gilią prapjovą. Kad būtų kur įsikišti teptukus ar pypkę, žiūrint ko tuokart reikia.

Nuo Pedro juoko skardėjo visas namas ir trobos. Ir kalbėjo jis šešiomis kalbomis. Bent pats taip sakėsi.

Motušė Karena matė, kad vokiečių ir prancūzų kalbų žinovas jis buvo tikrai nekoks. Tačiau apie tai ji niekam neprasitarė.

Jis prisistatė kaip Pedras Pagelis. Tai, ką jis porindavo apie savo kilmę, niekam nekėlė nė mažiausio pasitikėjimo. Nes jo postringavimai apie šeimos tragedijas įgaudavo kaskart vis kitokį pobūdį ir

turinį, nelygu kaip dangumi keliaudavo mėnulis ir kokie žmonės sėdėdavo prie stalo. Tačiau pasakoti mokėjo!

Tai jis buvo čigonas iš Rumunijos, tai kilmingos italų giminės palikuonis. Tai jis, žiūrėk — serbas, kurio šeimą išdraskė karas ir išdavystė.

Dina bandė jį nugirdyti, kad išgautų teisybę. Tačiau atrodė, jog šis žmogus, tvirtai išmokęs savo neįtikėtinas istorijas, pats jomis įtikėjo.

Ir pavėsinėje naktį, ir rūkomajame buvo atkimštas ne vienas butelis vyno. Tačiau niekam taip ir nepavyko išgauti teisybės.

Užtat kiekvienas gavo portretą. Pedras nutapė visus. O Jakobas, tapytas iš kito atvaizdo, išėjo toks gyvas, kad motušė Karena suplojo rankomis ir pasiūlė gerosios maderos.

Vieną dieną, kai Dina su juo nuėjo į Andreaso prieplauką parsinešti drobės, kurią jis parsisiųsdino garlaiviu, jį pakerėjo kūginis šviesos srautas, srūvantis pro atvirą palėpės krovininę angą.

— Pro ten įeina Jertrūda, — nelauktai prabilo Dina.

— Kas toji Jertrūda?

— Mano motina!

— Mirusi? — paklausė jis.

Dina nustebusi pakėlė į jį akis. Tuomet ji paaiškino. Įkvėpusi oro kalbėjo toliau:

— Ji ilgai klajojo pakrantėmis. Bet dabar čia! Įeina pro sandėlio duris, o išeina pro tinklų, kabančių palėpėje, akis. Mes kartu užkopiame visais laipteliais, kol ji išnyksta...

Pedras energingai kinkavo galva. Norėjo išgirsti daugiau.

— Kaip ji atrodė? Ar buvo aukšta? Tokia kaip tu? Šviesi ar tamsi?

Dina dar tą patį vakarą parodė Jertrūdos atvaizdą. Ji pasakojo apie sijono klostes. Apie plaukus, kurie dešinėje pusėje turėjo verpetą...

Jį taip užvaldė Jertrūda, kad jis persikraustė į sandėlį prieplaukoje ir nutapė ją šviesiomis spalvomis tarp tinklų klosčių. Išgavo veido bruožus.

Jis kalbėjo su ja, jos kontūrams ryškėjant drobėje.

Tą dieną, kai Pedras buvo bebaigiąs Jertrūdos portretą, jį netikėtai užklupo Dina.

— Tavo akys — žmogaus, saugančio savo sielą, — patenkintas sumurmėjo jis portretui.

Iš pradžių Dina už jo nugaros suakmenėjo. Jis negirdėjo, kaip ji kvėpuoja, ir palaikė tylą geru ženklu.

Kai už jo nugaros driokstelėjo griausmas ir grindų lentos ėmė linguoti, išsigandęs atsisuko.

Dina sėdėjo ant randuotų grindų ir staugė.

Vieniša įniršusi vilkė. Nepažįstanti nei varžtų, nei drovumo. Vilkė tupėjo saulės atokaitoje ir staugė šiurpią savo raudą.

Galiausiai ji tarsi suvokė, kad žmonės šitaip nesielgia. Ji nusibraukė ašaras ir nusikvatojo.

Pedras žinojo tai, ką žino kiekvienas tikras klounas: jog juokas — ištikimiausias tragedijos palydovas. Todėl jis palaukė, kol ji įveiks abi fazes. Tik pamėtėjo jai dažais išteptą skudurėlį bent kiek apsivalyti veidui.

Jis ramiai tapė toliau, kol brūkštelėjo paskutinį potėpį. Tuomet laikas iš mėlyno virto dulksvai baltu, o garsai kieme tapo tyliu dūzgenimu. Šešėliuotos kertės ėmė panėšėti į seno pergamento raštą. Jose tvyrojo kvapai.

Aplinkui sklandė Jertrūdos kvepalų dvelksmas. Jos veidas vėl buvo sveikas.

Jertrūdos portretas buvo pakabintas ant sienos svetainėje. Visi, kas lankėsi dvare, jį matė. Dagnė — ir ta.

— Koks nuostabus meno kūrinys! — mielaširdingai pragydo ji ir paprašė Pedrą nutapyti lensmano šeimą.

Pedras nusilenkė ir padėkojo. Jis su malonumu nutapysiąs lensmano žmoną. Kai tik atrasiąs laiko...

Jis nutapė Diną su violončele. Jos kūnas buvo žalsvas, o ji — nuoga. Violončelė balta...

— Tai šviesa, — paaiškino Pedras.

Dina stebėdamasi apžiūrėjo paveikslą. Tada linktelėjo.

— Kada nors tai bus išstatyta didžiosiose Paryžiaus galerijose, — užsisvajojęs pasakė jis. — Paveikslas vadinasi „Vaikas, grojantis savo liūdesį“, — pridūrė jis.

— Kas yra liūdesys? — paklausė ji.

Vyriškis žvilgtelėjo į Diną, tada atsakė:

— Man tai — visi paveikslai, kurių negaliu aiškiai matyti... Bet kuriuos vis viena esu priverstas nešiotis.

— Taip, — linktelėjo ji. — Tai paveikslai, kuriuos kiekvienas nešiojasi.

Aš esu Dina. Jakobas visada vaikšto greta manęs. Jis didelis, tylus ir eina vilkdamas koją, kurios jiems nepavyko iš jo atimti. Kvapo nebėra. Jakobas neišnyksta, kaip kartais išnyksta Jertrūda. Jis — garlaivis be garo. Iš lėto slenka šalia manęs. Sunkiai.

Jertrūda — tai mėnulio pjautuvas. Čia jaunas, čia senas. Jos nėra greta manęs.

Pedras ir Dina niekam nerodė „Vaiko, grojančio savo liūdesį". Jie nusprendė, kad žmonės nesupras.

Paveikslas buvo suvyniotas į seną paklodę ir pastatytas kambarėlyje, kur kažkada miegodavo Jakobas. Už senojo šezlongo.

Pedras negalėjo pakęsti žiemos, sniego ir šalčio. Jis visas tarsi susitraukė. Suseno ir nusilpo kaip pasiligojęs arklys.

Atėjus pavasariui, visi manė, kad jis gaus galą nuo kosulio, slogos ir karščio. Stinė su Oline beveik per jėgą jam grūdo stiprinantį maistą.

Iš pradžių žmogus vien nuo maisto mirtimi vadavosi. Po to palengva ėmė atgyti ir jau galėjo tapyti sėdėdamas lovoje. Tada visi suprato, kad blogiausia praėjo.

Motušė Karena jam balsu skaitė laikraščius, Johano laiškus ir šiaip kas po ranka pakliūdavo.

Tačiau iš Biblijos jis nieko nenorėjo girdėti.

— Biblija yra šventas daiktas, — niūriai bambėjo. — Kai kambaryje esama nekrikštų, jos nereikia liesti!

Kas, jo nuomone, nekrikštas, sunku buvo pasakyti. Motušė Karena nemanė, jog jis turėjo galvoje ją.

Benjaminas dažnai įstrigdavo svečių kambarėlio tarpdury negalėdamas atitraukti akių nuo senelio su gausybe spalvų priešais save paletėje. Apžavėtas jis akimis sekiodavo pypkės dūmą. Kai senelis taip smarkiai nebekosėdavo, dūmai pasiekdavo lubų sijas.

Berniukas spoksodavo tol, kol tas jam pamodavo prieiti prie lovos ir ant galvos nusileisdavo sunki ranka.

Į jį nukrypdavo šelmiškos akys. Tuomet Benjaminas nusišypsodavo. Ir viltingai pakeldavo akutes.

Senukas atsikosėdavo, paptelėdavo pypkutę, porą sykių brūkštelėdavo teptuku ir pradėdavo porinti.

Labiausiai Benjaminui patiko, kai Pedras gulėdavo lovoje. Tada jis žinodavo, kur jo ieškoti.

Tada Dina negalėdavo jo pasisavinti. Nes Dina vengė lankyti ligonius.

Pedras išbuvo iki kitų metų rugsėjo. Tada garlaivis jį pasiėmė. Vienas vienintelis garlaivio ūktelėjimas — ir jis iškeliavo. Su odine skrybėle ir liemene, su savo dažais, pintine dėže ir romo statinaite su čiaupeliu. Reinsneso rūsyje ji vėl buvo pripildyta iki kraštų. Jam nebuvo gaila.

Aš esu Dina. Visi kažkur iškeliauja. „Vaikas, grojantis savo liūdesį" iškeliavo. Aš nuėmiau Jertrūdą nuo sienos. Iškeliavo jos akys. Negaliu žiūrėti į portretą be akių. Liūdesys — tai paveikslai, kurių negali matyti, bet kuriuos vis tiek nešiojiesi.

7 skyrius

AR GALI MELDAS ŽALIUOTI BE DRĖGMĖS? AR ŽELTI SAIDŽIAI BE VANDENS?

DAR TEBEŽYDĖDAMI IR NENUSKINTI RANKA, JIE SUDŽIŪSTA PIRM VISŲ ŽOLIŲ.

(Job 8, 11-12)

Vaikų, kurie pabėgę iš namų pratūnojo daržinėje, vaikiška paslaptis.

Tomas rinko trupinius neatsisakydamas nieko. Gyveno savo vienišą gyvenimą klėtelėje šalia kitų bernų, su kuriais jo niekas nesiejo.

Jis gavo savo atlyginimą. Ir laukuose dirbo už du. Tarsi norėdamas jai įrodyti, jog jis — vyras. Įrodinėjo jis be perstojo. Pavasaris po pavasario. Jodinėjimas po jodinėjimo. Pjūtis po pjūties.

Palengva Tomas atsakomybę už pagrindinius darbus laukuose ir tvartuose prie gyvulių perėmė į savo rankas. Senasis gyvulių šėrikas pasidarė kaip ir nebereikalingas. Su Dinos palaiminimu atsakomybė atiteko kitam.

O Tomas sapnuodavo. Diną ir arklį su nukarusiom ienom, be rogių ir be šeimininko. Sapnuodavo savo sąžinę.

Po viso to Juodis diena iš dienos žiūrėdavo Jakobo akimis. Jos klausė, kur Benjaminas. Rodės, jog jam vienam, Tomui, atiteko visa našta. Kai dienų dienom Dina į jo pusę nė galvos nepasukdavo, jam imdavo dingotis, jog jai švytuojant pro šalį jis uodžia raganos tvaiką. Jis lygindavo ją su kur kas dailesnėmis merginomis, kurias kažkada buvo matęs. Merginomis siaurom plaštakom ir romiom akim.

Tačiau atsėlindavo sapnai ir bet kokią jo gynybą paversdavo niekais. Prispausdavo prie jo jos didelį, strangrų kūną. Taip, kad veidą galėdavo įkniaubti jai tarp krūtų.

Kiekvieną kart, kai girdėdavo valandų valandas ją vaikštinėjant prieplaukoje iš vieno sandėlio galo į kitą, jį užplūsdavo kaži koks švelnus jausmas.

Kartą jis įsėlino į prieplauką ir pašaukė ją. Tačiau ji įtūžusi jį pavarė. Panašiai kaip pavaromas atgrasus arklidės bernas.

Tomas, žiūrėdamas į Benjaminą, nesiliovė tyrinėjęs berniuko bruožų. Spalvų. Judesių. Ar jis tikrai Jakobo sūnus?

Jį apsėdo manija. Mintis, kuri už kitas mintis visada būdavo viršesnė. Jis matė berniuko šviesias akis ir juodus plaukus. Dinos bruožas. Bet su kuo gi jie maišyti?

Viena buvo aišku: šis berniukas niekada nebus toks augalotas kaip Jakobas arba Dina.

Bet tai nebuvo ir Johanas. O Johanas juk buvo Jakobo sūnus...

Tomas berniuką prisijaukino. Įgijo jo pasitikėjimą. Tapo jam nepamainomas. Mokė nesibijoti Juodžio, nes žirgas stovėjęs sargyboje jam užgimstant.

Benjaminas dažnai užeidavo pažiūrėti arklių. Nes arklidėje rasdavo Tomą.

Dina atkakliai dirbo, užsimetusi visus prapuolusius skaičius ištraukti į dienos šviesą. Savaime skaičiai niekur nedingsta, kaip kad dingsta žodžiai. Jie visados kažkur tūno, net kai jų plika akimi nematyti.

Skaičiai — tarsi į kalnus nuklydę ėriukai. Bet jie visada ten yra. Nesvarbu, kokiu pavidalu. Ir Nylsas kada nors turės išsiduoti! Anksčiau ar vėliau. Jis turi žinoti, kur glūdi benamiai skaičiai.

Bet ji dėl to nebeūžė jam ausų. Tik sakališkomis akimis ieškojo. Senuose protokoluose ir popieriuose.

Ji sekė kiekvieną piniginį Nylso sandėrį. Ir tuos, kur jis mokėjo, ir tuos, kurie iš pažiūros nekainavo nieko.

Ligi šiol ji neaptiko, kad būtų trūkę bent vieno pakvitavimo. Nylso išlaidos drabužiams buvo juokingai kuklios. Gyveno spartietiškai kaip koks vienuolis. Tiesa, turėjo sidabrinę tabokinę ir lazdą tokiu pat bumbulu. Ir vienas daiktas, ir kitas buvo dovanoti Ingeborgos, dar senokai prieš Diną.

Vis tiek Dina nepasidavė.

Tarytum svarbiausia būtų buvę ieškojimas ir skaičiai. Ne pinigai.

Sąskaitininkas, kurį Dina Jakobui mirus buvo pasikvietusi iš Tromsės, supažindino ją su būtiniausiais dalykais vedant nesudėtingą apskaitą.

Visa kita atsirado vėliau su patyrimu. Nylsas dabar tvarkė einamuosius reikalus, o ji kontroliavo.

Šiaip taip ėjosi, kol jai parūpo prekės. Ne tik įrenginiai jektoms ir kelionės į Bergeną, bet ir kasdieninė prekyba krautuvėje.

Galiausiai Dinos dailūs skaičiai ėmė puikuotis įvairaus pobūdžio protokoluose. Jos skaitmenys buvo dideli, pakrypę į kairę, su kukliais užraitais ir kilpelėmis. Padirbti juos būtų buvę nelengva.

Reikėjo nutarti, kiek pirkti druskos ir miltų, sirupo ir degtinės. Kokių mažmožių trūksta namų ūkiui. Reikėjo apmesti, kiek kainuos didesni pirkiniai, kanapiniai lynai bei žūklės reikmenys — ir savam naudojimui, ir pardavimui.

Galiausiai Andersas ėmė ateidinėti pas Diną su savais skaičiais laivams ir kitoms išlaidoms. Dėl to ir pašlijo brolių santykiai.

Nylsas stengdavosi nesirodyti kontoroje tomis dienomis, kai žinodavo ten būsiant Diną.

Vieną dieną, kai jis įėjo vidun manydamas būsiąs vienas, už rašomojo stalo netikėtai išvydo Diną.

— Kodėl gi Dinai neperėmus visos apskaitos? — niūriai pratarė jis.

— O ką gi tada veiks brangusis Nylsas? — paklausė ji.

— Prižiūrės, kaip vykdomi užsakymai krautuvei ir talkins krautuvės padėjėjui, — skubiai atsakė jis. Tarsi būtų iš anksto surepetavęs.

— Nylsas nėra iš tų, kurie kam nors talkina, — atšovė ji ir su trenksmu užvertė protokolą. Apsigalvojo ir giliai atsidususi vėl atsivertė.

— Nylsas įžeistas. Jis jau seniai įžeistas. Manyčiau, jam kažko stinga...

— Šit kaip! Ir kas gi tai galėtų būti?

— Naujoji virtuvės darbininkė skundėsi, kad tu ją gnaibai ir trukdai dirbti, kai ji kloja lovą ar šiaip tvarko kambarį...

Nylsas nusuko akis į šalį. Tūžmingai.

— Nylsui vertėtų vesti, — iš lėto pratarė ji.

Sulig tais žodžiais jį tarsi nelabasis apsėdo. Veidas pajuodavo. Į jį plūstelėjo drąsa, kokia retai kada pasižymėdavo.

— Tai ką, Dina piršliauti ėmėsi?

Jis netgi įstengė pašaipiai pasižiūrėti jai į akis.

Akimirką ji apstulbusi spoksojo į jį. Po to išspaudė kažką panašaus į šypseną.

— Tą dieną, kai Dina piršliaus, tas, kuriam bus peršama, nieko neklausinės! Privalės duoti atsakymą!

Iškišusi liežuvio galiuką dešiniajam lūpų kamputyje, Dina po kažkuo pasirašė. Tada už sidabrinio bumbulo nutvėrė prespapjė, kuris visuomet stovėdavo po ranka. Juo nusausino „Diną Grenelv“.

Jos parašas atsispaudė. Atvirkščiai kaip veidrodyje, tačiau pakankamai ryškiai.

Aš esu Dina. Visus daiktus Reinsnese skaičiuoja Nylsas ir aš. Skaičiai priklauso man, kad ir kur jie būtų. Nylsas pasmerktas jiems. „Vergas skaičiuoja. Valdovas žiūri“. Nylsas niekam nieko neduoda. Net sau pačiam. Jis panašus į Judą Iskarijotą. Pasmerktas būti tuo, kuo yra. Judas išėjo ir pasikorė.

Nylsas liovėsi kibinęs tarnaites. Gyveno savo vienišą gyvenimą šalia jų visų.

Kartais jis nulydėdavo akimis mažąją Haną, tursenančią pro šalį. Jis jos neliesdavo. Nešaukdavo jos vardu. Bet duodavo jai iš stalčiaus rudojo cukraus. Paskubom. Tarsi bijodamas, kad kas pamatys.

Arba burbtelėdavo kažką krautuvės padėjėjui, kuris tada atskeldavo didoką cukraus gabalą ir įdėdavo jai į delniuką.

Iš Stinės Hana paveldėjo auksinę odą ir tamsias akis. Bet kai kas nors ją užgaudavo, pastabesnis žmogus galėdavo matyti, kad ji sliūkina į šalį nelyginant Nylso antrininkė. Kaip vilkiukas, išgąsdintas savo gaujos.

Lensmano ausis pasiekdavo įvairūs atgarsiai apie Diną.

Dažniausiai tai būdavo pasenusios naujienos, kurias jis sutikdavo labai abejingai. Bet vieną dieną jam kažkas pakuždėjo į ausį, esą Reinsneso moterys, Stinė ir Dina, gyvenančios kaip sutuoktinių pora.

Lensmaną suėmė toks apmaudas, kad jis nieko nelaukęs išsiruošė į Reinsnesą.

Dina iš tolo išgirdo jo šėlsmą kaip stipraus šiaurės vakarų vėjo Blofloge žiemą.

Įėjęs į svetainę ir pareikalavęs pasikalbėti su ja akis į akį, jis aprimo. Pamiršo žodžius.

Tema buvo be galo delikati. Jis atsidūrė keblioje padėtyje.

Galiausiai išspjovė viską netašyta prasčiokų kalba ir trenkė kumščiu į stalą.

Dinos akys lyg du aštrūs spygliai susmigo į lensmaną. Jis juos labai gerai jautė. Ir traukėsi.

Pastebėjo, kad jam dar nespėjus visko pasakyti, jos galvoje jau virė mintys.

Ji nekomentavo nė vieno lensmano žodžio. Tik atvėrė kamaros duris ir paprašė tarnaitę pakviesti Nylsą. Taip pat pasiuntė žmogų pašaukti Stinės, Olinės, motušės Karenos ir Anderso.

Nylsas atėjo tik iš pagarbos lensmanui.

Ramiai įžengė į vidų ir pasisveikinęs susidėjo abi rankas už nugaros, rodydamas gerą išsiauklėjimą.

Antrankoviai nusmuko ant riešų, ir jis sutrikęs paraudo.

Dinos žvilgsnis buvo bemaž švelnus, kai ji tarė:

— Girdėjau, Nylsas labai gerai nusimanąs, kaip mes su Stine gyvename. Mes gyvenančios kaip sutuoktinių pora!

Nylsui trūko oro. Bet stovėjo jis stebėtinai tiesus. Jį vis tiek ėmė smaugti ankšta marškinių apykaklė, ir jis nurijo seilę. Tik tam, kad nurytų.

Lensmanas buvo visiškai sugniuždytas. Žmonės kambaryje neturėjo kur dėti akių, o visos durys iki pat virtuvės buvo atlapotos. Pokalbis truko neilgai. Nylsas neigė. Dina neabejojo savo teisumu. Vis dėlto ramiai jį išklausė, kai jis viską pavadino piktu prasimanymu, noru sukiršinti jį su Dina.

Netikėtai Dina stiklinėmis akimis palinko prie jo. Ir spjovė jam ant batų galų.

— Manyčiau, piktadarystės slypi štai ten. Į sveikatą!

Žmogus išblyško. Susigūžė. Buvo kažką besakąs. Tačiau apsigalvojo. Visą tą laiką bejėgiškai vedžiojo akimis nuo Dinos prie lensmano.

Nylsas pasėdėjo vienoje smuklėje, kitoje ir neatsargiai prišnekėjo. O žmonės viską paėmė už gryną pinigą.

Lensmanas metė prieš Nylsą visą savo galią. Pasistengė, kad būtų paskelbtos visos žmogaus nuodėmės. Jo niekam tikęs vadovavimas krautuvei ir bailumas tėvystės akivaizdoje. Jo šykštumas. Jo svajonė vesti Diną ir gauti Reinsnesą su visomis gėrybėmis. Ir tai, kad tapo negailestingai atstumtas.

Viską pasakius, Nylsas buvo žlugęs žmogus. Niekas negalėjo suprasti, kaip jis dar gyvena Reinsnese.

Tačiau tarp Dinos ir jo įsigalėjo taika. Jis nebebuvo lygiavertis priešininkas.

Dina paprašė Olinę iškepti avienos kepsnį. Apskrudusia plutele ir rausvą viduje. Iš rūsio liepė atnešti gerojo vyno ir visus namiškius bei gimines iš lensmano dvaro sukvietė susitaikymo pietų.

Nylsas be žodžių atsisakė. Jis paprasčiausiai neatėjo.

Jam padengta vieta prie stalo buvo tuščia, ir Dina visiems galėjo parodyti, kad tai nuo jos nepriklauso.

Nylsas sėdėjo su savo pypke kontoroje ir nesileido priprašomas į puotą.

Stinė vogčiomis nuėjo pas jį, pintinę prisikrovusi naminių gėrybių. Ji nesiveržė vidun, tik pastatė viską prie durų.

Kai ji prieš eidama gulti nuėjo parsinešti pintinės, joje nebebuvo likę nieko geriamo ir valgomo. Tik padažas ir sudžiūvę papuošimo likučiai. Dar nuosėdų butelyje. Indus ji slapta parsinešė į virtuvę. Olinė nieko neklausinėjo, tik pašnairavo į ją ir atsidususi toliau dirbo savo darbą.

Iš svetainės sklido pianino skambėjimas. Jas pasiekė triumfuojantys garsai.

Vieną dieną Dina ir Benjaminas padėjo motušei Karenai išnarplioti siūlų sruogą, kurią suvėlė Hana. Jie sėdėjo motušės Karenos kambaryje.

Benjaminas dūrė pirštu į paveikslus ant sienos ir paklausė apie žmogų, kuris čia kažkada buvo ir tapė portretus.

— Jis atsiuntė du laiškus, — atsakė Dina. — Rengia tų savo paveikslų parodas ir neblogai gyvena.

— O kur jis dabar?

— Paryžiuje.

— Ką ten veikia?

— Bando išgarsėti, — paaiškino Dina.

Motušė Karena nuėmė nuo sienos Jakobo portretą ir padavė Benjaminui palaikyti.

— Tai Jakobas, — iškilmingai pasakė ji.

— Tas, kur numirė, kai manęs dar nebuvo?

— Tas, kuris yra tavo tėvas, — susigraudinusi sušnabždėjo motušė Karena. — Aš tau jau anksčiau rodžiau...

— Koks jis buvo, Dina? — paklausė Benjaminas. Motušė Karena susigraudinusi darėsi pavojinga, todėl geriau buvo laikytis Dinos.

— Visose apylinkėse nebuvo už jį gražesnio vyro. Jis — motušės Karenos vaikas, nors buvo didelis ir suaugęs. Mes buvome vedę. Jis žuvo krioklyje tau dar negimus.

Tą patį Benjaminas buvo girdėjęs anksčiau. Jis matė keletą tėvo liemenių ir marškinių. Drabužiai kvepėjo tabaku ir jūra. Panašiai kaip Anderso.

— Jis nelaimingas žmogus, nes turėjo anksti numirti, — pasakė motušė Karena ir nusišnypštė į mažą nosinaitę nėriniuotu krašteliu.

Benjaminas nenuleido nuo jos akių. Kai ji būdavo tokia kaip mažas paukštelis, jam irgi užeidavo noras pravirkti.

— Niekas nėra nelaimingas dėl to, kad turi numirti. Nelaimingi yra gyvieji, — tarė Dina.

Motušė Karena nebekalbėjo nieko apie nelaimingus mirusiuosius.

Tačiau Benjaminas suprato, kad ji dar ne viską pasakė, ir užsiropštė jai ant kelių. Paguosti.

Dina jam pasirodė kaip didelė tamsi palėpė, ir likusią dienos dalį jis jos privengė.

Dina niekada jo nekalbindavo, kai jis su savo žaislais žaisdavo ant grindų arba kai ji ateidavo parsivesti jo iš sodo į namus. Nebardavo ir nekeldavo triukšmo, jei jis be leidimo būdavo prie jūros.

Vieną vasaros naktį, netrukus po to, kai motušė Karena kalbėjo apie Jakobo nelaimę, Benjaminas pamatė Diną didžiajame šermukšnyje sode.

Jis atsibudo savaime ir išėjo pažiūrėti, ar vištos padėjo kiaušinių, nes manė, kad jau rytas.

Ji sėdėjo tylut tylutėliai ir jo nematė.

Jis bematant pamiršo kiaušinius ir tik spoksojo sustojęs prie statinių tvoros.

Tuomet ji pamojo. Tačiau jis matė, kad ji ne tokia kaip visada.

— Kodėl Dina įsilipo į medį? — paklausė, kai ji nusliuogė ant žemės.

— Dina visada laipiojo po medžius.

— O kodėl?

— Smagu pakilti bent kiek arčiau dangaus.

Benjaminas girdėjo, kad ir Dinos balsas kitoks. Naktinis balsas.

— Ar teisybė, ką motušė Karena sako — kad Jakobas gyvena danguje?

Pagaliau Dina pažvelgė tiesiai į jį. Tada jis suprato, kad kaip tik šito ilgėjosi.

Ji paėmė jį už rankos ir nusivedė prie namo. Jos sijono padurkai apsunko nuo rasos. Traukė ją prie žemės.

— Jakobas yra čia. Visur. Jam reikia mūsų.

— Tai kodėl mes jo nematome?

— Jeigu tu prisėstum ant laiptelio štai čia, taip, būtent čia! Tada mažumėlę pajustum jį aplink save. Na, kaip?

Benjaminas atsisėdo, nurudusius kumštelius pasidėjo ant kelių ir pabandė pajusti. Po to energingai linktelėjo.

Akimirką Dina susikaupusi stovėjo šalia.

Tarp jų įsėlino baugštus vėjelis. Kaip alsavimas.

— Ar tai tik čia, ant laiptų, Dina? Ar jis tik čia yra?

— Ne! Jis visur. Jam reikia tavęs, Benjaminai, — tarė ji. Tarsi pati stebėdamasi tuo, ką pasakė.

Tada paleido jo ranką ir palengva nuėjo į vidų. Neliepdama eiti kartu ar gultis į lovelę.

Benjaminas pajuto stiprų, raminantį jos ilgesį.

Tuomet basomis kojomis nušlepseno per kiemą į vištidę. Ten kvepėjo žolių sėklomis ir vištų mėšlu. Jis pamatė, jog vištos tupi ant laktų, ir suprato, kad tebėra naktis.

Pavakary stovėdamas prie lango ir žvelgdamas į laukus, jis netikėtai skambiu, išdidžiu balseliu sušuko Olinei:

— Aure Dina joja! Tikras velnias! Dina greitai joja!

— Vaikai Reinsnese nesako „velnias", — tarė Olinė.

— Ir Jakobas nesakė „velnias"?

— Jakobas buvo vyras.

— Ar jis visada buvo vyras?

— Ne.

— O jis sakė „velnias", kai dar nebuvo vyras?

— O varge! — bejėgiškai tarė Olinė, pakaitomis šluostydamasi savo mėsingas rankas į prijuostę. — Per daug žmonių tave auklėja. Taip ir liksi pagonis!

— O kas yra pagonis?

— Tai tas, kuris sako „velnias"!

Benjaminas nušliuožė nuo kėdės ir neskubėdamas nuturseno per virtuvę. Tuomet išlandžiojo visus namus, kol surado motušę Kareną. Ten iškilmingai pasiskelbė esąs pagonis.

Kilo nemažas triukšmas.

Olinė vis tiek laikėsi savo. Girdi, berniukas per mažai auklėjamas. Jis pasidaręs laukinukas! Lygiai kaip jo motina.

Pažiūrėjusi į jį, Olinė susiraukė. Jos veidas atrodė kaip suvytusi bulvė senais baltais daigais, nukarusiais iš abiejų šonų. Iš po skarelės jai visuomet išlįsdavo po plaukų sruogą.

Naktimis, kai šviesdavo pilnatis ir neimdavo miegas, Dina sėdėdavo pavėsinėje, kol viskas nurimdavo ir pasaulis sutilpdavo brūkšnyje tarp dangaus ir jūros.

Sėdėdavo ir glostydavo susivėlusius Jakobo plaukus. Tarsi nieko tarp jų ir nebūtų įvykę. Ji kalbėdavo su juo apie keliones. Jūromis. Kažkur kūne kirbėdavo nerimas. Kurį jis suprato.

8 *skyrius*

ŠTAI DIEVAS DIDIS, VIRŠIJĄS MŪSŲ ŽINOJIMĄ; JO METŲ SKAIČIUS NESUSKAITOMAS. JIS PAKELIA AUKŠTYN VANDENS LAŠUS IR IŠLIEJA LIETŲ KAIP SROVES, KURIOS TEKA IŠ DEBESŲ, VISA DENGIANČIŲ IŠ VIRŠAUS. JEI JIS NORI IŠTIESTI DEBESIS KAIP SAVO PADANGTĘ IR ŽAIBUOTI SAVO ŠVIESA IŠ VIRŠAUS, JIS APDENGIA TAIP PAT JŪROS PAKRAŠČIUS.

(Job 36, 26-30)

Laiške motušė Karena užrašė 1853 metų datą. Kada ne kada pasaulis kiek priartėdavo. Tomis dienomis, kai garlaivis atplukdydavo laikraščių. Liudvikas Napoleonas Bonapartas tapo Prancūzijos imperatoriumi. Laikraščiai rašė, kad monarchistai, liberalai ir bonapartistai konservatoriai susitelkę apie stiprų valdovą, pasiruošę kovoti su „raudonąja šmėkla". Revoliucijų banga ritosi iš vienos šalies į kitą.

Motušė Karena bijojo, kad pasaulis neįsiliepsnotų Johanui dar nespėjus grįžti. Per pastaruosius metus ji dažnai baimindavosi dėl Johano. Jis buvo taip be galo toli. Ji nežinojo, ką jis veikia. Ar išlaikė egzaminus. Ar išvis kada nors grįš.

Jo laiškai neatnešdavo jai nieko iš to, ko ilgėjosi. Ji balsu skaitydavo juos Dinai, tikėdamasi sulaukti paguodos žodžių ir pritarimo.

Tačiau Dina neslėpė, ką mano.

— Jis tik tada parašo, kai pritrūksta pinigų! Išleidžia dvigubai tiek, kiek gauna palikimo. Motušė Karena per daug jam gera, kad siuntinėja pinigų.

Kad Johanas kažkada buvo žadėjęs parašyti jai iš Kopenhagos, ji neminėjo. Nuo to laiko praėjo beveik devyneri metai. Iš Johano nieko nebegalėjai tikėtis. Tik nuostolių.

Po to, kai žiema jau buvo beatsitraukianti ir balandyje pradėjo tirpti sniegas, per keletą dienų vėl iškilo metrinės pusnys, o jūroje ėmė siautėti pražūtingi vėjai.

Pakrantės gyvenimuose nemaža moterų paliko našlėmis. Kadangi audras jūroje lydėjo speigai ir sniego pusnys lyg sienos kilo tarp

kiekvienos sodybos, palaikai išbuvo nepalaidoti iki pat vėlyvo birželio.

Žemė įsikibusi laikėsi įšalo. Lietus nenorėjo lyti ir daryti galą pačiai ilgiausiai žiemai, kiek tik siekė žmonių atmintis.

Jertrūda nesirodė visą pavasarį. Dina žingsniuodavo pirmyn atgal sandėliuose prie kranto. Valandų valandas. Kol speigas, palindęs po vilkenų kailiniais, lediniais gniaužtais jai taip surakindavo kojas, kad jos darydavosi bejausmės ir imdavo prašytis į šilumą.

Pavasaris žmonėms ir gyvuliams tapo dar sunkesniu išbandymu nei žiema. Net ir iš sakyklų buvo imta melsti šiltesnių orų, o dėl vėluojančio lietaus ir netirpstančio sniego aimanuoti per postilės skaitymą namuose.

Nedažnai maldos būdavo tokios nuoširdžios, taip aiškiai suformuluotos ir su tiek mažai kandžių užuominų kaimyno adresu.

Vasara atėjo birželio viduryje. Atnešdama karštį, kuris sukrėtė visa, kas gyva. Berželiai stovėjo ant savo tiesių baltų kojelių iki pusės paskendę sniege. Begėdiška jaunų lapelių skraiste dangstydamiesi gležnas šakeles.

Tą naktį papūtus pietvakariui, iš pradžių jie palengva susiūbavo. Tada sujudo. Vienas po kito, vis aukščiau ir aukščiau kalno šlaitu. Siūbavo visi kartu, atsidūrę didžiuliame gyvenimo sūkuryje. Kur viskas sukosi pašėlusiu greičiu.

Paskui ištirpo sniegas ir prasidėjo potvynis. Vanduo apsėmė laukus, kunkuliavo kalnų tarpekliuose. Paplovė žvyrkelį aukštai skardyje ir tuo pačiu keliu, kuriuo Jakobas kadaise nušliuožė su rogėm, garmėjo žemyn.

Po to viskas atslūgo. Ne iš karto. Baugščiai prasikalė vėlyvas vasarojus.

Žmonės ir gyvuliai išlindo iš savo būstų. Ramus vasaros skambėjimas išdrįso paimti viršų. Galų gale stojo dienos, pritvinkusios saulės, sakų ir alyvų dvelksmo. Pavėluotos, tačiau nežemiškai malonios.

Aš esu Dina. Garsai braunasi į mane tolimais šūksniais arba atgrasiu šnabždesiu. Arba griausmu, plėšiančiu ausų būgnelius.

Aš stoviu prie valgomojo lango ir matau Benjaminą, kuris žaidžia sode sviediniu. Mane susiurbia Jertrūdos apdaras. Greičiau nei verpetas. Nespėju nė pasipriešinti.

Tai Lorcho veidas! Toks didelis, kad užpildo visą lango ertmę, kiek fiordas siekia, ir dar daugiau. Benjaminas tėra mažytis šlakelis Lorcho vyzdyje, šmėkščiojantis tai šen, tai ten.

Lorchas bijosi! Aš jį prisileidžiu. Liepos septintoji.

Kaip tik per vėlyvąjį alyvų žydėjimą iš Kopenhagos atkeliavo laiškas. Adresuotas Dinai lensmano dvaran. Užrašytas įkypa dailia rašysena.

Su juo lensmanas pasiuntė vieną savo bernų. Laiškas buvo trumpas. Tarsi kiekvienas sakinys per didžiausią vargą turėjo būti iškaltas uoloje:

„Mano brangioji Dina!

Guliu karališkajame mieste. Pagaliau mirsiu. Nebėr plaučių. Nieko nepalieku po savęs. Tik siunčiu tau geriausių linkėjimų. Kiekviena diena yra atgaila už tai, kad išvažiavau. Neturiu nei sveikatos, nei turto, kad galėčiau grįžti atgal. Tačiau violončelė gyva. Dina! Ar parsiveši ją pati į namus? Padaryk tai, meldžiu! Ji garsaus meistro darbo.

Tavo Lorchas“.

Dina vaikštinėjo po sandėlius prie jūros. Visus tris paeiliui. Po antlubius.

Ji visą dieną nekreipė dėmesio į Jertrūdą. Jakobas tebuvo dulkių sūkurys.

Ji tylutėliai stūguriavo pati sau viena. Batai valandas kapojo į kąsnelius. Dienos šviesa buvo beviltiškai amžina. Krito ant grindų pro mažus grotuotus langelius.

Ji vaikštinėjo mirties karalystėje. Tai buvo slogutis ir sykiu — gražus sapnas.

Tada pagaliau prie jos smilkinio prigludo Lorchas.

Nuo to laiko ji visuomet eidavo susitikti su Lorchu, kai norėdavo atgauti ramybę.

Numiręs jis buvo drovus ir nerangus kaip gyvenime..

Kiekvienais metais, žydint alyvoms, jis išeidavo pasivaikščioti į sodą šviežiu smėliuku nubarstytais takeliais. Tarpulysviais, apdėtais vienodo dydžio akmenėliais. Jūra, nudažiusi juos ir suteikusi formą, vėliau nugludino ir išmetė į krantą.

Ten buvo Lorchas. Ji juos visus susikvietė į Reinsnesą. Lorchą taip pat. Jis priklausė jai. Atrastas buvo vandenyno šniokštimas. Melancholiškas violončelės skambesys. Akmenų griūties kalnuose bosas. Nežabotas džiaugsmo ir būtinybės potyris.

9 *skyrius*

ŠVENTĖS PROGA VALDYTOJAS BUVO PRATĘS PALEISTI MINIAI VIENĄ KALINĮ, KURIO JI NORĖDAVO.
TUOMET VALDYTOJAS JIEMS TARĖ: „KATRĄ NORITE, KAD JUMS PALEISČIAU?" JIE ŠAUKĖ: „BARABĄ!"

(Mt 27, 15 ir 27, 21)

„Tromsės vyskupystės naujienose" spausdinamame keleivių sąraše pirmuoju numeriu buvo įrašytas teol. m. kand. Johanas Grenelvas, kuris „Princu Gustavu" plaukė iš Tronjemo.

Motušė Karena nesitvėrė džiaugsmu ir nespėjo šluostytis ašarų. Pastaruoju metu laiškų ateidavo tik vienas kitas. Tačiau jie žinojo, kad jis pagaliau išlaikė baigiamąjį egzaminą.

Per visus tuos metus nė karto neaplankė namų. Tačiau viename laiške motušei Karenai rašė, jog ketinąs parvykti namo, kur galėsiąs nekvaršinti sau galvos painiomis mintimis ir pailsėti po tiekos metų, prabėgusių nepakeliant nosies nuo knygų.

Jeigu Dina nors kiek ir jaudinosi dėl Johano grįžimo, sugebėjo tą jaudulį gerai paslėpti.

Paskutiniuose laiškuose teologas minėjo, kad, apniktas dvejonių ir suvokdamas, jog galbūt elgiasi nekukliai, pasiprašęs paskirti jį į vieną Helgelano parapiją. Tačiau nerašė kokią.

Dina pareiškė, kad jam vertėjo prašyti parapijos kur nors piečiau. Pridūrė, kad ten jos turtingesnės, ir pažvelgė motušei Karenai į akis.

Tačiau motušei Karenai nerūpėjo parapijų turtingumas. Ji stengėsi atsiminti, kaip Johanas atrodė, kaip elgėsi, kai matė jį paskutinį kartą. Tačiau mintis trūkinėjo. Viską užgožė Jakobo mirtis. Ji atsiduso ir ėmė sklaidyti Johano laiškus. Kruopščiai rengėsi sutikti tokį, koks buvo dabar: vyras ir dvasininkas.

Aš esu Dina, kuri pažįsta berniuką baugščiomis akimis. Jam ant kaktos užrašyta PAREIGA. Jis nė kiek nepanašus į Jakobą. Jo plaukai šiurkštūs, šviesūs ir prisigėrę druskingo vandens, riešai dailūs. Man patinka jo smakras. Jis skeltas ir nieko nežino apie pareigą kaktoje. Kai jis atvažiuos, užsidės svetimą veidą, kad nuo manęs pasislėptų.

Motušė Karena ir Olinė planavo sutikimo iškilmes. Pakviestas turės būti pastorius su šeima! Lensmano šeimyna. Visi svarbesni žmonės!

Bus pjaunamas veršis ir atnešta gerosios maderos. Toliau pereita prie sidabro. Taip pat prie staltiesių ir molinių indų.

Olinė planavo su neslepiamu džiūgavimu. Jakobo sūnus bus deramai sutiktas!

Pasišaukusi Benjaminą ėmė jį mokyti, kaip reikėsią nusilenkti vyresniajam broliui.

— Štai taip! — rodė ji, lyg generolas sumušdama kulnimis.

O Benjaminas labai susikaupęs tiksliai kartojo tai, ko buvo mokomas.

Motušė Karena prižiūrėjo, kad skliautuotasis kambarėlis pietų pusėje, iš kurio ji pati išsikraustė, būtų kaip reikiant sutvarkytas. Didesniam remontui, kokio ji būtų norėjusi, trūko laiko.

Tačiau, nepaisydama surauktų Dinos antakių, išreikalavo, kad du auksaspalviai odiniai krėslai iš salės būtų perkelti į Johano kambarėlį. O raudonmedžio knygų spinta paimta iš jos kambario ir nugabenta į viršų jaunajam dvasininkui.

Vyrai su Tomu priešakyje tąsė spintą, o motušė Karena, sėdėdama prieškambaryje ant kėdės, viską rikiavo savo laibu balseliu.

Vyrams prakaituojant ir pūkščiant jis niukino juos kaip švelnūs botago pliaukštelėjimai per sprandą.

— Dabar atsargiai, mielasis Tomai! Ne ne, žiūrėkit, kur panelis! Sukite palengva, štai taip! Saugokit, kad neišsprūstų stiklinės durys! Nežiopsokit!

Tačiau galiausiai viskas buvo padaryta taip, kaip ji norėjo, ir prilaikoma Dinos ji užlipo į viršų, kad galėtų patikrinti.

Čia pamatė, kad arba senatvė jai bus iškrėtusi pokštą, arba kambarys susitraukė.

Nieko nelaukusi Dina išrėžė, kad, deja, prašmatnieji baldai, kurie, motušės Karenos nuomone, taip pritinką pastoriui, neišsitenką pietinėje Reinsneso palėpėje! Tad, ko gero, teksią praplėsti namą.

Motušė Karena praleido žodžius negirdomis ir čia pat klestelėjo į krėslą šalia durų. Po to tyliai pratarė:

— Geriausia jam, žinoma, būtų salėje...

Dina neatsiliepė. Įsisprendusi kažką įtemptai galvojo žvalgydamasi aplinkui.

— Iš salės jis gaus rašomąjį stalą su kėde. Jie gerai derės prie knygų spintos. O tuos didžiulius krėslus nunešime ten, kur jie ir stovėjo...

Motušė Karena suglumusi vedžiojo akimis nuo vienos sienos prie kitos.

— Kambarys iš tikrųjų mažokas...

— Taigi jis nesėdės visą laiką palėpėje. Juk gyvens visame name, motuše Karena? O šiaip jam pakaks knygų spintos, kėdės, stalo ir lovos. Turiu galvoje, kai bus vienas.

Taip ir buvo nuspręsta. Ir vis dėlto motušei Karenai atrodė natūralu, kad parvykęs į namus dvasininkas turėtų gyventi salėje.

Iš pietvakarių užėjo lietus.

Keturi sodintiniai maumedžiai, tarp kurių stovėjo karvelidė, vėjyje lenkė prie žemės savo minkštas kuokštuotas šakeles.

Ingeborgos rožių kerai pasieniuose ir aplink pavėsinę žiauriai kentėjo. O motušės Karenos pasididžiavimas, lelijų lysvė, atrodė taip, tarsi kelias valandas būtų skalbta aštriame šarme.

Kepimo krosnis tris kartus užgeso. Olinė buvo nelyginant Paskutinio teismo diena, pilna sieros, prakeiksmų, raudos ir dejonių.

Tarnaitės ramstė sienas nebežinodamos, ko griebtis. Nes kai Olinė porą kartų per metus pamesdavo galvą, kiekvienąsyk būdavo vis blogiau.

Andersas trumpam užbėgo į virtuvę tikėdamasis gauti šlakelį kavos po to, kai jam diriguojant buvo sutvarkytos valtys.

Patyręs, kad reikalai nekokie, jis nepiktai pajuokavo:

— Matyt, Olinė kada nors perplyš iš pykčio. Bet nieko baisaus, nes per abi puses jos dar bus užtektinai!

— Taip tai taip, bet kiekvienoje pusėje teturėsiu tik po vieną ranką ir koją tau aptarnauti. Eik šalin, smaguriau! — atrėžė ji ir spyrė klumpėta koja jo pusėn.

Bet kavos jis gavo. Tai buvo įstatymas. Atsimokėti teko pora glėbių beržinių prakurų.

Pasirūpinę valtimis, vyrai ėmė tvirtinti krantinę.

Ant kalvelės kabojo apgailėtina vėliavos nuoplėša, didžioji mėlynos spalvos dalis kažkur buvo dingusi. Galėjai pamanyti, jog kas ant patyčių iškėlė piratų vėliavą.

Visų aršiausias buvo lietus. Jis pylė kaip iš kibiro ir baisiausiai barbeno stogus ir lietvamzdžius, tampydamas motušei Karenai nervus.

Prakiuro klėties stogas. Mergos ir bernai, kas su vonele, kas su kibiru, šoko gelbėti patalynės ir skrynių.

Tomas kiek ilgas užgulė stogą. Iš paskutiniųjų bandė prikalti naują šiferio lakštą, bet viskas buvo veltui.

Sąsiauryje jau kelias valandas plūkėsi „Princas Gustavas“, bemaž nepajudėdamas iš vietos.

Žmonės nuo savo darbų vis kreipė akis ton pusėn. Ar dar nesustojo? Ne, iš tiesų, rodės, ėjo didyn.

Buvo svarstoma, ar išvis nevertėtų nuleisti vėliavos. Tačiau kitos jie neturėjo. Motušė Karena su tuo nenorėjo sutikti. Kad audra nuplėšė pusę vėliavos, niekas dėl to nekaltas, bet palikti pliką stiebą būtų įžeidimas.

Nylsas norėjo pasiųsti Tomą pas artimiausią kaimyną pasiskolinti vėliavos.

Tačiau Dina neleido. Kol Tomas sugrįšiąs, Johanas jau būsiąs namie ir vėliavos niekam nebereikėsią.

Benjaminas jau du sykius pusnuogis išbėgo laukan paspoksoti į garlaivį ir abu kartus turėjo persirengti nuo galvos iki kojų.

Antrąjį kartą Olinė pratrūko šaukti, kad vaikas esąs laukinis, ir liepė Stinei jį geriau prižiūrėti.

Tačiau Benjaminas netruko atsakyti. Skardžiu, laibu balseliu:

— Ne, Oline, Benjaminas yra pagonis!

Mažoji Hana rimtai linktelėjo galvele ir padėjo jam susitvarkyti su galybe sagų ir viršuje, ir apačioje. Jų meilė ir solidarumas buvo nepajudinami. Hana visur tursendavo jam iš paskos. Jeigu jis nusibalnodavo kelį, verkdavo ji. Jeigu Olinė pavadindavo Benjaminą pagoniu, jis paleisdavo dūdas ir nenurimdavo tol, kol Olinė pripažindavo, kad ji — ne mažesnė pagonė.

Violončelės garsai liejosi pro duris, langus ir plyšius. Maišėsi su vėjo šuorais, tai užeinančiais, tai atslūgstančiais.

Lietus buvo lyg vandeninė arfa, skambinanti savo melodiją.

Dina sėdėjo tos melodijos apsupta, o visi namai kraustėsi iš proto ir dvaras marmaliavo kaip grietinė muštuvyje. Ji liko visos tos erzelynės nuošaly. Neatrodė, kad chaosas ją būtų bent kiek trikdęs.

Matyt, kartkartėmis reikia tokio stipraus jaudulio. Garlaiviui priartėjus, jie būtų ją pašaukę. Būtų trepsėję laiptuose, čežinę žvyrą, barškinę puodus virtuvėje bei kamaroje ir trankę durimis.

Jiems prie jūros sutinkant Jakobo sūnų, namuose stotų tyla. Tesigirdėtų valiavimo ir garlaivio ūkimo tolimas aidas, pasigautas audros.

Rodės, ji būtų laukusi iki tada. Po to — išėjusi alėja pasitikti at-

vykėlio. Nuošaly nuo visų. Tikriausiai būtų norėjusi sutikti jį vieną ir pažiūrėti, koks jis.

Tačiau viskas išėjo kitaip, nei buvo manyta, nors jie buvo susitaikę ir su audra, ir su vėlavimu.

„Princas Gustavas" gerai pažįstama sirena paskelbė, kad plaukia toliau. Andersas su Nylsu patys išplaukė pasitikti namo grįžusio sūnaus. O vienas bernų paplūdimyje paėmė valtį už pirmagalio ir nutempė prie akmenų.

Lietus buvo aprimęs, Dina jau laukė tarpdury įdėmiai žvalgydamasi alėjos link.

Johanas sustojo už savo dėžių ir šypsodamasis nukėlė skrybėlę prieš žmones, kurie buvo aptūpę akmenis ir trobesius. Šalia jo stovėjo tamsus aukštas vyriškis odiniais drabužiais.

Pajūryje su šiaurės rytų vėju narsiai galynėjosi skarelės, šalikai ir sijonai. Audringame danguje svaigiu greičiu skriejo debesys.

Blykstelėjo žaibas. Pakilo liepsnos. Raudonos, stiprios ir piktos.

— Tvarto stogas dega! — sušuko bernas.

Kilusioj maišalynėj niekas nežinojo, ką galima arba ką reikia daryti.

Tačiau dvasininkas tesižino! Bala nematė ir „Princo Gustavo"!

Kiek įkabindami žmonės puolė prie tvartų. Lyg nesavomis rankomis ir kojomis.

Vienu akimoju Tomas atsidūrė ant tvarto kraigo su pakeltu kirviu. Visas suodinas, įnirtingais mostais kapojo degančias stogo lentas. Ir metė jas žemėn žarstydamas kibirkštis. Niekas nesuprato, kaip jis taip greitai galėjo susivokti ir iš kur ėmė tiek jėgų. Niekas jam nebuvo sakęs nė žodžio.

Ūmai Dina atsidūrė būrio viduryje ir davinėjo trumpus nurodymus.

— Andersai — gyvulius! Pirmiausia arklius! Nylsai — šlapias bures ant šalinės! Evertai — surask daugiau kirvių! Gudmundai, atidaryk žardą. Moterys, atsineškit po kibirą!

Žodžiai nustelbė vėją ir ugnies spragsėjimą. Ji stovėjo išsižergusi, apgaubta išsidraikiusių juodų plaukų.

Mėlynas muslino sijonas iš šešių audeklo pločių buvo lyg burė, kuri atsuko jos kūną vėjui.

Akys buvo šaltos ir susikaupusios. Ji nenuleido jų nuo Tomo, tarsi vien žvilgsniu būtų galėjusi padėti jam išsilaikyt ant stogo.

Žodžiai buvo lyg varno kranksėjimas. Kimūs ir agresyvūs.

Vėliau kopėčiomis, kurias Tomas buvo atrėmęs prie anttvarčio, užlipo dar keli vyrai jam padėti.

Liūtis, kiaurą parą kaip epidemija siautusi virš vandens ir sausumos, liovėsi. Tik vėjas vis dar buvo pilnas klastingo pykčio.

Jie be paliovos puldinėjo su šlapiomis burėmis ir maišais gesindami ugnį ten, kur žiežirbos rasdavo kokį sausą lopinėlį įsigraužti. Keletą kartų degančios lentos ir pagaliai nukrito ant sauso lyg pintis šieno ir grasino sunaikinti visą derlių.

— Andersai! Prižiūrėk šalinę iš vidaus. Pasiruošk šlapių burių! — šaukė Dina.

Žmonės žaibiškai persimesdavo ten, kur jų tuo metu labiausiai reikėjo. Iš samdinių trobos atnešė kibirus, kuriuos iš ryto pastatė pro kiaurą stogą bėgančiam vandeniui sutekėti. Kitus paėmė iš virtuvės ir rūsio.

Laimė, kad viskas lauke buvo šlapia. Žolė ir sienos. Viskas sumirkę nuo lietaus. Kibirkščių neprisileido, tik šnypštė ir garavo.

— Atrodo, šiandien Viešpats nemyli stogų, — sumurmėjo Andersas šniokštuodamas pro Diną su šlapios burės ritiniu ant peties. Bet ji nekreipė į jį dėmesio.

„Princas Gustavas" skubiai išmetė inkarą, ir į vandenį buvo nuleistos valtys. Neilgai trukus alėją užtvindė įgulos nariai ir keleiviai vyrai, skubantys gesinti gaisro.

Tvartas stovėjo toliausiai nuo paplūdimio. Atokiau nuo visų dvaro statinių. Reikėjo sukarti gabalą kelio, kad iš jūros galėtum pasemti vandens gaisrui gesinti.

Kai kas puolė prie šulinio, kuris stovėjo tarp tvarto ir pagrindinio kiemo trobesių. Tačiau darbas buvo lėtas, vienu kartu galėjai iškelti tik vieną kibirą, o tai mažai ką tedavė.

Visi sustojo į vieną vorą, ir vyrai, ir moterys. Nuo paplūdimio aukštyn. Jų nebuvo tiek, kad galėtų stovėti glaudžiai, todėl iki kito žmogaus tekdavo pabėgėti keletą metrų.

Bet netrukus kibirai jau švytavo iš rankų į rankas per lauką iki pat anttvarčio.

Jūrininkai buvo gera paspirtis. Skardėjo stačiokiški šūkavimai. Keiksmai ir pritarimo šūksniai sumišai.

Gaisrą gesinti padėjo ir šturmanas, ir kapitonas. Jie išsinėrė iš švarkų, numetė kepures ir kartu su kitais įsiliejo į banguojančią minią.

Mašinistas buvo anglas ir griausmingu balsu kažką vis rėkavo savo paukščių kalba, kurios niekas kaip reikiant nesuprato. Užtat jo pečiai ir sprandas buvo kaip jūrų vėplio, ir jis buvo įpratęs sunkiai kilnoti.

Po kurio laiko viršuje, be Tomo, atsirado dar trys vyrai. Liemenis jie buvo apsijuosę virvėmis ir keistai pasilinguodami vaikštinėjo po stogą atsidavę vėjo malonei ir savo pačių sugebėjimui išsilaikyti ant kojų. Du su kirviais ir du kibirams nešioti.

Pasirodė, kad daugiausia naudos davė kirviai. Netrukus jau buvo nuluptas ketvirtis stogo iš rytų pusės ir smilkdamas gulėjo ant žemės.

Vėjas pamažu įsisuko į šieną po nedegančiu stogu, nes ten šalinė nebuvo uždengta šlapiomis burėmis. Šienas ėmė kilti į orą kaip burtų lazdele mostelėjus. Verpetu. Taip taisyklingai, kad, rodos, kiekvienas šiaudelis tuo pat metu buvo gavęs įsakymą. Kilo aukštyn nuo bestogės šalinės į orą. Lanku apsuko žmones, susirinkusius prie tvarto, ir šuorais tęsė kelionę tolyn į pietų pusę jūros link.

— Nylsai! Šienas! Daugiau burių!

Dinos komandos taip gerai skriejo prieš vėją, kad kapitonas stebėdamasis kilstelėjo galvą.

Nylsas buvo užsiėmęs kažkuo kitu ir negirdėjo komandos. Tačiau girdėjo kiti. Tuoj pat atsirado burių, ir šienas buvo sutramdytas.

Laikas bėgo nepastebimai. „Princas Gustavas“ vienišas ir visų apleistas plūduriavo vandenyje.

Hana ir Benjaminas bėginėjo aplinkui viską traukdami į save imliom pajautom ir plačiai atmerktom akim. Jų kojos buvo nutaškytos purvais ir mėšlu, o išeiginiai drabužiai beviltiškai subjauroti. Bet niekam tai nerūpėjo.

Tik tada, kai pavojus praėjo ir tik vienas kitas dūmelis, kylantis nuo stogo lentų ant žemės, priminė apie didžiulę grėsmę, Dina nuleido žvilgsnį nuo stogo. Tuomet ji pasisuko savo išvargusiu sustingusiu kūnu ir iš rankos paleido kibirą.

Pečiai nusviro, tarsi iš jos būtų išleistas oras. Nugara sulinko.

Ji atmetė plaukus nuo veido tokiu pat mostu kaip arklys, kai nori išvysti saulę. Per dangų ėjo plati žydra juosta.

Tuomet ji sutiko nepažįstamą žvilgsnį.

Aš esu Dina. Mano kojos įkastos į žemę. Mano besvorė galva įsileidžia viską: garsus, kvapus, spalvas.

Vaizdai aplink mane šokinėja. Žmonės. Vėjas. Aitrus deginto medžio ir suodžių tvaikas. Iš pradžių tai tik akys be galvos ir kūno. Kaip mano nuovargio dalis. Kažkas, kas teikia ramybę.

Niekada nemačiau tokio žmogaus. Jūrų plėšikas? Ne! Jis atėjęs iš Jertrūdos knygos! Tai Barabas!

Kur aš buvau tiek laiko?

KAS MAN DUOS, KAD TU BŪTUMEI MANO BROLIS, KURS ŽINDO MANO MOTINOS KRŪTIS, KAD RASČIAU TAVE LAUKE IR BUČIUOČIAU TAVE, IR JAU NIEKAS NENIEKINTŲ MANĘS? AŠ PAGAUČIAU TAVE IR VESČIAUSI Į SAVO MOTINOS NAMUS. TENAI TU MATYTUMEI MANE, AŠ TAU DUOČIAU TAURĘ KVEPIANČIO VYNO IR MANO GRANATINIŲ OBUOLIŲ SUNKOS.

(Gg 8, 1-2)

Akys buvo ryškiai žalios. Stambokų bruožų veide, apžėlusiam vienadieniais šeriais. Nosis su pasitikėjimu žvelgė į pasaulį, plačios šnervės padėjo irtis į priekį.

Jai nereikėjo palenkti galvos, kad galėtų pažvelgti jam į akis. Veidas buvo rudai įdegęs, per kairį skruostą ėjo didelis šviesus randas. Jis beveik gąsdino ir darkė.

Burna buvo didelė ir nejuki. Viršutinė lūpa rietėsi dailiu Amūro lanku. Tarsi Kūrėjas būtų sumanęs visam kam suteikti aptakias linijas.

Rudi ilgoki plaukai buvo sulipę nuo prakaito ir riebaluoti. Marškiniai, matyt, seniau balti, dabar buvo kiaurai permirkę ir suodini. Viena rankovė perplyšusi per siūlę ir dabar kaip kokiam elgetai mataravo aplink ranką.

Liemuo sujuostas plačiu odiniu diržu, kuris prilaikė dukslias odines kelnes. Vyriškis buvo išdžiūvęs ir kaulėtas lyg kalinys. Kairėje rankoje laikė kirvį.

Tai buvo Barabas, paleistas į laisvę. Dabar jis žiūrėjo į ją. Tarsi pasiruošęs užsimoti kirviu...

Tomas ir nepažįstamasis kartu darbavosi kirviais. Pirmasis dėl to, kad žinojo gresiant pavojų. Reinsnesui, Dinai.

Antrasis dėl to, kad kyšulyje atsitiktinai išlipo į krantą ir pateko į gaisrą, kurį gesinti jam buvo vienas malonumas.

— Įveikėm! — pasakė jis. Vyriškis tebešniokštavo po įtemptos kovos. Didžiulė krūtinė kilnojosi it kalvio dumplės.

Dina įsmeigė į jį akis.

— Ar tu Barabas? — iš rimtųjų paklausė ji.

— Kodėl? — atsiliepė jis ne mažiau rimtai. Iš tarties ji suprato, kad jis ne norvegas.

— Matau, kad esi paleistas į laisvę.

— Tada aš, matyt, ir būsiu Barabas, — pasakė jis ir ištiesė jai ranką.

Iš pradžių ji jos nepaėmė. Jis nejudėjo iš vietos.

— Aš esu Dina Grenelv, — prisistatė ji ir pagaliau paspaudė jam ranką. Nuo darbo prakaituotą ir nešvarią. Didelę plaštaką ilgais pirštais. Bet delnas buvo toks pat minkštas kaip jos.

Jis linktelėjo, tarsi jau būtų žinojęs jos vardą.

— Kalvis tikrai nesi, — pasakė ji ir mostelėjo galva į jo ranką.

— Ne, Barabas — ne kalvis.

Šurmulys ir kalbos aprimo ir sukosi apie tą patį. Gaisrą!

Dina atsiplėšė nuo jo žvilgsnio ir iš lėto pasisuko į žmones. Iš viso jų galėjo būti koks trisdešimt. Tuomet ji sušuko į žmones balsu, nežinia ko nustebusiu:

— Dėkui! Dėkui visiems! Dabar mes nusipelnėme gerai pavalgyti ir atsigerti! Stalai bus padengti ir išimtininkų troboje, ir svetainėje. Jauskitės kaip namie, visus kviečiu!

Tuo momentu prie Dinos prasibrovė Johanas ir padavė jai ranką. Jis plačiai šypsojosi.

— Tai bent sugrįžimas! — šūktelėjo jis ir akimirką prigludo prie jos.

— Kas tiesa, tai tiesa! Sveikas parvykęs, Johanai! Matai, gyvenimas verda.

— Tai ponas Žukovskis. Mes susipažinom laive, — pridūrė jis ir mostelėjo vyriškio pusėn.

Atvykėlis dar kartą jai padavė ranką tarsi pamiršęs, kad jau sveikinosi. Šį sykį jis nusišypsojo.

Ne, Barabas tikrai nebuvo kalvis.

Į vakarą vėjas nurimo. Žmonės suėjo vidun. Tačiau „Princas Gustavas“ tebestovėjo nuleidęs inkarą. Vėluodamas jau kelias valandas.

Prie gaisravietės buvo organizuotas budėjimas. Dėl viso pikto. Jie tikėjosi, kad nebeužeis lietus, nes būtų gaila šieno.

Rytojaus dieną Andersas su Tomu ruošėsi vykti į Stranstedą parsivežti medžiagų ir nusisamdyti darbininkų. Tad naujas stogas turėjo atsirasti greitai.

Lensmanas ir Dagnė atvyko jau po to, kai gaisras buvo užgesintas. Jis nepiktai subarė, kad dvaras ir ūkis nebuvo laiku apsaugotas. Dina ramiai atsakė, kad turėsianti tuo pasirūpinti ateityje. Kivirčui įsiliepsnoti nebuvo kada, nes tuoj prie jų priėjo pastorius su teologu.

Motušė Karena trepinėjo aplinkui kaip tetervinė. Ji jau seniai nesijautė tokia stipri iš kojų.

Netikėtai Olinė buvo su visais darbais palikta viena, nes tarnaitės lauke tampė kibirus vandens. Užtat jai liko daugiau laiko.

Olinė buvo pratusi darbuotis viena.

Veršis iškepė puikiai, nors ji kelias valandas kaip įkirpta į uodegą puldinėjo tarp virtuvės ir milžiniškos senovinės kepimo krosnies viralinėje. Iš tiesų tai buvo atviras ugniakuras su naujovišku užstumiamu krosniadangčiu. Ten ji ir kepė veršelį.

Pilant liūčiai, iš viralinės statinėje jis buvo atgabentas į vidų, iškart po to pasigirdo „Princo Gustavo“ sirena.

O ištikus nelaimei raiša motušė Karena buvo vienintelis žmogus, turėjęs laiko padėti jai nugabenti jį atgalios.

Juodvi netruko suprasti, kad ir po valandos dar nebus valgomi šventiniai pietūs.

Olinė laistė veršelį skysčiu nuo mėsos ir riebalais, kad nesudžiūtų. Krosnis buvo kūrenama atsargiai ir su didžiausia meile.

Padažo ji vis tiek negalėjo taisyti anksčiau, kaip paskutinę minutę. O pirmiausia reikėjo nusiraminti. Kaipgi gali išvirti nesupuolusį padažą, kai širdis daužosi lyg pašėlusi.

Prieš kepimą ji perlaužė šonkaulius ir apie inkstelius tvirtai apsuko šoninę. Inkstai buvo jos pasididžiavimas. Be jų nebūdavo apsieinama. Juos supjaustydavo gerai išgaląstu peiliu ir patiekdavo kaip skanėstą.

Sutrintos kadugio uogos gulėjo ant lentos, skleisdamos malonų kvapą. Paprastai kadugio uogos buvo duodamos prie žvėrienos. Tačiau Olinės iškeptas veršelis buvo šis tas daugiau nei paprasta veršiena. Čia negalėjai išsiversti be kadugio uogų ir neprilygstamųjų žolelių.

Serbentų drebučiai ir geltonosios gervuogės krištoliniuose indeliuose ant kojelių buvo sustatyti kamaroje ir uždengti audeklo gabalu. Vandenyje ant viryklės mirko slyvos. Minkštos ir pakankamai prisisiurbusios vandens. Kauliukus iš slyvų ji lupinėjo drebančiom rankom, puldinėdama nuo stalo prie lango.

Šviežios bulvės buvo dar nedidelės, tarnaitės jas nuskuto ir paruošė jau iš vakaro. Per naktį užpiltos švariu vandeniu, jos stovėjo rūsyje. Keturiuose didžiuosiuose puoduose turėjo būti verdamos paskutiniu momentu.

Kibirus, kuriuose buvo pamerktos bulvės, tarnaitės seniausiai buvo išsinešusios gaisrui gesinti. Bulves jos skubomis suvertė į tešlinę geldą.

Dabar, kai pavojus praėjo, Olinė ėmė dejuoti dėl geldos. Tai buvo šventenybė. Be tešlos, nieko į ją neturėjo būti dedama. Nepagarbiai elgdamasi su tešline gelda ir kraudama į ją kas pakliuvo galėjai prisišaukt piktąsias dvasias ir užsitraukti kitokių nelaimių.

— Bet, Dieve mano, taigi buvo gaisras! — nusiminusi atsiduso ji ir ėmė bulveles versti į puodus, kurie joms ir buvo skirti.

Kai pagaliau gaisras buvo užgesintas ir visi spėjo pasidžiaugti sugrįžusiu Johanu, šeimyna, tądien jau antrą kartą, nuėjo pasipuošti šventei.

Matyt, tarp bernų atsirado tokių, kurie teturėjo vienerius marškinius. Ir galbūt, gelbėdami dvarą nuo gaisro, per vėlai sugalvojo juos nusivilkti. Bet jie tik išpurtė marškinius ir tokiais apsirengė. Svarbu nuo kūno nusiplauti suodžius ir purvą, o drabužių dėmės galėjo likti kaip garbės ženklai.

Olinė baiginėjo visus darbus, tuo pat metu davinėdama nurodymus dengti stalą laivo įgulai bei keleiviams, prisidėjusiems prie gaisro gesinimo.

Motušė Karena nusprendė, kad kapitonas, šturmanas, mašinistas ir Johano kelionės draugas valgys svetainėje. Kitus vienodomis teisėmis ji susodino išimtininkų troboje. Ten buvo patiesta keletas lentų ant atramų, uždengta sniego baltumo staltiesėmis ir papuošta pievų gėlėmis.

Olinė buvo suplukusi ir kuo puikiausiai nusiteikusi. Darbas, atliekamas su didžiausiu tikslumu, jos rankose tirpte tirpo.

Kai ėmė nešti valgius, nuotaika išimtininkų troboje jau buvo pakili. Nes ant stalų atsirado romo. Parodydami didelį dosnumą, įgulos nariai į krantą atgabeno įvairaus krovinio, tokio, kuris garsiai vadinamas vardu, ir tokio, kuris suvartojamas tyliai.

Niekas nekalbėjo, kad garlaivis kada nors plauks toliau į šiaurę.

Bernai padėjo dengti stalus, tarsi jie visą gyvenimą nieko daugiau ir nebūtų darę.

Motušė Karena neliepė išimtininkų troboje duoti vyno ar kitų svaigalų. Tačiau atrodė, kad romo statinaitė niekuomet neištuštės. Ji buvo kaip našlės iš Sareptos puodelis, sklidinas ir niekada neištuštėjantis.

Tačiau dar ne vieną sykį buvo sukartas kelias į palaimintąjį garlaivį. O visi keliauninkai grįždavo atgalios su išsipūtusiomis palaidinėmis ar švarko krūtine.

Pamažu nuotaika ėmė darytis daugiau nei pakili. Pasakojimai kaip estafetės lazdelės keliavo ratu aplink stalą. Palydimos juoko papliūpų ir žviegimo.

Atsiprašęs, kad jo žmona nesveikuojanti ir negalėjusi atvykti, pastorius užėmė vietą stalo gale.

Dagnė, nepaisydama vasariškos kaitros, buvo apsivilkusi naujausios mados aksominiu kostiumėliu su plačia liemene ir aukšta nertine apykakle. Ji buvo ką tik parvykusi iš Bergeno.

Dinos žvilgsnis vis nukrypdavo prie sagės apykaklėje. Ji kažkada priklausė Jertrūdai.

Motušė Karena atsisėdo kitame stalo gale, Johanas atsidūrė viduryje tarp jos ir Dinos.

Pramogai į Norlaną keliavo kilminga švedų pora. Juos reikėjo paimti iš laivo ir pavaišinti, nors jie ir negesino gaisro. Ponas buvo pasodintas šalia motušės Karenos. Po visų rokiruočių atėjus karininkams ir kitiems žmonėms iš laivo, atvykėlis Žukovskis atsidūrė priešais Diną.

Didžiojo sietyno šviesoje žvilgėjo sidabras ir krištolas.

Atslinko rugpjūčio sutemos. Ant baltos staltiesės paskleistos gulėjo ramunės, katilėliai, gebenės ir šermukšnio lapai. Taurės ant aukštų kojelių buvo apvainikuotos puikiais gėrimais. Kvapai ir valgiai žmonėms sužadino draugiškus jausmus, kone prieraišumą vieni kitiems. Ne visi buvo pažįstami, tačiau visus siejo du dalykai. Valgis ir gaisras!

Motušės Karenos veidą išvagojo jaukios raukšlelės. Ji šypsojosi ir šnekėjos. Dabar Reinsnesas buvo toks, kokį ji buvo įpratusi matyti anais laikais. Tada būdavo linksma! Lūždavo stalas ir kvepėdavo keptu veršiu arba žvėriena. Motušė Karena sėdėjo didžiai patenkinta, kad viskas kaip anksčiau. Laiminga, kad Stinę išmokė šeimininkauti Reinsnese. Dina nebuvo iš tų, kas noriai mokytųsi tvarkyti namų ūkį. O Reinsnesui verkiant reikėjo šeimininkės, kuri mokėtų šį tą daugiau nei muzikuoti ir rūkyti cigarus. Šįvakar ji įsitikino, kad Stinė susidoroja su šia užduotimi.

Kad ir ką sakytum, samė mergina buvo darbšti ir protinga. Ji turėjo sugebėjimą pritraukti žmones, o Dina sunkiai įgydavo jų simpatijas.

Dina žiūrėjo į Barabą. Jis buvo persivilkęs švariais marškiniais. Plaukai tebebuvo drėgni. Akys lempos šviesoje atrodė dar žalesnės.

Žukovskiui Dina pasiūlė įsikurti viename iš svečių kambarių. Jis nusilenkdamas priėmė pasiūlymą.

Išgirdusi, kad jis kartu su Johanu nulipo į apačią, ji įslinko į kambarį, kuriame jis ką tik buvo. Kvepėjo skutimosi muilu ir oda.

Talpią kelioninę veršenikę buvo palikęs pradarytą. Iš pradžių ji tik probėgšmais žvilgtelėjo vidun. Paskui ėmė kilnoti drabužius ir įvairias smulkmenas. Netikėtai užčiuopė knygą. Su prašmatniais, bet apsitrynusiais apdarais. Ji atvertė ją. Parašyta lyg rusiškai. Per titulinį puslapį ėjo pasviręs, kampuotas parašas:

Лев Жуковский

Didžiulėmis įmantriomis raidėmis buvo atspausta АЛЕКСАНДР ПУШКИН. Tikriausiai knygos autorius. Pavadinimas taip pat buvo neiššifruojamas.

Tokiais pat neperskaitomais rašmenimis aukštyn kojom būdavo išmargintos medinės ir kartoninės dėžės su rusiškom prekėm.

— Nieko nesuprantu... — sumurmėjo ji sau po nosimi tarsi supykusi, kad negali išsiaiškinti, kokia tai knyga.

Ji prisikišo knygą prie nosies ir pauostė. Drėgno popieriaus, ilgai išbuvusio kelionėse, kvapas. Keistas vyriškas kvapas. Salsvas, bet sykiu aitrus. Tabakas, dulkės. Jūra!

Iš sienos išėjo Jakobas. Šįvakar jam jos reikėjo. Ji susikeikė, kad atstotų. Tačiau jis neatlyžo. Glaudėsi prie jos. Maldavo. Visą kambarį pripildė savo kvapais. Ji ištiesė ranką nenorėdama jo prisileisti artyn.

Knygą ji padėjo ten pat, kur ir buvo radusi. Atsitiesė. Sunkiai alsavo. Lyg po sunkaus darbo.

Įsiklausė į žingsnius laiptuose. Jeigu jis įeitų, turėjo alibi. Ji atnešusi naujų žvakių vakarui. Kad ji tokių darbų nedirba, jis negalėjo žinoti. Pintinę su žvakėmis buvo pastačiusi ant grindų.

Jakobas išsekė jai iš paskos, kai ji pasiėmė pintinę ir išėjo iš kambario. Koridoriuje atsidūręs lempos šviesos rate, jis paleido jos nuogą ranką. Sunkiai vilko sužalotąją koją. Ir pasislėpė tamsiame kampe, kur stovėjo baltinių spintos.

— Mes išgelbėjome tvarto stogą! Be tavo pagalbos! — tūžmingai sušnypštė ji ir nusileido laiptais į valgomąjį.

Aš esu Dina, kuri teka. Galva viena sau pati ima tekėti kambariu. Atsiveria sienos ir lubos. Dangus — tai milžiniškas juodas paveikslas iš aksomo ir trupinto stiklo. Per jį aš teku. Aš noriu! Ir nenoriu!

Užkandžiaujant kilmingoji ponia pareiškė, jog jai buvę keista taip toli už poliarinio rato matyti tokį puikų dvarą. O kokie nuostabūs sodo takeliai, nubarstyti smėliu su kriauklelėmis! Jie taip pat patraukė jos akį prieš sėdant prie stalo. Visam tam, be abejo, reikėję atiduoti daug laiko ir sveikatos.

Motušė Karena kietai sučiaupė lūpas, bet vis dėlto mandagiai atsakė, jog esama kai kurių sunkumų, būna, kad šaltomis žiemomis iššąla rožių kerai. Kitą dieną ji mielai aprodysianti prieskoninių žolių darželį. Tokį galėjai pamatyti tik Reinsnese.

Tada visi pakėlė taures už jaunąjį dvasininką. Už tvartą ir šieną. Kuriuos su Dievo padėjimu pavyko išgelbėti nuo ugnies.

— Ir už gyvulėlius! Tegul Dievas palaimina gyvulėlius! — pridūrė motušė Karena.

Ir tada visi išgėrė už derlių ir gyvulius. O valgomas buvo dar tiktai užkandis.

Kilmingasis ponas išgyrė Olinės žuvienę. Reikalavo, kad Olinė pasirodytų valgomajame ir išklausytų jo liaupses patiekalui. Geresnės žuvienės jam dar netekę ragauti. O žuvienės jis ragavęs visose pasaulio vietose, kur tik lankęsis.

Prancūziška žuvienė! Ar kas nors yra valgęs prancūziškos žuvienės?

Motušė Karena buvo valgiusi prancūziškos žuvienės. Ir ta pačia proga galėjo papasakoti, kaip ji trejus metus gyveno Paryžiuje. Ji skambčiojo savo filigraninėmis apyrankėmis ir grakščiai gestikuliavo abiem rankom.

Netikėtai ji prancūzų kalba ėmė cituoti poeziją, o jos skruostai jaunatviškai pražydo kaip du bijūnai.

Žilutėliai dailiai sušukuoti plaukai, ta proga praskalauti kadugių nuoviru ir pasukti žnyplėmis, spindesiu nenusileido sidabriniams įrankiams ir šviestuvui.

Kai Olinė pagaliau pasirodė, nes ji juk turėjo kiek pasigražinti ir nusijuosti viršutinę prikyštę, nuo žuvienės jie jau buvo nuklydę kaži kur.

Tiesa, kilmingasis ponas pakartojo savo kalbą, skirtą sriubai, tik gal su kiek mažesniu pakilumu. Kadangi jam buvo suteiktas žodis, tai jis ta pačia proga pasakė kalbą ir apie pagrindinį patiekalą. Galiausiai ėmė taip gražbyliauti, kad Olinė pritūpdama nusilenkė ir paaiškino, jog turinti eiti.

Po to stojo nelabai jauki tyla.

Žukovskis kiek atsilaisvino kaklajuostę. Kambaryje darėsi tvanku, nors langai į sodą buvo atlapoti.

Naktinės plaštakės blaškėsi už plonų nertinių užuolaidų. Masinamos šviesos. Viena Dinos akyse puolė į ugnį. Nedidelis plykstelėjimas. Ir po viskam. Suanglėjusi liekana — kaip dulkės ant staltiesės.

Ji pakėlė savo taurę. Balsai aplink juodu išnyko. Jis taip pat pakėlė taurę ir linktelėjo. Be žodžių. Tuomet jie vienu metu paėmė įrankius ir pradėjo valgyti.

Veršienos kepsnys buvo rausvas ir sultingas. Ant balto porceliano kaip aksomas žvilgėjo grietinėlės padažas. Pačiame kraštelyje virpėjo serbentų drebučiai.

Nieko nelaukdama Dina uždėjo jų ant mėsos. Šviežios bulvės buvo taip gerai nuskustos, kad lupenų nesimatė nė žymės. Tik krakmolinga minkšta luobelė. Ji įsmeigė sidabrinę šakutę ir atsipjovė kąsnelį. Iš lėto perbraukė padažu. Dar užsidėjo drebučių ir viską pakėlė prie burnos. Jų žvilgsniai susitiko jam darant lygiai tą patį.

Akimirką tarp jo lūpų galėjai matyti rausvos mėsos kąsnį. Sužibo dantys. Tada jis užčiaupė burną ir ėmė kramtyti. Jo akys virš stalo spindėjo lyg jūra.

Ji šakute pasmeigė abi jo raineles ir susikišo į burną. Perbraukė jas liežuviu. Atsargiai. Akių žalumas buvo sūrus. Negalėjai jų nei nuryti, nei sukramtyti. Ji tik voliojo jas palengva gomuriu, liesdama liežuvio galiuku. Po to sustūmė jas prie burnos krašto, pravėrė lūpas ir išleido jas lauk.

Ji kramtė lėtai, su pasimėgavimu, jo akims vėl grįžtant į vietą. Jo veidas smarkiai blizgėjo. Tarsi abiejų mėgavimasis būtų atsispindėjęs jo odoje. Akys nuslinko į savo nuolatinę vietą. Ir mirktelėjo jai!

Ji taip pat pamerkė. Santūriai. Tada jie valgė toliau. Ragavo vienas kitą. Kramtė. Ne per daug godžiai. Pralaimės tas, kuris nesusivaldys pirmas.

Jai išsprūdo atodūsis. Akimirką ji pamiršo kramtyti. Tuomet pati to nejausdama nusišypsojo. Tai nebuvo jos įprastinė šypsena. Tikriausiai ta, kuri per ilgus metus išliko gyva. Nuo tada, kai Jertrūda, pasisodinusi Diną ant kelių, glostė jai plaukus.

Jis buvo gražus iš vienos pusės, atstumiantis — iš kitos. Randas dalijo jį į dvi dalis. Darydamas linkį, kuris gilia vaga ėjo per skruostą.

Dina virpino šnerves, tarsi jai šiaudu kas nors būtų kutenęs nosį. Ji padėjo į šalį peilį su šakute. Ranką pakėlė prie veido ir pirštu persibraukė viršutinę lūpą.

Sugrumėjo lensmano balsas. Jis paklausė Johaną, ar tas jau prašęsis paskiriamas į kokią nors parapiją.

Susigėdęs Johanas nudelbė akis į lėkštę ir pasakė, kad vargu ar kam nors iš keliaujančių bus įdomu klausytis jo biografijos. Tačiau lensmanas su juo nenorėjo sutikti.

Laimei, atnešė desertą. Geltonosios gervuogės buvo papuoštos kremu. Tai buvo metų auksas. Tomas tokia proga pririnko jų kemsyne prie namų.

Svečiams net ausys linko, taip buvo gardu. Šturmanas papasakojo kartą atsitiktinai patekęs į vestuves Bardu mieste. Mėsos ten nė paragauti nebuvę. Jau nekalbant apie desertą. Visą laiką juos šėrę riebia koše ir tirštu pienu. Dar buvę džiovintos avienos. Tiek prisūdytos, kad šeimininkas pats turėjęs ją pjauti. Mat bijojęs, kad kas nors nesulaužytų peilio!

Motušė Karena kietai sučiaupė lūpas, ji suabejojo, kad Bardu mieste visi būtų tokie šykštuoliai.

Bet tai nepadėjo. Juokėsi net ir pastorius.

Tomas neparagavo nė gurkšnio iš jūrininkų statinaitės.

Jis buvo vienas iš daugelio, kurie prieš sėsdami prie stalo neturėjo kada persirengti švariais drabužiais. Reikėjo sužiūrėti gyvulius, organizuoti budėjimą ir pasirūpinti, kad budėtojai daugmaž būtų blaivūs.

Andersas ir Nylsas greitai išnyko didžiajame kieme. Tai reiškė, kad visa atsakomybė gulė ant jo pečių.

Kai jis įėjo į išimtininkų trobą, valgiai jau buvo nunešti ir žmonės smagiai leido laiką rūkydami pypkes, gurkšnodami kavą bei romą.

To jam jau buvo per daug. Jis pasijautė užguitas ir apgautas.

Užgesinus gaisrą, Dina priėjo prie jo. Pirmiausia prie jo. Draugiškai patapšnojo jam per nugarą kaip paprastai.

— Tomai! — pasakė ji. Tai buvo viskas.

Tuokart jam šito pakako. Bet vėliau, kai ji nebepasirodė, nepakalbėjo su juo, nepadėkojo kitiems girdint, viskas galvoje susijaukė. Viskas.

Jis žinojo, kad gelbėjimo darbuose buvo svarbiausias. Pats pirmas ant kraigo su kirviu. Be jo viskas galėjo baigtis blogiau.

Ūmiai jis pajuto jai kažką panašu į neapykantą. Tą patį jautė ir augalotam nepažįstamajam, kuris padėjo nukapoti degantį stogą.

Tomas paklausė vyrus iš laivo, kas jis toks. Tačiau apie jį težinojo tiek, kad kalba su akcentu ir keleivių sąraše įrašytas nekrikščioniška pavarde. Lyg būtų koks kinietis! Keliavo iš paties Tronjemo. Sėdėjo visą kelią ir be perstojo skaitė, rūkė arba kalbėjosi su Johanu Grenelvu. Jis vyko į pačią šiaurę, po to — į rytus. Galbūt suomis, o gal iš dar tolimesnių rytų? Bet gerai kalbėjo norvegiškai.

Tomas matė, kaip vyriškis, nulipęs nuo stogo, atsistojo Dinai už nugaros. Jam buvo skaudu, kad ji du kartus jam padavė ranką. Jam pasidarė dar skaudžiau, kai jis patyrė, kad nepažįstamasis kartu su jūrininkais valgys dvare. Apsirengęs juk buvo kaip jūrininkas.

Tomas sukandęs dantis atliko savo prievoles. Tuomet užėjo pas Olinę paklausti, ar ko nors jai nereikia. Papildomai prinešė malkų, vandens ir niekur nebėjo.

Įsitaisė stalo gale ir leidosi aptarnaujamas. Aiškinosi esąs per daug nusiplūkęs, kad dalyvautų išimtininkų trobos linksmybėse.

Jis valgė palengva, ilgai kramtydamas. Tarytum mintimis sekė, kaip kiekvienas kąsnis apsiverčia burnoje ir slysta skrandin.

— Sriubos nebėra, — padejavo Olinė. — Tas švedų grafas išvalgė visą kvortą!

Jai nebuvo tekę girdėti, kad ponai turėtų tokias prastas manieras ir prašytų pakartoti pirmąjį patiekalą. Ne kaži koks, matyt, buvo ir to pono dvaras.

Tomas vos linktelėjo. Sėdėjo užsikniaubęs virš stalo.

Olinė stebėjo jį iš šono, ant geltonųjų gervuogių švirkšdama kremą. Uždėjusi paskutinį kupolėlį, ji kruopščiai nusitrynė rankas rankšluosčiu. Kiekvieną pirštą atskirai. Tarsi kremas būt buvęs kenksmingas.

Tada ji greitai suvaikščiojo į kamarą ir grįžo su taure geriausio tamsraudonio vyno.

— Štai! — trumpai pasakė ji, trinktelėjo taurę priešais Tomą ir vėl užsiėmė savo ruoša.

Tomas paragavo vyno. Ir nenorėdamas parodyti, kad jį sugraudino toks rūpinimasis, iškošė pro dantis:

— Velniai rautų!

Olinė atžariai ėmė bambėti jau seniai žinojusi, iš kur Benjaminas išmoksta tų bedieviškų kalbų.

Tomas jai blausiai nusišypsojo.

Virtuvėje buvo ramu ir šilta. Garai, valgių kvapas ir gausmas, sklindantis iš kambarių, jį ėmė migdyti.

Tačiau jo galvoje liko vienas budrus lopinėlis.

Dina nesirodė virtuvėje...

Stinė išsivedė vaikus. Kurį laiką sumišai buvo girdėti kaprizingi berniukų balsai ir aikštingas Hanos verkšlenimas. Bet pamažu viršuje viskas nurimo.

Kava Dagnei, poniai Karenai ir grafienei buvo patiekta svetainėje.

Dina įsitaisė ant šezlongo rūkomajame ir rūkė cigarus, protarpiais pati prisipildama į taurę vyno. Pažiūrėjęs į ją išpūstomis akimis, grafas toliau šnekučiavosi su vyrais.

Po kurio laiko pastorius, meiliai žiūrėdamas į Diną, tarė:

— Ponia Dina privalo ateiti, kitaip mes nesuderinsime vargonų!

Jis puikiai sugebėjo nepastebėti to, kas buvo ne visai priimtina Dinos elgesyje.

Tarsi žinodamas ją turint kur kas svarbesnių savybių.

Jis dažnai sakydavo, kad į norlaniečius reikia žiūrėti taip kaip į metų laikus. Jei negali jų pakęsti, tenka kurį laiką pabūti namuose ir pralaukti.

Pastoriaus žmona vadovavosi šia taisykle. Dėl to ji ir nepajėgė atvykti į Reinsnesą švęsti Johano sutiktuvių.

— Pastorius žino, kad iš manęs nekokia vargonuotoja, bet galiu pabandyti, — tarė Dina.

— Praėjusį kartą gerai pavyko, — pasakė pastorius.

— Čia reikia geros ausies, — sausai atsakė Dina.

— Taigi. O Dinos klausa išlavinta geriau už bet kurio kito! Tamsta turi būti dėkinga — neatsimenu, kuo jis pavarde? Tas mokytojas, per kurį tamsta pamilai muziką?

— Lorchas, — priminė Dina.

— Taip, taip! Kur jis dabar?

— Pakeliui į Reinsnesą. Su savo violončele... — ištarė ji. Vos girdimai.

— Kaip įdomu! Džiugi naujiena! — pasakė pastorius. — Kada tikimasi jo sulaukti?

Dina nebeatsakė, nes pastorių tuo metu pastvėrė grafas.

Aplink Johaną kaip apie savaime suprantamą dėmesio centrą susibūrė pagyvenę žmonės. Tačiau jis pats nieko nedarė, kad juos pritrauktų. Jo žemame balse skambėjo susidomėjimas ir atidumas. Dešine ranka jis be perstojo braukė atgal šviesius nepaklusnius plaukus. Bet jie ir vėl užkrisdavo ant kaktos.

Per visus tuos metus jis smarkiai pasikeitė. Ne tik išore. Jo žodžiai buvo svetimi. Jam kalbant prasikišdavo daniška tartis. Ir elgėsi taip, tarytum svečiuotųsi eiliniuose nakvynės namuose. Į jokį daiktą nežiūrėjo lyg atpažindamas. Nieko nelietė. Nelakstė iš kambario į kambarį, kad pamatytų, kaip viskas atrodo. Po to, kai gaisras buvo užgesintas, iš didžiojo namo niekur nekėlė kojos.

Andersas paklausė Johaną, kokia dabar padėtis Danijoje. Ar jis turėjęs ką nors bendra su politinėmis ir tautinėmis studentų demonstracijomis, kurios vykusios Kopenhagoje.

Rodės, kad Johanui gėda tai paneigti.

— Danai tikriausiai vis dar tebedžiūgauja po mūšio prie Istedo? Taip greitai jie nepamirš pergalės prieš vokiečius skonio, — pasakė Žukovskis.

— Tai tiesa, — atsakė Johanas. — Tačiau Šlezvigo prijungimas prie Danijos nėra natūralus reiškinys. Skirtingos ir kalbos, ir kultūros ir visa kita.

— Tai juk buvo karaliaus Frederiko svajonė? — tarė rusas.

— Taip, ir tautininkų, — atsakė Johanas.

— Girdėjau, kad caras Nikolajus nulėmė karo baigtį, — įsikišo Dina.

— Taip, jis lyg grasinęs prūsams karu, jei šie nepasitrauksią iš Jutlandijos, — pasakė Žukovskis. — Tačiau naujoji karo prievolė Danijoje taip pat turėjo nemažą reikšmę.

Jie toliau aptarinėjo naująjį Danijos politinį suklestėjimą.

— Tamsta gerai išmanai politiką, — pasakė lensmanas Žukovskiui.

— Kažką vis nugirsti tai šen, tai ten, — nusišypsojo vyriškis.

— Dauguma danų taip gerai nesiorientuoja, — pagyrė Johanas.

— Ačiū.

Kol vyrai kalbėjo, Dina sėdėjo ir stebėjo juos iš šalies.

— O motušė Karena baiminosi, kad, Johanui nespėjus grįžti, jį įtrauks į savo verpetą karas ir demonstracijos.

— Nelabai mane tie dalykai domina, — lengvu tonu atsakė Johanas. — Menkai ir pakovosi būdamas dvasininkas.

— Nesakyk taip, — atsiliepė pastorius. — Bet dabar juk esi čia, — pridūrė jis.

— Dvasininkas dvasininkui nelygu, — susigėdęs pratarė Johanas. — Mane vargu ar kas galėtų pavadinti politine jėga. Tačiau pastorius — tai, žinoma, visai kas kita.

— Na, na, — geraširdiškai tarstelėjo pastorius. — Aš taip pat nenoriu atstovauti jokiai pasaulietinei valdžiai.

— Bet pastorius vis vien atstovauja. Jei man bus leista pasakyti? — tarė Dina.

— Kokiu būdu?

— Kai valdžia daro dalykus, kurie tamstai atrodo nepriimtini, sudraudi juos, nors tai ir ne tamstos reikalas.

— Taip, gal ir taip...

— Ir pastorius neretai laimi? — švelniu balsu pridūrė Dina.

— Būna ir taip, — patenkintas nusišypsojo pastorius.

Pokalbis pasidarė nebepavojingas. Ir lensmanas leidosi pasakoti apie bylas ir ginčus paskutiniame tingo susirinkime.

Labiausiai Johanu stebėjosi Andersas. Jis nebematė to berniuko, kurį pažinojo nuo gimimo. Teisino jį tuo, kad iš namų iškeliavo toks jaunas. Ir kad aplinkui daug žmonių.

Prie stalo Andersas aiškiai matė, kad motušei Karenai nebuvo lengva užiminėti naujai iškeptą pastorių. Ji nėrėsi iš kailio ieškodama, apie ką su juo pasikalbėti.

Johanas buvo nepriekaištingai mandagus ir draugiškas. Tačiau pasidaręs svetimas.

Surūkęs nedidelę pypkutę, po daugybės atsiprašinėjimų ir palaiminimų pastorius išsiruošė į namus. Pasakė, jog muzika pasidžiaugsiąs kitą sykį.

Dina išlydėjo pastorių. Grįždama per svetainę, paskambino keletą akordų pianinu. Miklindama pirštus.

Tuoj pat prisistatė nepažįstamasis. Atsišliejo prie instrumento ir klausėsi.

Dina liovėsi grojusi ir klausiamai pažvelgė į jį.

Ir tada prasidėjo. Jis užtraukė graudžią, melancholišką rusų dainą. Dina greitai pagavo melodiją ir grojo iš klausos. Kai suklysdavo, jis padėdavo jai surasti reikiamą natą.

Daina buvo neįprasta. Pilna graudulio. Netikėtai augalotasis vyriškis leidosi šokti. Taip šokdavo rusų jūrininkai, kai jie mažumėlę

įkaušdavo. Tiesdami rankas aukštyn ir į šonus. Kraipydami klubus ir kiek pritūpę.

Ritmas darėsi vis pasiutesnis ir linksmesnis. Vyriškis šoko taip žemai pritūpęs, kad negalėjai suprasti, kaip jis dar išsilaiko. Jis mėtė ilgas kojas į šonus. Vis greičiau ir greičiau.

Iš jo spinduliuote spinduliavo didžiulė jėga. Jis atrodė rimtas ir susikaupęs. Tačiau buvo akivaizdu, jog žaidžia.

Suaugęs žmogus, kuris žaidžia! Randas liepsnojančiame veide švietė dar baltesne spalva. Jis buvo lyg Janas su dviem veidais. Skriejo ratu atsukdamas tai sužalotąjį, tai sveikąjį skruostą.

Dina akimis sekė vyriškio judesius, o pirštai tuo metu šoko. Trankiai ir lengvai.

Motušė Karena, Dagnė ir grafienė pertraukė savo rafinuotą pokalbį. Rūkomajame vyrai vienas po kito pakilo iš vietų ir atėjo pasižiūrėti bei pasiklausyti. Stinė stovėjo koridoriaus prieduryje su keturiais vaikais už nugaros.

Benjaminas išsprogino akis ir prasižiojo. Įsmuko ir į kambarį, nors tai buvo užginta.

Hana ir lensmano berniukai kukliai stovėjo tarpduryje.

Pamažu visą kambarį pripildė vienas didžiulis šypsulys. Kaip mažas pūkuotas žvėrelis jis šokinėjo nuo vieno žmogaus prie kito. Džiaugsmas Reinsnese buvo kažkas stebuklinga. Pastaraisiais metais jis retai kada ateidavo.

Daina ir muzika atskriejo į virtuvę.

Visas namas prisipildė sodraus vyriško balso, negirdėtos tęsiamos melodijos ir žodžių, kurių niekas nesuprato.

Tomas neramiai pasimuistė. Olinė klausėsi net prasižiojusi. Į virtuvę atėjo tarnaitė, patarnaujanti svečiams. Kikendama ir visa įkaitusi.

— Reikia dar punšo! Tas nepažįstamas vyras dainuoja rusiškas dainas ir šokinėja atsitūpęs kaip koks padūkėlis! Ringuoja mušdamas sau per kulnis! To dar nebuvau mačiusi! Ir miegos jis svečių kambaryje, tame, kur langai į pietus. Dina taip sakė! Į praustuvės ąsotį ir ropinę reikės pripilti vandens. Ir švarių rankšluosčių padėti!

Tomas pajuto smūgį į paširdžius, kuris vienu ypu jam užėmė kvapą.

Žukovskis baigė šokti taip pat netikėtai, kaip ir pradėjo. Visiems plojant, galantiškai nusilenkė, kiek atsipūtė ir grįžo į rūkomąjį prie užgesusio cigaro.

Kakta aprasojo prakaito perliukais. Bet jis jų nešluostė. Tik truputį suraukė antakius ir prasisegė marškinių apykaklę.

Jakobas glaustėsi prie Dinos rankos. Buvo prastai nusiteikęs.

Dina jį stūmė šalin. Tačiau jis dar jos nepaleido, kai ji nuėjo prie Žukovskio. Tas buvo atsisėdęs ant laisvos kėdės šalia šezlongo.

Ji padavė jam ranką ir padėkojo už pasirodymą. Oras tarp jų kibirkščiavo. Jakobą tai varė iš proto.

Vėliau, kai viskas vėl grįžo į savo vėžes, o keliauninkai užvedė kalbą apie poliarinės šviesos žavesį, Žukovskis įžūliai pasilenkė į priekį ir ant Dinos rankos lengvai uždėjo savąją.

— Dina Grenelv gerai skambina, — paprastai pasakė jis.

Jakobo antipatija tam žmogui persmelkė Dinos tarpuakį. Ji atitraukė ranką.

— Ačiū! — pratarė ji.

— Be to, ji puikiai sugeba organizuoti gaisro gesinimą... Ir jos labai gražūs plaukai!

Jis kalbėjo labai tyliai. Tačiau tokiu tonu, tarsi dalyvautų kitų pokalbyje apie poliarinį klimatą.

— Daug kam nepatinka, kad juos nešioju palaidus, — tarė ji.

— Aš manau, — tepasakė jis.

Vaikai su Stine vėl užlipo į viršų.

Atėjo vėlus metas. Tačiau poliarinė šviesa brovėsi vidun pro nertines užuolaidas ir gėlių vazonus.

— Tu pasakojai, kad tavo pamotė muzikali, ir tuo mes dabar įsitikinome. Bet tu dar minėjai, kad ji griežianti violončele, — tarė Žukovskis Johanui.

Pirmą sykį Diną pavadino pamote. Ji buvo besižiojanti kažką sakyti. Bet vėl užsičiaupė.

— Taip, — užsidegęs pasakė Johanas. — Pagriežk mums violončele, Dina!

— Ne, ne dabar.

Ji prisidegė naują cigarą.

Jakobas ja liko patenkintas.

— Kada tu spėjai papasakoti, kad aš griežiu? — paklausė ji.

— Laive. Tai buvo viskas, ką aš prisiminiau apie Diną, — atsakė Johanas.

— Taip, matyt, tu nedaug ką atsimeni... — sumurmėjo ji.

Levas Žukovskis žiūrėjo tai į vieną, tai į kitą. Nylsas pakėlė galvą. Iš tos pusės beveik visą vakarą nesigirdėjo nė garselio. Tačiau Nylsas bent buvo.

— Kaip? — nedrąsiai paklausė Johanas.

— Ne, nieko, tik tai, kad tavęs čia ilgą laiką nebuvo... — atsakė ji.

Ji atitiesė nugarą ir paklausė, ar dabar, kai audra nurimo, niekas prieš miegą nenori pasivaikščioti.

Jie suglumę pažvelgė į ją. Atsistojo tik vienas Levas Žukovskis. Johanas žiūrėjo į juodu. Tarsi jį būtų dominusi viena detalė. Tada ištiesė ranką prie cigarų dėžutės, kurią pradarė Andersas ir dabar siuntė ratu.

Tai buvo jo pirmasis cigaras šįvakar.

Tomas išbudėjo daugiau pamainų nei tie, kuriems jis buvo paskirtas viršininku.

Sykį eidamas iš išimtininkų trobos tvarto link, jis išvydo Diną su atvykėliu vaikštinėjant balto smėlio taku netoli pavėsinės.

Atvykėlis, tiesa, ėjo užsikišęs abu nykščius už liemenės prakirpčių ir atokiau. Bet vėliau jie išnyko pavėsinėje.

Tomas ne juokais ketino nusiskandinti. Tačiau buvo tiek visokių rūpesčių. Pirmiausia, jis atsakė už budėjimą prie gaisravietės. Antra, rūpėjo seni tėvai. Maži broliukai ir sesutės.

Po kiek laiko jis sėdėjo ant šalinės parietęs po savimi kojas ir šienu apkritusiais drabužiais. Jis apsisprendė. Pakalbėsiąs su ja. Priversiąs jį pastebėti. Galbūt pavyktų prisišnekinti ją eit medžioklėn!

Pastoriaus laivelis jau buvo pakankamai nutolęs sąsiauriu, kad prieplaukoje galėtų prasidėti šokiai.

Tomas nuėjo į Andreaso prieplauką, kad vietoj savęs pasiųstų kitą žmogų budėti.

Po to jis vėl atėjo pas Olinę į virtuvę. Padėjo jai likusius valgius nunešti į rūsį. Paėmė iš ten vyno. Prinešė vandens ir kuro.

Porą sykių Olinė atsigrįžo nuo savo darbo ir pažiūrėjo į jį.

— Tėja ir Anetė dabar šoka ant kranto... — išbandydama ji pasakė.

Jis tylėjo.

— Tau nepatinka šokti, Tomai?

— Ne.

— Ar tave kas slegia, vaike?

— Et, pavargau per dieną, — nerūpestingai atsakė jis.

— Ir neturi nuotaikos paplepėti dabar, kai baigti visi darbai?

— Kodėl gi, — sumišęs pratarė jis.

Tada nukrenkšėjo su tuščiu kibiru į priestatą. Iki viršaus pripylė vandens kubilą ir puodą užkrosnyje. Malkos gulėjo dailiai sukrautos kampe. Žabai prakurams — dėžėje.

— Eikš čia, prisėsk prie manęs, — pasakė Olinė.

— Dar neisi gulti?

— Šįkart galima ir pavakaroti.

— Taigi, taigi...

— Gal išgersi kavos su šlakeliu karčiosios?

— Būtų neblogai.

Jiedu rymojo prie milžiniško stalo, paskendę savo mintyse.

Dangus išsigiedrijo. Vėjas nebesmarkavo, tik patyliukais šlameno. Rugpjūčio naktis buvo pilna kvapų ir mėlynos šviesos. Ji sunkėsi pro atvirą langą vidun. Tomas ilgai maišė cukrų puodelyje.

11 skyrius

PADĖK MANE KAIP ANTSPAUDĄ ANT SAVO ŠIRDIES, KAIP ANTSPAUDĄ ANT SAVO PETIES, NES MEILĖ STIPRI KAIP MIRTIS, PAVYDAS KIETAS KAIP MIRUSIŲJŲ BUVEINĖ.

(Gg 8, 6)

Nakties prietemoje jis atrodė geriau nei lempų šviesoje. Dina apžiūrinėjo jį be jokio drovumo. Jie ėjo per šiugždantį smėlį su kriauklelių nuolaužomis. Jis — vienais marškiniais ir liemene. Ji — apsigaubusi pečius raudonu šilkiniu šaliu.

— Tamsta nevietinis.

— Ne.

Tyla.

— Tamsta nelinkęs pasakoti apie tėvynę?

— Taip nėra. Bet tai būtų ilga istorija. Aš turiu dvi tėvynes ir dvi gimtąsias kalbas. Rusų ir norvegų.

Jis atrodė sumišęs.

— Motina buvo norvegė, — trumpai pasakė jis. Beveik įžūliai.

— O kuo tamsta užsiimi, kai nekeliauji?

— Aš tada šoku ir dainuoju.

— Ar galima iš to pragyventi?

— Kai kada.

— O iš kur tamsta būsi?

— Iš Sankt Peterburgo.

— Tai tikriausiai milžiniškas miestas?

— Milžiniškas ir gražus miestas, — pasakė jis ir leidosi pasakoti apie Sankt Peterburgo cerkves ir turgavietes.

— Kodėl tamsta tiek daug keliauji?

— Kaip čia pasakius... Matyt, man patinka. Be to, aš ieškau.

— Ko ieškai?

— To paties, ko visi ieško.

— O kas tai yra?

— Tiesa.

— Kokia?

Jis pažvelgė į ją su nuostaba, gal net šiokia tokia pašaipa.

— Dina niekuomet neieško tiesos?

— Ne, — atkirto ji.

— Kaip gali gyventi be jos?

Ji kiek atšlijo. Tarp jų atsistojo Jakobas. Jis buvo patenkintas.

— Manau, ateis laikas ir tokiems dalykams, — ištarė jis tyliai. Tada tvirtai paėmė ją už parankės, išstumdamas Jakobą anapus laiko ir erdvės. Jie praėjo pro apdegusį tvartą. Viduje garsiai mykė karvės. Bet daugiau viskas aplinkui buvo ramu. Tik šnerves kuteno deginto šieno ir medienos tvaikas.

Pro baltus vartelius jie įėjo į sodą. Ji norėjo parodyti pavėsinę. Šioji stovėjo paskendusi žalumoje. Balta, su mėlynais vingriais parantymais. Aštuoniabriaunis statinys su bokšteliais kiekviename kampe. Gerai prižiūrimas. Tik žiema buvo nusinešusi porą spalvotų lango stiklų.

Jis turėjo palenkti galvą, kad pralįstų pro duris. Ji nusijuokė. Nes turėjo daryti tą patį.

Viduje buvo prieblanda. Jie atsisėdo vienas šalia kito ant suolo. Jis kamantinėjo apie Reinsnesą. Ji atsakinėjo. Jų kūnai buvo taip arti. Jo rankos gulėjo ant kelių. Nejudrios. Lyg jaukiai miegantys žvėreliai.

Nors sėdėdamas taip arti, jis elgėsi labai galantiškai. Jakobas sekė kiekvieną krustelėjimą. Tarsi žinodamas tai, svečias pasakė, kad jau vėlus metas.

— Ilga buvo diena, — tarė Dina.

— Nuostabi buvo diena, — atsiliepė jis.

Jis atsistojo ir paėmęs pabučiavo jai ranką. Lūpos buvo šiltos ir drėgnos.

Kitą rytą jiedu stoviniavo antrojo aukšto koridoriuje. Greta laiptų.

Ten buvo prietema ir tebetvyrojo miego, naktipuodžių bei muilo kvapai.

Jis buvo paskutinis keliauninkas, paliekantis namus. Kiti jau žingsniavo valčių link.

— Žiemop aš vėl keliausiu į pietus... — tarė jis ir klausiamai pažvelgė į ją.

— Visada prašom! — pasakė ji, kaip būtų pasakiusi bet kuriam prašalaičiui.

— O tada ar išgirsiu tave griežiant violončele?

— Tikriausiai. Aš griežiu kone kasdien, — atsakė ji ir padavė jam ranką.

— Bet vakar negriežei.

— Ne, vakar negriežiau.

— Matyt, buvai nekaip nusiteikusi? Juk gaisras...

— Taip, gaisras.

— O dabar tamsta prižiūrėsi, kad gerai būtų uždengtas naujas stogas?

— Kaipgi kitaip.

— Turi nemažai rūpesčių? Ar daug šeimynos?

— Kodėl tamsta klausinėji apie tokius dalykus... dabar?

Jo randas trūktelėjo aukštyn. Šypsena buvo kaip apreiškimas.

— Aš tempiu laiką. Tai nėra taip paprasta. Aš jums meilinuosi, Dina Grenelv.

— Barabui tai naujas dalykas?

— Nevisiškai... Tai aš vis dėlto — Barabas?

Jie abu plačiai išsišiepė. Lyg du šunys, kurie žaidžia pašalyje, mėgindami vienas kito jėgas.

— Tu esi Barabas!

— Jis buvo plėšikas, — sušnabždėjo jis priartėdamas.

— Jį paleido į laisvę! — sušuko ji.

— Bet vietoj jo turėjo mirti Kristus.

— Kristus visuomet turi mirti...

— Pamojuok man, — sušnabždėjo jis, vis dar nesiryždamas eiti.

Ji neatsakė. Nespėjus jam nė mirktelėti, abiem delnais sugriebė jo ranką ir stipriai krimstelėjo didįjį pirštą. Jis aiktelėjo iš skausmo ir netikėtumo.

Akimoju prarado savitvardą. Atsitiko taip, kad stvėrė ją į glėbį ir panardino galvą jos krūtinėje. Giliai alsavo.

Akimirką jie šitaip stovėjo. Nepajudėdami iš vietos. Tada jis atsitiesė, pabučiavo jai ranką ir užsivožė ant galvos skrybėlę.

— Žiemop aš keliausiu į pietus, — ištarė jis kimiu balsu.

Laiptelis po laiptelio jie tolo vienas nuo kito. Porą kartų jis atsigrįžo ir užvertęs galvą pažiūrėjo į ją. Trinktelėjo laukujės durys.

Jis išėjo.

Garlaivis vėlavo ištisą parą.

Levas Žukovskis stovėjo ant tiltelio atsisveikinimui pakelta ranka. Buvo šilta. Jis stovėjo vienmarškinis. Šalia jo iki ausų užsisegioję ir apsimuturiavę keleiviai atrodė kvailokai.

Ji visa tai stebėjo pro salės langą. Jis žinojo, kad ji ten stovi.

Aš esu Dina. Mes plaukiame pakrante. Susiglaudę. Randas — kaip fakelas tarp dumblių. Jo akys — tai žalia jūra. Šviesa virš smėlingo dugno. Kuri man nori kažką atskleisti. Nuslėp-

dama kažką kita. Jis tolsta nuo manęs. Už kyšulių. Kalnų. Nes dar nepažįsta Jertrūdos.

Johanas pasistojo ant akmens nuklotoje dumbliais pakrantėje ir kažką šūktelėjo garlaivio pusėn. Levas Žukovskis kinktelėjo galva ir pamojavo skrybėle.

Netrukus garlaivis suūkė. Mentės ėmė skrosti vandenį. Balsai ištirpo. Žalias akis ji pasikabino sau ant kaklo.

Lensmano šeima iš dvaro išvyko dar brėkštant. Andersas su Nylsu parplukdė juos laivu. Jiems vis tiek buvo pakeliui į Stranstedą, iš kur reikėjo parsigabenti statybinės medžiagos naujam tvarto stogui. Nenueisi ir neprisikirsi iš nuosavo miško. Čia reikėjo didelių sausų medžių.

Nuspręsta buvo plaukti jekta, kad viską galima būtų paimti vienu kartu. Kepinant saulei, Fagerneso bernas niekieno nepadedamas atbogino visa tai per kalnus.

Motušė Karena bandė atvirai pasikalbėti su Johanu apie tikrąją gyvenimo prasmę. Apie mirtį. Apie Johano ateities planus. Jo pašaukimą.

Dina išjojo be palydovo. Ir namo negrįžo iki išnaktų. Tomas palaikė tai blogu ženklu. Todėl nusprendė, kad pokalbį su ja geriau bus atidėti kitai dienai.

Per sumaištį, kilusią dėl gaisro ir Johano sugrįžimo, niekas neatsiminė pasakyti Dinai, jog iš garlaivio krantan buvo atgabenta ilga, didelė dėžė.

Kai atėjęs krautuvės pagalbininkas pranešė apie tai, ji nuskubėjo į Andreaso prieplauką. Žingsniai buvo platūs ir lengvi.

Dėžę ji atplėšė ten pat, kur ir stovėjo. Sandėlyje ji išstovėjo kiaurą parą!

Lorchas jautėsi išduotas. Bet jai nepriekaištavo. Kuo arčiau buvo violončelė, tuo stipresnis darėsi jo kvapas. Ji buvo gerai suvyniota.

Dina atsargiai iškėlė ją iš dėžės. Ir pabandė suderinti porą stygų.

Stygos pravirko. Nesidavė derinamos. Ji pasiskundė Lorchui. Susierzino ir ėmė karščiuotis. Sukinėjo, bandė iš naujo. Tačiau nieko daugiau neišspaudė, kaip tik gailų verksmą.

Bangelės po ja teliūskavo į akmenis. Pliuškeno sau su erzinančiu nerūpestingumu. Šmėžavo pro grindų plyšius.

Ji sustugo iš įniršio ir nevilties, neįstengusi suderinti violončelės.

Buvo benešanti į salę. Galbūt tik namuose leisis suderinama.

Tačiau išėjusi laukan į saulės šviesą, Dina viską suprato. Ji neišlaikė kelionės. Violončelė. Buvo negyva. Deja. Buvo sutrūkusi!

Motušė Karena bandė paguosti. Sakė, jog tai įvykę dėl karščio ir nevienodos drėgmės palei pakrantę.

Dina pastatė ją salėje. Į kampą. Šalia savosios. Mirusi ir gyva. Kartu.

12 skyrius

DIENĄ KENTĖJAU KAITRĄ, O NAKTĮ ŠALTĮ, IR MIEGAS BĖGO NUO MANO AKIŲ.

(Pr 31, 40)

Buvo kaip tik laisvesnės dienos tarp šienapjūtės ir bulviakasio. Todėl reikėjo žūtbūt baigti taisyti stogą, kol žmonės neišsivaikščiojo prie kitų darbų.

Jau ir vietiniai žvejai ėmė plaukti su savo džiovintomis menkėmis. Jos turi būti kruopščiai išrūšiuotos, žuvies spaustuvais viralinės palėpėje suslėgtos į luitus po 40 kilogramų ir laikomos, kol bus vežamos į Bergeną ar užsienin.

Iš kepenų, kurios buvo tiekiamos kartu su žuvimis, visą rudenį buvo lydomi žuvų taukai. Tuomet visi iki vieno jais pasmirsdavo. Tvaikas kaip pasiųsta bausmė apnikdavo visą dvarą. Gerdavosi į plaukus ir šviežius skalbinius. Nelyginant piktoji dvasia persekiodavo tuos nelaimėlius, kuriems tekdavo lydyti taukus.

Visa tai atimdavo daug laiko. Reikėjo tam ir žmonių. Tačiau iš to visi pelnydavo pinigą ir galėdavo nebijoti dėl rytdienos.

Naujajai, dar visai jaunutei melžėjai nesisekė. Jai baimę varė karvė vedlė.

Galėjai pamanyti, kad po gaisro ėmė nebesutikti karvės ir melžėjos charakteriai. Kone kasdien garde telkšodavo pieno klanai, o melžėja raudodama atbėgdavo pas Olinę į virtuvę.

Vieną vakarą triukšmas pasiekė Dinos ausis.

Ji nuėjo į virtuvę ir išgirdo graudų pasakojimą apie pieną, kuris ir vėl telkšojo ant tvarto grindų.

— Ar tu gerai moki melžti? — paklausė Dina.

— Taip, — sušniurkštė mergaitė.

— Turiu galvoje, ar moki melžti gyvą karvę?

— Taip, — atsakė melžėja, kinktelėdama galva.

— Tai papasakok, kaip tu melži.

— Atsisėdu ant suolelio, paimu tarp kelių kibirą ir...

— O karvė? Ką tu darai karvei?

— Mm... nušluostau spenius... taigi žinot...

— O ką dar?

— Dar?

— Taip. Manai, kad tu melži suolelį?

— Ne...

— Karvė yra karvė, ir su ja reikia elgtis kaip su gyvu padaru. Ar supranti?

Melžėjukė nedrąsiai pasimuistė.

— Tai kad ji labai pikta.

— Ji pasidaro pikta, kai tu ateini jos melžti.

— Iš pradžių ji tokia nebuvo.

— Tiktai po gaisro?

— Bet nesuprantu kodėl?

— Tai dėl to, kad tu viską darai skubotai, nes nori paspoksoti klėtelėn, kas ten vyksta. Karvei tu esi nelyginant gaisras.

— Betgi...

— Taip yra! Eik šen! Eime į tvartą!

Klėtelės priestate Dina susirado tvartui skirtus drabužius. Tuomet jos kartu nužingsniavo pas mykiančią karvę.

Kibirą ir suolelį Dina pastatė toliau nuo gardo. Tada ji priėjo prie karvės ir uždėjo ranką jai ant sprando. Tvirtai ir ramiai.

— Nusiramink! — tyliai pasakė ji ir paglostė prunkščiantį gyvulį.

— Atsargiai, ji pikta, — baimingai įspėjo melžėja.

— Aš taip pat, — atrėžė Dina, glostydama karvę.

Melžėja stovėjo išsproginusi akis.

Dina įžengė į gardą ir pamojo melžėjai prieiti. Ši dvejodama statė koją už kojos.

— Gerai. Dabar pasimeilink karvei, — paliepė Dina.

Melžėja patapšnojo karvę. Iš pradžių baugščiai. Po to — kiek ramiau.

— Dabar žiūrėk jai į akis, — įsakė Dina.

Ir melžėja stengėsi kiek įmanydama. Pamažu karvė nurimo ir iš ėdžių grybštelėjo porą kuokštų šieno.

— Kalbėk su ja kaip su žmogum! — paliepė Dina. — Pasakok jai apie orą ir apie tai, kokia buvo vasara.

Ir mergaitė pradėjo savotiškai bendrauti su karve. Iš pradžių — kiek nerimastingai ir graudžiai. Vėliau — su vis didėjančiu pasitikėjimu ir bemaž intymiai.

— Parodyk jai kibirą, skudurėlį ir nenustok kalbėjusi, — pasakė Dina ir stebėjo jas iš už gardo.

Galiausiai karvė atgręžė savo didelę galvą ir santūriai bei supratingai žiūrėjo, kaip ji melžia.

Mergaitė švytėjo džiaugsmu. Pienas bėgo į kibirą stipriomis baltomis čiurkšlėmis ir putodamas lipo aukštyn.

Dina palaukė, kol ji baigė darbą.

Kai jos su pieno kibirais pasuko namų link, Dina rimtai pasakė:

— Pasakok karvei apie savo rūpesčius! Apie mylimąjį! Karvėms patinka, kai joms pasakoji.

Melžėja kaip tik norėjo padėkoti už pagalbą, bet dabar išsigandusi sustojo.

— O jeigu kas nors išgirs? — droviai paklausė ji.

— Tuos nutrenks žaibas! — kuo rimčiausiai atsakė Dina.

— Bet jeigu jie, dar nespėjus nutrenkti žaibui, po visą kaimą liežuvius išnešios?

— Taip nebus, — ramiai atsakė Dina.

— Kur tamsta viso to išmokai? — paklausė melžėja.

— Išmokau? Aš užaugau lensmano tvarte ir arklidėje, — trumpai atsakė ji. — Tik šito nebandyk skleisti, nes lensmanas aršesnis už bet kokią karvę.

— Tai tu ten ir melžti išmokai?

— Ne, šito aš išmokau trobelninko sodyboje. Jie teturėjo vieną karvę.

Mergaitė keistai pažiūrėjo į ją ir daugiau nebeklausinėjo.

Jaunoji melžėja neiškentė neapsiskelbusi, kokia puiki jos maitintoja. Pasakojo visiems, kas tik netingėjo klausytis. Apie šeimininkę, kuri šitaip mokanti tvarkytis su gyvuliais. Esanti tokia draugiška ir paslaugi.

Ji taip išdailino tą atsitikimą, kad gandas apie jį pasklido po visą apylinkę. Apie šauniąją Diną, melžėją ir karvę.

Be jokios abejonės, Reinsneso Dina mokanti šį tą daugiau nei savo poterius. Ir palaikanti prastų žmonių pusę. Buvo proga prisiminti ir arklių šėriko Tomo istoriją. To, su kuriuo ji kartu užaugo. Reinsnese jis turėjo nemažą svorį.

O kurgi dar toji samė Stinė. Paleidusi į pasaulį vieną mirusį ir vieną gyvą pavainikį! Ji tapo pilnateise šeimos nare. Ir nešė mažąjį Benjaminą krikštyti!

Prikergta buvo įvairių smulkmenėlių, kurios istorijoms suteikė daugiau patrauklumo ir dar labiau išpūtė Dinos meilę prastiems žmoneliams. Jos teisingumo jausmą. Jos širdies jautrumą ir dosnybę.

Galiausiai ne tokie palankūs gandai apie Diną prarado savo galią. Jie tapo jos savitybe, skiriančia ją iš kitų dvarininkių bei poniučių. Suteikė jai dar daugiau nepakartojamo žavesio ir jėgos.

Kelias, kuriuo jie jojo, nuo viržių buvo rausvai violetinis. Jojant pro medžius, ant jų pažirdavo didžiulių vandens lašų kruša. Saulė tebuvo akis, neturinti jokios galios ar šilumos. Ir paparčiai bejėgiškai pliaukšėjo apie arklių kojas.

Tada Tomas užvedė kalbą su Dina. Nes jis seniai pajuto, kad ji žiūri per jį kaip per orą.

— Dina tikriausiai norėtų, kad aš susirasčiau vietą kitur?

Dina sulaikė arklį ir atsigrįžo į jį. Akys išdavė, kad ji nustebusi.

— Kodėl taip sakai?

— Aš nežinau, bet...

— Ką tu nori pasakyti, Tomai?

Jos balsas buvo tylus ir visai ne atžarus, kaip jis bijojo.

— Aš prisimenu... aš labai dažnai prisimenu tą dieną. Lokio medžioklę...

Tomas užsikirto.

— Tu gailiesi?

— Ne! Ne, jokiu būdu!

— Tu norėtum dažniau eiti lokio medžioti?

— Taip...

— Salėje?

— Taip! — tvirtai atsakė jis.

— Ir Reinsnese norėtum gyventi tol, kol pasensi ir žmonės už tavęs ims kliuvinėti antro aukšto koridoriuje?

— Aš nežinau, — balsas buvo duslus. — Bet jeigu tu norėtum, galėtum...

Jis sugriebė už jos vadelių ir sielvartingai pažvelgė jai į akis.

Tomas. Žirgas, kuris baidėsi didelių kliūčių. Ir vis tiek šoko.

— Ar galėtum? — pakartojo jis.

— Ne, — šiurkščiai atrėžė ji. — Reinsnesas esu aš. Ir žinau savo vietą. Tu drąsus, Tomai! Bet tu taip pat žinai savo vietą.

— Bet jeigu būtų kitaip, Dina? Ar tada galėtum?..

— Ne, — atsakė ji ir atmetė nuo veido plaukus. — Tada aš važiuočiau į Kopenhagą.

— Ką tu ten veiktum?

— Žiūrėčiau į namų stogus. Ir bokštus! Studijuočiau. Išsiaiškinčiau viską apie skaičius. Kur jie slepiasi tuomet, kai tampa nematomi. Žinok, Tomai, skaičiai yra amžini. Ne taip kaip žodžiai. Žodžiai visą laiką meluoja. Ir tada, kai žmonės juos taria, ir tada, kai tyli... Bet skaičiai! Jie patikimi!

Jos balsas. Žodžiai. Buvo tarsi botago kirčiai. Kurie krito ant jo. Be jokio pasigailėjimo.

Ir vis dėlto! Ji kalbėjo su juo! Apie tai, ką galvoja. Tegu jis ir nepateks į salę, bent sužinos, ką ji mano.

— O Benjaminas, Dina?

— Benjaminas?

— Taip, ar jis mano? — sušnabždėjo jis.

— Ne! — atšovė ji, batų galais paspaudė arklį ir nujojo tolyn.

Aš esu Dina. Gyviesiems taip pat kažko reikia. Lygiai kaip gyvuliams. Reikia, kad kas nors paglostytų jiems šoną ir pakalbėtų su jais. Tomas yra toks padaras.

Aš esu Dina. Kas paglostys man šoną?

Vėliavos kalnas buvo smagi vietelė. Ten viršuje beveik visada pūtė vėjai. Nieko nebuvo pastovaus, viskas mainėsi ir be paliovos judėjo. Žolės ir gėlės, paukščiai ir vabzdžiai. Snaigės ir pusnys. Ant kalno gyveno vėjai.

Tačiau pats kalnas stovėjo tvirtai. Apžėlęs žole, skurdus, gairingas kalnas, ant kurio prieš daugelį metų Reinsneso savininkas liepė įmūryti vėliavos stiebą. Šis buvo kur kas atsparesnis nei dauguma pakrantės stiebų. Nors jis, rodos, beviltiškai stirkso visų krypčių vėjams ir vėtroms ant kelio.

Dažniausiai vėliavą būdavo įmanoma sulopyti. Bet neretai tekdavo užsakyti ir naują. Šios išlaidos buvo neginčytinos. Kadangi Reinsneso vėliavą galėdavai sąsiauryje pamatyti iš tolo, nesvarbu, iš kur plauktum, pietų ar šiaurės.

Dina visuomet mėgdavo tą vėjų gairinamą gūbrį. Galėjai pamanyti, jog šį rudenį ji ten apsigyveno. Arba griebdavosi violončelės. Stygos spiegte spiegdavo. Žmonės kimšdavosi pirštais ausis, o motušė Karena pati iššlubčiodavo į koridorių ir pašaukdavo ją žemyn.

Arba įlipdavo į šermukšnį. Kad galėtų išsišaukti Jakobą ir kam nors atkeršyti.

Tačiau mirusieji vengė jos, kai ji būdavo tokia. Rodos, jie suprato, kad nepriklauso jos pasauliui. Kad Barabas vienintelis.

„Žiemop aš plauksiu į pietus". Bet Dina negalėjo laukti žiemos. Nebuvo iš tų, kurie sugeba laukti. Dažniau nei bet kada glostydavo Juodžiui galvą. Ant medžių kabindavo Hanai ir Benjaminui sūpuokles. Bet vos tik išvydusi į pietus pasisukusią burę, kopdavo į vėliavos kalną.

Ten stovėdavo ir tada, kai į pietus prapūškuodavo garlaivis.

Ji gudrumu bandė Johaną iškvosti, kur Levas iškeliavo.

Jis papurtė galvą, bet keistai pasižiūrėjo. Ji išsidavė. Jis priėjo prie jos ir uždėjo jai ant peties ranką.

— Tau neverta laukti jokio Levo. Jis — kaip vėjas. Niekuomet negrįžta, — pamokomai tarė.

Ūmiai ji atsistojo visu ūgiu. Nespėjus nė katram susigaudyti, kas vyksta, vienu smūgiu partrenkė jį ant žemės.

Akimirką ji stovėjo ir žiūrėjo į jį. Po to suklupo ant grindų ir nuleido sau ant kelių galvą. Inkšdama kaip primuštas šunytis.

— Tuk juk esi pastorius, ir tau nevalia griauti tikėjimo. Tu šito nesupranti? Tu nieko nesupranti? Nieko...

Ji nušluostė jam kraują, kuris pasipylė iš nosies, ir palaukė, kol jis atsigaivelės. Visa laimė, kad niekas tuo metu neįėjo.

Šis atsitikimas liko tik tarp jųdviejų. Tačiau Johanas įgijo refleksą, kuris darė keistą įspūdį žmonėms, kurie tai matė. Kai Dina darydavo netikėtą ir staigų judesį, jis žaibiškai pasilenkdavo. Jo veido išraiška tokiais momentais būdavo sugėdinto ir kenčiančio žmogaus.

Johanas veltui laukė paskyrimo. Jis pasiskelbė, jog jį dominančios parapijos ir Norlane, ir pietuose. Bet rodės, ten pamiršo apie jo egzistavimą.

Dina nesikišo į motušės Karenos ir Johano reikalus. Jakobas buvo išsiblaškęs ir mieguistas. Jertrūda išslysdavo pro lynų ritinius nepratarusi nė žodžio. Tai kartojosi jau daug sykių iš eilės.

Benjaminas leisdavosi paimamas ant kelių su nuostaba šviesiose akyse. Bet greitai jį atgrasindavo ūmus, reiklus Dinos būdas, jis nusliuogdavo žemėn ir sprukdavo pro duris.

Ji buvo nakviša. Skaitanti juodąją Jertrūdos knygą. Apie teisiuosius ir prasikaltėlius.

Pastarųjų širdis buvo kieta. Glamonės šiurkščios, o kerštas žiaurus.

Naktimis ėmė šalventi. Šarma aptraukė balas ir ant krūmų pamirštus serbentus. Vieną vakarą kaip nedidelė paskola iškrito sniegas, bet atnešė gilų, grėsmingą alsavimą. Jau nebebuvo „žiemop“.

Dina neleido Olinei laiku iš sandėlio palėpės sunešti patalynės ir kailinių apklotų, kaip toji buvo įpratusi.

— Dar anksti miegoti po patalais! — užsispyrusi tvirtino ji.

Tuo neleistinai sugriovė vyravusią tvarką. Olinė neturėjo kur akių dėti prieš namiškius. Dina su Oline buvo tarsi du ledkalniai. Kuriuos skiria gilus fiordas.

Vieną naktį šaltis prasismelkė pro vatines antklodes, užtiesalus ir prisikasė iki pat sielos gelmių.

Kitą rytą Dina nuėjo pas Tomą į arklidę. Pasilenkė virš arklio nugaros, kurią jis tuo metu valė šepečiu, ir, kaip įprasta, kumštelėjo jam.

Žvilgsniai susitiko su skirtinga išraiška. Jo — nustebęs, nekantrus, klausiantis. Jos — tūžmingas, įsakmus, atžarus. Irzlus paliepimas sutvarkyti prieplaukos sandėlio palėpę ir sunešti žieminę patalynę į namus. Tarsi jis būtų patekęs nemalonėn.

Kai jis paklausė, ką duosianti į pagalbą, ji paaiškino, jog privalo padaryti tai vienas.

— Betgi Dina! Aš sugaišiu visą dieną ir dar vakarą!

— Daryk, kaip pasakyta!

Jis nutylėjo.

Žiema galando dantį.

Tomas nešėsi su savim žibintą. Jis ėjo jos link nunarinęs galvą, nežinodamas, jog ji ten yra. Sulig kiekvienu žingsniu žiūrėjo, kur stato koją. Ant grindų galėjo mėtytis nuo kažkada užsilikusių daiktų, ir tada nesunkiai bestumeisi nosimi į dulkes.

Staiga ji žengė iš kertės.

Kailiai kabojo nutįsę nuo karčių nelyginant didžiulės minkštos sienos. Gėrė garsus. Laidojo juos amžiams.

Lauke buvo gruodas ir pilnatis už neramių slenkančių debesų. Nieką būtų pešę ir pėdsekiai mėgėjai.

Jos tūžmas lindėjo giliai ir buvo nepajudinamas.

— Žiemop aš plauksiu į pietus, — mėgdžiojosi mėnuo pro debesis ir seną prieplaukos sandėlio stogą.

Ji puolė Tomą kaip išbadėjęs šuo. Neišsidavė, kas esanti, kol jiedu suvirto tarp kailių.

Turėjo praeiti kiek laiko, kol jis susivokė, ką spaudžia glėbyje. Pirmasis žiauktelėjimas iš skausmo ir išgąsčio išsprūdo, kai pajuto ant savo kaklo dantis ir rankas, apsivijusias liemenį. Po to jis parvirto ant vasara alsuojančių, baltų kaip jūros puta kailių. Tik stengėsi saugoti žibintą. Po to šis stovėjo droviai nuošalyje ir žiūrėjo.

Dina buvo skausmas arba malonumas. Jam buvo vis vien, kur būti: salėje priešais juodąją krosnį ar sandėlio palėpėje. Jeigu ant jo kaip juodas vanagas užgriūtų dangus, vis tiek tai būtų dangus.

Ji nusimetė šalį ir atsisagstė suknelės liemenį. Užsikėlė sijonus. Ir be jokių įžangų išrietė jam savo stiprų, didelį kūną.

Jis klūpojo ant kailio ir spoksojo į ją geltonoje žibinto šviesoje. Tada puolė plėštis nuo savęs tai, kas būtiniausia. Taip skubėjo, kad viskas susinarpliojo ir jai teko ateiti į pagalbą.

Keletą sykių buvo besižiojąs kažką sakyti. Nes jautė nenumaldomą norą jai melstis. Jis mažų mažiausiai būtų sukalbėjęs „Tėve mūsų".

Bet ji papurtė galvą ir kartu su juo įsiliejo į tamsą. Jos kūnas buvo kaip glotni uola mėnesienoje. Kvapai užtvindė smegenis, o visa kita liko toli. Raumenys pagavo virpčioti ir trūkinėti. Geismas, didumo sulig bažnyčia! Pakilo kaip banguojanti jūra. Putojanti, galinga ir gaivi.

Jį pakėlė banga. Nugramzdino į gelmę. Jam virš galvos buvo šėlstanti jūra.

Jis tarpais išnirdavo ir pabandydavo ją pagriebti.

Ji nesipriešino. Vėl su juo nerdavo į gelmę. Žemyn į laminarijų mišką. Druskingus rudadumblius ir geidulingas jūros sroves. Ji traukė jį krantu, kur jūra buvo atslūgusi, o pūslėtieji guveiniai tvoskė savo aitriu kvapu jam į šnerves. Ji nujojo su juo dugnan, kur į krūvą spietėsi žuvys, trindamosis šonais. Ir pilvais. Jis jautė, kaip jos uodegomis plaka jam kirkšnis. Šitaip!

Tuomet jie nėrė gilyn. Ir daugiau jis nieko nematė. Oras ir syvai galingai ištryško iš jo, kai ji parjojo su juo į krantą. Ties kirkšnimis ir krūtinėje jis jautė didžiulius meškerės kabliukus ir atšipusius peilius. Diafragma buvo tarsi sukiužusi gelda. Dabar jis galėjo numirti. Buvo ten, kur ir troško būti.

Tačiau jis nenumirė. Ji atsargiai paliko jį gulintį. Ties pakrantės linija. Jis buvo tarsi jauna beržo šakelė. Nudrėksta per didelę audrą nuo medžio. Išsaugojusi lapus ir spalvą. Ir daugiau nieko. Atlikusi tai, kas svarbiausia: duoti ir imti.

Viduje nebuvo ištartas nė vienas žodis. Lauke buvo mėlynai violetinė diena. Ant stogo kranksėjo kirai. Šėlsmas buvo išlietas. Be didelio grožio, tačiau su milžiniška jėga.

Iš kampo netikėtai išniro Jertrūda ir pabandė užgesinti žibintą. Tai atsitiko tuo metu, kai jie išdrikę gulėjo gaudydami kvapą.

Ji pasilenkė norėdama užpūsti liepsną. Visai šalia Dinos rankos. Jos sijono apačia brūkštelėjo per ranką.

— Ne! — sustugo Dina. Žaibiškai išsitiesė ir prisitraukė žibintą.

Jertrūda žingtelėjo atatupsta ir dingo.

Dina liko sėdėti apdegintais pirštais.

Tomas pakilo pasižiūrėti. Apkabino ją. Ir išlemeno keletą paguodos žodžių, pūsdamas Dinai ranką. Tarsi ji būtų Benjaminas...

Dina norėjo atitraukti ranką. Tomas nematė Jertrūdos! Nesuprato, kad ši vos neaptemdė jiems pasaulio.

Dina iš lėto ir rūpestingai rengėsi. Nežiūrėdama į Tomą. Kai jis apglėbė Diną prieš išeinant, ši glustelėjo prie jo kaktos.

— Tomai! Tomai! — tepasakė.

Kailiniai apklotai ir patalynė parkeliavo namo ir šiais metais.

Tomas tampė nešulius didumo sulig šieno kupeta. Plėšėsi kiek įmanydamas. Neinkštė. Iki vakarienės darbas buvo baigtas. Tada jis praskyrė ledukus vandens statinėje ant kiemo ir paniro galva ir liemeniu. Keletą kartų. Po to apsivilko švarius marškinius ir nuėjo pas Olinę valgyti košės.

Pradėjo snyguriuoti. Atsargiais baltais dribsneliais. Viešpats buvo atlaidus ir diskretiškas. Dažniausiai nuodėmė nėra tokia didelė, kaip nusidėjėliui atrodo. Tomas buvo laimingiausias nusidėjėlis Norlane.

Kūną maudė nuo neįprastų judesių. Ant kailių ir tampant patalynę. Kiekvienas raumenėlis buvo žaizda. Nuvargęs mėgavosi tuo su didžiuliu džiaugsmu.

13 skyrius

KOLEI DIENA ATVĖS IR PASILENKS ŠEŠĖLIAI, SUGRĮŽK; BŪK PANAŠUS, MANO MYLIMASAI, Į STIRNĄ IR Į JAUNIKLĮ BRIEDĮ BETERIO KALNUOSE.

(Gg 2, 17)

Stinė mokė Haną ir Benjaminą valdytis užduodama jiems mažų darbelių, kuriuos jie pajėgdavo įveikti.

Kartais jiems įkyrėdavo jos motiniška ranka, ir tada jiedu triukšmingai įvirsdavo pro salės duris.

Dina retai juos išvarydavo, tačiau kartais liepdavo nurimti arba išvis nenorėdavo su jais kalbėtis. Arba užduodavo jiems suskaičiuoti visus daiktus kambaryje.

Benjaminas neapkentė šito žaidimo. Jis paklusdavo Dinai vildamasis, kad šioji jam kiek paskaičiavus atkreips į jį dėmesį. Tačiau skaičiuodamas jis gudraudavo ir atsimindavo skaičius iš praeito karto. Kiek paveikslų, kėdžių ir stalo kojų.

Hanutės niekas nebuvo pamokęs, kaip reikia skaičiuoti, tad jai sekėsi nekaip.

Kadangi Johanas vis dar nesulaukė paskyrimo, buvo nutarta, kad pasiliks Reinsnese per žiemą ir mokys Benjaminą.

Jam įdurmais ištikimiausiai sekiodavo Hana. Benjaminas nejautė didelės simpatijos savo suaugusiam broliui, kuris norėjo jį mokyti be galo be krašto.

Iki Kalėdų tebuvo likę keturiolika dienų. Pats didžiausias metų darbymetis. Olinė davinėjo nurodymus. Kai Andersas, motušė Karena ir Johanas išvyko prieš šventes apsipirkti, pas Diną į salę atbėgo Benjaminas ir Hana. Jie pasiskundė, kad Johanas liepęs Benjaminui mokytis, nors jau kadai buvo nuspręsta, kad šią dieną jiedu liesią Trijų Karalių žvakes.

— Diena ilga. Benjaminas suspės ir pasimokyti, ir nulieti žvakes, — pasakė Dina.

Hana nenustygdama lakstė po kambarį. Ji buvo lyg mažas šune-

lis, kuris kliuvinėja už visko, kas pasimaišo kelyje. Šėldama netyčia nutraukė apdangalą nuo Lorcho violončelės.

Dina išpūtusi akis žiūrėjo į instrumentą. Jokio įtrūkimo! Sveikut sveikutėlis!

Hana paleido dūdas, nes manė padariusi kažką labai bloga, kai apdangalui nukritus Dina garsiai aiktelėjo.

Išgirdusi verksmą, atbėgo Stinė.

— Lorcho violončelė vėl sveika! — sušuko Dina.

— Negali būti?!

— Šiaip ar taip, nesutrūkusi!

Dina nusinešė violončelę prie artimiausios kėdės. Iš lėto, į nieką daugiau nekreipdama dėmesio, ėmė ją derinti.

Kai po namus pasklido švarūs garsai, visi pakėlė galvas, o Hana nustojo verkusi.

Lorcho violončelę Reinsnese jie girdėjo pirmą kartą. Jos tembras buvo tamsesnis nei Dinos violončelės. Skambėjimas — veržlesnis ir kur kas stipresnis.

Valandų valandas nebuvo daugiau garsų, kurių būtų verta klausytis. Neišgirstas liko ir garlaivis, kuris plaukė į pietus.

Vienas Nylsas kaip įprasta laukė prie kranto. Tirštai snigo. Laivas vėlavo kelias valandas.

Tokiu metų laiku nebūdavo daug keliauninkų. Ir dabar teišlipo viena aukšta tamsi žmogysta su veršenike rankoje ir jūreiviška kuprine ant peties. Ant galvos buvo užsimaukšlinęs didžiulę vilkenos kepurę, dėvėjo tokius pat kailinius ir buvo nelengvai atpažįstamas advento tamsoje.

O Tomas stovėjo arklidės tarpduryje, kai vyriškis kartu su Nylsu atėjo nuo kranto. Per kiemą jiedu pasuko prie didžiųjų durų.

Išvydęs atvykėlio kairiam skruoste randą, Tomas šaltai pasisveikino. Tada vėl sugrįžo į arklidę.

Levas Žukovskis mandagiai pasiprašė keletui dienų pastogės. Jis buvo nuvargęs po kelias paras trukusios audros Finmarke. Nenorįs trukdyti. Girdėjęs, jog ponia muzikuojanti...

Visą laiką viršuje griežė Lorcho violončelė. Giliai ir sodriai, tarsi niekada ir nebūtų įtrūkusi.

Levas Žukovskis jo paties pageidavimu ir nesukant galvos buvo pamaitintas virtuvėje.

Ten jis sužinojo apie violončelę. Kuri keletą mėnesių stovėjo sutrūkusi ir stebuklingai vėl tapo sveika. Ir apie Dinos prisirišimą prie senojo instrumento, kurį ji paveldėjusi iš vargšelio kandidato Lorcho.

Kurį laiką Nylsas palaikė jam kompaniją. Tačiau kai pasirodė Stinė su vaiku, jis pasisakė turįs neatidėliotino darbo ir išėjo.

Stinė norėjo pranešti Dinai, jog atvykę svečių. Levas Žukovskis ją sudraudė. Bet galbūt ji galinti praverti duris į koridorių, kad muzika būtų geriau girdėti...

Vyriškis valgė košę su Olinės aviečių sultimis. Jam esą be galo malonu sėdėti jos virtuvėje, ir jis padėkojo už valgį lengvai pasilenkdamas ir pakštelėdamas jai į ranką.

Jakobui mirus, su Oline niekas nebeflirtavo. Ji sukruto subruzdo. Be paliovos tarškėjo apie namus, samdinius bei ruošą. Praėjo gera valanda. Priešokomis Olinė dar spėjo dirbti savo būtiniausius darbus.

Levas klausėsi. Akys nevalingai krypo į duris. Šnervės vos vos virpėjo. Bet mintys buvo paslėptos po rimta, gerų manierų paženklinta kakta.

Olinė išsprogino akis, kai jis nepasipuikavo ir neprašytas įmetė į krosnį malkų. Be kokių nors ponysčių. Ji linktelėjo jam su neslepiamu susižavėjimu.

Lorcho violončelė raudojo. Tomas neatėjo vakarienės. Virtuvėje sėdėjo rusas!

Dina lipo žemyn atsinešti vyno, norėdama aplaistyti Lorcho violončelę. Vilkenos kailiniai, kurie gulėjo užmesti ant kėdės šalia laiptų, jai buvo nepažįstami.

Tačiau veršenikę atpažino. Jos vaizdas ir kvapas trenkė jai su tokia jėga, kad ji turėjo įsitverti.

Ji savo dideliu kūnu užgulė turėklus. Sulinkusi pusiau, tarsi perverta didelio skausmo. Rankos, gniaužiančios glotnų apvalų medį, akimirksniu sudrėko nuo prakaito. Šniokštuodama ji atsisėdo ant laiptų, ir tuo metu pasirodė Jakobas.

Bet jis nebuvo stiprus. Lygiai taip pat užkluptas kaip ir ji pati.

Ji iš lėto pasitraukė aukštyn sijonus, išskėtė kelius, kad galėtų pastatyti kojas ant laiptelio po savimi. Tvirtai. Galva svyrojo tarp rankų tarsi nukirsta ir atiduota jai saugoti.

Ji sėdėjo, kol apsiprato su koridoriaus prietema spingsint nedidelei žvakelei ant veidrodžio staliuko. Tuomet be galo lėtai atsistojo ir nulipo žemyn. Godžiai griebė kelioninį krepšį. Tarsi norėdama patikrinti, ar ne apgaulė. Atidarė jį ir įkišo ranką vidun. Surado knygą. Ir šįkart. Atsiduso ir paslėpė ją po šaliu. Tada vėl uždarė krepšį.

Žvakė supleveno jai stojantis. Ji paėmė fantą.

Vėl užlipo laiptais aukštyn. Tyliai. Krosnies nebekūrė. Niekas neturėjo išgirsti krosnies durelių trenksmo.

Tada nenusirengusi atsigulė, įsmeigusi žvilgsnį į durų rankeną. Retkarčiais sukrutindavo lūpas. Tačiau be jokio garso. Nieko neįvyko. O Jakobas sėdėjo ant lovos krašto ir žiūrėjo į ją.

Stinė nuvedė svečią aukštyn į skliautuotąjį kambarėlį. Jis nepanoro, kad ji pakurtų jam krosnį. Pasakė, jog viskas kuo puikiausia ir pats esąs karštas kaip žarija.

Stinė išslinko atnešti rankšluosčių ir į ąsočius pripilti karšto ir šalto vandens.

Jis nusilenkė ir padėkojo dairydamasis po kambarį. Tarsi laukdamas, kad kas nors ims ir iššoks iš sienų.

Viena tarnaičių, Tėja, kažko buvo nusiųsta į viršų. Ji stovėjo naršydama po skalbinių spintą ir vis žvilgčiojo į kambarį. Atvykėlis iš dalies ir jai priklausė.

Vyriškis kažkuo Stinę glumino. Ji neužtruko ir, šnabždomis palinkėjusi labos nakties, atatupsta išsisspraudė pro duris.

— Ar Dina Grenelv jau atsigulė? — dar spėjo paklausti jis.

Stinė sutriko.

— Ji neseniai dar grojo... Man pažiūrėti?

Levas papurtė galvą. Jis žengė porą žingsnių per kambarį ir sustojo tarpduryje.

— Ji ten miega? — sušnabždėjo jis ir mostelėjo galva į tamsą, salės pusėn.

Stinė taip nustėro, kad net nepasipiktino tokiu nepadoriu klausimu. Tik linktelėjo ir nėrė į tamsą, į kambarėlį, kuriame ji su vaikais miegodavo.

Dideliuose namuose viskas nuščiuvo. Naktis nebuvo labai šalta. Tačiau juoda, su apsunkusiu dangumi. Viduje buvo vienas tamsus koridorius ir dvejos uždaros durys.

Šviesa salės lange buvo stebima iš klėties palėpės. Tomui naktis buvo pragariška. Rytui auštant įsisiurbė į kūną kaip juoda nepasotinama dėlė.

Tėja pranešė, jog vakar vakare garlaiviu atplaukęs rusas su randu. Ji iš ryto atėjo į salę pakurti krosnies.

— Tas, kuris buvo čia rudenį, kai degė tvarto stogas! — pridūrė ji.

— Šit kaip, — atsiliepė Dina nuo pagalvių.

— Su savimi turi jūreivišką kuprinę ir veršenikę. Jis nenorėjo ponios trukdyti. Tik prašė praverti duris į koridorių, kad galėtų girdėti violončelę... kelias valandas prasėdėjo virtuvėje. Olinei iš nuovargio kojos per kelius linko, iš krosnies šiluma išgaravo ir taip toliau!

— O Nylso nebuvo?

— Buvo, bet neilgai, jie surūkė po pypkę ar po dvi. Tačiau be punšo...

— Virtuvėje?

— Taip!

— O jis nesakė, kokie jo planai?

— Ne, jis tik pasiprašė maisto ir nakvynės, sakė, kad buvę daug audrų šiaurėje. Bet Olinė pati viską išpliurpė!

— Gana apie Olinę! Ar jis lauks kito garlaivio?

— Šito aš nežinau.

— O Stinės ten nebuvo?

— Buvo, kaipgi, ji nunešė į kambarį vandens ir... Girdėjau, kaip jis paklausė, ar ponia čia mieganti, ir...

— Tyliau! Netarškink taip krosnies durelių!

— Netyčia...

— Kaipgi.

— Aš tik norėjau pasakyti, kad jis... jis, matyt, norėjo pasikalbėti...

— Sakai, tai sakyk. Bet liaukis trankiusi dureles.

— Gerai.

Tėja toliau dirbo savo darbą. Beveik be garso.

Šiluma sklido po kambarį. Juodasis žaizdras ūžė ir spragsėjo.

Dina gulėjo, vis dar su drabužiais, kol Tėja pasišalino ir ji išgirdo ją beldžiantis į svečių kambarėlio duris.

Tuomet ji atsikėlė ir išdriekė keistąją naktį ant kėdės. Rūbą po rūbo. Nuogu kūnu paleido sroventi drungną vandenį ir neprisileido artyn Jakobo.

Ji ilgai šukavosi plaukus ir rengėsi. Pasirinko juodąją suknelę ir rūdžių spalvos liemenę. Be jokios sagės ar kito papuošalo. Pečius ir liemenį persijuosė samaniniu megztu šaliku, kaip nešioja tarnaitės. Tuomet giliai įkvėpė oro ir palengva nulipo žemyn pusryčiauti.

Motušė Karena buvo ką tik grįžusi iš Stranstedo ir apgailestavo nebuvusi namie iš vakaro, kai atvyko svečias.

Olinė neaišku kuo piktinosi ir vaikščiojo grėsmingai patempusi lūpą.

Dina žiovaudama pasakė, jog nieko baisaus neįvykę, jis juk nesąs koks valdininkas ar pranašas. Viską būtų galima atitaisyti gerais pietumis, tegul ir per patį adventą.

Motušė Karena ėmė rūpintis šventiniais pusryčiais su viskuo, kas priklauso.

Olinė palydėjo ją tūžmingu žvilgsniu ir suko galvą, kaip šią priešpietę reikės viską suspėti. Kepėja turėjo ateiti po dienos. Visi darbai vėlavo. Per aplinkinius kaimus prasiautė tymai ir kitokios ligos, kaip lapus išguldė žmones. Visa pagalba, kuri buvo užsakyta iš šalies, vėlavo. O naujoji gyvulių šėrikė dar buvo neįgudusi, nors ir labai stengėsi. Stinei užteko rūpesčių su vaikais, o iš Dinos namų ruošoje pagalbos nelauk.

Tai kas gi vargšei belieka? Šventiniai pusryčiai! Tfu!

— Na ką, Levas Žukovskis atvyko pas mus vasarop? — Dinos balsas buvo šaltas kaip ledas.

Ji išgirdo jį lipant laiptais ir surado dingstį išeiti į koridorių.

Šypsena, su kuria jis pasitiko ją, sustingo lūpose.

— Galbūt čia, Reinsnese, prieš Kalėdas nepriimami svečiai? — paklausė jis, eidamas į ją su ištiestom rankom.

— Mes Reinsnese visada priimame svečius, ir tuos, kurie pažada atvykti, ir tuos kitus...

— Tai aš labai nesutrukdysiu?

Ji stovėjo ir žiūrėjo į jį be atsako.

— Iš kur atvykai? — paklausė ji ir padavė ranką.

— Iš šiaurės.

— Šiaurė ir ilga, ir plati.

— Taigi.

— Ar ilgai pas mus viešėsi?

Jis laikė suspaudęs jos ranką abiem delnais, tarsi norėdamas ją sušildyti.

— Iki kito garlaivio, jei galima. Aš neužkrausiu daug rūpesčių.

— Ar turi tų gerųjų cigarų kaip praeitą sykį?

— Taip.

— Surūkom po vieną ant tuščios širdies prieš pusryčius! Beje, pas mane salėje atsidūrė rusiška knyga su nesuprantamais rašmenimis. Šiąnakt.

Jo akys šypsojosi, tačiau buvo rimtas.

— Kol kas gali ją pasilaikyti... Be paliovos keliaujant jūromis, knygos bjauriai sudrėksta, apdarai atsiklijuoja. Bet aš mielai išversiu eilėraščius. Jie — tikri perliukai. Beprotiškame pasaulyje.

Vertimus užrašysiu, kad galėtum pridėti šalia. Ar girdėjai apie Puškiną?

— Ne.

— Mielai apie jį papasakosiu, jeigu įdomu.

Ji linktelėjo. Akys vis dar spinduliavo aklu įniršiu.

— Dina... — švelniai tarė jis.

Šaltis nėrinių raštais išmargino visus langus. Iš svetainės smelkėsi silpnas smilkalų dvelksmas.

— Barabas — joks kalvis, — sušnabždėjo ji, spaudydama jo delną smiliumi.

14 skyrius

JIS PERSKĖLĖ UOLĄ, IR IŠTRYŠKO VANDUO, TEKĖJO TYRUMOJE KAIP UPĖ.

(Ps 105, 41)

Nylsas sukinėjosi Levo šešėlyje, tarsi ieškodamas ruso užtarimo. Jis netgi ateidavo valgyti į didžiąją trobą ir iki vėlyvo vakaro prasėdėdavo rūkomajame. Abu pusbalsiu šnekučiuodavosi.

Andersas visa galva buvo pasinėręs į pasiruošimus Lofoteno žūklei. Lakstė pirmyn atgal. Žvejojant ties Andenesu menkes vienu iš femberingų, jam buvo pavykę sugauti neblogą laimikį. Pastaraisiais metais toli už parapijos ribų jis garsėjo kaip „Menkių karalius“. Buvo pripirkta naujų tinklų — ir statomųjų, ir traukiamųjų.

Vieną dieną, viešint lensmano šeimynai, kai visi jau sėdo prie stalo, su kažkokiais brėžiniais įėjo Andersas. Pasipūtęs kaip gaidys, išskleidė juos, kur buvo laisva.

Sūdyta mėsa jau garavo ant stalo ir laukė, kol visi apžiūrės tas grožybes.

Femberinge Andersas norėjo įrengti pastogę ir ten pastatyti krosnelę, kad nereikėtų plaukti į krantą virtis maisto. Tuomet galima būtų plaukti dieną naktį, pamainomis nusnūstant po stogu.

Lensmanas linktelėjo pešiodamasis barzdelę. Jo nuomone, pastogė kiek gremėzdiška, tačiau iš esmės nebloga. Ar jis taręsis su Dina dėl tokio perstatymo?

— Ne, — tarstelėjo jis ir pašnairavo į Diną.

Nylsas pasakė, jog tai būtų didžiausia nesąmonė. Tik pamanykit, kaip bjauriai atrodytų femberingas! Aukštas, sunkiai valdomas ir nepaslankus.

Levo galva, tai puiki mintis. Rusų laivai taip pat esą kerėpliški, tačiau puikiai tinka žvejybai. Jis apžiūrėjo brėžinį, kurį buvo atnešęs Andersas, ir pritariamai linktelėjo.

Motušė Karena skėsčiojo rankomis ir gyrė sumanymą, tačiau ragino visus sėstis prie stalo, kol valgis nespėjo ataušti.

Dina patapšnojo Andersui per petį ir maloniai tarė:

— Andersai, esi sumanus vyras! Tebūnie femberingas su pastoge.

Akimirką jie žiūrėjo vienas į kitą. Tuomet Andersas sulankstė brėžinius ir sėdo prie stalo. Jis gavo, ko norėjo.

Aš esu Dina. Ieva ir Adomas turėjo du sūnus. Kainą ir Abelį. Vienas brolis nužudė antrąjį. Iš pavydo.
Andersas nieko nenužudys. Tačiau aš noriu jį turėti.

Tai, kad Nylsas su visais sėdėjo prie stalo ir be paliovos kalbino Levą, nuodijo Dinai valgį. Iš pradžių ji stebėjo jį su savo vos įžiūrima šypsenėle, po to ėmė reikalauti Anderso ir Levo dėmesio.

Stinė taip pat sėdėjo lyg ant adatų, kol Nylsas buvo tame pačiame kambaryje. Tarpais ji prabildavo į vaikus tyliu, griežtu balsu. Su jais ji elgėsi valdingai, bet švelniai. Nusižengdami namų tvarkai, jie šįkart sėdėjo prie stalo kartu su suaugusiaisiais. Kai baigė valgyti, jiems buvo leista nueiti nuo stalo. Sunku buvo nuvaryti vaikus į lovą. Tačiau Reinsnese rykštė nebuvo vartojama. Dina taip nusprendė. Jei sugebi joti ant laukinio arklio teparodydamas jam rimbą, dviem mažiems vaikams sutramdyti pakanka žvilgsnio.

Stinė su tuo ne visuomet norėdavo sutikti, tačiau nesiginčydavo. Jei retkarčiais būdavo priversta peštelėti Benjaminui už plaukų, tai likdavo tarp jųdviejų.

Benjaminas nesipriešindavo Stinės bausmėms, nes jos visuomet būdavo pelnytos. Be to, karščiuodamasi Stinė skleisdavo kažkokį ypatingą kvapą. Nuo pat kūdikystės šis kvapas teikdavo Benjaminui palaimą.

Jis pakęsdavo jos ranką, kai ji bausdavo įsikarščiavusi arba santūriai, kaip pakeliamos oro permainos arba metų laikai. Jis nenešiodavo pagiežos, išverkdavo ją tuoj pat.

Hana buvo kitokia. Jai reikėdavo žinoti, už ką baudžiama. Kitaip bausmė galėdavo sukelti riksmų, baimės ir keršto laviną. Kai niekas negali paguosti, tik Benjaminas.

Tą dieną, kai lensmanas su savo berniukais atkako pasisvečiuoti prieš Kalėdas, Benjaminas lyg tyčia ypač nenustygo prie stalo.

Lensmanas susierzinęs murmėjo, kaip esą blogai, kad Reinsnese du vaikai užaugę be tėviškos rankos.

Stinė nunarino galvą nutvieksta gėdos. Nylsas įsistebeilijo į sieną, tarsi vidury žiemos užtikęs neregėtą vabzdį.

O Dina nusijuokė ir abudu, Benjaminą ir Haną, pavarė nuo stalo, liepdama baigt valgyti pas Olinę.

Jie pasiėmė savo lėkštes ir patenkinti nudrožė nuo stalo nesusigėdę nė per nago juodymą.

— Negalėčiau pasakyti, jog tėvo buvimas nulėmė tai, kad aš užaugau. Ir tai žino visi.

Galėjai pamanyti, kad lensmanui į akį krislas įkrito.

Motušė Karena sutrikusi žvilgčiojo tai į vieną, tai į kitą. Tačiau nesugalvojo, ką pasakyti. Kambario nuotaika padviso aitriais kepenų taukais, kai Dina dar pridūrė:

— Augdama pas trobelninkus Helėje, Dinutė mažai jautė tėvišką ranką. O dabar ji — Reinsneso ponia.

Lensmanas taip įpyko, kad vos nepašoko. Tačiau Dagnė stipriai suspaudė jam ranką. Ji buvo griežtai įspėjusi. Jeigu jis viešint Reinsnese negalės taikiai sugyventi su Dina, ji ten daugiau kojos nekelsianti.

Nes Dinos kerštavimas bei pagiežingi atkirčiai į lensmano pamokslavimus žeidė ir Dagnę. Taip, iš tiesų tik ji ir tebuvo žeminama. Nes lensmanas buvo toks pats nepažeidžiamas kaip jūrų vėplys rujos metu.

Jis iš paskutiniųjų susivaldė ir sukrizendamas viską pavertė juokais. Netrukus jau karštai ginčijosi su Andersu apie pastogę femberinge.

Visą likusį laiką Levo akys buvo lyg pora sakalų, pakibusių virš žmonių prie stalo.

Rodos, visi buvo sukrėsti to, ką Dina nutylėjo tėkšdama savo begėdišką atsakymą.

Stinė nebepakėlė akių visą pusvalandį, kol buvo galima kilti nuo stalo.

Vakaras buvo trumpas. Namiškiai anksti nuėjo ilsėtis, o lensmano šeimyna jau kitą rytą išsiruošė namo.

Motušė Karena stengėsi užglostyti skriaudą. Negailėjo dovanų ir prieš atsisveikinant maloniai šnekučiavosi su Dagne.

Dina teikėsi pramigti, tad ji tespėjo atsisveikinti pro salės langą, kai jie jau pėdino į prieplauką.

— Linksmų Šventų Kalėdų! — sušuko ji saldžiu balsu ir pamojavo.

Tos prieškalėdinės dienos buvo kažkokios ypatingos, pradedant juodu lyg smala rytmečiu ir baigiant tamsiu pavakario švytėjimu virš įšalusių pėdsakų sniege. Karštligiška skuba palengva virsdavo

vakaru ir glebia ramybe. Net ir gyvuliai užsikrėtė šiuo ritmu, nors jie beveik neregėdavo dienos šviesos.

Vėlų vakarą iš salės skambėdavo Lorcho violončelė ir visuose languose degdavo šviesos. Nebuvo daug kalbama ir apie šviesos taupymą. Šiaip žiemos metu paprastą dieną būdavo sudeginamos šešios žvakės. Po dvi vienukart. Ir dar degdavo keturios didžiosios lempos.

Kvepėjo žaliuoju muilu ir kepiniais, beržinėmis malkomis ir smilkalais. Po to, kai Olinė nusisamdė kepėją, palaimingas kvapas apgaubė virtuvę bei kamarą. Tačiau kai kurių darbų ji nepatikėjo niekam kitam. Pavyzdžiui, sviestinės tešlos minkymo. Ji gimė tarp jos miltuotų rankų ant didžiojo priestato stalo. Pro atlapotas duris žvelgiant lediniam gruodžio vakarui.

Apsivilkusi storais kailiniais, plaukus apsirišusi skepeta, ji priminė didelį triūslų žvėrį. Pamažu veidas išblyško, šaltis pražydino skruostus raudonai.

Sklindžiai buvo sukrauti į puskubilius svirno palėpėje. Pyragai — didžiojoje kamaroje. Mėsos vyniotiniai gulėjo slėgtuvuose rūsyje. Iš viralinės visą dieną girdėjosi peilio dunksėjimas, kol Olinė kimšo kapotines dešras. Varškė buvo sukrėsta į dubenis, pabarstyta cinamonu ir uždengta drobule. Duonos kepalai gulėjo kubiluose, ir jos dar turėjo užtekti kelionei į Lofoteną.

Kamaraičių ir kambarių Reinsnese tikrai buvo daug. Ir Dina būtų galėjusi pasilikti su Levu Žukovskiu dviese, jei tik būtų pasistengusi. Tačiau ir durų buvo daug. Ir visos jos atsidarinėjo bei užsidarinėjo be beldimo. Todėl Levas liko visų svečias.

Garlaivio buvo laukiama ne anksčiau kaip tarpšvenčiu. Gal tik po Naujųjų Metų!

Su Johanu Levas Žukovskis šnekėdavos apie politiką ir religiją. Su motuše Karena — apie literatūrą ir mitologiją. Jis vartė jos knygas. Tačiau prisipažino, jog rusiškai ir vokiškai skaityti jam sekasi geriau nei norvegiškai.

Levo Žukovskio niekas kitaip ir nevadino, kaip tik ponu Levu. Jis vis įbrukdavo kokį pinigą Tėjai, kai ji rytais jam kurdavo krosnį. Tačiau niekas nežinojo, iš kur jis atkeliavo arba kur ruošiasi vykti. Kai kas nors paklausdavo, jo atsakymai būdavo įtikinami, tačiau trumpi, dažniausiai be vietovardžių ir datų.

Reinsneso gyventojams ne naujiena buvo bendrauti su atvykėliais, todėl jie žiūrėjo į visa tai mandagiai ir santūriai. Kiekvienas

savaip aiškinosi ruso mįsles, priklausomai nuo sugebėjimų bei intereso.

Dina suprato, kad per tą laiką jis turėjo pabūti Rusijoje, nes su savim turėjo rusiškų knygų, kurios gulėjo matomoje vietoje. Retsykiais suradusi kokią dingstį, ji įsmukdavo jo kambarėlin, kai žinodavo jį esant krautuvėje. Traukdavo į save jo kvapą. Sumišusį su tabako, odinių drabužių ir kelioninio krepšio kvapais.

Ji sklaidė knygas. Ten buvo pabrauktų vietų, tačiau jokių pastabų kaip Johano knygose. Vien neryškūs pabraukymai pieštuku.

Pačioje Levo viešnagės pradžioje Andersas pasiteiravo, kada jis paskutinį sykį lankęsis Bergene.

Levas teatsakė:

— Buvau ten vasarą.

Po to jis puolė girti jektą „Motušė Karena“, kuri tuo metu stovėjo ant kranto laukdama kelionės į Lofoteną.

— Laivai Norlane — tai tikri laivai! — pasakė jis.

Ir Anderso akys nušvito, tarsi pats būtų pirkęs jektą už savus pinigus.

Vakarais Levas, nusimetęs švarką ir liemenę, šokdavo ir dainuodavo. Galingas žemas balsas pripildydavo visą namą. Pasižiūrėti ir paklausyti subėgdavo namiškiai iš virtuvės bei ūkinių trobesių. Durys atsilapodavo, o apžilpusios tamsymečiu akys imdavo žioruoti nuo šilumos ir dainavimo.

Dina išmoko melodijas ir iš klausos pritardavo pianinu.

Lorcho violončelė nė karto nebuvo nukelta nuo salės. Dina tvirtino, jog toji nepakelianti nešiojimo.

Kūčių dieną sniegas nubaltino dangų. Netikėtai orai atšilo. Tai nieko gero nežadėjo kalėdinėms puotoms. Rogių keliui sugesti nereikėjo nė paros, o jūra jau ir dabar buvo nerami. Virš įlankos gyvenantys vėjai vis dar nenorėjo išsiduoti. Ir negalėjai žinoti, kiek jie buvo sukaupę jėgų.

Dina jojo pakrante, nes iškorijęs sniegas su aštria pluta po apačia buvo tikra pražūtis žirgo kojoms, smengančioms kiaurai.

Ji paleido Juodį lengva ristele, o pati žvalgėsi į apniukusį horizontą.

Norėjo pakviesti Levą pajodinėti kartu, bet jis jau buvo išėjęs į krautuvę. Norėjo, kad jis išsiduotų. Bet jis nepakartojo nieko pa-

našaus į tai, ką buvo sakęs antrojo aukšto koridoriuje kitą dieną po gaisro.

Kakta buvo suraukta, o primerktos akys kurį laiką žvelgė sodybos link.

Trobos stovėjo susispietusios į krūvą ir iš daugybės langų eilių skleidė geltonos šviesos kūgius. Sušalusias šermukšnio uogas ir šiaudų kūlius siaubė maži dangaus vargetos trumpais sparneliais. Pilkais ir rudais plėmais baltame sniege palei trobas dryksojo gyvulių ir žmonių pėdos, mėšlas ir atliekos. Lašančių varveklių šešėliai vingiavo ant pusnių keterų aštriadantėmis kripėmis.

Dina buvo nekaip nusiteikusi.

Bet po valandos ji parjojo į arklidę šypsančiu veidu.

Tomui pasidarė neramu. Paėmęs vadeles, jis laikė Juodį, kai ji pasilenkė žemyn ir patapšnojo žirgui šoną.

— Pašerk jį kiek stipriau... — sumurmėjo ji.

— Nei kitus arklius?

Ji sutriko ir pakėlė akis.

— Daryk, kaip išmanai.

— Ar galiu pasiimti porą laisvų dienų tarpušvenčiu? — paklausė jis. Stovėjo spardydamas ledo gabalą su įšalusiu arklio mėšlu.

— Tik pasirūpink, kad kas nors būtų tvarte ir arklidėje, — tarė ji abejingu balsu ir jau buvo beeinanti.

— O ponas Levas dar ilgai čia bus?

Klausimas jį išdavė. Jis reikalavo pasiaiškinti... Prisiėmė teisę klausinėti.

Rodės, Dina tuoj tuoj rėš triuškinantį atsakymą. Bet staiga ji susilaikė.

— Ne, ką gi Reinsnese ilgai veikti, Tomai?

Ji atsišliejo į jį.

Jis pagalvojo apie pirmąją rūgščią žolę tarp dantų pavasarį. Drėgną vasarą...

— Žmonės atkeliauja ir iškeliauja... — pridūrė ji.

Kažką jam reikėjo atsakyti. Išsiblaškęs jis patapšnojo arklį.

— Linkiu linksmų Kalėdų!

Jo akys glostė jos lūpas. Plaukus.

— Tikiuosi, prieš eidamas namo suvalgysi Kūčias, — nerūpestingai ištarė ji.

— Geriau šio to pasiimčiau, jei galima.

— Galėsi ir pavalgyti, ir pasiimti.

— Ačiū.

Ūmiai ji pyktelėjo.

— Ar nesiliausi vaizdavęs baisiai nelaimingo, Tomai?

— Nelaimingą?

— Vaikštai lyg žemę pardavęs! — išrėžė ji. — Menka kiek — atrodai kaip per laidotuves.

Stojo mirtina tyla. Tuomet vyriškis įkvėpė oro. Giliai. Tarsi ruoštųsi vienukart užpūsti visas lajines žvakes.

— Kaip per laidotuves, Dina? — galų gale ištarė jis, pabrėždamas kiekvieną žodį.

Jis žiūrėjo jai į akis. Pašaipiai?

Po to viskas praėjo. Raumeningi pečiai suglebo. Jis įvedė arklį vidun ir padavė avižų, kaip ji buvo liepusi.

Levas buvo ką tik išėjęs iš savo kambario, kai ji užlipo laiptais aukštyn.

— Eik šen!

Dina ištarė tai įsakmiu tonu, be jokios įžangos. Levas nustebęs pažvelgė į ją, tačiau pakluso. Dina atlapojo salės duris ir pakvietė jį vidun.

Nuo jo atvykimo dienos pirmą kartą su juo buvo viena. Mostelėjo į vieną iš kėdžių prie stalo.

Jis atsisėdo ir rankos mostu pakvietė ją sėstis šalia. Tačiau ten jau buvo įsitaisęs Jakobas.

Ji panoro nusimesti jojimo švarką. Jis atsistojo padėti. Atsargiai ištiesė švarką ant milžiniškos lovos.

Nekreipdama dėmesio į Jakobą, ji atsisėdo prie stalo. Jie buvo lyg dvi figūros drobėje. Jakobas sėdėjo ir žiūrėjo į juodu.

Nė vienas nekalbėjo.

— Dina labai rimta, — pradėjo Levas. Ir keldamas koją ant kojos, pažiūrėjo į violončeles. Nužvelgė langą, veidrodį, lovą. Ir galiausiai vėl grįžo prie Dinos veido.

— Aš noriu žinoti, kas tu.

— Būtinai šiandien? Per pačias Kūčias?

— Taip.

— Aš pats visą laiką bandau suprasti, kas aš esu. Ir kur mano namai, Rusijoje ar Norvegijoje.

— Ir iš ko valgai duoną, kol bandai tai suprasti?

Jo žalios akys sužioravo.

— Iš to paties kaip ir ponia Dina, iš savo protėvių dvaro ir turtų. — Jis atsistojo, nusilenkė ir vėl atsisėdo. — Ar tamsta pageidautumei, kad iš anksto susimokėčiau už nakvynę?

— Nebent žadėtum rytoj išvykti.

— Skola auga sulig kiekviena diena ir naktim. Galbūt reikėtų palikti užstatą?

— Aš jį jau turiu. Puškino poezija! Be to, pas mus nepriimta iš svečių imti pinigų. Dėl to mums taip ir rūpi, kas gyvena po mūsų stogu.

Jo galva dirbo. Slankiojo du kauburėliai. Po vieną ties kiekvienu žandikauliu.

— Atrodai nedraugiška ir suirzusi, — išrėžė jis.

— Taip nėra. Bet tu nuo manęs slapstaisi.

— Prie Dinos nėra taip paprasta prieiti... nebent kai ji groja. Bet tada juk nekalbėsi su ja.

Ji nuleido negirdom ironiją.

— Tu sakei... prieš išplaukdamas... kad meiliniesi man. Ar tai tebuvo tušti pliauškalai?

— Ne.

— Ką tu turėjai galvoje?

— Ne taip lengva paaiškinti, kai esi tardomas. Iš žmonių esi įpratusi gauti tokius atsakymus, kokių pageidauji, ar ne? Konkrečius atsakymus į dalykiškus klausimus? Tačiau meilintis moteriai, su kuria susipažįsti, anaiptol nėra konkretu. Tai yra jausmų išbandymas. Kuriam reikalingas taktas ir laikas.

— Ir tu tai vadini taktu ir laiko išbandymu, kai sėdi ir pliurpi kontoroje su Nylsu?

Levas nusijuokė. Atidengdamas visą dantų eilę.

— Tiek ir tenorėjau iš tavęs, — iškošė ji ir atsistojo. — Gali eiti! — pridūrė.

Jis nunarino galvą, tarsi norėdamas paslėpti savo veidą. Staiga pakėlė į ją akis ir ištarė maldaujamu balsu:

— Nebūk tokia pikta. Geriau pagrok man, Dina!

Ji papurtė galvą. Bet vis dėlto pakilo ir nuėjo prie instrumentų. Paglostė Lorcho violončelę, nenuleisdama nuo vyriškio akių.

— Apie ką tu kalbiesi su Nylsu? — atžariai paklausė ji.

— Tu nori viską žinoti apie visus? Laikyti savo rankose?

Ji neatsakė. Tik palengva glostė instrumentą, sukdama didelius ratus. Vedžiojo pirštais palei instrumento briaunas. Kambaryje girdėjosi silpnas brūženimas. Šnabždesys iš anapus.

— Mes kalbamės apie Reinsnesą. Apie krautuvę. Apskaitą. Nylsas — kuklus žmogus. Labai vienišas... Bet tikriausiai tu tai žinai? Jis sako, kad Dina su niekuo nesitarianti ir viską kontroliuojanti.

Pauzė. Dina tylėjo.

— Šįryt mes kalbėjome, jog būtų neblogai išplėtus krautuvėlę ir patalpas padarius šiuolaikiškesnes. Būtų šviesiau. Ir prekių daugiau tilptų. Ir dar — kad galima būtų užmegzti ryšius su Rusija ir gauti iš ten kai kurių prekių, kurias sunkiau rasti čia, vietoje.

— Tu aptarinėji Reinsneso reikalus su vienu iš samdinių, bet ne su manim?

— Maniau, jog tamstai, kaip moteriai, rūpi kiti dalykai.

— Kokie gi?

— Vaikai. Namų ruoša.

— Tuomet tamsta nedaug išmanai apie tai, kokie rūpesčiai gula ant nakvynės namų savininko našlės pečių! Aš pageidaučiau, kad Reinsneso reikalus aptarinėtum su manim, o ne su mano pavaldiniais! Beje, kuo tave taip domina Reinsnesas?

— Man įdomios tokios mažos bendruomenės. Tai visas pasaulis gerąja ir blogąja prasme.

— O pas jus nėra tokių bendruomenių?

— Tai ne visai tas pats. Žmonės nėra tokie laisvi, jeigu jie neturi žemės. Prasti žmoneliai neturi jokio pagrindo būti tokie lojalūs kaip čia. Rusijoje dabar sunkūs laikai.

— Dėl to ir atvykai čia?

— Ir dėl to. Bet kartą aš prisidėjau gesinant gaisrą Reinsnese...

Jis priėjo. Blanki dienos šviesa įspaudė raukšles jo stambiam veide.

Juos skyrė violončelė. Jis taip pat uždėjo ranką ant instrumento. Sunkią lyg saulėje įkaitęs akmuo.

— Kodėl tu taip ilgai užtrukai?

— Tau atrodė ilgai?

— Nesvarbu, kas man atrodė. Tu žadėjai atplaukti žiemop.

Buvo panašu, jog jis smaginasi.

— Tu taip gerai atsimeni, ką aš žadėjau?

— Taip, — suurzgė ji.

— Tai gal galėtum būti geresnė, kai aš atvykau? — sušnabždėjo jis. Prie pat jos veido.

Jie stovėjo ir žiūrėjo vienas į kitą. Ilgai. Vertino jėgas. Tyrinėjo rimtais veidais.

— Kokio gerumo reikia Barabui? — paklausė ji.

— Nebedaug trūksta...

— O ko reikia?

— Šiek tiek draugiškumo.

Jis paėmė iš jos violončelę ir atrėmė į sieną. Atsargiai. Tada paėmė jai už abiejų rankų.

Kažkur namuose kažkas sudužo. Tuoj po to pravirko Benjaminas.

Jis spėjo pastebėti, kaip jos akyse kažkas krustelėjo. Po to jie drauge nuslydo prie sienos. Jis niekada nebūtų pamanęs, kad ji tokia stipri. Burna, atvertos akys, alsavimas, jos daili krūtinė. Ji priminė jam moteris namuose. Bet buvo tvirtesnė. Atkaklesnė. Nekantri.

Jie virto kauburiu virš sienos tamsybės. Tąsiu, judriu kauburiu Jakobo drobėje.

Levas šiek tiek atitraukė ją nuo savęs ir sušnabždėjo:

— Pagrok, Dina! Išgelbėsi mus abu.

Iš jos išsiveržė tylus žvėries riaumojimas. Akimirksniu ji įsikniaubė į jį. Po to paėmė į rankas instrumentą, nusinešė prie kėdės ir išskėtė šlaunis, priimdama jį į tarpą. Pilkšvoje dienos prieblandoje pakilo strykas.

Nuskambėjo pirmieji garsai. Iš pradžių vangiai, be ypatingo grožio. Po to ranka sutvirtėjo, tapo laisvesnė. Dina užsimiršo. O Jakobas pasitraukė.

Levas stovėjo nusvirusiom rankom ir žiūrėjo į jos krūtinę, prigludusią prie instrumento. Į ilgus pirštus, kurie kartais suvirpėdavo suteikdami garsui sodrumo. Žiūrėjo į plaštaką. Odines kelnes, kurios išryškino dailias, tvirtas šlaunis. Smakrą. Po to jos plaukai užkrito ant veido.

Jis žengė per kambarį prie durų. Bet išėjęs jų neuždarė. Ir savo paliko atviras. Plačiomis grindų lentomis nudryko nematoma gija. Tarp svečių kambarėlio ir salės.

15 skyrius

AŠ TIESIU SAVO RANKAS Į TAVE, MANO SIELA TROKŠTA TAVĘS KAIP IŠDŽIŪVUSI ŽEMĖ.

(Ps 143, 6)

Ponia Karena pati suruošė visas dėžes ir pintinėles, kurios turėjo būti nugabentos į trejetą valstiečių sodybėlių arba išdalintos vargstantiems, apie kuriuos ji buvo girdėjusi.

Ji perduodavo visa tai per žmones, kuriems būdavo pakeliui, arba pasakydavo pasiimti patiems, kai kas atvykdavo į krautuvėlę nusipirkti būtiniausių dalykų šventėms.

Olinė vaišino visus virtuvėje. Čia buvo jauku, gera ir idealiai tvarkinga.

Kaliošai, veltiniai ir paltai buvo rikiuojami palei didžiulę juodapilvę geležinę viryklę. Iki keliaujant namo jie spėdavo atitirpti, išdžiūti ir sušilti. Ant prieždos visuomet būdavo šilto vandens. Nukėlus lankainius, kad galima būtų užstatyti vandens kavai, ant neseniai nušveistos žaižaruojančios krosnies nutviksdavo puodai ir katilai.

Ištisą savaitę be paliovos plaukė žmonės. Valgė ir gėrė. Po to ėjo į krautuvę, sėdosi ant suolelių, statinių bei dėžių ir laukė, kol kas pavežės.

Dabar negalėjo būti nė kalbos apie nedarbo laiką. Krautuvėlė dirbdavo tol, kol būdavo nors vienas pirkėjas. Tik šitaip. Nylsas su krautuvės pagalbininku turėjo smarkiai suktis.

Kur buvus, kur nebuvus ir vėl reikėdavo kelti lankainius. Vėl būdavo kaičiamas kavinis. Užviręs vanduo kunkuliuodavo tol, kol imdavo tikšti pro kaklelį.

Kavinis šnypšdavo ir garuodavo, kol kas nors susizgribęs nukeldavo jį nuo ugnies ir supildavo kavą.

Ant grindų palei krosnį gulėjo plokščias akmuo jam pastatyti. Kava ten būdavo paliekama pritraukti ir savo kvapu kutendavo šnerves kiekvienam, atėjusiam iš tamsos, šalčio ir bangų siautulio.

Puodeliai su mėlynom gėlytėm ir auksiniu krašteliu, iš viso šeši, būdavo paskalaujami po ankstesnių gėrėjų ir pripilami naujiems. Viena kita prastai sumalta kavos pupelė plūduriuodavo palei

puodelio kraštą. Nelyginant tamsrudė valtelė. Siūbuodavo į šalis, kai koks sušalėlis apgniauždavo puodelį norėdamas sušilti ir keldavo kartųjį nektarą prie lūpų. Prie kavos būdavo rudojo cukraus ir sausainių.

Vienas kitas gaudavo ir po stiklelį už uždarų durų. Bet šiaip Reinsnese degtine nebuvo prekiaujama. Nylso manymu, tai geras paprotys.

Mėlynai dažytoj virtuvėje pas Olinę išgerti negaudavo niekas, tik pati Olinė. Kada ne kada ji pasilepindavo stiproku kavos ir degtinės gėrimu, kad kraujas geriau vaikščiotų.

Tik pavienius asmenis motušė Karena svetainėje vaišindavo šeriu.

Dina pati retai priimdavo žmones. Kai į dvarą atvykdavo svečių, ji liepdavo vaišinti juos visų namų vardu.

Nylsui patiko prieškalėdis. Plačiausio asortimento pirmarūšių prekių apyvarta būdavo didžiausia. Jis turėjo įprotį tuo stipriau suraukti kaktą, kuo geriau sekėsi prekyba.

O per šias Kūčias raukšlės buvo ypač ryškios, kai jis dairėsi po apytuštes lentynas ir apžiūrinėjo tuščius podėlius krautuvėje bei prieplaukos sandėlyje. Iš išvaizdos jį būtum palaikęs bankrutavusiu žmogumi.

Kai atėjo švilpaudamas Andersas, pasipuošęs išeiginiais marškiniais, Nylsas padejavo, jog likę tiek mažai miltų, kad jam darosi neramu, ar užteks kelionei į Lofoteną.

Bet Andersas tik juokėsi. Jį linksmino apsimestas brolio susirūpinimas dėl tuščių aruodų ir lentynų. Tik kartais jis nusistebėdavo, kad pelnas iš prekybos ne didesnis kaip anksčiau. Juk pirkėjų netrūko, ir pinigingų. O tie, kas pirkdavo žuvų, beveik visi buvo padorūs žmonės ir pristatydavo pinigus, kai tik žuvys atsidurdavo vietoje.

Kai išėjus paskutiniam pirkėjui viskas buvo uždaryta ir užrakinta, Nylsas atsiskyrė vienaties mišioms. Krautuvės kontoroje už užrakintų durų ir nuleistų užuolaidų.

Savo aukas jis dailiai sudėjo į du storus vokus ir padėjo ant stalo. Po to, prisukęs lempą, su vienu voku rankoj pajudėjo altoriaus link.

Praustuvės stovas buvo masyvus ąžuolinis baldas su stora marmuro plokšte, emaliuotu dubeniu ir tokia pat muiline ant viršaus.

Jis iškilmingai užgulė jį visu svoriu ir stumtelėjo stovą į šalį. Laisvoji grindų lenta ištikimai gulėjo savo vietoj ir žvelgė į jį daugybe šakų bei rievelių.

Netrukus prietemon buvo iškelta skardinė dėželė, atidaryta ir jai atiduota paskutinioji atnaša.

Tuomet vėl viskas buvo sustumta į vietas.

Paskui į apskaitą įrašytus banknotus jis užrakino geležinėje spintoje kampe.

Galiausiai Nylsas atsistojo kambario viduryje užsidegęs pypkę ir apsižvalgė. Viskas kuo puikiausiai. Prasidėjo šventės.

Vienintelis dalykas, neduodantis jam ramybės, buvo neseniai įsigytas Amerikos žemėlapis, kuris dingo. Visąlaik gulėjo ant stalo. Ir staiga kažkur prapuolė!

Jis nesiliovė ieškojęs. Klausė ir krautuvės pagalbininką Peterį. Tas tvirtino nieko nematęs ir negirdėjęs.

Nylsas suprato, kad negalės parsivesti į Reinsnesą jokios moters, kol čia bus Stinė su vaiku. Ši skaudi tiesa privertė jį rimtai apsispręsti. Įsigyti Amerikos žemėlapį. Ir štai dabar jis dingo.

Penktą valandą būdavo valgomos Kūčios. Mėsos sultinyje suvilgytas paplotėlis su sirupu. Geriamas akvavitas* ir alus. Iki to laiko visi stengdavosi baigti savo darbus.

Šįkart pasistengė ir Nylsas. Ruso dėka ir jis galėjo jausti malonumą valgydamas kartu su visais.

O dar tas Amerikos žemėlapis. Gal bus įmanoma iš akių atspėti, kas jį nudžiovė.

Valgomajame stalas buvo padengtas visiems. Kūčių niekas nevalgydavo virtuvėje. Šį paprotį įvedė motušė Karena, apsigyvenusi dvare.

Bet ne visi vienodai gerai jautėsi svetainėje. Daug kas bijojo ir žodžiu persimesti, kad nepasirodytų neišauklėti arba nepasakytų, ko nereikia.

Levas su Andersu kiek pagyvino nuotaiką visaip paikiodami su vaikais. Visiems buvo smagaus juoko. Bendro.

Indus čia atnešdavo, čia nunešdavo. Karštų patiekalų garai sėdo ant odos ir maišėsi su syvais, einančiais iš vidaus.

Motušė Karena sėdėjo priešais uždegtą kalėdinę eglutę. Visi namai kvepėjo švente. Pintuose popieriniuose krepšeliuose gulėjo razinos, meduoliai ir rudojo cukraus gabalėliai. Jų nevalia būdavo liesti, kol nepasakydavo motušė Karena.

---

*Skandinaviška degtinė su prieskoniais.

Ji sėdėjo krėsle galustalėj ir po vakarienės skaitė visiems kalėdinę evangeliją. Iš pradžių norvegiškai. Po to vokiškai, norėdama pradžiuginti poną Levą, kaip ji sakė.

Tačiau Benjaminas su Hana spirgėte spirgėjo laukdami dovanų ir gardėsių. Juodviem kalėdinė evangelija ne tik atrodė dvigubai ilgesnė, bet dar ir virto nepelnyta Dievo bausme.

Vėliau juodu tarpusavy net priežodį ėmė vartoti: „Dabar ji dar vokiškai paskaitys!“

Dina buvo tarsi plati, kambariu srūvanti upė. Vilkinti savo kobalto mėlynumo aksominę suknelę su damasto krūtine. Ji žvelgė tiesiai į žmones ir atrodė beveik draugiška. Skambindama kalėdines psalmes, ji glamonėte glamonėjo klavišus.

Levas, apsitaisęs baltais drobiniais marškiniais plačiom rankovėm su nėriniuotais rankogaliais, vedė dainas. Apykaklėje turėjo įsisegęs sidabrinę sagę ir vilkėjo juodą liemenę.

Buvo uždegtos dvi tripirštės Trijų Karalių žvakės, kurios per kiekvienas Kūčias būdavo statomos ant pianino. Po žvakidėmis blykčiojo sidabriniai padėklai. Jie buvo skirti varvančiam stearinui surinkti. Per vakarą ant jų priželdavo sluoksnis stearino, po žvakėmis sukurdamas tikrą miniatiūrinį peizažą.

Trijų Karalių žvakės buvo Stinės rankų darbas. Viena skirta Hanai, kita — Benjaminui. Nors motušė Karena primygtinai tvirtino, kad jos esančios Kristaus garbei.

Kadangi prieš Kalėdas dvare lankėsi batsiuvys, namiškiams ne taip sunku buvo ir atspėti, ką atras jiems skirtuose paketėliuose. Netrukus visi samdiniai jau matavosi batus.

Levas pakilęs sudainavo rusišką dainelę apie visus pasaulio batus ir batelaičius.

Benjaminas su Hana pritarė. Darkyta rusų kalba. Su ausį rėžiančiu falšu ir rimtais veideliais.

Motušė Karena iškrakmolyta nėrinių apykaklaite ir dailiai sušukuotais plaukais greitai pavargo. Staiga per kambarį perėjo Jertrūda ir paglostė motušės Karenos išblyškusį raukšlėtą skruostą. Ir primerkusi akis, motušė Karena užsnūdo.

Olinė šįvakar leidosi aptarnaujama. Kulkšnyje žiojėjo atvira žaizda. Dabar, per kalėdinį darbymetį, ji dar pablogėjo.

Stinė iš medaus ir žolelių išvirė tepalėlio ir dėjo ant žaizdos. Bet nuo to nieko nebuvo geriau.

Levas pasakė, jog ji turinti sėdėti ir leistis aptarnaujama tol, kol pasveiksianti. Nuo to karto Olinė nebenuleido nuo Levo akių. Lygiai taip pat ji kažkada dovanojo savo prielankumą Jakobui.

Stinė buvo pilna vangios ramybės. Kada ne kada ji pažvelgdavo į Nylsą, tarsi apžiūrinėdama ką tik iššveistas grindis. Mąsliai ir su dideliu pasitenkinimu. Jos akys buvo tamsesnės, veidas rusvesnis nei įprastai. Kietai supinta kasa buvo suriesta į ringę pakaušyje. Tačiau tai neįstengė paslėpti, jog Stinė turėjo nepaprastai gražų sprandą.

Visi Johano kalėdiniai atsiminimai siejosi su Reinsnesu, išskyrus tuos metus, kai jis mokėsi pastoriumi. Jis skendėjo tuose atsiminimuose. Matė Ingeborgą, degančią žvakes, ir motušę Kareną, balsu skaitančią Bibliją. Jakobą, kurio veidas visuomet liepsnodavo nuo prieššventinių išgertuvių su draugais.

Šįvakar, kai motušė Karena pasisodino Benjaminą su Hana ant kelių, jis pasijuto silpnas kaip vaikas. Susigėdo ir atgailavo stengdamasis visiems būti labai draugiškas, o ypač — vaikams.

Be to, jis pastebėjo, kad kol jo čia nebuvo, Dinos dvasia išėjo į naudą Reinsnesui. Ji pakeitė Andersą su Nylsu. Jos akivaizdoje jie tapdavo marionetėmis. Senoji buvo vienintelis jam likęs žmogus.

Andersas tą vakarą buvo tikras saulės brolis. Daugiausia sėdėjo klausydamasis motušės Karenos, Johano ir Levo. Kada ne kada pažvelgdavo į Diną. Kartą linktelėjo jai taip, tarsi juos sietų kokia bendra paslaptis. Buvo akivaizdu, jog šio žmogaus nekankina jokie sąžinės priekaištai.

Nylsas trumpam prisėsdavo didžiojoje troboje. Bet šiaip jis turėjo kitų reikalų, apie kuriuos jo niekas neklausinėjo. Retsykiais jis pasiūlydavo cigarų arba pripildydavo taures. Bet burna buvo kaip užrišta. Jo akys atrodė lyg debesys, neramiai klajojantys virš žmonių kambaryje.

Aš esu Dina. Jertrūda šįvakar stovi lensmano dvaro troboje ir verkia. Ji pakabino angelėlius, girliandas ir paskaitė iš juodosios knygos. Vis vien tai negelbsti. Kažkas nuo švenčių šventimo darosi piktas. Dėl to verkia Jertrūda ir slepia savo subjaurotą veidą. Aš apglėbiu ją ir skaičiuoju batus.

Retsykiais Dina su Levu susižvelgdavo. Pyktis buvo praėjęs. Tarytum ji būtų pamiršusi, jog jis pavėlavo. Pamiršusi ir tą nevykusį pokalbį salėje prieš kelias valandas.

Motušė Karena nuėjo ilsėtis. Vaikai jau miegojo. Neramiai, nuo prakaito sulipusiais plaukeliais ant kaktos po visų saldumynų, py-

ragų — baimės ir džiugesio kupino Kūčių vakaro Reinsnese, kai tau aštuoneri ir šešeri. Po visų tų pasakojimų apie kaukus, apkabinimų ir sėdėjimo ant kelių. Balsų, muzikos, dovanų.

Samdiniai visus savo darbus buvo pabaigę prieš vakarą ir dabar nuėjo ilsėtis. Merginos į palėpę virš virtuvės, o vaikinai į klėtį. Olinė saugojo virtuvės duris nuo naktinių svečių. Ji miegojo pravėrusi duris į virtuvę.

Olinės parpimas buvo kaip nakties muzika. Jai vieną dieną nutilus, dvaras būtų netekęs savo pagrindinio laikrodžio.

Nylsas kažkur išėjo. Ar išimtininkų trobon, kur jam priklausė du kambarėliai, ar kontoron, niekam tai nerūpėjo.

Niekam, tik Stinei. Bet ji neišsidavė. Slėpė savo mintis po tamsiais lygiais plaukais, niekam dėl to nesukdama galvos. Ji palengva nusirengė priešais veidrodį ir blausioje stearininės žvakės šviesoje tyrinėjo savo kūną.

Tik pirma užtraukė didžiulės lovos, kurioje miegojo vaikai, užuolaidėles.

Praėjęs vakaras jos gyveniman neatnešė nieko naujo. Išskyrus vieną dalyką: ji ėmė kovoti dėl savo vaiko dalies. Iš lėto, bet atkakliai. Dėl to jos apatiniame komodos stalčiuje atsidūrė Amerikos žemėlapis.

Stebėdama Diną, ji šio to išmoko: ką padarysi pats, bus padaryta. Arba: neklausk patarimų, jei gali apsieiti be jų.

Andersas, Johanas, Levas ir Dina pasiliko rūkomajame.

Dina sėdėjo atsilošusi ir žaidė sunkiu šilkiniu kutu prie atkaltės. Ji rūkė švelnų Havanos cigarą. Ir visai ne moteriškai, bet įgudusiai pūtė jiems virš galvų dūmų ratilus.

Andersas pasakojo apie pasiruošimus Lofoteno žūklei. Jis ketino pirma pasiųsti vieną jektą, o tada žiūrėti. Jeigu laimikis būsiąs neblogas, nesunkiai galėsiąs išruošti ir antrą. Jis vylėsi žmonių turėsiąs užtektinai. Jei pranašystės išsipildysiančios, žūklė būsianti tiesiog pasakiška. Ar Levas nenorįs prisidėti?

Atrodė, jog Levas svarsto, po to iš lėto atsakė nemanąs, jog tinka tokiam darbui. Be to, turįs reikalų pietuose, Tronjeme.

Dina skvarbė jį akimis.

— Ar galima paklausti, kokie reikalai?

— Turiu paimti vieną kalinį, kurį reikės lydėti į šiaurę iki Vardės. Jis nuteistas kalėti, o bausmę turės atlikti Vardėhuso tvirtovėje.

— Nori pasakyti, kad vežioji žmones į bausmės atlikimo vietas? — paklausė Dina.

— Taip, — paprastai atsakė jis, gurkštelėjo punšo ir įžūliai nužvelgė visus iš eilės.

— Argi tai užsiėmimas? — nepatikliai paklausė Andersas.

— Ne blogesnis už bet kurį kitą.

— Betgi vargšai žmogeliai?

Dina nusipurtė ir atsitiesė kėdėje.

— Visi mes turime savo kalėjimą, — tarė Levas.

— Tai kas kita, — pasakė Andersas.

Jis stengėsi neparodyti, kaip giliai jį sukrėtė tai, kuo šis rusas užsiima.

— Ir dažnai lydi tuos kalinius? — paklausė Dina.

— Ne, — tarstelėjo jis.

— Kaip tu ėmeisi tokio darbo? — paklausė Johanas.

Ligi šiol jis sėdėjo tyliai, be žodžių ir buvo gerokai išmuštas iš vėžių.

— Iš avantiūrizmo ir tinginystės! — nusijuokė Levas.

— Bet kodėl gi tau nesiėmus rimtos prekybos... vietoj tos prekybos kaliniais, — pratarė Andersas.

— Tai ne prekyba. Ji ir nėra mano pomėgis. Tai veikiau bendravimas su žmogumi sunkiomis aplinkybėmis. Mane domina žmonės. Iš jų išmokstu ir šio to naujo.

— Man galva neišneša, — sumišęs tarė Andersas.

— Ir ko gi tave kaliniai išmoko? — įsikišo Dina.

— Kad žmogų pažinsi iš to, ko jis nedaro nuolatos!

— Biblijoje parašyta, kad apie žmogų reikia spręsti iš jo darbų. Ar ne taip, Johanai? — tarė Dina.

Dabar ji sėdėjo tiesi kaip styga.

— Taip ir yra, — krenkštelėjęs tarė Johanas. — Bet, žinoma, mes daug ko galime nežinoti apie nelaimingą žmogaus dalią.

— Nylsas, pavyzdžiui, daro tai, ko iš tikrųjų nenori daryti, nes šiuose namuose yra svetimas. Jeigu jis jaustų, kad čia jo namai, viską darytų kitaip, — tarė Levas.

Andersas prasižiojęs pažvelgė į jį.

Dina palinko į priekį.

— Papasakok mums apie tai, Levai Žukovski!

— Aš nežinau, kaip Nylsas su Andersu pateko dvaran. Girdėjau jų istorijas. Jos labai panašios. Vis dėlto kažkas šiuose namuose stumia Nylsą į šalį ir globoja Andersą.

— Ir kas gi tai? — švelniai paklausė ji.

— Aš manau, tai Dinos elgesys, kuriuo privalo sekti ir kiti.

Galėjai girdėti apie langus šiušantį sniegą. Tylų įspėjamą šlamesį.

— O kodėl aš turėčiau stumti Nylsą į šalį?
— Šito aš nežinau.
— Galbūt galėtum paklausti jį arba dar ką nors?
— Aš klausiau Nylsą.
— Ir ką jis pasakė?
— Kad nieko nepastebėjęs.
— Ir galbūt tau tai pasako, kad Nylso sąžinė negryna? Kaip parazitais užleista švari lova.
— Gali būti, — atsakė Levas.
Andersas sunerimo. Pokalbis, jo nuomone, darėsi negarbingas.
— Nuo jo Stinė tapo nėščia, o jis atsisakė tėvystės! — su baisia panieka tėškė Dina.
— Tokios niekšybės vyrams išeina netyčia. Ir žmonių už tai nebesodina į cypę.
— Taip, bet galgi vertėtų pasodinti tuos, kurie suvedžioja žadėdami vesti, — tarė Dina.
— Galbūt. Bet tada kalėjimai būtų perpildyti. Kur tokiu atveju dėti žudikus?
— Žudikus?
— Taip. Tuos, kurie laikomi pavojingais. Tuos, kurie susilaukia visų pasmerkimo.
Kažkurioje kūno vietoje jai išdygo pagalbos prašanti ranka. Jertrūdos ten nebuvo! Lorchas! Jis buvo aklinoje tamsoje.
— Jau vėlu, — lengvai tarė ji ir atsistojo.
Johanas sėdėjo timpčiodamas švarko atlapus. Jo manymu, tas pašnekesys mažai turėjo ką bendra su Kalėdomis.
— Aš negaliu patikėti, kad kas nors Reinsnese nepagarbiai elgtųsi su Nylsu. Jis turi mūsų pasitikėjimą — darbą, pastogę ir duonos. Kad jis keistokas, to negali paneigti. Bet dėl to negalim kaltinti Dinos, — pabandė užbaigti pokalbį Johanas.
Jis vėl keletą sykių krenkštelėjo.
— Aš manau, jis jaučiasi toks atstumtas, kad nori išvykt į Ameriką, — pasakė Levas lyg pats sau. Tarsi neišgirdęs, ką kalbėjo Johanas.
— Į Ameriką? — nepatikliai tarstelėjo Andersas.
Dinos veidas pavirto kauke.
— Vieną dieną prieš Kalėdas jis studijavo Amerikos žemėlapį. Aš jį užklupau netyčia ir paklausiau, ar jis nesiruošia išvažiuoti. Jis taip pasakė, kad, matyt, iš tikrųjų puoselėja tokią mintį, — pasakė Levas.
— Bet jis nėra prasitaręs apie tai nė puse lūpų! O kiek tai kainuotų! — sumurmėjo Andersas.

— Tikriausiai susitaupė, — tarė Levas.

Tą akimirką Dinos akys aiškiai pagyvėjo. Ji vėl atsisėdo. O vienas batas, kurio nebuvo iki galo apsiavusi, paklypo.

Skaičiai? Skaičių kolonos ėmė kilti kambario paneliu. Jie slinko kaip šešėliai išilgai šilkinių tapetų. Jie darėsi tokie ryškūs!

Dina žiūrėjo ir klausėsi ištempusi ausis.

— Susitaupė? Ką jis galėjo susitaupyti? — paklausė Andersas. — Mano pajamos šiuo metu didesnės nei jo, nes prekiaudamas jektomis gaunu pelno procentus, ir vis tiek neturiu ko taupyti! O Nylsas gauna tik atlyginimą...

Jis tarsi atsiprašydamas pažvelgė į Diną ir Johaną, jei kartais jo kalba jiems būtų pasirodžiusi per daug stačiokiška.

— Jis neturi tiek daug išlaidų kaip tu, Andersai, nes jo gyvenimo būdas kitoks. Jis galėjo taupyti ne vienerius metus, — atšovė Dina.

Tada ji apsiavė batą ir susivarstė kaip reikiant, kad neišsisuktų kojos. Suglėbė sijonus ir vėl atsistojo.

Nuo Levo ji buvo nutolusi ne mažiau kaip nuo Grįžulo Ratų.

— Jau vėlu, — pakartojo ji ir žengė per kambarį prie durų.

— Mano nuomone, jeigu jums Nylsas reikalingas krautuvėje, jį reikia priimti į draugę. Kitaip jūs jį prarasit, — lėtai ir aiškiai už Dinos nugaros pasakė Levas.

— Tai panašu į tiesą, — sumurmėjo Johanas. — Aš pastebėjau, kad kažkas ne taip. Jis rašė tokius keistus laiškus... Kol aš mokiausi pastoriumi...

Dina atsigrįžo taip staigiai, kad sijonai išsiskleidė į šalis.

— Tas, kas nesielgia kaip žmogus ir kratosi atsakomybės, niekur neturės ramumo, — išrėžė ji. Staiga pritrūkusi oro.

— Bet ne žmonės turi teisti, — pasakė Johanas.

— Niekas ir neteisia! — atšovė ji.

— Tai ne visai teisinga, — sumurmėjo Andersas. — Nylsas nežino, kaip ištaisyti padėtį. Tai pasidarė neįmanoma. Negi jis galėjo vesti Stinę vien dėl vaiko.

— Kodėl gi ne? — suurzgė ji.

— Betgi Dieve mano... — nutęsė Andersas.

— Teisybė, jis pasielgė nedorai, tačiau nė vienas iš mūsų nėra apsaugotas nuo nuodėmės, — tyliai pasakė Johanas. — O Stinė dabar juk jaučiasi kuo puikiausiai, — pridūrė jis.

— Stinė nesijaučia kuo puikiausiai! Ji čia dūsta. Kol jis planuoja kelionę į Ameriką! Bet tegul, taip bus geriau! Visiems. Oras bus grynesnis. Ir kvėpuoti bus lengviau.

— O kaip su krautuve?

Johanas nebežinojo, kaip prieštarauti. Tik jautė pareigą ką nors sakyti.

— Nebijok, atsiras žmonių, — ramiai atsakė Dina. — Bet jis juk dar neišvažiavo!

— Girdėjau kažką šnabždantis krautuvėje, kad labiausiai Nylsas norėtų ponios Dinos, — pasakė Levas.

Rodės, jis nenori nusileisti. Dina jau būtų buvusi už durų. Dabar jau per vėlu. Ji negalėjo nesustoti.

— Šit kaip! Levas Žukovskis pataria ištekėti už jo, kad jis nebesijaustų nustumtas į šalį?

Savo kreiva šypsenėle ji atsitvėrė nuo jų.

— Atleisk! Tai buvo negražu iš mano pusės! — atsiprašė Levas ir pakilęs nusilenkė. Tuomet nuskubėjo per kambarį ir palaikė jai duris. Jis palinkėjo labos nakties, ir abu liko už durų.

Žvakė koridoriuje buvo nudegusi iki pat žalvarinės žvakidės. Tamsu. Pro aukštą langą sruvo mėnesiena, įsprausdama juos į lango rėmo groteles.

Strypai gulė ant jo veido, pečių. Juodu judėjo tame pačiame narve.

Lipant laiptais aukštyn, jis apglėbė ją per liemenį. Lentos, kaip visada, negarsiai girgždėjo. Jo klubai lietė jos klubus. Žodžiai, jo neseniai ištarti, ir jų sukeltos bangos nusirito tolyn. Jų nebebuvo, ir tiek. Tuščia.

Jo buvimas sunkiai slėgė. Kažkur giliai, giliai skraite.

— Pasigailėk Nylso, — sušnabždėjo jis, kai jie pasiekė palėpę.

— Tai ne nuo manęs priklauso, — atsakė ji pyktelėjusi, kad jis vėl prakalbo ta tema.

— Tau būtų ramiau.

— Man nereikia ramybės.

— Tai ko gi tau reikia?

Ji suspaudė jį abiem rankom per klubus ir prisitraukė artyn. Tada atsagstė ant krūtinės jo marškinius ir sukišo rankas.

Sagė, kurią ji išsegė jam iš apykaklės, badė jai delną.

Tada ji išsprūdo iš jo glėbio ir smuko į salę. Viskas įvyko labai greitai. Buvo be galo tamsu. Galbūt juodviem tai prisisapnavo. Abiem atskirai.

16 skyrius

DŽIŪGAUKITE VIEŠPAČIUI, VISOS ŠALYS; TARNAUKITE VIEŠPAČIUI SU LINKSMYBE; ĮEIKITE JO AKIVAIZDON SU DŽIŪGAVIMU. ŽINOKITE, KAD VIEŠPATS YRA DIEVAS; JIS PADARĖ MUS IR MES JO ESAME (...).

(Ps 100, 1-3)

Pirmąją Kalėdų dieną jie išsirengė į bažnyčią. Plaukė femberingu. Johanas ne per seniausiai buvo paprašytas pasakyti pamokslą, nes pastorius sirgo.

Tai buvo didelis įvykis, ir motušė Karena, suvystyta pagal visas taisykles, kaip koks ryšulėlis buvo nugabenta laivan.

Ji šypsojosi, be perstogės linkčiojo visiems, o jos didžiavimuisi Johanu nebuvo ribų.

Pastorius nesikėlė iš lovos, tačiau jo žmona atėjo.

Motušė Karena buvo įkurdinta pirmajame suole šalia jos. Dina ir visi kiti Reinsneso žmonės sėdėjo antrame suole.

Levas savo noru prisėdo bažnyčios gale.

Milžiniškos mūrinės sienos. Žvakės. Šešėliai, glūdintys kertėse, kur neprasiskverbia nei dienos, nei žvakių šviesa. Giedamos psalmės. Didžiuliuose Dievo namuose žmonės pasijuto menki. Jie glaudėsi vienas prie kito ieškodami šilumos.

Evangelija pagal Joną: „Šviesa spindi tamsoje ir tamsa jo neužgožė". „Pas savuosius atėjo, o savieji jo nepriėmė".

Per tas kelias prieškalėdžio dienas Johanas spėjo gerai pasiruošti. Repetavo stebint motušei Karenai. Veidas buvo smarkiai išblyškęs, o akys išgąstingos. Tačiau balsas buvo tvirtas kaip uola.

Jis kalbėjo apie palaimą būti Kristuje. Apie pasiruošimą priimti apreiškimą bei išganymą. Apie nuodėmės bejėgiškumą žmogui įsileidus šviesą. Nesą žmogui didesnio stebuklo už Kristų ir Jo Malonę.

Motušė Karena linksėjo ir šypsojosi. Kiekvieną žodį ji mokėjo atmintinai. Kad ir kokia sena, jos galva vis dar buvo nelyginant komoda. Ką jon įdėdavo, tą ir rasdavo vos prireikus.

Žmonėms patiko pamokslas, ir po mišių jie spietėsi apie Johaną šventoriuje.

— Iš tiesų galima buvo pasisemti ramybės, — pasakė pastorienė, spausdama Johanui ranką.

Iš kiekvienos burnos virto tirštas garas. Jis liejosi į vieną debesį virš jų galvų. Būrelis iš lėto patraukė į pastoriaus sodybą gerti kavos.

Dina neskubėjo. Iš pradžių užsuko į būdelę. Viena.

Galų gale šventorius ištuštėjo. Siauru sumintu takeliu ji apėjo bažnyčią, kol atsidūrė jūros pusėje. Tuomet ji užsilipo ant gynybinio pylimo keteros. Šioje bažnyčioje galima gintis. Platus vaizdas į jūrą ir storos sienos.

Kol Dina žvelgė į kalnagūbrį kitoje fiordo pusėje, Jertrūda ten paskleidė milijonus perlamutrinių kriauklelių. Spindėjimas buvo toks ryškus, kad užgožė garsus, sklindančius nuo pastoriaus sodybos. Laiveliai ant jūros kranto buvo lyg užburti skenduoliai, kurie drykso ir kažko laukia.

Ji stovėjo pasislėpusi nuo žmonių akių. Užstota milžiniškos mūrinės bažnyčios.

Tuomet Jertrūdos spindesį perskrodė jo žingsniai.

Pro zakristiją juodu įžengė tuščion bažnyčion. Iš pastoriaus sodybos šių durų nesimatė. Dabar, kai žvakės užgesintos, viduje buvo visiškai tamsu.

Jų žingsniai aidu atsimušė nuo mūrinių sienų. Jie perėjo išilgai bažnyčios nuo altoriaus iki durų. Vienas greta kito, nepersimesdami nė vienu žodžiu. Pakilo laiptais aukštyn, kur vargonai. Ten buvo dar tamsiau nei apačioje. Vargonai, nebylūs ir sunkūs, dūlavo virš jų galvų.

— Manau, mums reikia palaiminimo, — tarė jis.

— Taip, bet žvake teks pasirūpinti patiems, — atsakė ji, lūpomis prigludusi prie jo kaklo.

Altorius turėjo būti apdengtas šilku ir uždegtos vaškinės žvakės. Beržo šakelės vazose per visą bažnyčios vidurį turėjo kvepėti vasara. Ar bent jau grubios medinės grindys turėjo būti iššluotos. Tačiau pasiruošimams nebuvo laiko.

Jie beveik nematė vienas kito. Bet kraujas smarkiai tvinksėjo visose venose ir arterijose. Laikas buvo tiksliai apskaičiuotas. Tačiau jo pakako visam pašventinimui.

Jo randas jai buvo kelrodis audrai įsisiautėjus. Kelio atgal nebuvo.

Prieš išnirdamas palei mūro sieną, Levas įsitikino, ar zakristijonas tikrai išėjo namo. Liudininkų jie galės pasikviesti kitą kar-

tą. Vieta nebuvo pasirinkta iš anksto. Bet jeigu jau taip išėjo, geresnės katedros jie nebūtų suradę visame Norlane.

Pastoriaus namuose buvo šventiškai padengtas kavos stalas.

Lensmanas ir Johanas sėdėjo šalia Bergeno pirklio, kuris apsigyveno parapijoje ir gavo leidimą atidaryti nakvynės namus. Tuo papiktindamas ne vieną, nes kėlė grėsmę prekybai Reinsnese.

Kalba sukosi apie ledynus. Bergenietis stebėjosi, kad čia, šiaurėje, jų tiek nedaug, nors kalnai labai aukšti! Ir kiaurus metus garuojanti jūra! Vestlane, ypač Sogne, klimatas švelnesnis, o ten dar ir kokie ledynai...

Lensmanas ėmėsi aiškinti kaip tikras žinovas. Jūra čia nesanti tokia šalta, kaip daugeliui gali atrodyti. Be to, esama šiltų srovių.

Johanas pritarė lensmanui. Jis dar ir nuo savęs pridūrė, kad šalies pietuose turi toli palikti spygliuočių ribą, jei nori užeiti beržų keružių bei geltonųjų gervuogių, o čia, šiaurėje, tankiakeriai ir tankialapiai beržai auga iki pat jūros. Gervuogės sirpsta net salose ir pakrantėse!

Tačiau dorai taip niekas ir nesugebėjo paaiškinti tokio painaus botanikos ir gamtos klausimo.

Motušė Karena pasakė, jog Dievas, būdamas išmintingas, nevienodai skyrė žmonėms. Matyt, Jis supratęs, jog šiaurėje būtina leisti geltonosioms gervuogėms ir beržų kerams želti iki pat jūros. Ir kad Jis apsaugojęs šiauriečius nuo baisiųjų ledynų, nes šie ir taip nemažai vargsta. Tie šaltieji metų laikai! Rudeninės audros ir nederliaus metai! Ir žuvų nenuspėjami keliai jūroje. Kai pagalvoji, Dievo pasielgta išmintingai!

Pastorienė pritarė draugiškai linktelėdama. Kiek mažiau apsišvietę žmonės iš aplinkinių dvarų taip pat linksėjo — po to, kai pastorienė parodė savo pritarimą. Taip ir turėjo būti.

Tačiau Johanas nebuvo linkęs komentuoti motušės Karenos ledynų kilmės bei paplitimo teologinio aiškinimo. Jis tik meiliai žiūrėjo į ją ir tylėjo.

Pirklys nepagarbiai praleido pro ausis senosios damos žodžius. Jis pasakė, esą jo galva neišnešanti, kodėl ne visuomet aukščiausios kalnų viršūnės būna padengtos ledu. Dažnai, girdi, neįmanoma rasti nei kokio nors ryšio, nei dėsningumo.

Dina tyliai įėjo į kambarį, ir tarnaitė su balta, lengva lyg šydas prikyšte tuoj pat jai atnešė kavos su sklindžiu. Ji atsisėdo ant kė-

dės aukšta atkalte šalia durų, nors kažkuris vyras atsistojęs pasiūlė jai vietą prie stalo.

Lensmanas pasakė, jog teorija apie drėgną jūros orą esanti abejotina. Kadangi, kiek jam žinoma, Jostedalo ledynas esąs vienoje iš sausiausių Sogno apylinkių, o Romsdalo bei Norlano kalnuose, kurie prieina prie pat jūros, ledynų beveik nėra!

Maždaug tuomet kažkas įvyko. Unisonu kilo jaudulys. Kuris neturėjo nieko bendra su Norvegijos ledynais. Sunku pasakyti, kada tai prasidėjo. Tačiau neilgai trukus po kambarį ėmė sklisti vos juntamas dvelksmas. Iš pradžių labai palengva. Specifinis žemiškas kvapas. Liaudis sunerimo.

Po kelių minučių įėjo Levas ir ėmė liaupsinti bažnyčios gražybę. Nuo to savitas druskingų jūrų vėjų ir žemės kvapas nesusilpnėjo. Tačiau tuo metu parapijiečiai su juo buvo kiek apsipratę.

Jiems tai priminė kažkada patirtą jausmą. Tolimoje praeityje? Ankstyvoje jaunystėje? Jausmą, kuris jau kadai nugulė sieloje nelyginant pūdymuojanti žemė?

Vis tiek vienas kitas suvirpindavo šnerves, kai augalotasis rusas prieidavo per arti. Arba kai pro šalį praslysdavo Dinos plaukai ir rankos. Vyrams pasidarė sunku sekti pokalbį. Jie gūžėsi virš kavos puodelių.

Lensmanas išsiblaškęs pasiteiravo, kaip jaučiasi pastorius. Vargšelis, kuris guli palėpėje kamuojamas kosulio. Pastorienė sutrikusi linktelėjo. Lensmanas kartą jau klausė ir gavo atsakymą, kad pastorius vis dar nesikeliąs iš lovos, kosėjąs ir karščiuojąs. Ir kad geriau jo esą netrukdyti. Tačiau ji būtinai perduosianti linkėjimų.

Šį kartą ji trumpai teatsakė: „Ačiū, neblogai!“ ir nubraukė nuo suknelės rankovės dulkelę.

Kelis kartus apėjo ratu padėklai su pyragais. Buvo pilstoma kava. Žmones apgaubė mieguistas pasitenkinimas. O šnervės tarp kiekvieno kąsnio virpėdamos uodė orą.

Jeigu žmonių fantazija ir buvo pakankamai laki, kad atpažintų dvelksmą, ji nebuvo tiek įžūli, kad atsektų, iš kur jis sklinda. Kadangi jo tiesiog negalėjo būti padorių žmonių mintyse.

Tačiau kvapas egzistavo. Savaip veikė apetitą. Netikėtai prasiskverbdavo į pokalbius, ir žodžiai akimirką nuščiūdavo, o žvilgsniai darydavosi palaimingai svajingi. Gulė ant bendruomenės nelyginant jaudinantis balzamas ir pamažu nyko į pasisėdėjimo pabaigą. Tam, kad praėjus kuriam laikui vėl išnirtų kurio nors atmintyje. Stebintis, kodėl pirmąją Kalėdų dieną pastoriaus namuose buvo tokia palaiminga nuotaika.

Pastorienė taip pat kažką jautė. Parapijos vaikams išsiskirsčius, ji palengva traukė nosimi orą.

Pasisėdėjimas buvo nuostabus!

Ji užlipo aukštyn pas savo sergantį vyrą ir atnešė jam didelę sielos ramybę bei paguodą.

Dina sėdėjo laivelyje ir mėgavosi nevaržoma vėjo laisve.

Levas! Jo oda tvilkė ją per paltą ir rūbus. Jos kūnas buvo tarsi stebuklingoji lazdelė, kaip lankas įsitempusi virš nematomo vandens telkinio uoloje.

Ji gerai įsisupo į kailį ir kalbėjosi su motuše Karena bei Johanu. Johanui ji padėkojo už pamokslą. Motušę Kareną pagyrė už tai, kad toji važiavo į bažnyčią, nors pastaruoju metu ir nesijautė labai sveika.

Jos švino pilkumo akys žvilgėjo lyg du duburiai. Levas pagavo jų žvilgsnį. Galėjo be galo be krašto stebeilyti į jų gelmę.

Dina sėdėjo apsupta Johano dėmesio ir Levo, saugančio jos nugarą nuo jūros purslų.

17 skyrius

JIS ĮSIVEDĖ MANE Į VYNYNĄ, PATVARKĖ MANO MEILĘ.

(Gg, 2, 4)

Buvo neįmanoma nuslėpti, jog kažkas vyksta. Lygiai taip, kaip neįmanoma nuslėpti metų laikų nuo žmonių, kurie dirba lauke.

Johanas buvo pirmasis, suvokęs, ką sako Levo ir Dinos žvilgsniai. Jis atsiminė, kaip Dinai magėjo sužinoti Levo planus, kai jis anąsyk išvyko iš Reinsneso.

Per visą studijų laiką jam mintyse kirbėjo tėvo žmonos vaizdas. Tarytum koks begėdiškas vabalas, užkritęs ant Biblijos lapo. Ji buvo kaip Olinės dėželė su pyragaičiais vaikystėje. Aukštai ant lentynos ir neliečiama. Nuodėmingų minčių lizdas.

Jis sapnuodavo ją ir atmerktomis akimis, ir miegodamas. Nuogą, balzganai švytinčią mėnesienoje, su šaltais vandens lašais, varvančiais kūnu. Ligi šakumo stovinčią vandenyje, pašiurpusia oda ir stirksančiais krūtų speneliais. Tokią, kokią jis matė ją tąnakt, kai jie kartu maudėsi prieš jam išvykstant.

Grįžo namo devyneriais metais vyresnis. Ir tarėsi įgijęs atsparą. Vis tiek kiekvieną kart, kai ją pamatydavo, kažkas sukeldavo jam skausmą ir jaudulį. Tačiau Dievui ir žmonėms Dina buvo tėvo nuosavybė. Nesvarbu, kad Jakobas seniai miręs. Ji pagimdė jo įbrolį ir tvarkė bendrą turtą lyg motina.

Motušė Karena šiek tiek susirūpino, pastebėjusi Levo ir Dinos iškalbingus žvilgsnius. Tačiau ją tai maloniai jaudino. Ji greitai išsilaisvino nuo savo sūnaus atminimo. Ir apsiprato su mintimi, jog turinti linkėti Dinai gyvo vyro.

Teisybė, ji abejojo, ar šis rusas turi nors kokio turto. Taip pat nemanė, kad jisai sugebėtų verstis prekyba ir tvarkyti svečių namus.

Tačiau geriau pagalvojus, ir Jakobas tebuvo jūrininkas, kai atėjo į Reinsnesą... Taip, ji jau pradėjo džiaugtis, kad į namus ateis žmogus, su kuriuo bus galima pakalbėti apie meną ir literatūrą. Žmogus, kuris laisvai moka vokiečių ir prancūzų kalbas ir kuris, rodos, buvo nukakęs iki pačios Viduržemio jūros.

Nylsą toks akivaizdus potraukis gąsdino bei glumino. Dėl neaiškios priežasties, kurios jis nesiėmė analizuoti, jam darėsi neramu. Tarsi jam būtų kėlusi grėsmę pati meilės esybė.

Andersas į visa tai žiūrėjo su nuostaba. Tačiau jam sunku buvo patikėti, jog iš to gali kas nors išeiti.

Stinė laikėsi ramiai ir atsargiai, nė vienu mirksniu neišsiduodama, ką žino arba nujaučia. Jai neatrodė, jog dėl Dinos geros nuotaikos ir žaižaruojančios energijos vertėtų nerimauti.

Vos Levas vieną dieną pasirodė virtuvėje, Olinė ėmė garsiai vograuti apie velionio Jakobo tobulybę. Jis atsidėjęs mandagiai klausėsi. Linksėjo ir norėjo smulkiau sužinoti apie herojų, buvusį Reinsneso šeimininką.

Olinė vardijo ir vardijo Jakobo dorybes. Jo veido gražybę, ištvermę, su kuria galėdavęs šokti kiaurą naktį, atidumą samdiniams ir varguoliams. O kur dar jo garbanos ir nesenstanti širdis...

Pati to nejausdama, Olinė užkibo ant Levo meškerės, nes jis mokėjo klausytis. Galų gale jai buvo leista išsikalbėti apie jau trisdešimt metų neblėstančią savo meilę. Viskas baigėsi tuo, kad ji išverkė savo liūdesį bei ilgesį ant Levo krūtinės ir tapo nuo jo neatskiriama.

Tomas grįžo ketvirtą dieną po Kalėdų ir rado virtuvėje Levą, traukiantį graudžias rusų liaudies dainas, kad paguostų apsiašarojusią Olinę. Jis pasijuto benamis.

Nieko nelaukdamas ėmė šnipinėti ir kankinosi dar labiau. Vakare klausėsi klegančio Dinos juoko, kai iš virtuvės į kambarius atsiverdavo durys. Jis patikrino pėdsakus sniege šalia pavėsinės, nes netrukus turėjo stoti pilnatis. Jam atsivėrė širdį draskanti tiesa. Ant šerkšnoto pavėsinės suolelio plytėjo du dideli atitirpę lopai. Taip arti vienas kito, kad susiliejo į vieną žymę. Du kailiniuoti kūnai ant suolo... Kailiniai, atsagstomi per priekį.

Vis dėlto ji atsivedė ten rusą! Ten, kur garbindavo mėnulį!

Jis taip pat nutykino kiek tolėliau nuo namų, kad galėtų pasižiūrėti, vienas ar du šešėliai ant užuolaidų salėje. Tačiau sunkios, tamsios aksominės užuolaidos saugojo visas paslaptis. Kai jam nepavyko išvysti šešėlių, jį ėmė graužti mintis, kodėl ten taip maža šviesos.

Jam vaidenosi baltas Dinos kūnas kito glėbyje priešais ketinę krosnį, apšviestas kandeliabro ant veidrodžio staliuko. O lova su baldakimu jam nedavė ramybės nei dieną, nei naktį, todėl jis beveik nepalietė gausių ir puikiai pagamintų kalėdinių valgių.

Tomas ėmė vengti virtuvės, užeidavo ten tik perkąsti, kai būdavo tikras, jog rusas sėdi troboje.

Salėje iš tiesų būta dviejų šešėlių. Ji atsivedė jį šeštą naktį po Kalėdų. Rizikuodama išsiduoti visiems namams. Johanui. Motušei Karenai! Geismas buvo lyg vilkas vedlys. Galbūt pilkas ir nematomas kitiems, bet jai jis buvo vien raudoni nasrai su iššieptais aštriais dantim ir aitriu kvapu. Nebijantis mirties, alkanas ir įtūžęs.

Todėl ji atsikėlė iš lovos ir iš naujo apsirengė visus drabužius. Susišukavo plaukus ir išsėlino į tamsų koridorių, kuriame nebuvo nė vieno lango. Ji užgrūdo Jakobą už baltinių spintos ir pasuko tiesiai prie reikiamų durų. Atsargiai nuspaudė cypiančią žalvarinę durų rankeną ir įsmuko vidun.

Jis laukė jos kaip ištikimas asmens sargybinis. Tiesa, be batų ir marškinių, vienom kelnėm. Atrodė, lyg būtų sėdėjęs, skaitęs ir viena ausimi klausęsis, ar nepasigirs koks ženklas.

Svečių kambarys nebuvo pritaikytas būti dviese. Pernelyg plonos sienos juos būtų išdavusios Andersui ir Johanui. O iš abiejų salės šonų kambariai buvo tušti. Ji dviem pirštais užgesino žvakę. Žaibiškai ir nepalaižiusi pirštų.

— Eime! — sušnabždėjo.

Tarsi viskas būtų buvę numatyta iš anksto, vyriškis nusekė iš paskos.

Salėje Dina lengviau atsikvėpusi pasuko spynoje raktą ir nusivedė augalotąjį vyriškį prie lovos. Jis norėjo kažką sakyti, bet prie pat jo lūpų ji be garso sušnypštė.

Jis juokėsi savo spindinčiom žaliom akim. Rimtai šypsojosi nelyginant maldoje paskendęs Buda.

Porą kartų užsimerkęs atkragino galvą. Ji buvo be galo arti. Tačiau iš pradžių jis nelietė jos.

Pasirodė, jog senoji Jakobo lova su baldakimu buvo per silpna tokiam išbandymui, todėl jiems teko persikelti ant grindų. Tik dar pasitiesė gagų pūkų antklodę su prabangiu damasto užvalkalu ir paklodę.

Jis sotinosi žaismingai, bet godžiai. Juokėsi joje. Be garso ir geidulingai. Tarsi seni kalnai, kurie slopina savy aidą, bijodami sutrikdyti saulę. Arba kaip plaukiantys debesys, kurie nenori išgąsdinti naktinės rasos bruknių uogienojuose ir erelio jauniklių uolos plyšyje.

Ji buvo tarsi veržli upė, plukdanti laivę tvirtu, vandenis skroste skrodžiančiu korpusu. Pirmagaliu forsuojanti slenksčius ir akmenis. Jos krantai, godūs visaėdžiai, lyžčiojo bortus.

Prieš paskutinį slenkstį, kur jis turėjo atitekti kriokliui, dugnas trūko pusiau ir nugrimzdo į gelmę kartu su juo.

Seklumose girdėjosi vien šnabždesys. Tačiau vandenys grumėjo ir šniokštė, o jos krantai tebebuvo tokie pat išalkę. Tuomet jis vėl ėmė bakštinti laivę. Pakeltu į orą kiliu ir be irklų, tačiau valingai ir stipriai. Nuo kranto dryktelėjo didžiulis žvėris ir iškando jam gilią, mirtiną žaizdą.

Tuomet jis atsidūrė krioklyje.

Lova su baldakimu ramiai stūksojo kambario vidury, tarsi suvokdama savo senatvę ir negalią.

Nieko panašaus jai dar nebuvo tekę matyti. Atrodo, ji dar labiau apsunko. Keturiais kertiniais stulpeliais ir solidžiu galvūgaliu, ji nepastebimai ir su jai nebūdingu rūpesčiu bandė slopinti kiekvieną garsą kambaryje.

Tačiau lova su baldakimu nepadėjo išlaikyti Jakobo toliau. Jis painiojosi po kojomis kaip vienišas vaikas. Galėjai varyti nevaręs.

Ir Jakobas nesitraukė, kol tvartuose pradėjo garsintis gyvuliai, o iš už Bloflogeto išniro žiemiška ryto skraistė.

Stojo šaltos dienos ir naktys. Dangus pagavo vartalioti savo vidurius. Akinamai žalia šiaurės pašvaistė su raudonais ir melsvais žarnų gaureliais pakraščiuose. Juodame žvaigždėtame danguje viskas bangavo liūliavo.

„Princas Gustavas“ atšliaužė lyg nelauktas žaltys.

Dina vėl įniko žingsniais matuoti palėpę.

TREČIOJI KNYGA

1 skyrius

VIENI DALINA, KĄ TURI SAVO, IR DAROSI TURTINGESNI; KITI GI PLĖŠIA NE SAVO, IR JIE VISUOMET NETURTE.

(Pat 11, 24)

Jaunoji siuvėja, kurią jie nusisamdė prieš Kalėdas, pasiliko dvare. Kai mergina baigė darbą, paaiškėjo, jog ji neturi kur dingti.

Kai ji susirinko visas skiautes bei siūlų riteles ir išsišlavė klėtelę, Stinė rado ją su paltu sėdinčią šalia kartoninio lagaminėlio, surišto virvele, ir raudančią. Sutartis pasibaigė, ir jai reikėjo išsikraustyti.

Iš Stinės niekam nepavyko išpešti, kokia iš tiesų buvo ta graudi istorija. Viena buvo aišku, jog nevalia jos išprašyti iš dvaro prieš pat Kalėdas. Nes įvykis nuskambėtų per visą parapiją ir Reinsnesui neatneštų šlovės.

Mergina buvo pristatyta valyti krautuvės ir kontoros, pasibaigus prekybai ir atslūgus žmonių srautui. Tabaku priterštos grindys buvo grubios ir atšerpėjusios. Bet ji nesiskundė.

Vieną dieną eidama pro kamarą, Dina išgirdo siuvėją plepant su Anete. Buvo minimas Nylso vardas.

— Jis iškart prisistato, vos tik imu plauti kontorą, — pasakė mergina.

— Nebijok, gali jį ir apšaukti. Jis nėra joks ponas, — tarė Anetė.

Dina sustojo už atvertų durų.

— Ne, aš nebijau. Tik kažkaip nejauku. Jam, matyt, iš tikrųjų ne visi namie, — rimtai pasakė ji. — Vieną sykį lyg koks patrakėlis nei iš šio, nei iš to kad puls stumdyti praustuvės stovą!

— Praustuvės stovą!

— Taip, kur stovi kontoroje. Tai buvo per Kūčias, kai Olinė pasiuntė mane patikrinti krosnies, nes niekam daugiau neužtenka proto pagalvoti, kad bet kurią dieną gali kilti gaisras dvare, kur žaibas jau kartą trenkė į tvarto stogą... Štai tada aš jį ir mačiau! Jis buvo užsidengęs langą, bet iš arti vis tiek galėjau matyti. Jis stumdė praustuvės stovą! Patupėjo susilenkęs, pažiūrėjo į kažką kamputyje. O tada su didžiausiu bildesiu vėl nustūmė į vietą ir užsirūkė. Negi taip elgsis viso proto žmogus?

Jau buvo mėlyna šviesa spindinčios vasario dienos.

Nepasibeldusi ji įžengė į kontorą pas Nylsą. Šis kilstelėjo galvą nuo savo popierių ir pasilabino. Kambaryje buvo šilta. Pūkščianti ir žaižaruojanti krosnis stovėjo kertėje.

— Nylsas kaip visada dirba savaitgaliais? — užvedė ji kalbą.

— Taip, maniau, sutvarkysiu šį tą prieš Andersui grįžtant iš žūklės. Čia nemažai darbo...

— Aš manau.

Ji žengė prie solidaus rašomojo stalo ir atsistojo sukryžiavusi rankas ant krūtinės. Jį ėmė pilti prakaitas. Nemalonus lipnumas stingdė žodžius ir mintis.

— Ką aš čia norėjau pasakyti?.. A, tiesa — girdėjau, ruošies į Ameriką?

Jis nežymiai krūptelėjo. Ties smilkiniais žilstelėję plaukai vos vos pašiuro. Jis sėdėjo su marškiniais, atsisagstęs liemenę. Kaklas buvo gyslotas ir liesas, rankos tokios pat.

Jis buvo gana išvaizdus vyras. Nors dirbo krautuvės tarnautoju, buvo stangraus ir tvirto stuomens. Turėjo tiesią nosį ir kone aristokratiškus bruožus.

— Kas taip kalba? — paklausė jis, laižydamas išdžiūvusias lūpas.

— Visai nesvarbu. Bet aš norėčiau sužinoti, kaip yra iš tikrųjų.

— Ar Dina paėmė Amerikos žemėlapį nuo stalo?

Jis surado jėgų šiokiam tokiam puolimui. Ir akimirką buvo patenkintas.

— Ne. Tu ir žemėlapį įsigijai? Jau taip toli nužengei? Tai į kurią vietą žadi vykti?

Jis įtariai žvelgė į ją. Dabar abu stovėjo vienas priešais kitą. Jis pasirėmęs į stalo kraštą delnais, pakėlęs į ją veidą.

Jis staigiai atsitiesė vos nenuversdamas rašalinės.

— Žemėlapis dingo! Kaip į vandenį! Dar prieš Kūčias jis gulėjo štai čia.

Jis nutilo.

Dina tylėdama stebėjo jį.

— Ne, aš tiktai galvojau... — pagaliau tarė jis.

— Kelionė brangiai atsieis, — tyliai pasakė ji.

— Bet tai tebuvo pamąstymas...

— Tikriausiai gavai paskolą banke? Gal tau reikia laiduotojo?

— Aš apie tai negalvojau...

Nylso veido spalva pasikeitė, porą kartų jis persibraukė ranka plaukus.

— Tai gal tu pats turi pinigų?

— Ne, suprask mane teisingai...

Nylsas keikė save, kad iš anksto nepasiruošė tokiai situacijai. Neišmoko atsakymų atmintinai.

Dina visuomet šitaip. Užklumpa tave lyg perkūnas iš giedro dangaus, kai šito mažiausiai tikies.

— Yra vienas dalykas, kurį aš seniai norėjau su tavimi aptarti, Nylsai, — maloniai pasakė ji, tarsi keisdama pokalbio temą.

— Taip? — su palengvėjimu ištarė jis.

— Turiu galvoje skaičius... Tuos, kurie yra, bet kurių neįmanoma rasti... Tuos, kurių per daug... Tuos, kurie pasirodo tik tada, kai suskaičiuoju statines, atvežamus bei išvežamus krovinius ir pasikalbu su žmonėmis apie tai, kiek jie pasiskolina ir kiek grąžina. Aš turiu šį tą užsirašiusi. Nerodžiau nei lensmanui, nei teisėjui, bet aš išsiaiškinau, kur yra skaičiai, Nylsai.

Jis sunkiai nurijo seiles. Tuomet sukaupė visą pagiežą ir įsmeigė žvilgsnį jai į akis.

— Tu ir anksčiau kaltinai mane sukčiavimu knygose! — sušvokštė jis. Lygiai trimis sekundėmis per anksti.

— Taip! — kone šnabždom ištarė ji ir sugriebė už rankos. — Bet šį kartą įsitikinau!

— Kur tavo įrodymai?! — iškošė jis. Neaiškiai nujautė, jog tai rimta.

— Manau juos kol kas pasilaikyti, Nylsai!

— Todėl, kad tu jų neturi. Viskas tėra pyktis. Pyktis ir melas, daugiau nieko! Viskas prasidėjo nuo tos istorijos su Stinės vaiku...

— Su Nylso vaiku, — pataisė ji.

— Vadink, kaip tau patinka! Bet nuo to laiko Reinsnese aš nebeturiu namų. O dabar tu dar nori, kad aš visų akyse tapčiau sukčiumi! Kur įrodymai? — šaukė jis.

Veidas lempos šviesoje buvo blyškus, o smakras drebėjo.

— Turėtum suprasti, kad nenoriu švaistytis įrodymais atskleisdama juos dabar, kol nežinau, ar tu pats nenori sau padėti.

— Ką turi galvoje?

— Parodyk Dinai, kur yra skaičiai grynais pinigais! Tada bus galima tartis dėl viso kito, taip pat dėl laidavimo tavo kelionei į Ameriką.

— Aš neturiu pinigų!

— Turi! Maža to, tu dar ir nuo savo brolio nusukai tuos dešimt procentų, kurie priklausė jam po kelionės į Bergeną. Tu pateikei skaičius, kurie niekaip neatitinka to, ką Andersas išsivežė į pietus. Čia ir buvo tavo didžiausia klaida. Tu viską suvertei broliui. Taip,

kad blogiausiu atveju atrodytų, jog jis yra sukčius. Tik tu pamiršai, kad aš jus pažįstu, ir vieną, ir kitą!

Jis sugniaužė kumščius ir praradęs savitvardą buvo bešokąs iš už stalo ant jos.

— Sėsk, žmogau! — tarė ji. — Ar būtų buvę geriau, jei būčiau pasikvietusi lensmaną su tarnautoju ir paklojusi viską ant stalo? Atsakyk!

— Ne, — tarė jis. Vos girdimai. — Bet aš nieko nepadariau...

— Trauk šen skaičius, geriausia grynaisiais, ir pasiskubink! Išleidai juos ar užkasei? Nes jie nepadėti į jokį banką.

— Iš kur tu žinai? — paklausė jis.

Ji šyptelėjo. Nejaukus gestas. Nuo kurio visa jo oda pašiurpo. Jis užvėrė visas angas. Tarsi bijodamas, kad ji pro poras neįlįstų ir nesunaikintų jo iš vidaus.

Nylsas klestelėjo ant kėdės už stalo. Žvilgsnis nevalingai krypo praustuvės stovo link. Jis elgėsi kaip mažas berniukas, akimis išduodantis, kur paslėpė iš draugo pasiskolintą medinį arkliuką.

— Tu juos užkasei? Ar laikai po čiužiniu?

— Aš nieko neturiu!

Tuomet ji įsmeigė į jį akis. Ir skvarbė lyg su noragu.

— Gerai. Duodu tau laiko iki vakaro. Tada siunčiu žinią lensmanui! — išrėžė ji. Ir pasisuko eiti.

Tarsi kažką prisiminusi, ji žaibiškai vėl atsigręžė į jį.

Jo akys buvo nukreiptos į praustuvės stovą!

Tuomet jis suprato, jog susektas.

— Beje, aš atėjau peržvelgti knygų. Todėl gali eiti, — iš lėto tarė ji. Katė. Kuri dar kartą išleidžia nagus.

Jis atsistojo ir stengėsi išeiti tiesia nugara.

Jam išėjus ji užrakino duris nesijaudindama, kad jis girdi.

Tada atsiraitojo rankoves ir kibo į darbą.

Didžiulis praustuvės stovas su sunkia marmuro plokšte ant viršaus nenorėjo nė krustelėti. Ąžuolas ir marmuras. Svoris ganėtinas.

Ji užgulė visu kūnu.

Nylsas mynė po krautuvę, o ji tuo metu stovėjo su atvira dėžele rankose ir po lempa skaičiavo pinigus.

Kitą rytą Dina išjojo keliu per kalnus. Su sniegpadžiais sau ir arkliui, permestais per kelioninius krepšius.

Kai ji suko pro kalvę, Nylsas kaip tik ėjo nuo krautuvės.

Augalotosios moters ant arklio, išsirengusios joti per kalnus, vaizdas jį taip pribloškė, jog akyse aptemo. Jis žinojo, kur ji susirengė.

Jo viduriai ėmė maištauti jau tada, kai jis išgirdo ją trankantis kontoroje. Abu galai prakiuro taip staigiai, kad jis vos spėjo laiku nusvirduliuoti iki krautuvės tualeto. Prisilenkęs prie vienos skylės lupo ožius, o sėdėdamas ant kitos tuo pat metu tuštinosi.

Vakare jis keletą kartų jau norėjo eit į salę prašyti malonės. Tačiau neįstengė.

Naktis buvo pragariška, pilna košmarų su numirėliais ir skęstančiais laivais.

Atsikėlęs ryte, jis išsimuilavo barzdaplaukius ir ėmė juos gramdyti, tarsi visame pasaulyje nebūtų buvę svarbesnio užsiėmimo.

Jis vis dar ketino nueit į didįjį namą ir bandyti suminkštinti kietą kaip akmenį Dinos Grenelv širdį.

Tačiau nesugebėjo prisiversti. Vis atidėliojo. Net pamatęs jojant ją iš dvaro, dar galėjo suspėti. Pulti jai iš paskos ir sulaikyti arklį.

Jis pažinojo kietą jos būdą. Žinojo, kad jam nebūtų pasigailėjimo tol, kol neimtų šliaužioti keliais.

Bet šito jis neįstengė.

Jam reikėjo išvažiuoti, kol dar buvo laikas! Nereikėjo lūkuriuoti po Kalėdų vien tam, kad į namus atvyko svečias, su kuriuo galima pasikalbėti kaip su žmogum.

O žemėlapis! Kodėl jis taip vaikiškai įsikalė į galvą, jog be žemėlapio negalima važiuoti į Ameriką? Dabar neturi nei žemėlapio, nei pinigų.

Užėjęs į virtuvę, jis išgirdo Olinę sakant, jog Dina išjojo į Fagernesą.

— Kas keisčiausia, ji su lensmanu dar turinti apie ką pasikalbėti, — pasakė Olinė ir gargždžiai nusijuokė.

Jam akis apgaubė tamsi migla. Jis aiškiai nebematė. Virš savęs jau girdėjo griaudint teisėjo balsą.

Jis atsisakė kavos, kurią Olinė jam padėjo ant stalo.

Virtuvėje buvo šviesu ir pernelyg šilta. Visą kelią išimtininkų trobos link jis sunkiai šniokštavo.

Pavakary, kai viena tarnaitė atėjo pažiūrėti, kas jam yra, nes jo niekur nebuvo matyti, jis pasiskundė prasta savijauta ir nieko neįsileido kambarėlin. Tarnaitei atėjus nuo durų parsinešti indų, maistas juose tebebuvo nepaliestas.

Mergina patraukė pečiais. Nylsas ir anksčiau mėgdavo vaidinti ligonį. Tuo jis buvo visai kaip vaikas.

Dina jojo per kalnus su solidžia pinigų suma, kurią ketino padėti į Taupomąjį banką.

Tarpais ir jai, ir arkliui reikėdavo eiti su sniegpadžiais. Arklys pats rinkosi greitį, kai jie kildavo apledijusiu, vietom užpustytu keliu.

Ji stabtelėjo viršūnėje, kur nuo skardžio kone ištisus metus nenutrūkstamai grumėjo upė, baigdama savo kelionę duburyje. Šiandien vandens srovė buvo menka. Nuo krašto išmoningomis kripėmis kybojo žalsvi varvekliai.

Ji stovėjo žiūrėdama nuo stataus skardžio žemyn, kur kažkada nuvirto rogės.

Aš esu Dina. Jakobo duburyje nėra. Jis pas mane. Jis nėra baisiai sunkus. Tik įkyrus. Visuomet pučia į mane kvapą. Jertrūdos nėra aviečių brūzgyne ant kalvės pamatų Fagernese. Klyksmas yra. Jis varva ant žemės, kai delne traiškau uogas. O Jertrūdos veidas vėl tampa sveikas. Kaip Lorcho violončelė. Aš už juos visus skaičiuoju ir renkuosi. Jiem reikia manęs.

Ji užlipo ant arklio neparuošusi gyvulio kaip paprastai. Žirgas krūptelėjo ir sužvingo. Šalia tarpeklio jis jautėsi nesmagiai. Vis nedavė ramybės atsiminimai. Ji skardžiai nusijuokė ir patapšnojo jam karčius.

— Nuo! — riktelėjo ji, trūktelėdama pavadį.

Kelionė buvo varginanti. Į vietą jie nusikasė tik vėlyvą popietę. Tarpais tekdavo klampoti pirma arklio, nes jo kojos giliai smego į patižusį sniegą.

Kai ji pasiekė pirmąsias sodybas, žmonės, išėję iš trobų, lydėjo ją akimis, kaip buvo įprasta tose vietose.

Dina iš Reinsneso, jojanti ant juodo žirgo be balno, buvo veikiai atpažįstama. Ponia, lyg vyras mūvinti kelnėmis. Reginys moterim kėlė ir pavydą, ir pasidygėjimą. Bet visų pirma joms kvaito galva, kaip rūpėjo patirti, kas gi atginė ją tėvo dvaran ant arklio juodžiausią žiemą.

Jos siuntė vaikus ir bernus visokiausiomis dingstimis jai priešpriešais. Tačiau tie nieko nepešė. Dina tik pasisveikindavo ir jodavo toliau.

Vienoje vietoje, jau leisdamasi į lensmano dvarą, ji stabtelėjo ir apsidairė, ar nepamatys tetervino, kurį žinojo ten gyvenant.

Kai Juodis ir ji atšniokštavo artyn, jis nepakilo į orą. Tik priglu-do prie žemės žibsėdamas akutėmis ir tarėsi esąs nematomas.

Ji apsuko ratą, kol privertė jį purptelėti virš sniego. Tuomet nusijuokė džiugiai kaip vaikas ir nuklampojo pavymui. Galiausiai privertė jį karkti ir šnypšti, nes priėjo pernelyg arti.

Žiemą toje vietoje ji kažkada žaisdavo šį žaidimą su Tomu. Taip pat jie statydavo kilpas.

Tetervinai žiemą krūmynuose aplink Fagernesą būdavo jaukūs lyg vištos. Jie nesigąsčiodavo persekiojami.

Visai kitokie būdavo pavasarį ir vasarą, kai turėdavo jauniklių. Tuomet sprausdavosi savo mažu kūneliu tarp krūmokšnių arba praskrisdavo žemai virš žmonių galvų, kad nuviliotų juos paskui save ir jaunikliai spėtų paspukti.

Be paliovos klykavo kimiu balseliu: „Ke biau, ke biau!" Kad toks mažas padarėlis turėtų tiek drąsos!

Ji žinojo, kad kyšulyje gyvena lokys. Todėl kai ji išjodavo su Tomu, šis dėl viso pikto pasiimdavo savo samišką šautuvą. Tačiau turėjo atsitikti kas nors ypatinga, kad meškinas tokiu metų laiku išlįstų iš savo irštvos.

Lensmanas išsigando. Išgirdęs arklį, jis žvilgterėjo trumparegėmis akimis pro kontoros langą. Metė viską į šalį ir išskėstom rankom puolė ant laiptų.

Priėmimas buvo smarkus ir vaidingas. Ji nepranešusi iš anksto! Tokį tolumą jojusi be balno prastu keliu! Ir būdama motina bei našlė, iki šiol negalinti rengtis kaip moteris!

Jis nė puse lūpų neužsiminė, kad per paskutinį jo apsilankymą Reinsnese jiedu neišsiskyrė kaip geriausi draugai.

Užtat jis paleido gerklę, kam atjojusi viena tamsią naktį ir užtraukusi gėdą visai giminei. Ar ji sutikusi ką nors kelyje ir kas tai buvę? Ir ar pažinę ją?

Dina išsinėrė iš kailinių ir ten pat nudrėbė juos ant grindų palei laiptus. Ji atsakinėjo į klausimus nelyginant atsargus vidutinių gabumų orakulas. Be svarbių faktų. Tik taip, kad jis galėtų išlieti savo žodžių srautą.

— Aš sušalau! Ar turite namuose punšo? Tik kad būtų karštas kaip velnio pasturgalis! — riktelėjo ji, norėdama visa tai baigti.

Tuomet suėjo kiti — ir Dagnė, ir berniukai. Oskaras buvo išstypęs lyg kartis ir ryškiai paženklintas vyriausiojo, kuriam tenka daugiausia auklėjimo ir atsakomybės, žyme. Jo sprandas jau buvo pakumpęs, ir jis žmonėms nežiūrėjo į akis.

Dina suėmė jį už smakro ir pažvelgė į jį. Jis tankiai sumirksėjo ir pabandė ištrūkti. Tačiau ji laikė tvirtai. Tada rimtai linktelėjo ir tarė žiūrėdama į lensmaną:

— Tu per daug muštruoji berniuką. Pamatysi, jis vieną dieną pabėgs.

— Ateik į Reinsnesą, kai pasidarys sunku, — garsiai ir aiškiai sušnabždėjo ji, pasilenkusi prie berniuko galvos.

Tuomet klestelėjo į kėdę šalia durų.

Egilis, jauniausias lensmano sūnus, kaip šunelis įsispraudė tarp brolio ir Dinos.

— Laba diena, pone Egili Holmai, kiek tau dabar metų?

— Netrukus bus dešimt! — atsakė jis visas švytėdamas.

— Tai nestovėk ir nespoksok, o padėk man nusitraukti batus, tada bus matyti, ar jau gangrenuoja šitos nušalusios kojos!

Ir Egilis traukė kaip tikras vyras. Batas pasidavė, ir jis stuktelėjo į sieną. Buvo tiek pat kresnas ir tamsus, kiek brolis — išstypęs ir šviesus. Ir elgėsi visai kitaip.

Jis mylėjo Diną taip beatodairiškai ir iš visos širdies, kad prieš tą meilę viskas nublankdavo. Dėl to kaskart kildavo peštynės ir vaidai su Benjaminu, vos jiedviem susitikus.

Dina niekuomet nesikišdavo.

Dagnė per daug nesižavėjo sūnaus meilės Dinai protrūkiais. Tačiau mandagiai padejavo nežinojusi, kad Dina atvyks, nes būtų pasirūpinusi šventiniais pietumis.

— Aš ne šventinių pietų atvykau valgyti, o su reikalu! — pasakė Dina.

Dagnė pajuto kandžią užuominą, bet prikando liežuvį. Ją visąlaik persekiojo nemalonus jausmas, kad Dina šaiposi iš jos ir laiko paikše.

Kai Dina pasiėmė punšą ir su lensmanu nuėjo į kontorą, nuo pažeminimo Dagnės skruostuose pražydo karštligiškos rožės.

Už uždarų durų Dina išdėstė savo reikalą. Ji norėjo, kad jis padėtų pinigus į Taupomąjį banką.

Lensmanas sunėrė rankas ir atsiduso, prieš save išvydęs gražią krūvelę banknotų, kuriuos ji ėmėsi perskaičiuoti.

— Ir iš kur tiek pinigų? — apstulbęs paklausė jis pakiliu lensmanišku tonu, negalėdamas atplėšti akių. — Ir dar nesibaigus prekybai! Per pačią Lofoteno žūklę — ir jekta nebuvo nuplaukusi į Bergeną? Nejaugi lensmano dukra šiais moderniais laikais laikytų pinigus komodos stalčiuje?

Dina nusijuokė. Bet ji neprasitarė, iš kur gavusi pinigus. Tepasakė, kad tai rezervas, apie kurio buvimo vietą neseniai sužinojusi...

Ji nenorėjo pati rodytis banke. Jai atrodė neoru eiti ten su voku, pilnu banknotų. Šį darbą ji pavedanti tėvui. Tik jis turįs išsaugoti indėlio pažymėjimą, kol pats atvyks į Reinsnesą. Vienas trečdalis

turįs būti padėtas Hanos vardu, vienas — Benjamino ir vienas — jos pačios vardu.

Lensmanas apsiėmė sutvarkyti šį reikalą. Jis labai rimtai ėmėsi užduoties. Tik iš pradžių nė girdėti nenorėjo apie tai, kad ji tiek turto atiduotų samės pavainikei! Negi nepakanka, kad išlaikanti mergaitę iš savo kišenės, lyg kokia motina duodanti ir jai, ir samei pastogę, maistą ir visko, kas būtiniausia? Negi ji norinti veltui švaistyti pinigus?

Dina šypsojosi, o jos akys tūžmingai pešiojo jam ūsus.

Iš šio manevro lensmanas suprato, kad jam geriau nusileisti. Tačiau jis kaip vaikas prieš Kūčias nesitvėrė smalsumu, iš kur ji gavusi pinigus.

Sėdant prie stalo ir vakarieniaujant, jis neiškentė:

— Galgi nepardavei jektos ar žemės?

— Ne, — striukai atsakė ji ir sudraudė žvilgsniu. Jie buvo susitarę, kad viskas liks tarp jųdviejų.

— Kodėl tu taip klausi? — įsikišo Dagnė.

— Ne, tik šiaip sau... ko neprisigalvoji.

— Aš bandžiau jį iškvosti, kiek jis duotų už Reinsnesą, — ramiai atsakė Dina ir atgalia ranka nusišluostė burną. Šitaip padarė norėdama padrąsinti berniukus ir paerzinti Dagnę.

Dinos apsilankymas pakėlė lensmanui nuotaiką. Jis pasipasakojo apie vieną ginčą su vyriausiuoju amtmanu Tromsėje. Lensmano nuomone, amtmanas per daug geranoriškai žiūrįs į lensmanus, studijavusius teisę, tuos kvaišas, atvykusius iš pietų ir nieko nenutuokiančius apie Norlano žmones bei jų gyvenimą. O senieji darbininkai, pažįstantys parapiją ir žmonių dvasią, laikomi nebepajėgiais.

— Nematau nieko blogo, kad žmonės išsimokslinę, — įgėlė Dina. Puikiai žinodama, kad mina lensmanui ant nuospaudos.

— Taip, bet kaipgi jie nepastebi, kad kitas taip pat šį tą sugeba remdamasis patyrimu ir išmintimi! — įsižeidė lensmanas.

— Tikriausiai tu ten tiek prišnekėjai, kad byla bus nutraukta, — tarė Dina ir mirktelėjo Dagnei.

— Jis iš tiesų siūlė susitaikyti, — pasakė Dagnė.

— Bet dėl ko toji byla? — paklausė Dina.

— Dėl nekrikščioniško sprendimo, — iškošė lensmanas. — Viena valstiečio našlė tinge buvo nubausta du mėnesius kalėti Tronjeme už tai, kad iš dvaro, kuriame atliko prievolę, paėmė vieną gėlėtą rankšluostį, tris sūrius ir šiek tiek pinigų! Aš apskundžiau vy-

riausiajam teisėjui Ibestade. Ir nuosprendį, ir liudininkus. Bet tie jau buvo susigiedoję su vyriausiuoju amtmanu.

— Saugokis, tėve, tai galingi priešai, — juokėsi ji.

Lensmanas pyktelėjo.

— Jie uja paprastus žmones kaip gyvulius! O sąžiningus lensmanus kaip kokias utėles! Aš tau pasakysiu, laikai tokie. Laikai, kai pamirštama pagarba.

— Taigi, tokie laikai, — pripažino Dina ir atvirai nusižiovavo. — O mano tėvo sąžinės neslegia nė vienas neteisingas nuosprendis?

— Ne, kaip Dievą ir karalių myliu!

— O nuosprendis Dinai?

— Nuosprendis Dinai?

— Taip.

— Koks nuosprendis?

— Dėl Jertrūdos!

Visi nustojo kramtę. Kambarinė užstūmė duris į virtuvę. Sienos ir lubos laikėsi vienos už kitų.

— Dina, Dina... — kimiai pratarė lensmanas. — Tu kalbi keisčiausius dalykus.

Dagnė nuvarė berniukus nuo stalo ir pati išsekė jiems iš paskos. Lensmanas su Dina liko sėdėt vieni du po sietynu. Durys buvo uždarytos, praeitis aitrino karščiuojančias žaizdas.

— Vaiko nevalia kaltinti, — sunkiai prakalbo lensmanas. Jis nežiūrėjo į ją.

— Tai kodėl ją kaltina?

— Niekas nekaltina.

— Tu kaltini!

— Ne, betgi Dina...

— Tu išsiuntei mane iš namų. Aš buvau niekas. Kol nepardavei manęs Jakobui. Laimei, jis buvo žmogus. O aš buvau virtusi vilkiuku.

— Kaip įžūliai tu kalbi! Pardavei! Kaip tu gali...

— Nes tiesa. Aš stovėjau skersai kelio. Buvau neišauklėta. Jei pastorius nebūtų tavęs įspėjęs, aš po šiai dienai tebemelžčiau karves ir ožkas Helėje! Manai, nežinau? O tu gailiesi svetimų žmonių, kurie vagia gėlėtus rankšluosčius ir pinigus! Ar žinai, kas rašoma juodojoje Jertrūdos knygoje apie tokius kaip tu?

— Dina!

Lensmanas oriai pakilo iš vietos, barkštelėdamas įrankiais ir apversdamas taurę.

— Siusk kiek nori! Bet tu nežinai, kas parašyta Jertrūdos knygoje. Esi lensmanas, o nieko nežinai! Renki žmogelius, kurie tavęs net nepažįsta. Galėsi juos po to sukabinti ant laikrodžio grandinėlės. Kad visi matytų, jog lensmanas Holmas iš Fagerneso — teisingas žmogus.

— Dina...

Ūmai lensmanas susirietė virš stalo ir visas nubalo. Tada dailiai susmuko į kėdę ir tėškėsi ant grindų. Kojos ir kūnas buvo kaip išklibęs lenktinis peiliukas.

Dagnė įlėkė pro duris it kulka. Ji verkė ir glėbesčiavo ant grindų gulintį vyrą. Dina pasodino jį į kėdę, padavė iš savo stiklinės vandens ir nuėjo nuo stalo.

Lensmanas greitai atsigaivelėjo. Susigėdęs paaiškino, jog širdis ėmusi lapatuoti.

Desertą jie valgė visi kartu, beveik valanda vėliau, rodydami pakantumą.

Lensmanas pašaukė Diną iš antrojo aukšto žemyn skardžiu, maldaujamu balsu, laikydamasis už laiptų stulpelio ir vis dar neatgaudamas jėgų.

Berniukai spoksojo į Diną su baimingu susižavėjimu, kai ji nulipusi žemyn atsisėdo prie stalo.

Berniukams nebuvo leista nei klausytis, nei žiūrėti. Vis dėlto šiandien jie dar kartą pamatė, kaip Dina sutramdė tėvo įtūžį. Jie patyrė, jog dėl to ji nenumirė. Priešingai. Ant žemės griuvo lensmanas.

Kol Dina sėdėjo prie stalo, Dagnė be paliovos kaitaliojo veido išraišką. Kai ji žiūrėjo į lensmaną, buvo lyg ankstyvas vėdryno žiedas griovyje. Kai pasisukdavo į Diną, atrodydavo panaši į tręštančius dumblius.

Aš esu Dina. Mano pėdos įauga į grindis, kol aš stoviu naktiniais marškiniais ir žiūriu į mėnulį, riedantį Jertrūdos dangum. Jis turi veidą. Akis, lūpas ir nosį. Vienas skruostas kiek įdubęs. Jertrūda tebestovi šalia mano lovos ir verkia, kai mano, jog aš miegu. Bet aš nemiegu. Einu per dangų skaičiuodama žvaigždes, kad ji mane pastebėtų.

Atvykusi į svečius Dina smagindavosi perstatinėdama daiktus. Kilnodavo juos į senąsias vietas. Ten, kur jie buvo prieš Dagnės laikus.

Dagnė laikė prikandusi liežuvį. Per tiek metų spėjo pažinti Dinos būdą. Nenorėjo suteikti jai džiaugsmo, parodydama susierzinimą. Tik laukdavo sukandusi dantis, kol viešnia išvyks.

Šįkart jai tereikėjo sulaukti ryto. Tuomet ji šnypšdama lakstė po kambarius ir viską tampė į vietas. Dėžutę su siuvimo reikmenimis iš rūkomojo atgal į kabinetą. Jertrūdos šeimos paveikslą iš valgomojo į antrojo aukšto koridorių.

Vietoj jo Dina buvo pakabinus porcelianinę lėkštę auksiniu krašteliu su mėlynai nutapytu princu Oskaru.

Ir vargas tiems, kas pasipainiodavo Dagnei ant tako arba sušnekdavo apie jos užsiėmimą.

Pavakary, kai lensmanas užsirūkė savo popietinį cigarą ir galvojo pasimėgausiąs ramybe, ji neištvėrė:

— Iš tiesų reikia sugebėti taip netaktiškai ir įžūliai elgtis kaip Dina!

— Taigi, taigi... Kas nutiko šįkart?

Moterys jį vargino. Jis jų nesuprato. Nenorėjo nieko nei girdėti, nei ką nors užsistoti. Vis tiek buvo priverstas paklausti.

— Ji tave iškoneveikia! Sugadina pietus! Perstatinėja daiktus, tarsi čia tebebūtų jos namai. Visur kiša Jertrūdos šeimą, kad paniekintų mane! — suspiegė Dagnė.

— Dinos sunkus būdas... Matyt, ji ne iš piktos valios...

— O kaipgi kitaip?

Jis atsiduso ir nieko neatsakė.

— Džiaugiuosi iš visos širdies, teturėdamas tą vieną dukterį, — sumurmėjo jis.

— Aš taip pat! — iškošė ji.

— Dabar pakaks, Dagne!

— Taip, iki kito karto, kai ji vėl atlėks per kaimą apžargom ir be balno kaip koks arklidės bernas ir elgsis taip, tarytum jai priklausytų visas lensmano dvaras! Ir kai tavo širdis vėl ims lapatuoti!

— Ne taip jau dažnai...

— Taip, dėkui Dievui ir visiems šventiesiems!

Jis pasikrapštė galvą ir nusinešė pypkę į kontorą. Jam jau sunkiau sekėsi palaikyti namuose tvarką. Buvo gėda, kad griežtai nesudraudė žmonos, tada namuose būtų ramybė. Jautė, jog sensta ir vis mažiau pagali. Tuo pat metu turėjo pripažinti, kad Dinos atvykimas jam buvo kaip gryno oro gurkšnis. Vis dėlto jis sutiko padaryti jai paslaugą! Kurios padaryti niekas daugiau negalėjo. Šiaip ar taip, ji lensmano dukra. O kaipgi! Be to, smagu turėti

žmogų, su kuriuo retkarčiais gali pasipešioti. Nes šiaip žmonės baisiai jautrūs!

Jis atsiduso, klestelėjo į didelę kėdę aukšta atkalte, pasidėjo pypkę ant stalo ir vietoj jos griebėsi uostomojo tabako.

Su žiupsniu tabako lensmanui geriau būdavo galvoti. O būtent dabar jis turėjo minčių, kurias norėjo išgvildenti iki galo. Tik nelabai žinojo, nuo ko pradėti.

Tai buvo kažkas dėl nelaimingosios Jertrūdos... Ką ten Dina pasakė? Kas parašyta jos knygoje?

2 *skyrius*

JEI JIS PRIEINA PRIE MANĘS, AŠ JO NEMATAU; JEI JIS NUEINA, NEPASTEBIU. JEI JIS ŪMAI PAKLAUSTŲ, KAS JAM ATSAKYS? ARBA KAS GALI SAKYTI: KODĖL TAIP DARAI?

(Job 9, 11-12)

Diną, parjojusią dvaran, pasitiko tylos siena.

Nuo išimtininkų trobelės neramiai plaikstėsi šviesa. Baltas spindesys ant pamėlusio sniego. Languose kabojo drobulės. Reinsnese mirtis. Šešėlis už apšerkšnijusio lango. Tomas jį išvadavo. Paliko virvės galas. Dar ilgai ritmingai siūbavo.

Nylsas susirado plyšį tarp lubų sijos ir palėpės grindų. Matyt, nemažai pasikrapštė ir pavargo, kad pragrūstų kanapinę virvę, nes plyšio būta labai siauro.

Tada jis pasikorė.

Jis nesivargino palikdamas šiltą trobą, kad padarytų tai, ką dažniausiai darydavo žmonės, turį tokį sumanymą. Galėjo pasikarti prieplaukos sandėlio palėpėje. Ten nesunku buvo surasti siją, virš kurios būtų buvę pakankamai vietos.

Paskutinę valandą jis panoro likti krosnies šilumoje. Prieplaukų pastogėse buvo pernelyg vieniša ir aukšta. Erdvuma po skliautu, kur būtų galėję sutilpti devynios galybės kūnų.

Tačiau Nylsas pasikorė netoli krosnies. Po kambario lubomis, kurios buvo taip netoli grindų, kad augalotesnis vyras vargiai būtų galėjęs laisvai kadaruoti.

Nepaisant visų aplinkybių, kabodamas jis neatrodė atgrasiai. Nebuvo išsproginęs akių ar iškoręs liežuvio. Tik spalva nekokia.

Aiškiai buvo matyti, jog galva nelabai siejosi su visu vyro kūnu. Smakras žiūrėjo į grindis. Jis palengva siūbavo. Matyt, jau ilgokai šitaip siūbavo.

Tomas įgriuvo pro duris kaip garo mašina kalančia širdimi.

Sena trobelė sudrebėjo, o Nylsas taip pat tebesisupo. Jam ant kaktos buvo užkritusi tamsi sruoga. Tarsi būtų padauginęs punšo. Akys užmerktos. Rankos bejėgiškai karo.

Tik dabar jis parodė, kas esąs. Nepaprastai vienišas krautuvės tarnautojas, turįs daugybę slaptų svajonių. Tačiau galų gale padaręs ryžtingą žingsnį.

Nylsas gulėjo išdrikas ant lentos, kol jiems pavyko gauti luomui pritinkantį karstą.

Andersas buvo Lofotene. Tačiau jie jau pasiuntė žinią.

Johanas su Stine budėjo prie numirėlio. Kiaurą naktį prižiūrėjo stearinines žvakes.

Stinė čia uždengdavo, čia atidengdavo Nylso kūną. Nė į vieną nepakėlė akių, kad ir kas įeitų į kambarį. Net ir tada, kai atšlubavo motušė Karena, uždėjo savo liesą ranką jai ant peties ir pravirko. Arba kai Johanas kas kiek laiko vis ateidavo ir paskaitydavo keletą Biblijos eilučių.

Stinė kreipė savo tamsias gagos akis į jūrą. Veidai nebebuvo tokie rusvi kaip įprasta. Ji su niekuo nesidalijo mintimis. Tie keli žodžiai, kuriuos pratarė tą dieną, kai jie išvadavo Hanutės tėvą iš kilpos, buvo skirti Johanui:

— Ko gero, mes su tavim būsim artimiausi žmonės jam apiplauti.

Įėjusi vidun Dina mąsliai žvelgė į Nylso veidą, panašiai kaip žiūrima į gyvulį, kurį ką tik atsisakei pirkti. Tačiau žvilgsnis nebuvo pagiežingas.

Susirinko dvaro gyventojai. Veiduose atsispindėjo abejonė ir bejėgiškumas, atmiešti nuoširdžiu pasibaisėjimu ir lašeliu sąžinės graužimo.

Dina be žodžių linktelėjo pritardama Nylso paskutinėms mintims, kurios vis dar bejėgiškai sklandė po kambarį. Tame linktelėjime galų gale buvo juntamas pripažinimas.

Johanas turėjo pasitelkti visą savo sumanumą, kad įtikintų motušę Kareną, jog jam pasiseksią palaidoti Nylsą šventintoje žemėje. Nepaisant nuodėmės, kuria jis nusikalto Dievui ir žmonėms.

— Jeigu jie nenorės priimti Nylso į kapines, mes jį palaidosim sode, — striukai pasakė Dina.

Johanas nuo tokių žodžių pašiurpo, o motušė Karena tyliai pravirko gailiomis ašaromis.

Šventintoje žemėje Nylsas buvo palaidotas dėl kelių priežasčių. Visų pirma, apie laidotuves galima buvo pradėti galvot tik po šešių savaičių, nesvarbu kam priklauso žemė, Dievui ar žmonėms. Nes užspigino tokie šalčiai, kokių dar nebuvo žmonių atmintyje. Kiekvieną žemės luitą būtų reikėję kirsti lyg granitą.

Antra, buvo paskelbta, jog Nylsas mirė sava mirtimi. Pastoriaus ir Johano pašnekesiai, tarpusavyje ir su Dievu, tam labai pasitarnavo.

Be to, praėjo tiek daug laiko, kol buvo galima kasti, kad aršiausios žmonių kalbos nurimo. Nylsui atiteko pageidauta vietelė už bažnyčios. Be triukšmo.

Visi žinojo, kad jis pasikorė susiradęs mažytį siaurą plyšelį Reinsneso išimtininkų troboje. Su naujutėlaite kanapine virve, kurią Andersas buvo gavęs iš Rusijos, Tronjemo ar dar iš kur nors. Tačiau jie taip pat žinojo, kad Reinsneso žmonės įtakingi.

Stinė pradėjo sakyti Hanutei: „Tai buvo trys savaitės prieš tavo tėvelio mirtį“ arba: „Tai buvo žiemą po tavo tėvelio mirties“.

Toji, kuri niekuomet neužsiminė apie Nylso tėvystę jam gyvam esant, dabar kiekviena proga trimituodavo, kas yra tikrasis Hanos tėvas. Tai visus stulbinamai paveikė.

Neilgai trukus visi ėmė pripažinti, jog, deja, Hanos tėvas miręs, o Stinė — moteris, viena pati auginanti vaiką.

Nylsas po mirties suteikė jai prisikėlimą, kokio nesugebėjo duoti būdamas šalia.

Dina mestelėjo vieną žodį, kitą. Žmonės dvare juos pasigavo ir iš jų sudėliojo teisybę:

Prieš mirtį Nylsas pakeitęs savo nuomonę. Jis paprašęs Diną padėti į banką sutaupytą pinigų sumą, skirtą Hanutės rentai. Visa tai pasklido greičiau nei ugnis žolėje gegužės mėnesį. Pasibaigus Lofoteno žūklei, nebebuvo nė vieno, negirdėjusio apie tai.

Žmonės suprato, kad Nylsas nebuvo toks jau blogas. Kad ir jam galėjo atsirasti vietelė pas Viešpatį, nors ir pats nusprendė paimti vadeles į rankas.

Vieną dieną su geru uždarbiu iš Lofoteno žūklės grįžo jekta. Tačiau Andersas buvo pajuodusiu, ištįsusiu veidu.

Jis nuėjo tiesiai į salę pas Diną ir paklausė, kaip viskas įvyko.

— Jis negalėjo to padaryti be niekur nieko, Dina!

— Matyt, galėjo, — atsakė Dina.

— Bet kodėl? Kuo aš būčiau galėjęs jam padėti?

Jis apkabino Diną ir įsikniaubė į ją. Ilgai jie šitaip stovėjo. To niekada nebuvo atsitikę.

— Manau, jis turėjo tai padaryti, — niūriai pasakė Dina.

— Niekas to neturi daryti!

Tarp jų veidų atsivėrė praraja.

— Kai kas turi! — tarė Dina.

Ji suėmė jam galvą. Ilgai žiūrėjo į akis.

— Aš būčiau turėjęs... — pradėjo jis.

— Cit! *Jis* turėjo! Kiekvienas privalo atsakyti už savo gyvenimą!

— Tu kieta, Dina.

— Vienas turi pasikarti, o kitas — būti kietas, — atkirto ji ir išėjo trenkdama durimis.

3 skyrius

SIELA, KURI LAIMINA, BUS GAUSIAI PASOTINTA, IR KAS GAUSIAI GIRDO, PATS BUS TAIP PAT GAUSIAI PAGIRDYTAS.

(Pat 11, 25)

Savo knygų spintoj motušė Karena turėjo vieną tokią knygą. Parašytą teismo pareigūno iš Drameno Gustavo Peterio Blomo, turinčio garbingą titulą „vyriausiasis metrikacijos komisaras". Jis aprašinėjo savo kelionę po Norlaną. Ten buvo pamokomų dalykų apskritai apie norlaniečius ir atskirai apie lapius.

„Lapiai žino, kas yra skausmas, ir žino, kas netektis"; „norlanietis yra prietaringas, greičiausiai dėl savo priklausomybės nuo gamtos jėgų", — tvirtino ponas Blomas.

Motušė Karena nesuprato, kur tas žmonių prietaringumas, jeigu jie savo likimą atiduoda Dievui į rankas ir labiau pasitiki gamta nei melagingais žmonių pažadais. Tačiau ji neturėjo su kuo pasiginčyti šia tema, todėl viską paliko taip, kaip yra.

Už poliarinio rato jis nesutikęs daug apsišvietusių ir kultūringų žmonių. Ir liko labai nepatenkintas lapių išvaizda.

Motušė Karena pagalvojo, kad jis nematęs Reinsneso Stinės. Tačiau ji nieko nesakė garsiai. Tik paslėpė knygą už kitų. Tam atvejui, jei kartais Stinė valytų dulkes.

Motušė Karena su savo vyru buvo mačiusi pasaulio. Lankėsi prie Viduržemio jūros, Paryžiuje ir Bremene. Žinojo, kad žmogus nenuslėps savo nuodėmių nuo Dievo, kad ir kokios kilmės jis būtų.

Motušė Karena pati apsiėmė išmokyti Stinę skaityti ir rašyti, kai vieną dieną paaiškėjo, kad ji beraštė.

Ji mokėsi sparčiai. Tarsi būtų priglaudusi stiklinę prie lūpų ir gerte gėrusi žinias. Taip pat motušė Karena paskelbė karą Olinei. Ir po ilgos apgulties privertė ją pripažinti, jog Stinė turinti įgimtų gabumų tvarkyti didelius namus.

Pamažu Stinė, kaip ir Olinė su Tomu, įgijo savo nepamainomą vietą ir buvo už tai gerbiama.

Tačiau už dvaro ribų ji liko lape mergina, globojama Dinos. Tai, kad Dina suteikė jai garbę stovėti bažnyčioje, kai buvo krikštijamas Benjaminas, negalėjo pakeisti žmonių nuomonės apie sames.

Dabar ėjo kalbos, kad Nylsą pražudę kerai. O tuo metu, kai gyvuliai ir visas ūkis Reinsnese klestėte klestėjo, ponia, išvijusi ją iš Tjelsuno, pasimirė. Samai tarnai turėjo atkentėti už viską, ką Stinė buvo gavusi.

Stinė retai išvykdavo toliau už Reinsneso. Su tylia energija gyslotas jos kūnas nardė po namus.

Rodės, ją taip slėgė liūdesys, jog nuolatos turėjo ką nors dirbti, kad nepalūžtų.

Raumenyse buvo susikaupęs protėvių palikimas. Tarnaitėms, kurias ji apmokydavo, perduodavo ramius, grakščius judesius.

Ji retai parodydavo, ką galvojanti. Veidas ir akys savo tamsiu spindėjimu sakė: aš galiu būti tam pačiam kambary su tavim, bet neturiu ko tau pasakyti.

Išsišovę skruostikauliai ir daininga tartis išdavė kilmę. Balse skambėjo erdvė ir upių tėkmės ritmas.

Ji nebedėvėjo odinio švarkelio vasarą ir trumpų kailinukų žiemą. Tačiau peilis ir žirklės raugintos odos makštyje, adatinė su žalvariniu piršteliu ir dzinguliuojantys žalvariniai žiedai tebekabojo ant diržo kaip ir tą dieną, kai ji atvyko į Reinsnesą žindyti Benjamino.

Vieną kartą Dina ją paklausė, iš kur kilusi. Stinė papasakojo savo trumpą istoriją. Kad esanti iš švedų samių giminės, kuri dar prieš jai gimstant pūgoje prarado visus savo elnius. Jie ilgai klajoję švedų pusėje. Gaudę laukinius elnius, medžioję ir žuvavę.

Bet paskui tėvas su seneliu užsitraukę nešlovę. Vogdami gyvulius iš kitų bandų.

Visa šeima turėjusi bėgti per sieną.

Galiausiai jie apsigyvenę vienoje trobelėje Skolane, įsigiję valčių ir ėmę verstis žvejyba. Tačiau lapiai be elnių, gaudantys žuvį, patys nelaikę savęs tikrais lapiais.

Norvegams jie buvo nusigyvenę „laukiniai samai“, jie net nebuvo traukiami į gyventojų sąrašus.

Nuo dvylikos metelių Stinė turėjusi eiti iš namų ir pati pelnytis duoną. Ji žiūrėjusi gyvulius viename dvare Tjelsuno pietuose. Kai vieną dieną jai gimęs negyvas kūdikis, tarnyba buvus baigta. Niekas negalėjęs jos apkaltinti vaiko nužudymu. Kalbėta tik apie nuodėmingą sanguliavimą.

Šeimininkas bandęs ją užstoti. Tačiau ponia ir akyse nenorėjusi matyti lapės tarnaitės. Ji turėjusi dingti iš dvaro. Pieno pritvinkusiom krūtim ir su kruvinais skudurais tarpukojy.

— Moteriškės dažnai suplėšo žmones į skutelius ir paleidžia pavėjui. Paskui važiuoja bažnyčion! — pareiškė Dina.

— Iš kur tu tai ištraukei? — suabejojo Stinė.

— Iš lensmano.

— Reinsnese jos ne tokios, — pasakė Stinė.

— Ne, bet čia nėra ir vyriškių lensmanų! — atkirto Dina.

— Ar Dinos motina buvo tokia?

— Ne! — tarė Dina ir skubiai išėjo iš kambario.

Kiekvienas metų laikas Stinei turėjo nusistovėjusį ritualą. Kraitelių pynimas, servetėlių audimas, vaistažolių rinkimas ir siūlų dažymas. Jos kambarėlyje atsidavė blakėmis ir vilna ir galėjai užuosti sveiką vaikų kvapą.

Kamaroje jai priklausė kelios lentynos. Ant jų buvo aušinami nuovirai. Ar sodinamos drumzlės prieš supilstant į butelaičius. Tam atvejui, jei bėda prispirtų.

Po to, kai Nylsas buvo nuleistas nuo išimtininkų trobos palubės, ji tebuvo dvi dirbančios rankos. Dar ilgai.

Vieną vakarą Dina ją pasišaukė. Vėlai, kai visi jau buvo nuėję ilsėtis, Stinė pasibeldė į Dinos duris ir padavė jai sulankstytą Amerikos žemėlapį.

— Man seniai reikėjo atiduoti tau jo žemėlapį, bet vis neprisiruošiau, — pasakė.

Dina išskleidė jį ant lovos, pasilenkė ir nuodugniai apžiūrėjo.

— Šiaip jau aš nežinojau, kad Nylso žemėlapis buvo pas tave. Bet ne apie tai norėjau pakalbėti... Tu būtum važiavusi kartu?

— Ne! — atkirto Stinė.

— Tai kodėl žemėlapis pas tave?

— Aš ji paėmiau. Jis negalėjo išvažiuoti be žemėlapio!

Dina atsitiesė ir sugavo Stinės žvilgsnį.

— Tu nenorėjai, kad jis išvažiuotų?

— Ne.

— Kodėl norėjai, kad jis liktų čia?

— Dėl Hanos dalies... — sušnibždėjo ji.

— Bet jeigu jis būtų tave pakvietęs, ar būtum važiavus kartu į Ameriką?

Kambaryje stojo tyla. Garsai iš kitų kambarių gulė ant jų lyg dangtis, nesandariai dengiantis skardinį kibirą. Jos tupėjo tame kibire. Uždarytos viena su kita. Ir su savim.

Stinei toptelėjo, jog šis kamantinėjimas nėra šiaip sau.

— Ne, — pagaliau atsakė ji.

— Kodėl ne?

— Todėl, kad aš noriu gyventi Reinsnese.

— Bet ten jūs galėjot gerai susitvarkyti gyvenimą.

— Nemanau.

— Sakai, dėl to viskas ir įvyko? — paklausė Dina.

— Ne...

— Kodėl jis, tavo manymu, taip padarė? Kodėl pasikorė?

— Aš nežinau... Dėl to ir atėjau pas tave su žemėlapiu.

— Aš žinau, kodėl jis taip padarė, Stine. Ir tu čia niekuo dėta!

— Žmonės kalba, kad aš savo burtais nuvariusi jį į kapus.

— Žmonės niekus skiedžia, — suurzgė Dina.

— Gali būti... kad žmonės teisūs...

— Ne!

— Kaip tu gali būti tokia tikra?

— Tai atsitiko dėl kitų priežasčių, kurios žinomos man vienai. Jis negalėjo čia likti.

— Ar tai dėl to, kad jam reikėjo Dinos? — netikėtai paklausė Stinė.

— Jam reikėjo Reinsneso. Tai buvo vienintelis dalykas, kuris mus siejo, Stine.

Jų žvilgsniai susitiko. Dina linktelėjo.

— Ar tu moki burti, Stine?

— Aš nežinau... — atsakė ji vos girdimai.

— Gal tu ne viena tokia, — tarė Dina. — O žmonės tegul patys saugosi, ar ne tiesa?

Stinė išpūtė akis.

— Dina nejuokauja?

— Ne!

— Tu pripažįsti... kad esama jėgų?..

— Jėgų yra! Kaipgi kitaip mums išeitų?

— Man darosi baisu.

— Baisu... Kodėl gi?

— Todėl, kad tai yra... velnias...

— Velnias neužsiima niekniekiais. Gali pasiklausti motušę Kareną, jei nori.

— Tai, kad Nylsas pasikorė, nėra niekniekis.

— Tu mylėjai Nylsą? — paklausė Dina.
— Aš nežinau, kaip tai pavadinti.
— Tas jausmas nepraeina, net kai žmogus pasikaria.
— Taip, tikrai.
— Aš manau, jog tavo meilė išgelbės Nylsą nuo visko, net ir nuo savęs paties. Vadinasi, jis ne be reikalo pasikorė.
— Dina iš tiesų taip mano?
— Taip. O Nylsas, šiaip ar taip, padarė nors vieną gerą darbą. Dėl to aš ir pasikviečiau tave. Jis įdėjo į banką nedidelę rentą Hanai. Tu esi jos globėja. Tai yra maždaug tiek, kiek reikėtų kelionei į Ameriką.
— O Viešpatie, — sumurmėjo Stinė ir ėmėsi tyrinėti prikyštės langelius. — Aš girdėjau žmones kalbant apie tai, bet maniau, jog melas — kaip ir viskas, ką jie apie mane šneka. Ką man daryti su tais pinigais? — vėl sušnabždėjo ji.
— Jums nereikės elgetauti, jei kartais Reinsnese velnias susisuktų gūžtą, — pabrėžtinai aiškiai atsakė Dina.
— Velnių Reinsnese niekada nebuvo, — rimtai pasakė Stinė. Ir vėl užsisklendė. Iš lėto pakilo eiti.
— Matyt, jis pagalvojo apie Haną — prieš padarydamas tai...
— Manau, jog jis galvojo ir apie tave.
— Verčiau nebūtų to padaręs! — netikėtai pratrūko Stinė.
— Nebūtų palikęs pinigų?
— Ne, pasikoręs.
— Galimas daiktas, jog tai buvo vienintelis būdas ką nors jums palikti, — sausai atsakė Dina.
Stinė nurijo seilę. Tada jos veidas nušvito. Masyvios durys su įmantriais rokokiniais ornamentais ir sunkiu žalvariniu bumbulu atsargiai užsivėrė tarp jųdviejų.

Vieną dalyką motušė Karena praminė „pavasario stebuklu“.
Tai kartojosi nuo pirmojo pavasario po to, kai Stinės krūtyse neliko pieno. O prasidėjo viskas tuo, kad Stinė ėmė stebėti tuntą gagų, gyvenančių pakrantės salose ir ant pavienių uolų. Ji buvo girdėjusi, jog anksčiau žmonės prisidurdavo grašį kitą rinkdami gagų pūkus.
Stinė ėmėsi užkariauti gamtą. Savo rankomis ji pastatė gagoms užuovėją. Surišo kadugio šakas, ir jos virto natūralia palapine. Ji lesindavo jas ir kalbėdavosi su jomis.
Labiausiai ji saugojo, kad tik niekas jų netrikdytų ir nevogtų kiaušinių.

Kiekvieną pavasarį paukščiai šimtais traukdavo į gimtas pakrantes, į namus. Iš krūtinės jie pešdavo plunksnelę po plunksnelės ir sukdavo sau lizdus.

Po visą parapiją pasklido gandas apie Reinsneso samę, ganančią gagas. O sumos, kurias ji užsidirbdavo rinkdama pūkus paliktuose lizduose išsiritus jaunikliams, įgavo neregėtą dydį.

Dabar pajamos buvo tokios didelės, kad samė pasidėjo pinigų ir į banką. Ir, matyt, važiuosianti į Ameriką, kad galėtų prasigyventi.

Pasitaikydavo, kad kokia moterėlė, turėdama laiko, bandydavo pasekti Stinės pavyzdžiu. Bet iš to nieko neišeidavo. Nes samė savo burtais visas parapijos gagas prisiviliodavo į Reinsnesą! Tie, kas žinojo daugiau, sakė, jog ji išmananti savo amatą.

Perėjimo metu visose įmanomose ir neįmanomose vietose kyšodavo gagų galvelės. Vienais metais patelė pro atviras duris įsmuko viralinėn ir įsitaisė didžiojoje kepimo krosnyje.

Olinė ir Stinė nesutarė, kas svarbiau tas kelias savaites, kol truks perėjimas: naudotis krosnimi ar palikti patelę ramybėje.

Olinė pralaimėjo kovą nespėjusi praverti burnos.

Kai ji pasiuntė viralinėn berną, kad tas iškeltų lizdą ir pakūrentų krosnį, lyg žaibas įlėkė Stinė. Ji tvirtai sugriebė berną už rankos ir, žaibuodama akimis, iškošė keletą žodžių samų kalba.

To pakako. Visas išbalęs, purtydamas galvą berniokas grįžo į virtuvę.

— Nenoriu, kad mane kaip nors užkeiktų! — pareiškė jis.

Tuo viskas ir baigėsi.

O viralinės ir krosnies durys buvo atidarytos, kad patelė galėtų laisvai išeiti pasiieškoti maisto ir vėl sugrįžtų.

Už kiekvieno kupstelio, po kiekvienu mažiausiu stogeliu kažkas krutėjo.

Stinė pradėdavo rinkti pūkus, kai tik paukštis padėdavo kiaušinius ir atsitūpdavo perėti. Jos sijonai švytuodavo tarp lizdų.

Ji niekada neimdavo visų pūkų iš karto. Papešdavo truputį tai šen, tai ten.

Tarpais susitikdavo dvi poros tamsių akių. Jos tamsrudės ir juodos apvalios gagos akys. Paukštis ramiai tupėdavo, kai ji paimdavo keletą plunksnelių nuo lizdo krašto.

Jai nuėjus paukštis pasipurtydavo, kilstelėdavo sparnus ir vėl užtūpdavo kiaušinius. Po to greitai ir vikriai išsipešdavo žiupsnelį pūkų iš krūtinės, kad pakeistų tuos, kuriuos buvo paėmusi Stinė.

Tomis balandžio ir gegužės savaitėmis ji prižiūrėdavo šimtus naminiais tapusių paukščių. Kiekvienais metais jie vėl atskrisdavo. Tie, kurie išskildavo Reinsnese, sugrįždavo atgal. Taigi pavasario stebuklas darėsi vis nuostabesnis.

Vos tik išsirisdavo jaunikliai, Stinė, susikrovusi į savo drobinę prikyštę, nešdavo tuos pasišiaušusius kamuolėlius prie kranto. Padėdavo gagoms apginti juos nuo varnų.

Gagų eskortas, krykdamas skardžiais balsais, krypuodavo Stinei iš paskos. Lyg klausdavo Stinę patarimų, kaip auklėti vaikus.

Ji prisėsdavo ant akmens ir saugodavo mažąją šeimynėlę, kol susirinkdavo visi ir imdavo turkštis vandenyje. Patinėliai jau būdavo išvykę savais keliais. Ten, kur jūros toliai ir laisvė. Patelės vėl likdavo vienos. Stinė prisiimdavo patelių vienatvę.

O mažieji pūkų kamuoliukai plunksnuodavosi, keisdavo spalvą ir mokydavosi ieškoti maisto. Rudenį išskrisdavo.

Tačiau kraitelės su pūkais tuštėdavo, pūkai būdavo valomi ir pilami į impilus, kad vėliau būtų vežami į Bergeną.

Gagų pūkai buvo paklausi prekė. Ypač jei turėjai ryšių su pirkliais Hamburge ir Kopenhagoje.

Andersas nesismulkino dėl savo procento, kai buvo kalbama apie Stinę. Tiesą pasakius, už nuvežimą ir tarpininkavimą jis neimdavo sau nė grašio.

Stinės akys vis labiau ir labiau priminė vienišos gagos patelės apvalias drėgnas akis, kai patinėlis vėl išskrenda anapus vandenyno.

Ji bijojo, kad neužpultų varnos ir nenusineštų mažytės gyvybės, kurią ji globojo.

Stinė nežinojo, kad motušės Karenos knygoje buvo parašyta, jog „lapiai žino, kas yra skausmas, ir žino, kas netektis“.

4 skyrius

NES ŽIEMA JAU PRAĖJO, LIETUS PALIOVĖ IR NUĖJO. MŪSŲ ŽEMĖJE PASIRODĖ GĖLĖS; ATĖJO METAS KARPYTI VYNMEDŽIUS; GIRDĖTA MŪSŲ ŠALYJE PURPLELIO BALSAS.

(Gg 2, 11-12)

Dina liepė prikalti palaidą grindų lentą kontoroje. Ir dėl viso pikto prigrasino tarnaitę atitraukinėti praustuvės stovą kiekvieną trečiadienį, kai ji darydavo tvarką.

Nylsas ją tik retkarčiais kamuodavo. Dažniausiai, kai ji laužydavo galvą, ar pilni prekių sąrašai, ar nepamiršo ko nors svarbaus. Arba kai ji išvysdavo per kiemą basomis kojomis tipenant Haną, kuriai pridurmu sekdavo Benjaminas.

Nylsas galėdavo ūmai išdygti priešais ją ir nesileisti išprašomas. Tuomet ji turėdavo iš naujo peržiūrėti sąrašus. Kol galutinai įsitikindavo, jog visos detalės ir skaičių eilutės teisingos.

Kartais jis priversdavo ją pasiimti betėvę mergaitę ant kelių.

Nylsas atnešdavo šiokios tokios praktinės naudos, kai sėdėdavo ant sukamosios kėdės kontoroje. Tačiau jis nebuvo nepamainomas.

Dina ėmėsi sudarinėti užsakymų sąrašus ir vesti kasdieninę apskaitą. Ji išmetė visą seną šlamštą, kuris susikaupė per daugelį metų. Sutvarkė lentynas, spintas. Išsiaiškino nesumokėtas skolas.

Ji liepė pakviesti tuos, ką žinojo galint susimokėti, ir išsiuntinėjo įspėjimus tiems, kurie taip gėdijosi savo senų skolų, kad iš tolo lenkdavo Reinsnesą, kai norėdavo parsisamdyti sezono darbams ar žvejybai. Verčiau keliaudavo į Tjelsuną ar kitas vietas.

Įspėjimas buvo nedviprasmiškas: tol, kol ji matysianti juos lankantis Reinsnese, pasirūpinsianti, kad jie visada turėtų iš ko gyventi. Bet jeigu juos pastebės su žvėrių kailiais bei žuvimis kitose vietose, skola būsianti išreikalauta.

Tai paveikė greitai.

Pagrindinis kiemas buvo judrus. Krebždėjo ir krutėjo už kiekvienos sienos, kiekvienoje lovoje.

Vaikščiodama bet kuriuo paros metu, Dina būtinai susidurdavo su kuo nors, ką reikalas prispirdavo į būdelę, virtuvę ar šiaip kur.

Grasiausios būdavo moterys. Jos amžinai šmėkščiodavo aplinkui. Skubančios, triūsiančios, tarškinančios, besisukančios moterys visur kėlė sumaištį. Tačiau be jų negalėjai apsieiti.

Visa tai varė Diną į neviltį.

Ji norėjo įsirengti išimtininkų trobelę ir persikelti gyventi tenai.

— Tada Johanas galės persikraustyti į salę su visomis savo knygomis, — pasakė Dina Andersui.

Jis pirmasis sužinodavo apie planus. Ir buvo pagrindinis visų sumanymų vykdytojas.

Andersas išvyko į Namsosą parsigabenti statybinių medžiagų kajutei, kurią planavo statyti femberinge.

Ir koks buvo visų pasibaisėjimas, kai jis grįžo namo atsitempdamas visą medžiagų flotilę. Jis turėjo ryšių, tad kaina buvo prieinama, o mediena pirmarūšė.

Iš pradžių tik jis vienas žinojo planus, todėl visas dvaras pakraupo patyręs, jog Dina norinti įsirengti nelemtąją trobą, kurioje pasikorė Nylsas.

Olinė pratrūko raudoti. Ji visada buvo tokios nuomonės, kad išimtininkų namą reikia nugriauti ir užmiršti. Tik ji neprisiruošė šito pasakyti. Anksčiau.

— Negi normalus žmogus kraustysis į tą nelemtą trobą? Motušė Karena ten negyvens! Taigi yra tiek kambarių didžiajam name! — laidė ji gerklę.

Dina ir Andersas aiškino, rodė brėžinius. Pasakojo apie įstiklintą verandą, kurią jie pastatysią į jūros pusę. Galėsią ramiai ir jaukiai sėdėti ir žiūrėti, kaip arimu stypinėja jūrinė šarka, medžiodama sliekus ankstyvą pavasario rytą. Jie pasakojo apie kaminą, kurį ji norinti permūryti. Apie langus, kurie būsią perkelti pietvakarių pusėn.

Be to, buvo paaiškinta, jog ten gyvensianti pati Dina.

Tačiau Olinė dar nenurimo. Dabar ji verkė gailėdama Dinos. Ir Benjaminėlio, kuris su savo motina turėsiąs gyventi mirties namuose.

— Jau geriau žaibas trenktų į tokį namą! Kad nė ženklo neliktų! — įsikarščiavo ji.

Tuomet reikalo ėmėsi motušė Karena. Niekas neturi teisės švaistytis tokiais prakeiksmais. Olinė turinti atsiimti savo nekrikščioniškus žodžius ir pažadėti, jog kitą kartą laikysianti savo piktą liežuvį už dantų. Jeigu Dina mano galėsianti gyventi išimtininkų troboje, lai gyvena. Jauniems žmonėms reikia kai kada pabūti vie-

niems. Dina juk turinti tiek rūpesčių ir tiek visokių painių minčių. Ir ūkio tvarkymas, ir prekyba, ir skaičiai.

Motušė Karena surado daug pateisinamų priežasčių.

Olinė vis dar niurzgėjo. Jos galva, Dina kuo puikiausiai galinti galvoti apie skaičius bei darbus ir krautuvės kontoroje. Taškas!

Pamažu Dinos kantrybė baigėsi, ir ji išrėžė, kad jai nėra reikalo su samdiniais aptarinėti namo statybos. Žodžiai kaip užnuodyta strėlė įsmigo į Olinės krūtinę. Ji akimirksniu nunarino galvą, bet šito niekuomet nepamiršo!

Dina jau anksčiau buvo užsakiusi spalvotus stiklus verandos langams iš Tronjemo ir baltą ketinę krosnį iš Hamburgo.

Ji leido Nylso santaupas — pritrūkus pinigų prašydavo lensmaną paimti iš banko.

Tokiu būdu ji ir jam padėjo susiremontuoti išimtininkų trobą. Taigi lensmanui nebuvo kuo skųstis.

Plyšį tarp lubų lentų ir sijos Dina liepė užtaisyti. Motušei Karenai primygtinai reikalaujant. Ši nenorėjo, kad kiekvienąkart, užėjus į trobą, būtų primenama apie paskutinį nelaimingojo Nylso poelgį.

Darbininkus bei samdinius reikėjo maitinti ir žiūrėti. Darbo Olinei buvo per akis.

Tačiau ji viską dirbo palengva. Per galvą nesiversdavo. Jos nuomone, geriau žmonės pabus alkani pusę valandos ir sulauks gero maisto, negu kad prisikimš maisto likučių ir visokio niekalo.

Todėl ne kas kitas, o Olinė nustatė, kad penktą valandą ryto turi būti valgomi ankstyvieji pusryčiai.

O tie, kas nesuspėdavo ateiti laiku, kai tris kartus bambtelėdavo svirno varpas, niekada nebūdavo aptarnaujami atskirai.

— Indai nuo stalo — valgis nuo stalo! — prodainiais pasakydavo ji ir griežtai pažvelgdavo į nelaimėlį, kuris tuščiu skrandžiu turėdavo sliūkinti prie darbo.

Nei motušei Karenai, nei Dinai neatėjo į galvą pasipriešinti geležinei Olinės tvarkai. Kadangi jos dėka dauguma darbų, kuriuos reikėdavo padaryti, būdavo užbaigiami gerokai prieš vakarą.

Pasitaikydavo darbininkų, kurie negalėdavo susitaikyti su tokia griežta tvarka, ir tie, pasiprašę atleidžiami, dingdavo.

Tuomet Olinė sausai ištardavo:

— Dar geriau, kai vėjas nusineša supuvusius šiaudus.

Vieną dieną, kai Dina stovėjo ant vėliavos kalno, kartu su Hana ir Benjaminu skaičiuodama kalnų viršūnes, atplaukė „Princas Gus-

tavas“. Naujasis krautuvės tarnautojas išsiyrė paimti pašto bei prekių.

Tai buvo jis! Apsirengęs kaip jūrininkas. Su kuprine ir kelioniniu krepšiu. Jo veidas bolavo tolumoje.

Valtis pasuko prieplaukos link, o garlaivis ūktelėjo — ir nuplaukė į šiaurę.

Dina timptelėjo Benjaminui už plaukų ir skaičiavo viršūnes šiaurėje taip, kad aplinkui skardėjo. Ji visas išvardijo. Greitakalbe, akmenuotu taku tempdama vaikus į trobą. Tada ji atsikratė jais tokia veido išraiška, tarsi būtų mačiusi juos pirmą kartą gyvenime.

Ji prasmuko į salę. Nerado, kuo apsirengti. Nei plaukų šepečio. Nei tinkamos minos. Kliuvinėjo už kilimo.

O išimtininkų troba dar nebuvo baigta, kad joje galima būtų priimti svečius, kuriuos ji nori turėt pati sau!

Tuo metu jis jau buvo pasiekęs Olinės mėlynai dažytą virtuvę. Jo balsas skriejo laiptais aukštyn pro atviras duris. Nusėdo ausų kanalėliuose. Tarytum mira iš Jertrūdos knygos.

Ji pasisveikino su juo kaip su namų draugu, visų akivaizdoje. Tačiau Olinė ir tarnaitės žinojo daugiau. Ne kiekvieną Dina apkabindavo pasisveikindama. Jos nusisuko ir ėmėsi savo darbų, stengdamosios visą laiką būti šalia.

Stinė pasilabino su svečiu ir ėmė dengti stalą visam būriui žmonių. Johanas su Andersu įėjo į koridorių, tempdami Levo jūreivišką kuprinę. Jie padrėbė ją šalia laiptų į antrąjį aukštą ir įėjo kambarin.

Andersas kyštelėjo galvą pas Olinę ir pasiteiravo, ar negalima būtų kuo nors pavaišinti svečią.

Johanas šūktelėjo dar iš koridoriaus. Kabindamas viršutinius drabužius, paklausė, koks buvo kelionėje oras ir apie sveikatą.

Atpažinę atvykėlį, atėjo vaikai. Lyg dvi mažos pelytės, šmirinėjančios aplink savo urvelį ir visą laiką bijančios, kad neatsėlintų katinas ir nepradėtų medžioklės.

Kalbos gyvai keliavo aplink stalą.

— O kur kalinys? — staiga paklausė Dina.

Susitiko dvi žalios ir dvi ledu žvilgančios akys.

— Amnestija buvo atšaukta, — pasakė jis ir tiriamai pažvelgė į ją. Tarytum nustebęs, kad ji nepamiršo to kalinio.

Jis sėdėjo šalia. Kvepėjo derva ir druskingais vėjais.

— Kodėl? — paklausė ji.

— Mat jis sukvailiojo ir pliauska puolė prižiūrėtoją.

— Jis kliudė prižiūrėtoją?

— Taip, šiek tiek, — atsakė jis ir pamerkė Benjaminui, kuris sėdėjo ir klausėsi pražiojęs burną.

— Koks kalinys? — neiškentęs paklausė Benjaminas ir prisiartino prie Levo kelių.

— Cit! — nepiktai sudraudė Dina.

— Tas, kurį aš turėjau lydėti į Vardėhusą, nes, šiaip ar taip, plaukiu į šiaurę, — atsakė Levas.

— Ką jis padarė?

— Baisų dalyką, — pasakė Levas.

— O kokį? — neatlyžo Benjaminas. Nepaisydamas Dinos žvilgsnio, kurį jautei taip, tarsi netyčia būtum priėjęs per arti besikūrenančios krosnies.

— Jis kirviu užmušė savo žmoną.

— Kirviu?

— Kirviu.

— Velniai rautų! — šūktelėjo Benjaminas. — Už ką?

— Matyt, perpyko. Arba ji stovėjo jam skersai kelio. Kas žino? — Levas neišmanė, kaip patenkinti vaikišką smalsumą.

— O tu būtum pasiėmęs jį pas mus, jeigu jis nebūtų trenkęs prižiūrėtojui pliauska? — paklausė Benjaminas.

— Ne, — rimtai atsakė Levas. — Tokių svečių čia nevalia vežtis. Tuomet man būtų tekę praplaukti pro šalį.

— Tada ne taip jau blogai, kad jis puolė muštis?

— Man neblogai. Bet jam geruoju nesibaigė.

— Ar jis atrodo kaip visi žmonės? — pasmalsavo berniukas.

— Kai nusiprausia ir nusiskuta, tada taip.

— Ką jis veikė prieš nužudydamas žmogų?

— Šito aš nežinau.

— Kas jam dabar bus? — norėjo sužinoti Benjaminas.

— Jis labai ilgai turės pasilikti ten, kur yra dabar.

— Ar ten blogiau nei Vardėhuse?

— Taip sako, — tarė Levas.

— Tu manai, kad jis vėl padarytų tą patį? Ką nors nužudytų?

— Ne, — atsakė Levas taip pat rimtai kaip ir anksčiau.

— O Nylsas pasikorė! — netikėtai tarė Benjaminas ir pažvelgė augalotajam vyriškiui į veidą.

Randas pilkšvai rudoje odoje sušvito melsva spalva.

— Bet Tomas sako, kad jau beveik dešimt metų Reinsnese niekas nemirė, — toliau kalbėjo Benjaminas. — Paskutinis buvo Jakobas, — žinovo tonu pridūrė jis.

Berniukas stovėjo kambario viduryje ir akimis vedžiojo visus suaugusius paeiliui. Tarsi norėdamas, kad tie paaiškintų. Tyla spengė ausyse.

Dinos akys nežadėjo nieko gero. Jos sijonai grėsmingai sušnarėjo, ir ji nelyginant jekta ėmė greitai artėti prie jo.

— Pasiimk Haną ir eik žaisti! — tarė Dina atšiauriu, bet nepiktu balsu.

Benjaminas paėmė Haną už rankos. Ir juodu pranyko.

— Taip, Nylso nebėra, — tarė motušė Karena, nepastebimai išėjusi iš savo kambarėlio. Sugniaužusi lazdos sidabrinį bumbulą, ji atsargiai užstūmė duris. Tuomet vėl atsisuko, vargais negalais perėjo kambarį ir padavė Levui ranką.

Lyg sapnuodamas jis pakilo ir užleido jai kėdę.

— Bet mes turime gyventi toliau. Sveikas gyvas, sugrįžęs į Reinsnesą!

Buvo papasakota visa istorija. Viskas įvardyta paprastais žodžiais. Tačiau jie nusėdo ant jų veidų kaip dulkių sluoksnis.

Motušė Karena prisiėmė šią užduotį. Kartą tarp sakinių išsprūdo atodūsis. Kitą kartą: „Dieve mano!..“

— Bet kodėl?.. — įtariai paklausė Levas. Jis žiūrėjo į Diną.

Stinė patyliukais įeidavo į kambarį ir vėl išeidavo. Andersas užsidengė veidą abiem rudai įdegusiomis rankomis kaip tuščiais valčių dugnais. Johanas sėdėjo kietai suspaudęs lūpas, klajojančiomis akimis. Motušė Karena peržegnojo vargšelį Nylsą.

— Kodėl jis tai padarė? — pakartojo Levas.

— Viešpaties keliai nežinomi, — tarė motušė Karena.

— Viešpats čia niekuo dėtas, motuše Karena. Tai buvo Nylso laisva valia. Šito mes neturime pamiršti, — tyliai pasakė Johanas.

— Tačiau be Viešpaties žinios ir plaukas nuo galvos nenukrenta, — atkakliai tvirtino motušė Karena.

— Taip, tu teisi, mieloji motuše Karena, — nuolankiai tarė Johanas.

— Bet kodėl jis tai padarė? Kuo tam žmogui buvo blogai? Kodėl jis nebenorėjo gyventi? — pakartojo Levas.

— Galbūt jis neturėjo dėl ko gyventi, — tarė Andersas.

Balsas buvo kimus.

— Kiekvienas turi tai, ką sugeba matyti, turbūt kažkas užtemdė Nylsui akis, — tarė Johanas.

Levas žiūrėjo tai į vieną, tai į kitą. Ir jis nesistengė nuslėpti, jog sukrėstas. Staiga jis pakilo, įsirėmė į stalo kraštą ir atsikrenkštė, tarsi ruošdamasis sakyti kalbą. Ir uždainavo.

Liūdną negirdėtą melodiją. Kaip vaikas jis skendėjo liūdesyje. Atkraginęs galvą tarsi jo sriūbtelėjo, bet dainavo toliau. Ilgai. Kartodamas priedainį:

Užgeso saulė jau skaisčioji,
ir jūrą mėlyną jau apdengė rūkai.
Šlamėk, šlamėki, bure paklusnioji,
*banguokit po manim, niūrieji vandenai!**

Jie nieko panašaus nebuvo nei matę, nei girdėję. Jis buvo pasiųstas padėti jiems įveikti tai, ką jie savaitėmis slėpė vieni nuo kitų. Nelemtą vienintelį klausimą: „Ar aš kaltas?“

Pavalgę Dina ir Levas išjojo pajodinėti, jiems į nugaras smigo pilnas nevilties Tomo žvilgsnis.

Dar ilgai virš jų lyg išgaląsto peilio ašmenys švytėjo pavasarinė saulė.

— Tu jodinėji su Tomu? — paklausė Levas.

— Taip, kartais.

Vietom tebedryksojo sniego lopiniai.

Ji pasuko keliu į kalnus.

— Ar Tomas seniai čia gyvena?

— Taip. Kodėl klausi?

— Jo akys kaip šuns.

— Šit kaip, — tarė ji ir nusijuokė. — Tik jos kiek ypatingos — viena mėlyna, o kita ruda... Jis sumanus. Juo galima pasitikėti.

— Tuo aš neabejoju. Tačiau į Diną jis žiūri tokiomis pat akimis kaip Nylsas...

— Neminėk man daugiau Nylso! — sušnypštė ji ir paleido arklį šuoliais stačiu keliu.

— Tu vyrus varai iš proto! — šūktelėjo jis jai pavymui.

Ji neatsigręžė. Neatsakė.

Jis prisivijo ją ir sugriebė už jos arklio pavadžio. Juodis pasibaidė ir stojosi piestu, pašėliškai žvengdamas.

— Paleisk! Arkliui nepatinka! — riktelėjo ji. Balsas buvo toks, tarytum valandų valandas nebūtų galėjęs išsiveržti.

— Tu žinai, kodėl Nylsas nuėjo į kapus? — primygtinai paklausė jis.

---

*Vertė A. Churginas.

— Taip, jis pasikorė! — suurzgė ji ir ištrūko.

— Tu žiauri!

— Ką nori iš manęs išgirsti? Kad jį numarinau, nes nenorėjau jo imti? Negi manai, kad tai buvo tikroji priežastis, Levai Žukovski?

Jis neatsakė.

Jie tylėjo užsisklendę.

Aš esu Dina. Kodėl atsivedžiau čionai Jertrūdos pasiuntinį? Ar tam, kad jis išvystų laiką bei vietą? Pamatytų roges duburyje? O kai pamatys, ar tada jis tylės?

Kai jie pakilo ant paties skardžio viršaus, nuo kur nudardėjo Jakobas su rogėmis, Dina sulaikė arklį ir tarė:

— Ar visą laiką buvai Tronjeme?

— Ne.

— Tai kur buvai? Neatsiuntei jokios žinutės.

Ji nušoko nuo arklio ir leido jam vaikštinėti kur patinka. Prieš atsakydamas Levas pasekė jos pavyzdžiu.

— Maniau, kad kur kas anksčiau galėsiu vykt į šiaurę.

— Iš kur?

— Iš Bergeno.

— Ką ten veikei, Levai? Ar ir ten turi našlę?

— Ne. Nė vienos našlės Bergene. Nė vienos našlės Tronjeme. Nė vienos našlės Archangelske, tiktai Reinsnese...

Ji neatsakė.

Juodis neramiai žvingavo, ieškojo Dinos artumo. Snukiu lietė jai plaukus.

— Kodėl jis taip nerimsta? — paklausė Levas.

— Čia jam nepatinka.

— Šit kaip? Kodėl? Jis bijo krioklio griausmo?

— Šioje vietoje nukrito Jakobas. Arklys ir aš likome ant krašto.

Levas atsisuko ir tiriamai pažvelgė į ją.

— Ir tai atsitiko beveik prieš dešimt metų, kaip sakė Benjaminas?

— Taip, arklys jau paseno. Greitai man reikės naujo.

— Tai turėjo būti — siaubinga...

— Malonumas menkas, — trumpai atsakė ji ir pasilenkė virš skardžio.

— Tu mylėjai Jakobą? — po kiek laiko paklausė jis.

— Ar aš jį mylėjau?

— Taip, kiek suprantu, jis buvo už tave daug vyresnis?

— Vyresnis už mano tėvą.

Jis žiūrėjo į ją su smalsumu ir nuostaba veide, kol ji paklausė:

— Ar daug žmonių mes mylime iš sutiktųjų? Turėtum žinoti, juk esi daug keliavęs?

— Tik vieną kitą...

— Jeigu esi toks tiesus ir klausi mane, ar aš mylėjau Jakobą, galbūt gali man atsakyti, ką tu mylėjai iš sutiktų žmonių.

— Mylėjau savo motiną. Bet jos nebėra. Jai niekuomet nebuvo gera Rusijoje. Nuolat ilgėjosi Bergeno. Greičiausiai jūros... Dar aš turėjau žmoną nuo tada, kai man buvo dvidešimt, iki suėjo dvidešimt treji. Mus taip pat išskyrė mirtis.

— O dabar tu ją dažnai matai?

— Jeigu tu turi galvoje, ar aš ją prisimenu... Taip, kartais. Kaip dabar... Jeigu jau klausi. Tačiau aš nemylėjau jos taip, kaip būčiau turėjęs. Mūsų šeimos nusprendė, jog mudu esame vienas kitam tinkama partija. Aš tebuvau nerūpestingas medicinos studentas, kuriam labiau prie širdies buvo dėtis radikalu, pataikauti menininkams bei turtingiems šarlatanams caro rūmuose. Aš studijavau ir gėriau vyną... Sakiau politines kalbas ir...

— Kiek tau metų?

— Trisdešimt devyneri, — šypsodamasis atsakė jis. — Tau atrodo, kad aš senas?

— Tai nepriklauso nuo amžiaus.

Jis garsiai nusijuokė.

— Ar tu iš kilmingųjų? Priklausei aukštuomenei? — smalsiai paklausė ji.

— Aš bandžiau į ją patekti.

— Kodėl tau nepavyko?

— Dėl to, kad mirė Puškinas.

— Tas, kuris rašė eiles?

— Taip.

— Kaip jis mirė?

— Dvikovoje. Sako, ji buvusi dėl pavydo. Bet iš tikrųjų jis tapo politinių intrigų auka. Rusija pūva iš vidaus. Tai mes visi jaučiam. Puškinas buvo didis menininkas, kurį supo menki žmogeliai.

— Iš to, ką pasakei, jis irgi neatrodo labai didingas, — išrėžė ji.

— Visi mes esame menki, kai susiduriame su meile.

Ji metė skubų žvilgsnį į jį ir tarė:

— Ar įsivaizduoji, kad galėtum ką nors nušauti iš pavydo?

— Nežinau. Galbūt...

— Kur jam pataikė?

— Į kirkšnį...

— Bloga vieta, — sausai pasakė ji.

— Tau nebūdinga užuojauta, Dina? — pasakė jis, staiga suirzęs.

— Kodėl?

— Nors esi moteris, tavęs visai nejaudina kalbos apie kančias ir mirtį. Kai tu šneki apie savo mirusį vyrą... Apie Nylsą... O dabar apie Puškiną. Tai labai neįprasta.

— Aš nepažįstu to Puškino.

— Ne, bet kitus...

— Ko tu tikiesi?

— Šiek tiek užuojautos moters balse.

— Moterys visuomet laidoja mirusiuosius. Vyrai tik atgula ir miršta. Negi raudosi dėl kažkokios kvailos šautinės žaizdos kirkšnyje. Beje, pas mus vyrai taip nemiršta. Jie skęsta.

— Arba pasikaria. O moterys Norlane taip pat verkia.

— Man tai nerūpi.

Atžarūs buvo ne tik žodžiai.

— Tavo motina taip pat mirusi? Ne savo mirtimi? — toliau kalbėjo jis, tarsi nenugirdęs jos paskutinių žodžių.

Dina pasilenkė ir pakėlė ganėtinai didelį akmenį. Atsivėdėjo ir su didžiule jėga sviedė į prarają.

— Ant jos išvirto daugybė litrų verdančio šarmo, — atrėžė ji, nežiūrėdama jo pusėn. — Dėl to lensmanas nugriovė skalbyklą Fagernese ir negali atsidžiaugti, kad aš gyvenu Reinsnese.

Tuomet, įkišusi pirštus į burną, ji sušvilpė arkliui.

Levas stovėjo nuleidęs rankas. Kažkur jo žalių akių gelmėje staiga užgimė beribis švelnumas.

— Aš supratau, kad kažkas turėjo būti... Ta scena su tavo tėvu per Kalėdas. Tu nelabai draugiška savo tėvui, Dina?

— Tai jis nedraugiškas Dinai!

— Iš tavo pusės vaikiška taip kalbėti.

— Bet tai tiesa.

— Papasakok savo istoriją.

— Bet iš pradžių turi papasakoti savąją, — niauriai pasakė ji. Bet netrukus tarė: — Ką tu būtum daręs, jei tavo vaikas būtų patraukęs rankeną, kuri išpylė šarmą? Ir ką būtum daręs, jei tavo žmona būtų mirusi tau nespėjus parodyti jai nė trupučio meilės ir kankinus ją metų metus?

Levas priėjo prie jos. Apkabino ją. Priglaudė prie savęs. Ir aklai, stipriai išbučiavo.

Krioklys buvo tarsi bažnyčios vargonai. Dangus paslėpė arklį. Jakobas tebuvo angelas. Nes šalia stovėjo Jertrūdos naujasis pasiuntinys.

— Visai negražu, kad pribraukai savo knygose, — netikėtai pasakė ji, kai jie jau leidosi nuo skardžio.

Jis žaibiškai nuslėpė nuostabą ir atsakė:

— Tu šnipinėji. Naršai po kelioninius krepšius ir knygas.

— Kai žmonės patys nenori pasipasakoti, kas jie tokie, tada imu ir naršau.

— Aš papasakojau...

— Apie Puškiną, kurį tu taip dievini. Tu žadėjai vertimą.

— Tu jį gausi.

— Aš noriu, kad jis būtų kaip tik tos knygos, kurią gavau iš tavęs.

— Tu jos negavai iš manęs. Paėmei! O gavai kitą.

— Tu turėjai dvi tokias pačias knygas. Vieną su pabraukymais, o kitą — be. Man labiau patiko pribraukytoji.

— Ji viską žino, — tarė jis, tarsi kalbėdamas pats su savim.

Sėdėdama ant arklio, ji atsigrįžo ir pažiūrėjo į jį pašaipiu žvilgsniu.

— Privalai saugotis!

— Nuo šiol saugosiuos. Ta knyga iš tiesų buvo svarbi... — tarė jis, bet staigiai prikando liežuvį.

— Kam tu čia dalini rusiškas knygas?

— Pavyzdžiui, tau.

— Man reikėjo tos knygos.

— Tu nė kiek nesivaržai, — sausai tarė jis.

— Ne.

— Kodėl pasiėmei tą knygą, kuri buvo pribraukyta?

— Todėl, kad ji tau svarbiausia!

Jis nieko nebeatsakė. Ji išvargino jį.

— Ar vežiesi tą kitą knygą į šiaurę?

— Ne.

— Kur ją padėjai?

— Viena našlė pavogė.

— Bergene?

— Taip, Bergene.

— Tu supykai.

— Taip, supykau.

— Ar ateisi šįvakar į salę ir išversi, kas tau labiausiai patinka Puškino knygoje?

— Ar pridera taip?

Čia ji nusikvatojo, o sėdmenys pliaukšėjo į arklio nugarą leidžiantis stačiu keliu. Ji sėdėjo apžargomis. Jos šlaunys atsainiai ir laisvai gludo prie arklio šonų, o klubai suposi tuo pačiu ritmu kaip ir bėgantis gyvulys.

Vyriškis troško, kad būtų vasara. Pradingtų šaltis. Tuomet jis pririštų arklį prie medžio.

Trečią dieną jis iškeliavo. Dina ėmė vaikščioti naktimis. O pavasaris dirbo savo darbą.

5 *skyrius*

NEATIDENGSI SAVO TĖVO MOTERS NUOGUMO; NES TAI TAVO TĖVO NUOGUMAS.

(Kun 18, 18)

Reinsneso moterys buvo nelyginant Reinsneso jektos. Išvilktos ant to paties kranto. Tačiau nevienodos paskirties, vos tik atsidurdavo ant vandens. Su skirtingais kroviniais. Nevienodomis burių savybėmis.

Tačiau jektos turėjo škiperius, o moterys pačios išskleisdavo savo bures prieš vėją. Iš pažiūros savavališkai ir su didele asmenine jėga.

Kai kas tikėjo, jog Stinė galinti iššaukti vėją. Kiti tvirtino, kad Dina einanti išvien su blogio jėgomis. Nes antraip mėnesėtomis žiemos naktimis ko sėdėtų apsigobusi vilkenos kailiniais ir gertų vyną?

Dar kiti tvirtino, jog Reinsnese vyraujanti pusiausvyra tarp blogųjų ir gerųjų jėgų. Tačiau tą dieną, kai nebeliksią motušės Karenos, turėsianti įvykti katastrofa.

Senoji laikėsi įsikibusi į gyvenimą. Pažiūrėti ji buvo kaip švytinti minkšta beržo tošelė. Balta su tamsiomis dėmelėmis. Plaukus kasdien kruopščiai sušukuodavo Stinė. Kas savaitę perplaunami kadugio nuoviru, jie visuomet turėjo auksinį atspalvį. Ir šukuojami būdavo švelnūs kaip šilkas.

Ant išsišovusios knerptos noselės kūpsojo monoklis. Kiekvieną dieną ji skaitydavo po tris valandas. Laikraščius, knygas, senus ir naujus laiškus. Ji sakė, jog senatvėje esą svarbu neleisti dvasiai užsnūsti.

Įprastu metu ji numigdavo pokaičio krėsle su aukšta atkalte, kelius užsiklojusi languotu pledu. Ji guldavo kartu su samdiniais ir keldavosi su gaidžiais. Tai, kad buvo tokia silpna iš kojų, buvo tikras vargas. Tačiau dabar, kai gavo kambarėlį valgomojo pašonėje ir nebereikėjo laipioti laiptais, jai tas neberūpėjo.

Motušė Karena nepritarė Dinos statyboms ir remontui išimtininkų troboje. Bet kadangi Dina nenusileido ir darbininkai ėmėsi darbo, ji pakeitė savo nuomonę.

Išimtininkų troba buvo naujinama ir puošiama, kol galų gale virto tikra grožybe.

Tą pačią dieną, kai baigus darbus į vidų buvo sunešti Dinos daiktai, per kiemą atėjo motušė Karena, norėdama viską apžiūrėti. Ji buvo patarusi nudažyti namą geltonai, baltus paliekant langų rėmus bei ornamentus.

Dinai toji mintis patiko. Išimtininkų troba turi būti nudažyta geltona spalva! Užtenka dvare vieno didelio balto namo. Kita vertus, išimtininkų troba neturėtų būti raudona kaip ūkiniai pastatai.

Didžiausia namo puošmena buvo naujoji stiklinė veranda jūros pusėje. Su bokšteliais ir spalvoto stiklo langais. Dvivėrėmis durimis ir plačiais laiptais. Ten galėjai sėdėti arba įeiti ir išeiti nepastebėtas iš kitų trobesių.

— Stiklinė veranda su dvivėrėmis durimis pietvakarių pusėje! Vien malkų pleškinimas ir skersvėjai! — išrėžė Olinė. — O vazonai su paparčiais ir rožių kerai žiemą nepratrauks nė dienos!

— Didybės manijos priepuolis, — išdrožė lensmanas, užsukęs į svečius. — Stiklinė veranda nedera prie durpinio stogo, — pasakė jis. Tačiau šypsojosi.

Andersas palaikė Diną. Jo nuomone, išėjęs visai simpatiškas namelis.

— Vis tiek žiemą stiklinėje verandoje kur kas geriau sėdėti negu pavėsinėje, — pasakė jis ir pamerkė Dinai. Šitokiu būdu jis atvirai įvardijo Dinos ydą.

Motušė Karena parinko tvirtesnių snapučio atžalų naujiems namo langams.

Įkurtuvių dieną ji sėdėjo supamojoj kėdėje ir šypsodamasi žiūrėjo į visas gražybes. Nė karto neužsiminė apie tai, kad išimtininkų troboje mirė Nylsas.

— Kad Jakobas tai matytų, Dina! Tik pamanyk! — šūktelėjo ji ir suplojo delnais.

— Jakobas ir taip mato, — tarė Dina ir pripylė dvi mažas taureles šerio.

Baigę darbus, vyrai išėjo ir leido joms pabūti vienoms. Anetė buvo pakūrusi krosnį. Virš namo stogo palengva kilo dūmelis ir dailiai vinguriavo sąsiaurio link. Tarsi plonytis šiurės kuokštelis dangaus platybėje.

— Dabar reikia pasikviesti Olinę su Stine! — pasakė senutė.

Dina pravėrė naująjį langą ir pašaukė per kiemą. Netrukus jos buvo čia. Keturios moterys sėdėjo po išimtininkų trobos skliautais.

Olinė dėbčiojo palubėn, nuo kur buvo nuimtas Nylsas.

— Dabar troboje kitoks kvapas nei anksčiau? — tarstelėjo ji, stambiais pirštais sukinėdama mažytėlaitę taurelę.

— Kvepia medžiu — ir jaučiasi dar kiek gaižumo nuo naujosios krosnies, — pasakė Stinė.

— Čia tai tikras stebuklas! Balta krosnis! Dedu galvą, kad niekas visoje parapijoje neturi baltos krosnies! — išdidžiai pasakė Olinė.

Dina negalėjo iš salės susinešti visų baldų. Turėjo atsisakyti lovos su baldakimu. Ją paliko Johanui. Tačiau ovalus stalas su kėdėmis, motušės Karenos parsigabentas į dvarą, užėmė kambaryje garbingą vietą. Baldai derėjo prie šviesių drobinių tapetų ir skaisčiai žalio panelio. Taip pat prie veidrodžio su spintele bei sidabrinio kandeliabro.

Vasarą ji planavo užsisakyti keletą naujų baldų iš Bergeno.

Hanai su Benjaminu ji užsiminė norinti nusipirkti dėželę su slaptu skyreliu auksui, sidabrui ir brangakmeniams.

Taip pat nusprendė įsigyti plačią, gerą našlės lovą.

Virtuvė buvo apstatyta tik būtiniausiais rakandais. Niekas netikėjo, kad Dina ten ką nors veiktų, bet garsiai šito nesakė.

Violončelės buvo įkurdintos svetainėje. Ir viena, ir kita. Tą neeilinę dieną nutaisiusi rūškaną miną, ji pati savo rankomis pernešė jas per kiemą.

Ištuštinusi taurelę, ji atlapojo duris į verandą ir atsisėdo su Lorcho violončele tarp šlaunų.

Atsukusi joms nugarą, o veidą jūrai, ji griežė polonezus. Tarp spalvoto stiklo langų stiklinėje verandoje. O jūra, matoma pro skirtingus langus, buvo kruvina arba auksinė, žydra arba žalsva. Pasaulis nuolatos keitė spalvas.

Ant kėdžių kambario gilumoje sunėrusios rankas sėdėjo Reinsneso moterys ir klausėsi. Pirmą kartą jos surado laisvą valandėlę visos vienu metu, kad galėtų pabūti drauge.

Aš esu Dina. Jis vaikšto po mano naujai išdažytus kambarius. Palenkia galvą prie stalo ir klausosi Lorcho violončelės. Kairėje galvos pusėje turi verpetą, tokį ryškų, kad, rodos, visi plaukai srūva iš to paties taško ir kaip rudas krioklys užplūsta galvą. Jo plaukai — tirpstančių ledynų vanduo, pakeliui į jūrą virtęs šilkinėmis gijomis. Jie trykšta man į akis.

Levas!

Jis kaip senos mintys, prie kurių visąlaik sugrįžti. Tai tas pats kaip stovėti šalia Helės tvartelio ir šildyti basas kojas

šviežiam karvės blyne vėlyvą rudenį. Kai jis eina per kambarį, imu stebėtis, kad galiu judėti, išspausti garsus, jausti plaukuose vėją. Arba koją dėlioti už kojos. Iš kur randasi jėgų? Iš kur randasi visa sula, visa drėgmė? Visa, kas iš pradžių būna gaivu, bet paskui virsta šlykščia, gličia dvokiančia mase. O akmuo? Kas suteikė akmeniui begalinę tvirtybę? Kad galėtų ten pat nuolatos gulėti! O pasikartojimai. Kas sugalvojo visus tuos pasikartojimus? Garsus, kurie nuolatos skamba ta pačia derme. Begalines, dėsningas skaičių eiles. Ir šiaurės pašvaistės plaikstymąsi danguje! Visuomet tokiomis trajektorijomis, kurių aš nesuprantu. Tačiau tai turi savo sistemą. Kuri yra mįslė. Ši nuostaba, apėmusi mane, tampa lengviau pakeliama, kai jis su didžiuoju verpetu plaukuose vaikšto po mano kambarius. Jis išveja visus lauk. Nes jis matė skardį. Jis žino apie Jertrūdą. Ir vis tiek su manim kalba.

Ar jis sugrįš?

Kas aš esu? Ta, kuri gimdo šias mintis? Ar aš Dina? Ta, kuri daro, kas jai patinka?

Naktimis iš išimtininkų trobos jie girdėdavo Lorcho violončelę. Dina sukrito nelyginant žieminė bulvė, pakąsta šalnos.

Olinė pirmoji tai pastebėjo savo vanagiškomis akimis. Ir ji tiesiai šviesiai išrėžė: kad apsigyvendama mirties namuos užsitraukusi prakeiksmą. Niekas negalįs įsibrauti po tokiu stogu nenubaustas. Tokios baisios nuodėmės neuždengsi pakulomis, tapetais ir dažais. Ji neišnyks per amžius. Amen.

Tačiau visi matė, kad šis prakeiksmas turėjo Dinai ir kitokį poveikį. Jos darbo diena buvo ne trumpesnė už samdinio. Keldavosi ji brėkštant. Ir dar ilgai po vidurnakčio galėdavai matyti šešėlius jos languose ir girdėti iš stiklinės verandos sklindant muziką.

Tomas buvo įsuktas į Reinsneso kasdieninių darbų ratą. Jis galėjo užuosti Diną pro silkių statines, lydomus žuvų taukus ir Olinės duonos kvapą. Jis laimino tą dieną, kai rusas paliko namus ir Dina pradėjo dirbti kaip jautis.

Tomas uodė jos kvapą, matė jos strėnas ir stebėjosi, kad suplonėjo riešai. Kad plaukai ėmė netekti blizgesio.

Ji netgi nebeimdavo jo su savim jodinėti. Liovėsi žaidusi. Žvilgsnis pasidarė skvarbus kaip seno žvejo. O balsas suskambėdavo retai, bet būdavo neišvengiamas kaip perkūno griausmas.

Kai Dina persikėlė į išimtininkų trobą, jis tikėjosi, kad ji duos žinią.

Jos verandos durys buvo matomos tiktai nuo jūros.

Vieną dieną atėjo laku užantspauduotas laiškas. Johanui.

Buvo pavasario diena, kupina žuvėdrų klyksmo ir triukšmo, nes buvo susirinkę žmonės nuleisti į vandenį jektos, kuri turėjo išplaukti į Bergeną.

Bėgdamas nuo erzelynės, Johanas su laišku rankoj atsidūrė krautuvėje. Ten kaip tik buvo tuščia. Tada jis atplėšė laišką. Jame buvo pranešama, kad jam pagaliau paskirta nedidelė parapija Helgelano pakrantėje.

Jis nuėjo sandėlių link, prie jūros. Apžvelgė prieplaukas, ūkinius trobesius, didįjį kiemą, išimtininkų trobą, kurią žmonės buvo pradėję vadinti Dinos troba. Pasiklausė knibždėlyno pakrantėje, kur žmonės stūmė į vandenį laivą. Valstiečiai, vaikai ir šiaip prašalaičiai. Žiūrovai ir talkininkai. Andersas su vairininku vadovavo. Valdingais balsais.

Kiek tik akys užmatė, jau žaliavo pievos, siekiančios žemaūgį mišką ir kalnus. Mėlynai žalią įlanką ir kalnyną gaubė balta lyg pienas giedros miglelė.

Ir visa tai jis turės palikti?

Atsisukęs į didįjį kiemą, kurio viduryje lyg dvi akys žvilgėjo salės langai, jis pamatė alėja ateinančią Diną raudona it kraujas liemene ir vėjyje besiplaikstančiais plaukais.

Staiga jo akys pritvinko ašarų, ir jis nusigręžė, kad tai nuslėptų.

Laiškas, kurio sulaukti mažai beturėjo vilties, staiga užklupo jį lyg nuosprendis.

— Ko tu liūdi? — paklausė ji, žengdama artyn.

— Aš gavau paskyrimą, — vos girdimai atsakė jis ir pabandė pažiūrėt jai į akis.

— Kur?

Jis pasakė vietovės pavadinimą ir padavė jai laišką. Ji iš lėto jį perskaitė, tada sulankstė ir pakėlė į jį akis.

— Tavęs niekas neverčia ten vykti, — tepasakė ji ir atidavė jam laišką.

Ji skaitė jo mintis. Matė visus ženklus, jai duodamus. Ženklus, apie kuriuos vargu ar jis pats žinojo.

— Bet negi aš galiu čia likti?

— Tu mums esi reikalingas, — trumpai atsakė ji.

Jų žvilgsniai susidūrė. Jos — reikalaujantis. Jo — ieškantis. Pilnas klausimų, į kuriuos ji nedavė atsakymo.

— Vaikams reikia mokytojo, — toliau kalbėjo ji.

— Tačiau motinos ne tokia buvo valia...

— Tavo motina negalėjo nuspėti ateities. Ji nežinojo, kur tu būsi reikalingas. Ji tematė, kad tu turi kažkuo tapti.

— Ar nemanai, kad ją tai nuviltų?

— Nemanau.

— O tavęs, Dina? Koks pastorius be paskyrimo?

— Pastorių neblogai turėti šalia, — tarė ji ir sausai nusijuokė. — Be to, tavo gautoji parapija tokia menka, kad tai tiesiog įžeidimas, — pridūrė ji.

Tos pačios dienos popietę Dina tikrino prekių, vežamų į Bergeną, sąrašus. Ji vaikštinėjo po sandėlius prieplaukoje ir žiūrėjo, ko dar trūksta.

Tuomet iš sienos nužengė išsirengęs Jakobas. Jo didžiulė varpa buvo atkišta į priekį kaip ietis.

Ji pasišaipė iš jo, kad jis šitaip siūlosi. Tačiau jis liko atkakliai stovįs ir gundė ją.

— Ar pamiršai savo senąjį Jakobą? Neatsimeni, kaip giliai ir sklandžiai jis mokėdavo įsiskverbt į tave? Kad net priversdavo sukąsti dantimis antklodę, kai didžiulis geismas atimdavo tau kvapą ir žadą? Ar nebeatmeni, kaip jis tave myluodavo? Kas tas vienišas niektauškis rusas, besiblaškantis lyg nepririštas plūduras po pasaulį, palyginti su Jakobo stovinčia varpa? Ar gali jam atsakyti? Ar gali įrodyti tą rusą turint geresnį įtaisą už jo? Arba švelnesnes nei Jakobo rankas?

Jos kūne kažkas nutrūko.

— Kas tu tokia, kad lauktum to pajuodėlio, kuris net nežino, ar jam reikia į Archangelską, ar į Bergeną? — nusišaipė Jakobas.

Varpa pasidarė tokia didelė, kad užgožė prekių sąrašus. Popieriai jos rankose tirtėjo.

Aš esu Dina. Johanas išeina su manimi į jūrą. Mus neša srovė. Bet jis to nežino. Aš neskęstu. Nes Jertrūda laiko mane. Šitaip mes tramdome Jakobą. Tramdome Barabą.

Tą patį vakarą, paaiškinusi, jog reikia pakalbėti apie Reinsnesą ir Johano ateitį, ji atsinešė butelį vyno ir, šviečiant vidurnakčio saulei, į stiklinę verandą pasikvietė Johaną.

Ji norėjo jam aprodyti namą, kad jis pamatytų, kaip ji įsikūrusi. Galiausiai jis turėjo apžiūrėti ir kambarėlį su langais į jūrą, kuriame ji miega.

Jis nusekė jai iš paskos. Iškart nesumojo, kaip atsisakyti jos neužgaunant. Nes jis juk nebuvo tikras, kad ji galvoja tą patį, ką ir jis... Dina be skrupulų. Šviesiausiu paros metu ji gali pasielgti nepadoriausiu būdu. Rodyti posūniui savo miegamąjį. Prie keturių akių. Prieiti taip arti, kad jam susisuktų galva. Tarpais jis pamiršdavo, kaip tarti paprasčiausius žodžius.

Ji sugavo jį kaip katė, kuri prisvaigina paukščiuką, kad turėtų su kuo pažaisti. Valandėlę palaikė jį naguose. Pagainiojo tarp nertinės užuolaidos ir lovos. Tada ėmė artėti. Galiausiai prisilietė prie jo.

— Dina! Ne, Dina! — tvirtai ištarė jis.

Ji neatsakė. Tik akimirką pasiklausė garsų iš kiemo. Tada su baisiu goslumu užčiaupė jam burną.

Jakobas nužengė iš sienos ir pabandė apginti savo sūnų. Tačiau pavėlavo.

Iš tėvo jis buvo paveldėjęs įrankį. Nors pats buvo žemesnio ūgio ir smulkesnio sudėjimo.

Varpa pašoko aukštyn stulbinančia jėga ir dydžiu. Dailios formos, su ryškiom mėlynom kraujagyslėm. Tarsi tinklu apgaubiančiomis tai, kas veržėsi lauk.

Ji jam vadovavo.

Ne kažin kiek jis galėjo jai duoti. Neką daugiau nei galingą varpą. Jau tada, kai ji traukė nuo jo drabužius, jo sieloj atsivėrė didžiulė ertmė. Kurią jis stengėsi nuslėpti nuo jos ir savęs. Pilnas drovos. Bet mokėsi stropiai. Jis buvo ne tik Jakobo, bet ir senelio Adomo palikuonis. Jeigu jau leidosi suvedžiojamas.

Vėliau jis gulėjo nuo baltų užuolaidų raibuliuojančioje šviesoje, sunkiai gaudydamas kvapą ir suvokdamas, jog išdavė savo Dievą, savo pašaukimą ir tėvą! Ir jautėsi sklandąs nesvarus kaip erelis aukštai virš jūros.

Iš pradžių jį užplūdo gėdos jausmas, kad šitaip akivaizdžiai susikompromitavo. Ne tik išliejo savo syvus joje ir ant jos, dar guli pusnuogis ir apgailėtinas. Be to, niekaip negali atgauti kvapo.

Pažiūrėjęs į ją, jis suprato, kad šią nuodėmę turės prisiimti sau ir pats vienas už ją atgailauti. Ir pagaliau suprato savo beribį namų ilgesį per visus tuos metus, kai jis lyg pašalietis bastydavosi po Kopenhagą, nedrįsdamas parvažiuoti.

Ji sėdėjo vienmarškinė, nuogom šlaunim ir rūkydama didžiulį cigarą su šypsena jį stebėjo. Tada pamažėliais ėmė pasakoti, kaip ji pirmąkart gulėjo su Jakobu.

Iš pradžių Johaną suėmė blogumas, ir jis nežinojo, kur dėtis. Jam viskas buvo taip svetima. Žodžiai, kuriais ji pasakojo. Ir tai, kad ji kalbėjo apie jo tėvą. Paskui pasakojimas jam ėmė kelti jaudulį. Privertė žiūrėt į tėvą pro rakto skylutę.

— Tu veltui gaišai laiką mokydamasis pastoriumi, — pasakė ji ir atsilošė lovoje.

Iš įniršio jis puolė ją. Tąsė už plaukų. Plėšė marškinius. Draskė jai ranką.

Ji prisitraukė jį — ir paslėpė jo veidą sau tarp krūtų, sūpavo jį linguodama visu kūnu. Ji nieko nebesakė. Jis buvo namuose. Blogiau vis viena nebegalėjo būti.

Blogiausia jau buvo įvykę — ir nieko nebegalima pakeisti.

Kai pagaliau jis susiruošė eiti, nėjo pro užpakalines duris. Nors žmonės jau nebemiegojo ir galėjo jį pamatyti. Dina buvo neperkalbama.

— Aplinkiniais keliais vaikšto tie, kurie slapstosi. Tu neturi ko slėpti. Įsikalk tai į galvą. Tu turi teisę ateiti ir išeiti, kada man patinka. Mes valdome Reinsnesą ir viską jame.

Jis buvo tarsi nuogas nelaimėlis iš sudužusio laivo, suradęs išsigelbėjimą ant aštrių kranto akmenų.

Saulė jau buvo išsimaudžiusi jūroje. Dabar ji kilo aukštyn virš pievų.

Johanas nieko nenusimanė apie vaikus. Niekada anksčiau nebuvo su jais susidūręs.

Tai, kad stokojo patirties, buvo pusė bėdos. Tačiau jis per vėlai atkreipė į juos dėmesį, kad tarp jų galėtų užsimegzti koks nors artumas.

Jie nenustygdavo nė minutės. Nespėdavai nė prasižioti, o anuodu jau būdavo per mylią nuo tavęs ir kūnu, ir mintimis. Vykis nesivijęs.

Johanui neatrodė, kad per pamokas būtų daug išmokstama.

Benjaminas greitai surasdavo būdų, kaip užkalbėti mokytojui dantį ir įaudrinti Haną. Arba prajuokinti.

Sėdėdami prie stalo didžiajame kambaryje, jiedu mažai įgydavo knyginės išminties, bet pakankamai išmokdavo apie intrigas ir slaptus susižinojimo ženklus.

Tai virto tikra žvilgsnių kalbos, įžūlumo ir kurstymo mokykla.

Jie vargo su katekizmu ir įsakymais.

— „Negeisk savo artimo žmonos. Ir negeisk savo artimo namų, jo žemės, jo tarno arba tarnaitės, jo jaučio, jo asilo nei kitų jam priklausančių dalykų!“ — skaitė Hana savo skaidriu balseliu, pirštu vedžiodama raidžių eilutes.

— Kodėl tu neturi žmonos arba turto, Johanai? — paklausė Benjaminas, vos tik Hana stabtelėjo atsikvėpti.

— Aš neturiu žmonos, bet aš juk turiu turto, — trumpai atsakė jis.

— Kur tavo turtas, Johanai?

— Aš valdau Reinsnesą, — išsiblaškęs tarė Johanas ir linktelėjo galva, kad jis skaitytų toliau.

— Ne, Reinsnesas priklauso Dinai, — kaip kirviu nukirto berniukas.

— Taip, Reinsnesas priklauso Dinai ir man, — trumpai pasitaisė Johanas.

— Jūs gi nevedę!

— Ne, ji buvo ištekėjusi už Jakobo, kuris yra mudviejų tėvas.

— Bet Dina nėra tavo motina?

— Ne, bet mes drauge prižiūrime ir valdome Reinsnesą.

— Man dar neteko matyti, kad tu Reinsnese ką nors prižiūrėtum, — lakoniškai atsakė berniukas ir su trenksmu užvertė katekizmą.

Johanas skėlė jam antausį net nespėjęs susivokti, ką daro. Benjamino skruoste liko raudona žymė. Berniuko akys virto dviem juodomis sagutėmis.

— Tu atsiimsi už tai! — sušnypštė jis ir išlėkė pro duris. Hana nusliuogė nuo kėdės ir kaip šešėlis nubėgo pavymui.

Johanas liko stovėti šalia kėdės pusiau sugniaužta dešine ranka, jausdamas delne tvilkinantį skausmą.

Johanas suprato, jog šito reikalo nebegalima vilkinti. Jis išsitraukė laišką su karališkuoju antspaudu ir leidosi į liūdnus savo gyvenimo apmąstymus.

Jam reikėjo nuspręsti: pasitenkinti siūloma vieta ar toliau leisti dienas Reinsnese. Turint išlaikytą pastoriaus egzaminą ir šviesią galvą.

Lensmanas buvo aiškiai pasakęs, kad suaugusiam vyrui iš geros šeimos per prastas užsiėmimas mokytojauti pamotės namuose. Ir Johanas iškart susigūžė nė nebandydamas atsikirsti. Ingeborgos ir Jakobo sūnus niekada neišmoko gintis.

Johanas parašė, jog priima pasiūlymą. Jis stengėsi neturėti reikalų kontoroje ir nepasilikti su Dina dviese.

Paskutinėmis dienomis ir atsisveikinimo vakarą Dina su Johanu buvo svetimi vienas kitam. Jis nuėjo prie durų ir į niekąnežiūrėdamas burbtelėjo, kad išvyksta ryte. Andersas ir motušė Karena sėdėjo sumišę. Apsisprendimas priimti pasiūlymą įvyko pernelyg staigiai. Oras buvo alsus.

Stinė pakilo iš vietos, priėjo prie juodais rūbais vilkinčio blyškaus vyriškio ir abiem delnais sugriebusi jo ranką žemai nusilenkė.

Susijaudinęs Johanas nusigręžė ir išėjo iš kambario.

Tuoj pat pakilo Dina ir netarusi nė žodžio išsiskubino paskui jį. Pasivijo jį lipantį laiptais. Žaibo greitumu atsidūrė prie jo ir sugriebė už drabužių.

— Johanai!

— Taip!

— Man atrodo, mes ne iki galo išsikalbėjome.

— Gali būti.

— Eikš! Eime kartu...

— Ne, — sušnabždėjo jis ir apsižvalgė, tarsi sienos turėtų ausis ir akis.

— Johanai, — pašaukė ji.

— Dina, tai buvo labai didelė nuodėmė...

Jis žengė žingsnį. Laiptais aukštyn. Palipęs aukštėliau atsigrįžo ir pažvelgė į ją. Buvo permirkęs prakaitu. Tačiau išgelbėtas.

Nuo to laiko ji tapo jam šventa kekše. Jo geismų simboliu. Ji pasiliks Reinsnese ir viską valdys, o jis iškeliaus iš namų tarnauti Viešpačiui, kaip norėjusi jo motina. Nuodėmę jam teks pasiimti ir už ją atgailauti. Bet kadangi ji buvo tokių netramdomų juslių, tokia aistringa ir negalvojo apie tai, kad atstojanti jam motiną, jis sau atleido. Galbūt Viešpats suprato, kad žmogaus valia atsispirti pagundai turi ribas.

Kitą dieną jis išplaukė garlaiviu. Dina taip pat palydėjo jį iki kranto. Tai buvo retas įvykis. Ji elgėsi taip, tarsi jis būtų išvykstantis svečias.

Johanas įlipo į valtį ir atsisveikindamas kilstelėjo skrybėlę. Tada krautuvės Peteris atstūmė valtį nuo kranto.

Benjaminas turįs pasibelsti, kai nori aplankyti Diną. Taip Stinė sakė. Keletą vakarų po to, kai Dina su visa savo manta persikraustė į savo trobą, jis verkė ir nenorėjo eiti miegoti. Vėliau griebėsi apsukrios strategijos. Visą savo išmonę ir visą žavesį skyrė tam, kad išnaudotų visas paeiliui jam dar likusias namuose moteris. Pradėjo

nuo Stinės, kuri jį kiaurai permatė ir ramiu žvilgsniu priversdavo paklusti.

Po to jis įsikibo į liesą motušės Karenos skraitą. Ji buvo jo senelė. Argi ne? Ji buvo tik jo senelė! Ne Hanos. Tik jo. Šitaip jis Haną privarydavo iki ašarų, nes motušė Karena esanti vien jo nuosavybė. Su sidabriniu lazdos bumbulu, plaukų kuodeliu, nėrinių apykakle, sage — su viskuo. Ir Hana dar kartą įsitikino, kad jos padėtis namuose priklauso nuo to, ar kiti gerai jaučiasi ir ar nekreipia dėmesio į tai, kas ji tokia ir kokios jos teisės.

Motušė Karena sudrausdavo Benjaminą, tačiau turėdavo pripažinti, kad Hanos senelė ji esanti tik dėl akių.

Po to atėjo Olinės eilė. Jos neveikė giminystės ryšių ar padėties faktai, bet ją nesunkiai galėdavai sužavėti taip, kad ji pamiršdavo savo ketinimus. O tada likdavo sėdėti virtuvėje ir gerdavo arbatą su medumi, nors jau seniausiai būdavo laikas miegoti. Jeigu pakankamai tyliai prisėlindavai basomis kojomis ir pasiklausęs už durų įsitikindavai, kad Olinė triūsia viena, galėdavai bet kuriuo momentu pereiti į puolimą.

Tomas buvo dar viena galimybė. Tačiau reikėdavo nutaikyti laiką, kai jis šerdavo gyvulius. Nes Tomo kelių buvo daug, ir ne visada būdavo lengva jį pagauti. Jis pažiūrėdavo į Tomą didelėmis rimtomis akimis ir gražiai paprašydavo leisti pasėdėti ant arklio, kol jis ves jį į gardą arba į ganyklą. Jeigu to nepakakdavo, įsprausdavo savo rankutę į didžiulį Tomo gniaužtą ir paprasčiausiai būdavo šalia.

Benjaminas įprato atsistoti ant kėdės ir kambarėlyje atsidaryti langą, kuris žiūrėjo į išimtininkų trobą. Jis dar užsilipdavo ant palangės ir tylutėliai stovėdamas už lango rėmo stebeilydavo į Dinos langus.

Tačiau viskas pasibaigdavo tuo, kad ateidavo Stinė ir nuvariusi jį žemėn uždarydavo langą. Be žodžių.

— Aš tik noriu pasikalbėti su Dina, — ištardavo jis verksmingu balsu ir norėdavo vėl užlipti ant kėdės.

— Dina tokį vėlų vakarą nesikalba su vaikais, — pasakydavo Stinė ir nuvarydavo jį į lovą.

Ir staiga jis pasijusdavo per daug nuvargęs, kad dar galėtų išlieti savo pyktį. Jis tik pašniurkščiodavo ir visiškai nurimdavo, kol ji kalbėdavo vakaro maldą ir paskui jį užklodavo.

Naktyje pasislėpdavo šviesa ir žuvėdrų klyksmas. Ir jis likdavo vienas su požemio gyventojais. Turėdavo pats stengtis užmigti, kad visa tai pagaliau baigtųsi.

6 *skyrius*

SAVO GUOLYJE NAKTIMIS AŠ IEŠKOJAU TO, KURĮ MANO SIELA MYLI; IEŠKOJAU JO IR NERADAU. AŠ KELSIUOS IR APEISIU MIESTĄ; GATVĖSE IR AIKŠTĖSE IEŠKOSIU TO, KURĮ MANO SIELA MYLI. AŠ IEŠKOJAU JO IR NERADAU.

(Gg 3, 1-2)

Šviesa tais metais Diną kankino labiau nei įprastai. Visi girdėdavo ją vaikštant lauke ir po namus. Kaip žvėrį.

Viskas prasidėjo išvykus Levui. Dar labiau sustiprėjo po įvykio, kuris aiškiai parodė, kad Levas tą vasarą nesugrįš. Kadangi netikėtai sąsiauryje nuleido inkarą rusų laivas. Kapitonas su šturmanu buvo išlaipinti į krantą, kad atsikratytų kai kuriais daiktais. Su savimi jie turėjo dėžių bei statinių, ir iš pradžių visi manė, kad norima jas išmainyti arba parduoti. Tačiau tai buvo dovanos nuo vardo nepasiskelbusio draugo.

Dina iškart sumojo, kas siuntėjas ir kad dovanas siuntė dėl to, kad pats neketino atvykti.

Ten buvo puikiausių lynų Andersui ir didelė medinė dėžė knygų vokiečių kalba motušei Karenai. Olinė gavo nėrinių apykaklę su įmantriais prancūziškais raštais. Odiniame dėkle su Dinos vardu buvo natos violončelei ir pianinui. Rusų liaudies dainos ir Bethovenas.

Dina užsidarė namuose, perleisdama rusų jūreivius motušei Karenai ir Andersui.

Tačiau rusai jautėsi gerai ir niekur neskubėjo. Šturmanas visai pakenčiamai kalbėjo norvegiškai ir savo pasakojimais bei klausimais niekam neleido nuobodžiauti.

Jis žinojo, kas dedasi pasaulio politikoje bei prekyboje ir šiaurėj, ir rytuos. Tarp Rusijos ir Anglijos kilę kažkokių nesutarimų. Dėl Turkijos, matyt? Beje, su tais turkais jau seniai esama problemų. Tačiau jis negalėjo paaiškinti, dėl ko jos atsiradusios.

Andersas buvo girdėjęs, jog rusų caras Turkijos atžvilgiu elgiąsis savavališkai.

— Negalima taip savavaliauti, nors ir esi caras, — pasakė jis.

Antrąjį vakarą Dina valgė kartu su jais. Ji paskambino porą kūrinių iš naujųjų natų. Rusai dainavo taip, kad net aidėjo tarp sijų. O punšas nykte nyko.

Šturmano veidas buvo apžėlęs barzda, stambus, guviom akim. Nebe pirmos jaunystės, bet vis dar pilnas jėgų. Ausys nepaprastai didelės, su gluminančiu atkaklumu lendančios iš plaukų ir barzdos puošmens. Rankos kilnojo įrankius ir taures lyg žaisliukus.

Pamažu kompanija išsijudino. Kai motušė Karena išėjo ilsėtis, salonas dar ilgai skendėjo cigarų dūmuose.

Pro atvirus langus juos pasiekdavo žuvėdrų klyksmas. O šviesa plunksnos lengvumu gulė ant grubių milo drabužių. Atidengė jūrininko odos įdegimą, žaidė Stinės rusvais skruostais ir tamsiomis akimis. Peršoko ant Dinos rankų, bėgiojančių klavišais. Ir paglostė Jakobo auksinį žiedą, kurį Dina mūvėjo ant kairiosios rankos didžiojo piršto.

Stinės gagos, pakreipusios galveles, žvilgančiomis akimis ir virpindamos krūtinėlių plunksnas, klausėsi balsų ir stiklo džingsėjimo viduje. Buvo gegužės mėnuo, o pietų dangus ką tik užgimęs.

Dina pabandė iš rusų išgauti, kaip jų denyje atsidūrusios Levo dovanos. Tačiau to niekas dorai nežinojo. Ji neatlyžo.

Galų gale šturmanas pasakė, jog dovanos buvo pakrautos Hamerfeste. Iš kito rusų laivo, kuris plaukė į rytus. Apie siuntėją niekas negalėjo papasakoti. Tačiau jie buvo gavę tikslų paaiškinimą, kur krovinys turi būti pristatytas. Ir dar buvo pridurta, kad jie ten būsią maloniai ir svetingai sutikti!

Naujasis Reinsneso krautuvės vedėjas energingai pakinkavo galva. Tai buvo liesas trisdešimtmetis vyriškis retais plaukais. Pakumpusia nugara ir akimis, tuo pat metu žiūrinčiomis į skirtingas puses. Jis nešiojo monoklį ir laikrodžio grandinėlę. Dabar, po geresnių pietų ir trejeto taurių punšo, šis vyrukas atskleidė tokias savo puses, kurių jie nebuvo pastebėję anksčiau. Jis juokėsi!

Ir dar jiems nespėjus atsitokėti, ėmė pasakoti istoriją apie pirklį iš Bergeno, kuris matęs rusus perkant didelius kiekius krucifiksų, pagamintų iš prastos rūšies beicuoto medžio, ir paveikslų iš kaltinės paauksuotos žalvario skardos. Jie išsiveždavę visa tai, kai grįždavo į savo laivus.

Kitais metais jis apsirūpino dėže, pilna panašių krucifiksų ir paveikslų, tikėdamasis padaryti gerą biznį. Bet rusai jų nenorėjo imti. Kai jis paklausė kodėl, jam atsakė, kad Kristus palenkęs galvą į kairę pusę ir esąs bebarzdis kaip vaikas! Rusai atsisakė juokingo vokiško Kristaus! Jiems neatrodė, kad toks galėtų pagelbėti rusų jūreiviui. Tačiau pirklys nesutriko. Jis tuoj pat kreipėsi į šiaurės norvegus, kurie tarėsi puikiai apsipirkę įsigydami krucifiksus už pusę kainos. Jie

buvo gryni liuteronai, tad jiems nereikėjo Kristaus su barzda. Ir Kristaus atvaizdą netrukus galėjai išvysti visuose pakrantės namuose.

Visi iš širdies pasijuokė. O Andersas prisiminė matęs ne vieną jų tose vietose, kur teko lankytis. Vadinasi, istorija galėjo būti ir nepramanyta.

Rusų kapitonas turėjo kitokios patirties, susijusios su šiaurės norvegais ir prekyba. Taip pat barzdomis.

Visi išgėrė už prekybinius ryšius ir svetingumą. Po to jie išgėrė už miežius iš Kolos, kurie buvo labai geros kokybės ir subręsdavo greičiau už miežius iš kitų kraštų.

Po kiek laiko kompanija išsijudino į lauką pažiūrėti naktinės saulės. Ji jau kybojo virš skardžio — ten, kur pražuvo Jakobas.

Dina dar kartą pabandė iškvosti šturmaną, šiek tiek kalbantį norvegiškai, apie Levą.

Tačiau vyriškis apgailestaudamas papurtė galvą.

Eidama pro šalį, ji paspyrė akmenį, nervingu judesiu pasitaisė sijoną ir paprašė perduoti Levui linkėjimų ir pasakyti, kad jis laukiamas iki Kalėdų. Jeigu iki to laiko nepasirodysiąs, dovanos nieko nebepadėsiančios.

Šturmanas stabtelėjo ir paėmė jos ranką.

— Kantrybės, Reinsneso Dina. Kantrybės!

Nieko nelaukusi Dina palinkėjo labos nakties. Nuėjo į arklidę ir atrišo Juodį. Jis buvo nepatenkintas.

Ji susirado virvagalį, susirišo sijoną, tada užšoko ant arklio ir pasileido risčia beržynėlio link. Kartą ji paragino arklį batų galais. Juodis išrietė kaklą ir sužvingo. Tuomet pavasarinis vėjas pasigavo jo karčius. Jie nuskriejo.

Ant plikų uolų šalia valčių prieplaukos stovėjo rusų jūreiviai ir išpūtę akis žiūrėjo į Reinsneso šeimininkę. Šturmanas pasakė, kad ji turinti daugiau rusiškos dvasios nei jų pačių moterys, ir pasiglostė barzdą.

— Ji per daug vyriška, — tarė kapitonas. — Rūko cigarus ir sėdi kaip vyras!

— Tačiau ji turi nuostabius rausvus nagučius, — pasakė antrasis kapitono padėjėjas ir garsiai atsiraugėjo.

Tuomet jie įlipo į valtį ir nusiyrė prie savo didžiulio laivo. Jis stovėjo mėgaudamasis visiška ramybe.

Orą pripildė daugiabalsiai garsai ir nuskriejo tolyn. Ritmiška, graudžia ir negirdėta melodija. Beveik švelnia. Tarytum būtų dainavę vaikui.

Tą gegužės naktį buvo nuspręsta. Ji plauks jekta į Bergeną. Po tokio sprendimo naktis pasidarė verta miego.

Ji apgręžė žirgą ir parjojo namo.

Pelkės ruošėsi žydėti. Palei upės vagą stovėjo žirginiais apsikarstę beržai.

Iš didžiojo namo virtuvės kilo plonas dūmelis. Vadinasi, Olinė jau ant kojų ir pakūrė krosnį lauko darbininkų pusryčiams.

Jai nusiaunant batus, atėjo Jakobas. Prisiminė, kaip jie drauge keliavo į Bergeną. Kaip jodinėjo svečių lovoje Helgelane pakeliui į šiaurę.

Tačiau Jakobas aiškiai nerimavo, kad ji rengiasi į kelionę. Nes Bergene pilna vyrų. Palei visą pakrantę — vyrai. Visur daugybė vyrų.

Kai jekta jau buvo beveik paruošta kelionei į Bergeną, Dina pasiskelbė vyksianti drauge.

Motušė Karena neslėpė pasibaisėjimo šia naujiena, likus vos trims dienoms iki planuojamo išvykimo.

— Neatsakinga taip išvykti strimgalviais, mieloji Dina! Krautuvės vedėjas dar nepakankami įgudęs, kad galėtų vienas atsakyti už buhalteriją ir prekes. O kas prižiūrės šienapjūtę ir gyvulius, jei Tomas vyks sykiu?

— Žmogus, kuris kiekvieną mielą šeštadienį gali pereiti kalnus aplankyti tėvo ir grįžti atgal kiekvieną sekmadienį, bet kokiu oru ir bet kokiais keliais, tikriausiai sugebės pasirūpinti negyvais daiktais lentynose ir spintose. O Tomas... niekur neplauks.

— Bet, Dina, šiom dienom jis apie nieką daugiau ir nekalba.

— Bus taip, kaip pasakiau. Jeigu aš išvažiuoju, be Tomo bus sunku apsieiti. Jis lieka namuos!

— Bet kodėl tu taip staiga užsidegei į Bergeną? Kodėl anksčiau nieko nesakei?

— Man viskas įsiėdė iki gyvo kaulo! — piktai atrėžė Dina ir buvo benueinanti.

Dina buvo pakviesta į motušės Karenos kambarėlį. Senoji sėdėjo švelnioje vakaro šviesoje šalia lango. Tačiau jos nusiteikimas buvo kitoks.

— Tu per daug dirbai. Tau reikia porą dienų pailsėti. Tai aš galiu suprasti... Tačiau vykti į Bergeną nėra poilsinė kelionė. Juk pati žinai.

— Aš negaliu visą amžių smirsti tame Reinsnese! Metai iš metų! Man reikia pamatyti ką nors nauja! — išrėkė ji kiekvieną žodį skyrium. Tarsi tik dabar suvokusi, kaip jai iš tikrųjų yra.

— Aš mačiau, kad tau kažkas negerai... bet kad šitaip blogai... To nežinojau.

Dina delsė išeiti. Stovėjo lyg ant adatų.

— Tu jauna būdama daug keliavai, motuše Karena?

— Taip.

— Tai ar teisinga, kad aš pasmerkta visą gyvenimą tupėti vienoj vietoj? Aš privalau elgtis taip, kaip man patinka, nes kitaip darausi pavojinga. Ar supranti?

— Aš suprantu, kad tau gali rodytis, jog per mažai gauni iš gyvenimo. Galbūt tau vertėtų susirasti vyrą? Lankytis kiek dažniau Stranstede? Pas lensmaną? Pas pažįstamus Tjelsune?

— Nėra ten ko važinėti. Verti dėmesio vyrai nesiveisia beržų brūzgynuose apie Tjelsuną ar Kvefiordą! — sausai atrėžė Dina. — Motušė Karena pati našlauji nuo to laiko, kai čia atsikraustei.

— Taip, bet aš neturėjau ūkio, licenzijos svečių namams atidaryti ir laivų. Nebuvau atsakinga už šeimyną, gyvulius ir prekybą.

— Kol čia pakanka žmonių, nelakstysiu po apylinkes ir neieškosiu, kas man paskui nurodinėtų, kaip turiu tvarkytis. Geriau jau pakeliauti savo malonumui...

— Bet tu taip staigiai sugalvojai, Dina?

— Reikia tik nepalikti laiko dvejonėms, — atsakė ji.

Ir ji išnyko.

Tomas jau susikrovė skrynelę. Jis dar nė karto nebuvo išvykęs už parapijos ribų. Džiugus laukimas kirbėjo visame kūne. Toks jausmas, tarsi gulėtum skruzdėlyne.

Apie kelionę jis pasigyrė žmonėms, kurie užeidavo į krautuvę. Parvažiavęs į namus Helėje, gavo tėvų palaiminimą ir buvo išruoštas seserų. Olinė su Stine abidvi savaip pasirūpino, kad jo kelioninėje skrynelėje netrūktų gėrybių. Jis stovėjo šukuodamas arklius ir dėstė arklidės bernui visus patarimus bei taisykles.

Tuomet į arklidę įėjo Dina.

Ji pastovėjo valandėlę žiūrėdama į jį, tada draugiškai tarė:

— Kai baigsi, Tomai, gali užeit į stiklinę verandą atsigerti aviečių sulčių.

— Gerai, ačiū! — padėkojo Tomas ir nuleido šepetį. Arklidės bernas net prisimerkęs pažiūrėjo į jį. Jausdamas didelę pagarbą, kad įmanoma būti pakviestam į Dinos stiklinę verandą.

Tomas ėjo tikėdamasis, kad jo laukia pripažinimas. Pasimatymas. Kuris tačiau buvo ne kas kita, kaip tik trumpas dalykiškas paaiškinimas, kad vis dėlto jis negalįs vykti kartu, nes reikalingas ūkyje.

— Bet Dina! Kaip taip gali būti, kai aš viską suplanavau, paskirsčiau darbus žmonėms ir nusamdžiau naują gyvulių šėriką, kuris moka dirbti ir tvarte, ir arklidėje? Mano tėvas ateis padėti per šienapjūtę, o Karlas Olsa iš Neso atvažiuos su abiem sūnumis ir padirbs kur kas daugiau, negu jam priklauso darbadienių. Aš tavęs nesuprantu!

— Nėra čia ko nesuprasti! — atrėžė ji. — Aš pati išvykstu. O tada negali tu!

Tomas sėdėjo ant kėdės prie atvirų verandos durų, pasistatęs priešais save ant stalo pusiau nugertą stiklinę aviečių sulčių.

Saulė tvieskė jam tiesiai į veidą. Jis jautė, kaip po storais marškiniais kūną pila prakaitas.

Tada jis pakilo nuo kėdės. Pasiėmė kepurę ir pastūmė stiklinę į stalo vidurį.

— Tai šit kaip — Dina sumanė pakeliauti! Ir dėl to nebegali Tomas? Nuo kada Tomas pasidarė toks nepamainomas? Jeigu galima paklausti?

— Tomas toli gražu nėra nepamainomas, — tyliai ištarė Dina. Ji taip pat atsistojo. Pakilo per pusę galvos virš jo.

— Ką nori pasakyti? Tai kodėl aš tada..?

— Nepamainomi yra tik žmonės, kurie daro tai, kas jiems privalu daryti! — atrėžė ji.

Tomas nusisuko nuo jos. Išėjo lauk. Pro duris. Verandos laiptais žemyn. Gniauždamas baltai dažytus turėklus su ochros pagražinimais. Tarsi tai būtų priešas, kuriam jis bando atimti gyvybę. Jis nuėjo tiesiai į klėtelę, atsisėdo ant gulto ir susimąstė, ką jam veikti. Buvo kilusi mintis susikrauti maišą, pasiimti skrynelę su visu turtu ir keliauti į Stranstedą ieškoti kito darbo. Bet kas gi ims berną, kuris be mažiausios priežasties pabėgo iš Reinsneso?

Jis užėjo trumpam pas Olinę į virtuvę. Ji jau viską žinojo. Nieko neklausinėjo. Tik išvirė stiprokos „gydomosios“ kavos vidury baltos saulėtos dienos. Vyriškis su viena ruda ir viena mėlyna akimi atrodė nekaip.

Kai jis nepratardamas nė žodžio išsėdėjo tiek, kiek trunka užmaišyti kvietinę tešlą, Olinė nebeišlaikė:

— Turiu pasakyti, kad nors ir raudonplaukis, esi pakantus ir protingas žmogus.

Tomas pakėlė į ją akis. Labai nenorom. Vis dėlto išsišiepė. Pasigirdo kartus juokas, kuris prasidėjo kažkur žemai, kilo aukštyn ir veržėsi lauk.

— Dina nei iš šio, nei iš to užsimanė vykti į Bergeną, o man tada nevalia! Ar Olinė tai girdėjo?

— Taip, ko tik Olinė neprisiklauso...

— Ar gali paaiškinti, ką visa tai reiškia? — niūriai paklausė jis.

— Kai Nylso nebėra, Dina ėmė kankinti Tomą.

Tomas akimirksniu išblyško. Virtuvė jam buvo netinkama vieta. Jis padėkojo ir išėjo. Bet ne į Stranstedą.

Tą dieną, kai jekta išplaukė pietuosna, Tomas buvo miške.

7 skyrius

AŠ ATSTŪMIAU SAVO MYLIMAJAM SAVO DURŲ VELKĘ, BET JIS BUVO PASITRAUKĘS IR NUĖJĘS ŠALIN. MANO SIELA SUTIRPO, KAI JIS PRABILO. AŠ IEŠKOJAU IR NERADAU JO, ŠAUKIAU, BET JIS MAN NEATSILIEPĖ.

(Gg 5, 6)

Žmonės ėmė kalbėti apie karą. Jis pakilo staiga tarsi tešla geldoje. Baltoji jūra tą vasarą buvo užblokuota, ir rusų laivai neatplaukė su miltais. Jau seniai sklido gandai, jog padėtis esanti tokia rimta, kad Tromsės pirkliai patys baudėsi vykti į rytus miltų. Žmonės net labai norėdami negalėjo suprasti, kodėl karas Kryme taip stipriai atsiliepė žmonėms šiaurės kraštuose.

Tuo metu Reinsneso jekta „Motušė Karena" buvo pasiruošusi išplaukti pietuosna į Bergeną. Ji Jakobui kažkada atsiėjo net 3000 talerių. Jis įsigijo ją tais pačiais metais, kai pamatė Diną griežiant violončele Fagernese.

Burlaivis buvo 24 uolekčių ilgio ir galėjo paimti iki 4000 pūdų žuvų.

Jakobui atrodė, kad jam pavyko nusipirkti gerą žvejybinę jektą, ir ja labai džiaugėsi.

Įgula dažniausiai būdavo iš dešimties žmonių.

Praėjo nemažai metų. Laivo spalva patamsėjo, tačiau jis vis dar galėjo stovėti ant vandens pilnai pakrautas ir sunkus, laukdamas paskutinių dėžių su maistu, trūkstamos įrangos ir žmonių. Jis buvo gerai pastatytas ir pakankamai tvirtas, kad išlaikytų savo krovinį bet kokiu oru. Platus, su dvigubais špantais ir stipriomis geležinėmis vinimis.

Plokščiame laivagalyje buvo baltai nudažytas jutas su apvaliais langais. Jakobas paprašė vieną pažįstamą iš Ranos pagražinti ją rokokiniais ornamentais ir seno pavyzdžio puošyba. Nes Jakobas nemėgo, kai pagal naują madą buvo dedami keturkampiai langai. Jis tvirtino, jog kvadratams laive ne vieta. Tai esą nesuderinama nei su tikėjimu vaiduokliais, nei su Dievo garbinimu.

Andersas neprieštaravo. Labiausiai jam rūpėjo burių įranga, vairas ir laivo keliamoji galia. Taip buvo ir dabar. Juto viduje buvo du gultai ir stalas. Gultai turėjo užtraukiamas užuolaidėles ir buvo pakankamai platūs, kad bėdai prispyrus galima būtų išsitekti dviese.

Ten turėjo gyventi Dina ir Andersas. Neseniai įspėtas šturmanas gavo persikraustyti į ankštą įgulos kajutę laivo priekyje. Šturmanas Antonas neparodė jokio nepasitenkinimo.

Virš juto ir laivapriekio kajutės ėjo tvirtas denis su neaukštais škancais. O šiaip laivas buvo atviras, labiau pritaikytas kroviniams vežti nei ištaigingoms kelionėms.

Dabar jis stovėjo ant vandens kaip reikiant pakrautas: vyrai šį darbą dirbo ne pirmą kartą.

Sunkios žuvų taukų statinės ir kailių krūvos — triume. Džiovintos žuvys buvo sukrautos viršuje palei stiebą. Jų krūva iškilo virš turėklų, todėl turėjo būti apdengta nuo drėgmės ir jūros purslų.

Stipri lentinė pertvara, einanti išilgai borto tarp juto ir laivapriekio kajutės, saugojo krovinį nuo jūros ir lietaus.

Stiebas buvo Jakobo pasididžiavimas. Pagamintas iš vieno medžio kamieno, jis styrojo aukštai virš borto. Jakobas pats vyko į Namsosą jo išsirinkti. Stiebą laikė šeši vantai, be to, dar fordūnai ir štagai. Apačioje, ant kilio, jis buvo įstatytas į galingą medžio trinką.

Rėjinė burė buvo 12 metrų pločio ir 16 metrų ilgio. Jeigu prireikdavo sumažinti burės plotą, būdavo sutraukiami rifai. Per smarkią audrą dažnai tekdavo nuleisti visą burę.

Tačiau reikalui esant, galima buvo iškelti ir topburę. Tuomet visa įgula supuldavo tempti talės.

Ant vėliavos stiebo laivagalyje tebekabojo senoji danų vėliava su norvegišku liūtu. Tai buvo daroma motušės Karenos garbei. Ji niekaip negalėjo susitaikyti su tuo švedų Oskaru. Tvirtindavo, niekada per daug į tai nesigilindama, jog jis esąs pernelyg lengvabūdiškas. Su Andersu ne kartą ta tema diskutavo. Tačiau danų vėliava ir toliau plevėsavo jektoje „Motušė Karena“, nors iš to buvo nuolat šaipomasi visoje pakrantėje plaukiant į pietus Bergeno link. Jos norų buvo paisoma, nes susipykęs su krikštamote galėjai prisišaukti kokią nelaimę.

Šturmanas buvo vardu Antonas Donsas. Tvirtai sudėtas, neaukštas vyriškis nestokojo aštraus proto, o juo labiau humoro jausmo. Tačiau neatsirasdavo nė vieno, kuris išdrįstų jam per nosį braukyti. Mat charakterį turėjo dvilypį. Ir kasmetiniai įniršio protrūkiai dažniausiai ištikdavo jį kelionėje į Bergeną. Ypač jeigu koks vyrukas pasirodydavo esąs sukčius ir menkysta.

Girtuokliauti jūroje buvo mirtina nuodėmė. Reikalui esant, jis pats ir prilupdavo tokį valkatą. Niekada nelaukdavo, kol vargšas

tiek prasiblaivys, kad galėtų gintis. Tad vienerios pagirios Antono Donso vadovaujamoje „Motušėje Karenoje" būdavo tokios pat sunkios kaip septynerios sėdint pas krosnį su žmona.

Geri šturmanai nesimėtė, todėl Antoną Donsą vertėjo tausoti. Ėjo kalbos, kad pakrantę pažįsta ne blogiau kaip pastorius Bibliją.

Jis buvo gana tylus ir santūrus pučiant ramiam vėjui, tačiau kilus audrai dažniausiai eidavo išvien ir su blogosiomis, ir su gerosiomis jėgomis.

Žmonės kalbėjo, kad kartą jaunystėje jis nesėkmingai užplaukęs ant uolos ir prasėdėjęs ten tris paras, kol jį kažkas surado. To pakakę visam gyvenimui.

Manevruoti tokia didele jekta, turinčia nemažą takelažą, buvo menas. Ypač kai pakilęs stiprus vėjas nežmoniškai ištempdavo bures. Čia jau ir Dievas nepadėtų, jei neturėtum patyrusio šturmano. Tokio, kuris nusimanytų apie burių rifus, povandenines uolas ir sugebėtų nustatyti vėjo kryptį.

Buvo pasakojama, jog kartą Antonas jekta iš Bergeno į Tromsę nuplaukęs per šešias paras. „Tam vien palankaus vėjo neužtektų", — krizeno Andersas.

Benjaminas stovėjo ant lango išimtininkų troboje ir žiūrėjo į sumaištį prie „Motušės Karenos". Jis buvo įtūžęs ir nepaguodžiamas.

Dinos kelioninė skrynelė jau buvo nuplukdyta į laivą ir pastatyta kajutėje. Dina rengėsi išplaukti kaži kur toli į Bergeną! Tai buvo nepakeliama.

Dina privalėjo būti Reinsnese. Kitaip viskas griūna.

Jis puolė ją visais įmanomais būdais. Verkė ir plūdo. Nuo tada, kai sužinojo ją išvykstant, visą berniuko kūnelį lyg drugys krėtė.

Ji nesijuokė iš jo įniršio. Tik tvirtai suimdavo dešine ranka už sprando ir suspausdavo netardama nė žodžio.

Iš pradžių jis nesuprato, ką tai reiškia. Bet paskui jam pasidarė aišku, jog tai turėjo būti savotiška paguoda.

Ji nežadėjo nupirksianti jam kokių nors daiktų, nežadėjo greitai sugrįšianti. Nesakė, jog jai būtina išvažiuoti.

O kai jis išpyškino, kad nė viena moteris neplaukia į Bergeną, ji tik pasakė:

— Taip, Benjaminai, nė viena moteris neplaukia į Bergeną.

— Tai kodėl Dina turi plaukti?

— Todėl, kad ji taip nusprendė, Benjaminai. Kol manęs nebus, gali gyventi mano troboje ir saugoti violončeles.

— Ne, Dinos troboje yra numirėlių.

— Kas taip sakė?
— Olinė.
— Gali perduoti Olinei, kad ten ne daugiau numirėlių, negu jų telpa jos antpirštyje.
— Nylsas pasikorė troboje ant sijos!
— Teisybė.
— Tada ten turi būti numirėlis.
— Visai ne. Jį juk nukabino, paguldė į karstą ir išvežė į kapus.
— Ar tikrai?
— Taip. Negi neatsimeni?
— Iš kur Dina žino, kad numirėlis nebesugrįš?
— Ji gyvena troboje ir mato tą siją dieną naktį.
— Bet tu sakei, kad Jakobas visada čia būna, nors jis ir miręs...
— Tai visai kas kita.
— Kodėl?
— Jakobas yra tavo tėvas, vaikeli. Jis negali pasitikėti, kad angelai vieni sugebės tave, tokį laukinuką, apsaugoti.
— Aš nenoriu, kad Jakobas čia būtų! Jis taip pat numirėlis! Liepk jam plaukti su tavim į Bergeną!
— Man gali būti daug vargo su juo. Bet aš taip ir padarysiu — dėl tavęs. Aš jį pasiimsiu!
Berniukas nusišluostė snarglį ir ašaras į švarių marškinių rankovę — pamiršęs, kad Dinos tokie dalykai nejaudina. Už tai pykdavo Stinė.
— Bet Dina juk dar gali apsigalvoti ir likti namuos! — subliuvo jis pastebėjęs, kad pokalbis pakrypo jam netikėta linkme.
— Ne.
— Tada aš nuvažiuosiu pas lensmaną ir pasakysiu, kad tu išplauki, — išrėžė jis.
— Lensmanui tokie dalykai nerūpi. Pasiraitok rankoves ir padėk man nunešti štai šią dėžę su skrybėlėmis, Benjaminai.
— Aš ją išmesiu į jūrą!
— Neverta.
— Vis tiek išmesiu!
— Aš girdžiu.
Jis pastvėrė dėžę abiem rankom ir nesitverdamas pykčiu ėmė ją tempti grindimis durų link.
— Kai tu grįši, manęs čia nebus, — triumfuodamas pasakė jis.
— Kurgi tu būsi?
— Nesakysiu!
— Tada man bus sunku tave surasti.

— Gali atsitikti, kad aš būsiu miręs!
— Tai būtų trumpas gyvenimas.
— Man nusispjaut.
— Į gyvenimą niekam nevalia spjaut.
— O man nusispjaut! Aš vaidensiuos! Atsimink.
— Aš tikiuosi, nes tada galėsiu tave matyti.

Jis vis dar šniurkščiojo nosimi, kol jie ėjo į prieplauką, kranto pašiūrių link.

Beveik priėjus būrelį žmonių, kurie stovėjo ir laukė, kad galėtų pamojuoti išplaukiantiems, jis gailiu balseliu paklausė:

— Kada tu grįši namo, Dina?

Ji pasilenkė prie jo ir vėl kietai suėmė už sprando, o laisvąja ranka pakedeno jam plaukus.

— Dar nesibaigus rugpjūčiui, jei palinkėsi mums gero vėjo, — žvaliai atsakė ji.

— Aš Dinai nemojuosiu!

— Per daug būtų iš tavęs to reikalauti, — rimtai pasakė Dina ir atgręžė jo veidelį į save. — Gali eiti paspardyti akmenų, tai padeda.

Taip jie išsiskyrė. Jis neapkabino jos. Tik nubėgo tolyn įkalnėn. Marškinėlių skvernai buvo jo sparneliai.

Tą dieną jis nenorėjo matyti Hanos.

Vakare jis buvo nesukalbamas, o galiausiai pasislėpė, ir visi turėjo eiti jo ieškoti. Jis buvo išbartas ir susilaukė nemaža dėmesio. Paskui leidosi paguodžiamas ant Stinės kelių.

— Dina šlamštas! Man ji nė kiek nerūpi! — bambėjo jis tol, kol užmigo.

Metų pradžioje „Motušė Karena“ dar buvo išplaukusi į jūrą. Andersas žvejojo prie Lofoteno salų. Ten jis aprūpino žuvimi Helgelano ir Saltdaleno gyventojus.

Jis aptarnavo dvidešimt laivų kompanijų ir į namus parsivežė nemažą žuvų, ikrų ir kepenų krovinį. Taip pat buvo išnuomojęs laivą porai laivų kompanijų ir už tai gavo savo pajų.

Dina patenkinta kumštelėjo jam į pašonę, kai jis parplaukė į namus. Jie suprasdavo vienas kito ženklus.

Andersas stengdavosi su krovinių siuntėjais sudaryti jiems palankias sutartis. Jeigu neturėdavo laive tiek vietos, kad galėtų užtikrinti saugų prekės pristatymą, pasirūpindavo, kad krovinį paimtų kitas škiperis.

Dinai padedant, buvo žiūrima drausmės, kad ir siuntėjai laikytųsi sutarties sąlygų ir neitų su savo prekėmis pas kitus.

Vieną kartą Dina prisiteisė baudą nuostoliams padengti, kai jai buvo nusuktas žadėtas krovinys. Vienas siuntėjas iš Stranstedo apmovė Andersą, savo džiovintas žuvis atiduodamas vežti škiperiui iš Kvefjūro.

Ėjo kalbos, jog išreikalauti tokius dalykus esą žymiai lengviau lensmano dukrai nei kam nors kitam.

Jie pateko į visą jektų flotilę iš keturių laivų, kurie traukė į pietus, Bergeno link. Dvi jektos plaukė iš dar tolimesnės šiaurės ir prisivijo juos, nes buvo greitesnės. Trys laivai prisidėjo prie jų Vestfiorde. Oras buvo pakenčiamas, pūtė šiaurės rytų vėjas.

Nuotaika buvo gera. Kiekvienas žinojo savo darbą ir turėjo dalį krovinio, kurio saugumu rūpinosi. Dėl šviesos buvo galima plaukti ne tik dieną. Įgulos nariai pasikeisdami dirbdavo ištisą parą.

Tarp špantų slūgsojo Reinsneso derlius. Dešimt statinių su plunksnomis ir pūkais. Kuriuos rinko, valė ir pakavo Stinė. Penkiasdešimt ankerių* geltonųjų gervuogių uogienės, kuriai uogas rinko šeimyna, virė ir cukrų bėrė Olinė. Ji buvo prižiūrima ir saugoma per žiemą, kol stovėjo rūsyje. Kad neapaugtų pelėsiais ir kitais parazitais, kurie prastina prekę. Penkiasdešimt elnio kailių ir du ankeriai elnienos, išmainyti arba nupirkti iš samų, kai jie keliavo pro šalį ir norėjo įsigyti maisto produktų. Tomas siuntė tetervinų ir lapių kailių. Buvo septyniasdešimt penkios statinaitės su žuvų taukais ir du tūkstančiai pūdų džiovintų žuvų.

Dina dažnai stovėdavo ant denio ir žiūrėdavo, kaip pro šalį slenka kalnai ir uolos. Ji persimainė. Vėjas juokėsi jai, ir viskas, kas ją erzino bei siutino Reinsnese, dabar nuskendo kilvateryje nelyginant kačiukai.

— Visi turėtų gyventi kaip tu, Andersai! Kaip gali nesidžiaugti tokiu gyvenimu! — sušuko ji nuo juto durų, o Vestfjūro fiordas vienu akimoju išplatėjo ir virto jūra.

Andersas atsisuko ir pažvelgė į ją prisimerkęs nuo stiprios saulės šviesos. Jo stambus valingas smakras buvo išsišovęs į priekį. Po to jis ėmėsi savo darbo.

*ankeris — senas skysčių matas Norvegijoje, lygus 38,6 l.

Jie su Dina dalinosi kajute ir stalu, drauge išlenkdavo ir po vieną kitą stiklelį. Tarp jųdviejų tvyrojo įpareigojantis laisvumas. Keista, bet jis nė kiek nesidrovėjo moteriškos kompanijos. Nekrėsdavo iš to juokų. Tačiau intuityviai nujautė moterų būdą. Prieš įeidamas visuomet pasibelsdavo ir laukdavo atsakymo. O darbinį kombinezoną ir neperšlampamus rūbus kabindavo lauke po juto stogu.

Kai Dina pirmą kartą plaukė su Andersu, šis buvo nusiųstas įgulos kajutėn. Jakobas ir ji didžiąją kelio dalį ritinėjosi lovoje. Šitaip jie net nepastebėjo, kad Vestfiorde pūtė ne visai gaivūs vėjai. Šįkart Jakobas turėjo tenkintis deniu. O Dina su aštriomis vilkės juslėmis stebėjo tvirtą Anderso apatinį žandikaulį ir švelnias lūpas.

8 skyrius

JIS IŠGELBĖS BETURTĮ IŠ JO SUSPAUDIMO IR ATIDENGS SIELVARTE JO AUSĮ.

(Job 36, 15)

Rūkas avikailio kepurėmis padabino septynias kalnų viršūnes. Šturmanas žinojo, kur jiems geriausia prisišvartuoti. Juos užplūdo kvapai ir vaizdai, nuo seno pažįstami ir viliojantys. Keletui mėnesių jie buvo priversti laikinai nugramzdinti juos į užmarštį. Dabar vėl viskas iškilo. Senų lūkesčių pavasarinis potvynis — ir naujas sugrįžimas.

Vyrai dirbo savo darbus, mėgaudamiesi pažadėtosios žemės vaizdais. Prieplaukos! Miestas! Jektos ir didesni laivai stovėjo šonas prie šono. Užgoždamos ratų dardesį grindiniu, įlankoje skardėjo žvalios komandos.

Tarpais imdavo gailiai čirpti talės, kylančios virš atvirų sandėlio durų. Jie rikiavosi vienas greta kito. Didingai ir oriai, tarsi amžinas gamtovaizdis, juosė visą įlanką. Pilka Bergenhuso tvirtovė panėšėjo į milžiną, atgulusį iki pat savo dienų galo. Stūksojo visiems ant akių. Paties kalno nejudrus brolis.

Dar jiems neradus kur prisišvartuoti, prie jektos šono prigužėjo valtelių.

Guvios ir žvalios Bergeno moteriškaitės atplaukė pasiūlyti riestainių. Skambant juokui ir šūksniams, vyrai joms padėjo užlipti ant denio.

Abiem rankom jos laikė įsitvėrusios pintinių. Ir galėjai beveik pamanyti, kad jos verčiau sutiktų pulti į jūrą negu atiduoti nors vieną riestainėlį veltui. Tačiau kai prekyba buvo baigta, po skarelėmis ir kykais atsivėrė plačios šypsenos. Tada atėjo magaryčių ir nekalto flirto eilė.

Dar visai jaunutė Bergeno mergina apsižergė turėklus. Buvo su ryškia mėlyna šilkine kepuraite, papuošta purpurinėmis gaidžio plunksnomis, ir žalsva atlasine suknele. Ji darė gėdą visoms elegantiškoms bergenietėms.

Dina net pašiurpo nuo tokio vaizdo. Ji su Andersu linksmai susižvelgė, kai Antonas puolė liaupsinti panelę ir jos riestainius.

Saulė spindėjo tarsi nauja moneta tviskančioje piniginėje. Vyrai persirengė baltais marškiniais. Ta proga susišukavo plaukus ir buvo be kepurių.

Pasiekti kelionės tikslą — visuomet šventė.

Dina buvo su plačiakrašte skrybėle ir žaliu kelioniniu kostiumėliu. Ta proga ji net susisegė plaukus. Iš po skrybėlės jie tarsi netyčia krito sunkiomis vilnimis.

Andersas erzino ją dėl puošnių rūbų ir šukuosenos.

— Dabar tapai padoria škiperio našle! — gėrėdamasis pasakė jis, kai ji išėjo ant denio.

— Tu gerokai pakelsi mūsų žuvų kainą, — pridūrė jis.

Ji pažiūrėjo į jį ugningu žvilgsniu ir lenta, permesta į gretimą jektą, išlipo į krantą. Tačiau kai jiedu ėjo prieplaukomis, ji tvirtai įsikibo jam į parankę.

Šnerves kuteno neįprasti kvapai. Net jūros kvapas čia buvo kitoks. Sumišęs su puvėsių, latakų, dervuotų laivų ir žuvų tvaiku. Prekystaliai palei visą uostą lūžte lūžo nuo visokiausių prekių. Ir viskas skleidė gaižų daugialypį miesto dvoką.

Priešais dirbtuves, kuriose pagal viską turėjo būti parduodami ir taisomi vežimai, saulės atokaitoje stovėjo nepriekaištingai apsitaisęs vyriškis. Pasirėmęs neišskleistu lietsargiu, jis paskutiniais žodžiais plūdo račių. Tūždamas vis rodė į arklį, kuris palaidas stovėjo šalia vežimo ir ėdė iš maišo šieną. Jis kaltino meistrą pardavus jam supuvusius plėškių kaištelius.

Dina trūktelėjo Andersui už rankos ir sustojo pasiklausyti žodžiavimosi. Račius ėmė atsikirtinėti. Tačiau jis nebuvo toks iškalbingas kaip jo užpuolėjas.

Netikėtai Dina priėjo prie jų.

— Jums vertėtų turėti plėškių kaištelius iš blindės, — pertraukė ji.

Kaip pagal komandą vyrai pakėlė galvas ir įsmeigė į ją akis. Ponas taip suglumo, kad net pamiršo, kurioj vietoj baigė savo ilgą kalbą.

O račius atsikrenkštė, nusilenkė ir mandagiai pasakė, kad, ko gero, ji būsianti teisi...

— Blindė tampri, — tarstelėjo Dina ir priėjusi prie grąžulo apžiūrėjo plėškes.

Vyrai išpūtė akis. Tačiau burnos nepravėrė. Visa iškalba tarsi išgaravo saulėje.

— Kaištelis lūžęs per šaką, — pareiškė ji. Surinko lūženas ir padavė.

Račius paėmė jas nuo dervos pajuodusiais pirštais. Dina linktelėjo ir neatsisukdama nuėjo prie Anderso.

Jai už nugaros tvyrojo tyla.

Aludės glaudėsi viena prie kitos. Viešbučiai ir nakvynės namai — taip pat.

Aplinkui vaikštinėjo kaži koks sargas ir šaukė žinąs, kur geriausia apsistoti. Smarkiai mostaguodamas rankomis, jis žemu valdingu balsu paminėjo porą pavadinimų. Buvo akivaizdu, jog jis tai darė už pinigus.

Žuvų turgus buvo tikras skruzdėlynas. Kvapai čia buvo dar sodresni nei priešais srutų duobę, pakaitinus pavasario saulei. Prekiautojos žuvimis visa gerkle plyšojo kainas. Spigūs balsai ir sveiku raudoniu išmušti skruostai. Galingos krūtinės, nepaisant kaitros, kryžmai perjuostos skaromis.

Čia luomų skirtumai buvo dar ryškesni, nei galėjai pamatyti bažnyčioje. Viską gožė turgaus moteriškių ir palaidų mergelių spalvingi apdarai. Tai vienur, tai kitur suplevendavo balta nėrinių suknelė po plačia šiaudine skrybėlaite. Papuošta kaspinais, rozetėmis ir dar visokiais niekučiais. Mažų dailių atlasinių arba odinių kurpaičių trepsenimas įsipindavo į medpadžių kaukšėjimą ir kailinių batų šlepsenimą grindiniu.

Vienas balsas iki užkimimo kvietė vakarienei pirkti rūkytos lašišos ir plekšnių.

Patraukę į miesto gilumą, jie greitai priėjo alėjas ir ištaigingų namų kvartalą. Su plačiais vartais ir trumpai nukarpytomis gyvatvorėmis.

Jiems vaikštant Dina spinduliavo kaži kokią panieką. Andersas taip ir nesuprato, kas jai yra. Tačiau kaskart pasijusdavo nepatogiai, kai kas nors ateidavo priešais.

Staiga leipdama juokais ji ėmė pasakoti, kaip kartą su Jakobu apsistojusi pirmos klasės viešbutyje.

Ten jie smaginosi krėsdami juokus iš porcelianinės praustuvės, kuri buvusi ne didesnė už bulvinį kukulį! Ir iš to, kad grietinėlė į kavą pilama šaukštu, o ne iš ąsotėlio.

Apie indelius kiaušiniams šeimininkas nebuvo net girdėjęs.

Dėl visų jų mandagių, tačiau iš aukšto susakytų skundų virtuvėje pasklido gandas, jog jie esą anglai.

Tačiau Jakobas jokiu būdu nenorėjęs su tuo susitaikyti, tad nužygiavęs pas virtuvės šeimininkę ir viską jai išklojęs.

Viešbučio personalas iškart pasidaręs paslaugesnis. O paskutinį rytą grietinėlė prie kavos jiems buvo paduota ąsotėlyje.

Dar nebaigus pasakoti, prie jų sustojo karieta ir vežikas pasisiūlė pavėžėti. Ji papurtė galvą, ir Andersas mandagiai padėkojo.

Jie kilo stačiomis gatvėmis, kurios pamažu vis siaurėjo. Dinos batai buvo kieti ir šilti, tad pamatę po medžiu suolelį jie atsisėdo. Prieš akis atsivėrė miesto vaizdas. Andersas viską aiškino ir rodė. Bergenhusą su karaliaus rūmais ir bokštu. Įlanką, pilną jektų su tarp jų ištiestomis lentomis. Tolumoje nuleidę inkarus stovėjo nesuskaitoma galybė laivų. Leisdami juodus dūmus į giedrą dangų, mentėmis skrodė vandenį pora garlaivių. Nuleistomis burėmis atplaukė dar viena jekta ir be garso įslydo į tarpą gretoje.

Palengva jiedu patraukė nuokalnėn, susirado karietą ir pasiprašė nuvežami į prieplaukas. Jie turėjo nebedaug laiko. Buvo užkviesti į pirklio namus vaišių. Tokio gesto nevalia buvo nepaisyti.

— Būtina laikytis etiketo, — pasakė Andersas.

Kai jie vėl sugrįžo į uostą, Andersas parodė jektas, atplaukusias iš Cheringiojo, Husbiu ir Grėtiojo.

Čia pat už uosto statinių kilo dantytų kontūrų bažnyčia su dviem bokštais.

— Tai Marijos bažnyčia, — paaiškino jis.

Jų žvilgsniai susitiko. Tarsi jie niekada anksčiau nebūtų vienas kito matę.

— Man dar nėra tekę keliauti su kuo nors dviese! — sutrikęs tarė jis.

— Norėjai pasakyti, kad nėra tekę keliauti su moterimi?

— Taip. Tai visai kitoks jausmas.

— Kaip tai?

— Tu pastebi dalykus, kuriems lig tol neteikiau jokios reikšmės. Užduodi klausimus, į kuriuos nežinojau, kad galiu atsakyti.

— Esi nuostabus žmogus! — pasakė ji. — Nylsui pasisekė, kad jis turėjo tokį brolį.

Pirkliai ir svečių namų savininkai tarpininkavo Bergeno prekijams ir gamintojams.

Nors kainos Bergene dramatiškai nešokinėdavo, visada buvo tam tikro neaiškumo, su kokiomis naujienomis teks grįžti į namus. Gamintojams išeidavo tik į naudą, kad jie išvengdavo atsakomybės už derybas ir kainas.

Žvejams ne kartą buvo smarkiai nusukti ir kaina, ir svoris.

O štai prekybininkas ir jektos savininkas mokėjo visas gudrybes. Jie turėjo pakankamai laiko ir patirties, kad suderėtų palan-

kiausią kainą. Ir žinojo, su kuriuo bergeniečiu apsimoka prekiauti ilgą laiką.

Laivininkai buvo vaišinami Klevstuene. Kruopiene su sirupu. Vėliau jie užsirūkė po balto molio pypkę ir gyvai šnekučiavosi apie šį bei tą.

Pirklys turėjo aptakų pilvuką ir buvo užsiauginęs dar vieną gurklį šalia to, kuriuo jį apdovanojo Kūrėjas. Jam mostikuojant ar juokiantis, pagurklis dribsėdavo virš puošnaus antkrūtinio.

Dina atsiminė jį iš savo kelionės su Jakobu. Reinsnese dažnai buvo minimas jo vardas. Ponas Rašas! Metų metais į apskaitos knygas ji įrašinėdavo jo skaičius.

Kai Dina jį matė paskutinį kartą, jis buvo kartu su valdinga didžiakrūte moterimi.

Pasak jo, ši mirusi kažkokia keista liga, kurios niekas negalėjęs paaiškinti. Ji tik sunykusi visa nelyginant ant šakos užsilikęs vasarinis obuolys. Kai kas sakė, jog tai esą nervai ir iš šeimos paveldėta psichinė liga. Tačiau pirklys nieko panašaus nebuvo girdėjęs ir įsijautęs aiškino, jog žmonės tokias išvadas darė prisiklausę apkalbų ir šmeižto... Jis, pavyzdžiui, manąs, jog jai kažkas buvę su tulžimi... Šiaip ar taip, jis buvo našlys ir našlavo jau ketveri metai. Hardangeryje ponia turėjo įtakingų giminaičių, iš kurių paveldėjo nemažą palikimą. Tačiau pirklys dievagojosi, jog pasakojimai apie palikimą esą smarkiai perdėti.

Dina, Antonas ir Andersas apie palikimą girdėjo pirmą kartą, tačiau įdėmiai klausėsi, kokios apkalbos šiais laikais gali užgriūti vargšą Bergeno gyventoją.

Galėjai pamanyti, kad šiame pasaulyje niekam nebeliko pagarbos. Apie žmogaus sielvartą ir nelaimę kalbama taip, tarsi tai būtų mėšlo krūva! Niekam tikęs paprotys!

Per šį ilgą monologą pirklio veidas išraudo. Antrasis gurklys sielvartingai svyrojo ties antkrūtiniu. Tai vienoje pusėje, tai kitoje.

Dina žiūrėjo nenuleisdama akių. Tačiau atrodė, jog ji nusprendė suteikti jam savo palankumą.

Jis taip pat atsiminė jaunąją ponią Diną Grenelv.

— Byla tikriausiai nebuvo iškelta! — sugergždė jis ir meiliai į ją pažvelgė.

Vėliau Andersas, Antonas ir Dina atskirai nuo kitų žmonių buvo pakviesti į „privačius namus“, tariant pono Rašo žodžiais.

Kaip Andersas ir buvo spėjęs, ant stalo tuoj pat atsirado punšo. Dinai pirklys liepė atnešti maderos, tačiau Dina atsisakė. Paprašė nedidelės taurės vyno ir pypkės.

Pirklys buvo pritrenktas, bet stengėsi to neparodyti. Jis pats prikimšo jai pypkę, pasakodamas apie vieną Danijos aukštuomenės damą, kurią pažinojęs, kai buvo dar visai jaunas. Ji rūkydavusi pypkę ir dėvėdavusi vyriškas skrybėles.

— Beje, tai ne užuomina, — pridūrė jis draugiškai ir mostelėjo į Dinos skrybėlę. — Ji tikriausiai pirkta ne šiaurėje? — paklausė jis.

— Ne, ją parsisiųsdinau iš Bremeno pagal tikslų piešinį — per pasiuntinį. Bremene mes perkame skrybėles ir ketines krosnis, o knygas ir natas — Hamburge. Paveikslus — Paryžiuje. Pagal motušės Karenos skonį! — pridūrė ji ir nusišypsojo.

Andersas sunerimo ir bandė ją perspėti žvilgsniu. Tačiau ji priėjo prie pirklio ir intymiai įsikibo jam į parankę.

Netrukus pirklys nedrąsiai šypsodamasis uždegė jai pypkę. Tuomet jis pasiūlė visiems pereiti į saloną, kur, pasak jo, galėsią aptarti „žemiškus reikalus“.

Dina atidžiai sekė kiekvieną žodį, kai Andersas derėjosi dėl kainų ir matų. Jis supažindino su žuvų, ikrų, odų ir pūkų kiekiu bei kokybe.

Tačiau į pokalbį ji nesikišo.

Anderso žvilgsnis buvo toks atviras, jog bet kuriam kitam pirkliui tai būtų sukėlę įtarimą. Tačiau aiškiai galėjai matyti, jog šie du prekiavo nebe pirmą kartą.

Lygstantis Anderso veidas buvo tyras lyg mėnesiena. Su tokiu pat apgailėtinu sąžiningumu jis purtė galvą, kai siūloma kaina buvo per žema. Pagarbiai, tarsi kalbėdamas su pastoriumi. Griežtai, tarsi įgulai duodamas gyvybiškai svarbias komandas.

Pirklys iškalbingai atsikvėpė tardamas, jog pažiūrės... kada pavyks susitarti dėl kainų. Ritualas buvo tas pats. Metai po metų. Šitaip visada. Pirklys patapšnojo Andersui per petį, nusilenkė Dinai ir draugiškai tarė:

— Gali būti, kad viską sulygus Dina Grenelv bus už mane turtingesnė.

— Manau, jog kalbama ne apie turtus, o apie prekybą, — priminė jam Dina.

Andersas dar sykį neramiai pasimuistė.

— Turtą galima suprasti įvairiai. Yra, pavyzdžiui, tokių žmonių, kuriems ir meilė atsieina už dyką, — tarė ji ir skvarbiai pažvelgė pirkliui į akis.

Jis nukreipė žvilgsnį. Vyriškis visiškai neišmanė, kaip jam dabar elgtis. Jis nebuvo pratęs turėti reikalų su moterimis. Viena vertus, jam tai patiko. Tačiau kita vertus, toji svečių namų savininko našlė iš Norlano jam liko paslaptis. Jį persekiojo nemalonus, prakaitą spaudžiantis jausmas, kad jis yra kvailinamas. Nors ir negalėjo to įrodyti. Vis dėlto sandėris išėjo puikus. Ypač — dėl džiovintų žuvų. Lygiai taip, kaip pranašavo Andersas.

Siuvamąją mašiną Stinei pavyko gauti su didele nuolaida per pirklio pažįstamus.

Kaip asmeniška padėka pirkliui, į krantą buvo išritinta visa statinaitė geltonųjų gervuogių uogienės. Pasak Anderso, „dykai ir franko“.

Laukdama, kol bus iškrautas ir vėl pakrautas laivas, Dina pati sau viena vaikštinėjo po miestą.

Ji norėjo pamatyti raupsuotųjų ligoninę, apie kurią ne kartą buvo kalbėjusi motušė Karena.

Ji tris kartus perėjo pirmyn atgal priešais duris. Prisiversdama. Tam, kad galėtų motušei Karenai papasakoti, jog, kaip ir žadėjusi, pasimeldė už ligonius.

Poteriai — tik tarp kitko.

Aš esu Dina. Jertrūdos knygoje parašyta, kad Jobas stebisi, kodėl Dievas toks griežtas žmonėms, kurių gyvenimas trumpas ir neramus. Jobas daug kenčia. Jis nesupranta, kad Dievas baudžia teisiuosius, o netikėlius palieka nenubaustus. Gaišdamas laiką ir eikvodamas jėgas, Jobas stebisi savo dalia. Čia jie uždaryti tarp keturių sienų su savo žaizdomis. Ne visi rodosi sau tokie svarbūs kaip Jobas.

Bergene prie kiekvieno namo durų stovėjo po vandens kubilą. Galiausiai vieną jauną pardavėją Dina paklausė, koks tai paprotys.

Jai atsakė, jog tai — dėl gaisro praėjusį pavasarį. Gaisras įvaręs nemažai baimės.

— Turbūt tamsta ne iš Bergeno? — pridūrė mergina.

Dina šyptelėjo. Ne, ji tikrai ne iš Bergeno.

— Betgi, Dieve mano, kaip vaikiška tikėtis, kad šlakelis vandens statinėje galėtų išgelbėti kilus gaisrui.

Mergina papūtė lūpas, bet nieko neatsakė.

Dina nupirko juostelių pakaboms siūti, nėrinių, sagų ir kitų mažmožių, kurie buvo Stinės įduotame sąrašėlyje.

Dina nusisamdė karietą ir nuvažiavo prie gaisravietės. Gegužės 30 dieną sudegė 120 namų. Tai buvo nuniokotas, bet įdomus pasaulis.

Pulsuojančio sveiko miesto viduryje gaisravietės buvo tarsi raupsuotojo žaizdos. Aplinkui, ieškodami lobių, slankiojo elgetos. Kiek paėję jie pasilenkdavo ir skubiai imdavo kažką rausti pagaliu. Retkarčiais atsitiesę įsikišdavo kažką savo ryšulėlin.

— Matyt, čia pilna skurdžių ir elgetų! Ir dar raupsuotieji! — pasakė Dina Andersui, kai vakare jie susitiko kajutėje. — Ir kekšės! — pridūrė ji. — Jų knibžda tose vietose, kur vyrai išlipa į krantą arba iš kur vėl plaukia į jūrą.

— Turėtų būti varginantis darbas. Kaip atrodo, per daug nenusipenėsi, — pasakė Andersas.

— Jobas bent jau išvengė kekšės dalios! — tarė Dina.

Andersas nustebęs pažvelgė į ją.

— Kur tu šiandien buvai? — paklausė jis.

Ji papasakojo apie maldas priešais raupsuotųjų ligoninę ir apie gaisravietes.

— Toje vietoje tau nereikėtų lankytis. Ten gali būti pavojinga, — tarė jis.

— Kam gali būti pavojinga?

— Vienoms moterims, — atsakė jis.

— O vyrams ne?

— Ir vyrams, — sutiko jis.

— Kas jie? — paklausė Dina.

— Kas tokie?

— Na tie, kurie eina pas kekšes?

Andersas sutrikęs nurijo seiles.

— Tai tie, kuriems ko nors trūksta, — lėtai atsakė jis. Tarsi tik dabar būtų apie tai pagalvojęs.

— Tu manai, kad tam, kas yra vienišas, lengviau turėti daug?

— Taip, — sumišęs tarė jis.

— O šiaip ko ieško vyrai?

Jis pasitrynė sprandą ir persibraukė plaukus.

— Turbūt nevienodai, — pagaliau atsakė jis.

— Ko ieškai tu?

Jis pažvelgė į ją. Lygiai taip pat, kaip žiūrėjo į Bergeno pirklį. Atviru žvilgsniu.

— Aš nieko neieškau! — ramiai atsakė jis.

— Niekada?

Pamažu nuo jos žvilgsnio jis nuraudo.

— Ko tu nori?

— Nežinau, Andersai. Man atrodo, kad noriu sužinoti, iš ko padaryti vyrai... Ką jie galvoja..

Jis neatsakė. Tik žiūrėjo į ją.

— O tu ar eini pas kekšes? — paklausė ji.

Jo veidas užsiliepsnojo. Bet jis neišsisukinėjo nuo klausimo.

— Gal ir taip... — pagaliau atsakė.

— Kaip tai buvo?

— Nieko ypatingo, — tyliai atsakė jis. — Žinoma, aš ne toks, — ištarė jis dar tyliau.

Antonas pasibeldė į juto duris, norėdamas pasikalbėti su Andersu. Į stogą krapnojo lietus. Dina sėdėjo su dar vienu klausimu skraite.

Pakrovimo darbai vyko sklandžiai, o tokių džiovintų žuvų kainų nebuvo jau daugel metų. Didžioji dalis išėjo už aukščiausios rūšies prekę.

Vyrai buvo patenkinti, ir jiems sugrįžus į laivą kalbos netilo. Paskutinę naktį Dina, Andersas ir Antonas taip pat nakvojo jektoje. Kitomis dienomis būnant mieste jie nuomojosi kambarius. Pasak Anderso, tik tam, kad išbandytų miesto gyvenimą.

Jektoje miesto triukšmas buvo kitoks. Prie visa ko dar prisidėjo irklų pleškenimas ir mieganèių laivų girgždesys. Jis gėrėsi į kraują. Degino iš vidaus tol, kol kitą sykį vėl įplaukdavai įlankon.

9 *skyrius*

AŠ KELIU SAVO AKIS Į KALNUS: IŠ KUR ATEIS MAN PAGALBA?

(Ps 121, 1)

Plaukiant į šiaurę, jiems pūtė palankus vėjas. Vyravo ramybė ir santarvė.

Jektos pasididžiavimas ir puošmena, „Vairininkas" su plunksnomis puoštu šalmu ir pilna apranga, stovėjo laivo priekyje ir susimąstęs stebeilijo tiesiai priešais save. O vėliavos stiebas nešė senąją danų laikų vėliavą nelyginant išlygintą staltiesę šiaurės vakarų kryptimi.

Vos tik aplenkus Statlaną, Dina paskelbė sensacingą žinią. Tai, kad ji ketinanti trumpam užsukti į Tronjemą. Antonas su Andersu stoviniavo kajutės pastogėje, kai ji pranešė šią naujieną.

— Į Tronjemą! — šūktelėjo Antonas ir nepatikliai išpūtė į ją akis. — O ko mes nematėme tame Tronjeme?!

Dina paaiškino turinti ten šį tą sutvarkyti. Be to, ji norinti pamatyti katedrą. Taigi mananti trumpam ten užsukti.

Antonas su Andersu šaukė per kits kitą. Antonas vis garsiau ir garsiau. Andersas — žemu įtaigiu balsu. Ar ji žinanti, į ką ji juos stumianti? Tuo metu, kai kitos jektos plauks pavėjui namo, jiems teks grumtis su priešiniu vėju velnioniškai ilgame Tronjemo fiorde? O patekus į sūkurį fiordo viduryje, nepadėtų nė pats ponas Dievas! Ar ji pagalvojusi, kad tai užtruksią mažų mažiausiai dar dešimt dienų?

— O tuomet jau bus rugpjūčio pabaiga! — pasakė Andersas.

— Ne, dienų aš neskaičiavau. Bet nieko baisaus. Kaip nors iki namų nusikasim!

Antonas pamiršo, kad šiaip jo būdas ramus. Jis ėmė putoti. Vėjas pasigavo standžius jo ūsus ir grasino nuplėšti su visa oda.

Andersas reagavo ramiau. Jis matė Diną palaužiant ir tvirtesnes šakeles nei Antonas.

— Mes plaukiame į Tronjemą! — tepasakė Dina. Pasikaišė sijonus ir vėl grįžo kajutėn.

Visą naktį Antonas prastovėjo prie vairo nesitverdamas pykčiu. Jis taip širdo, kad vos sutiko eiti gulti, kai paryčiui Andersas atėjo jo pakeisti.

— Kas iš to, jei dabar visi sykiu išsikraustysim iš proto! — šaltai pasakė Andersas.

— Tai tu užsidegei pasiimt į laivą bobą! — suriaumojo Antonas prieš vėją.

Jis stovėjo vienplaukis, apsivilkęs tamsiai mėlyną milinį švarką, kurį įsigijo Bergene. Žalvarinės sagos spigino į akis, kylant rytmečio saulei. Apykaklė buvo su atvartais, pečiai su įdėklais ir platūs lyg daržinės durys.

— Dinai priklauso ir jekta, ir mes, — trumpai pasakė Andersas ir paėmė vairą.

Iš Antono burnos nelyginant vanduo ant įkaitusio priekalo šnypšdami tyško prakeiksmai. Vis dėlto jis atsigulė ir knarkė visą rytą, kad net įgulos kajutė braškėjo, muistydamasis iš skausmo ir baimės.

Vos tik atplaukus į Tronjemą, juos pasiekė žinia, kad Bomarsuną, rusų karinę jūrų bazę Alandų salose, atakavo anglų ir prancūzų eskadros. Laivų statyklos ir medienos sandėliai Suomijos pakrantėje buvo sudeginti.

Ėjo kalbos, jog suomiai lojaliai palaikantys Rusijos pusę. Nelyginant įnirtę žvėrys jie gynė ir savus, ir rusų interesus. Dabar žinovai teigė, jog karalius norįs ir Švediją su Norvegija įtraukti į karo sūkurį.

Andersas domėjosi suomių reikalais. Kadangi kvenų* buvo jo giminėje. Jo nuomone, suomiai taip elgiasi ne todėl, kad iš tikrųjų simpatizuoja rusams. Juos pykdė tai, kad Vakarų valstybių laivai niokoja suomių valdas ir puldinėja suomių laivus.

— Argi nesigintum, jei kažkokie bepročiai imtų kūrenti laužus ant tavo laiptų? — piktai pasakė jis.

Dina niekaip negalėjo suprasti, ko anglams ir prancūzams su savo paraku reikia Baltijos jūroje.

Antonas jau buvo atlyžęs ir vėl draugiškai nusiteikęs. Tačiau ši tema nelabai jį domino. Jis sakėsi kalbąs tik apie jam suprantamus dalykus. Ne moterims ir ne jūrininkams aptarinėti pasaulinę politiką. Jiems reikią greičiau baigti visus reikalus ir plaukti namo.

---

*kvenai — suomių ateivių Šiaurės Norvegijoje palikuonys.

— Levas kažką kalbėjo, — susimąsčiusi tarė Dina, nekreipdama dėmesio į Antono žodžius. — Jis sakė, kad tame begaliniame Turkijos—Rusijos kare prancūzai ir anglai esą turkų sąjungininkai ir kad tai kelią grėsmę visam pasauliui... Jis sakė, kad suomiai bet kuriuo atveju nenorės būti vienoje pusėje su Švedija. Kad karalius kvailas, jei šito nesupranta. Jis sakė, kad karą pradėjo ne caras Nikolajus. Kad karo priežastis buvusi paikas dviejų vienuolių kivirčas. Vienas buvęs stačiatikis, o kitas — katalikas.

— Dėl ko jie susiginčijo? — paklausė Andersas.

— Jie negalėjo sutarti, kam priklauso šventos vietos žydų žemėje, — nusijuokė Dina.

— Bet ką tai turi bendra su karu? — suirzęs paklausė Andersas.

— Šventenybės visuomet vienaip ar kitaip susijusios su karu, — ramiai atsakė Dina. — Biblija, Kristus, Mergelė Marija, relikvijos žydų žemėje...

Staiga ji susirietė, tarsi gavusi smūgį į pilvą.

— Tau bloga? — paklausė Andersas.

— Ne! — atkirto ji. — Bet kaip jie sugebėjo į visa tai įtraukti karalių ir carą? — atsitiesusi kalbėjo ji toliau.

— Kai vyksta karas, visuomet būna tokių, kurie tik stebi iš tolo, gaudami dideles dovanas arba iškišdami seną šlamštą, — tarė Antonas.

— Kaip tu manai, iš kur Levas žino, kas pradėjo karą? — paklausė Dina. Ji kreipėsi į Andersą.

— Jis juk daug keliauja. Matyt, šį bei tą išgirsta.

Dina paliko juos vienus. O karas priartėjo tiek, kad visiems darėsi neberamu.

Tarp Karaliaus ir Erlingo Skakės gatvių dar tolimoje praeityje karalius buvo paskyręs visą kvartalą. Tam, kad vienoje vietoje galima būtų surinkti tuos, kurie šiaip valkiotųsi skersgatviuose ir kiemuose.

Tai buvo raupsuotieji, nuskurdėliai, pamišėliai, seniai arba našlaičiai. Gerieji Tronjemo piliečiai testamentais skirdavo dovanų ir rūpindavosi, kad skurdas būtų pažabotas.

Ramumą teikiantis mūro ir medžio derinys. Daugybė pastatų, pilnų žmonijos atmatų ir skurdo. Viskas atrodė labai tvarkingai. Iš išorės.

Dina susirado „Apkasų sargybą“, fasadu išeinančią į Pylimo gatvę. Su atvira arkada ir dailiai nutinkuotomis sienomis. „Apkasų

sargybą“ ir „Vergiją“ skyrė erdvi aikštė. Tačiau tvoros buvo aukštos, o durys saugomos.

Ją įleido vidun, kai ji pasisakė, kokiu reikalu. Čia buvo atskiras pasaulis. Nematomas paprastiems žmonėms. Nematomas tiems, kuriems nei vienu, nei kitu būdu negrėsė čia pakliūti.

Lentelėmis apkalti ręstiniai dviaukščiai pastatai. Buvo ir vienas kitas mūrinis namas. Raudoni čerpiniai stogai tarytum jungė juos visus išoriškai bendram likimui.

„Kriminalinių pamišėlių prieglauda“, arba „Vergija“, buvo didelis dviaukštis pastatas su ampyro stiliaus langų ir durų apdaila.

Dina pateko į ovalinę salę pirmajame aukšte. Iš gretutinių patalpų sklido visokiausi garsai. Ji tankiai kvėpavo, tarsi ore tvyrotų viltis ar nelaimės nuojauta.

Pirmasis žmogus, kurį ji išvydo, neskaitant sargybinio, buvo milžiniška į vyrą panaši būtybė, kuri įnirtingai kuitėsi po skarmalų dėžę. Visą laiką jis rodė į kažką sienoje ir ginčijosi su savim, ar verta važiuoti į miestą. Jis klausinėjo ir atsakinėjo dviem skirtingais balsais. Tarsi būtų susiliejęs su dviem netapačiais asmenimis. Vienas buvo tūžmingas ir šiurkštus, o kitas — švelnus ir triūslus. Retkarčiais jis stipriai ranka smogdavo orui sušukdamas: „Še tau! Še tau!“, lyg parodydamas, kad pataikė į kažką, kam bandė suduoti kumščiu.

Jis buvo plikai nuskustas, tarsi jo galva būtų neseniai tapusi žiauraus karo su utėlėmis auka. Tačiau ant pilkų įkritusių skruostų žėlė kelių dienų barzda.

Dina sustojo lyg įbesta. Apėmė kaži koks šiurpulys. Ji visa įsitempė, tarsi pasiruošdama tam, kas atsitiks, kai vyriškis ją pastebės. Tačiau nieko neįvyko.

Sugrįžo sargybinis ir pasakė, kad viršininkas jau buvo beišeinąs, tačiau galėsiąs su ja pasikalbėti šičia. Jis netrukus ateisiąs. Tai buvo akivaizdus nesiskaitymas. Jis nežinojo, kas tokia Dina Grenelv. Ir, matyt, jam nė motais, kad ji norinti sužinoti, kada turėtų atvykti Levas Žukovskis.

Laukdama ji ėmė klausinėti apie daboklę. Sargybinis noriai pasakojo. Apatiniame aukšte esą darbų kambarys, valgykla ir koplyčia. „Anie“, arba „nariai“, buvo įkurdinti areštinėse antram aukšte. Ji taip pat sužinojo, kad pora kamerų yra visiškai tamsių.

— „Juodojoje“ tamsu kaip kape, — pasakė sargybinis su šypsena, kuri atidengė retą eilę dantų, bet šiaip buvo atvira ir nepikta. — Tie, kurie viršuje, jau visai nepataisomi! — tarė jis. — Tačiau kiekvienas turi po metalinę krosnelę. To gero netrūksta!

Viršuje pasigirdo triukšmas. Brūženimas, bildesys ir garsus tūžmingas balsas.

— Ne viskas gerai, kas iš aukštybių, — išsišiepė sargybinis.

Nelaimėlis su skudurais vis dar buvo pasinėręs į savo darbą ir nekreipė į juos dėmesio. Sargybinis pastebėjo jos žvilgsnį ir tarė:

— Bendikas šiandien neramus. Tačiau vis tiek nepavojingas.

— Ką jis čia veikia? — paklausė ji.

— Jis pamišęs! Bet nepavojingas. Žmonės pasakoja, kad Norlane jam nutikusi liūdna istorija. Lyg kažkokia moteris negyvai nudegusi. Nuo to viskas ir prasidėjo. Jis čia pas mus nė musės nėra nuskriaudęs. Tik užsiima savais reikalais. Ne, tie, kurie „tamsiojoje“, visai kas kita. Su tais nenorėčiau susidurti akis į akį.

Dina ėmė raustis po rankinuką. Jis buvo nelyginant liūnas. Juodas, gilus ir bedugnis.

— Matyt, svarbiu reikalu, jei jau atvykote į tokią vietą. Ir iš paties Norlano!

Dina atsitiesė. Ir atsainiai papasakojo, jog su savo jekta buvo nuplaukusi į Bergeną. Tad nieko nereiškia užsukti su reikalais ir į Tronjemą.

— Ponia turi jektą, — susižavėjęs atsiduso jis ir pagarbiai pažvelgė į ją. Jis gi pažįstąs vieną ponią, kuriai priklausąs visas garlaivis. Jis klausiamai į ją pašnairavo.

Kadangi Dina niekaip į jo paskutinius žodžius nereagavo, jis pridūrė:

— Bet užtat ji dabar turtingiausia miesto našlė!

Dina ėmė dairytis parodydama, kad nesiruošia leistis į kalbas apie turtingas našles ir jų garlaivius. Vietoj to ji sausai paklausė:

— O koks čia tamstos darbas?

— Saugoti, kad šitie valkatos nepabėgtų! — skubiai atsakė jis.

— O ką jie padarė? Tie, kurie čia uždaryti?

— Nužudymai, padegimai, beprotybė ir vagystės, — išbėrė jis, tarsi atmintinai sakydamas psalmės posmą.

— Iš kur jie yra?

— Daugiausia iš aplinkinių vietovių. Bet šiaip — iš visur!

Kaip tik tuo metu nelaimėlis puolė prie jų, iš paskos vilkdamas savo skarmalus.

Viskas įvyko labai greitai. Sargybiniui dar nespėjus jo sustabdyti, jis sugriebė Dinai už rankos ir įbedė į ją akis. Sargybinis nustūmė jį šalin. Milžinas stovėjo ištiestomis rankomis. Jo akyse slinko pilki debesys. O pačioje gelmėje buvo Dinos atspindys.

Ji atrodė taip, lyg ją būtų aplankiusi kažkokia netikėta mintis. Ji pakėlė savo pirštinėtą ranką ir uždėjo vyriškiui ant peties.

Jis tankiai sumirksėjo, tarsi atsiminęs kažką svarbaus. Veidas nušvito, ir jis apdovanojo ją bedante šypsena. Plati nugara buvo sulinkusi po nematoma našta, kurią, matyt, nešiojasi jau daugel metų.

— Ji... ji pagaliau atėjo... — sumurmėjo ir vėl įsikibo į ją. Žaibo greitumu.

Sargybinis atitraukė vargšą ir kažką pasakė griežtu balsu.

Dina stovėjo sustingusi. Jos žandikauliai krutėjo, o veidas pamažu išblyško. Ji išsilaisvino iš vyriškio gniaužtų, tačiau nepajėgė išsivaduoti nuo jo žvilgsnio.

Sargybinis vėl nutempė pamišėlį už grotų.

Aš esu Dina. Skalbyklos krosnis ir ant jos verdantis katilas. Aš apsupta garų. Dėl to mane pila prakaitas. Mano oda visąlaik dryžta. Skalbiama aš pavirstu į nieką. O Jertrūda nepaliaujamai šaukia.

Viršininkas iš niekur neatėjo. Išdygo kaip iš po žemių. Oriai žengė prie jos ir padavė ranką.

Aukštas, liesas vyriškis su dailiai apkirpta, taisyklingos formos barzda. Atrodė, lyg būtų ją prisilipdęs.

Nė ženklo draugiškumo ar šypsenos. Rankos paspaudimas šaltas ir korektiškas kaip ir pats baisūnas.

Vešlūs juodi plaukai glotniai sušukuoti prie apskritutės galvos. Ir išvis tai buvo žmogus, gyvenantis dėl savo plaukų.

Jis galantiškai linktelėjo ir paleidęs jos ranką vėl į dešinę paėmė lazdą. Kuo galįs pasitarnauti? Kol jis žiūrėjo, jo žvilgsnis išsklaidė visus garų likučius. Jo balsas buvo ramus ir žemas. Lyg balana krosnyje, kol jos dar neuždegei.

Iš savo vandens pilkumo akių Dina šliūkštelėjo ant jo savo antipatiją. Jis nieko jai nepadarė. Išskyrus tai, kad išgelbėjo ją nuo garų.

Ji pasisakė ko atvykusi. Turėjo su savim užantspauduotą ryšulėlį su Puškino knyga ir laišku Levui. Tačiau nedrįso jo ištraukti.

Viršininkas gal kiek per greitai parodė savo nuostabą. Jam nežinoma, kad pas juos dirbtų žmogus, vardu Levas Žukovskis, ir vežiotų kalinius. Tikrai ne. Per visą jo darbo laiką gal tik porą kartų buvę atvežti kaliniai. Ir dar rusas? Ne, ne!

Dina praleido atsakymą pro ausis ir paklausė, kiek laiko jis esąs „šios vietos“ viršininkas.

— Tris mėnesius, — nesutrikęs atsakė šis.

— Tai nėra labai ilgas stažas...

Vyriškis atsikrenkštė, tarsi užkluptas sukčiaujant.

— Nepasakysi, kad Levas Žukovskis rusas, — tarė ji. — Jis kalba norvegiškai!

Jos balsas sustingo ore.

Aš esu Dina. Didieji beržai kieme per garsiai šlama. Jie apglėbia šakomis mano galvą, kad negalėčiau galvoti. Skamba bažnyčios varpai. Kažkur netoliese. Aš suskaičiuoju duris, kurios veda iš šito kambario. Bet skaičių užgožia trenksmai ir balsai iš kamerų viršuje. Ar beprotnamio viršininkas — žmogus? Kodėl jis apsimeta nieko nežinąs apie Levą?

Viršininkas patarė pasiklausinėti daboklėje arba nueiti pas sunkiųjų darbų kalėjimo viršininką. Jis galįs pats ją palydėti, jei ji norinti. Čia visai netoli. Bet būsią geriau, jei jis palydės ją per kiemą iki portalo.

Dina išėjo su vyriškiu. Bergždžiai vaikščiojo pro slegiančius vartus ir niūrias duris. Pro sargybinius negyvais žvilgsniais. Levas nepriartėjo. Niekas nebuvo girdėjęs apie rusą, vardu Levas Žukovskis, kalbantį norvegiškai ir lydintį kalinius į Vardėhusą arba atgal.

Kai jiedu vėl stovėjo ovalioje salėje, ji išsitraukė ryšulėlį. Tol bruko jį į glebią viršininko ranką, kol jį paėmė.

Ji žiūrėjo į jį taip, tarsi būtų vienas iš Reinsneso bernų. Ji davė griežtą įsakymą. Kurio tas negalėjo atmesti nepasirodydamas ypač nemandagus su dama.

— Kai atvyks ponas Levas Žukovskis, perduokite jam šį ryšulėlį. Kaip matote, užantspauduotas...

Viršininkas papurtęs galvą vis dėlto tvirčiau suspaudė jį pirštais, kad neišmestų ant žemės.

Ji pasitaisė skrybėlaitę, persimetė per petį rankinuką. Timptelėjo dešinę pirštinaitę ir padėkojo. Po to atsisveikino ir nuėjo prie durų.

Kylant gatve, karieta pravažiavo kryžiaus formos pastatą dideliais langais ir sunkiu čerpiniu stogu. Portalas buvo be galo puošnus. O priekinis fligelis turėjo tris aukštus ir didelį pusmėnulio formos langą viršuje.

Dina pasilenkė prie vežiko ir paklausė, koks tai namas.

— „Tronka“. Psichiatrinė ligoninė, — mieguistai atsakė šis.

— O kodėl ji vadinasi „Tronka“?

— Sako, jog dėl aukų dėžės, kuri kažkada stovėjusi priešais duris. Atseit aukų dėžė prancūziškai ir yra „tronc“.

Pasakodamas vežikas pagyvėjo.

— O kodėl ligoninė turėjo prancūzišką aukų dėžę?

— Žmonės mėgsta klijuoti gražius žodelius. Dėžė, ko gero, buvo vietinė. O viduje — pamišėliai ir vargetos, kad ir koks prancūziškas būtų žodis!

Jis paragino arklius, kurie buvo pradėję eiti žingine. Kažkur smarkiai sušnypštė. Vežikas porą kartų atsigręžė. Nes moteris nieko nebesakė. Ji sėdėjo susirietusi ir lingavo.

Netrukus jis sustabdė karietą ir paklausė, ar jai bloga.

Ji atsakė stikliniu negyvu žvilgsniu. Tačiau išlipdama dosniai užmokėjo.

Ar aš Dina? Ar košmarai tikri? Bendikas kalvis? Kodėl aš surandu viską, kas įmanoma, bet tik ne Levą? Ar aš Dina? Kuri išsipjauna dalį širdies ir įdeda ją į rankas beprotnamio viršininkui? Kodėl aš čia, jei turiu nenorinčią kraujuoti žaizdą? Kur dabar Jertrūda?

Visą likusią dienos dalį Dina pratūnojo kajutėje.

Naktį Andersas keletą kartų prabudo išgirdęs už užuolaidos stenant Diną. Jis ją pakalbino.

Bet ji neatsakė.

Kitą rytą ji buvo visa papilkusi ir nekalbi.

Tačiau jie nusisamdė karietą ir nuvažiavo į fabriką šalia Nidelveno upės pirkti svirnui naujo varpo.

Senasis jau kadai buvo suskilęs. Per patį pavasario darbymetį viena pusė nukrito ir smarkiai apgadino stogą.

Jie išsirinko tinkamo dydžio, su įspaustais metais ir gerai skambantį.

Fabriko savininkas buvo senas Jakobo draugas.

Apie savo atvykimą Dina pranešė iš anksto. Todėl priėmimas buvo nepriekaištingas, su vaišėmis ir ekskursija. Huitfeltas atsiprašė, kad jo kompanionas, ponas inžinierius, trumpam išvyko į Londoną ir todėl negali dalyvauti.

Vyriškis tarsi nematė Anderso. Buvo akivaizdu, jog Tronjemo biurgerių supratimas apie taktą buvo visai kitoks nei Bergeno pirklių.

Andersas reagavo santūriai. Jis ir anksčiau buvo susidūręs su tokiais žmonėmis. Kurie nesupranta, jog negalima į krantą atsigabenti laivų, kad parodytum, ko esi vertas.

Fabriko savininkas veltui laiko negaišo ir tuoj pat puolė pažindinti su pasakiškais fabriko augimo tempais krosnių, varpų ir mašinų detalių gamybos srityje.

Jis juokavo, kad yra visiškai patenkintas naujaisiais laikais. Maža to, ėmęsis atsakingo ir didelių pastangų reikalaujančio darbo aprūpinti garlaivį „Nidelven" mašinų detalėmis.

Vėl atsisėdę į karietą, Andersas ir Dina persimetė žvilgsniais.

— Nežinau, ar verta apie tai kalbėti. Bet trioneriai* vis dėlto keisti žmogeliai.

— Nebent kad ne visi trioneriai yra trioneriai, — sausai pasakė Dina.

Jie nusijuokė.

Staiga Dina smailia bato nosimi spirtelėjo jam į blauzdą.

— Kodėl leidiesi, kad tave tryptų kažkoks didybės manijos apsėstas žmogėnas?

— Hm, kaip čia pasakius... Matyt, apsimoka. Ilgainiui imi tai pastebėti.

— Tu iš tikrųjų esi pirklys, Andersai?

— Ko gero... Bet tokiu atveju — be kapitalo.

— O norėtum turėti? Kapitalo?

— Ne, juk pati matai, kas su jais pasidaro. Žmonėmis, kurie turi kapitalo.

— Aš irgi tokia? — staiga paklausė ji.

— Ne, bet ir tu turi keistenybių, — atvirai pasakė jis. — Jeigu jau klausi.

— Kokios tos keistenybės? Aš gobši?

— Ne. Bet prie šykščiųjų. Ir užsispyrusi. Kad ir tas neplanuotas posūkis į Tronjemą!

Ji neatsakė.

Ratai trinksėjo į grindinio akmenis. Aplink juos gaudė miestas.

— Vakar tu išvažiavai pati viena... Gal galima paklausti kur?

— Buvau trumpam užbėgusi į kalėjimą.

Andersas atsisuko į ją ne tik galva, bet ir visu kūnu.

— Tu juokauji! Ko tau ten prireikė?

---

*trioneriai — Norvegijos srities Trionelago gyventojai.

— Aš perdaviau siuntinėlį Levui. Knygą, kurią jis pamiršo... Jis dažnai pamiršta knygas...

— Bet ar jis ten buvo?

— Ne, bet turi atvykti.

— Ir kur žinai?

— Nes jie sakė, kad jis neatvykęs... — mąsliai tarė ji.

— Jie pasakė, kad neatvykęs... Ir todėl tu manai, kad jis turi atvykti? Ką tu sau galvoji, Dina?

— Kažkas ten ne taip. Viršininkas buvo nepatenkintas, kad aš atėjau. Kad žinojau, jog jis turi atvykti.

— Per šią kelionę tu pasidarei kažkokia keista.

— Ar atsimeni, kaip Levas sakė, kad lydės kalinį šiaurėn į Vardėhusą?

— Taip... kai paklausei, atsiminiau... Bet jis, man rodos, pasakė tik šiaip sau.

— Nesvarbu, jis vis tiek lankosi čia, Tronjemo kalėjime.

— Iš kur žinai?

— Žinau, ir tiek! — atšovė ji.

Jie sėdėjo nepratardami nė žodžio, kol vežikas vedė derybas su visa procesija, kuri nenorėjo trauktis iš kelio.

Valandėlę Andersas atidžiai stebėjo viską, kas dedasi aplinkui. Po to pasakė:

— Tai Dina pasirinko rusą?

— Tavo klausimai labai tiesmuki, mielas Andersai.

— Žinau. Bet ką gali atsakyti?

— Tai, kad mano pasirinkimas neturėtų būti svarstomas viešai.

— Bet tu juk nori jį gauti. Aš mačiau.

— Jei matei, gali ir neklausinėti, — atsakė ji.

Jis susikryžiavo rankas ant krūtinės ir nieko nebesakė.

— Mes pradėjom kalbėti apie kapitalą... — kiek palaukusi tarė ji.

— Taip, — noriai atsiliepė Andersas.

— Ar žinai, ką padarė tavo brolis?

— Nylsas? Turi omeny, kaip jis paliko... šį pasaulį? — suglumęs pažvelgė į ją.

— Mes abu žinome, kaip jis paliko šį pasaulį, — atšovė ji. — Ką kita turiu galvoje.

— Ką gi?

— Tavo brolis daugelį metų nusukinėjo pinigus!

Ji žiūrėjo tiesiai prieš save.

— Ką... ką tu pasakei!? — jis žiūrėjo į ją išsproginęs akis.

Ji neatsakė.

Po trumpos valandėlės jis sugriebė jai už rankų. Gyslos jo kakle išpampo nuo kraujo, tačiau veidas išblyško.

— Kodėl tu taip sakai, Dina?

— Todėl, kad tai tiesa, — trumpai atsakė ji ir papasakojo apie slėptuvę po grindų lentomis.

Anderso delnai paėmė jos rankas ir suspaudė.

— Kiek buvo pinigų? — kimiai paklausė jis.

— Būtų pakakę kelionei į Ameriką.

— O kur jie dabar? Tie pinigai?

— Banke.

— Ir kodėl jis, po galais, taip padarė?..

— Jis norėjo turėti kapitalo.

Andersas išpūtė akis.

— Nesuvokiama!

— Galbūt jis turėjo šiokią tokią teisę, — toliau kalbėjo ji. Žodžiai išsprūdo tarytum savaime.

— Teisę!?

— Jo garbė juk buvo suteršta. Dėl Hanutės.

— Betgi Dieve mano!

— Matyt, jam reikėjo išvykti. Ir kuo toliau. O iškeliauti nenorėjo būdamas vargeta. Levas juk sakė, kad jis ruošėsi į Ameriką. Stinė rado žemėlapį... Tikriausiai taip ir buvo. Kalėjime sėdėti jis negalėjo. Jertrūda būtų neleidusi...

— Jertrūda? Susimildama... Bet kodėl jis neišvažiavo? Kodėl?

— Jis pasikorė, nes žinojo, kad aš žinau.

— Ką tu žinai?

— Aš jam daviau terminą, iki kada jis gali ateiti su pinigais.

— Tu manai, kad jis nusižudė dėl to, kad...

— Iš gėdos.

— Jis manė, kad tu praneši apie jį?

— Jis neturėjo jokio pagrindo manyti kitaip.

— Dina! Tu jį pastūmėjai?

Jis užsikirto. Jo rankos gniaužė vis stipriau ir stipriau. Nagai susmigo į odą.

Ji atsirėmė į atlošą. Tarsi pasiduodama.

Tuomet jis apglėbė ją abiem rankom ir prispaudė prie savęs.

— Atleisk man! — maldavo jis. — Žinoma, kad tai nebuvo tavo kaltė! Manau, jog žmonės, kurie nusižengia, patys privalo už tai atsakyti. Bet kad Nylsas... kad jis galėjo taip pasielgti! Nė žodžiu neprasitardamas man...

Jis atsiduso. Bet jos nepaleido.

Du vaikai, guodžiantys vienas kitą dėl senos nelaimės.

Dar ilgai jų neapleido mintys.

— Gatvės Tronjeme platesnės nei Bergene, — pasakė Dina, žvelgdama į šalį. — Užtat laivus iškrauti daug sunkiau, o įplaukti į fiordą ir iš jo išplaukti — tikra katorga.

Andersas buvo dėkingas už intarpą.

— Uostas per seklus! — pabrėžė jis.

Jie abu stebeilijo į storą dūmų stulpą, kylantį iš atplaukiančio garlaivio.

Jie važiavo siauru skersgatviu tarp skurdžių lūšnelių. Jiems skersai kelio nusvirduliavo jūreivis, o isteriška moteriškė šaukė storam ponui su pernelyg ankštu švarku, kad jam reikią paskubėti, nes garlaivis jau atplaukia. Jis švokštė lyg dumplės ir, be visa ko, pametė dėžę su skrybėlėmis. Jiedu iššoko priešais arklius, tarsi prašyte prašydamiesi pervažiuojami.

Karieta sustojo, ir vežikas gavo savo užmokestį. Likusią kelio atkarpą jie ėjo pėsti.

Netoli krantinių vėl pasirodė besikivirčijanti porelė. Moteriškė prigrasino keltininką nugabenti juos į laivą. Jie kliuvinėjo už valties suolelių. Vieną akimirką atrodė, kad nedidukė valtelė tuoj tuoj apvirs. Maža to, jiedu be perstojo barėsi ir kažką šūkalojo.

Trisdešimties uolekčių ilgio prieplauka su kasomis buvo pilnut pilnutėlė žmonių. Ilgainiui atsirado ne vienas pirmosios poros sekėjas, maldaujantis vieną ar kitą keltininką nuirti jį prie garlaivio, kol tas dar neišplaukęs. Mat laivas negalėjęs prisišvartuoti prie krantinės dėl gaisro pavojaus.

Andersas džiaugėsi galėdamas ant ko nors išlieti savo neviltį.

— Čia ne uostas, o kažkokia skylė! — burnojo jis, nors niekas jo nuomonės neklausė.

Dina stebėjo jį iš šalies, netardama nė žodžio.

Vyriškis su pakeltu mėsininko peiliu krantinės grindiniu basas nusivijo berniuką, kuris bėgo nusitvėręs romo butelį. Įsikišo policija ir juos abu sučiupo sukeldama daug riksmo ir triukšmo. Žmonės traukėsi nenorėdami į visa tai veltis. Kažko vos vos nenustūmė nuo krantinės lentų.

Andersą buvo apėmęs sielvartas. Dinos žaizda nenorėjo kraujuoti. Danguje žiojėjo gilios properšos, tačiau saulės nesimatė. Mintys lijo kaip lietus.

Kitą rytą jie išplaukė.

Pūtė palankus vėjas. Tačiau Antonas buvo nekaip nusiteikęs.

— Mano sąnariai nujaučia audrą, — tarė jis. Prie vairo stovėjo it sužeistas bulius.

Jie leido jam iki galo surūgti per daug apie jį nešokinėdami.

Andersas su Dina turėjo kitokių sunkumų. Tarp jų ir gerąja, ir blogąja prasme atsirado įtampa. Nauja ir dar neišbandyta. Pokalbis karietoje nebuvo užbaigtas. Jis davė akstiną kažkam, ką buvo sunku valdyti gyvenant vienoje kajutėje.

Anderso akys buvo tarsi biblinis tekstas po didinamuoju stiklu. Jis bylojo: mes esame brolis ir sesuo! Kažkas sujaukė mūsų vaidmenis. Mums reikėtų žinoti, ar toli esame nuėję.

Jis kai ką prisipažino pats sau. Tai, jog jau daugelį metų troško, kad Dina patikėtų jam savo paslaptis. Klaustų patarimo.

Dabar ji atskleidė, kad Nylsas buvo apgavikas. Tai jį sutrikdė ir privertė pajusti gėdą, nes jis labiau džiaugėsi Dinos atvirumu, nei galvojo apie paskutiniąsias Nylso dienas.

Dina buvo tarsi pelėda, tupinti savo medyje ir neapkenčianti dienos šviesos.

10 skyrius

TUOMET VIEŠPATS, ATSAKYDAMAS JOBUI IŠ VIESULO, TARĖ: KAS YRA TASAI, KURS VYSTO NUOMONES ŠNEKOMIS BE IŠMONĖS? KUR BUVAI, KAI AŠ DĖJAU ŽEMĖS PAMATUS? PASAKYK MAN, JEI TURI IŠMANYMO. KAS PASKYRĖ MASTAIS JOS DIDUMĄ, JEI ŽINAI? ARBA KAS IŠTEMPĖ ANT JOS VIRVĘ? ANT KO PASTATYTA TVIRTAI JOS RAMSČIAI? ARBA KAS ĮLEIDO JOS KAMPINĮ AKMENĮ, KADA MANE DRAUGE ŠLOVINO RYTMETINĖS ŽVAIGŽDĖS IR DŽIAUGĖSI VISI DIEVO SŪNŪS? KAS UŽDARĖ JŪRĄ DURIMIS, KAI JI VERŽĖSI LYG KAD IŠEIDAMA IŠ MOTINOS ĮSČIOS, KADA AŠ DAVIAU JAI DEBESĮ KAIP APDARĄ IR VYNIOJAU JĄ TAMSYBE KAIP KŪDIKYSTĖS VYSTYKLAIS? AŠ APSTAČIAU JĄ MANO RIBOMIS IR PADARIAU JAI UŽKAIŠTĮ IR VARTUS, IR TARIAU: IKI ČIA TEEISI IR NEŽENGSI TOLIAU, IR ČIA SULAUŽYSI PASIPŪTUSIAS SAVO BANGAS. ARGI TU UŽGIMĘS DAVEI ĮSAKYMĄ RYTMEČIUI IR PARODEI AUŠRAI JOS VIETĄ?

(Job 38, 1-2; 4-12)

Jie išsuko iš Tronjemo fiordo ir nustatė kursą į šiaurę. Andersas matė, kad priešais juos kaupiasi lietaus ir audros debesys. Tai buvo savotiška paguoda.

Kai jie jau nebegalėjo matyti nei lėkštojo Ėrlano dešinėje, nei Agdeneso kairėje ir pasiliko patys vieni stichijos valioje, plaukti trukdė tik nedidelis rūkas ir priešinis vėjas.

Tačiau audra jų neaplenkė. Atslinko lyg švininė pabaisa su šiaurės vakarų vėju ir lietumi.

„Motušei Karenai“ teko paslėpti aukštąją laivo priekio siją. Ir didelį laivą audra mėtė nuo bangų keterų tarsi kavos puoduką be ąselės.

Brangus krovinys buvo dar kartą pritvirtintas ir kiek įmanoma geriau apdengtas.

Kajutėje jau buvo spėjęs atgulti vieno Reinsneso trobelninko sūnus. Maža to, vargšelis apdergė patalynę. Kaimyno, gulinčio šalimais, riksmui ir keiksnojimams nebuvo galo. Bet niekas nesikišo. Visiems buvo per akis savų rūpesčių.

Tvirtojo laivo dugnas braškėjo ir poškėjo. Burės su rėjomis verkė ir aimanavo.

Ėjo valandos — daugiau po vandeniu nei ant vandens. Antonas vis tiek nesiruošė ieškoti uosto. Jis varė laivą pirmyn Folhavo jūros pusėn tarsi norėdamas išmėginti savo paties jėgas.

Tuomet audra užgriuvo visu smarkumu.

Jute Dina sėdėjo viena, įsikibusi į stalo kraštą.

Sienos nepaliaujamai vartėsi.

Kai ji pamatė ant grindų varvant kraują, tarp šlaunų įsispraudė pagalvės užvalkalą. Po to greit vėl nusitvėrė stalo krašto.

Panikos apimtas kraujo klanas nepaliaujamai blaškėsi ant nenustygstančių grindų lentų. Bėgo į rytus ir vakarus, šiaurę ir pietus, žiūrint kur pakrypdavo laivas. Pamažu jis virto tiršta ruda upe denio lentų plyšiuose.

Ar aš Dina? Kuri vakar vakare gaudė tarsi vargonai. Su begale koralų, besiveržiančių iš kūno! Todėl, kad aš taip norėjau! Šiandien peiliai pjauna rėžį po rėžio. Aš esu upė, nežinanti, kur ji teka. Nėra netgi riksmo. Aš teku baisiai jau tyliai. Kur dabar Jertrūda?

Motušės Karenos statula laivo priekyje, vaizduojanti aukštą krūtingą moterį vešliais plaukais, susegtais į nestandų kuodą, pranyko šėlstančiose bangose.

Tačiau ji vėl išdidžiai pakilo. Nusipurtė bangų putas. Dar kartą ir dar kartą. Akis jai aštriu peiliu buvo išdrožęs Vefsno kaimo meistras. Sustingusiu žvilgsniu jos žvelgė tai į putotas bangas, tai į dangų.

Folhavo jūra atskleidė savo tikrąją, aršią prigimtį. Šįmet mažiausiai dviem mėnesiais per anksti.

Antonas paliepė sutraukti rifus ir nuleisti rėjinę burę. Andersas vanago žvilgsniu stebėjo šėlstančią jūrą.

Oras buvo negailestingas. Nebuvo prasmės šlietis prie kranto. Neleido bangų mūša ir šcherai.

Antonas nusprendė likti atviroje jūroje. Kitos išeities nebuvo.

Vėjas buvo netolygus ir permainingas, tačiau neturėjo jokių šansų laimėti, nes per daugelį metų Andersas ir Antonas išsiaiškino visus jo triukus.

Kiekvienąkart, kai jie sumažindavo burių plotą ir Andersas pajusdavo, kad padėtis vėl kontroliuojama, jam pasirodydavo, lyg kažkas kąstų jam į sprandą. Dina! Tai ji kandžiojo jam sprandą.

Kova su audros protrūkiais jį kaskart pripildydavo džiaugsmo. Jusdavo jį dar ne vieną valandą. Jie tramdė bangas, tramdė vėją. Laivą ir bures.

Jam niekad iki šiol neteko panašiomis aplinkybėmis galynėtis su vėju. Apatinė lūpa išsišovė į priekį. Antakiai nuo druskingų purslų pastiro. Išore jis panėšėjo į jūreivišką pirštinę, pririštą ir įmestą į kilvaterį. Viduje buvo tvirtas lyg plienas. Kad ir kas nutiktų. Buriuoti jis mokėjo!

Dina gulėjo už užuolaidos, nieko nematydama pro aptaškytus langus.

Plūsmas nepriklausė nuo jos valios. Po savimi ji pasitiesė ceratą, o sąrėmiams atslūgus abiem rankomis įsikibdavo į gulto kraštus.

Pro langą pas ją atėjo Aleksandras Puškinas ir ėmė kalbėti apie mirtį. Kuri vargšui kliudė kirkšnin! Eidamas jis atsinešė savo poezijos knygą. Dovanų nuo Levo. Jis nusijuokė taip, kad nuskardėjo per visą laivą. Tuomet atsivėdėjęs tėškė knygą jai į pilvą. Tik išėjęs jis vėl įeidavo pro apvalų juto langą, kaskart atsinešdamas po naują knygą. Jos buvo vis sunkesnės ir sunkesnės, vis aštresniais ir aštresniais kampais.

Galiausiai jos skraitas prisipildė kruvinos masės, kuri siauromis plėvelėmis dribo nuo gulto krašto.

Ji bandė jas subraukti ranka, bet tai nieko negelbėjo. Labai jau greitas buvo tamsusis žmogus su savo aštriabriaunėmis knygomis.

Jis šūkalojo apie savo neapykantą moterims skardžiu nevilties kupinu balsu arba košdamas žodžius vadino ją tai „Varinio raitelio“ kekše, tai „savo mieląja Nataša“.

Jis turėjo Levo balsą, kuris sugriaudėdavo sulig kiekvienu vėjo gūsiu. Tarsi kalbėtų per garsiakalbį. Sprogdindavo jos galvą į tūkstančius skeveldrų.

Jis buvo šmėkla! Su kalvio rankomis ir Levo randu ant veido. Galiausiai iš po apsiausto jis išsitraukė Tomo samišką šautuvą ir nusitaikė į ją. Pykšt!

Tačiau kliudė Jertrūdą! Ši stovėjo kampe, o jos veidas buvo viena didžiulė skylė! Kaip galėjo atsitikti?

Dinos šlaunimis tekėjo šiltos srovelės. Šiluma pamažu virto lediniais kompresais.

Plūsmas kiek apstojo.

Dina truputį pasikėlė, kad galėtų susiglemžti paklodę, ir susibruko ją tarp kojų. Tuomet nusvirduliavo prie juto durų ir pašaukė Andersą. Rodės, jog plaučiai išlįs jai pro gerklę. Šaukė lyg ragana pakeliui į Brokeno kalną. Pergalėdama jūros šėlsmą ir vėją.

Kitaip nė negalėjai pagalvoti. Kažkas atsitiko.

Andersas buvo sužvarbęs ir nusiplūkęs, skaudančiomis akimis. Tačiau jis surado, kas jį pakeistų. Ir nusigavo į jutą, iš kur Dina nenumaldomai stūgaudama šaukė jį vardu.

Prie durų jis stabtelėjo, kad atgautų kvapą. Vanduo žliaugte žliaugė nuo jo odinių rūbų.

Jau keletą valandų jūroje siautėjo pietvakarių vėjas. Nuo šviesių druskuotų plaukų per veidą ir kaklą žemyn tekėjo upeliai. Prigludusiais prie viršugalvio plaukais jis buvo panašus į išerzintą ruonį. Smakras išsišovęs labiau nei paprastai.

Jis įsistebeilijo į moterį kajutėje. Iš pradžių nenorėjo patikėti savo akimis.

Dienos šviesa skverbėsi pro druskėtas langų stiklų apnašas, išryškindama nuogas Dinos šlaunis. Ir baltą paklodę, permirkusią kraujais. Jos aimanos buvo tarsi palaidų stiebo skersinių dejonė smarkioje audroje. Ji ištiesė rankas į jį. Akys maldavo.

— O Viešpatie!! — jis susmuko priešais ją ant kelių.

— Padėk man, Andersai!

Ji nė nebandė prisidengti nuo jo akių. Nebesuvokdamas, ką daro, jis apglėbė ją ir apimtas nevilties kaži ką mykė.

— Man viskas suplyšo. Ten, viduje, man suplyšo... — sušnabždėjo ji ir nevalingai užmerkė akis.

Andersas pakilo nuo grindų ir jau norėjo pult į denį šauktis pagalbos. Nes visa tai viršijo jo jėgas.

Tuomet ji praplėšė akis ir įsmeigusi į jį skvarbų žvilgsnį iškošė:

— Tylėk! Sakau, tylėk! Nė žodžio! Padėk man!

Jis atsigręžo ir bejėgiškai pažvelgė į ją. Tuomet ėmė suvokti jos žodžių prasmę. Atmintyje iškilo viena kita girdėta istorija. Apie moterų prigimtį. Moterų nelaimes. Moterų likimus. Moterų gėdą.

Valandėlei jam užkando žadą. Po to, išbalęs lyg drobė, jis linktelėjo. Atvėrė kajutės duris, kostelėdamas pravalė balsą po šešias valandas trukusių grumtynių su audra Folhave ir griausmingai suriko Antonui:

— Dina serga! Tolefas mane pavaduos! Pasakyk jungai, tegul pašildo vandens!

Antonas, stovėdamas audroje, nesitvėrė pykčiu. Tegu velniai tas bobas jūroje! Silpnos ir paliegusios, o į Tronjemą varinėti sugeba! Per jas vienos nelaimės! Ir gyvas vargas!

Jūrlige besigaluojantis trobelninko sūnus atnešė medinį kaušą garuojančio vandens, bet pusę jo buvo išlaistęs pakeliui. Andersas pasitiko jį tarpdury. Abu drebėjo ir buvo išblyškę. Tik dėl skirtingų priežasčių.

Berniukas nebuvo įleistas vidun, o priešais Dinos gultą Andersas užtraukė užuolaidėles. Buvo nusimetęs odinius rūbus ir paimdamas indą stovėjo nuogas iki pusės. Trumpai įsakė atnešti daugiau vandens.

Junga buvo išsekęs. Iškankintas jūrligės, išsigandęs ir liūdnas. Jo veidas buvo bekraujis lyg plika ranka, per speigą liečianti geležį.

— Judinkis, šunkara! — tėškė Andersas. Tai buvo taip nepanašu į jį, kad berniukas strimgalviais nėrė šalin.

Dabar Dina visai nutilo. Jis pavertė ją ant šono, kad galėtų ištraukti kruviną patalynę. Jam atrodė, kad viskas jau kiaurai permirko.

Į nosį mušė salsvas ir šleikštus kvapas. Vieną akimirką jam lyg kažkas sukilo. Paskui jis pasidygėjimą užgniaužė.

— Kas, po velniais, pasėjo Dinon tą sėklą! Kas tai padarė? Rusas?

Mintys maišėsi Anderso galvoje, kol jis ją valė ir tvarkė. Jis niekada nėr buvęs taip arti moters. Niekad šitaip... Buvo nerangus, drovus ir įniršęs.

Po švaria paklode, kurią rado Dinos skrynioje, jis patiesė seną odinį švarką ir paguldė ją ant viršaus. Ji buvo apsunkusi ir vis mažiau berodė gyvybės ženklų. Akių nebeatmerkė, tik sunkiai alsavo ir gniaužė jo riešus. Jis turėjo išsilaisvinti, kad galėtų jai padėti.

Kraujas nebeplūdo. Tačiau vis dar vienodai sunkėsi. Suterštus lovos baltinius jis batu nuspyrė į kampą.

Staiga toje raudonoje masėje išvydo melsvą plėvėtą gniužulėlį. Jis pašiurpo. Kam, po velniais, reikia už visa tai dėkoti?! Jis sukando dantis, kad nesurėktų to paties balsu.

Ji buvo leisgyvė. Matyt, jau seniai kraujuoja. Kad tik... Jis nebaigė minties. Tik dar labiau atkišo į priekį apatinę lūpą ir jai į tarpukojį įbruko storą palaidinę. Vilnonis audinys gėrė ne per geriausiai. Jis prispaudė jį dar tvirčiau. Prisimindamas visas mokėtas maldas.

Tarpais ji atsipeikėdavo ir pažvelgdavo į jį stiklinėmis akimis. Per grindis atšliaužė baimė ir įsiropštė į lovą pas juos.

Tuomet jis tyliai ėmė melstis.

Vėjas atslūgo, o jekta pergalingai skynėsi kelią per bangas.

Andersas pastebėjo, kad jie ir vieni gerai tvarkosi su burėmis. Tai tik mažumą palengvino jo naštą. Nes Dina tebekraujavo.

Jie vis norėjo pakliūti vidun. Vienas įgulos narys paskui kitą. Bet jis pasitikdavo juos juto tarpduryje. Paprašydavo tik atnešti šiltos sriubos ir šilto vandens.

Neiškentęs Antonas subliovė jam išvesti Reinsneso ponią ant denio, kad išsivemtų į jūrą kaip ir visi žmonės.

Andersas pravėrė duris ir pamosavo Antonui kumščiu palei pat veidą. Po to taip trenkė durimis, jog didžiajai šturmano nosiai akimirksnį grėsė pavojus būti privertai.

Už durų pasidarė ramu. Jekta skrodė bangas. Atkeliavo sriubos kaušas. Taip pat vandens. Vyrai susitaikė su padėtimi.

Pamažu jie, matyt, suprato, jog tai šis tas rimčiau nei jūrligė. Jie vėl pasinėrė į savo įprastus darbus.

Valandos virto para. Danguje patekėjo saulė, o vėjas krypo į pietus.

Kajutėje snaudė Dina. Kraujoplūdis pagaliau baigėsi.

Andersas, kuris jau nebematė prasmės viską valyti, pagaliau galėjo perkelti ją į šoną ir švariai patiesti seną odinį švarką. Keliama ji laikėsi jam už kaklo. Tarpais jis dar patikrindavo, ar ji vėl nepradėjo kraujuoti.

Ji nė nebandė slėptis. Po tiekos pragariškų valandų tai nebebuvo būtina.

Neatrodė, kad Dinos orumą žeistų tokie dalykai. Ji viską atidavė į vyro rankas. Tarpais prarasdavo sąmonę, o atsipeikėjusi kaskart tyliai jį pašaukdavo. Kartą jai kažką sumurmėjus, jis gerai nenugirdo. Pasirodė, lyg ji šauktųsi Biblijos plėšiko. Taigi. Barabo!

Jis suvalgydino jai porą šaukštų sriubos. Vandenį ji godžiai gėrė dideliais gurkšniais. Vanduo varvėjo jai iš burnos kampučių ir drėgnomis dėmėmis taškė marškinius. Jos plaukai buvo sumirkę prakaitu ir susivėlę. Bet jis neišmanė, kaip juos tvarkyti, tad paliko kaip buvo.

Retkarčiais atsargiai ją pakrutindavo, kad įsitikintų, ar gyva. O pastebėjęs, kad ją vargina šviesa, uždangstė langus. Prieblandoje

vis tiek matė jos gelsvai blyškią spalvą. Virš akiduobių ir giliai pakiuose tamsavo šešėliai. Nosis pasmailėjo. Tiesi, blyškiomis šnervėmis.

Andersas nemokėjo kerų, grąžinančių žmonėms sveikatą. Nebuvo jis labai ir pamaldus. Tačiau tą sekmadienio priešpietę, uosdamas seno kraujo tvaiką, jis meldėsi už Dinos gyvybę.

Tuo metu vyrai sudėliojo į vietas krovinius, o jekta „Motušė Karena“, aplenkusi Vegos salą, artėjo namų link.

Ar nuo maldų, ar nuo kažko kito jos kvėpavimas sutolygėjo. Ilgi balti pirštai gulėjo ant apkloto. Jis matė ligi pat rausvų nagų išsišakojusias kraujagysles.

Atsargiai palietė jos antakį norėdamas pažiūrėti, ar kruta akies vokas. Tuomet ji pramerkė akis ir pažvelgė į jį. Labai įdėmiai. Tarsi ką tik būtų išnirusi iš rūko.

Jam rodės, jog ji pravirks. Bet ji tik giliai įkvėpė ir užsimerkė.

Jis suabejojo, ar ji išvis kada nors verkia, jei nepravirko dabar.

Tas žvilgsnis į moterų gyvenimą paliko slogų įspūdį. Tačiau giliai širdyje buvo jai dėkingas, kad ji nepravirko.

— Kokia ten velniava dėjosi kajutėje? — pasiteiravo Antonas. Jis aprimo kartu su vėju. Dabar norėjo sužinoti, kaip viskas buvo iš tikrųjų.

Andersas uždarė duris ir nuėjo su juo ant denio.

— Ji serga. Rimtai serga. Labai daug vemia ir kraujuoja. Tai skrandis. Kažkoks blogumas įsimetė į... į skrandį. Ji visiškai išsekusi. Vargšelė...

Antonas atsikrenkštė ir atsiprašė nežinojęs, jog tai buvę taip rimta. Bet jis visada sakydavęs, kad moterys laive...

— Ji galėjo numirti! — pasakė Andersas ir pririšo ant denio besivoliojančią statinaitę.

— Liepk jungai viską priraišioti, nes įkris jūron. Ir neliek tulžies! Tai nieko nepagelbės!

— Aš nežinojau, kad viskas... Kad buvo taip...

— Bet dabar žinai!

Andersas vėl sugrįžo į jutą. Tarsi nė kalbos negalėtų būti apie jo darbą ant denio.

Labiausiai suterštus lovos baltinius Andersas paslapčia išmetė už borto. Palaukė, kol audra kiek aprimo ir nebereikėjo visiems būti ant denio. Po to nutaikė momentą, kai niekas negalėjo matyti.

Baltiniai buvo nėriniuoti ir siuvinėti. Melsvas gumulėlis dingo amžiams.

Jie vienas kitam apie jį neužsiminė. Nė puse lūpų. Tačiau abudu jį matė.

Ji įsmeigė į jį porą vandens spalvos akių. Jis prisėdo šalia. Gulto bortelis buvo aukštas. Sėdėjo jis nepatogiai. Virš jų galvų dejavo takelažo lynai.

Jis pravėrė vieną apvalų langelį, kad įleistų mažumą gaivaus jūros oro.

Jai iš kaktos palei tamsius plaukus ir iš kaklo sunkėsi prakaitas. Aplink akis atsirado rusvi ratilai, kurių viduryje žvilgėjo akių lėliukės.

Ant abiejų gelstelėjusių skruostų pražydo po karštligišką raudoną dėmę. Tai nieko gero nežadėjo.

Per gyvenimą Andersas buvo visko prisižiūrėjęs. Sergančiųjų skorbutu, raupais ir raupsais. Jis žinojo, kad tokiais skruostais būna karščiuojantys ligoniai. Tačiau nieko nesakė. Tik suvilgė vandeniu skudurėlį ir nušluostė jai veidą ir kaklą.

Akimirksnį jos akyse šmėkštelėjo išraiška, kuri galėjo reikšti dėkingumą. Tačiau jis nebuvo tikras. Su Dina dėl nieko negalėdavai būti tikras. Vis dėlto jis išdrįso paimti jos rankas.

— Tu nieko neklausinėji? — sušnabždėjo ji.

— Ne. Tam ne visai tinkamas laikas, — tarė jis, nukreipdamas žvilgsnį.

— Bet tu nesi toks kvailas, kad nesuprastum?

— Ne, aš nesu toks kvailas...

— O ką darysi su tuo savo žinojimu, kai mes parplauksim?

— Nugabensiu Diną į krantą ir prižiūrėsiu, kad būtų pasirūpinta prekėmis bei laivu.

Jis stengėsi kalbėti ramiai.

— O tada?

— Ką tada?

— Kai jie paklaus, kas atsitiko Dinai?

— Tada aš pasakysiu, kad jai į skrandį buvo įsimetusi kažkokia negalia ir ji spjaudė kraujais. Kad kraujas bėgo iš abiejų galų. Kad dabar tai praėjo ir kad esu įsitikinęs, jog liga nelimpama!

Po tokios ilgos kalbos jis atsikrenkštė ir paėmė jos antrą ranką.

Gultą sudrebino virpulys. Kurs persidavė jam. Didele šilta banga. Buvo panašu, lyg ji verktų. Daugiau kūnu nei akimis. Nelyginant žvėris. Be garso.

Andersas jautėsi taip, lyg būtų ką tik priėmęs komunijos sakramentą. Tarsi iš kažko būtų gavęs malonę.

Daugelį metų ji gyveno tame pačiame name kaip žmogus, rodantis vien pyktį ar užsispyrimą. Niekada negalėjai įtarti ją turint šiltesnių jausmų. Jis pamanė, kad jie visi buvo prie to pripratę ir jų nė kiek nestebino, kad taip blogai ją pažįsta.

Jis apglėbė ją iš naujo pažindamas save. Jam tai suteikė jėgų.

Jis galėjo išplaukti į bet kokią jūrą, bet kokiu Viešpaties siųstu oru. Nes pamatė tai, ką buvo verta patirti.

Jis panoro apverkti savo žuvusius tėvus. Ir Nylsą. Savo paties atkaklumą. Kurs padėjo jam tapti Reinsneso jektos škiperiu. Nors jis ir nekentė tos prakeiktos jūros. Kuri prarijo jo tėvus ir dėl kurios jis visą gyvenimą sapnuoja košmarus, kurių pabaigoje juos visus pasiglemžia milžiniška banga. Jis panoro apverkti Dievą! Kurs išplaukdamas su kiekvienu laivu gelbėdavo tik pats save.

Tačiau jis laikė ją apglėbęs, kol jai praėjo drebulys. Garsai nuo denio pasiekdavo juos tik kaip beprasmis tolimas aidas. Po didele, neaukštai kybančia rugpjūčio saule, kuri pagaliau ėmė šildyti juto stogą, žuvėdra rodės menka.

— Tu apsaugojai mane nuo atgailos bažnyčioje ir aiškinimosi dėl sangulio, — karčiai pasakė ji.

— Manau, tau tai negrėsė.

— Nedaug trūko, kad Stinė būtų duona ir vandeniu mitusi. Nes tai buvo antras kartas.

— Kas gi skaičiuoja kartus? Parodyk man nors vieną, kurs Viešpačiui būtų pakankamai švarus, kad galėtų skaičiuoti kartus, — tarė Andersas.

— Nylsas viską paneigė. Tad jie neturėjo kuo jo kaltinti.

— Nylsas miręs, Dina.

— Stinė gyvena su gėda!

— Niekas dabar jau to neatsimena. Negalvok daugiau apie tai. Viskas praėjo.

— Kai ką sodina ir į kalėjimą, — toliau kalbėjo ji.

— Tik jau ne dabar.

— Kaipgi. Kirstena Nilsdatter Gram gavo trejus metus kalėti Tronjeme už tai, kad nukirpo devyniolika avių, kurios priklausė kaimynui, ir iš svirno pasiėmė kiek sūdytos mėsos bei miltų... O Nylsas nusigvelbė visą kapitalą... Ir Stinę paliko su gėda...

Andersas suprato, kad jos galvelė nevisiškai šviesi.

— Aš nieko daugiau neturėjau, išskyrus Nylsą... — sumurmėjo jis tarsi pats sau.

Tuomet ji staiga atsipeikėjo.

— Tu turi mane, — tarė ji ir su stebėtina jėga spustelėjo jam ranką. — Tau neteks gailėtis... dėl nieko, Andersai!

Jiedu pažvelgė vienas kitam į akis. Tarsi sutvirtindami paktą.

Kai jie įsuko į Tjelsuną, dar niekas nebuvo išdrįsęs jų varginti. Jis visiems davė suprasti, jog mirtis jau buvo žengianti per slenkstį. Bet apsigręžė tarpduryje.

O virėjas, kuris vienintelis turėjo leidimą įeiti su sriubos kaušu ir vandeniu, bet kam galėjo paliudyti, jog Dina buvo tokia paliegusi ir silpna, kad su niekuo nekalbėjo.

Priartėję prie juto, vyrai eidavo kone ant pirštų galų. Storžieviškos šnekos ir džiaugsmas, išvydus gimtuosius krantus, buvo gerokai prislopę. Jie kūrė planus, kaip reikės nugabenti ponią į krantą.

Andersas padėjo jai atsisėsti gulte, kad ji galėtų matyti bent lopinėlį pasaulio.

Gamta buvo apsunkusi nuo vėlyvos vasaros vaisių. Dinos aruodai buvo tušti.

Staiga kažkur jūroje jie išvydo ant stulpų stypsant namelį.

— Tai pirklio Kristenseno krautuvė ir prieplauka. Kartą į pasaulinę parodą Paryžiuje jis nusiuntė žieminių miežių partiją! Sumanus vyrukas! Etiketėje jis užrašė: „Žiemkenčiai iš 68,5 laipsnių šiaurės platumos", — pasakojo Andersas.

Dina blausiai šyptelėjo.

Kai jie priartėjo prie Santorvo, Andersas norėjo išlipti į krantą daktaro. Bet Dina sušnypštė:

— Iš jo tebus tiek naudos, kad apie mano ligą paleis paskalas, — pasakė ji.

— O jei numirsi, Dina? Jei prasidės naujas kraujoplūdis?

— Vadinasi, taip lemta, — tarė ji.

— Neskleisk erezijų! Kiek man žinoma, daktarai neturi teisės plepėti.

— Žmonėms tik duok pakalbėt, ir nesvarbu, turi jie teisę, ar ne.

— Tavęs, Dina, neperkalbėsi! O tu nesibaimini dėl savo sveikatos? Ar nebijai mirties?

— Nedavinėk kvailų klausimų, Andersai...

Jis stovėjo kajutės viduryje ir dar valandėlę žiūrėjo į ją. Jeigu ji kartais apsigalvotų. Tačiau ji nė nepramerkė akių. Galiausiai jis išėjo uždarydamas duris.

Plaukiant Vogsfiordu, ji ėmė atsigauti. Galėjo jau sėdėti tiesia nugara. Tačiau karštligiškos dėmės neišnyko. O akys buvo nelyginant apsiblausęs stiklas.

Beržynus šlaituose tvėrė balti, saulės nublukinti paplūdimiai. Pro šalį nerūpestingai plaukė mažos salelės ir kalnų viršūnės. Į laivo šonus pliuškeno nedidelės bangelės.

Porą kartų ji snūstelėjo. Tačiau viršum jos pakibo Jertrūdos galva su dideliu tamsiu šauksmu, o kai ji atsibudo, jos gultą buvo apsupę tiršti ir troškūs garai. Po to ji stengėsi atsispirti miegui.

Aš esu Dina, kuri mato ką tik užgimusio beržo lapo nervus. Bet dabar ruduo. Olinė konservuoja mano kraują ir pilsto į butelius. Ji gerai užglaisto kaklelius ir sako, kad kraują reikia nunešti į rūsį žiemai. Žali buteliai sunkūs ir prisisotinę. Mergos neįveikia panešti daugiau kaip vieno butelio iš karto.

Vyrai buvo puikiai nusiteikę. Grįžtant nusistovėjo gražus oras. Kiekvienas buvo pasinėręs į savo mintis. Jūra raibavo smulkiomis bangelėmis, o dangus buvo aptrauktas tiršta grienele. Toji balta riebi grienelė supo vien kalnus, tad netrukdė prasiskverbti nė vienam saulės spindulėliui. Palei įlankėles ir kyšuliuose augo miškai. Nuo lietaus sodriai žali. Stranstedas, stovintis Larsneso kyšulyje, tingiai pasirąžė, o bažnyčia tarp visos žalumos ir žydrynės priminė ramų baltą milžiną.

Vėliava išdidžiai suplazdėjo ore, kai aplenkę kyšulį jie prieš akis išvydo Reinsnesą. Nuo kranto kažkas jau pamatė juos įplaukiant į sąsiaurį.

Andersas pabandė Dinai sušukuoti plaukus. Tačiau turėjo nuleisti rankas. Jie paslėpė plaukus po skrybėle.

Vaikinai norėjo paguldyti ją ant žuvų neštuvų. Kad galėtų ją nunešti į krantą. Tačiau ji atsisakė.

Kai jie išvydo ją išsvyrinėjant iš juto, ant Anderso kaklo sunkiai nusvarinta ranka, suprato, kad tai rimta. Nes niekas nebuvo matęs tokios Dinos.

Ji priminė jūros paukštį, kuris išsprūdo į laisvę ilgai spurdėjęs tinkle. Skrybėlė nuslydo ant šono. Per daug didelė ir elegantiška, kad galėtų kęsti pažeminimą, kai jos savininkę vyrai kelte įkėlė į valtį ir kaip kokį negyvą daiktą nugabeno į krantą.

Buvo matyti, kaip ji iš paskutiniųjų stengiasi atrodyti oriai. Bet tai tik atskleidė jos bejėgiškumą. Vyrai nusigręžė į šalį, kad jai būtų lengviau.

Andersas prilaikė ją žengiančią per dumbliais apneštus, slidžius akmenis. Akimirką ji stabtelėjo atsidūrusi tarp tyliai stebinčių žmonių. Užsispyrusi lyg ožka, kuri pamatė kelis žalios žolės stiebelius aukštai ant uolos. Po to žengė toliau.

Motušė Karena pamojo nuo suolelio sode. Stinė stovėjo atsukusi veidą saulei. Benjamino įdegusios rankutės susirado Dinos sijono klostes. Andersas stovėjo šalia.

Bet Tomas tūnojo arklidėje.

Į krantą išlipo jūrininkai. Juos pasitiko sveikinimo šūksniais. Tačiau buvo justi kažkoks slogulys. Visų akys krypo į Diną.

— Kas atsitiko?

Andersas ėmėsi aiškinti. Ramiai. Tarsi iki smulkmenų būtų surepetavęs, kol atplaukė sąsiauriu. Ranka, prilaikanti Diną, nevalingai virpėjo.

Tada jos ištiesė rankas ir ėmė ją glėbesčiuoti. Stinė. Moterys. Atrodė, tai ją dar labiau susilpnino. Kojos nebenorėjo laikyti. Jai slystant pūslėtaisiais guveiniais, kurie dengė akmenis, nuvilnijo tylūs atodūsiai.

Ji grįžo namo.

Dina buvo paguldyta į lovą Stinės priežiūrai. Galų gale vyriškiai tapo laisvi.

Andersas jautė, kad jam nuo pečių nukrito našta. Jos būta sunkios. Jis buvo įveikęs ne vieną audrą, išgelbėjęs ne vieną žmogų nuo pražūties jūroje. Tačiau nieko panašaus į šią kelionę nebuvo patyręs.

Andersas niekada nepasakodavo apie savo bėdas, tad jam nesunku buvo nutylėti ir šią. Dinos vardu jis ėjo pirklio ir jektos škiperio pareigas. Ji juk gulėjo išimtininkų troboje ir negalėjo pati tuo užsiimti.

Jo rūpesčiu nuo kranto buvo atgabentos prabangiosios dovanos. Išsaugotos per audrą. Iš Bergeno ir Tronjemo. Pakai ir dėžės.

Visi negalėjo atsigėrėti Stinės siuvamąja. Išlenktu metaliniu korpusu, kurį ženklino Willcox & Gibbs, ir rinktinio riešutmedžio staleliu. Tokią ji buvo mačiusi laikraščio skelbimuose už 14 talerių.

Stinė buvo lyg nesava. Bėginėjo iš kambario į kambarį skėsčiodama rankomis. Veidas degte degė, ir ji jau keturis kartus bu-

vo užsukusi pas Diną padėkoti ir pasakyti, kad nereikėjo tokios didelės dovanos.

Reinsneso kambariai ūžė nuo linksmų sugrįžtuvių. Žvilgėjo ir skambčiojo stiklai. Šlamėjo vyniojamasis popierius, trinksėjo durys ir šiugždėjo plonučiai suknelių šilkai.

Kaip ir dera, buvo skanaujama rudojo cukraus ir kavos. Gobiamasi, žavimasi skaromis ir šaliais, kuriuos puošė ilgi kutai ir raudonos rožės, ir su jais staipomasi. Segamos, išsegamos ir įsegamos kitoje vietoje sagės.

Trobelninko berniukas, kuris į jūrą buvo išplaukęs pirmą kartą, turėjo nemažai iškentėti, nes jam būnant Bergene ėmė kaltis barzda. Jis nuraudo ir buvo besprunkąs, bet merginos jį sulaikė ir norėjo išversti kišenes, ieškodamos riestainių iš Bergeno.

Hana glaudė prie savęs lėlę liūdnu baltu veidu. Lėlė turėjo raudoną aksominę suknelę, apsiaustą ir kepuraitę. Galva ir galūnės buvo medinės ir judėjo. Hanai sukiojantis, jos linksmai barškėjo po lėlės drabužiais.

Benjaminas dovanų gavo garo mašiną, pritvirtintą prie medinės lentelės. Su profesionalia Anderso pagalba ji kambaryje spjaudė garus ir dūmus. Tačiau Benjaminui nerūpėjo garo mašina, kūrenama ne Dinos.

Dėžutė su Bergeno riestainiais keliavo ratu tol, kol ištuštėjo. Kieme iš dėžės, išklotos medžio drožlėmis, buvo išpakuotas naujasis pietų varpas ir pamautas ant tekėlo ašies, kad galima būtų išbandyti skambesį.

Benjaminas suskambino varpu. Kelis kartus. Žmonės stovėjo aplink ir šypsojosi. Motušė Karena tarsi nėriniuota lėlė rymojo trobos lange. Užsikrėtusi bendra nuotaika.

— Labai jau skardžiai bambina, — pasakė Olinė, skeptiškai vertindama varpą.

Andersas paaiškino, kad garsas pasikeis, kai varpas bus pakabintas į vietą, virš svirno stogo. Jo nuomone, jis skamba geriau, kai kabo ant medinės sijos.

Tuo pat metu jis dirstelėjo į Dinos kambarėlio pusę. Langas buvo praviras, jame plaikstėsi balta nertinė užuolaida. Ji buvo užkibusi už grubių lentų lauko pusėje ir, matyt, bandė ištrūkti.

Į galvą jam atėjo keista mintis, kad būtų gaila užuolaidos, jei vėjas ją sudraskytų...

Tądien Tomas niekur nesirodė. Savaitėmis jis ieškojo nusiraminimo. Tad širdį nebe taip maudė. Iš tiesų jis visada panašiai jausdavosi, kai jekta grįždavo namo po ilgos kelionės.

Dideliame dvare turėdavo likti vyrų lauko darbams, kai jūrininkai išplaukdavo savo keliais. Į Bergeną ir į Tronjemą! Sugrįžę namo, jie tapdavo didvyriais!

Tomas buvo užsiėmęs neatidėliotinais darbais arklidėje ir tvarte. Neklausinėjamas jis nekalbėjo apie tai, kaip sekėsi ūkyje. O klausinėti niekas iškart nepuolė.

Jis matė ją einant į savo trobą. Tokią baisiai svetimą. Be veido ir be akių. Sulinkusią, varganą žmogystą. Į jį sukibo geležiniai nagai ir aštrūs meškerės kabliukai.

Visą laiką, kol buvo švenčiamos sugrįžtuvės, Tomas sukinėjosi netoli Stinės. Kad pasiklausinėtų apie jos būklę. Apie tai, kas buvo blogai. Ar teisybę kalba, kad ji vėmusi nuo jūrligės ir per audrą Folhave visai susidirbusi skrandį.

O Stinė linksėjo. Viskas teisybė. Blogiausia jau praeityje. Ji duosianti Dinai nuoviro iš šaknelių, kurias ką tik surinkusi. Ji pagysianti... pamažu.

Juodos drėgnos akys žiūrėjo kiaurai, jo nematydamos. Slėpė visas jos mintis po septyniais užraktais ir devyniomis jūromis.

11 skyrius

JEIGU TEISUS GAUNA ATLYGINIMĄ ŽEMĖJE, JUOGI LABIAU BEDIEVIS IR NUSIDĖJĖLIS!

(Pat 11, 31)

Per kitas dienas netrūko darbo gabenant prekes į krantą, paskirstant jas adresatams, perkraunant arba dėliojant į vietą.

Porą dienų talkino ir Antonas. Be to, jis sutiko padėti velkant jektą į krantą. Laivu nebebuvo planuojama plaukioti iki Lofoteno žūklės. Ne pro šalį buvo ją pastatyti sausai, kol šalia tiek vyrų. Palikti jektą vandeny nederėjo. Į sudrėkusią jektą labai greitai galėjo įsimesti kinivarpos. Ir oras nebuvo gailestingas jektoms, kurios paliekamos likimo valiai be jokios priežiūros.

Tą rudenį jekta į krantą buvo išvilkta per dvi dienas. Labai daug pagelbėjo bernai ir degtinė. Tai, kad jektos škiperiui degtinės priklauso daugiau nei kitiems, ir būtent prie tokio svarbaus darbo, savo ištarme dar 1778 metais įteisino velionis amtmanas Knagenhylmas. Tačiau Andersas broliškai dalijosi visomis gėrybėmis.

Į pagalbą jiems neatėjo pavasarinis potvynis, tačiau apsieita ir be jo. Pasitelkus išmonę, keiksmus ir palaiminimus. O kur dar tokie praktiški įrenginiai kaip talės, lynai ir buksyrai. Naudojami pakaitomis.

Vaišėmis pasirūpino Olinė. Ji neleido jiems šipinti dantų į kelioninius džiūvėsius ar spėjusius sužiedėti bergeniškus riestainius. Ji užkaitė puodą sūdytos mėsos ir pakūreno krosnį viralinėje duonai kepti ir prausimuisi.

Ji žinojo, kad po sūdytos mėsos vyrai norės gerti. Bet tai buvo ne jos reikalas. Ji negailėjo sirupo ir kavos.

Kas atsiyrė valtimi, kas atjojo, o kas atėjo pėsčiomis. Visi tie, kurių prekės keliavo į Bergeną arba kurie dėl kitų priežasčių jautė, kad naudinga būtų padirbėti kokią dienelę Reinsnese.

Visada apsimokėdavo atvykti. Anksčiau ar vėliau tekdavo pasigailėti, jei nepasirodydavai be priežasties. Tokios jau buvo taisyklės. Galiojančios nuo seno ir nesudėtingos.

Darbas ilgai neužtrukdavo. Niekada neapsieidavo be šventimo. Viską pabaigus, Andreaso prieplaukoj prasidėdavo šokiai.

O kur dar gausios vaišės! Juokai. Pokštavimai.

Reinsneso tarnaitės buvo kažkuo ypatingos. Jos buvo geriau prižiūrimos nei samdinės kitose vietose. Bet švelnios ir minkštos kaip sviestas saulės atokaitoje. Bent jau taip kalbėta.

Andersas vaikštinėjo ir vadovavo. Dina gulėjo neseniai pirktoje našlės lovoje.

Dvarą apėmė keista nuotaika, kai paaiškėjo, kad ji neateis. Netrauks, nediriguos, kai bus tempiamos talės, ir negniauš kumščių, kai kas nors nutrūks.

Tai visada būdavo kažkas ypatinga, apie ką galėdavai pasakoti sutikęs žmonių iš kitų vietų. Kad milžinė moteris stovėjo įsisprendusi ir plušo sykiu. To nebūdavo kituose dvaruose.

Dinos negalia labai prislėgė motušę Kareną. Kasdien ji nuklibendavo per kiemą ir porą valandų praleisdavo pas ją, skaitydama balsu ir bendraudama.

Dina prie to priprato su savotiška linksmybe akyse. Ji skundėsi motušei Karenai ir Stinei, kad negalinti gerti vandens. Nuo jo pykstanti širdis.

Pasak Stinės, tai ženklas, kad jai daug geriau, jei ėmusi apie tai galvoti. Bet motušė Karena sakė, jog esą šventvagystė skųstis tokiais dalykais, kai ji taip sunkiai sirgusi.

Olinė maitino ją kepenimis, grietinėle ir šviežiomis mėlynėmis. Tai turėję numušti karštį ir padaugint kūne kraujo.

Motušė Karena norėjo pakviesti gydytoją, tačiau Dina tik nusijuokė. Pats blogumas jau praėjęs. Dabar tereikėjo leisti laikui gydyti.

Du kartus per dieną Stinė padėdavo jai susišukuoti plaukus, kaip nuolat talkindavo ir motušei Karenai. Apie Dinos ligą ji nusimanė daugiau, nei pasakė žodžiais. Atrodė, lyg prasitarus būtų laukusi didžiulė bausmė. Kambarys ir visi daiktai turėjo ausis.

Stinė žinojo, kam turi dėkoti, kad gyvena Reinsnese. Ji dirsčiojo į Diną iš po vešlių tamsių blakstienų. Akimis lyg prisirpusios rugsėjo gervuogės kalnų kemsynuose. Geltonomis tarsi gintaras. Minkštomis.

Kai Dina užsigeidė muilo gabalėlių, kuriuos ji kaupė po kiekvieno Jakobo apsilankymo mieste, Stinė atnešė kartoninę dėžę ir ją atidengė.

Į kambarį lyg gėlių jūra plūstelėjo muilo aromatas, užpildydamas visą būtį, o Stinė išlygino pagalvių užvalkalus ir atnešė mėlynių sulčių senojoj krištolo ropinėje.

Olinę ji paprašė papuošti padėklą cukruotomis avietėmis. O Haną nusiuntė į arklių ganyklą pririnkti žemuogių. Jas po to suvėrė ant smilgos ir atnešė jai lėkštutėje auksiniu krašteliu kartu su balta medžiagine servetėle ir maderos taure.

Kažkada iš turgaus Dina buvo į namus parsivežusi vieną merginą, mat ši turėjo nuostabų balsą. Ji liko dvare, kad patarnautų Dinai išimtininkų troboje.

Dabar merginai ėmėsi vadovauti Olinė. Stinė intuityviai suprato, kad sveikai, drūtai moteriškei, kuri su visomis savo grožybėmis švytruoja po kambarius, čia ne vieta. Merginos kvapai, judesiai ir alpus moteriškumas vertė kambarį sulaikyti kvėpavimą. Nuo šito Diną reikėjo apsaugoti, kol ji guli tokia. Stinė išvėdino kambarį, kad išeitų merginos ir Dinos kvapai.

Tada kambaryje dvelkė vien Jakobo muilu ir švelniu Stinės aromatu. Stinė kvepėjo viržiais ir lauke išdžiūvusiais lovos baltiniais, žaliuoju muilu ir visokiausiomis džiovintomis žolelėmis. Tokius kvapus pastebi tik tada, kai vieną dieną jie išnyksta.

Po keleto dienų Dina pasišaukė Andersą. Jis įėjo į jos kambarėlį vienomis kojinėmis ir buvo visiškai svetimas. Atrodė, tarsi jis niekada nebūtų matęs jos kitokios, kaip tik gulinčios didelėje lovoje su vokiškų nėrinių užuolaidomis ir tokiu pat užtiesalu. Tarsi niekada nebūtų valęs jos kraujo krešulių ar bandęs apšvarinti ją po tvano, ištikusio pakeliui į namus, Folhave.

Jis stovėjo vienplaukis, susimetęs rankas už nugaros ir jautėsi lyg ne savo kaily.

— Sveikatėlė ima taisytis? — paklausė jis.

— Viskas gerai, — tarė ji ir pamojo jam prieiti prie lovos. — Sėsk, Andersai! Man reikia pasikalbėti su tavim apie ūkio reikalus.

Pečiai su palengvėjimu nusileido, nieko nelaukęs jis paėmė kėdę ir atsisėdo prideramu atstumu nuo lovos. Tada atsikvėpė ir plačiai nusišypsojo.

— Nuo to laiko, kai išplaukiau į Bergeną, negalėjau sužiūrėti skaičių krautuvėje.

Jis energingai pakinkavo galvą parodydamas, jog supranta.

— Ar gali man padėti juos peržiūrėti? Matai, kol kas aš nedaug pajėgiu.

Jis vėl linktelėjo. Panašus į vargšą žmogelį motušės Karenos barometre, kuris, pablogėjus orui, iššokdavo ir imdavo lankstytis visu liemeniu.

— Aš greit atsistosiu ant kojų ir pati galėsiu viską perimti. Bet dabar reikia paruošti užsakymus žiemai ir išsiuntinėti įspėjimus tiems, kas turi susimokėti skolas, kol galės gauti kokią nors paramą. Tokių bus nedaug. Bet tu pats žinai...

Ji atsilošė į pagalvę ir įdėmiai pažvelgė jam į akis.

— Trobelninkams gali dovanoti skolas arba leisti atidirbti per kalėdinį darbymetį...

Burna suglebo, o akys akimirksnį suplazdėjo. Ji ištiesė ranką.

Jis sėdėjo nejudrus, tarsi negalėdamas pasitikėti situacija. Po to pasistūmė su kėde arčiau lovos ir sugriebė jos ranką.

— Andersai? — staiga sušnabždėjo ji.

— Taip, — šnabždomis atsakė jis.

— Man tavęs reikia, Andersai!

Jis nurijo seilę ir nukreipė žvilgsnį į šalį. Mažas berniukas atkakliu smakru, netaisyklingu sukandimu ir rimtom mėlynom akim. Tarsi pirmą kartą žengęs prie altoriaus ir išvydęs degant visas didžiąsias vaškines žvakes.

— Aš čia, — ištarė jis, spausdamas jos ranką abiem delnais.

— Tau reikia pakviesti lensmaną. Aš noriu surašyti testamentą.

— Bet Dina, ką tu sugalvojai? Tikiuosi, nemanai, kad... Tu juk greitai pasveiksi.

— Giltinė niekuomet nesirenka pagal amžių ar šiuose kraštuose užimamą padėtį, — tarė ji.

— Nekalbėk taip bedieviškai.

— Nesijaudink. Aš tik surašysiu, kam mano valia atiteks tai, kas man priklauso.

— Taip, taip...

— Tau, Andersai, atiteks jekta „Motušė Karena“. Jekta tavo! Ji pergyvens ir tave, ir mane.

Jis keletą sykių giliai įtraukė oro.

— Ar iš tikrųjų? — vargais negalais išlemeno jis po ilgos tylos.

— Jeigu jau sakau, vadinasi, taip ir padarysiu.

Ant praustuvės krito šviesa ir lyg rūku aptraukė gėlėmis išpieštą jos pakraštį. Ji šoktelėjo ant standžių šviesių Anderso plaukų. Ir išryškino žiles virš smilkinių.

Jis jau nebebuvo lyg blogo oro žmogutis iš motušės Karenos barometro. Buvo it cherubinas su fakelu ant motušės Karenos knygos žymeklio!

— Tu nieko negirdėjai? — paklausė ji po ilgos pauzės.

— Ko negirdėjau?

— Ar yra tokių, kas stebėtųsi? — rūškanai tarė ji. — Stebėtųsi Dinos liga?

Jo apatinė lūpa užsirietė.

— Ne. Niekas! Aš papasakojau, kaip viskas buvo. Kaip klostėsi. Ir kiek laiko visa tai truko.

— O jeigu vis vien būtų užvesta byla... — sušnabždėjo ji ir įsisiurbė į jį akimis.

— Tada Andersas galės paliudyti ir prisiekti, — negalvojęs tvirtai pasakė jis.

Staiga su didele jėga ji atsisėdo tiesiai. Palinko į priekį ir abiem rankom suėmė jo galvą. Stipriai prispaudė jį prie savęs. Tarsi slėgtuvais, įsispitrėdama jam į akis.

Tą beprotišką akimirksnį kažkas tarp jų virptelėjo. Antrą kartą jie sutvirtino paktą. Suprato viens antro ženklus. Tuo viskas ir baigėsi.

Priemenėje jis įsistojo į batus ir išėjo laukan.

Jo apatinė lūpa tądien buvo glebna. Kaip visuomet, kai grįždavo iš tolimos kelionės, jis buvo nusigremžęs barzdą. O tos veido vietos, kurios nebuvo tiek mačiusios saulės kaip kitos, švelniai paraudo.

Jam žengiant per kiemą, pečiai buvo neįprastai tiesūs.

12 skyrius

GALINGŲJŲ RANKA VIEŠPATAUS, TINGI TURĖS DUOTI ČYŽĘ.

(Pat 12, 24)

Pasibaigus spaliui, ant beržų tebuvo likęs vienas kitas lapelis. Sniegą vėjas nešė į jūrą dar nespėjusį nusileisti ant žemės, o šaltis įsitaisė didžiajame vandens kubile priešais viralinę. Krosnys buvo kūrenamos nuo ankstyvo ryto iki tol, kol žmonės eidavo gulti. Medžioklės sezonas buvo sugadintas, o bruknės sušalo ant uogienojų.

Tačiau Dina galų gale pasveiko.

Motušė Karena gavo laišką nuo Johano. Graudų laišką. Johanui blogai einąsi Helgelane. Klebonija apleista. Stogas prakiuręs, jam pačiam trūkstą būtiniausių daiktų. Tarnaičių gauti negali, nebent mokėtum auksu. O parapijiečiai šykštūs ir visai nenusiteikę padėti. Jei motušė Karena galėtų paaukoti sumelę, nesvarbu, didelę ar mažą, kaip priedą prie rentos, kurią jis kasmet gauna iš motinos palikimo, tuomet jis galėtų įsigyti naują arnotą ir šiek tiek patalynės.

Motušė Karena atėjo pas Diną ir sielvartinga mina perskaitė laišką balsu. Grąžydama rankas ji prisėdo su šaliu ant pečių šalia baltosios ketinės krosnelės.

— Motušei Karenai tuoj išsileis plaukai, — ramiai tarė Dina ir taip pat atsisėdo.

Sutrikusi motušė Karena pabandė pasitvarkyti kuodelį.

Liepsna lyžčiojo atviras ketinės krosnelės dureles. Tolydžio ieškodama, ką dar praryti.

— Jam nenusisekė su ta parapija, — nusiminusi tarė motušė Karena ir pažvelgė į Diną prašančiu žvilgsniu.

— Be jokios abejonės, — pasakė Dina. — Ir dabar jis nori trupučio motušės Karenos rentos? — pridūrė ji ir skersomis dėbtelėjo į senutę.

— Aš negaliu daug duoti, — susigėdusi pratarė ši, — didžiąją dalį jis jau gavo, kol mokėsi pastoriumi. Viskas taip brangu Kopenhagoje. Nepaprastai brangu...

Ji palingavo ir atsidūsėjo.

— Ką išmoksi, ant pečių nenešiosi, bet tai brangiai įsigyjamas turtas, — pridūrė ji.

— Galbūt Johanas norėtų gauti daugiau iš savo palikimo, — geraširdiškai pasakė Dina.

— Taip, turbūt šitaip būtų geriausia, — tarė motušė Karena pradžiugusi, kad Dina taip greitai perėjo prie reikalo ir jai nereikės už Johaną prašyti išmaldos.

— Aš pakalbėsiu su lensmanu, pasakysiu, kad viską paskaičiuotų ir surašytų aktą prie patikimų liudininkų.

— Ar būtinai reikia tiek daug ceremonijų?

— Taip. Kai kalba eina apie palikimą, ceremonijų niekada nebūna per daug, motuše Karena. Reinsnesas turi ne vieną paveldėtoją.

Motušė Karena skubiai žvilgtelėjo į ją ir nedrąsiai pratarė:

— Maniau, kad įmanoma mažumėlę sušelpti... viso to neskaičiuojant.

Dina sužaibavo akimis ir speiste užspeitė senutę į kampą.

— Tai motušė Karena nori, kad Benjaminas suaugusiam ir pastoriaus mokslus išėjusiam įbroliui atiduotų savo palikimą? — tarė ji tyliai, bet labai aiškiai.

Motušė Karena susigūžė. Nestandus baltas plaukų kuodelis rodė tiesiai į viršų. Ties ausimis virpėjo sidabro baltumo garbanėlės.

Ji grabaliojo kryželį, kurį visuomet nešiojo ant kaklo.

— Ne, ne, aš ne tai norėjau pasakyti, — tarė ji ir atsiduso.

— Aš taip ir maniau, mes paprasčiausiai nesusišnekėjome, — nusileido Dina. — Vadinasi, aš prašau lensmaną rasti liudininkus ir surinkti reikalingus parašus, kad jam iš anksto galėtų būti išmokėta palikimo dalis, be viso to, ką jis jau yra gavęs.

— Jam nebus lengva, tokiu būdu išparceliavus tėvų žemę ir palikimą, — sielvartingai tarė senutė.

— Niekada nebuvo lengva gyventi ne pagal išgales. Bent jau vėliau, — atkirto Dina.

— Bet, mieloji Dina, taigi Johanas negalėjo...

— Galėjo, dar ir kaip galėjo! — pertraukė ją Dina. — Mokydamasis pastoriumi, jis gaudavo nuolatinę rentą, ir dar tu sukišai jam visus savo pinigus!

Stojo tyla. Senoji sėdėjo taip, tarsi jai kas būtų sudavęs. Ji ištiesė rankas į Diną. Norėdama apsiginti. Po to nuleido jas į skraitą. Rankos drebėjo, kai ji pabandė jas tvirtai sunerti.

— Mieloji, mieloji Dina, — kimiai ištarė ji.

— Mieloji, mieloji motuše Karena! — pasakė Dina. — Prieš mirdamas Johanas galėtų nudirbti vieną kitą darbelį. Aš kalbu tiesmukai, kad ir kaip jis man patiktų.

— Bet jis juk turi dvasininko pašaukimą...

— O ant manęs gulė atsakomybė už Reinsnesą, kol jis čia dykinėjo rūpindamasis sielos gyvenimu bei valgymo džiaugsmais! Ir nepajudino nė piršto!

— Tu pasidarei griežta, Dina. Aš vos galiu tave atpažinti.

— Kada aš buvau kitokia?

— Tada, kai buvai jaunamartė ir labai mielai vartydavaisi lovoj lig pietų, nedarydama nieko.

— Nuo to laiko praėjo visa amžinybė!

Motušė Karena staiga pakilo nuo kėdės ir žengė keletą netvirtų žingsnelių Dinos kėdės link. Pasilenkė ir paglostė didžiajai moteriai plaukus.

— Tu turi per daug rūpesčių, Dina. Per daug atsakomybės. Išties, išties. Aš turbūt geriausiai pajėgiu tave suprasti, pažinojusi tave anuomet... Tau reikėtų vėl ištekėti. Negerai būti vienai kaip dabar. Tu dar jauna...

Dina šiurkščiai nusijuokė, tačiau neišsisukinėjo.

— Gal pažįsti tinkamą vyriškį? — tarė ji, žiūrėdama į šalį.

— Tas keliauninkas rusas būtų pats tas, — pasakė senutė.

Dina smarkiai nuraudo.

— Kodėl motušė Karena taip sako?

— Todėl, kad matau, kaip lakstai vėliavos kalnan ir dairais į jūrą ir pakrantę taip, tarsi kažko lauktum. Ir todėl, kad mačiau, kaip per praėjusias Kalėdas, išvydusios rusą, Dinos akys ėmė spindėti nelyginant kalėdinė eglutė su žvakutėmis. Ir todėl, kad mačiau, kaip suniurai, vos tik tas rusas pavasarį išvyko savo keliais.

Diną ėmė krėsti drebulys.

— Taigi, taigi... Taigi, taigi, — murmėjo motušė Karena, vis glostydama jai plaukus. — Meilė yra gryna beprotybė. Tokia ji buvo visais laikais. Ji nepraeina. Ji nepraeina netgi tada, kai ją lydi kasdienybės ir audrų išbandymai. Ji atneša skausmą. Kai kada dar blogiau...

Atrodė, tarsi ji kalbėtų sau pačiai ar ketinei krosnelei. Pamažu vedžiojo žvilgsniu po visą kambarį ir perkėlė svorį ant vienos kojos, bandydama pailsinti kitą.

Galų gale prisėdo ant ranktūrio.

Netikėtai Dina apkabino ją ir užsitraukė ant kelių, ėmė sūpuoti. Senutė lyg maža mergaitė liko sėdėti talpiame skraite.

Jos viena kitą sūpavo. Jų šešėliai šoko ant sienos, o ugnis pamažu blėso.

Motušė Karena pasijautė taip, tarsi vėl būtų buvus jauna ir sėdėjus valtelėje, kuri plukdo ją į galeasą*, jai pirmąkart keliaujant į Vokietiją su savo mylimu vyru. Ji uodė jūros ir dervos kvapą, kai, apsitaisius kyku ir kelioniniu kostiumu, dar sykį plaukė Tronjemo fiordu.

— Mano vyro buvo tokios švelnios lūpos, — svajingai tarė ji ir leidosi sūpuojama.

Užsimerkusi ji palengva maskatavo kojomis.

— Jo buvo tokios švelnios garbanos, — pridūrė ji ir nusišypsojo gyslelėmis po užvertais vokais. Svajonėms jos suteikė rausvą virpėjimą.

— Kai pirmą kartą keliavau į Hamburgą, laukiausi jau antras mėnuo. Bet niekam nesakiau nė žodžio bijodama, kad manęs nepaims kartu. Nėštumą jie palaikė jūrlige, — pasakė ji, apimta atsiminimų ir juoko kunkulų.

Dina prigludo prie motušės Karenos kaklo. Dar giliau suglėbė ją į skraitą ir tvirtomis rankomis ritmingai siūbavo.

— Pasakok, motuše Karena! Pasakok!

Apie namo kertes dūko vėjas. Žiema jau čia pat. Dviejų žmogystų, sėdinčių ant kėdės, šešėliai sienos tamsybėje susiliejo į vieną. Jakobas kantriai sėdėjo šalia, tačiau ramybės nedrumstė.

Tuo metu meilė nepaliaujamai naršė po Rusijos vieškelius, Rusijos miškus ir didmiesčius.

— Bet aš juk negaliu pirštis, motuše Karena! — staiga su neviltim šūktelėjo ji, įsiterpdama į pasakojimą apie tai, kaip jiedu atvykę į Hamburgą ir paaiškėję, jog ji nėščia, o Jakobo tėvas lyg šieno maišą švystelėjęs ją į orą ir sugavęs taip, tarsi ji būtų buvusi iš trapaus stiklo.

Motušė Karena, paskendusi savo mintyse, sumirksėjo.

— Pirštis?

— Taip, jei Levas sugrįžtų!

— Žinoma, kad Jakobo našlė gali pirštis tam, su kuriuo drauge nori eiti per gyvenimą. Kaipgi kitaip! Žinoma, kad gali pirštis!

Jakobas po tokio senutės pareiškimo sunerimo ir spruko per sieną.

— Bet jeigu jis pasakys ne?

— Jis nepasakys ne!

— Bet jeigu?

— Tuomet reikš, kad vyriškis turi rimtų priežasčių, kurios man nežinomos, — tarė ji.

*nedidelis dvistiebis burlaivis.

Dina palenkė galvą prie senosios.

— Ar manai, kad man reikia jo nepaleisti?

— Taip, negali juk leisti, kad meilė praeitų pro šalį, ir nepajudinti nė piršto.

— Bet aš jo ieškojau.

— Kur? Maniau, kad lauki iš jo gyvybės ženklų. Kad dėl to nerimsti lyg žvėris narve.

— Aš dairiausi jo ir Bergene, ir Tronjeme... — graudžiai tarė Dina.

— Suvesti jus galėjo nebent laimingas atsitiktinumas.

— Taigi...

— Ar žinai, kur jis galėtų būti?

— Galbūt Vardėhuse arba toliau į rytus...

— Ką jis ten veikia?

— Šito aš nežinau.

Akimirką buvo tylu. Tada motušė Karena pasakė tvirtu balsu:

— Manau, kad balsingasis rusas sudarkytu veidu grįš! Įdomu, kur jis gavo tą randą?

Johanui paštu buvo išsiųsta nemaža pinigų suma. Kaip išankstinė palikimo išmoka. Tiksliai įvertinta liudininkų akivaizdoje.

Motušė Karena parašė laišką. Laikydama tai giliausioje paslaptyje. Prašė, jei įmanoma, surasti Levą Žukovskį. Tačiau jis buvo dingęs be pėdsakų.

Užsiėmusi detektyvo darbu Dinos ir Reinsneso labui, ji pasijuto žvali ir svarbi. Ji net ėmėsi mokyti Benjaminą su Hana rašymo ir skaitymo, o Diną priprašė pamokyti juos skaičiuoti.

Taip ir slinko žiema su sniego pusnimis, žvakių šviesa, kalėdiniais rūpesčiais ir darbais išruošiant vyrus į Lofoteną.

Vieną dieną Dina užėjo į arklidę. Susirado Tomą.

— Gali pasiimti keletą laisvų dienų ir šįmet su Andersu plaukti į Lofoteną, — netikėtai prakalbo ji.

Langai buvo apšerkšniję. Iš vidaus arklidės duris šerkšnas išmargino raštais. Pastato kertes gairino vėjas.

Bet Tomas niekur nenorėjo keliauti. Jis įbedė vieną mėlyną ir vieną rudą akį į Diną ir dalino arkliams pašarą.

— Tomai, — švelniai tarė Dina, tarsi ji būtų motušė Karena, — negali visąlaik alintis Reinsnese!

— Dina mano, argi aš alinuos?

— Tu niekur nekeliauji. Nieko nematai.

— Vasarą aš ruošiausi į Bergeną. Iš to nieko...

— Ir todėl dabar atsisakai Lofoteno?

— Aš netinku Lofoteno žūklei.

— Kas taip sako?

— Aš!

— Ar ilgai dar pyksi už tai, kad nepatekai į Bergeną?

— Aš nepykstu. Paprasčiausiai nenoriu būti išsiunčiamas iš namų tada, kai mano buvimas čia ima tave varginti! — vos girdimai pasakė jis.

Suraukta kakta ji išėjo iš arklidės.

•

Kai tais metais Andersas išplaukė į Lofoteną, Dina negalėjo rasti sau vietos. Nenustygdama vaikštinėjo po išimtininkų trobą ir neturėjo su kuo pasidalinti ropine vyno ar pasimėgauti cigaru.

Ji ėmė keltis apyaušriu ir griebtis darbo. Arba atsisėsdavo su Jertrūdos knyga prie lempos. Skaitydavo ją be didelio džiaugsmo. Taip, kaip rudenį iš kalnų varomos avys arba kopiama į stačius šlaitus, nes reikia.

Jertrūda pasirodydavo retai. O jei ateidavo, tai su savo didžiuoju riksmu. Per kambarį košdavo vėjas. Užuolaidos viduje stodavosi piestu, o stiklai virpėdavo. Tuomet Dina apsirengusi eidavo į Andreaso prieplauką guostis ir būti guodžiama.

Ji nešdavosi perlamutru švytinčią kriauklelę. Pamažu vartaliodavo ją tarp pirštų, kol žibintas rytiniame sandėlio kampe ratu apibrėždavo Jertrūdą. Ten nuo lubų vienas prie kito driekėsi tinklai. Sunkūs kaip liūdnos mintys. Stipriais ritmiškais lyžčiojimais bangos siekdavo grindų lentas.

Kartais ji sėdėdavo stiklinėje verandoje ir gerdavo vyną. Kol mėnuo apgirsdavo ir ji nebeišsilaikydavo kėdėje.

Kartu su šviesa sugrįžo ir Johanas. Jo žodžiais tariant, geriau jau būti Reinsnese ir mokyti vaikus negu stipti tarp svetimų, kuriems neduota nei išsiauklėjimo, nei tikėjimo Dievu. Bet jo lūpos virpčiojo, o akys nejučiom krypo į Diną.

Motušė Karena pasibaisėjo, kad jis be niekur nieko nusišalino nuo tarnystės Viešpačiui.

Johanas manė turįs pateisinamą priežastį. Jis sirgo. Kosėjo jau kelintas mėnuo ir nebegalėjo gyventi skersvėjuotoje klebonijoje. Turėjo tik vieną tinkamą krosnį, ir tą pačią virtuvėje. Negi turįs sė-

dėti su tarnaite virtuvėje ir ten rašyti pamokslus bei tvarkyti tarnybinę korespondenciją?

Ir motušė Karena suprato. Visa tai ji išdėstė laiške vyskupui, o Johanas pasirašė.

Benjaminas šalinosi suaugusiųjų. Vaikščiojo rūškanas. Rodė niaurią visažinystę, kuri iki beprotybės erzino Johaną. Bet kai norėdavo, būdavo imlus mokslams ir atidus. Savo džiaugsmais jis dalinosi tik su trimis žmonėmis. Stine, Oline ir Hana. Atstovaudamos trims kartoms, jos skirtingai, tačiau labai visapusiškai atitiko jo poreikius.

Vieną dieną Stinė užklupo jį be galo įtemptai tyrinėjantį apatines Hanos kūno dalis, o Hana savo ruožtu užsimerkusi tylutėliai gulėjo jų bendroje lovoje.

Akimirksniu buvo nuspręsta, kad Benjaminas miegos atskirame kambaryje. Jis liejo graudžias ašaras daugiau dėl išskyrimo negu dėl gėdos, kurią buvo norima jam primesti.

Stinė neaušino burnos aiškinimams. Bet ji laikėsi savo. Benjaminas privaląs miegoti atskirai.

Dina apsimetė negirdėjusi skandalo ir nesipriešino, kad Stinės žodžiai taptų įstatymu.

Tą pačią dieną vėlai vakare Dina ėjo iš kontoros. Mėnesienoje ji išvydo berniuką, kuris nuogas stovėjo antro aukšto lange.

Langas buvo atidarytas, užuolaidos plaikstėsi apie jį tarsi vėliavos. Ji užlipo pas jį į viršų, atsistojo už nugaros ir pašaukė vardu. Jis nenorėjo būti guldomas į lovą. Nei guodžiamas. Nei kalbinamas. Keisčiausia buvo tai, kad jis neverkė iš įtūžio kaip visada tokiais atvejais.

Jis buvo nuplėšęs padus nuo savo geriausių batų ir sukarpęs nertinį lovos užtiesalą su rožėlėmis ir žvaigždutėmis.

— Kodėl tu toks piktas, Benjaminai?

— Aš noriu miegoti pas Haną. Aš visada ten miegodavau.

— Bet tu su Hana išdarinėji visokius fokusus!

— Kokius fokusus?

— Tu ją išrenginėji.

— Aš turiu ją nurengti, kai ji eina miegoti, aš visada tai darydavau. Ji tokia maža!

— Bet dabar ji tam per didelė.

— Ne!

— Benjaminai, tu per daug suaugai, kad miegotum pas Haną. Vyrai nemiega kartu su moterimis.

— Johanas miega pas Diną!

Dina krūptelėjo.

— Ką tu pasakei? — kimiai tarė ji.

— Aš žinau. Jam irgi nepatinka būti vienam.

— Nekalbėk nesąmonių! — griežtai pasakė ji. Ir suėmusi už apatinių, jautriausių sprando plaukų, privertė nulipti nuo lango.

— Ne! Aš pats mačiau!

— Nutilk! Ir eik į lovą, kol dar tavęs gerai nepapurčiau!

Kai jis išgirdo balsą, apimtas siaubo sustojo vidury kambario ir įsmeigė į ją akis. Žaibišku greičiu jis kilstelėjo abi rankas virš galvos, tarsi laukdamas smūgio.

Ji paleido jį ir skubiai išėjo iš kambario.

Visą vakarą nejudėdamas jis prastovėjo už lango ir stebeilijo žemyn į išimtininkų trobą.

Galiausiai ji vėl užlipo į viršų. Atplėšė drebantį kūnelį nuo lango ir paguldė į lovą. Tuomet susiėmė sijonus ir ramiai prigulė šalia.

Lovoje, reikalui esant, galima buvo išsitekti ir dviese. Įpratusiam miegoti prie šilto Hanos kūnelio ji turėjo atrodyti siaubingai didelė.

Pirmą kartą po daugelio metų Dina matė Benjaminą užmiegant. Ji paglostė jo sudrėkusią kaktą ir, nulipusi laiptais, per kiemą parėjo namo.

Naktį jos reikėjo Jertrūdai, tad ji neramiai žingsniavo po kambarį, kol rytas lange išskleidė savo pilkąją burę.

13 skyrius

RINKITĖS, TAUTOS, IR BŪKITE NUGALĖTOS! IŠGIRSKITE VISOS TOLIMOS ŠALYS, SUKAUPKITE SAVO JĖGAS IR BŪKITE NUGALĖTOS! SUSIJUOSKITE IR BŪKITE NUGALĖTOS.

(Iz 8,9)

Krymo karas sudarė palankias sąlygas laivininkystei, prekybai ir žvejybai. Tačiau nutrūko įprastinė prekyba su rusais. Baltoji jūra buvo blokuojama didžiąją praeitos vasaros dalį. Ir atrodė, kad tai pasikartos šiais metais. Kelias rusų laivams buvo atkirstas.

Praėjusį rudenį Tromsės burlaiviai turėjo plaukti net į Archangelską parsivežti grūdų.

Iš tiesų Andersas tą rudenį, kai su Dina grįžo iš Bergeno, turėjo vykti į rytus. Tačiau išėjo taip, kad jis pradėjo ruoštis Lofoteno žūklei, o ir šiaip, jo paties žodžiais tariant, visada stengdavosi daryti „tai, kam buvo tinkamas“.

Per visą pavasarį Dina laikraščiuose bandė išskaityti, ar dėl karo vėl reikės iš Tromsės varyti laivus parsivežti grūdų. Ji stengėsi užmegzti ryšius su Tromsės škiperiais, kurie sutiktų aprūpinti maisto atsargomis. Tačiau tai buvo taip pat smagu ir lengva, kaip lupti gyvus ungurius.

— Geriau būčiau pati ten nuvykusi ir susitarusi! — vieną dieną pasakė ji Tomui ir aptarė šį reikalą su motuše Karena.

Nors praeitą rudenį daugelyje parapijos vietų užderėjo dvidešimtas—dvidešimt penktas grūdas ir metai buvo išskirtiniai, tai ne ką pagelbėjo.

Reinsnese jie neužsiėmė grūdų auginimu. Tebuvo paliktas nedidelis lopinėlis, nes, motušės Karenos manymu, tai būtina. Tomui atrodė, kad iš tokio neva ūkininkavimo daugiau vargo nei naudos. Pats vienas jis kasmet keiksnodavo motušės Karenos pasėlių lauką.

Tačiau didysis grūdų derlius įkvėpė motušei Karenai drąsos, ir ji ėmė įtikinėti kitus, kad pasėlių lauką reikia padidinti. Ypač kai blokada tapo grėsmingu faktu.

Tą dieną ji triumfuodama perskaitė Dinai ir Tomui laikraštį, kur vyriausiasis amtmanas Motsfeltas rašė, jog karas privertė žmones sukrusti ir atsiminti, kaip rizikinga yra misti iš jūros. Jis ragino im-

tis darbo ir pragyventi be rusiškų miltų, primindamas apie būtinybę taupyti duoną, kuo daugiau užsiauginti jos nuosavoje žemėje ir valgyti ją „savo veido prakaite“.

— Aš visada taip sakydavau. Kad mums reikia didesnio javų lauko, — pasakė motušė Karena.

— Ne taip paprasta Reinsnese auginti javus, — nedrąsiai įsiterpė Tomas.

— Bet kiek įmanoma reikia apsirūpinti patiems. Ir amtmanas taip sako.

Tarpduryje pasirodė Olinė. Ji pašnairavo į laikraštį ir tarė:

— Motsfeltui, matyt, nereikia dėl duonos išlieti tiek prakaito kaip mums Reinsnese!

— Nė vienas iš mūsų nėra pratęs auginti grūdus, — pasakė Dina, — bet galbūt naudingų patarimų galėtų duoti Žemės ūkio bendrovė, jei motušė Karena mano, kad mums būtinai reikia daugiau pasėlių. Galime daryti, kaip mums patinka. Bet tada valstiečiams teks daugiau prievolinio darbo. Ar motušė Karena mano, kad tai būtų teisinga?

— Galbūt mes galėtume samdyti žmones? — pasakė motušė Karena, kuri nebuvo svarsčiusi praktinės pusės.

— Mums reikia galvoti apie tai, kas atsipirktų. Negalime gamintis pašaro tokiam pat skaičiui gyvulių ir dar auginti grūdus. Mes žinome, kad čia, šiaurėje, ne kasmet būna palankūs orai javams. Bet šiek tiek praplėsti lauką įmanoma. Galėtume įdirbti daugiau žemės pietų pusėje, nors vieta galbūt per daug užpučiama jūros vėjo.

— Reikia daug prakaito išlieti, kad žemė ties beržų brūzgynu duotų kokią naudą, — nusiminęs pasakė Tomas.

— Reinsnesas yra prekybos namai. Visi skaičiai rodo, kad kaip tik tai duoda pelną, — tarė Dina. — Motušė Karena linki tik gero, tačiau ji pati niekada nėra dirbusi žemės, net jeigu ji pažįsta vyriausiąjį amtmaną ir labai jį gerbia.

— Amtmanas nesupranta, kad mes negalime pasikliauti, jog naktinės šalnos prasidės vėlai! — pasakė Olinė.

Motušė Karena nutylėjo nepykdama už tai.

Kai Andersas su įgula ir laimikiu grįžo femberingu ir jekta iš Lofoteno, Dina ėmė ruoštis su reikalais į Tromsę.

Ji pareiškė, jog, iš visko sprendžiant, šis karas užtruksiąs, tad nieko kito nelieka, kaip tik atsivežti grūdų iš Archangelsko.

Nebereikėsią kaip prieš metus mokėti baisių pinigų, kad nusipirktum rusiškų miltų, kuriuos parvežė Tromsės pirkliai. Šįmet ji pati aplankysianti mešką, išviliosianti ją iš irštvos ir pažiūrėsianti, gal ir ji gausianti savo dalį.

Ji nebenorėjo dar vieną žiemą mokėti po 4-6 talerius už rugius ir 3–6 talerius už miežius. Andersas ją palaikė.

Tuomet ji peržiūrėjo bergeniškus sandėrius ir apskaičiavo pelną iš Lofoteno žūklės. Galiausiai jie apmetė, kiek miltų geriausia pirkti Archangelske. Vietos sandėliuose jie turėjo pakankamai.

Dina planavo pirkti daugiau miltų, negu jiems reikėjo patiems ir pardavimui krautuvėje. Ji ketino pasirūpinti, kad turėtų atsargų, kai pavasariop užeis sunkesni laikai. Nesinorėjo tikėti, jog Stranstedo ar Tjelsuno pakrantės gyventojai būtų visko pertekę.

Andersas pasakė, kad jeigu ji pasiūlysianti kapitalo, kai Tromsės pirkliams reikės jo ruošiantis į kelionę, tuomet sklandžiau vyksiančios derybos dėl miltų kainos.

Daug kas iš Archangelsko gabeno grūdus, ir jiems neblogai sekėsi. Naudinga buvo pradėti nuo senų biznio partnerių. Svarbu tik padaryti pradžią.

Jis buvo įsitikinęs, kad Dina tai sugebės geriau už jį. Jai tik reikią prilaikyti savo aštrų liežuvį. Tromsės pirkliai greičiau išsiaiškinsią jos žodžių prasmę nei bergeniečiai. Tai ji privalanti atsiminti.

Geresnės dingsties nebūtum nė sugalvojęs. Apie tai, kad ji rengiasi į pačią šiaurę, į Vardėhusą, ji niekam nesakė. Tai žinojo tik motušė Karena. Kokiu būdu iš Hamerfesto reikės nusigauti į Vardėhusą, ji neišmanė. Tačiau pakrante į rytų pusę visuomet plaukdavo koks nors laivas.

Tai, kad Dina mokėjo Andersui procentus nuo krovinio į Bergeną ir dar leido jam užsiimti nuosava prekyba rąstais, kuriuos jis plukdydavo iš Namsoso, sukėlė daugybę svarstymų ir nemažai pavydo.

Ar galėjo tarp jų būti kas nors, apie ką niekas nežinojo? Ir kas nepakęstų šviesos?

Apkalboms nebuvo galo. Ypač po to, kai Andersą apsuko vienas prekiautojas rąstais iš Namsoso ir Dina jam padengė nuostolius. Jis užmokėjo už rąstus, kuriuos parsiplukdė praeitą pavasarį nežinodamas, kad pirklys buvo bankrutavęs ir pardavinėjo jam nepriklausančius rąstus. Savo pretenzijas į medieną pareiškė ir naujasis savininkas. Kadangi nebuvo sandėrio liudininkų, nieko kito neliko, kaip tik sumokėti dar kartą.

Ši istorija buvo nelyginant šiltas karvės blynas pavasarį. Aplinkui bimbė musės. Žmonės sudėjo į ją visą savo fantaziją.

Turi būti kažkas ypatinga, jei jau Dina Grenelv, kuri tokia šykšti biznio reikaluose, ėmė ir pasidalino nuostolius su savo škiperiu. Negana to, ji surašė testamentą, atiduodama jam savo geriausią jektą.

Negražios paskalos pasiekė motušės Karenos ausis. Senoji pasišaukė Diną ir grąžydama rankas paklausė, ką reiškia tie gandai.

— O jeigu ir taip? Jei yra kažkas ypatinga. Koks kam reikalas?

Tačiau motušė Karena nenusiramino.

— Ar Dina iš tikrųjų galvoja tekėti už Anderso?

Dina net krūptelėjo.

— Motušė Karena nori, kad aš tekėčiau už dviejų vyrų? Tu gi davei man palaiminimą, kad važiuočiau ir surasčiau Levą?

— Matai, niekad nesupaisysi, ką žmonės šneka, todėl aš ir klausiu.

— Lai žmonės kalba, jeigu neturi ko daugiau veikti.

Tačiau mintis buvo įvardinta. Mintis apie Andersą, kaip Reinsneso šeimininką.

Dina susirado siją, kur kažkada tabalavo Nylsas, ir iššaukė jį.

Jis buvo baikštus ir nepaliaujamai teisinosi. Bet ji nesiklausė. Tik vėl pakabino jį į kilpą ir stumtelėjo taip, kad jis ėmė siūbuoti tarsi švytuoklė be laikrodžio.

Priminė jam, kad jis nėra saugus, nors ir negyvena Reinsnese. Nes jo pomirtinė šlovė jos rankose. Prieš eidama gulti ji davė jam suprasti, kad jeigu nesiliaus skleidęs visokių gandų, ji taip ir padarysianti. Ištekėsianti už Anderso. Visiškai viešai ir su didelėmis iškilmėmis.

O Nylsas tapo glebus ir abejingas, kol galiausiai išnyko.

Jeigu Andersas ir girdėjo tas apkalbas, dirbo lyg niekur nieko savo darbą, ir iš pažiūros jo ramybės netemdė joks debesėlis. Jis patarė jai, į ką geriausia kreiptis dėl miltų pirkimo, ir išvardijo tuos, su kuriais jokiu būdu nereikia sudarinėti sandėrių. Kartu su ja palinkdavo prie prekių ir kainų sąrašų. Nepastebėdamas liesdavo jos ranką.

Jie aptarinėjo, su kokiomis rusiškų miltų kainomis galima sutikti, kad krautuvėje nereikėtų užsiplėšti pašėlusių kainų, norint išvengti nuostolio. Arba kokį kiekį verta pasilikti sandėlyje pavasario sunkmečiui.

Delnais jis braukėsi vešlius apyšviesius plaukus ir tarpais imdavo energingai kinkuoti galva, kad žodžiai skambėtų įtaigiau. Plačiai atmerktos akys spindėjo. Jis atrodė taip, tarsi ką tik būtų priėjęs Šv. Komunijos ir gavęs visišką nuodėmių atleidimą.

Kai jiedu buvo bebaigią ir Dina abiem atnešė po šlakelį romo, ji be užuolankų paklausė, ar jis girdėjęs sklindančius gandus.

Jis plačiai nusišypsojo.

— Aš girdėjau, kad žmonės iš Stranstedo ir aplinkinių sodybų bando apvesdinti Reinsneso senbernį. Bet tai ne naujiena.

— Ir ką tu jiems atsakai?

— Stengiuosi, kad nereikėtų nieko atsakinėti.

— Nuleidi tam kartui pro ausis?

Jis nustebęs pažvelgė į ją. Tuomet be žodžių užvertė apskaitos knygą.

— Tau patinka tokie gandai? — po valandėlės paklausė ji.

— Ne, — galiausiai atsakė jis. — Bet nemanau, kad dėl to reikėtų liūdėti.

Jis pažvelgė į ją šelmišku žvilgsniu. Tuomet ji atlyžo. Jiedu nusijuokė. Vis dar kvatodami susidaužė taurelėmis. Tačiau sunku buvo nuduoti, kad pokalbio nė būti nebuvę.

— „Princas Gustavas“ atrodo kaip boba, — iškošė pro dantis Benjaminas ir sugniaužė delnais kelnių petnešas, kaip matė darant Andersą.

— Tai tik pirmagalio drožinys, o ne tikrasis princas Gustavas, — paaiškino Hana ir smalsi kaip šermuonėlis ištiesė kakliuką, kad nepražiopsotų nieko, kas vyksta.

Ji norėjo sulaikyti Benjaminą, bet tas ištrūko ir nuskuodė prie Dinos, kuri stovėjo prieplaukoje, apsitaisiusi kelioniniais rūbais.

— „Princas Gustavas“ — boba! Tu plauksi boba?! — tūžmingai riktelėjo jis Dinai ir paspyrė akmenį taip, kad jis pralėkė pro pat Stinės galvą.

Dina nieko neatsakė.

Jis nenurimo, nors aplinkui buvo daug ją išlydinčių žmonių.

— Ar ir dabar grįši namo kaip kokia klipata? — piktai išrėžė jis.

— Nutilk, — tyliai pratarė ji su nieko gero nežadančiu draugiškumu.

— Anąkart grįžus namo kelias savaites išgulėjai lovoje.

Dabar jis jau negalėjo sulaikyti verksmo.

— Šį kartą taip nebus.

— Iš kur tu žinai?

— Žinau!

Jis puolė prie jos nenumaldomai kūkčiodamas.

— Benjaminas per daug triukšmauja! — pasakė ji ir suėmė jį už sprando.

— Kodėl tu ten plauki? — širdo jis. — Motušė Karena sako, kad ten ištisus metus žiema. Ir nieko daugiau nėra, išskyrus kirų mėšlą ir klyksmą, — triumfuodamas pareiškė jis.

— Todėl, kad man reikia! Ir noriu!

— Bet aš nenoriu!

— Aš supratau.

Jis tampė ir tąsė ją, verkė ir siuto, kol ji įlipo į valtį, o Tomas įrėmė į uolą irklą ir atsistūmė.

— Tas vaikas nebijo rodyti savo jausmų, — pasakė ji Tomui.

— Jis nori, kad jo mama būtų namie, — tarė Tomas ir nusuko akis į šalį.

— Atrodo, kad taip.

Dina prilaikė ranka skrybėlę, kol jis ilgais, stipriais yriais irklavo prieš vėją, artėdamas garlaivio link.

— Tu pasirūpinsi viskuo? — paklausė ji draugiškai. Tarsi tolimą pažįstamą, kurį ji priversta prašyti paslaugos.

— Kaip nors išsiversime. Bet nelengva bus, kai Andersas išvyks į Bergeną ir tu dingsti. Daug žmonių reiks prižiūrėti... per šienapjūtę ir...

— Bet tu ir anksčiau pajėgdavai, — pasakė ji.

— Taip, — tarstelėjo jis.

— Aš pasikliauju tavimi. Gerai prižiūrėk žirgą, — netikėtai pridūrė ji. — Pajodyk retkarčiais.

— Tas šelmis nesileidžia jodomas niekieno kito, kaip tik Dinos.

Ji neatsakė.

— Ar tik ne motušė Karena sėdi salės lange? — paklausė ji ir pamojavo į dvaro pusę.

Pūkščiantis, dūmais springstantis laivas buvo pavadintas „Princu Gustavu“ princo įpėdinio Oskaro jauniausiojo sūnaus garbei. Todėl laivo priekį ir puošė išpūstažandė figūra. Nelabai prašmatni, tačiau iš tolo matoma. Princo vardas buvo užrašytas ant mentračių. Dailiomis raidėmis, su karūna viršuje.

Ėmė suktis ratai. Krante sutartinai į orą pakilo kepurės ir nosinaitės. Iš visų pusių erzėjo balsai. Dina pakėlė balta pirštinaite apmautą ranką.

Sode lingavo didžioji ieva, nors vėjo dvelksmas buvo vos juntamas.

Ten sėdėjo Benjaminas ir žliumbė. Baubdamas purtė medį. Negailestingai jį niokojo. Spardė ir draskė šakas. Tam, kad ji matytų ir gailėtųsi.

Dina stovėjo šypsodama. Vilnijančią jūrą glamonėjo silpnas pietų vėjelis. Garlaivis pasuko į šiaurę. Motušė Karena davė palaiminimą. Kaži ar tai padės?

Prieš pat atvykstant į Havnviką, ji susipažino su kapitonu. Seniai norėjo pamatyti vyriškį stebėtino vešlumo žilomis žandenomis, kurį visi vadino kapitonu Lū.

Jo vietoje ji išvydo aukštą vyrą, kuris ir judesiais, ir išvaizda jai priminė darbinį arklį. Didžiuliame pailgame veide didvyriškai stirksojo nosis. Lūpos panėšėjo į arklio snukį. Mėsingos ir liulančios, su tamsuojančiu tarpekliu per vidurį kaip senos moters krūtinė. Po vešliais antakiais slėpėsi pora apskritų geraširdiškų akių.

Jis elgėsi mandagiai ir pareiškė apgailestavimą, kai ji pasiteiravo apie senąjį kapitoną. Sumušęs kulnimis padavė jai ranką, kuri jokiu būdu nesiderino su visu žmogaus kūnu. Buvo siaura ir dailios formos.

— Davidas Kristianas Lysholmas, — prisistatė jis ir nužvelgė ją mėlynomis akimis.

Jis aprodė jai laivą tokia mina, tarsi viskas priklausytų jam. Apylinkes jis liaupsino taip, lyg tai būtų jo nuosavybė ir jis ten svečiuotųsi.

Čia vis dar tebesą seni geri laikai. Kilmingieji Norlane galį keliauti pagal savo luomą. Anot jo, tai tikrai neįmanoma varganais pietų vieškeliais.

Jis perbraukė ranka iki žvilgesio nušveistus žalvarinius turėklus ir linksėjo galva pritardamas savo paties žodžiams. Atsiklausė, ar galima užtraukti pypkę ponios akivaizdoje.

Dina pasakė, kad, žinoma, galįs. Ji taip pat mielai parūkytų. Jis išsprogino akis ir suakmenėjo. Dina nusprendė nesinešti pypkės, kurią turėjo kajutėje. Nevertėjo stulbinti žmonių.

Jie vis dar stoviniavo prie žalvarinių turėklų, kurie žymėjo ribą tarp pirmosios klasės ir „kitų keliautojų".

„Vietos čia skirstomos pagal luomą, o ne pagal kišenę", — pasakė jis. Ir be galo oriai nusivedė ją už parankės.

Havnvike juos pasitiko daugybė mažų valtelių, kuriose buvo prisėdę jaunimo.

Kapitonas atsitiesė ir pasitiko vienintelį keleivį, kuris ruošėsi plaukti. Tai buvo fogtas. Jis išdidžiai, su kiaulės odos portfeliu rankoje užlipo į denį.

Vyriškiai pasisveikino kaip seni pažįstami, o Dina buvo pristatyta.

Šalia trapo stovėjo pašto viršininkas ir derėjosi su pirkliu dėl poros laiškų, kurie nebuvo pagal taisykles frankuoti. Jis bandė išreikalauti keturių šilingų mokestį.

Trečią kartą pasigirdus signalui, pajudėjo ratų mentės. Jos slydo druskinga jūra. Žmonės priminė skruzdes, kurios zujo krantu, o pro šalį slinko kalnai.

Keleiviai stebėjo vieni kitus, kai galvojo, kad jų niekas nemato. Vieni — abejinga veido išraiška, kiti — smalsiai ar tiriamai. Visų kelionė turėjo vienokį ar kitokį tikslą.

— Kas gi paskatino fogtą vykti į šiaurę? — pasidomėjo kapitonas.

Pasirodo, kad rusai dviejose trijose vietose prasiveržė per sieną tarp Norvegijos ir rusų Laplandijos. Iš savininkų šiaurėje buvo gauta skundų, jog svetimšaliai šeimininkauja norvegų teritorijoje. Jie netgi tvirtino, jog kraštas priklausąs rusams. Šiuo metu jie buvo priartėję prie Tanos. O vietinės valdžios reikalavimai išsinešdinti nedavė jokių rezultatų. Todėl fogtas ir vyksta į šiaurę.

— Jie priešiški ar taikūs? — paklausė Dina.

— Kad ir kokie jie būtų, siurbiasi nelyginant sparvos! — atsakė fogtas.

Priėjo pašto viršininkas ir mąsliai čiulpdamas ūsą stumtelėjo kepurę sau ant kaktos. Kažkur jis buvo girdėjęs, kad rusai elgiasi taip, tarsi šalis priklausytų carui ir kad nemažai finmarkiečių mielai sutiktų, kad taip ir būtų. Nes Kristianijos valdžia neturėjo ten gero vardo. Visur tvarką darė apsukrūs rusų diplomatai. O vyriausybė nejudino nė piršto. Jie nieko nežinojo. Nė karto nebuvo nuvykę į šiaurę pasižiūrėti.

Kalbėdamas pašto viršininkas tris kartus linktelėjo fogto šonan. Tarsi prisiminęs, kad nelabai žino, katrą pusę, vyriausybės ar finmarkiečių, palaiko fogtas. Ne pro šalį mandagiai elgtis, net kai atvirai reiški savo nuomonę.

Kapitonas sutriko. Bet fogtas — nė kiek. Geraširdiškai pažvelgęs į pašto viršininką tarė:

— Šalis labai ištįsusi. Sunku viską sužiūrėti. Holugalanas, ypatingai Finmarkas, yra priklausomi nuo gerų santykių su Rusija. Iš ten gaunamos tokios svarbios prekės kaip grūdai ir lynai. Bet, žinoma, viskam yra ribos. Negalima nesipriešinti invazijai.

Fogtas pasisuko į Diną ir paklausė, kaip klostosi reikalai jos krašte. Ir kokia jos tėvo, lensmano, sveikata.

Dina trumpai atsakė:

— Lensmanas gyvenime nėra sirgęs, nebent kartais pašlubuoja širdis. O pavasaris buvo košmariškas, su daugybe sniego. Bet viskas jau praeityje.

Atrodė, kad visa tai fogtą nuteikė linksmai. Raukšlelės dailiai kilstelėjo aukštyn, ir jis paprašė perduoti linkėjimų, jeigu ji pirmoji pamatysianti lensmaną.

— Kaip susiklostė reikalai su piratais, kurie dar neseniai siautė Raftsune? — paklausė Dina.

— Rudenį byla bus svarstoma tinge. Bet šiuo metu jie sėdi surakinti Tronjeme.

— Ar tikrai tarp jų buvo dvi moterys? — pasiteiravo ji.

— Taip, buvo ir dvi moterys. Atrodo, čigonės.

— Kaip jūs nugabenate tokius pavojingus kalinius į Tronjemą?

— Tokiam kroviniui gabenti reikia tvirtų vyrų ir geležies, — atsakė jis ir nustebęs pažvelgė į ją.

Ji nieko nebesakė, ir vyrai pradėjo įprastinį pokalbį apie orą.

Neskaitant padavėjų ir dviejų jaunų seserų, keliaujančių trečiąja klase, Dina buvo vienintelė moteris laive.

Ji pasišalino į pirmos klasės moterų kajutę, kurioje, laimei, kol kas gyveno viena. Atsidarė kelioninį krepšį ir rūpestingai atsirinko kostiumą bei papuošalus. Ji netgi susisegė plaukus ir susiveržė liemenį korsetu. Bet skrybėlės nesidėjo. Ji apsisuko ir patenkinta linktelėjo.

Galbūt pavyks tapti fogto bendrakeleive į rytus! Šį vakarą ji turės sulošti šachmatų partiją!

Laive buvo du locmanai. Bet tik vienas visiškai blaivus. Kapitonas taikiai pasakė, kad pakaks ir vieno. Antrasis gulėjo ir blaivėsi po deniu. Turint vieną locmaną ant tiltelio ir vieną po deniu, kelionė saugi.

Trikdė daugybė kalbų. Be norvegų kalbos, dar buvo šnekama vokiškai, angliškai ir daniškai.

Trečiosios klasės keleiviai būrėsi aplink juodąjį kaminą. Ten jie sėdėjo ant dėžių. Vieni snaudė saulutėje. Kiti išsitraukė dėželes su pasiimtu maistu ir ramiai jį kramtė.

Suodžiai nuo kamino pamaži leidosi ant jų, bet jie nelabai to paisė. Viena iš prijuostę dėvinčių merginų sėdėjo ir stropiai mezgė rudą apdarą. Ji turėjo rusvus, į kasas supintus plaukus, kurie priekyje stirksojo virš kaktos.

Jos sesuo sėdėjo šalia, saugodama dėžę su kambarinėmis gėlėmis, kurią per didelį spiegimą ir triukšmą jai pavyko įboginti į laivą. Tai buvo krūminis gvazdikas ir snaputis. Per dėžės kraštą nudrikusios gėlės atrodė stebėtinai gyvybingos. Akinanti žaluma su raudonais žiedynais. Trečiąją klasę jos pavertė atokia palange.

Dina, sustojusi ant tiltelio, valandėlę žiūrėjo. Tuomet nuėjo į valgomąjį prie padengto stalo. Vakarienei buvo žuvų. Lašišos ir silkės užkandžių. Kumpio, sūrio, duonos ir sviesto. Kavos, arbatos ir alaus.

Stalo viduryje stovėjo didžiulis butelis salyklinės degtinės. Reinsnese tokios negerdavo. Panašia Dina buvo vaišinta Bergene. Jos skoniui ji buvo per saldi.

Du tarnai ir viena tarnaitė įslinkdvo ir išslinkdavo papildydami lėkštes ar pakeisdami tuščius butelius.

Dina padelsė tarpduryje, kiek buvo būtina. Kapitonas atsistojo ir pakvietė prie stalo.

Ji leidosi nuvedama. Puse galvos aukštesnė už daugumą vyrų. Jie pakilo iš vietų kaip po komandos „ramiai“ ir stovėdami laukė, kol ji atsisės.

Ji neskubėjo. Šalia buvo Jakobas ir šnabždėjo, kaip reikia elgtis. Žiūrėdama į akis, ji visiems iš eilės padavė ranką.

Danas suglebusiu veidu prisistatė grafo titulu ir nenorėjo paleisti jos rankos. Jis jau buvo aiškiai pasivaišinęs iš butelių ant stalo.

Šalia ant kėdės įspūdingai kūpsojo dano kailiniai, be to, jis vežėsi tarną.

Dina pasakė, kad turėtų būti šilta su tokia apranga šiuo metų laiku.

Tačiau danas atsakė, jog plaukdamas tolimon šiaurėn gali sulaukti bet kokio oro. Per stebėtinai trumpą laiką jis sugebėjo papasakoti, jog buvo filologijos mokslų daktaras ir „Kopenhagos literatūrinės draugijos“ narys. Jo manymu, Norlano žmonės esą draugiški ir ne tokie vulgarūs, kaip jis baiminęsis. Tačiau tik nedaugelis moka angliškai.

Jis be paliovos gestikuliavo, tad visi spėjo pamatyti jo žiedus.

Dinos kakta panėšėjo į ką tik išartą bulvių lauką, tačiau vyriškio, kuris vis dar tebelaikė jos ranką, tai nė kiek netrikdė.

Galiausiai ji ištrūko, nes pagyvenęs žmogus, kurio veido spalva buvo kaip berniuko, žaidusio visą dieną speige, padavė jai ranką ir nusilenkė.

Jis buvo neaukštas, tvirtai sudėtas ir šnekėjo vokiškai. Prisistatė kaip kamerheras bei menininkas ir mostelėjo galva į eskizų bloknotą, gulintį šalia ant kėdės. Visą likusį vakarą, kad ir su kuo šnekėtų, jis akies krašteliu stebėjo Diną. Tuomet jis labiau panėšėjo į žvairaakį pirklį iš Hamburgo. Vėliau pasirodė, jog tai buvo netoli tiesos.

Prie stalo taip pat sėdėjo anglas žvejys, gaudantis lašišas. Iš tikrųjų jis vertėsi maklerio amatu. Tačiau pasakojo, kad nemažai keliaująs.

Dina pasakė, kad jei teisingai supratusi, Anglijoje priimta daug keliauti. Nes anglą galima sutikti bet kurioje pakrantės vietoje.

Kapitonas išvertė. Makleris sukrizeno ir linktelėjo. Jis sėdėjo kreivai šypsodamasis, kol kiti ponai pagal visas to meno taisykles flirtavo su Dina.

Po to prasidėjo vakarienė.

Aš esu Dina. Jaučiu drabužių klostes. Visas siūles. Visas kūno ertmes. Jaučiu skeleto tvirtybę ir odos stangrumą. Jaučiu kiekvieno galvos plaukelio ilgį. Kaip seniai plaukiau tolyn nuo Reinsneso! Aš prisitraukiu jūrą. Nešuosi Jertrūdą per vėją ir anglių suodžius!

Didžiąją vakarienės laiko dalį visi vyriškiai sėdėjo pasisukę į Diną. Pokalbis nebuvo rišlus. Tačiau visi iš paskutiniųjų stengėsi jį sekti.

Kilmingasis danas su visais savo titulais greitai išėjo iš rikiuotės. Jis paprasčiausiai užsnūdo. Fogtas paklausė Diną, ar pašalinti vyriškį nuo stalo.

— Miegantys vyrai retai pridirba eibių, — atsakė Dina.

Ponai lengviau atsikvėpė, kad dama taip laisvai žiūri į panašius nuotykius. Tad galima nevaržomai šnekučiuotis toliau.

Kapitonas ėmė pasakoti apie Tromsę. Miestas judrus — ir bet kokiam skoniui.

— Gražiausia — palei visą pakrantę, — pasakė jis. — Poną Holstą, britų vicekonsulą, išties verta aplankyti! Tas Holstas — tai ne koks vargšas, — užtikrintai pridūrė jis. — Jam priklauso slėnis kitoje įlankos pusėje...

Visi įdėmiai klausėsi, ką verta aplankyti atvykus į Tromsę.

— Kai kurie pirkliai turi angliškų laikraščių, — kalbėjo jis toliau, kreipdamasis į anglą maklerį. — O Liudvigseno viešbučiui ištaigų netrūksta, tikrai ne. Ten yra ir biliardinė! — pridūrė jis ir linktelėjo kitiems, kuriems nelemta pakliūti į britų vicekonsulo namus.

— Liudvigsenas, be to, yra kapitonas ir kalba angliškai, — pasakojo jis, vėlgi pirmenybę teikdamas anglui.

Kiti į tai reagavo mandagiai, bet ėmė tyliai šnekučiuotis.

Daną pažadino kumštelėjimas į ranką. Susigėdęs jis apsižvalgė ir ėmė teisintis, kad iš ryto labai anksti kėlęsis. Mat jį pažadinusi naktinė saulė.

Dina pasakė, jog tai greičiausiai buvusi ankstyva ryto saulė. Tačiau danas atkakliai tvirtino, kad ten buvusi tikrų tikriausia naktinė saulė. Ir laikrodis rodęs tik ketvirtą valandą ryto, o pasaulis atrodęs nuostabiai su žėrinčia ramia jūra ir salomis, atsispindinčiomis vandenyje. Į sveikatą!

Visi pakėlė stiklus ir linktelėjo.

Aš esu Dina. Šiąnakt turiu juos lovoje. Visus iš karto. Levas arčiausiai. Bet Tomas prisėlina prie mano šono ir nori jį nustumti. Aš guliu išskėstomis kojomis ir į šalis atmetusi rankas. Aš neliečiu jų. Jie iš voratinklių ir pelenų.

Jakobas toks drėgnas, kad aš imu žvarbti. Andersas guli susirietęs į kamuolį ir šildosi mano plaukuose. Jis tūno visiškai tyliai. Vis tiek jaučiu, kaip jo kieti klubai skaudžiai spaudžia man ausį.

Johanas atsuko man nugarą, bet iriasi vis artyn. Galiausiai mes turime bendrą odą ir rankas. Jis įsikniaubia veidu į Levą ir nenori žiūrėti į mane.

Kol kiti guli su manimi, Andersas dedasi paukščiu, susisukusiu lizdą mano plaukuose. Jo kvėpavimas tėra vos girdimas ošimas.

Levas toks neramus. Matyt, jis vėl nori pasprukti. Aš nustveriu jį. Tvirtai sugriebiu už krūtinės plaukų.

Tuomet jis nuverčia kitus į šoną ir atsigula ant manęs tarsi dangtis. Jo kūno ritmas keliauja mano kraujagyslėmis ratu. Persiduoda lovai. Taip stipriai, kad Andersas iškrenta iš plaukų, o kiti nuvysta lyg rožių žiedlapiai vazoje. Jie be garso sukrenta ant grindų.

Iš Levo kaip iš vargonų plūsta muzika. Kyla ir smenga. Jo balsas nusileidžia ant mano odos lyg vėjo dvelksmas. Skverbiasi pro poras vidun į skeletą. Aš nepajėgiu gintis.

Priešais altorių stovi pastorius, o visos medinės skulptūros bei paveikslai užspeičia mane viduje — su Levu. Vargonuose. Gaudžia variniai varpai.

Tada iš jūros pateka saulė. Kyla migla. O mes virstame pūslėtaisiais dumbliais pakrantėje. Kurie želia ant uolų ir bažnyčios mūro. Skverbiasi vidun pro aukštus langus ir visus plyšius.

Mes tebekybom ore — ir esam gyvi. Galiausiai iš mūsų telieka spalva. Rusvai raudona. Žemė ir geležis.

Tuomet mes atsiduriam Jertrūdos glėbyje.

14 skyrius

DAUG VANDENŲ NEGALI UŽGESINTI MEILĖS, NĖ UPĖS NEPASKANDINS JOS. JEI ŽMOGUS DUOTŲ UŽ MEILĘ VISĄ SAVO NAMŲ LOBĮ, LYG NIEKU LAIKYTŲ JĮ.

(Gg 8, 7)

Dina gerai prisitvirtino skrybėlę smeigtukais, nes Tromsės įlankoje pūtė stiprokas vėjas. Liemenį ji susiveržė tik tiek, kad galėtų netrukdomai kvėpuoti, užtat gerokai pasikėlė krūtinę, kad ji, atsiradus keblumų, galėtų pataisyti nepalankiai krypstančias derybas.

Valandėlę ji pastovėjo priešais nedidelį veidrodį kajutėje.

Po to nuėjo ant denio ir atsisveikino su bendrakeleiviais ir jūrų karininkais.

Vienas jūreivis išlydėjo ją į krantą, nešdamas jos didelius kelioninius krepšius. Porą kartų ji atsigrįžo tarsi norėdama padėti liesokam jūreiviui.

Dabar viskas priklausė nuo skaičių, apsukrumo ir takto. Skaičiais pramušta galva moteriškame kūne grėsė matu bet kuriam, nesugebančiam to numatyti.

Dienos, praleistos Bergene ir Tronjeme, nenuėjo veltui. Jos galva buvo prikimšta įvairiausių gudrybių lyg padrikų užrašų. Tereikėjo juos surūšiuoti ir surasti tarpusavio ryšius.

— Verslo reikaluose niekada nešnekėk daugiau nei būtina. Jei neturi ko pasakyti, duok žodį priešininkui. Anksčiau ar vėliau jis ką nors neatsargiai leptelės.

Taip Andersas kalbėjo Dinai atsisveikindamas.

Tromsė, pasirodo, tebuvo kelios baltų namukų saujelės. Patogiai išdėstytus, juos natūraliai ribojo daugybė žaliais šlaitais garmančių upelių. Pačiame viršuje stovėjo beržynas, žalias ir tankus. Tarsi Viešpaties rojaus kampelis.

Tačiau rojus ir čia baigėsi ten, kur prasideda žmonių gyvenimai.

Dina nusisamdė karietą, kad dienos šviesoje susipažintų su miestu. Ties pietine miesto riba pakrante driekėsi Tromsėstranas su dviem trim eilėm nedidelių namelių. Ji klausinėjo, o jaunas vežikas su raudona megzta kepure, užmaukšlinta ant ausų, aiškino.

Kelias tęsėsi pajūriu per Prostneso kyšulį, suko pro kleboniją ir ėjo tolyn Jūros gatvės link. Ilgiausia miesto gatvė vadinosi Kranto. Lygiagrečiai buvo Žalioji gatvė. Tačiau ties Turgaus aikšte kelią atkirto rotušė, įsiterpusi tarp vaistinės bei Holsto namų.

Kvartalu piečiau nuo turgaus iš Vanšletos tekėjo upelis, pro L. J. Peterseno namus ir paskui tiesiai į jūrą. Jam buvo duotas skambus pavadinimas „Peterseno upė".

Žemiau vaistinės telkšojo apgailėtinas purvynas. Vežikas papasakojo, kad kai Petersenai keldavo balių, kavalieriai turėdavo avėti aukštaauliais batais, kad galėtų pernešti damas per purvyną. Nepaisant to, o gal kaip tik todėl, visi troško būti pakviesti į pobūvį pas Petersenus.

Šią vasarą geri orai ir vėjas išdžiovino purvyną, tad juo dabar galėjo vaikščioti kas tinkamas.

Dina užsuko į Liudvigseno viešbutį *Du Nord* arba *Hotel de Bellevue*. Jis aiškiai buvo skirtas aukštuomenei.

J. H. Liudvigsenas dėvėjo cilindrą ir vaikščiojo su ilgakočiu lietsargiu vietoj lazdos. Jis pasakė, kad visada pasiruošęs patarnauti, ir nusilenkė. Turėjo platų, pasitikėjimą keliantį veidą ir vešlias žandenas. Plaukai su nepriekaištingu sklastymu kairėje buvo sušukuoti dailia aukšta banga.

Keletą kartų jis priminė, kad jeigu ponia Dina Grenelv ko nors pageidautų, tereikia pranešti!

Per pasiuntinį Dina nusiuntė dviem pirkliams labų dienų ir pasiprašė pas juos vizito. Nuo to pradėti patarė Andersas.

Kitą rytą ji gavo vizitinę kortelę su pranešimu, kad gali apsilankyti Peterseno kontoroje. O iš trumpo laiško ji sužinojo, jog laukiama pas poną Miulerį.

Ją pasitiko pats ponas Petersenas. Pasirodė, kad jis gerai nusiteikęs. Mat ką tik buvo paskirtas vicekonsulu Meklenburge ir ruošėsi pradėti tarnybą. Taip pat ketino pasiimti žmoną ir negalvojo apleisti verslo. Kartu su broliais jis turėjo laivą.

Dina apibėrė jį visais įmanomais sveikinimais ir smulkiai išsiklausinėjo apie naująjį postą.

Galėjai suprasti, kad po nuoširdžiu vyriškio tonu slepiasi prityręs biznierius.

Galiausiai ji perėjo prie savo reikalo. Klausinėjo apie kapitalą ir turimas priemones. Įgulą. Pajų. Procentus už sukartą kelią. Kokia, jo apskaičiavimu, galėtų būti miltų kaina? Kiek krovinio galima gabenti triume, kad jis liktų sausas ir nepakenktas?

Ponas Petersenas liepė atnešti maderos. Dina neprieštaravo, tačiau rankos judesiu atsisakė, kai tarnaitė norėjo jai įpilti. Iš ryto ji negerianti.

Petersenas pats paėmė vieną taurę ir užsakė Dinai arbatos. Jis atrodė susidomėjęs. Tačiau per daug švaistėsi žodžiais. Tarsi bandytų ją nuraminti užšokdamas jai už akių. Be to, jis negalėjo garantuoti tvirtos miltų kainos.

Ji žvilgtelėjo į jį ir nusistebėjo, kad jis, būdamas vicekonsulas, tiek nedaug žino apie kainas.

Jis nuleido pro ausis žodžių toną ir pasiteiravo, kiek laiko ji dar būsianti mieste. Nes, ko gero, jis žinosiąs daugiau po keleto dienų. Bet kuriuo metu laukiama rusų laivų.

Kai jis pakvietė pagyventi pas juos, ji labai rizikavo įžeisti svetingumą. Pasakė, kad jau turi virš galvos stogą, kurio negalinti atsakyti. Ačiū! Ji pranešianti, ar sutinka pirkti ir gabenti iš Archangelsko grūdus be tvirtos kainos.

Antrasis sąraše buvo Hansas Peteris Miuleris.

Kitą dieną Dina atvyko į prašmatnų namą Škiperių gatvėje. Viskas čia rodė gerovę ir pilnatvę. Raudonmedžio baldai, porcelianas.

Jauna liguistos išvaizdos žmona, kalbanti trionerių tarme, įėjo į kontorą pasisveikinti. Jos akys buvo tokios pat sielvartingos kaip vaikelio šmėklos Helgelane. Ji plaukte plaukė per kambarius. Tarsi kažkas būtų pritaisęs ją ant stovo su ratukais ir traukiojęs už nematomų siūlų.

Jekta „Viltis“, stovinti Miulerio prieplaukoje, rengėsi išplaukti į Murmanską su nuosavos žuvų taukų lydyklos produktais. Miuleris pasiūlė Dinai tvirtą maksimalią kainą, už kurią jis pats garantavo. Tačiau neslėpė, kad savo paties daliai jis galėtų išsiderėti ir palankesnę kainą.

Dina tvirtai paspaudė jam ranką. Tai, kad jis išvis kalbėjo apie savo kalkuliacijas, rodė, jog ji turi reikalų su žmogumi, laikančiu ją partnere. Jai neteko pasinaudoti pakelta krūtine. Su žmogumi, kuris jau turi angelą namuos, galima kalbėtis apie verslą. Dina išgėrė degtinės.

Namuose buvo lengva kvėpuoti. Ji mielai sutiko, kai Miuleriai pakvietė keletą dienų pagyventi viename svečių kambaryje.

Pasirodė, kad tas Miuleris taip pat turi juodą ristūną. Žvilgesiu jis nenusileido raudonmedžio baldams kambariuose. Jam tiko Dinos sėdmenys ir šlaunys, tarsi jiedu būtų buvę išskobti iš vieno medžio kamieno.

Ji gerai sutarė su jaunąja ponia, Julija iš Stjerdalo. Ši neplepėjo kai reikia ir kai nereikia ir žiūrėjo žmonėms į akis. Tačiau neužsiminė, kodėl jos toks liūdnas žvilgsnis.

Dina užsibuvo ilgiau, nei planavo.

Fogtas jau kadai buvo iškeliavęs toliau, tad jai reikėjo dairytis kitų galimybių. Miuleris pasakė maždaug po savaitės galįs jai gauti vietą laive.

Pirmąją viešnagės pas Miulerius dieną Dina su šeimininku sėdėjo svetainėje ir rūkė, o ponia Julija ilsėjosi.

Jis pasakojo apie sunkią žiemą. Kaip ledas užtraukė Jisuno sąsiaurį ir trukdė praplaukti „Princui Gustavui“. Gegužės dešimtą dieną jie iškirtę šešiasdešimties uolekčių ilgio properšą, kad garlaivis galėtų praeiti. Tik visa laimė, kad ledas neturėjo jokios įtakos burlaivių eismui.

Du Miulerio laivai buvo ką tik sėkmingai grįžę iš poliarinių vandenų. Lyg tarp kitko jis užsiminė, kad dar vienas laivas buvo išplaukęs šiek tiek piečiau. Tarsi bemaž būtų tai pamiršęs.

Praėjusiais metais buvę keblu gauti padorų jūrlapį kelionei į Archangelską. O ir geros pažintys ant kelio nesimėto...

Dina pasidžiaugė kelionėms jekta rengti turinti Andersą ir Antoną. Tačiau vienas niekas numatyti sunkumus, pasitaikančius kelyje pietuosna į Bergeną. Palyginti su kelione į Archangelską.

Šeimininkas pagyvėjo. Papasakojo, kaip gegužės septynioliktą dieną garlaivis iš pietų atplaukęs su lūžusiomis ratų mentėmis. Jis buvo remontuojamas laivų statykloje. Daug žmonių gavo darbo, tad viskas išėjo į gera.

Jis pats buvo praradęs rytinėj Mofo pusėje galeasą „Perkūnas“ su dvylikos žmonių įgula ir visu laimikiu. Tačiau vis tiek bendros jo pajamos iš poliarinės žūklės jau kelinti metai siekia 145 000 talerių.

Dina santūriai linktelėjo ir išpūtė menišką dūmų kamuolį, kuris apgaubė jos galvą.

Vėliau jis užvedė kalbą apie tai, kaip viskas ėmė taisytis po to, kai caras Nikolajus išleido paskutinį kvapą. Prekyba suklestėjo labiau, nei galima buvo svajoti.

Dina pasakė, kad tai daugiau turi bendra su karu, o ne su caru.

Miuleris linksmai tarė, kad pirmasis susijęs su antruoju.

Dinos manymu, kaip tik ta nenormali padėtis, karas ir blokada, leidusi atsigauti prekybai.

Vyriškis santūriai linktelėjo visiškai pritardamas jos nuomonei. Tačiau jis laikėsi savo, kai kalba ėjo apie carą.

Tuo pat metu geriausi šeimininko cigarai buvo leidžiami dūmais.

Dina įsigyveno į namų ritmą nelyginant katė, staiga suradusi saulės įkaitintą akmenį. Buvo gana keista, kad ponia Julija nė trupučio nepavyduliauja būtybei, kuri savo esybe užkariavo namus ir pasiglemžė vyro prielankumą. Priešingai, ji iškart pasakė, kad nėra reikalo Dinai taip greit iškeliauti į rytus. Jeigu ji norinti ten tik apsižvalgyti. Dina stengėsi sužinoti apie visus laivus, ateinančius ir iš pietų, ir iš rytų.

Ponas Miuleris paklausė, ar ji dar neapsisprendusi vykti į Vardėhusą, jeigu klausinėjanti apie laivus, plaukiančius į šiaurę ir pietus.

Tačiau ponia Julija žinojo priežastį. „Dina kažko laukia", — pasakė ji.

Dina įsmeigė į ją akis. Jos tarsi suprato viena kitą iš žvilgsnių.

Aš esu Dina. Julija galima pasitikėti. Jos akyse gyvena mirtis. Ji nuolatos pradeda klausimą, kurio nepabaigia. Tada žiūri į mane, kad aš atsakyčiau. Ji nori, kad aš jai parodyčiau Jertrūdą. Bet tam dar ne laikas. Dar ne.

Dina ant juodojo žirgo išjojo į užmiestį. Apsimovusi pono Miulerio odines kelnes.

Iš pradžių Julija surado elegantišką jojimo kostiumą, susidedantį iš juodo kašmyrinio sijono, baltos palaidinės ir aptemptų baltos medžiagos kelnių su užkulniais. Tačiau jis buvo mažas.

Dina sutiko virš vyriškų odinių kelnių užsisegti sijoną. Jis buvo labai platus, skeltas priekyje ir užpakalyje. Tik kad būtų prisidengta, kaip sakė Julija.

Dinai sugrįžus ji pasiūlė, kol bus einama persirengti pietums, išgerti taurę gerosios maderos. Ji pati gėrė arbatą.

Ponia Julija savo šelmiška maniera pasakojo, kas dedasi Tromsėje. Viską ji vertino blaiviai ir iš šalies, nes pati buvo atvykėlė.

Dinai nereikėjo baimintis, kad gali ją įžeisti nusistebėdama kuo ar pasijuokdama iš žmonių bei papročių.

Dina paklausė, kas per vienas tas Liudvigsenas.

— Jis pasiturintis ir atrodo taip, lyg būtų nužengęs iš madų žurnalo, — pasakė Julija šiltu ir žvaliu balsu.

Tada juodvi ėmė kikenti kaip mažos mergaitės. Tarp daugybės gražių negyvų daiktų pernelyg prašmatnioje svetainėje.

Girtąjį penktą dešimtmetį, kai gėrimo kultūra Tromsėje galutinai pašlijo, miesto valdžia sumažino gėrimus parduodančių vietų skaičių, ir dabar čia tebuvo vienas smulkus prekiautojas degtine bei vienas pirklys. Šiedu darė puikų biznį.

— Padorūs žmonės susirenka išgerti pas Liudvigsenus. Jie lankosi ten labai sąžiningai, kad galėtų pasirodyti, — pasakojo Julija.

Kad ir kas ji būtų, panėšėjo į angelą. Visuomet dėvėdavo šviesaus medvilninio ar šilkinio satino rūbus. Angeliškos garbanėlės prie ausų vis dėlto pykosi su ironiškais lūpų kampučiais bei rimtomis akimis.

Daugiausia ji pasakojo apie pokylius ir kviestinius pietus buržuazijos bei valdininkų luomo namuose. Apie kurioziškus nutikimus, kurie įvyksta, kai kartu pietauja skirtingos aplinkos žmonės. Ji turėjo ką papasakoti, nes Miuleriai visur buvo laukiami svečiai.

Dina gėrė į save viską, kas nauja, tarsi nepažįstamo prieskonio tolimiausių žemės kampelių aromatą.

— Stenkis nesueiti su žmonėmis į greitas pažintis, — pasakė Julija, — nes po to jie sekios tau iš paskos kaip šunys. Nepagelbės ir tai, kad tu jų šalinsiesi ar tikėsi, jog pažinties galima nepaisyti, jeigu ji jau užmegzta. Žmonių, kurie su tavimi neturi nieko bendra, nieko išskyrus pomėgį skaniai pavalgyti ir išgerti, niekada nepavyks atsikratyti.

Antrą Dinos viešnagės dieną apsilankė naujasis ligoninės vyriausiasis gydytojas. Jis vadovavo ligoninei, kur laikinai buvo įsikūrusi pamišėlių prieglauda. Liaudis ją vadino „Beprotnamiu“, arba Tronka.

Dina domėjosi ir darbu, ir ligonine. Tai uždegė vyriškį. Jis ėmė pasakoti apie „slaugytojus“, kaip jis juos vadino. Apie nuolatinį sąlygų gerinimą vargšams nieko nebenutuokiantiems gyventojams.

Jis pasakojo apie vieną religinį fanatiką, kurį jie saugo. Šis nustojo proto, kai penkiasdešimt antraisiais Hetai ir Sombiu buvo įvykdyta mirties bausmė. Ore tebetvyrojo egzekucijos, įstatymo, bažnyčios ir lestadianizmo* fanatikų įvarytas siaubas. Žmonės

---

*lestadianizmas — pietistinis judėjimas, kurio pradininkas 1846 m. buvo Lars Levi Laestadius, labiausiai buvo paplitęs Norvegijos, Švedijos bei Suomijos šiaurėje.

skirstėsi išsigandę ir pasibaisėję. Bendruomenė buvo per maža dviem mirties bausmėms.

— Kai kas netgi pasitraukė iš valstybinės bažnyčios, — pasakė Julija.

— Dabar gavome naują vyskupą, kuris turėtų sugrąžinti tikėjimą. Vyskupienė taip pat labai religinga ir gera, — pasakė daktaras.

Grioveliai prie Julijos burnos kampučių paryškėjo. Galėjai suprasti, kad jie su daktaru jau anksčiau buvo ginčijęsi šia tema. Jie papildė viens antrą.

Miuleris į pokalbį nesikišo.

— Ar jis pavojingas? — staiga paklausė Dina.

— Kas?

Daktaras sutriko.

— Religinis pamišėlis.

— A, šitas... Jis pavojingas pats sau. Tol tranko galvą į sieną, kol apalpsta. Niekada nežinai, kas jam gali užeiti. Galima sakyti, nenuspėjamas. Šaukiasi Dievo ir šėtono, nematydamas tarp jų didelio skirtumo.

— Bet kodėl jis uždarytas?

— Jo elgesys kelia grėsmę šeimai ir...

— Ar galėčiau pamatyti tavo ligoninę? — paprašė ji.

Nustebintas tokio noro, vyriškis atsakė teigiamai. Taip ir buvo sutarta.

Po keturias kameras abiejose koridoriaus pusėse. Tokie pat garsai kaip Tronjeme, tik ne tokie kurtinantys.

Čia buvo laikomi ir pamišėliai, ir paprasti kaliniai. Pasak gydytojo, ne damoms su jais kalbėtis. Kažkas pašaukė jį, lyg būtų atsitikus kokia bėda. Jis atsiprašė Diną. Tuomet sužvangino raktais, atsirakino duris ir pranyko už jų.

Pro langelį duryse slaugytojas pašaukė žmogų, vardu Jentoftas. Angoje pasirodė grubi ir nešvari pakulinės palaidinės rankovė. Žmogysta prisimerkė nuo šviesos. Bet akys buvo gyvesnės, nei galėjai tikėtis iš narve uždaryto žmogaus.

Jis grabaliojo orą siekdamas Dinos, nes negalėjo prakišti pro virbus rankos.

Kai slaugytojas paaiškino, jog Dina Grenelv nori pasikalbėti su juo nepaisydama jo pamišimo, jis palaimino ją ir peržegnojo.

— Dievas maloningas! — suklykė jis taip, kad slaugytojas turėjo jį tildyti.

— Ar tu pažįsti Dievą? — skubiai paklausė Dina ir užmetė akį į slaugytoją, kuris tuo laiku tvarkė lentynas palei koridoriaus sieną.

— Taip! Ir visus šventuosius!

— Ar pažįsti Jertrūdą? — primygtinai klausė Dina.

— Aš pažįstu Jertrūdą? Dievas maloningas! Ar ji panaši į tave? Ar ji lankosi čia?

— Jos namai visur. Kartais ji panaši į mane. Kitais kartais mes visiškai nepanašios. Tokie jau yra žmonės...

— Dievui visi lygūs!

— Tu taip manai?

— Biblija! Tai parašyta Biblijoje! — plyšojo vyriškis.

— Taip. Tai Jertrūdos knyga.

— Tai visų knyga! Aleliuja! Mes nuginsime juos prie perlinių vartų, visus kaip vieną. Mes priversime juos išsilaisvinti nuo visų nelaimių ir nuodėmių! Kiekvieną, kuris priešinsis! Visi kris nuo kalavijo kirčio, jei neatsivers į tikėjimą!

Slaugytojas žvilgtelėjo į Diną ir paklausė, ar vis dėlto nevertėtų baigti vizito.

— Ši ponia atvyko pasišnekėti su tavim, Jentoftai, — tarė jis, prieidamas artyn.

— Atūš cherubinai ir perrėš juos pusiau. Nuo galvos iki kojų! Visus kaip vieną! Kirvis jau guli pas medžio šaknis... Dievas maloningas! — pranašavo vyriškis.

Slaugytojas žiūrėjo į Diną prasikaltusiu žvilgsniu. Tarsi žmogus būtų jo asmeninė nuosavybė, atsistojusi jai skersai kelio.

— Jentoftui laikas nurimti! — ryžtingai pasakė jis ir uždarė langelį prieš pat įsiaudrinusio vyriškio veidą.

— Kalinys nebūtinai lieka vienas su savim, — rimtai pasakė Dina.

Slaugytojas pažvelgė į ją stiklinėmis akimis.

— Ar nelauksite daktaro? — paklausė jis.

— Ne, perduok jam linkėjimų ir padėkok!

Miuleriai surengė pokylį Dinos garbei.

Ją supažindino su knygų prekiautoju Urdalu. Neteisinga jį būtų vadinti įžymybe. Tačiau jis buvo tarnavęs pas Henriką Vergelaną* ir vertęsis prekyba knygomis Lilehameryje, tad visais atžvilgiais priskirtinas gerai draugijai.

*Henrik Wergeland (1808–1845) — norvegų literatūros klasikas.

Jis užsiėmė senų graudžių liaudies dainų leidyba. Į galinį kambarį pasikviesdavo žvejų ir mokydavo juos melodijų. Tokiu būdu Urdalo dainos tapo plačiai žinomos. Dina taip pat jų mokėjo.

Kol visi laukė pietų, Dina paskambino pianinu, o knygininkas padainavo.

Vyskupas su vyskupiene taip pat buvo pakviesti.

Kai žmonės žiūrėdavo į dideles pilkas vyskupienės akis, jausdavo tarsi kokį praskaidrėjimą. Ponia Henrietė turėjo didelę, drūtą nosį nepaprastai plačiomis šnervėmis. Lūpos priminė neįtemptą lanką. Gili raukšlė tarp burnos ir nosies buvo kupina liūdesio. Tamsūs plaukai, paslėpti po balta skepeta, turėjo nepriekaištingą skyrimą per vidurį. Nerta apykaklaitė buvo vienintelis papuošalas, kurį ji nešiojo, neskaitant vestuvinio žiedo.

Pasak Julijos, visoms moterims ji surasdavo laisvą širdies kertelę nepriklausomai nuo jų kilmės arba rango.

Vyskupienė žvelgė į visus paeiliui. Jos žvilgsnį pajusdavai tarsi vėsios rankos prisilietimą prie karščiuojančios kaktos. Ši moteris nė kiek nesipuikavo vyskupienės titulu. Tačiau jos laikysena prie stalo buvo kupina orumo.

— Dina Grenelv tokia jauna ir jau tiek metų našlauja? — švelniai paklausė vyskupienė ir pati įpylė kavos į Dinos puodelį, tarsi ji būtų visų patarnautoja.

— Taip.

— Ir tenka prižiūrėti svečių namus, jektų ūkį bei daugybę žmonių?

— Taip, — sušnabždėjo Dina. Tas balsas buvo kažkuo ypatingas. Tos akys!

— Tikriausiai sunku?

— Taip...

— Ir nėra kas paremtų?

— Yra.

— Brolis? Tėvas?

— Ne. Reinsneso žmonės.

— Bet nė vieno artimo žmogaus?

— Ne. Tai yra... motušė Karena...

— Dinos mama?

— Ne, anyta.

— Bet tai ne tas pats?

— Ne.

— Tačiau Dina turi Dievą, iškart matau!

Į vyskupienę kreipėsi ponia Julija dėl vienos kaimynės, kuri labai norinti apsilankyti vyskupo namuose, tačiau nedrįstanti ateiti nekviesta.

Senutė pasisuko į Juliją, tuo pat metu — tarsi atsitiktinai — uždėdama delną ant Dinos rankos. Prigludo lengvais vėsiais pirštais.

Diena buvo tarsi dangaus malonė.

Kai vyskupas pažvelgdavo į žmoną, jo didelis platus veidas sušvelnėdavo, o akys bemaž paplūsdavo ašaromis. Tarp jųdviejų nusidriekdavo lengvos gijelės ir pamaži nusėsdavo ant visos likusios draugės.

Dina atsisakė popietinio cigaro ir nieko nepapiktino.

Dar ir kitą dieną joje nebuvo nė ženklo priešgynumo. Bet ji būtų galėjusi išplaukt į Vardėhusą! Užuot tai dariusi, ji alino šeimininko žirgą. Nujojo į salos aukštumas. Ežero krantu. Dundėjo krūmynais ir žemaūgių medžių miškais. Vasaros kvapai dilgino visas jos jusles.

15 *skyrius*

MANE RADO PANAKTINIAI, KURIE SERGI MIESTĄ. AR NEMATĖTE TO, KURĮ MANO SIELA MYLI?

PRAĖJUS TRUPUTĮ PRO JUOS, AŠ RADAU TĄ, KURĮ MANO SIELA MYLI. AŠ PAGAVAU JĮ IR NEPALEISIU, KOLEI NEĮSIVESIU JO Į MANO MOTINOS NAMUS IR Į MANO GIMDYTOJOS KAMBARĖLĮ.

(Gg 3, 3-4)

Tą dieną, kai Miuleris surado, kas paima Diną į Vardėhusą, įsisiautėjo smarkus pietvakaris. Įlanka virte užvirė.

Laivai, kurie šiaip jau nesiruošė sukti į Tromsę, buvo priversti ieškoti uosto. Vienas po kito. Uoste buvo taip tiršta stiebų, kad laivais būtum galėjęs toli nušokuoti nesušlapdamas kojų. Jei ne lietus!

Viename rusų laive atsirado žmogus, kuris panoro būti išleidžiamas į krantą Tromsėje. Šiaip jis keliavo su reikalais toliau.

Norėdamas išvengti ankštos nakvynės su jūreiviais, jis apsistojo Liudvigseno viešbutyje. Buvo su plačiakrašte veltine skrybėle ir odinėmis kelnėmis. Įsikūręs ir pranešęs, jog su niekuo nepageidauja dalintis kambariu, išėjo į vaistinę nusipirkti ko nors pirštui, kuris supūliavo kelionės iš Vardės metu.

Jis stovėjo šalia prekystalio laukdamas, kol jį aptarnaus, kai durų varpelis pranešė apie naują klientą. Neatsigręždamas jis sumojo, kad tai sijonuota žmogysta.

Lietus buvo paliovęs, tačiau pro atviras duris plūstelėjo vėjas ir nušlavė jam nuo galvos skrybėlę.

Tai atsitiko 1855 metų liepos 13 dieną, praėjus trim dienoms po to, kai Dina, sėdėdama prie Miulerio pietų stalo, pamatė, kas yra meilė.

Galbūt vyskupienės palaiminimui išsipildyti reikėjo būtent trijų dienų? Šiaip ar taip, ji pakėlė nuo žemės Levo skrybėlę ir vartė ją rankoje apžiūrinėdama su karštligišku susidomėjimu.

Atlėkęs vaistininkas užtrenkė jai už nugaros duris. Viduje, pamišęs iš piktumo, neritmingai tilindžiavo varpelis. Levo akys zig-

zagu kilo aukštyn Dinos apsiaustu ir kūnu. Tarsi jis nedrįstų iškart pažvelgti jai į veidą.

Jie vienu metu įkvėpė oro ir tą pačią akimirką įbedė į viens antrą akis. Abu taip ir sustingo per du žingsnius nuo vienas kito.

Ji — su jo skrybėle lyg kokiu įspėjimo ženklu rankoje. Jis — tokia veido išraiška, lyg pamatęs skrendantį arklį. Tik tada, kai vaistininkas ištarė: „Prašom!", Dina atgavo žadą. Ji juokėsi. Skambiu, nevaržomu juoku.

— Štai skrybėlė! Prašom!

Randas buvo panašus į blyškią jaunatį rusvame danguje. Jis padavė jai ranką. Tada jie nebematė nieko aplinkui. Jo pirštai buvo šalti. Bet ji perbraukė smiliumi jo riešą.

Jie išėjo į vėtrą, nenupirkę nei motušei Karenai lašų, nei tvarsčio su jodu Levo pirštui. Paslaugusis vaistininkas stovėjo prasižiojęs už prekystalio ir girdėjo durų varpelį išlydint juos lauk.

Jie ėjo palei griovius, pilnus purvo. Kelio darbininkai žemutinėje gatvės dalyje klojo šaligatvį.

Iš pradžių abu tylėjo. Jis paėmė jos ranką ir tvirtai suspaudė sau po paranke. Galų gale prabilo. Savo žemu savitu balsu, kurio toks gražus tembras. Jis taip aiškiai tardavo žodžius. Bet visada kažką nutylėdavo.

Vienoj vietoj ji slystelėjo klampynėje. Jis turėjo įtempti jėgas, kad neleistų jai nugriūti. Prisitraukė ją prie savęs. Jos sijonai šlavė purvą, nes ranka ji laikė skrybėlaitę užuot pasikėlusi sijonus.

Jis to nepastebėjo. Tik išsiblaškiusiu žvilgsniu žiūrėjo, kaip purvas graibsto jos sijono padurkus, vis godžiau ir godžiau sulig kiekvienu žingsniu.

Jie kilo aukštyn į kalnus. Kol baigėsi miestas ir purvas, o jų vietoje atsivėrė pievos ir beržynas. Jie ėjo prilaikydami savo skrybėles. Kol Dina paleido savąją skristi pavėjui. Jis šoko vytis. Bet turėjo numoti ranka. Jie matė ją plazdančiais kaspinais skrendant į salos šiaurę. Tai buvo nuostabus reginys.

Jis užvožė jai ant galvos savo didelę juodą skrybėlę ir užsmaukė ant akių.

Miestas tįsojo apačioje, bet ji jo nematė. Nes Levo lūpos buvo rausvos, su rudu išopėjusiu apvadu. Jas nusvilino saulė.

Ji stabtelėjo ir pridėjo ranką jam prie lūpų. Pirštais iš lėto perbraukė žaizdotą vietą.

Jis užsimerkė abiem rankom tebelaikydamas skrybėlę ant jos galvos.

— Be galo dėkinga tau už siuntinį, kurį praeitą pavasarį atgabeno rusų laivas! — pasakė ji.

— Kaip natos? Ar įtiko tavo skoniui? — paklausė jis, vis dar neatmerkdamas akių.

— Taip. Labai ačiū! Bet tu neperdavei jokių linkėjimų.

Tuomet jis atsimerkė.

— Ne, tai buvo sunku padaryti...

— Iš kur visa tai siuntei?

— Iš Tromsės.

— Buvai Tromsėje ir negalėjai užsukti kiek piečiau į Reinsnesą?

— Tai buvo neįmanoma. Aš keliavau gilyn į žemyną Suomijos pusėn.

— Kas tave ten traukė?

— Nuotykiai.

— Į Reinsnesą nuotykiai tavęs nebetraukia?

Jis tyliai nusijuokė, bet neatsakė. Tebelaikė abiem rankom apglėbęs ją per pečius. Matyt, kad prilaikytų juodąją skrybėlę.

Toks artimas ir sunkus. Pamaži jis gludo prie jos.

— Ar ruošeisi netrukus į Reinsnesą?

— Taip.

— Ar vis dar tebesiruoši ten?

Jis ilgai žiūrėjo į ją. Tuomet tvirčiau apglėbė rankomis ją ir skrybėlę.

— Ar tebebūčiau laukiamas?

— Manau, taip.

— Nesi tuo tikra?

— Ne, anaiptol!

— Kodėl tu tokia žiauri, Dina? — sušnabždėjo jis ir prisilenkė arčiau. Tarsi bijodamas, kad vėjas nenusineštų atsakymo.

— Aš nesu žiauresnė, nei privalau būti. Tai tu žiaurus. Dalini pažadus ir meluoji. Nepasirodai, kada esi žadėjęs. Verti laukt nežinomybėje.

— Aš gi atsiunčiau dovanų.

— Taip. Tik be jokio užrašėlio, kas jas siunčia.

— Tuokart tai buvo neįmanoma.

— Galbūt. Bet žiauru!

— Atleisk!

Jis suėmė jai smakrą ranka su ištinusiu pirštu. Susidrovėjęs, kad ranka neatrodo itin patraukliai, vėl ją nuleido.

— Buvau Tronjemo daboklėje ir teiravausi tavęs. Pas juos tau yra paliktas laiškas.

— Kada tu ten buvai? — paklausė jis, atsukęs vėjui veidą.

— Prieš metus. Aš buvau ir Bergene... Tavęs ten nebuvo?

— Ne, aš buvau įstrigęs prie Suomijos krantų ir žiūrėjau, kaip anglai žaidžia dinamitu.

— Turėjai dirbti savo darbą?

— Taip, — prisipažino jis.

— Ar pagalvodavai kada nors?

— Aš nieko kito ir nedariau.

— Apie ką galvodavai?

— Pavyzdžiui, apie Diną.

— Bet neatvažiavai.

— Ne.

— Kažkas buvo svarbiau?

— Taip.

Įniršusi ji žnybtelėjo jam skruostą, atšlijo nuo jo ir spyrė jam į blauzdą akmenį. Jis nereagavo. Tik patraukė koją šonan. Ir nuėmęs jai nuo galvos skrybėlę, užsidėjo pats.

— Mano manymu, tu užsiimi juodais darbeliais!

Ji suurzgė kaip tingo atstovas, susidūręs su teisiamojo priešgyniavimu. Jis ilgai žiūrėjo į ją. Tiriamu žvilgsniu. Bet plačiai šypsodamas.

— Ir ką dabar ruošiasi daryti Dina?

— Išsiaiškinti, kuo visa tai kvepia! — atrėžė ji.

Tuomet be niekur nieko jis ėmė deklamuoti eilėraštį, kurį išvertė jai paskutinę naktį Reinsnese:

Putoja ir staugia lyg jaunas žvėris,
Iš narvo plieninio sau grobį pajutęs,
Ir blaškos, ir veržias platyn pasipūtęs,
Ir laižo krantus alkana jo vilnis...
Bet veltui! Nėra jo siutimui paguodos —
Suspaudė jį uolos, nebylios ir juodos.*

Dina varstė jį tūžmingomis akimis.

— Ar atmeni, tai upės aprašymas? — pasakė jis. — Puškinas lydėjo rusų dalinį karo žygyje prieš Turkiją. Atsimeni, kaip aš tau pasakojau?

Ji pažiūrėjo į jį iš padilbų. Bet linktelėjo.

— Tu panaši į nesutramdomą upę, Dina!

---

*Vertė A. Churginas.

— Tyčiojiesi, — niauriai pratarė ji.

— Ne... Aš bandau suartėti.

Aš esu Dina. Puškino eilės yra muilo burbulai, virstantys iš Levo burnos. Jo balsas verčia juos kyboti ore. Ilgai. Aš lėtai suskaičiuoju iki dvidešimt vieno. Tuomet jie subliūkšta ir krenta ant žemės. O aš visas mintis turiu pergalvoti iš naujo.

Tik tada, kai jiedu ėmė leistis žemyn, ji paklausė, kur jis dabar ruošiasi plaukti.

— Į pietus Tronjemo link, — atsakė jis.

— Nesustodamas pakeliui?

— Nesustodamas pakeliui.

— Tuomet gali pasiimti pribraukytąją knygą iš kalėjimo, — triumfuodama pasakė ji. — Nes ji susijusi su tais juodais darbeliais, apie kuriuos negali pasakoti. Dėl to siųsdamas dovanas neperduodi linkėjimų ir nepasirašai. Dėl to niekas negali pasakyti, kas tu toks.

— Ką tu klausei... arba su kuo kalbėjai... apie mane?

— Su rusų jūreiviais. Bergeno pirkliais. Tronjemo tvirtovės ir kalėjimo viršininkais.

Jis žiūrėjo į ją išpūtęs akis.

— Kodėl? — sušnabždėjo.

— Todėl, kad turėjau knygą, kurią norėjau tau grąžinti.

— Ir todėl dėjai tokias pastangas Bergene ir Tronjeme?

— Taip. Ir todėl pats gali atsiimti knygą!

— Žinoma, kad galiu, — tarė jis, pažiūrėti ramus. — Kam tu ją atidavei?

— Viršininkui.

Jis suraukė antakius.

— Kodėl?

— Todėl, kad man jos nebereikia.

— Bet kodėl tu ją atidavei viršininkui?

— O kam daugiau? Bet paketas su lakiniu antspaudu, — išsišiepė ji.

— Aš gi sakiau, kad gali ją pasilaikyti.

— Man jos nereikia. Be to, kaip tik dėl tos knygos tu taip bijojai...

— Iš ko tu sprendi?

— Iš to, kad tu apsimeti labai abejingas.

Stojo tyla.

Jis stabtelėjo ir akimirką įdėmiai pažvelgė į ją.

— Tau nereikėjo to daryti, — rimtai pasakė jis.
— Kodėl?
— Šito aš negaliu pasakyti, Dina.
— Jūs ne draugai su viršininku?
— Aš nemanau, kad jam patiktų Puškinas...
— Ar tu jį pažįsti?
— Ne. Ar nesiliausi tardžiusi, Dina?
Tada ji žaibiškai pasisuko, priėjo prie pat jo ir skėlė antausį taip, kad net suskambėjo.
Jis sustingo. Tarsi įaugo į žvyrkelį.
— Be reikalo Dina trenkė. Nei žmonių, nei gyvulių negalima mušti.
Iš lėto jis ėmė leistis kalvomis žemyn. Dešine ranka prilaikydamas skrybėlę. Kairiąją nuleidęs prie šono kaip negyvą švytuoklę.
Ji liko stovėti. Jis pajuto tylą. Atsigrįžo ir pašaukė ją vardu.
— Tu būtinai viską turi slėpti! — šaukė ji nuo kalvos jam į apačią.
Kaklas išsitempė kaip žąsies, kuri priešinasi mėsininko peiliui. Didelė nosis stirksojo nelyginant snapas. Saulė surado debesyse properšą. Vėjas ėjo smarkyn.
— Bastaisi žeme ir vandeniu, patrauki prie savęs žmones. Po to dingsti ir nerodai jokių gyvybės ženklų! Kas tu per žmogus? Ką? Kuo tu žaidi? Ar gali man atsakyti?
— Eik šen, Dina! Nešūkauk ten stovėdama!
— Darysiu, kaip man patinka! Ateik pats!
Ir jis atėjo. Tarsi būtų paklusęs vaikui, nenorėdamas jo privaryti iki ašarų.
Jie leidosi nuo kalvų. Greta vienas kito.
— Tu nedažnai verki, Dina?
— Koks tavo reikalas!
— Kada verkei paskutinį sykį?
— Kai sirgau jūrlige Folhave pernai vasarą! — suurzgė ji.
Jis šyptelėjo.
— Ar nevertėtų mums baigti karo?
— Tik tada, kai sužinosiu, kas tu esi ir kur ruošiesi plaukti.
— Tu matai mane čia, Dina?
— To nepakanka!
Jis suspaudė jai ranką ir pasakė labai paprastai, tarsi kalbėdamas apie orą:
— Aš tave myliu, Dina Grenelv.
Prieš keletą dešimtmečių toje vietoje, pro kurią jie dabar ėjo, kažkas buvo pastatęs akmenį kelkraščiui pažymėti. Antraip ji būtų sėdusi tiesiai į purvyną.

Dina ant akmens. Tampė ir draskė pirštus, tarsi norėdama juos numesti.

— Ką tai reiškia? Ką tai reiškia? Ką tai reiškia? — šaukė ji.

Jis atlaikė isteriją. Lyg ir ramiai.

— Ar to negana, Dina?

— Kodėl tu sakai tokius žodžius? Užuot šiek tiek dažniau lankęsis Reinsnese?

— Keliai ilgi, — tepasakė jis. Stovėjo sutrikęs prieš ją.

— Tai papasakok man apie tai!

— Vyrai kartais turi rimtų priežasčių laikyti už dantų liežuvį.

— Dažniau negu moterys?

— Nežinau. Bet aš prisispyręs neprašau tavęs pasakoti.

Tarp jų tarsi kokia styga išsitempė.

— Manai, kad gali atvykti ir išvykti iš Reinsneso taip, tarsi nieko...

— Aš atvažiuoju ir išvažiuoju tada, kada noriu. Ir kad daugiau neklausinėtum apie mane savo kelionėse. Aš esu NIEKAS. Atmink tai pagaliau!

Jis įpyko.

Ji pakilo nuo akmens ir įsikibo jam į parankę. Tuomet jiedu vėl ėmė leistis keliu. Aplinkui tebeplytėjo laukai ir miškai. Nė vieno namo. Nė vieno žmogaus.

— Kuo tu iš tikrųjų užsiimi? — paklausė ji ir meiliai prigludo prie jo.

Gudrybė akimirksniu buvo išaiškinta. Tačiau po valandėlės jis atsakė:

— Politika, — tarė jis, netekęs kantrybės.

Žvilgsniu ji skaidė jo veidą į skiauteles. Dalelę po dalelės. Galiausiai įsisiurbė akimis.

— Kažkas tave persekioja. O kiti bando tave dengti.

— Tai tu mane persekioji, — išsišiepė jis.

— Ką tu blogo padarei?

— Nieko, — atsakė jis. Dabar jau rimtai.

— Ne savo akimis žiūrint, bet...

— Tavo akimis — taip pat.

— Leisk man pačiai nuspręsti. Pasakyk.

Išvestas iš kantrybės, jis skėstelėjo rankomis ir pagaliau nusiėmęs nuo galvos skrybėlę, pasikišo po pažasčia. Į jį pūstelėjo vėjas.

Tuomet jis susikaupė ir atšiauriai tarė:

— Pasaulis yra blogesnis, nei tu gali įsivaizduoti. Kraujas. Kartuvės. Skurdas, išdavystės ir pažeminimas. -

— Ar tai pavojinga?

— Ne labiau pavojinga, nei galima tikėtis. Bet kur kas žiauriau, nei įmanoma įsivaizduoti. Ir tai pavertė mane žmogumi, kurio nėra!

— Kurio nėra?

— Taip. Bet kada nors ateis geresni laikai.

— Kiek tai užtruks?

— Nežinau.

— Ar tada atvažiuosi į Reinsnesą?

— Taip! — tvirtai atsakė jis. — Ar lauksi manęs, nors užsuksiu trumpam, būdamas žmogumi, kurio nėra?

— Aš negalėsiu tekėti už žmogaus, kurio nėra...

— Tu ketini už manęs tekėti?

— Taip.

— O manęs atsiklausei?

— Mes gavome pašventinimą. To pakanka.

— Ką aš veikčiau Reinsnese?

— Tu gyventum su manim ir prireikus imtumeis kokio darbo.

— Manai, kad vyrui to pakanka?

— Jakobui to pakako. Ir man to pakanka!

— Bet aš nesu nei tu, nei Jakobas.

Jie stebeilijo į viens antrą kaip du patinai, atsižymintys ribas. Žvilgsniuose nė ženklo flirto.

Galiausiai ji atlyžo. Nuleido akis ir tyliai ištarė:

— Tu galėtum būti škiperis vienoje iš jektų ir plaukioti į tolimas keliones, jei panorėtum.

— Aš netinku būti škiperiu, — mandagiai atsakė jis. Jo skrybėlė tebebuvo negailestingai suplota po pažasčia.

— Bet aš juk negaliu ištekėti už vyro, kuris lakstys į Rusiją ir dar kažin kur! — sušuko ji.

— Tau nereikia tekėti, Dina. Aš nemanau, kad tau tinka būti ištekėjusiai.

— Tai su kuo man būti?

— Tu būsi su manim!

— Tavęs juk ten nėra!

— Aš visada tenai. Kaip tu nesupranti? Aš esu pas tave. Bet mano kelių nevalia užtverti. Tu negali tapti užtvara. Tai sukeltų tik neapykantą.

— Neapykantą?

— Taip! Negalima žmonių uždaryti. Tuomet jie darosi pavojingi. Būtent taip jie pasielgė su rusų liaudimi. Todėl greitai įvyks sprogimas!

Milijonus smilgelių pievoje vėjas lenkė prie žemės. Blaškėsi keletas mirtinai išgąsdintų katilėlių.

— Negalima žmonių uždaryti į aptvarą... Tuomet jie darosi pavojingi... — šnabždėjo ji. — Tuomet jie darosi pavojingi!

Ji kalbėjo pati sau, tarsi tai būtų tiesa, kurios iki pat šios akimirkos ji nesuprato.

Jiems nereikėjo liestis. Tarp jų nusidriekė gijos, tvirtos kaip laivo lynai.

Kitą dieną į Miulerio namus pasiuntinys atnešė nedidelį paketą. Skirtą Dinai.

Tai buvo jos skrybėlė. Ji atrodė taip, tarsi būtų išgulėjusi lauke visą žiemą. Tačiau skrybėlės dugne gulėjo kortelė, įdėta į antrukart užlipdytą voką.

„Kad ir kaip tat apgailėtinai skamba, aš visada sugrįšiu atgalios“.

Ir viskas.

Pirmuoju laivu ji išplaukė į pietus. Sutaupė dvi paras laiko. Kilio vanduo neteikė jokio džiaugsmo. Tačiau palydovu buvo ramybė.

Vyskupienė parodė, jog meilė yra. O Dina sutaupė kelionę į Vardėhusą. Ji girdėjo, kad tai tebuvo Dievo pamirštas gairingas užkampis su dabokle ir tvirtove, apjuosta žvaigždės formos mūru.

— Negalima žmonių uždaryti į aptvarą. Tuomet jie darosi pavojingi! — murmėjo Dina sau po nosim, neturėdama jokio geresnio užsiėmimo, kaip tik skaičiuoti kalnų viršūnes ir fiordų atšakas.

Žmonės laive nebuvo verti jos dėmesio.

16 skyrius

PASIGAILĖK MANĘS, VIEŠPATIE, NES AŠ ESU SUSPAUDIMUOSE: IŠ SUSIGRAUŽIMO SILPSTA MANO AKYS, MANO SIELA IR MANO KŪNAS.

(Ps 31, 10)

Kai Dina plaukė namo, šalia krėslo susmuko motušė Karena ir prarado kalbos dovaną.

Tomas raitom buvo nusiųstas per kalnus daktaro. O Andersas vandens keliu pasiuntė žinią Johanui, kuris svečiavosi pas Vogano pastorių. Daktaro nebuvo namie, o jeigu ir būtų atvykęs, nieką tebūtų galėjęs padaryti.

Johanas susikrovė kelioninį krepšį ir iškeliavo prie tėvo motinos mirties patalo. Jis, kaip ir visi kiti, buvo giliai įsitikinęs, jog motušė Karena nemirtinga.

Olinė buvo kaip nesava. Jos nerimas atsiliepė patiekalams. Viskas, prie ko ji pridėdavo ranką, virsdavo beskoniu niekalu. Veidas buvo rausvas ir plynas nelyginant beždžionės pasturgalis.

Stinė budėjo prie senutės. Virdavo žolelių arbatą ir girdydavo ją šaukštu. Kuopdavo tai, ką išskirdavo senutės poros ir angos. Plaudavo ir barstydavo bulvių krakmolu. Į drobinius maišelius pripylė džiovintų žolelių ir rožių žiedlapių, kad ligonės kambaryje nesijaustų blogo kvapo.

Tarpais motušė Karena manydavo patekusi į linksmybių Rojų ir galinti pamiršti visą ilgą kelią, kurį turėjo prieš tai sukarti.

Stinė pašildė vilnonių skudurėlių ir apdėjo jais glebnas galūnes, išpureno pagalvius ir antklodes ir pravėrė langą. Vos vos, kad vidun nuolatos sruventų grynas oras.

O tuo metu kaitino rugpjūčio saulė, sirpo mėlynės ir į namus buvo vežamas paskutinis šienas.

Olinės paliepti, Benjaminas ir Hana nesimaišydavo po akių. Daugiausia jie leido laiką paplūdimyje, žvalgydamiesi į laivus, kurie galėjo parplukdyti Diną su visomis dovanomis.

Benjaminas suprato, kad senelė serga. Tačiau kalbas apie jos mirtį jis laikė vienu iš daugelio Olinės perdėjimų. Hana, priešingai,

iš Stinės paveldėta uosle juto tai, kas neišvengiama. Tad vieną dieną, įbridusi į potvynio vandenį, ji pasmeigė ant virbo apvirtusį krabą ir tarė:

— Turbūt motušė Karena nebeišgyvens iki sekmadienio!

— Ką? Kodėl taip sakai?

— Nes mama taip atrodo. Taigi ir motušė Karena ne kitaip atrodo! Seni žmonės turi mirti!

Benjaminas perpyko.

— Motušė Karena nesena! Tik žmonės taip mano... — tyliai pridūrė jis.

— Ji velniškai sena!

— Ne! Niekus paistai!

— Kodėl tu prieštarauji? Ji gal turi teisę numirti be tavo pykčio ir siutimo!

— Taip, bet ji nemirs! Ar girdi?

Jis stvėrė jai už kasų ir pasuko prie pat plaukų šaknų. Įveikta pykčio ir skausmo, ji klestelėjo į bangų užlietą paplūdimį ir pratrūko verkti. Suknelė ir kelnaitės sušlapo iki pat nugaros. Ji liko sėdėti išskėstomis kojomis, panardinusi pasturgalį. Iš plačiai pražiotos gerklės plūdo trūksmingas staugesys.

Benjaminas pamiršo, kad buvo ant jos užpykęs. Be to, suprato, jog jeigu nenori, kad atlėktų tekina Stinė aiškintis, kas įvyko, turi ką nors daryti. Valandėlę jis stovėjo neryžtingai žiūrėdamas į mergaitę, kol galiausiai padavė jai abi rankas ir visaip gerindamasis padėjo atsikelti.

Jie nuvilko šlapius drabužius, išgręžė juos ir patiesė ant šiltų uolų džiūti. Kol jie taip sėdėjo dar gerai nežinodami, draugai jie ar priešai, jis ėmėsi ją tyrinėti, kaip kartais darydavo, kai jų niekas negalėdavo matyti. Įsižeidusi ji atsigulė ant plikos uolos, nubraukė nuo šlaunies pasiklydusią skruzdėlę ir kuo nuolankiausiai leido jam save tyrinėti, šniurkščiodama nosimi ir pamažu rimdama.

Abu pamiršo, kad motušė Karena nebesulauks sekmadienio.

Po dienos garlaiviu parplaukė Dina. Ji nusivedė vaikus į motušės Karenos kambarėlį. Jie stovėjo prie lovos sustabarėjusiom rankom ir nuleistom akim.

Benjaminą šiltame kambaryje krėtė drebulys. Jis papurtė galvą, kai Stinė paprašė jį paimti senelės ranką.

Tuomet Dina pasilenkė prie motušės Karenos ir abiem delnais vieną po kitos suėmė jos plaštakas. Tada ji linktelėjo Benjaminui.

Berniukas įdėjo savo rankutę į Dinos delną, kuris ją nuvedė prie senutės. Tuomet ji sugniaužė abiejų rankas.

Motušės Karenos akyse trumpam blykstelėjo kibirkštėlė. Jos veidas buvo pusiau paralyžiuotas. Tačiau ji kilstelėjo kairį lūpų kamputį bejėgiškai šyptelėdama. O akys pamaži pritvinko ašarų.

Virš lovos lėtai suposi Stinės maišiukai su žolėmis. Balta užuolaida braukė palangę.

Tuomet Benjaminas niekieno neragintas stipriai apkabino motušei Karenai kaklą.

Olinė, Andersas ir šeimyna stovėjo prie durų. Vienas po kito jie priėjo prie lovos.

Motušė Karena nebepasakė jiems nieko. Bet leido glostyti savo liesas rankas. Storas mėlynas kraujagysles, kurios tarsi nuogi rudenio medžiai gožė plaštakas. Ji sekė juos akimis, kai atsimerkdavo. Jie aiškiai matė, kad ji viską girdi ir supranta.

Kambarį apgaubė didžiulė ramybė. Žmonės susiliejo. Be garso. Kaip viržių kuokštai, ištirpus sniegui, jie atsitiesė ir susipynė.

Johanas neberado motušės Karenos gyvos.

Laidotuvių valtis buvo papuošta medžių lapais ir paparčiais. Tarpuose prikaišiota gėlių girliandų ir puokščių. Karstas visiškai paskendo jose.

Olinė buvo atsakinga už tai, kad visi laidotuvininkai gautų skaniai pavalgyti ir parvažiavę namo nekalbėtų apie aplaidumą Reinsneso virtuvėje. Tokios nešlovės motušės Karenos Reinsnesas neužsitarnavo!

Ji dieną naktį plušėjo prie valgių ir gėrimų. Nieko neturėjo trūkti laidotuvėms. Ir be paliovos dūsavo bei verkė.

Benjaminui rodės, jog tai niekada nesibaigs. Jis turėjo ateiti į pagalbą ir šluostyti jai panosę, kad ašarų nepapultų į blynus, paštetą ar sumuštinius.

Johanas užsisklendė savo liūdesyje. Tai, kas buvo įvykę tarp Dinos ir jo, įsimetė lyg puvinys. Ir jis nebuvo dar už tai gavęs nuodėmių atleidimo. Motušės Karenos mirtis virto jam baisiu įspėjimu. O Dina gyvena! Ji galėdavo įskaudinti jį ir palaužti vien pereidama per kambarį, kuriame jis sėdėjo. Anksčiau jis neišdrįso pasipasakoti motušei Karenai apie savo didžiąją nuodėmę, o dabar ji jau mirusi! Ir apie tėvą jis nebegalėjo pagalvoti taip, kad jo iškart nesukaustytų baimė.

Su Dievu jis jau seniai nebebendravo. Bandydamas atgailauti, gyveno atšiauriuose šcheruose su savo parapijiečiais. Nepadėjo ir tai, kad neimdavo atlyginimo ir viską atiduodavo parapijos vargšams.

Jo neapykanta sau buvo tokia stipri, kad jis bodėjosi savo nuogumo. Taip, net per miegus jis negalėdavo išsilieti, kad jam nesidingotų, jog skęsta Dinos plaukuose. Baltos jos šlaunys buvo pragaro vartai. Atsibudęs jis matydavo į save šliaužiančius ugnies liežuvius ir prisiversdavo atsiminti visas kada nors mokėtas maldas.

Tačiau buvo akivaizdu, kad Viešpačiui to negana. Kad savo nuodėmę jam reikia išpažinti Nidaroso arba Tromsės vyskupui.

Po laidotuvių Johanas vėl išvažiavo į Helgelaną. Jis šalinosi Dinos, kaip tolinamasi nuo ledo properšos.

Dina paliepė išvalyti tvartą. Iššveisti krautuvės ir svirno grindis.

Niekas nesumojo, ką galėtų reikšti toks švarinimasis. Bet jie suprato, jog tai įsakymas. Ilgais rudens vakarais ji sėdėdavo kontoroje ir degindavo brangų žibalą tikrindama brangius skaičius.

Ji nesikraustė į didįjį namą ir negriežsaid violončele. Pastaroji aplinkybė visiems kėlė nerimą.

Benjaminas geriausiai žinojo, kokia pavojinga tokia Dina. Jis bandė paveikti ją tomis pačiomis gudrybėmis, kurias ji pati naudodavo norėdama ką nors laimėti.

Tačiau Dina atsakė tuo, kad nusamdė namų mokytoją. Šis grūdo vaikams drausmę ir išmintį, tarsi jie būtų pora kuliamųjų, per kurias tereikia viską pervaryti.

Andersas tik parsiradęs vėl išvykdavo. Jis likdavo nematomas net būdamas namie, nes visi žinodavo, kad vėl greitai išplauks.

Motušė Karena gulėjo kape, nesirūpindama reikalų klotimi. Šiaip ar taip, ji buvo mažiau pažeidžiama nei bet kada.

O jos pomirtinė šlovė žydėjo taip pat baltai kaip ledo gėlės Dinos lange. Motušė Karena laikėsi nuošalyje. Ji nenužengdavo pas ją iš kerčių ar iš sunkių debesų virš įlankos. Ji nesikišdavo į tai, ką Dina daro arba ko nedaro. Nereikalaudavo dėmesio.

Vienintelis paaiškinimas galėjo būti, kad jai patiko mirties būsena ir ji nejautė poreikio su kuo nors bendrauti.

Pasklidus gandui, jog kyšulyje vėl kažkas matė lokį, Dina panoro pasiimti Tomą į medžioklę. Bet jis atsikalbinėdavo, visada turėjo neatidėliotinų darbų.

Taip praėjo ruduo.

Žiema užgriuvo dar spalio mėnesį su sniego pūgomis ir baisiais speigais.

Dina vėl ėmė griežti. Savo laiką ji padalino apskaitai ir Lorcho violončelei.

Garsai. Juodi ženklai ant griežtų linijų. Nebylūs, kol ji paliesdavo stygas — ir suteikdavo jiems skambėjimą. Kartais garsai pasklisdavo iš natų lapo, iš Lorcho violončelės jai negriežiant. Rankos rymodavo ant instrumento, ir vis tiek girdėdavosi melodija.

Skaičiai. Tamsiai mėlyni ir dailūs savo skiltyse. Nebylūs, bet pakankamai aiškūs. Žinantiesiems. Jie visada žymėdavo tą patį. Turėjo savo metų ritmą ir savo paslėptus lobius. Arba savo neišvengiamus praradimus.

17 skyrius

AMNONAS PAMILSTA NETYRA MEILE SAVO SESERĮ TAMARĄ, ĮŽEIDŽIA JĄ, IŠVARO IŠ NAMŲ IR PALIEKA VIENĄ SKAUSME.

PO TO AMNONAS ĖMĖ LABAI JOS NEKĘSTI, TAIP, KAD DIDESNĖ BUVO NEAPYKANTA, KURIA JOS NEKENTĖ, UŽ MEILĘ, KURIA JĄ BUVO MYLĖJĘS. IR AMNONAS JAI TARĖ: KELKIS IR EIK SAU.

(2 Sam 13, 15)

Tomas stengėsi nutykoti Diną, kai tik ji būdavo ūkiniuose trobesiuose arba arklidėje.

Ji imdavo nervintis, jeigu jis pasirodydavo kur netoliese. Tarsi bijodama kokio vabzdžio. Kartais ji pažiūrėdavo į jį tiriamu žvilgsniu. Paprastai kai jis būdavo saugiai nutolęs.

Vieną popietę ji vos nesusidūrė su juo, kai ėjo išimtininkų trobos pusėn.

— Kodėl Tomas nuolatos pastoja man kelią? — piktai tarė ji.

Viena ruda ir viena mėlyna akys tankiai sumirksėjo. Tada žvilgsnis tapo dygus.

— Jeigu jau dirbu dvare, matyt, neišvengiamai turiu vaikščioti šen ir ten.

— O ką tu dirbi ant mano laiptų?

— Nukasu aplink laiptus sniegą. Jeigu tai pačią patenkina.

— Tai gal galėtum pasiimti kastuvą?

Jis apsisuko ir nuėjo į pašiūrę kastuvo. Ne vieną valandą girdėjosi jo brūžavimas aplink išimtininkų trobą.

Kitą dieną Dina pasišaukė Stinę.

— O ką jeigu judu su Tomu susituoktumėt? — paklausė ji be jokios įžangos.

Stinė klestelėjo ant artimiausios kėdės, bet greitai vėl pašoko.

— Kaip Dina gali šitaip kalbėti? — šūktelėjo ji.

— Tai gera išeitis.

— Kokia prasme?

— Visom prasmėm.

— Negi tu iš tiesų taip manai? — nedrąsiai paklausė ji ir nusiminusi pakėlė akis į Diną.

— Jūs galėsite gyventi kaip žmonės išimtininkų troboje. Aš persikelsiu į didįjį namą, — švelniai pasakė Dina.

Stinė pasikišo rankas po prijuoste ir nudelbusi akis tylėjo.

— Ką pasakysi?

— Jis nenorės, — ramiai tarė ji.

— Kodėl jis turėtų nenorėti?

— Dina pati puikiai žino.

— Kas gi tai?

— Jis kankinasi dėl kažko kito.

— Ir kas tai galėtų būti?

Stinė pasimuistė. Galva dar žemiau nusviro ant krūtinės.

— Dina turbūt vienintelė, kuri to nežino. Širdžiai sunku įsakyti. Retai būna iš to laimės...

— Stinė bet ką gali padaryti laimingą! — pertraukė Dina.

Stinė vos slinko išėjusi iš Dinos trobos. Jos akys buvo beveik juodos ir ryžtingai žvelgė priešais save. Ant kėdės ji buvo pamiršusi šalį. Bet negrįžo vidun jo pasiimti, nors drebėjo iš šalčio.

Ji ilgai stoviniavo prie virtuvės laiptų, apžiūrinėdama varveklius, kybančius nuo stogo kraigo. Olinė darbavosi viduje, atsukusi langui nugarą.

Dina pasikviesdino Tomą ir papasakojo apie jo ateitį.

Jis sustingo, lyg vinimi prikaltas prie grindų. Veidas išblyško.

— Tu negali iš tiesų taip manyti! — sušnabždėjo jis.

— Kodėl ne? Puikiausiai. Judu galėsite gyventi čia, išimtininkų troboje, kaip grafai!

— Dina! — ištarė jis. Žvilgsniu griebėsi jos. Visiškai aklai.

— Viskas, ko Stinė imasi, išeina į gera, — pasakė ji.

— Ne!

— Kodėl ne?

— Pati žinai. Aš negaliu vesti!

— Nori visą gyvenimą praleisti dvare kaip kvaišelis?

Jis krūptelėjo, tarsi ji būtų sudavusi. Bet nutylėjo.

— Tu per daug svajoji, Tomai! Aš siūlau tau išeitį. Visų mūsų labui.

— Tau nepatinka, kad aš žiūriu tavo pusėn, — rūsčiai pasakė jis.

— Žiūrėjimas mano pusėn neturi ateities.

— Bet aš buvau pakankamai geras... anksčiau!

— Niekas nekalba apie tai, kas buvo ANKSČIAU! — atrėžė ji.

— Tu negera!

— Ar ir tokį pasiūlymą kaip šis vadini negeru?

— Taip, — dusliai pratarė jis, užsivožė kepurę ir buvo beeinąs.

— Tau sunku būti Reinsnese nevedusiam, supranti?

— Nuo kada taip pasidarė?

— Kai supratau, kad visur sliūkini man iš paskos, — tyliai sušnypštė ji.

Jis išėjo nelaukdamas jos leidimo.

Visą popietę Dina mynė iš vieno kambario galo į kitą, nors laukė darbai.

Atėjo tarnaitė užkurti krosnies miegamajame. Tačiau Dina užriko jai nešdintis.

Išimtininkų troboje buvo tylu ir tamsu.

Tomas sėdėjo virtuvėje pas Olinę ir valgė vakarienę, kai Stinė įėjo kažko pasiimti.

Ji žvilgtelėjo probėgšmais į jį ir nuraudo. Po to spruko lauk.

Grindys po Tomu įkaito. Jis spoksojo taip, tarsi pirmą kartą matytų, kaip žmogui išeinant užsidaro durys.

Tomas nuleido pečius ir ėmė uoliai kramtyti košę.

— Na, kaip? — paklausė Olinė. — Ar košė nešalta?

— Ne, dėl Dievo meilės, — suglumęs atsakė Tomas.

— Ko nukabinęs nosį?

— Ar aš?

— Ir Stinė nukabinusi nosį. Kas čia darosi?

— Dina mus nori apvesdinti! — išsprūdo jam, dar net nespėjus atitokti.

Olinė stipriai sučiaupė lūpas. Taip, kaip nakčiai sustumdavo krosniakaiščius.

— Vieną su kitu ar atskirai? — kranktelėjo ji. Tarsi visa tai jai būtų vienodai nauja.

— Vieną su kitu.

— Ar pasiskubinai?..

— Ne! — įsiutęs atkirto jis.

— Šit kaip...

— Negalima taip vesdinti žmonių, — sušnibždėjo jis.

Olinė nutilo ir ėmė barškinti puodeliais prie stalo. Po kiek laiko ištarė:

— Ji vis labiau ir labiau panašėja į lensmaną.

— Taigi! — tepasakė Tomas. Tuomet jam vėl užsirišo burna.

— Ar Stinė nenori už tavęs eiti?

— Aš taip nemanau, — sutrikęs pasakė jis.
— Tai ar būtų taip jau blogai?
— Blogai? Taip, žinai, tai galėtų būti visai gera išeitis.
Jis pastūmė nuo savęs kavos puodelį, stvėrė kepurę ir išlėkė pro duris.
— Man nusispjaut ant visų gerų išeičių Reinsnese, — suurzgė jis iš priestato.

Kitą rytą Tomo niekur nebuvo. Niekas nežinojo, kurlink jis patraukė.
Trečią dieną jis nusileido pėsčias iš kalnų nuskarusiais drabužiais, trenkdamas degtine.
Gavęs virtuvėje pavalgyti bei atsigerti, griuvo į lovą ir išmiegojo ištisą parą.
Atsibudo jis purtomas Dinos. Iš pradžių pamanė, jog sapnuoja. Po to išsprogino akis ir atsisėdo lovoje.
„Atidaviau pagarbą Dinai Grenelv", — karčiai pagalvojo jis supratęs, kas ji tokia. Ne vienerius metus nusižeminęs laukdavo iš jos bent vieno žvilgsnio, mosto ar žodžio.
— Tomo išgertuvės ir dykinėjimas per ilgai užtruko! Ir lyg tyčia prieš pat Kalėdas, kai tiek visokių darbų! — ramiai pasakė ji.
Jam tvoskė tiesiai į jo pagiringas smegenis.
— Nebijai būti išmestas už vartų?
— Ne, — drąsiai atsakė jis.
Ji tankiai sumirksėjo po tokio atžaraus atsakymo, bet greitai susiėmė.
— Žiūrėk, kad imtumeis darbo!
— Ką Reinsneso ponia įsakys? Tamstą paimti iš priekio ar iš užpakalio?
Vėjas lauke daužė skardinį kibirą.
Ji smogė. Stipriai. Praėjus kelioms sekundėms, iš nosies ėmė bėgti kraujas. Jis sėdėjo lovoje ir žiūrėjo į ją. Kraujas paplūdo smarkiau. Sroveno raudonu šiltu upeliu per lūpas ir smakrą. Atsargiai varvėjo ant prasegtų marškinių, pirma nuraudoninęs auksinius jo krūtinės gyvaplaukius.
Jis nesišluostė. Tik ramiai sėdėjo šlykščiai vypsodamas ir varvino kraują.
Ji krenkštelėjo. Vis tiek žodžiai buvo lyg akmenų griūtis.
— Nusivalyk ir eik prie darbo!
— Tu nuvalyk! — dusliai ištarė jis ir atsistojo.

Jis buvo kažkoks grėsmingas. Kažkoks visiškai svetimas. Jai nebepriklausė jo mintys.

— O kodėl aš turėčiau tave valyti?

— Todėl, kad tu mane sukruvinai!

— Teisybė, — ištarė ji su nelauktu švelnumu ir apsidairė. Akimis surado rankšluostį, paėmė jį ir ištiesė jam kreivai šypsodamasi.

Jis nepaėmė. Tada ji priėjo ir ėmė atsargiai šluostyti. Mažai ką gelbėjo. Be paliovos sunkėsi šviežias kraujas.

Tada tarp jųdviejų netikėtai pasklido ji. Sušvito lyg žaltvykslė pustamsiame spartietiškame kambaryje. Laukinė, aštri aistra! Neapykantos ir keršto sesuo.

Nuo jo mušė degtine ir arklidėmis. Ji kvepėjo skarda, rožių vandeniu ir šviežiu prakaitu.

Dina atitraukė ranką, lyg būtų apsideginusi. Tuomet atatupsta žengė pro duris išplėtusi šnerves.

— Tai tu man paleidai kraują! — šūktelėjo jis jai pavymui.

Pirmąjį naujųjų metų sekmadienį buvo palaiminti Stinė ir Tomas.

— Svajonės, ką su jomis veikti? — jau ne pirmą kartą klausė Olinė. — Arba jos būna trumpos ir liūdnai baigiasi, arba tampai jas su savim visą amželį.

Dina vėl užsinešė violončelę į salę. Intermezzo išimtininkų troboje baigėsi.

Aš esu Dina. Yra žmonės. Aš juos sutinku. Kada nors keliai išsiskiria. Tai aš žinau.

Vieną kartą pamačiau, ko nebuvau lig tol mačiusi. Tarp dviejų pagyvenusių žmonių, vyskupo ir vyskupienės. Meilė, matyt, yra jūros banga, skirta vien tam krantui, į kurį atsimuša. Aš nesu krantas. Aš esu Dina. Aš stebiu tokias bangas iš tolo. Negaliu leistis užtvindoma.

Benjaminas įprato nuolat gyventi tame name, kur nebuvo Dinos. Jis pats nusprendė persikraustyti į išimtininkų trobą. Negalėjo neužbėgti Dinai už akių.

Per pastaruosius metus jis ūgtelėjo. Bet aukštaūgiu tapti jam nebuvo lemta. Jis vaikščiojo visur tylus ir dėmesingas. Klausinėdavo ir atsakinėdavo lyg orakulas. Keliais svariais žodžiais. Jis nebesekiojo paskui Diną. Kažkas pasikeitė po to, kai Dina iškeliavo į Tromsę. O gal po motušės Karenos mirties?

Jie nepastebėjo, kad jis gedėtų ar jos ilgėtųsi. Bet jis dažnai be Hanos įsmukdavo motušės Karenos kambarėlin.

Ten viskas buvo kaip ir anksčiau. Paklota lova. Pagalviai išpurenti ir sustatyti galvūgalyje. Tarsi nejudrūs išskridusio angelo sparnai.

Stovėjo knygų spinta su įkištu rakteliu. Benjaminas ateidavo ten ir užsimiršdavo, kol jį kas pašaukdavo. Jis nebebūdavo didžiajam name, nebent kai sėdėdavo sukryžiavęs kojas ant grindų ir skaitydavo šalia motušės Karenos knygų spintos.

Jis buvo imlus mokslams, bet vis tiek bandydavo išsisukti, jei galėdavo. Jei jis retais kartais užeidavo į didįjį namą, tai tik pasiimti knygų. Nors Johanas ir išsivežė filosofinius bei religinius veikalus, liko romanai.

Benjaminas skaitė balsu Hanai. Jie ištisas valandas išsėdėdavo prie baltos ketinės krosnelės išimtininkų troboje su motušės Karenos knygomis.

Stinė nebuvo iš tų, kurie juos uitų, tegul tik duoda ramybę. Kada ne kada ji pasakydavo: „Liko mažai malkų". Arba: „Vandens kibiras tuščias". Ir Benjaminas žinodavo, kad jo darbas yra patarnauti, jei nieko kito nebūdavo šalia. Kartais jis nustebdavo, kai, eidamas nuo krautuvės ar paplūdimio, išvysdavo stovint didžiulį baltą namą. Tuomet jis greitai nukreipdavo žvilgsnį į karvelidę kiemo viduryje ir imdavo galvoti apie ką nors kita.

Kartkartėm jį persmelkdavo aštrus skausmas — ir jis nežinojo, nuo ko.

Benjaminas pastebėjo daug dalykų, niekada apie tai giliau nesusimąstydamas. Pavyzdžiui, kad Tomas visada priklausė Dinai. Lygiai kaip Juodis ir violončelė. Bet paskui Stinė su Tomu susituokė ir persikraustė į išimtininkų trobą.

Tepraėjo keli žiemos vakarai prie ketinės krosnelės, kai kiekvienas sėdėjo su savo darbu, ir Benjaminas suprato, kad Tomas nebepriklauso Dinai. Kad Tomas nebuvo ir Stinės, nors miegodavo su ja. Tomas priklausė pats sau.

Kad žmogus gali būti pats sau, gyvendamas išimtininkų troboje, buvo vienas iš tų dalykų, kurie gąsdino Benjaminą. Dina ir violončelė tebuvo tolimi garsai salėje.

Benjaminas gyveno išimtininkų troboje, norėdamas išmokti priklausyti pats sau.

18 skyrius

KAS RANDA GERĄ MOTERĮ, RANDA LAIMĖS IR GAUS DŽIAUGSMO IŠ VIEŠPATIES.

(Pat 18, 22)

Andersas sausio mėnesį išplaukė į Lofoteną supirkti žuvų. Vos spėjęs grįžti namo, jis ėmė ruoštis į Bergeną. Jo gyvenimas buvo nesibaigianti kelionė jūromis. Ir jeigu pabuvęs keletą savaičių krante imdavo neberasti sau vietos, niekam dėl to nekvaršindavo galvos.

Būdavo, kad garlaiviu atplaukę keliauninkai pageidaudavo nakvynės. Tačiau tai atsitikdavo nebe taip dažnai kaip anais metais.

O štai krautuvės slenkstį be paliovos brūžavo žmonės. Dinos sumanymas užsakyti iš Achangelsko miltų pasirodė esąs išganingas. Ji pelnė didelius pinigus pasilikdama miltų pavasario sunkmečiui. Netruko pasklisti žinia, jog Reinsnese galima gauti miltų, žvejybos įrankių ir būtiniausių produktų mainais už džiovintas žuvis. Ir Andersas sudarė ne vieną solidžią sutartį dėl žuvų gabenimo į Bergeną.

Stinė nebesimaitino dvare. Ji pati gamindavo maistą vyrui ir vaikams. Tačiau dirbdavo tuos pačius darbus kaip ir anksčiau. Lengvi, ramūs judesiai neleido pastebėti, jog ji pluša nuo ankstyvo ryto iki vėlaus vakaro.

Per ilgą laiką ji ne kažin kiek pasikeitė. Tai prasidėjo tą dieną, kai ji savo kuklią mantą persinešė į išimtininkų trobą. Ji šypsojosi nešdama puodus, kuriuose virdavo tepalus. Kažką niūniavo keistąja kalba, kurią retai tevartodavo. Gabendama žoleles iš dvaro rūsio į išimtininkų trobos podėlį.

Iš pradžių ji viską šiūravo ir valė. Šlavė ir mazgojo. Pasitelkusi į pagalbą Haną ir Benjaminą, iš spalvoto popieriaus prikarpė meniškų karpinių lentynoms. Vėdino patalynę. Dėliojo į spintas ir komodas visą turtą, kurį buvo gavusi iš Dinos.

Stinės durys buvo atviros visiems, kas tik norėdavo užeiti. Nesvarbu, ar smalsumo vedamas, ar vaistų žaizdoms ir nuo sunkių ligų. Daugeliu atžvilgiu ji užgožė Olinę. Apsilankę krautuvėje, pas Stinę užsukdavo daugiau žmonių, negu eidavo į mėlynąją

dvaro virtuvę. Dažniausiai jie užsukdavo žolelių užpilo ir tepalėlių. Taip pat vedami paskatų, apie kurias garsiai nekalbėdavo.

Stinės rankos buvo dosnios ir šiltos. Tamsios akys kai kada sušvisdavo džiaugsmu. Šį pavasarį ji turėjo daugiau gagų nei bet kada. Ji lesindavo jas ir pešdavo pūkus. Apdėdavo lentelėmis ir dėžėmis, kad lietus ir vėjas jų nevargintų, kai jos turėdavo tupėti ant kiaušinių. Atėjus laikui ji rinkdavo jauniklius į savo šiurkščią prijuostę ir nešdavo prie jūros.

Kelias savaites po vedybų Tomas buvo tarsi apsvaigintas bulius. Po to nebepajėgė priešintis. Raukšlės pamažu išsilygino. Tarsi Stinė rytą vakarą jį būtų praususi žolelių nuoviru ir rožių vandeniu. Arba naudojusi niekam nematomas galias.

Kai po prijuoste jos pilvas ėmė matomai apvalėti, Tomas pradėjo šypsotis. Iš pradžių santūriai. Po to ardamas laukus jau švytėjo išvien su saule ir bronzos rudumo rankomis.

Pirma Tomui dingojosi, jog tai kerai. Nes einant dienoms ir naktims neįmanoma buvo likti abejingam. Iš jos srūte sruvo šiluma.

Iš pradžių ji nė negalvojo jo liesti. Ji tvarkydavo jo drabužius, duodavo jam pavalgyti. Rūpindavosi, kad jis gautų pailsėti. Ateidavo į laukus su rūgusio pieno bidonėliu. Tik pastatydavo kur nors, maloniai pasisveikinusi, ir vėl nueidavo.

Matyt, ji niekada nebuvo ko nors gavusi, kad nereikėtų už tai mokėti. Vestuvių naktį jis paėmė ją greitai ir piktai, galvodamas apie tai, kad ji išnešiojo du pavainikius.

Prieš pat išsiliedamas jis atsidūrė tarp stambių Dinos šlaunų. Po to Stinė užklojo jį ir palinkėjo labos nakties. Bet Tomas neužmigo. Gulėjo ir spoksojo į jos veido bruožus menkoje šviesoje.

Buvo pašalę, ir šaltis smelkėsi kiaurai. Staiga jis pamatė, kad ji ėmė drebėti. Tuomet jis atsikėlė ir pakūrė krosnį. Norėdamas ją pradžiuginti. Nes staiga suvokė, kad ji irgi žmogus. Ir neturėjo tikslo prisivilioti jį lovon.

Neilgai trukus jis suprato, kad net jeigu jis užburtas samiškais kerais, nebenori be jų gyventi.

Su droviu džiaugsmu jis vis dažniau ieškodavo jos artumo. Patyrė stebuklą: ji nė karto jo neatstūmė.

Jis greitai išmoko, kad ji tampa meilesnė ir paslankesnė, kuo atsargiau jis ją liečia. Ir net jeigu kitoniškos jos akys gyveno savo gyvenimą, ji buvo šalia. Dieną ir naktį.

Tuo metu joje tarpo kūdikis. Susituokus pradėtas vaikas, turintis tėvą ir gyvenime, ir popieriuje. Gal ji nuo pat pradžių ir negeidė būtent šio vyro, bet niekas to neišgirdo iš jos lūpų. Net jeigu matė, jog paveldėjo jį iš savo ponios, kaip paveldėdavo apatinius drabužius ir sukneles bei vieną kitą kvapnaus muilo gabalėlį, ji slėpė tai savyje.

Tą dieną, kai Stinė pasisakė, jog laukiasi kūdikio, Tomas prisiglaudė prie jos ir ėmė šnabždėti visai nevyriškus žodžius. Net nepagalvodamas, kad gal reikėtų gėdytis. Jis nedaug žinojo apie meilę. Vien tai, kad tai reiškė laukti Dinos žodžio, Dinos mosto, Dinos pasijodinėjimo, Dinos geros nuotaikos, Dinos visaėdžio geismo. Toji meilė jį pavergė ir privertė slapstytis visą jaunystę. Staiga jis išsilaisvino.

Praeidavo ir kelios dienos, o jis neprisimindavo, kas valdo Reinsnesą. Dienos arimuose. Tvarte. Miške. Nes dirbo dėl Stinės ir vaiko.

19 skyrius

NEVADINKITE SĄMOKSLU VISO, KĄ ŠITA TAUTA VADINA SĄMOKSLU. NEBIJOKITE, KO JI BIJO, IR NEIŠSIGĄSKITE.

(Iz 8, 12)

Vieną dieną be išankstinio pranešimo į prieplauką įslydo lensmano valtis. Jis buvo rūstus, papilkęs ir norėjo pasikalbėti su Dina prie keturių akių.

— Kas atsitiko? — paklausė ji.

— Tronjeme sulaikytas vienas rusas, — pasakė jis.

Dina apmirė.

— Koks rusas?

— Tas pats Levas Žukovskis, kuris porą kartų svečiavosi Reinsnese!

— Už ką?

— Valstybinį šnipinėjimą! Ir Jo Didenybės įžeidimą!

— Valstybinį šnipinėjimą?

— Fogtas sakė, kad jie jau seniai jį sekę. Jis netgi palengvino jiems darbą, ir jį galėjo suimti kalėjimo teritorijoje. Tuo metu, kai užėjo į daboklę atsiimti paketo. Kalėjimo viršininkas žinojo, kad jis kada nors pasirodys. Teisėjas įsitikinęs, kad ankstesnysis viršininkas buvęs politinių kurstytojų ryšininku. Tas Levas Žukovskis pakliuvo tiesiai į spąstus. Paketas ilgai ten pragulėjo... Tikriausiai jame buvo koks šifras.

Lensmanas kalbėjo tyliu grėsmingu balsu. Po to jis virto tyliu urzgesiu:

— O kalėjimo viršininkas pasakė, kad paketą atnešė ne kas kitas, o Dina Grenelv iš Reinsneso!

— Ką tu nori tuo pasakyti?

— Tai, kad mano duktė gali būti įtarta gėdingu valstybės šnipinėjimu! Kad ji artimai draugavo su šnipu! Ir tas žmogus, be visa ko, yra valgęs ir gėręs kartu su lensmanu!

Dinos veidas buvo tarsi senos burės lopinėlis. Primerktos jos akys bėgiojo. Nuo lango prie lensmano — ir vėl atgal.

— Betgi toji knyga, mielasis lensmanai... Toji knyga, kurią perdaviau, tėra Puškino poezijos tomelis! Mums su Levu būdavo ma-

lonu kartu skaityti. Bet, žinoma, jis turėdavo man išversti, nes aš nesuprantu rusiškai.

— Kokias čia nesąmones išsigalvoji!

— Tai tiesa!

— Tu privalai sakyti, kad neperdavei jokios knygos!

— Bet aš perdaviau tą knygą!

Lensmanas atsiduso ir susiėmė už širdies.

— Drįstu paklausti, kodėl tu išdarinėji tokias kvailystes? — sušuko jis.

— Tie mūsų pabraukymai knygoj nėra koks nors šnipinėjimo šifras. Tai tik žodžiai, kuriuos bandžiau išmokti.

— Suprask, tai visai kas kita. Šifras ten turėjo būti iš anksčiau.

Nei lensmano širdis, nei jis pats negalėjo susitaikyti su tuo, kad jo duktė įsipainiojusi į tokį dalyką. Iš pradžių jis norėjo paprasčiausiai neįtraukti į raportą, kad ji perdavė knygą Tronjeme. Jis stebeilijo į Diną pro ledyno properšą, viršuj apžėlusią baltais kuokštiškais antakiais. Su lediniu šaltumu. Tarsi Dina, tvirtindama, jog tai ji atidangino daboklėn tą nelemtą paketą, būtų patį įžeidusi. Jis nenori, kad jo vardas būtų įveltas į kokį nors skandalą!

— Turiu lensmanui priminti, jog turiu Jakobo pavardę! Be to, mano pareiga nieko neslėpti. Turėtum tai žinoti?!

Staiga jis suglebo, tarsi kas būtų trenkęs jam per sprandą mediniu plaktuku. Galėjai netgi tartis girdėjęs dunkstelėjimą prieš jo galvai nulinkstant ant krūtinės. Jis suėmė ūsų galiukus ir nužemintai suglaudė juos virš lūpų.

Baigėsi taip, kad jis atsitraukė ir nusprendė visą tą istoriją priimti kaip dovaną. Jį, tėvą ir lensmaną, tai turėjo ypač iškelti fogto akyse. Maža to, visos norvegų teisingumo sistemos akyse!

Su dideliu malonumu jis viską apversiąs aukštyn kojom ir įrodysiąs, jog tai tebuvo juokingas nesusipratimas. Jog vyriškis tesąs nekaltas tingus bastūnas. Šnipas! Tfu. Karas ir nederliaus metai privertė žmones nepatikliai žiūrėti į viską, kas iš rytų. O anglus ir prancūzus visi palieka ramybėje, nors iš tikrųjų visa sumaištis prasidėjo nuo jų. Dėl visa ko jis išdergė ir vokiečius. Rusų vieninteliai nusikaltimai šiaurėje yra tai, kad jie geria, dainuoja daugiabalses dainas ir veža grūdus!

Lensmanas užrašė savo svarųjį raportą. Dina pasirašė po parodymais.

Tačiau Krymo karas akivaizdžiai tebesitęsė Dinos galvoje. Violončelės garsai tą vakarą bylojo, kad ji bando nujoti į patį Tronjemą.

Lensmano nuomone, jos liudijimas turėjo padėti vyruką išteisint. Kitaip ir negalėjo būti. Jis juk padėjo užgesinti baisųjį tvarto gaisrą Reinsnese. Savo sumanumu ir drąsa.

Dina buvo pašaukta į Ibestadą duoti parodymų teisėjui. Apie nelemtąją Puškino eilėraščių knygą ir visus tuos pabraukymus, kurie turėję reikšti šifrą.

Teisėjas mandagiai priėmė Diną ir lensmaną. Jiems atėjus pas jį jau buvo raštvedys ir pora liudininkų. Kai Dina pasisakė pavardę ir atliko kai kuriuos formalumus, jis įžangai paskaitė iš savo dokumentų.

Išvertus pabrauktus žodžius paaiškėjo, kad Levas Žukovskis kaltino Oskarą I bei garbingą pilietį ir teatro direktorių Knutą Bondę einant išvien su Napoleonu III! Taip pat kad jis ragino neįvardytus asmenis paremti sąmokslą prieš švedų karalių!

Dina neiškentė nenusijuokusi. Teisėjas turįs atleisti. Tačiau pagarbą švedų karaliui ji paveldėjusi iš velionės motušės Karenos. O šioji visada pageidavusi, kad Reinsneso jekta plaukiotų su danų vėliava!

Lensmanas susigėdo. Tačiau, kaip tėvas, jis buvo bylos dalyvis ir, laimei, negalėjo pasisakyti. Tuo labiau — uždrausti Dinai juoktis.

— Tamstos parodymai bus užrašyti žodis žodin ir persiųsti į Tronjemą, — įspėjo teisėjas.

— Tiek lensmano duktė žino.

Jis neskubėdamas pradėjo jos apklausą. Ji atsakinėjo trumpai ir aiškiai. Tačiau bemaž kiekvieną atsakymą baigdavo klausimu.

Teisėjas pašė sau ūsus ir barbeno pirštais į stalą.

— Tamsta tvirtini, kad šis jo didenybės įžeidimas tėra privatus žaidimas?

— Tikrai!

— Bet rusas ne taip aiškina. Kalbėdamas apie šifruotą tekstą, jis nemini Dinos Grenelv vardo. Tik pripažįsta, kad ji galėjo perduoti knygą savo nuožiūra, jam nežinant.

— Taip, tikriausiai jis nenori manęs painioti.

— Ar tamsta gerai pažįsti tą žmogų?

— Tiek, kiek pažįstu daugumą svečių, kurie apsistoja vienai ar dviem naktims. Reinsnese daug kas išlipa į krantą.

— Bet tamsta pripažįsti, jog tas vyriškis braukė minėtoje knygoje per tam tikrą žaidimą?

— Taip.

— Ar buvo liudininkų?

— Deja, ne.

— O kur tai vyko?
— Reinsnese.
— Bet kodėl tamsta nunešei knygą būtent į kalėjimą?
— Todėl, kad su savo jekta buvau Tronjeme. Jis pamiršo knygą, o aš žinojau, kad jis ten atvyks.
— Iš kur tamsta galėjai žinoti?
— Atrodo, jis kažką buvo minėjęs.
— Ką jis ten ketino veikti?
— Apie tai mes nekalbėjome.
— Betgi moteriai nejauku nešti knygą į tokią vietą?
— Ta vieta nelabai jauki ir vyrams!
— Bet ar gali kuo nors paaiškinti, kodėl tam žmogui knyga galėjo būti tokia svarbi?
— Tai jo mylimiausia knyga. Teisėjui tikriausiai, kaip ir man, gerai žinoma, kad žmonės, mėgstantys knygas, dažnai tampo jas su savim. Štai motušė Karena kažkada į Reinsnesą atsigabeno dvi didžiules knygų spintas. Levas Žukovskis pažinojo Puškiną. Į keliones jis visuomet pasiima jo knygų. Manau, kad ir pats jis taip aiškina.
Teisėjas krenkštelėjo ir užmetė akį į savo popierius. Po to linktelėjo galva.
— Kas tas Puškinas?
— Tas, kuris parašė poeziją, teisėjau. Tą knygą!
— Taip, žinoma! Levas Žukovskis nesugebėjo įtikimai paaiškinti, nei iš kur jis keliauja, nei kur ruošėsi vykti. Ar Dinai Grenelv apie tai kas nors žinoma?
Dina pagalvojo. Papurtė galvą.
— Ar įtariamasis lankėsi Reinsnese prieš pat išvykdamas į Tronjemą?
— Ne. Paskutinį kartą Reinsnese jis buvo 1854 metų pavasarį.
— Ta... tas poezijos albumas per visą tą laiką gulėjo kalėjime.
— Apie tai teisėjas tegul klausia kalėjimo viršininką... Šiaip ar taip, viena yra aišku, jog kažkas perlaužė Dinos Grenelv lakinį antspaudą ant privataus paketo.
— Hm... hm...
— Argi taip galima, pone teisėjau?
— Nelygu kaip žiūrėsi...
— Betgi teisėjau! Prieš perlauždami mano antspaudą, jie nežinojo, kas to paketo viduje. Vadinasi, buvo nusižengta įstatymui, pasikėsinta į kito žmogaus nuosavybę?
— Šiuo atveju sunku atsakyti.
— O laiškas? Kur jis yra?

— Laiškas? — susidomėjo teisėjas.
— Pakete buvo laiškas. Levui Žukovskiui. Nuo manęs.
— Klausimus čia užduoda teisėjas. Dina privalo atsakinėti.
— Gerai, pone teisėjau.
— Aš negirdėjau apie jokį laišką. Pabandysiu jį surasti. Kas ten buvo parašyta?
— Tai asmeninis laiškas.
— Bet čia yra... tardymas.
— Ten buvo parašyta: „Jei Mahometas neina pas kalną, kalnas ateis pas Mahometą“ ir: „Barabas turi atvykti į Reinsnesą, jei dar kartą pavyks išvengti kryžiaus“.
— Ką tai reiškia? Ar tai šifras?
— Bet kokiu atveju mažai ką turi bendra su švedų karaliumi.
— Nepamiršk, jog kalbama apie Norvegijos ir Švedijos karalių!
— Savaime suprantama.
— Ką reiškė tie žodžiai?
— Jie turėjo priminti, kad mes Reinsnese tebesame tokie pat svetingi.
— Ar tai viskas, kas buvo parašyta?
— Taip. Ir parašas.
— Ar, be paprasto svetingumo, tarp to Levo Žukovskio ir Dinos Grenelv buvo kokia nors... kokia nors draugystė?
Dina pažvelgė į teisėją.
— Gal galėtumėte patikslinti, ką turite galvoje?
— Turiu galvoje, ar buvot įpratę siuntinėti kits kitam laiškus ir šifruotus tekstus?
— Ne.
— Man pasakojo, kad Dina Grenelv nemažai keliavo per pastarąsias dvi vasaras... Ir į šiaurę, ir į pietus. Ar tamstai teko kelionėse sutikti Levą Žukovskį?
Dina atsakė ne iš karto. Lensmanas, sėdėdamas savo kampe, ištiesė kaklą. Jis jautėsi nesmagiai.
— Ne! — tvirtai atsakė ji.
— Ar Dina Grenelv mano, kad įtarimai, dėl kurių vyriškis suimtas, yra nepagrįsti?
— Aš nežinau, dėl ko jis yra suimtas.
— Dėl to, kad jam priklauso rusiška knyga, kuri kilus įtarimui buvo ištirta ekspertų ir iššifruota. Tekstas liudija priešišką nusistatymą karaliaus bei garbingų piliečių atžvilgiu ir insinuoja, jog šiedu organizavę sąmokslą, kurio tikslas buvęs įtraukti šiaurės šalis į Krymo karą.

— Kieno pusėje?

— Tai nesusiję su byla, — sutrikęs pasakė teisėjas. — Tačiau Napoleonas III yra minimas kaip sąjungininkas. Gal malonėsi tamsta atsakinėti, o ne duoti klausimus?

— Čia, šiaurėje, mes ilgai buvome įtraukti į karą. Tie šifrai, už kuriuos suimtas Levas Žukovskis, gali būti dingstis suimti ir Diną Grenelv.

— Ką turite galvoje kalbėdama apie įtraukimą karan?

— Mes patys turėjome plaukioti į Archangelską ir gabentis grūdus, kad nenustiptume badu. Man neteko girdėti, kad karaliui būtų šovę į galvą pasiteirauti, kaipgi mums einasi. O dabar jis nori įstumti mus karan, kuris pagal pavadinimą turėtų vykti visai kitoje vietoje, o ne suomių pakrantėje, kur pliekiami rusai.

— Gal tamstą galėtum grįžti prie reikalo?

— Taip, pone teisėjau, vos tik sužinosiu, koks tas reikalas.

— Aš supratau, kad Dina Grenelv tvirtina padėjusi sudarinėti šifruotus tekstus.

— Tai puikus būdas mokytis rusiškų žodžių.

— Kas juose parašyta — tuose šifruose?

— Teisėjas perskaitė pradžioje, bet aš pažodžiui neatsimenu. Mes dar daug ką kalbėjome, kai teisėjas tai perskaitė. Ir daug vandens nutekėjo nuo to laiko, kai Levas Žukovskis buvo Reinsnese ir mokė mane rusų kalbos.

— Tamsta nelabai nori bendradarbiauti.

— Man atrodo, kvaila areštuoti žmogų už tai, kad patraukė per dantį švedų karalių, ir nepajudinti nė piršto, kad būtų sudrausti tie, kas sulaužė Dinos Grenelv antspaudą! O Krymo kare laimėtojų nebus! Išskyrus tuos, kurie iš jo pelnosi pinigą.

Galiausiai teisėjas nusprendė baigti apklausą. Protokolas buvo garsiai perskaitytas. Ji neprieštaravo. Ir viskas baigėsi.

— Ar esu kuo nors kaltinama? — paklausė ji.

— Ne, — atsakė teisėjas. Jis buvo aiškiai pavargęs.

— Kokią įtaką ši apklausa turės apkaltinant Levą Žukovskį?

— Sunku pasakyti. Bet manau, jog toks aiškinimas susilpnina šifro įkaltį.

— Gerai!

— Tamsta simpatizuoji tam rusui?

— Man nepatinka, kai mano svečiai suimami už tai, kad kuo draugiškiausiai bando mokyti mane rusiškų žodžių. Nematau reikalo šito slėpti.

Teisėjas, lensmanas ir Dina išsiskyrė draugai.

Lensmanas buvo patenkintas. Jis jautėsi taip, tarsi pats būtų viską sutvarkęs! Paruošęs ir vieną, ir antrą. Pateikęs išankstinę informaciją ir fogtui, ir Dinai. Kad apklausa galėtų vykti sklandžiai ir prideramai.

Šiandien Dina buvo jo vienturtė.

Kai Dina grįžo iš Ibestado, Reinsnesą juosė vaivorykštė. Keturirklei valtelei artėjant, trobesiai vienas po kito nyko iš akių ir skendo rūke.

Galiausiai spalvingoji juosta vienu galu įsikibo į išimtininkų trobos stogą, o kitu paniro į sąsiaurį.

Ji prisimerkusi žiūrėjo į krantą. Šiandien ji plaukė viena.

Dina stovėjo prie salės lango ir matė per kiemą einant Stinę ir Tomą. Greta vienas kito. Buvo paskutinės balandžio dienos.

Niekas taip nevaikščioja žmonėms matant! Niekas!

Jie sustojo prie karvelidės. Atsigręžė vienas į kitą ir nusišypsojo. Stinė kažką pasakė, bet Dina pro langą neišgirdo. Tada Tomas atkragino galvą ir nusijuokė.

Ar kas nors buvo kada girdėjęs Tomą juokiantis?

Tomas apglėbė Stinę per liemenį. Ir jie palengva nuėjo per kiemą išimtininkų trobos link.

Moteris už užuolaidos pro dantis iškošė orą. Pasigirdo šnypštimas.

Tada ji nusigręžė. Šuoliais perlėkė kambarį. Prie krosnies, violončelės, atgal prie lango.

Kambaryje vis labiau temo.

Laikraščiai rašė apie taikos sutartį Paryžiuje. Rusija laižėsi žaizdas, neįgijusi didelės šlovės. Anglija laižėsi žaizdas, nepasiekusi didelių laimėjimų. O Švedijai—Norvegijai nebereikėjo vaduoti suomių. Napoleonas III, matyt, buvo vienintelis, kuris triumfavo.

Vieną dieną laikraštyje Dina perskaitė, kad mirė Julija Miuler. Ji nusiuntė užuojautą ponui Miuleriui. Ir gavo ilgą liūdną laišką, kuriame jis pasakojo norįs parduoti visą savo turtą, taip pat ir arklį, ir išvažiuoti Amerikon.

Dina vaikščiojo į vėliavos kalną. O Norlanu, kaip tikra palaima, keliavo vasara.

20 *skyrius*

TU BŪSI PAŽEMINTAS, KALBĖSI IŠ PO ŽEMĖS, IR TAVO ŠNEKA GIRDĖSIS IŠ ŽEMIŲ; TAVO BALSAS BUS IŠ PO ŽEMĖS KAIP ŽYNIO IR TAVO ŠNEKA VARGIAI GIRDĖSIS IŠ ŽEMIŲ.

(Iz 29, 4)

Juodis įsitaisė papilvėje žaizdą, kuri nenorėjo gyti. Niekas negalėjo pasakyti, kaip ji atsirado. Rodės, kad jis, stovėdamas arklidėje, bandė save negyvai užgraužti.

Viskas, ką Tomas darė neleisdamas jam vėl prasigremžti žaizdą tvirtais geltonais dantimis, nedavė naudos.

Niekas, išskyrus Diną, negalėjo prisiartinti prie sužeisto gyvulio. Buvo matyti, kad kenčia skausmus, nes žaizda supūliavo. Ji uždėjo jam apynasrį. Ir kiekvieną kartą, kai jis būdavo girdomas ar šeriamas, stovėdavo šalia prižiūrėdama, kad jis nedraskytų žaizdos.

Dieną naktį visi girdėjo pašėlusį, aršų žvengimą. O kanopų trypimas arklidėje trikdė ir gyvulius, ir žmones. Stinė virė tepalą žaizdai. Olinė ateidavo su savo košių kompresais.

Tačiau po savaitės arklys atgulė ant arklidės aslos ir nebesikėlė. Jis gleivėmis aptaškydavo Diną, kai ji prisiartindavo, ir prieš bet ką šiepė dantis.

Koja, kuri buvo arčiausiai žaizdos, gulėjo palenkta po juo. Akys buvo pasruvusios krauju.

Hanai ir Benjaminui buvo uždrausta eiti į arklidę.

Aš esu Dina. Žmonės tokie apgailėtinai bejėgiški. Gamta abejinga. Švaistosi gyvybėmis. Niekada neprisiimdama atsakomybės. Tik leidžia viskam nusėsti lyg dumblui ant paviršiaus. Kaip pakenčia nauja gyvybė atsirasti tame purve? Dumblas gimdo dumblą be galo, be krašto, nieko reikšmingo neįvykstant ir neatsirandant. Kad nors vienas žmogus pasikeltų iš purvo ir ką nors nuveiktų gyvenime! Nors vienas...

Skaičiai ir muzikos garsai viršesni už visą tą purvą. Nepriklauso nuo to, ar žmogus ką nors žino. Skaičių dėsniai neišnyksta ir tada, kai niekas jų neužrašo. Garsai visada egzistuos. Nesvarbu, ar mes juos girdime.

Bet gamta yra purvas. Šermukšnis. Arklys. Žmonės. Atsiradę iš dumblo. Vėl taps dumblu. Nugyvena amžių. Ir nuskęsta purve.

Aš esu Dina, kuri viena su geležiniu kūju ir peiliu. Bei arkliu. Aš žinau, kur turiu smogti? Taip! Nes aš privalau. Aš esu Dina, kuri kalbasi su Juodžiu. Aš esu Dina, kuri apkabina jam kaklą. Kuri žiūri jam į paklaikusias akis. Ilgai. Aš esu Dina, kuri smogia. Ir kerta! Giliai.

Tai aš čia sėdžiu toje šiltoje raudonoje masėje ir glaudžiu prie savęs arklį. Aš! Kuri mato, kaip akys pamažu virsta į stiklą ir apsitraukia migla.

Tomas įėjo į arklidę pažiūrėti arklio, nes jo nebebuvo girdėti.

Prieblandoje ir iš toliau atrodė, tarsi Dinos veidas ir drabužiai būtų apibirę šviežiais, lietuje sušlapusiais rožių žiedlapiais. Ji sėdėjo ant žemės apkabinusi arklio galvą. Didelis juodas gyvulio kūnas ramiai tysojo ant aslos, į šalis atmetęs grakščias stiprias kojas.

Smarkiomis čiurkšlėmis ištryško kraujas. Nutaškė sieną ir ant grindų pakreiktus auksinius šiaudus.

— O Viešpatie! — sudejavo Tomas. Nusismaukęs kepurę, pritūpė šalia jos.

Neatrodė, kad ji būtų jautusi jį esant greta. Jis vis tiek nesitraukė. Kol giliame peilio dūryje sukrešėjo paskutiniai lašai.

Tuomet ji pamažu išsilaisvino, padėjo arklio galvą ant žemės ir užspaudė gyvuliui akis. Atsistojusi persibraukė ranka kaktą. Tarsi nakviša, kuri pabunda klydinėdama.

Tomas taip pat pakilo.

Dina rankos mostu parodė nesiartinti. Po to pasuko prie durų ir išėjo neuždarydama jų. Jos kaustytų batų kaukšėjimas į šiaudais pakreiktą aslą dusliai aidėjo visoje arklidėje.

Tada stojo tyla.

Kūjis su peiliu buvo nunešti į vietą. Arklidė išvalyta. Kruvini darbiniai drabužiai pakišti upėje po dideliais akmenimis. Ji viską skalavo į jūrą.

Dina nuėjo į viralinę ir po didžiuoju katilu pakūrė ugnį. Prisėdo ant suolelio šalia krosnies, kol vanduo pakankamai sušilo ir garai ėmė mušti lig lubų.

Tada ji atsistojo, nuėjo prie durų ir užstūmė sklendę. Atsinešė didžiąją skardinę vonelę, kabančią ant sienos, ir pripylė vandens. Lėtai nusirengė. Tokiais judesiais, lyg atlikdama ritualą.

Sulankstė kiekvieną rūbą, paslėpdama kraujo dėmes. Tarsi jų nematydama būtų galėjusi jas panaikinti. Galiausiai nuoga paniro į garuojantį vandenį.

Staugsmas gimė kažkur greta. Susikaupė ryklėje. Išsiveržė viską suskaldydamas į skeveldras. Kol atėjo Jertrūda ir jas surinko.

21 *skyrius*

TEATEINA MANO MYLIMASIS Į SAVO SODĄ IR TEGUL VALGO SAVO MEDŽIŲ VAISIUS. AŠ ATĖJAU Į SAVO SODĄ, MANO SESUO, SUŽADĖTINE, NUSISKYNIAU SAVO MIRĄ SU SAVO KVEPALAIS, VALGIAU MEDAUS SYVO SU SAVO MEDUMI, GĖRIAU SAVO VYNĄ SU SAVO PIENU. VALGYKITE, PRIETELIAI, IR GERKITE, IR ATSIGERKITE, MYLIMIAUSIEJI.

(Gg 5, 1)

Tą dieną, kai Dina buvo Kvefiorde apžiūrėti žirgo, kurį jai žadėjo parduoti, iš Stranstedo pakeleivingu laivu atvyko Levas Žukovskis. Visa jo manta tebuvo jūreiviškas maišas ir kelioninis krepšys. Krautuvės Peteris pasitiko atvykėlį prieplaukoje, nes jis ką tik buvo uždaręs krautuvę nakčiai.

Supratęs, jog tai ne vėlyvas pirkėjas, o nakvynininkas, jis skėstelėjo rankomis ir paprašė eiti dvaran.

Levas stovėjo ir žiūrėjo į šermukšnių alėją. Šioji stūksojo apsunkusi, su pilnu skraitu kraujo raudonumo uogų. Lapus buvo nudraskęs vėjas.

Tada jis žengė per ją. Nuoguose vainikuose buvo girdėti tylus niūniavimas. Jis sustojo priešais didžiuosius laiptus. Paskui tarsi apsigalvojo. Užėjęs už namo, įsmuko pro priestato duris. Numetęs ant grindų jūrininko maišą ir kelioninį krepšį, pasibeldė. Netrukus atsidūrė mėlynojoje virtuvėje.

Olinė atpažino vyriškį su randu. Iš pradžių buvo nedrąsi ir šalta, tarsi niekada Reinsnese nebūtų priiminėjusi svečių. Ji pakvietė jį vidun į kambarį, bet jis atsisakė. Jei netrukdysiąs, mielai pasėdėsiąs pas ją.

Akimirką ji stovėjo slėpdama rankas po prikyšte, tuomet šastelėjo prie jo ir ėmė tapšnoti per krūtinę.

— Labai ačiū už siuntinį! Nuo pat jaunystės laikų nebuvau gavusi tokios dovanos! Telaimina tave...

Ji taip susijaudino, kad ėmė plekšnoti dar smarkiau.

Gestas buvo netikėtas, tačiau jis nusijuokė ir pabučiavo ją į abu skruostus.

Sumišusi ji nusisuko ir suskato kurstyti krosnį.

— Sugalvok man dovanoti šitokią gražią apykaklę! — kalbėjo ji, o kūrenami žabai plyksčiojo prie jos užkaitusio veido, palinkusio ties priežda.

— Ar Olinei kada tenka nešioti apykaklę? — paklausė jis ir pažvelgė tiesiai į ją.

— O taip... retkarčiais. Bet dabar nelabai kur beišeinu. O čia, virtuvėje, nedera vaikščioti taip išsipusčius.

— Bet kartais galima pasipuošti?

— Taip, — sulaikiusi kvapą, ištarė ji. Kad tik užbaigtų šneką.

— Kada Olinė paskutinį sykį dėvėjo apykaklę?

— Per Kūčias.

— Senokai.

— Taip, bet, žinai, ne pro šalį turėti vieną nesuteptą ir nenubrizgusį daiktelį.

Jis pasiuntė jos nugarai meilų žvilgsnį. Tuomet ėmė klausinėti, kas gera Reinsnese.

Tarnaitės viena po kitos įkišdavo galvą pro kamaros duris. Levas sveikinosi paduodamas ranką. Olinė nurodinėjo, kaip paruošti didįjį svečių kambarį. Trumpomis komandomis. Po pusę žodžio. Iš kurių matėsi, kad jos ir taip žinojo, ką reikia daryti. O visa tai tebuvo daroma norint jas išprašyti iš virtuvės.

Tada ant virtuvinio stalo ji patiekė kavos. Jis išėjo ant laiptų savo kelioninio krepšio. Ir šiaip taip įsiūlė jai romo. Olinė sėdėjo visa švytinti. Kol jis vėl paklausė, kokios naujienos Reinsnese.

— Motušės Karenos nebėr... — tarė Olinė ir pakėlė ranką prie akių.

— Kada tai įvyko?

— Pernai rudenį. Kai Dina grįžo iš Tromsės. Taip, ji buvo Tromsėje ir užsakinėjo miltus iš Archangelsko... Bet ponas Levas juk negalėjo žinoti.

Olinė papasakojo apie motušės Karenos mirtį. Apie tai, kad Stinė su Tomu vedę, gyvena išimtininkų troboje ir laukia vaikelio.

— Matyt, taip jau yra, kad visada atsirandu kam nors mirus, — sumurmėjo jis. — Bet kad Stinė su Tomu... Tai džiugi naujiena. Keista, nepastebėjau to, kai buvau čia paskutinį kartą. Kad kažkas tarp jų brendo.

Olinė atrodė suglumusi. Bet po to neišturėjo:

— Jie ir patys nedaug težinojo. Čia Dinai pasimatė, kad tai būtų nebloga išeitis. Tada taip ir įvyko. Ir atrodo, kad visam dvarui tat išėjo į gera. Bet ne visos moterys Reinsnese laimingos...

— Ką turi galvoje?
— Ponią. Šiaip neturėčiau nieko sakyti. Ji per kieta. Taip pat ir sau. Kažkas ją graužia... Ji neturi daug laimės! Ir tai matosi... Bet man nereikėjo viso to sakyti...
— Nieko baisaus. Man atrodo, kad aš suprantu.
— Ji pati nudobė arklį!
— Kodėl?
— Jis sirgo. Turėjo papilvėje žaizdą, kuri užpūliavo. Be to, buvo ir senas. Bet kad ji įstengė...
— Ji mylėjo tą arklį?
— Suprantama. Bet kad pati ir nudobę...
— Ar nušovė jį?
— Ne, nusmeigė! Vaje, vaje!
— Bet arklys leidosi.
Olinės veidas staiga virto ręstine siena be durų ir be langų. Ji nuėjo prie viryklės ir paėmusi kavinuką abiem pripylė kavos.
Tada pasakė, kad jis atrodo sulysęs ir išblyškęs.
Jis plačiai nusišypsojo ir paklausė apie vaikus.
— Benjaminas nors kartą su mama. Rasi jai dabar labiau jo reikia, kai nebėra arklio.
— Nors kartą?
— Na taip, be Reinsneso, tas vaikas nedaug ką mato... Taip, žinoma, čia lankosi daug žmonių. Tačiau berniukas, kuriam reikės tiek aprėpti, turėtų pamatyti daugiau pasaulio!
— Jis dar labai jaunas, — nusišypsojo Levas.
— Gal ir taip... O Stinė turės mažylį lapkričio mėnesį. Tuomet išimtininkų troboje bus trys vaikai. Bet nė vieno dvare. Negerai, kad Benjaminas auga ne taip, kaip priderėtų jo luomui. Motušei Karenai tai nepatiktų. Ji norėtų susigrąžinti jį dvaran.
— Ar Benjaminas negyvena su mama? — paklausė Levas.
— Ne, jis nenori... turbūt.
Levas stebėjo moterį su prikyšte.
— Kuo iškeliavo Benjaminas ir Dina?
— A, ji išplaukė valtimi. Užsispyrė ir gana. Jeigu būtų gyva motušė Karena, ji būtų neleidusi išplaukti su berniuku į jūrą vienai, be vyriškos pagalbos.
— Ir Dina būtų jos klausiusi?
— Dar ir kaip klausiusi. Nežinau, kaip būtų buvę iš tikrųjų. Bet greičiausiai ji nebūtų taip pasielgusi.
Staiga Olinė susigriebė kalbanti šiam svetimam žmogui dalykus, kuriuos sunku nusakyti žodžiais. Ji tankiai sumirksėjo ir panoro baigti šneką.

Galbūt taip paveikė nėrinių apykaklė, kurią jis jai dovanojo? Ar tai, kad jis tiek daug klausinėja? Ar akys? Ji pasiteisino pati sau ir greit ėmė krauti į lėkštę pyragus ir braukti nuo siuvinėtos staltiesės trupinius.

— O Johanas? Kaip jis gyvena? — paklausė tas.

— Tupi savo parapijėl Helgelane. Aš dorai ir nežinau, kaip jam ten einasi. Dabar neberašo, kai nebėra motušės Karenos. Pasidarė visiškai svetimas. Taip pat ir man. Bet manau, kad sveikata pasitaisė... Kurį laiką jis sirguliavo.

— Olinė turi daug rūpesčių?

— Na taip, kas man daugiau lieka.

— Olinė sunkiai dirba?

— Ne, aš turiu gerų pagalbininkų.

Stojo tyla.

— O Dina? Kada ji turi grįžti?

— Turbūt ne anksčiau kaip rytoj, — pasakė ji, akies kampučiu stebėdama vyriškį. — Bet Andersas grįžo iš Stranstedo šįvakar. Manau, jis apsidžiaugs, kad atvyko ponas Levas! Andersas ruošia ir jektą, ir femberingą Lofoteno žūklei. Planuoja pavasarį siųsti abi jektas į Bergeną. Mano galva, jis sumanus. Po to, kai pasistatė pastogę femberinge, jaučiasi kaip ponas ir pats žvejoja. Kai kada. Pernai jis gabenosi ir įrangos, ir maisto parduoti žvejams Lofotene. O namo grįžo su žuvimis, kepenimis ir ikrais. Ir pirkosi, ir pats gaudė. Prisikrovęs buvo iki viršaus!

Dina retai kada plaukdavo viena. Šįkart taip jau išėjo. Ji metė tokį atšiaurų žvilgsnį, kad niekas nedrįso siūlytis ją palydėti, kol ji neprašė. Ji pasiėmė tik Benjaminą.

Jis sėdėjo vėliavos kalne, kai ji užlipo pasidairyti garlaivio. Pasisveikino su ja taip, kaip sveikindavosi su žmonėmis, kurie nakvodavo arba ateidavo iš krautuvės, kad gautų pas Stinę kavos.

Jis įsmeigė į ją mėlynas akis. Prisimerkęs, tarsi ji būtų plonytis dulkių sluoksnis ore. Veido bruožai kaip reikiant buvo pradėję aštrėti. Skruostai ir smakras pasidarė kampuoti. Plaukai per pastaruosius metus patamsėjo. O galūnės buvo negrabios ir visur kliudė. Jis turėjo negerą įprotį sučiaupti lūpas į vieną brūkšnį.

— Ir tu žvalgaisi laivų? — paklausė ji.

— Taip.

— Manai, kad šiandien atplauks žmonių?

— Ne.

— Tai kodėl žiūri?
— Jis toks bjaurus.
— Ar Benjaminas žiūri į garlaivį dėl to, kad jis bjaurus?
— Taip.
Dina prisėdo ant plokščiojo akmens šalia vėliavos stiebo. Berniukas mandagiai pasislinko į šalį.
— Užteks vietos abiem, Benjaminai.
Staiga ji uždėjo ranką jam ant nugaros, bet jis atsitraukė. Nepastebimai, tarsi nenorėdamas jos erzinti.
— Ar nori kartu vykti į Kvefiordą apžiūrėti naujo žirgo? — paklausė ji, ūkiant garlaiviui.
Jis neatsakė, kol nenustojo ūkti.
— Būtų neblogai, — atsakė jis apsimestinai kasdienišku balsu. Lyg bijodamas, kad Dina apsigalvos, jeigu jis parodys džiaugsmą.
— Tuomet nuspręsta. Išplaukiam rytoj.
Jie pasėdėjo dar valandėlę žiūrėdami, kaip vyrai išsiyrė prie laivo.
— Kodėl tu nudūrei Juodį? — staiga paklausė jis.
— Jis sirgo.
— Ar negalėjo pagyti?
— Taip. Bet niekada nebegalėjo būti toks kaip anksčiau.
— Ar tai labai svarbu?
— Taip.
— Kodėl? Tu būtum galėjusi jodinėt kitu arkliu.
— Ne, aš negaliu laikyti arklio, kuris tik stovėtų arklidėje, kai aš jodinėčiau kitu.
— Bet kodėl pati tai padarei?
— Nes tai buvo rimta.
— Jis galėjo tave negyvai užspardyti?
— Taip.
— Kodėl Dina taip daro?
— Aš darau, ką privalau, — atsakė ji ir atsistojo.

Dina tarėsi su juo dėl arklio pirkimo. Jos nuomonei buvo pritarta. Žirgui kažko trūko. Jis buvo klastingų akių ir siauros krūtinės. Negelbėjo ir tai, kad labai klausė, kai Dina užsėdo ant jo. Sandėris neįvyko.
— Tuomet reikėtų, kad kažkas parplauktų su tavim namo, — nerūpestingai tarė Dina. — Mes lyg norėjom grįžt sykiu, tu ir aš.
Jiedu pernakvojo lensmano dvare. Taikiai ir pakančiai.
Per teisėją lensmanas gavo žinią, kad neseniai paleistas Levas Žukovskis.

Dina išklausė naujieną primerktomis akimis. Tada ji ėmė kalbėti Dagnei, kad mielai pasiimtų į Reinsnesą Jertrūdos portretus, dėl kurių vietos Dagnė ir ji visais laikais pešėsi.

Dagnė neramiai pasimuistė. Tačiau pritarė. Nebloga išeitis.

— Ir sagę. Kuri priklauso Jertrūdai. Tą, kurią įsisegi, kai nori pasipuošti. Ją taip pat norėčiau išsaugoti, — toliau kalbėjo ji.

Berniukai ir lensmanas sėdėjo lyg ant adatų. Tačiau Benjaminas, atrodo, nebojo, kad jie sėdi ant parako. Jis stebėjo visus iš eilės. Tarsi būtų atradęs kažką įdomaus knygoje su paveikslėliais.

Viskas praslydo šonu. Kaip ūmus vėjo šuoras, staiga pakeitęs kryptį.

Dina išsivežė ir sagę, ir portretus.

Buvo skaistus rudeniškas oras. Ir ganėtinai palankus vėjas.

Berniukas buvo išdidus kaip povas. Nemažą kelionės dalį sėdėjo prie vairo. Šnekėjo nedaug. Bet atrodė patenkintas. Bemaž laimingas. Keliaudami į namus, jie apie daug ką kalbėjo.

Ji žiūrėjo į jį! Ji klausė, ką jis nori pasakyti. Visą laiką ji labai rimtai atsakinėjo į jo klausimus. Apie motušę Kareną. Apie arklį. Apie tai, kuo jis mokysis, kai užaugs. Apie tai, kas valdo Reinsnesą. Visus tuos dalykus, kuriuos Benjaminas nusiklausė, kai suaugusieji pamiršdavo, kad jam duotos ausys kaip ir kitiems žmonėms. Ir į ką jie vengdavo atsakyti, kai jis paklausdavo.

Dina atsakinėjo. Kartais jam nieko nepasidarydavo aiškiau. Bet tai buvo nesvarbu. Nes ji atsakinėjo.

Retkarčiais pasakydavo nežinanti. Kaip ir tada, kai jis paklausė, ar pasiimsianti jį, kai kitą sykį kur nors plauksianti. Arba kai jis paklausė, ar Johanas dar kada nors atvažiuosiąs į Reinsnesą.

— Man vis tiek, ar Johanas grįš namo, — pasakė jis.

— Kodėl gi?

— Nežinau.

Ji paliko jį ramybėje ir daugiau nebeklausinėjo.

Jie priplaukė beveik ligi pat kranto.

— Tu vairuoji ne blogiau už Andersą, — pasakė Dina, kai botas pasiekė pirmuosius akmenis.

Benjaminas nušvito. Iššoko į paplūdimį kaip tikras vyras ir nuvilko botą prie didelio akmens, kad Dina galėtų išlipti į krantą nesušlapdama kojų.

— Dina velniškai gerai buriuoja, — tarė jis ir pasisuko į ją paimti kelioninių krepšių, kuriuos ji padavė jam iš laivo galo.

Jo šypsena buvo reta dovana. Tačiau jai neberūpėjo Benjamino dovanos. Jos akys krypo kažkur aukštyn į kalvą.

Alėja leidosi vyriškis su juoda plačiakrašte fetrine skrybėle. Jis kilstelėjo ranką pasisveikindamas. Ji paleido krepšius į dumblius. Tuomet lėtai ir atkakliai žengė tarp akmenų. Per užlietą paplūdimį. Tarp pašiūrių. Per žvyrą. Gilyn tarp medžių vainikų, kur alėja sergėjo kelią trobesių link.

Paskutinę atkarpą ji pasileido tekina. Sustojo per žingsnį. Tada jis ištiesė rankas. Ji atsidūrė jo glėbyje.

Berniukas paplūdimyje nunarino galvą ir užvilko botą ant kranto. Šis buvo sunkus.

Jie jau valgė desertą. Rudens sutemos sulindo į kertes. Nes tą vakarą šviesos nebuvo taupoma.

Mokytojas ir krautuvės Peteris nesikišo į pokalbį. Daugiausia šnekėjo Andersas ir Levas. Dinos akys degė kaip ugnis.

Stinė nebesėdėjo prie stalo. Nustojo po vedybų su Tomu. Ji savanoriškai atsisakė šios privilegijos. Nes Tomo niekada nekviesdavo prie stalo dvaro svetainėje.

Dabar ji tai įeidavo, tai išeidavo. Prižiūrėjo, kad nieko netrūktų. Kaip ori virtuvės šeimininkė. Nors didžiuliu pilvu, ji vaikščiojo skubriai ir grakščiai lyg stirna.

Levas širdingai pasisveikino su ja kaip su namiške. Tačiau ji buvo mandagiai santūri. Tarsi norėdama apsidrausti nuo galimų klausimų.

Niekas nekalbėjo apie kalėjimus ir šnipų veiklą. Tačiau be karo temos neapsiėjo. Tai buvo savotiška būtinybė.

— Ar jūs Rusijoje patenkinti naujuoju caru? — paklausė Andersas.

— Šiuo klausimu, matyt, nėra vieningos nuomonės. Bet aš jau seniai neturėjau žinių iš Sankt Peterburgo. Šiaip jis kiek galėdamas pasinaudojo beviltiška padėtimi. Be to, nėra taip vienpusiškai mokytas karo dalykų kaip tėvas. Netgi priešingai: nuo mažų dienų vienu iš jo mokytojų buvo poetas Vasilijus Žukovskis.

— Levo giminaitis? — skubiai paklausė Dina.

— Gal ir taip, — nusišypsojo jis.

— Levas mano, kad mokytojo asmenybė labai svarbu? — paklausė Dina ir žvilgtelėjo į kandidatą Angelį.

— Tuo nesunku įsitikinti.

— Aš turiu Lorchą, — mąsliai tarė Dina.

— Čia tas pats, kuris išmokė tave groti violončele ir pianinu? — paklausė kandidatas.

— Taip.

— Kur jis dabar?

— Tai šen, tai ten.

Stinė buvo įėjusi padengti stalo kavai. Išgirdusi Dinos atsakymą, ji atsitiesė. Po to ramiai išėjo. Andersas akivaizdžiai nustebo. Bet nieko nesakė.

— Suprantama, kad tam žmogui tenka didelis vaidmuo, — pasakė kandidatas.

— Be jokios abejonės, — tarė Levas.

— Ar tamsta manai, kad Krymo karas buvo pasmerktas pralaimėti dėl to, kad niekas neišmokė kareivių kautis? — susidomėjęs paklausė mokytojas.

— Karas, kuris neturi jokios prasmės tiems, kurie kaunasi, yra pasmerktas pralaimėti. Karas — kraštutinė pasekmė, kai žmonės taip įbauginti, jog nustoja kalbėti.

— Tai tėra etinė klausimo pusė, — pasakė kandidatas.

— Etinės pusės taip pat negalima nepaisyti, — tarė Levas.

— Taikos sutartis, ko gero, suvaržė rusų laisvę? — paklausė Andersas.

— Mąstantis rusas yra laisviausia būtybė pasaulyje, — žvaliai tarė Levas. — Bet Rusija nėra vienbalsė. Tai visas choras! — pridūrė jis.

Andersas labai mėgo desertą, bet dabar padėjo šaukštą.

Dina buvo išsiblaškiusi. Ji spoksojo tiesiai prieš save ir nereagavo į jų žvilgsnius. Galiausiai paėmusi servetėlę, nusišluostė lūpas.

— Taip, bet kažkur turi būti durų raktas, — ištarė pati sau. — Man tik nepavyksta jo rasti...

— Kaip Levas žiūri į skandinavizmo* šalininkų pasiūlymą suvienyti visas šiaurės valstybes po viena vėliava? — paklausė kandidatas.

— Žiūrint ką mes priskirsim šiaurės valstybėms, — išsisukinėdamas atsakė Levas.

— Čia tik žemėlapio darkymas. Neįmanoma sulydyti aukso su pelenais. Jie atsiskirtų vos tik atvėsę, — sausai pasakė Andersas.

— Nemanau, kad tu teisus. Tautos privalo žiūrėti ne tik savęs. Žmonės, kurie, išskyrus save, nieko daugiau nemato, yra žuvę, — lėtai pasakė Levas ir nuleido akis į lėkštelę.

---

*skandinavizmas — judėjimas už Skandinavijos šalių vienybės ir bendradarbiavimo stiprinimą 1830–1864 m.

Dina pažvelgė į jį nustebusi, po to prajuko. Kiti suglumę nudelbė akis į stalą.

— Ar galėtų ponia Dina išpildyti seno sumušto ruso paskutinį prašymą? — linksmai paklausė jis.

— Koks tai prašymas?

— Pagrok ką nors iš natų, kurias tau atsiunčiau!

— Gerai, jeigu eisi su manimi paieškoti lokio, kuris praeitą savaitę ties praraja papjovė dvi avis, — skubriai pasakė Dina.

— Sutarta! Ar turi šautuvą?

— Taip, Tomas turi!

Dina pakilo, susiglemžė tamsiai mėlyną medvilninį sijoną ir atsisėdo prie instrumento.

Levas nusekė jai iš paskos, o kiti susėdo prie atvirų durų rūkomajame. Jųdviejų rankos buvo lyg iš žarijų ir spyglių, kai jie paliesdavo viens antrą.

— Ne visus kūrinius buvo vienodai lengva groti, — tarė Dina.

— Bet turėjai užtektinai laiko pasimokyti...

— Taip, aš tuo nesiskundžiu, — šaltai atrėžė ji.

— Ar galiu paprašyti?

— Taip.

— Tada norėčiau išgirsti kūrinį, skirtą lunatikams. Mėnesienos sonatą. Bethoveno.

— Ją tu pamiršai atsiųsti.

— Ne, tu ją gavai. Tai yra Sonata Nr. 14, — pasakė jis.

— Tu klysti! Sonatos Nr. 14 pavadinimas ne toks. Ji vadinasi „*Sonata quasi una fantasia*“, — pranašiai tarė ji.

Jis atsistojo rūkomajame tarp vyrų ir jos taip, kad vienas tegalėjo matyti jos akis. Jo randas tąvakar buvo visai blyškus. Gal todėl, kad ir vyriškis buvo išbalęs.

— Mes abu teisūs. Iš pradžių sonata vadinosi taip, kaip užrašyta natose. Tačiau vienas rašytojas perkrikštijo ją „Mėnesienos sonata“. Man patinka tas pavadinimas... Nes tai — muzika lunatikams.

— Galimas daiktas. Tik man labiau patinka sonata Nr. 23 *„Appassionata“*.

— Bet iš pradžių pagrok man, — tyliai tarė jis.

Ji neatsakė. Tik susirado natas ir ėmė skambinti. Pirmieji akordai buvo ausį rėžiantis protestas. Po to garsai užliejo kambarį tarsi glamonės.

Kaip įprasta, buvo atvertos durys į virtuvę bei kamarą, ir visi brazdesiai toje pusėje nuščiuvo. Olinė ir tarnaitės lyg šešėliai šmėkščiojo tarpdury.

Dina užvėrė akis. Tačiau pirštai buvo lyg pasalūniški šermuonėliai žieminiais kailiukais. Be galo vikriai jie landžiojo iš rankovių su batistiniais raukinukais.

Andersas atsisėdo taip, kad galėtų matyti Dinos profilį. Rusas stovėjo už jo kėdės. Jis begėdiškai įsispitrijo žaliomis akimis į jos plaukus, o rankas laikė uždėjęs ant kėdės atlošo. Nepaisydamas to, Andersas tvirta ranka tylutėliai prisidegė cigarą. Veidas ryškiai nušvito tamsios sienos fone. Raukšlė tarp antakių neteikė jam patrauklumo. Vis tiek jis atrodė draugiškai nusiteikęs.

Akimirksnį jis susidūrė su Levo žvilgsniu. Visiškai atviru. Tada linktelėjo vyriškiui. Tarsi jie būtų sužaidę šachmatų partiją, kurią Andersas pralaimėjo parodydamas didelį pakantumą.

Andersas visais laikas buvo stebėtojas. Ir savo, ir kitų gyvenimo. Mintyse jis suskaičiavo mėnesius nuo tada, kai Levas paskutinį kartą lankėsi Reinsnese, iki kelionės Folhavu. Tada nuleido galvą ir kartu su cigaro dūmais pūtė mintis į lubų sijas.

E P I L O G A S

NEŽIŪRĖKITE Į MANE, KAD AŠ TAMSIAVEIDĖ, NES MANE NUDEGINO SAULĖ. MANO MOTINOS SŪNŪS KOVOJO PRIEŠ MANE: JIE PASTATĖ MANE SAUGOTI VYNUOGYNŲ; SAVO VYNUOGYNO AŠ NESERGĖJAU. PASAKYK MAN TU, KURĮ MANO SIELA MYLI, KUR TU GANAI (...), KAD NEPRIVALĖČIAU KLAIDŽIOTI PASKUI TAVO DRAUGININKŲ KAIMENES.

(Gg 1, 6-7)

Šviesos dvaro trobesiuos užgeso. Viena po kitos. Koridoriuje spingsojo pora stearino žvakių masyviose ketaus žvakidėse.

Po to, kai visi išsiskirstė kas sau, Dina su Levu išėjo pasivaikščioti po naktį. Dvi didžiosios drebulės šalia sodo statinių tvoros stovėjo nuogos violetinio dangaus fone. Smėlis su kriauklelių skeveldromis aplink motušės Karenos širdišką klombą mėnesienoje priminė mažytėlaičių numirėlių kaulų jūrą. Aštriai kvepėjo rudeniu.

Jų žingsniai krypo pavėsinės link, tarsi taip būtų iš anksto susitarta. Kai ji atvėrė plonas duris, į juos tvokstelėjo drėgmė. Langų stiklai tvyksčiojo Dinos žibinto šviesoje. Ji buvo su apsiaustu ir šaliu. Jis menkiau apsirengęs. Bet tam kartui pakankamai šiltai.

Vos tik ji pastatė žibintą ant stalo, jis apglėbė ją išbadėjusiom rankom.

— Ačiū! — ištarė.

— Už ką dėkoji?

— Už neteisingus parodymus!

Jų kūnai buvo lyg medžiai audroje. Pasmerkti stovėti greta. Zulintis vis stipriau ir stipriau sulig kiekvienu vėjo gūsiu, kai negali prisipažinti skausmo.

— Ar dėl to jie tave paleido?

— Tai padėjo. Be to, šifras buvo visai nekaltas.

— O iš tikrųjų ką kita reiškė?

— Jis buvo skirtas žmonėms, kurie supranta rusų kalbos dviprasmybes.

Jis pabučiavo ją suėmęs delnais jos galvą.

Pavėsinės stogas sutrūko, ir juodu kaip raibas balandis apklėtė dangus. Raudonas žaibas tvykstelėjo į spalvotus langų stiklus. O žibintas užgeso savaime. Kiras už lango priminė ryškią raudoną pamėklę, pro šalį plaukė žalias mėnuo. Apskritas ir pilnas.

— Tu sugrįžai! — pasakė ji, atgavusi kvapą.

— Ar gavai skrybėlę?

— Taip.

— Ir dvejojai?

— Taip.

— Aš ilgėjausi.. — sušnabždėjo jis ir glustelėjo lūpomis jai prie kaklo. — Sėdėjau už grotų ir ilgėjausi.

— Kaip tau ten ėjosi?

— Dabar apie tai nekalbėkim.

— Ar tai buvo pirmas kartas?

— Ne.

— Kur buvo paskutinį sykį?

— Rusijoje.

— Už ką?

— Dina! Ar tave reikia be perstojo bučiuoti, kad nutiltum?

— Taip! Kodėl tu čia atvažiavai, Levai?

— Nes tebemyliu škiperio našlę, vardu Dina Grenelv.

Ji garsiai atsidūsėjo. Kaip senas padienis, kuris pagaliau gali atsipūsti po ilgos darbo dienos laukuose. Tada krimstelėjo jam į skruostą.

— Ką reiškia Levo Žukovskio meilė?

— Tai, kad noriu pažinti tavo sielą. Ir noriu, kad amžinai kartotųsi palaima kaip bažnyčios vargonų balkone.

Tarsi tai būtų buvęs slaptažodis, ji pakilo ir prisitraukė jį.

Ant stalo liko stovėti negyvas žibintas.

Tuomet jiedu žengė tiesiu keliu į palaimą.

Trečią valandą nakties salėje užgrojo Lorcho violončelė. Andersas apsivertė lovoj. Mėnuo ant jo metė vienišą lango kryžių. Jis nusprendė dar prieš žiemą nuvykti į Namsosą rąstų. Tačiau nesumerkė akių iki pat ryto.

Benjaminas taip pat girdėjo Lorcho violončelę. Garsai atskriejo per kiemą į išimtininkų trobos pastogę.

Jis stebėjo puotą pro trobos langus. Didelis tamsiaplaukis vyras su bjauriuoju randu nenuleido akių nuo Dinos. Tarsi ji būtų jo.

Stinė iš anksto pašaukė jį vidun, kad jis persirengtų ir eitų su visais prie stalo.

Tačiau Benjaminas Grenelvas tądien parplaukė iš Fagerneso. Ir buvo paliktas vienas tarp paplūdimio akmenų.

Dina pati turėjo atsivesti jį prie stalo!

Jis žinojo, kad ji to nedarys.

Levas nusekė paskui ją į salę. Nelyginant karvedys, kuris, užėmęs didžiausią šalies miestą, galų gale užlipa į triumfo vežimą. Dar koridoriuje jis nuvilko jai apsiaustą ir nuavė batus.

Juodoji krosnis vos ruseno. Anetė buvo pakūrusi ją dar pavakare. Dina uždegė kandeliabrą ant veidrodžio stalelio ir užgesino lempą.

Jis stovėjo ir žiūrėjo į ją nusirengiančią. Kai ji nusivilko korsažą, jis atsiduso ir ėmė glostyti jos nuogus pečius.

Jai nusisegus liemenėlę, išpuolė krūtys. Kalinės, paleistos į jo rankas. Žvilgančios, su tamsiais kūpsančiais spurgeliais po jo pirštais. Jis pasilenkė ir ėmė gerti iš jų.

Ji grabaliojo sijono užsagą. Minkštai sušlamėjo audeklas. Begalybė audeklo. Galiausiai ji stovėjo vienomis kelnaitėmis.

Jis nuleido rankas jai ant klubų ir vėl atsiduso. Atrado visas išsiilgtas formas. Šiltą odą po ploniausiu Rytų Indijos perkeliu. Tai jį suaudrino. Jie tebestovėjo.

Ji išsilaisvino iš glėbio ir, žiūrėdama į akis, nurengė jam liemenę, atrišo ir nutraukė kaklajuostę. Nuvilko marškinius.

Jis stovėjo prisimerkęs ir mėgavosi kiekvienu palengvėjimu. Liko be plataus odinio diržo su žalvarine sagtimi. Odinių kelnių. Ji lankstėsi priešais jį ir už jo. Pirštai buvo ramūs ir šilti. Galiausiai jis prieš ją paliko nuogas.

Tuomet ji nusileido ant kelių ir įsikniaubė veidu jam į tarpukojį. Jis priklausė jai, ir ji užvaldė jį. Burna ir rankomis.

Jis užsikėlė didžiąją moterį sau ant klubų. Jo rankos virpėjo iš įtampos. Iš pradžių jis tik palengva kraipė klubus.

Besimeilinantis, goslus judesys. Taip tetervinas žaidžia poruodamasis. Po to jis lėtai įsismelkė į ją. Prisidengė ja kaip galingu skydu nuo bet kokios grėsmės.

Ji atsiliepė apsivydama apie jį rankomis ir kojomis. Ir tvirtai jį laikydama. Kol jis nurimo. Tuomet ji kilstelėjo savo krūtinę jam prie burnos ir stipriai įsikibo į jį.

Jis buvo tarsi galingos mašinos cilindras. Slidus. Sunkus. Ilgas.

Jiedu jojo. Pakilo troškulys ir alkis. Geismas!

Galiausiai jis paguldė ją ant grindų. Luktelėjęs vėl puolė.

Kokie kieti jo klubai! Koks svaiginantis alsavimas! Kokia smigli ietis! Jis nujodino ją į kampą, išgavo ir išspaudė visų balsų crescendo.

Kai ji atkragino galvą ir ėmė kristi į begalybę, jis suėmė jai už klubų ir nujojo paskui ją.

Ji pasitiko jį.

Tuomet jie susiliejo į vieną drebantį kūną. Laikė vienas kito sunkį Gordijo mazge priešais juodąją krosnį su raudona ėdria liepsna.

SUGAUKITE MUMS MAŽAS LAPUTES, KURIOS GADINA VYNUOGYNUS; NES MŪSŲ VYNUOGYNAS ŽIEDUOSE.

MANO MYLIMASIS MAN, O AŠ JAM, JIS GANO BANDĄ LELIJOSE.

(Gg 2, 15-17)

Atėjusi pakurti krosnies, Anetė rado užrakintas duris. Nusėlino į svečių kambarį ir rado lovą, kurioje niekas nebuvo gulėjęs. Ji nusileido į virtuvę pas Olinę ir sumišusi sustojo slėpdama rankas po pakuline prikyšte.

— Ko čia dabar stoviniuoji? — pasakė Olinė. — Ar nebaigsi kūrenti krosnių?

— Salė užrakinta!

— Gerai, bet pašildyk svečių kambarį ir baik ruošą! Andersas jau atsikėlė ir išėjo, taigi tau atkrenta...

— Svečių kambaryje nieko nėra!

Olinė atsigręžo ir įbedė akis į merginą. Apskritų akies obuolių gelmė virė ir žaibavo.

— Gali juk pašildyti kambarį ir tada, kai jame nieko nėra! Ar bijai vaiduoklių vidury baltos dienos?

— Bet...

— Jokių bet! — sušvokštė Olinė ir taip pastūmė kavinuką ant prieždos, kad kavos tirščiai švirkštelėjo pro kaklelį.

— Ką man daryti su krosnimi salėje?

— Ką man daryti, ką man daryti? — pamėgdžiojo Olinė. — Ar esi girdėjusi, kad kas nors kūrentų krosnį pro užrakintas duris?

— Ne.

— Tai va! Eik iš čia nevėpsojusi! Ir kad man nė žodžio! — Olinė pasilenkė prie pat merginos veido ir iškošė pro dantis:

— Niekam nė žodžio apie tuščią lovą! Supratai?

— Taip...

Benjaminas nutykojo, kada Dina išėjo į kiemą.

— Ar mes kur nors plauksime?

— Ne, ne šiandien, Benjaminai.

— Tu plauksi su rusu?

— Ne.

— Tai ką veiksi?
— Aš išeinu su rusu. Į medžioklę.
— Moterys neina į medžioklę.
— Dina eina.
— Ar galima eiti kartu?
— Ne.
— Kodėl?
— Aš negaliu imti vaikų, kurie paskui landžios po krūmus, kai reikės šauti į lokį.
— Aš ne vaikas!
— Tai kas tu?
— Aš esu Benjaminas iš Reinsneso.
Dina nusišypsojo ir suėmė jam už sprando.
— Tai tiesa. Netrukus aš tave išmokysiu šaudyti samišku medžiokliniu šautuvu.
— Šiandien?
— Ne, ne šiandien.
Jis staigiai nusisuko ir nubėgo nuo jos pašiūrių pusėn.
Dina nuėjo į arklidę pas Tomą ir paklausė, ar galima pasiskolinti jo medžioklinį šautuvą.
Jis ilgai žiūrėjo į ją, karčiai nusišypsojo ir be žodžių kinktelėjo galva. Tada suieškojo parakinę bei krepšį ir nukabino nuo sienos šautuvą.
— Rusas su šituo nieko nepadarys, jis juk įpratęs tik pistoletu.
— Tomas taip gerai žino, kokiu ginklu moka naudotis ponas Levas?
— Ne, bet vargu ar jis moka šaudyti samišku šautuvu!
— O Tomas moka?
— Šitą šautuvą aš pažįstu kaip savo penkis pirštus. Su juo gerai taikytis. O tiksliau kliudyti negali joks kitas žmogus...
Dina rangėsi kaip žaltys.
— Neaišku, ar būtinai reikės šaudyti, — atsainiai pasakė ji.
— Taigi medžioklė pati savaime yra geras dalykas, — tarė jis.
— Ką nori tuo pasakyti?
Ji priėjo prie pat jo. Jie buvo vieni arklidėje.
— Aš nieko nenoriu pasakyti. Vien tai, kad Dinai nelabai rūpi ką nors nušauti, kai ji eina į medžioklę. Į zuikių medžioklę, — pridūrė jis ir pažiūrėjo jai tiesiai į akis.
Ji stvėrė ginklą su reikmenimis ir išėjo lauk.

Jie kilo taku į tetervinų mišką. Ji pirma. Kartkartėm vis atsigręždavo ir nusišypsodavo kaip jauna mergaitė. Ji mūvėjo gelumbiniu sijonu, siekiančiu kulkšnis, ir trumpu švarkeliu. Plaukai ant sprando buvo surišti juostele. Samišką medžioklinį šautuvą ji nešė atsainiai, lyg jis būtų plunksnelė rankoje.

Jis stebėjo ją iš nugaros. Ji švyesčiojo saulės spinduliuose.

Pirmoji naktinė šalna paliko pėdsakus. Bruknienojai įgavo metalinį blizgesį. Tarp žvilgančių lapelių svyrojo raudonos sultingos uogos.

Nė vienas nesižvalgė lokio. Nematė jie ir berniuko, kuris sėlino jų pėdomis. Vikriai slapstydamasis už kadugių ir brūzgų. Jie ėjo čia, kad pabūtų vieni.

Ji padėjo šautuvą į šalį ir palaukė jo už didelio akmens. Šoko ant jo kaip lūšis.

Jis išėjo jai priešais. Kiekvienas apkabinimas tvilkė lyg verdanti derva. Čia jis buvo šeimininkas. Gniaužė ją po savimi viržiuose, kol ji suinkštė ir krimstelėjo jam į kaklą. Tada jis prisispaudė prie jos ir apsunko kaip milžinas. Atvėrė plačius sijonus ir susirado ją.

— Aš myliu tave, Dina! — sumurmėjo jis iš gilaus ežero. Kur tarp meldų plūduriavo vandens lelijos. Iš dumblingo vandens sklido aštrus ir šviežias žemės kvapas. Kažkur ežero pakrašty inkštė didžiulis žvėris.

— Tu mane sutrėkši, — pasisotinusi kūkčiojo ji.

— Aš tik tęsiu tai, ką tu pradėjai, — dusliai atsiliepė jis.

— Tau nebuvo gana šios nakties?

— Ne.

— Tau kada nors būna gana?

— Ne.

— Tai ką mes darysim?

— Man reikės atvažiuoti dar kartą. Ir dar kartą... ir dar...

Ji apmirė po juo.

— Tu išvažiuosi?

— Ne šiandien.

Ji atstūmė jį apimta aklo tūžmo. Atsisėdo. Lyg didelė katė, kuri pasirėmusi priekinėmis letenėlėmis žiūri savo grobiui į akis.

— Kada?

— Kitu garlaiviu.

— Ir tu dabar tai sakai?

— Taip.

— Kodėl nepasakei vakar? — suriko ji.

— Vakar? Kodėl?
— Ir tu dar klausi?!
— Dina... — tyliai pašaukė jis ir norėjo ją apkabinti.
Ji nustūmė jį šalin ir atsiklaupė viržiuose.
— Tu žinojai, kad aš turėsiu išvykti, — maldaujamai tarė jis.
— Ne!
— Aš tai sakiau dar Tromsėje!
— Tu rašei, jog... sugrįši, kad ir kas būtų. Tu atvykai į Reinsnesą, kad pasiliktum!
— Ne, Dina, aš negaliu.
— Tai kodėl tu čia?
— Kad pamatyčiau tave.
— Negi manai, jog Dinai iš Reinsneso pakanka, kad kažkas atvyktų į ją pasižiūrėti?
Jos balsas buvo lyg išbadėjusio vilko gilioj pusnyje.
— Negi manai, kad galėsi atvykti, pasisotinti ir vėl iškeliauti? Negi tu toks kvailas? — kalbėjo ji toliau.
Jis spoksojo į ją.
— Argi aš tau ką nors žadėjau, Dina? Atsimeni, mes kalbėjome apie vedybas? Ar aš tau ką nors pažadėjau?
— Ką pasakai, dar ne viskas, — pertraukė ji.
— Maniau, kad mes supratome viens kitą.
Ji neatsakė. Atsistojo ir išlenktais nagais nusipurtė sijoną. Jos veidas buvo baltas. Lūpos apšerkšnijusios. Akys — vien ledas.
Jis taip pat pakilo. Keletą sykių pakartojo jos vardą lyg melsdamasis.
— Negi manai, kad žmonės gali išvykti iš Reinsneso, jeigu aš nenoriu? Negi manai, kad jiems galima atkakti į Reinsnesą, pasėti savo sėklą ir vėl dingti? Negi manai, kad viskas taip paprasta?
Jis neatsakė. Tik pasisuko į ją šonu ir vėl atsisėdo į viržius. Tarsi norėdamas ją sutramdyti, leisdamas jai užgožti jį.
— Aš turiu vėl vykt į Rusiją... Tu gi žinai, kad aš užsiimu dalykais, kuriuos reikia padaryti iki galo.
— Jakobas norėjo būti čia, — tarė ji lyg pati sau. — Bet jam reikėjo išvykti... Aš jį turiu čia. Amžinai!
— Aš nesiruošiu mirti, nors tavo vyras ir miręs. Jeigu bus vaikas, tada aš...
Ji šiurkščiai nusijuokė, stvėrė šautuvą ir ryžtingai pasuko gilyn į mišką.
Jis atsistojo ir nuėjo iš paskos. Netrukus suprato, kad ji pradėjo medžioti. Buvo įsitempusi ir budri. Tarsi visą savo tūžmą būtų pa-

vertusi giliu susikaupimu, kurio reikalavo medžioklė. Be garso tykino nuo medžio prie medžio.

Jis šypsojosi.

Benjaminas stebėjo juos iš savo žvalgybos posto. Iš didelės drebulės virš akmenų nuošliaužos. Kurį laiką tylutėliai sėdėjo ir žiūrėjo, kaip už akmens glėbesčiuojasi du žmonės. Jo kaktoje įsirėžė gilios raukšlės, burna žiojėjo. Kartais trūktelėdavo vienas lūpų kamputis.

Jis negirdėjo, kas kalbama apačioje. O kai jie baigė ir pakilo eiti, jis valandėlę pametė juos iš akių.

Bet nutykino iš paskos. Benjaminas norėjo matyti viską ir likti nepastebėtas.

Levas ramiai žingsniavo už Dinos ir apžiūrinėjo jos kūną.

Šis gėrė į save žemos rudens saulės spindulius ir ieškojo Levo šešėlio ant medžio kamienų bei viržių kuokštų.

Kai jie priėjo laukymės kraštą, ji atsigręžo ir sustojo.

— Jakobas žuvo pragarmėje, nes nežinojo, kas aš esu.

— Ką tu nori pasakyti? — paklausė jis. Pajutęs palengvėjimą, kad ji prakalbo.

— Jis turėjo nukristi. Nes aš to norėjau.

— Kaip tai? — sušnabždėjo jis.

Ji paėjėjo keletą žingsnių atgal. Iš lėto. Nusvarinusi rankas.

— Aš nustūmiau roges.

Jis nurijo seilę ir norėjo eiti paskui ją.

— Stovėk! — įsakė ji.

Jis leidosi įvedamas į viržius.

— Nylsas irgi to nesuprato. Bet jis tai padarė pats.

— Dina!

— Gemalėliui, kurį iškraujavau Folhave, taip pat saugiau pas Jertrūdą... Nes tu neatvykai!

— Dina, eik šen! Paaiškink, ką tu kalbi. Prašau tave!

Ji vėl atsuko jam nugarą ir ėmė lėtai eiti miško aikštele.

— Tu išvažiuoji į Rusiją? — nesustodama šūktelėjo ji.

— Aš grįšiu. Ką reiškia tavo žodžiai apie gemalėlį, kurį...

— O jeigu negrįši?

— Tada žinok, kad paskutinė mano mintis buvai tu. Papasakok, kas nutiko Folhavo jūroje, Dina!

— Jakobas ir kiti liko su manim. Jiems reikia manęs.

— Betgi jie mirę. Tu negali jausti kaltės dėl to, kad...

— Ką tu žinai apie kaltę?

— Šį tą žinau. Esu ne vieną nužudęs...

Ji atsisuko žaibišku greičiu. Sustojo ir įbedė į jį akis.

— Tu tik šitaip sakai, — tūžmingai pasakė ji.

— Ne, Dina. Tai buvo išdavikai, kurie galėjo pražudyti kitus. Ir vis tiek... aš jaučiu kaltę.

— Išdavikai! Ar žinai, kaip jie atrodo?

— Jie turi daugybę veidų. Gali būti tokie kaip Dina Grenelv! Kuri nori priversti vyrą vilkėti savo sijonais.

Aš esu Dina, kuri mato Levą išnyrant iš šešėlių. Jis apžėlęs barzda, utėlėtas ir nuskaręs. Jis laiko atstatęs Puškino dvikovos pistoletą, kad aš manyčiau, jog tai — poezijos knyga. Jis nori man kažką padaryti. Bet aš neprisileidžiu jo nė per žingsnį. Aš užtaisiau medžioklei samišką šautuvą. Levas nežino, kas jam geriausia. Jis nori kažką papasakoti apie naująjį carą Aleksandrą II. Bet aš pavargau. Aš ilgai ėjau. Man reikia arklio.

Aš esu Dina, kuri sako plėšikui: „Šiandien tu susitiksi su Jertrūda. Ji išvaduos tave nuo visų bailių minčių, ir tau nereikės bėgti kaip išdavikui“.

Aš nutaikau į Kainą ir paženklinu jo galvą. Kad galėčiau jį atpažinti. Nes jis bus išrinktas ir globojamas. Per amžius.

Aš paguldau jį į viržius, kad jis visiems laikams nurimtų Jertrūdos glėbyje. Aš žiūriu į jį. Dar virpa šviesa jo žaliose akyse. Jis kalba man. Daili srovelė teka jam iš burnos ant mano rankos. Aš apglėbiu jo galvą, kad jis nebūtų vienas tamsoje. Jis išvysta Jertrūdą.

Ar girdi mane, Barabai? Lorchas pagros tau violončele. Ne, pianinu! Paskambins „Sonata quasi una Fantasia“. Ar matai, kas aš esu? Ar pažįsti mane?

Negi per amžius esu tam pasmerkta?

Staiga skardžio viršūnėje išdygo berniukas. Jo riksmas perplėšė dangų. Sekundės pakriko saulės mirgėjime.

Aš esu Dina, kuri mato Benjaminą išnyrant iš už kalno. Sudėtą iš voratinklio ir geležies. Jo veidas sueižėjęs iš skausmo.

Aš esu Jertrūdos akis, kuri mato vaiką, kuris mato mane. Aš esu Dina — kuri mato!

Wassmo, Herbjørg

Va–347 Dinos knyga: Romanas / Herbjørg Wassmo; iš norvegų kalbos vertė Eglė Išganaitytė. — Vilnius: Alma littera, 1998. — 438 p. – (XX amžiaus aukso fondas)

ISBN 9986-02-093-X

Žymios norvegų rašytojos H. Wassmo romanas — nepaprasto originalumo ir įtaigumo saga apie demonišką moterį, kurios nežabotos aistros ir noras viską valdyti neša pražūtį visiems ir jai pačiai.

Veiksmas vyksta XIX a. Norvegijoje.

UDK 839.6-3

Herbjørg Wassmo

DINOS KNYGA

Romanas

Iš norvegų kalbos vertė Eglė Išganaitytė

Redaktorė Z. Marienė
Dailininkė V. Vyšniauskienė
Techninė redaktorė B. Tolvaišienė
Korektorė O. Malinauskienė
Kompiuteriu maketavo Z. Vasiliauskaitė

12,- Lt

SL 412. 30,3 leidyb. aps. l. Tiražas 3000 egz. Užsakymas 105
Išleido leidykla „Alma littera“, Šermukšnių g.3, 2600 Vilnius
Spausdino SPAB spaustuvė „Spindulys“, Gedimino g.10, 3000 Kaunas

HERBJØRG WASSMO (G. 1942) YRA VIENA IŠ SKAITOMIAUSIŲ AUTORIŲ NORVEGIJOJE. 1986 M. RAŠYTOJA APDOVANOTA ŠIAURĖS ŠALIŲ TARYBOS PREMIJA. JOS KŪRINIAI IŠVERSTI Į DAUGELĮ KALBŲ. GARSIAUSIA IŠ JŲ „DINOS KNYGA“ — ROMANAS APIE IŠDAVYSTĘ IR KALTĘ, GAIVALIŠKĄ IR NEPASOTINAMAI JUSLINGĄ MOTERS PRIGIMTĮ. BAISUS SUKRĖTIMAS, PATIRTAS ANKSTYVOJE VAIKYSTĖJE, PERSEKIOJA DINĄ VISĄ GYVENIMĄ, PAVEIKIA JOS SĄMONĘ. RODOS, ŠALTAKRAUJIŠKAI JI ŽAIDŽIA APLINKINIŲ ŽMONIŲ GYVENIMAIS. TUO TARPU PAČIOS LIKIMĄ VALDO GRIEŽTI IR NEGAILESTINGI SENOJO TESTAMENTO DĖSNIAI...

NETRUKUS LIETUVIŠKAI PASIRODYS „DINOS KNYGOS“ TĘSINYS — „LIKIMO SŪNUS“, KUR PASAKOJAMA DINOS SŪNAUS BENJAMINO, SAVO AKIMIS IŠVYDUSIO BAISŲ MOTINOS KERŠTĄ, GYVENIMO ISTORIJA.

ISBN 9986-02-093-X